



KJØBENHAVNS
RAADHUS
BIBLIOTHEK

EXLI * BRIS

Københavns Kirkesag.

X

Udgivet af

Det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af

Julius Friis Hansen.

1ste Bind.
Aarene 1897—1899.

KØBENHAVN.

MISSIONSTRYKKERIET (VED J. FISCHMANN)

1899.

Kapellhaus Kirkeaa.

09.276

Kφ 16

1897-99

Das Kapellhaus Kirkeaa. 1897-99

1897-99

1897-99

1897-99

1897-99

461

1897-99

1897-99

INDHOLDSLISTE.

	Side
Aarsregnskaber:	
— Udvalget til Kirkesagens Fremme, 1. Jan.—14. Okt. 1896	28
— Kirkefondet, 15. Okt.—31. Dec. 1896	30
— — 1897	174
— — 1898	306
— — Bemærkninger til Aarsregnskabet 1897	172
— — — 1898	304
Anordning angaaende Deling af Sognene i København	369
Artikler:	
— Udvalget til Kirkesagens Fremme, af J. F. H.	17
— Et Forslag, af A. Stub	40
— Svar paa Spørgsmaal, af J. F. H.	45
— To Arbejdsmaader — Et nyt Kirkelokale	81
— De offentlige Angreb paa Kirkefondet. En Redegørelse af J.F.H.	93
— For 25 Aar siden. Et Skrift af a. . . d. . . anm. af R. Volf.	197
— For 47 Aar siden. En Artikel af Ludvig Helveg	213
— Grundbetingelsen for en frugtbar Distrikts- virksomhed, I. Af Henry Ussing (Nr. 14)	221
— — — II. — (Nr. 15)	239
— — — III. — (Nr. 16)	223
— Kirkesagen i Dresden og Berlin	329
— Dr. Daltons Bog om evangelisk Arbejde for Opførelse af Kirker	347
— En stor Gave til Kirkesagen	375
— Det, som kommer	385
— Smaa Ting i en stor Sag, I. De lukkede Stole, af H. Ussing	390
Bidragstister:	
— Bededags-Kollekter 1897	73
— — Efterslet 1897	91
— — 1898 (Nr. 14)	229
— — 1899	360
— Brorsonskirken	126
— —	127
— —	144
— —	201
— —	216
— —	278
— —	326
— —	367
— —	398
— Gethsemanekirkens Klokker	217
— Kirkefondet, Jan. og Febr. 97	27
— — Marts 97	48
— — April og Maj 97	64
— — Juni, Juli og August 97	80
— — Septbr. 97	92
— — Oktbr. 97	112
— — Novbr. 97	132
— — Decbr. 97	147

Bidragslister:	Side
— Kirkefondet, Jan. 98.....	148
— — Febr. og Marts 98.....	173
— — April 98.....	204
— — Maj, Juni og Juli 98	219
— — August 98 (Nr. 14).....	236
— — Septbr. 98 (Nr. 15).....	247
— — Oktbr. og Novbr. 98 (Nr. 16).....	247
— — Decbr. 98.....	280
— — Jan. og Febr. 99.....	296
— — Marts 99.....	312
— — April og Maj 99.....	327
— — Juni, Juli og Aug. 99	343
— — Sepbr. 99.....	368
— — Oktbr. 99.....	384
— — Nvbr. 99.....	401
— Lukaskirkens Orgel.....	111
— Nazarethkirken	61
— —	129
— —	145
— —	202
— — (Nr. 15).....	247
— — (Nr. 16).....	246
— —	310
— —	366
— —	398
— Præstekirkens indre Udstyr	294
— —	327
— Præstedøtrene, til Kristkirkens Klokker	325
Billeder: af Præsterne Kirke.....	66, 67, 70, 71
— Nazarethkirken	88
— St. Thomas Kirke.....	141
— St. Mariæ Kirkesal.....	152, 153
— Brorsons Kirke	169, 170, 171
— Sions Kirke.....	182, 183
— St. Andreas Kirke	190, 191, 193
— Kirken i Istedgade (Nr. 16).....	226, 227, 228, 229
— Kirken i Hellerup.....	288, 289
Brorsons-Kirken: Komite, Grundregler, Opfordring til at yde Bidrag. 56	
— Grundstensnedlæggelse (Nr. 14).....	216
— Beskrivelse med Billede	168
Distriktskirkernes Regulativer (Nr. 16).....	231
Foredrag af W. Steinthal	1
— - Friis Hansen.....	8
— - H. Ussing (April 1897).....	33
— Kirkefondets Arbejdsmaade og Fremtidsplaner. Jan. 98. Af J. F. H.	113
— Kirkesagen i London og København. Jan. 98. Af H. Westergaard.....	118
— En Folkekirkes Betydning og Opgave. Af Gustav Jensen	133
— af Friis Hansen, Kirkesagen i Aaret 1898	251
— - Th. Levensen: Vesterbros Deling i smaa Sogne.....	257
— - Biskop Dr. Rørdam: Københavns Kirkesag og det københavnske Kirkefond.....	266
— - P. Krag: Hvad kræver Kirkesagen, og hvem skal føre den frem.....	282
— - H. Ussing: Kirkens Stilling og Opgave under vor Tids Storstadsudvikling	313

	Side
Grundstensnedlæggelse: Præsternes Kirke	165
Grundstensnedlæggelser: Brorsons-Kirken og K. F. U. M.s Bygning (Nr. 14)	226
Grundstensnedlæggelse: St. Andreas Kirke (Nr. 15)	245
— Saxogadens Kirke	393
Kirkefondets tredje Aarsdag	345
— Aarsfest (1899)	382
— Bestyrelse (Decbr. 1899)	397
— Partialobligationer (Nr. 14)	229
—	359
Kirkeindvielse, St. Lukas Kirke	49
— St. Thomas Kirke	139
— St. Mariæ Kirkesal	151
— Nathanaelskirken	298
Kirken i Hellerup	291
Kirken i Istedgade, med Billede (Nr. 16)	225
— i Saxogade, Grundstensnedlæggelse	393
Kollekten paa St. Bededag	47
— Bidragsliste: se Bidragslister.	177
—	186
— Skrivelse til alle Landets Præster. 1898	236
— Aarlig Oversigt (Nr. 14)	313
— 1899	297,
— Aarlig Oversigt	343
Køb af Kirkegrund ved Køhlersvej	15
— - Vesterbrogade Nr. 17	81
— - - - - Nr. 49	178
— - Kirkegrund ved Nordvestvej	208
— - - - - Saxogade	208
— - - - - Nordre Frihavnsvej (gratis)	208
— - Sortedamslund (Nr. 16)	221
Københavns Kort, kirkeligt	383
—	392
Legat, det første. Fra Frk. A. C. Buntzen	91
Laan	209
Møde, Kirkefondets første, ¹³ / ₁ 99. Foredrag af F. W. Steinthal og Friis Hansen	1
— i Koncertpalæet, I	251
— i - - - - - II	282
Nathanaelskirken	298
Nazarethkirken: Komité og Opfordring til at yde Bidrag	42
— Beskrivelse med Billede. Af C. Holt	87
— Opfordring	125
— Oversigt over Bidragene i de første 12 Maaneder ..	143
— Opfordring (Nr. 16)	230
— Bidragsliste, se Bidragslister.	
Opraab. Til den danske Menigh. f. Kirkef. Forretningsudvalg 1897 ..	15
—	1898 149
—	Oktbr. 1898 (Nr. 15) 237
—	1898 (Nr. 16) 245
—	Febr. 1899 281
Prædiken ved St. Mariæ Kirkesals Indvielse af E. With	160
Præsternes Kirke: Bidragsliste, se Bidragslister.	
— Beskrivelse (med Billede) af V Koch	65
— Redegørelse fra Komiteen Septbr. 1897	69
— Anmodning fra Kassereren	142
— Grundstensnedlæggelse	165
— Opfordring til Præstekonerne	195

	Side
Præsternes Kirke: Opfordring til Præstekonerne	210
— — — — — Præstedøtre	211
— — — — — Meddelelser om Gaver til det indre Udstyr (Nr. 15)	245
— — — — — — — — — Kirkeklokker	278
— — — — — — — — — Opfordring fra Komitéen (Nr. 16)	222
— — — — — — — — — Fn Broderhaand fra Amerika	249
— — — — — — — — — En smuk Julegave	251
— — — — — — — — — Meddelelse	293
— — — — — — — — — En Omtale og en Opfordring	382
Regulativer for Distriktskirkerne	231
Rundskrivelse til Medlemmerne af Kirkefondets Bestyrelse	108
Sions Kirke (med Billede)	179
Sortedamslund. Købet. (Nr. 16)	221
St. Andreas Kirke. Beskrivelse (med Billede)	189
— — — — — Grundstensnedlæggelse (Nr. 15)	245
St. Mariæ Kirkesal	149
— — — — — Regulativ	205
St. Lukas Kirke. Indvielsen	49
St. Thomas Kirke. Indvielsen	139
Smaastykker: Foren. t. Opf. af smaa Kirker. Dens Forh. t. K.fond. 14	
— — — — — Kirkesagen i Rigsdagen	25
— — — — — Fra Amerika af R. Andersen, New-York	188
— — — — — En »Massemenighed«	293
— — — — — Joh. Fibiger »om Præstens Forhold til den eukelt« ..	325
— — — — — Boganmeldelse. Af H. Ussing	397
Store Gaver:	126, 143, 165, 178, 196, 208, 342, 375
Tale ved Kirkeindvielse (Lukas Kirken). Af Biskop Dr. Rørdam...	52
— — — — — (Mariæ Kirkesal)	155
Tale ved Ordinationen 15. Marts 1899. Af Biskop Dr. Rørdam ...	299
Ved de 11 Gudstjenester i Oktober 1897	126
— 17 — — — — — 1899	346
— — — — — — — — —	382

Københavns Kirkesag.

Nr. 1.

Den 18de Februar.

1897.

Onsdag d. 13. Januar holdt det københavnske Kirkefond i Bethesdas Festsal sit første offentlige Møde. Det aabnedes af Forretningsudvalgets Formand, Professor H. Westergaard, hvorefter nedenstaaende Foredrag bleve holdte af Overretsprokurator Steinthal, der er Medlem af Forretningsudvalget, og af Pastor Friis Hansen, der fra 1. Januar har overtaget Posten som Kirkefondets Sekretær. Mødet sluttedes med en inderlig Bøn af Sjællands Biskop.

Overretsprokurator Steinthals Foredrag.

Jeg beder Dem undskylde, at jeg er nødt til at begynde med en personlig Bemærkning. Der er sagtens mange af Dem, der er i samme Tilfælde som jeg, at De ikke før har talt i Menighedens Forsamling, og jeg haaber, adskillige af disse ville forstaa, at jeg ikke her kan aabne Munden uden først at bekende, at jeg føler mig ganske uværdig dertil og kun er kommet i denne Stilling, fordi jeg er valgt dertil af kristne Mænd og deri har maattet se baade Guds Naade og Guds Krav.

Naar jeg da skal tale som Medlem af Forretningsudvalget for det københavnske Kirkefond, skal jeg forsøge at gøre rede først for dettes Oprindelse, dernæst for dets Opgave. Det materielle Grundlag for den Bevægelse, der har fremkaldt Kirkefondet, er vor Bys fænomenale Udvikling. Denne er kendt af alle, og jeg vil kun opfriske i Erindringen, at medens Hovedstaden var fire hundrede Aar om at naa til et Indbyggerantal af 100,000, er dette i vort Hundredaar steget til 400,000. Og ikke blot dette. Ved Aarhundredets Midte, ved

Frihedstidens Begyndelse, talte den endnu kun 130,000 Mennesker, i de næste 20 Aar steg den til over 200,000, men siden 1870 er dette Antal blevet fordoblet. Det er under saadanne Forhold svært at følge med Tiden, især for optagne Mænd; den ene Dag tager den anden og synes væsentlig ligesom den, og dog — naar et Spand af Dage er gaaet, er Tiden bleven en anden. Saaledes maa det vel være gaaet de Mænd, der skulde varetage Kirkens Tarv. Medens man nemlig paa Skolevæsenets Omraade fulgte godt med, saa at Øjet rundt omkring i den nye By frydes ved en anselig Mængde af nye og anselige Skolebygninger, sakkede man helt bag ud med Hensyn til Kirkevæsenet. Det var egentlig kun i Halvfjerserne, at der blev bygget Sognekirker, 4 i Tallet; derefter fulgte først i 1890 Helligkorskirken og senere et Par, opførte af Enkeltmænd. Men dette forslog intet i Forhold til den store Tilvækst af Befolkningen, og vi kom til de fra et kristeligt Stade gruelige Misfostre, Sogne paa 50-, 60-, 70,000 Mennesker.

Samtidig med denne store Folkeformerelse traadte en aandelig Bevægelse frem i Folket. 1870 kaldes jo netop Gennembrudets Aar, det vil sige det Aar, da den selvbevidste Fornægtelse af Tro og Sædelighed gennembrød alle Skranker og satte sig selv i Højsædet. Deraf fremspirede saa en Literatur og en Presse, som med et vældigt Misbrug af Aands-gaver, en falsk Oplysnings Skær og en Fordringsfuldhed, som var vel egnet til at fange Ungdommen, prædikede Kødets Evangelium og udøste Spot og Haan over Kristendom og Kristenliv. Og denne Literatur blev netop den mest søgte og Dagspressen den mest læste. Følgen heraf blev, som det nu smerteligt føles paa mange Hold og særlig i den yngre Slægt, at Uaanden bredte sig saavel i Samfundets højere som i dets lavere Lag, i de sidste tilmed støttet af den socialdemokratiske Bevægelse, som til samme Tid tog Fart og bemægtigede sig Sindene, og som hidindtil har været baade antikristelig og særlig antikirkelig.

Men samtidig gik der ogsaa en aandelig Bevægelse gennem Guds Menighed. Det var en Bevægelse, som ikke blot gik ud paa Inderliggørelse af Kristendommen og dens Virke-

liggørelse i Hjerterne og dermed i det daglige Liv, men som navnlig tog Sigte paa at udbrede levende Kristendom i Folkets store Masse ved at vække de sovende og samle de troende til Samfundsliv. Og idet den her i København kom til at staa over for hin Bevægelse, her, hvor Gennembrudets Mænd havde deres Lejr og fornemste Tilslutning, maatte den forme sig til Arbejde for, at ogsaa vi kunde faa vore Lejre, Kirker med levende Menigheder rundt om paa Stadens Enemærker.

Saaledes førte baade indre og ydre Forhold til Rejsningen af den københavnske Kirkesag. Og da Myndighederne endnu lod til hverken at kunne høre eller se — det var i Sandhed stumme Guder —, blev den rejst af Kvinder og Mænd af Menighedens Midte, og derved maatte den komme ind paa smaa Kirker med smaa Sogne, rettere Distrikter, thi de kunde jo umuligt magte store. Saa rejste sig de smaa Kirker i den ydre By, og livskraftige Menigheder blomstrede op paa øde Vange.

Dette skyldtes den Virksomhed, der udfoldedes af det i 1890 af en Kreds af Kristne nedsatte Lægmandsudvalg for Kirkesagens Fremme i København i Forbindelse med den tidligere af Kvinder stiftede Forening til Opførelse af smaa Kirker. Virksomheden hæmmedes imidlertid ved, at der efter indgiven Adresse omsider af Ministeriet blev nedsat en Kirkekommission, idet man maatte frygte for at foregribe dennes Arbejde. Kommissionen, der bestod af fremragende Mænd af forskellige Retninger, der havde Menighedens fulde Tillid, afgav allerede efter 16 Maaneders Forløb en udførlig Betænkning, hvorefter der som bekendt ved Statens, Kommunens og Sognemenighedernes forenede Kræfter skulde bygges 8 Kirker i Løbet af 5 Aar. Forslaget var efter Forholdene højst moderat, og det lykkedes ogsaa at erhverve Kommunens Tilslutning, men ikke Statens. Borgmester, Konferensraad Hansen, som havde været Medlem af Kommissionen, skrev dengang derom, at, om Ordningen lod sig gennemføre, vilde afhænge af Regeringens Styrke, Rigsdagens Velvillie og Gejstlighedens og Menighedens Sammenhold. I sidstnævnte Retning skortede det vistnok ikke, Rigsdagens Mening blev ikke udtalt, thi Sagen var kun til en første Behandling i Lands-

thinget; derefter løb den ud i Sandet —. Udvalget fortsatte da sin Virksomhed; men skøndt denne bar rige Frugter, følte det sig dog nok trykket dels ved, at det langtfra aarkede at favne saa vidt, som det attraaede, dels ved, at det, om end ganske mod sin Tanke, maatte faa Skin af at arbejde i fri-kirkelig Retning; ogsaa følte man sig maaske noget utryg ved som Lægmand i Længden at skulle fortsætte en saadan Virksomhed paa egen Haand. Forholdet var altsaa nærmest dette, at Udvalgets Virksomhed dels trængte til Udvidelse dels til Indordnelse i den kirkelige Organisation. Det er dette, som er naaet ved Oprettelsen af det københavnske Kirkefond. Ved dettes Oprettelse er Udvalgets Virksomhed afsluttet; det tør vel nok siges om dets Mænd, at de have faaet Naade til at ælte et Stykke Surdej ind i Melet, og forsaavidt er dets Virksomhed sikkert paaskønnet fra alle Sider af Menigheden.

Det københavnske Kirkefond er stiftet i Oktober 1896 med en Bestyrelse, som bestaar af Sjællands Biskop som Formand og mindst 25, for Tiden henad 40 Mænd, dels Præster dels Lægfolk, valgte af Biskoppen med Kirkeministeriets Billigelse, og med Statuter, fastsatte af Biskoppen ifølge Forhandling med Kirkeministeriet og Udvalget for Kirkesagens Fremme i København. Dets Formaal er, at bidrage til, at der kan tilvejebringes en forsvarlig Ordning af de kirkelige Forhold i København og tilgrændsende Sogne, og Bestyrelsen virker gennem et Forretningsudvalg, som skal bestaa af en af Bestyrelsen valgt Formand (for Tiden Prof. Westergaard) og 6 andre af Bestyrelsen valgte Medlemmer; dets Bestemmelser træde dog først i Kraft ved at billiges af Biskoppen som Bestyrelsens Formand. Til Hjælp for Forretningsudvalget er af Bestyrelsen valgt en Kasserer og antaget en Sekretær, for Tiden Pastor Friis Hansen.

Ved et Fond forstaar man jo en til et vist Øjemed henlagt Formue, ved det københavnske Kirkefond altsaa de Midler, der ere og blive tilvejebragte til Fremme af den københavnske Kirkesag. Dets første Midler ere de fra det tidligere Udvalg overtagne Kirkebygninger med Tilbehør og dets Kassebeholdning. Dernæst har Kirke- og Undervisningsministeriet indtil

videre tillagt det Indtægten ved den ved kongelig Resolution af 22. April f. A. anordnede Kollekt til den københavnske Kirkesags Fremme, som skal optages Landet over hver almindelig Bededag. Men Forudsætningen er, at den tredie Indtægtspost bliver langt den største; ikke blot stole vi nemlig paa at have arvet det forrige Udvalgs Venner, men som Virksomheden nu har faaet et ganske andet Omfang og en folkekirkelig Organisation, regne vi paa stadig voksende Tilslutning og Støtte fra alle danske Kristne, fra alle, som ville være med til at forebygge, at København efterhaanden i det store og hele bliver en afkristnet By.

Det vil af det anførte skønnes, at hvad her foreligger, er en frivillig Bevægelse, ledet af Kirkens Primas, billiget og støttet af Kirkestyrelsen. Det vil sees, at det baade er noget extraordinært og noget stort, svarende til den extraordinære Tilstand og den store Opgave, som man har indset kun vil kunne løses ved frugtbar Samvirken af Myndigheder og Menighed. Fondets Formaal søges efter Statuterne fornemmelig naaet ved at fremme og støtte Delingen af Sognene, hvor disse ere saa folkerige, at Beboerne ikke under den nuværende Ordning kunne finde den nødvendige kirkelige Omsorg, samt ved — indtil saadan Sognedeling kan komme i Stand — indenfor de bestaaende Sogne og i Tilslutning til disses kirkelige Ordning at søge ansat Præster for mindre Distrikter paa indtil omtrent 5000 Mennesker. Til dette Øjemed kan Fondet, foruden at støtte Opførelsen af nye Sognekirker ved Bidrag, anvende sine Midler til at tilvejebringe midlertidige Lokaler til Gudstjeneste, enten særskilte Bygninger eller Forsamlings-sale, samt til at bestride Omkostningerne ved disses Drift og bidrage til Lønning af Præster, hvor det viser sig umuligt at skaffe disse en nogenlunde tilstrækkelig Løn fra Sognekredsen. Ved Siden heraf skal der tillige af Fondet kunne ydes Bidrag til den københavnske Kirkesags Fremme i det hele paa saadanne Maader, som Tid og Omstændigheder kræve.

Maalet er altsaa Sognedelinger og Opførelsen af nye Sognekirker, et Maal, til hvis Opnaaelse Kirkefondet iøvrigt vil komme til at samvirke med mange andre Faktorer, Myndig-

heder, Komitéer m. fl. Men da det vil tage en i al Fald ikke for Øjeblikket overskuelig Tid, inden dette Maal kan være naaet paa nogenlunde tilfredsstillende Maade, er det tillige Fondets Formaal, i Mellemtiden, indtil Sognedelinger kunne komme i Stand, at faa ansat Præster for mindre Distrikter og tilvejebringe Betingelserne for deres Virksomhed. Det er denne Side af Sagen, som ikke synes tilstrækkelig vurderet af de Medkristne, der have udtalt sig i Nationaltidende m. v. Jeg indskyder her den Bemærkning, at der uden Tvivl skyldes de Ferslewske Blade Anerkendelse for, at de lade Søndagsklokkerne ringe i deres Spalter; sikkert høste de Tak fra de tusind Hjem, men jeg finder det dog ikke overflødigt, at den ogsaa ydes dem netop fra dette Sted. Men derfor behøver man ikke at synes om alt, hvad der er fremkommet i disse Spalter, og særlig Artiklerne om Kirkefondet have umuligt kunnet tilfredsstille dem, der interesse sig for dette. Det er imidlertid en meget alvorlig og vigtig Sag, at Kirkefondet mødes med Tillid fra alle Sider af Kirken og Menigheden; det turde endog være en Hovedbetingelse for, at det kan naa sit Øjemed. Dersom der derfor maatte være nogen Mangel paa Forstaaelse eller Samstemning, vil det være saare magtpaaliggende at søge den fjernet. Hvis det skulde være muligt at vække en saa stor Begejstring og Offervillighed for den københavnske Kirkesag, at denne vil kunne ordnes i forholdsvis kort Tid, vil der ikke blive synderlig Brug for den omtalte Virksomhed i Mellemtiden. Men hvis Pengeindsamlingerne, Forholdenes vanskelige Ordning, Bygningsforetagenderne m. m. skulde medtage lang Tid, vilde det være uforsvarligt imidlertid at lade Tingene gaa deres skæve Gang og lade de nuværende umulige Tilstande vedvare. Da vil der være afgjort Trang til noget midlertidigt eller foreløbigt, og dette er, som Statutterne nævne det, Distriktspræster og Distriktskirker eller — Kirkelokaler. Jeg øjner ikke nogen anden Vej til nogenlunde hurtigt at naa til en praktisk Ordning af Forholdene, og det er en prøvet Vej, thi den er ikke blot betraadt af det tidligere Udvalg, men de, der have Kendskab til tilsvarende Forhold paa fremmede Steder, saaledes London og Berlin, berette, at det netop er den Vej, som følges

der i stort Omfang. Og det er en Vej, som fører hen imod Maalet, thi nye Sogne og Sognekirker ere dog kun Rammerne om Aandslivet, der skal røre sig i dem, og dette kan ikke forberedes tidsnok, saasandt det tilsidst er det, det gælder om, at Glædesbudskabet om vor Herre Jesus og hans Frelsergerning bliver levendegjort i en Befolkning, som paa Grund af de store Sogne og det store Nedbrydningsarbejde for en stor Del er fremmedgjort for Kirken. Og naar Arbejdet herpaa drives i kirkelig Aand med Præst og Kirke eller Kirkelokale som Midtpunkt, synes det at maatte have Krav paa enhver Kristens Sympati, Forbøn og Støtte.

Vi mene da at have Ret til at kræve hele Menighedens Tilslutning til begge Sider af Kirkefondets Opgave. Om dennes praktiske Løsning vil nu Fondets Sekretær udtale sig. Derimod beder jeg endnu om Opmærksomhed for et Par almindelige Bemærkninger om Kirkesagen.

Man kan desværre vænne sig til al Ting. Der er ikke den Ting saa ravgal, at jo Øjet kan vænne sig til den og miste Sandsen for dens Skævheder. Jeg er bange for, at dette finder nogen Anvendelse paa den københavnske Kirkesag. Man overse dog ikke, hvorledes Tilstanden er endnu: Folketallet i St. Mathæus Sogn er vel 65000 M., i St. Johannes nordre 50000, i St. Pauls c. 27000, i Sundbyerne med en ganske lille Kirke 16—17000. Skulde ikke heriblandt være Mennesker nok, til hvem Ordet under de nuværende Forhold ikke naar, men som trænge til det, og desmere, jo mindre de føle Trangen?

Man holder ikke af at gøre det, som paahviler en anden. Nu er det en nedarvet Anskuelse hos os, at Staten skal sørge for Kirken. Og den Anskuelse er for den Sags Skyld rigtig nok, thi vi have endnu faktisk en Statskirke \varnothing : en Kirke med Statsstyre. Den Folkekirke, som vor Grundlov forjættede, en Kirke med Forfatning \varnothing : Selvstyre, er ikke bleven til Virkelighed. Men i en Statskirke maa det paahvile Staten at afholde Kirkens Udgifter, forsaavidt de dertil henlagte Midler ikke strække til, naar da Udgifterne ere nødvendige, for at Kirken kan opfylde sin Bestemmelse, og saaledes maa ogsaa Grundlovens Bestemmelse om, at Folkekirken skal

understøttes af Staten, forstaas. Hvorledes Staten hidtil har opfyldt denne Forpligtelse med Hensyn til Kirkeforholdene i København, have vi hørt. Vi bør dog haabe, at det engang vil komme dertil, at de, der raade med Statens Midler, komme til Bevidsthed om deres Ansvar i denne Henseende. Men selv da turde der være Fare for, at man vil mene at have gjort noget stort, naar man gør et lidet og ganske ufyldstgørende, og saavel efter tidligere Erfaringer som efter, hvad der for Tiden foreligger, vil man i hvert Fald ligefrem regne med Menighedens frivillige Bidrag, og det for store Beløbs Vedkommende. Men saa staar nok baade Menigheden og Sagen sig bedre ved, at Menigheden selv tager Sagen i sin Haand og lader Staten træde til, som den maatte ville det, naar dens Tid kommer. Vi kunne magte den, naar vi ville, og ville ikke tage Skade af at føle os som de, der have Ansvaret og — Glæden. Og vi ere nødte dertil, thi skal der blive gjort noget, som kan forslaa, til Afhjælpning af Københavns Kirkenød, maa vi ganske utvivlsomt gøre det selv. Men — uden mig kunne I slet intet gøre, siger Herren. Kun naar vi holde os i Samfund med ham, vil Maalet naas.

Pastor Friis Hansens Foredrag.

Den københavnske Kirkesag deler sig efter sin Opgave i to Sider, den helt aandelige, der direkte tilstræber nyt Liv i Kirken, og den mere organisatoriske, der vil virke for en Bedring af Kirkens Kaar ved Sogdenes Deling. Jeg skal i mine følgende Udtalelser holde mig alene til den sidste.

Saa enig jeg er med alle Kirkesagens Venner om det endelige Maal, Sognedelingens fulde Gennemførelse, saa bliver jeg nødsaget til som Indledning at udtale, at naar Talen er om Midlerne, ligge mine Sympatier lidt anderledes end hos adskillige af Kirkesagens trofaste Venner, idet jeg maa tilstaa, at jeg egentlig ikke er glad for denne Indretning, som er kaldet Distriktskirker, og at jeg helst vilde være fri for dem. Som blivende Institution frembringe de et upraktisk Forhold imellem Præsterne, der er meget vanskeligt at faa tilfredsstillende ordnet; og som rent midlertidig Foranstaltning

ere de for kostbare. Saa vilde det, som betydelig billigere, være mere tiltalende, om man kunde enten leje eller indrette en Sal til midlertidig Benyttelse som Kirke. Men da dette vel næppe lader sig gøre ret mange Steder, vil man sagtens være henvist til at bygge flere Distriktskirker, hvis saadanne midlertidige Lokaler ogsaa i Fremtiden blive nødvendige for Kirkesagens Fremme. At de have været det i Kirkesagens Begyndelse, ligger i, at der var saa liden Forstaaelse af den kirkelige Nødstand baade hos Præsterne og ude i Menigheden. Og naar der nu er saa langt mere almindelig Forstaaelse deraf, vilde dette næppe være naaet, om ikke Kirkeudvalget resolut havde grebet Distriktstanken og ved at opføre et Antal Distriktskirker faktisk paabegyndt Sognedelingen. Imidlertid maa det være mig tilladt her at corrigere en, som jeg tror, ret almindelig Opfattelse, som om Kirkeudvalget skulde paa en Maade have sværmet for Distriktskirker, og set paa disse som det, man endeligt attraaede. Allerede i sit første Opraab udtalte det, at Maalet, man tilsigtede, var Sognedeling og derefter Opførelsen af Sognekirker, mens de smaa Distriktskirker kun skulde være et foreløbigt Middel. Hvorvidt de ogsaa i Fremtiden ville behøves, vil bero paa to Omstændigheder, om Sognedelingen fremmes tilstrækkelig hurtigt og i tilstrækkeligt Omfang. Thi hvis begge Dele sker, er det aabenbart, at Distriktskirkerne blive overflødige. Hvis det derimod brister i den ene eller i begge Henseender, blive de igen nødvendige. Hvis Sognedelingen gennemføres paa en saadan Maade, at Sognekredsens Størrelse ogsaa efter Delingen vanskeliggør en fuldt forsvarlig Betjening af Kirkens Folk med Kirkens Goder, maa man gribe til Distriktskirker for at raade Bod paa det, som mangler. Og hvis Sognedelingen nok gennemføres i tilstrækkelig smaa Kredse, men saa langsomt, at Sagens Fuldførelse vil tage en lang Aarrække, vil det ikke kunne forsvares, at lade de nuværende ulykkelige Tilstande fortsættes, hvor meget af den Høst af Mennesker, vor Frelser vil have hjem, gaar aandeligt og evigt til Grunde, fordi der er for faa Høstfolk; og atter blive Distriktskirkerne nødvendige som midlertidig Nødhjælp. Naar jeg da sagde, at jeg helst vilde være fri for Distriktskirkerne, kan jeg forklare

det saaledes, at jeg ønsker, og jeg tilføjer, at jeg haaber, at det ved Kirkefondets Arbejde maa lykkes at fremme Sogne- delingen her i København med saadan Fart og paa en saa- dan Maade, at det kan forsvares at samle Kræfterne derom og se bort fra de midlertidige Hjælpemidler. Og jeg kunde maaske vedføje en Opfordring til alle dem, som deler dette mit Syn paa Distriktskirker, til hver efter sin Evne at støtte Arbejdet for Sognedelingen. I samme Grad det fremmes, blive Distriktskirker overflødige; i samme Grad det hæmmes, vil Udviklingen bære hen imod flere Distriktskirker!

Forinden vi kunne give en nærmere Bestemmelse af, hvilken Fart Sagen maa ønskes at faa, skal jeg først give en liden Redegørelse for, hvad der i det Hele behøves. Naar Kirkens Folk skal paa virkelig fyldestgørende Maade betjenes med Kirkens Goder, troer jeg ganske sikkert, at en Præst ikke kan overkomme mere end en Kreds med ca. 5000 Mennesker. Og herom hersker der fuld Enighed imellem Forretningsud- valgets Medlemmer. Det stemmer ligeledes ganske med den Anskuelse, som udtaltes af Biskop Rørdam ved Kirkemødet i sidste Efteraar. Endvidere er der fuld Enighed indenfor Forretningsudvalget om, at man her i Hovedstaden anser det som fyldestgørende med 1 Kirke og 2 Præster til 10,000 Mennesker. Jeg beder dette udtrykkelig bemærket, da der har været udtalt en Formodning om, at der næredes langt mere vidtgaaende Ønsker. Dette beror paa Misforstaaelser, og jeg kan erklære, at det, Forretningsudvalget med fuld ind- byrdes Enighed ønsker, er Sogne paa 10,000 Mennesker. Og atter kan jeg tilføje, at det stemmer ganske med, hvad Bi- skoppen betegnede som det, man maa ønske. Det stemmer ligeledes nøje med, hvad der udtaltes i den Adresse, som i 1890 indgaves til Kirkeministeriet af største Delen af Køben- havns Præster og en Del Lægfolk, og som blev ledsaget med varme Anbefalinger af Sjællands daværende, nu afdøde Biskop, Fog, samt af begge Københavns daværende Provster, den Adresse, som foranledigede Kirkeministeriet til i Efteraaret samme Aar at nedsætte Kirkekommissionen.

Der har jo været forhandlet en Del om, hvad der i disse Spørgsmaal skulde være Normen. Jeg vilde i denne Hen-

seende blot fremdrage et enkelt Moment. Der er i ethvert Sogn herinde vel nogle troende Mennesker, som igennem en sand Omvendelse har fundet Hvile i Guds Naade og leve deres Liv i Kristus; saa er der en Del Mennesker, der, uden at eje vor Herres Jesu Tro og Frelsen i ham, ere religiøst interesserede, for hvem Døden og det evige Liv har faaet Betydning; endelig er der en Del Mennesker, som aldeles ingen Brug har hverken for Religion eller Kirken. Den sidste Slags volder ikke med deres gode Vilje Præsten Ulejlighed; og er Antallet af dem meget stort i et Sogn, vil en Præst, der ikke tænker paa at øve Mission blandt saadanne, kunne overkomme et stort Sogn. Men det er ogsaa et usvigeligt Kendetegn paa, at Kirken ikke har magtet sin Opgave, naar Tallet paa dem bliver meget stort. Hvor derimod Kirken magter Opgaven, blive de færre. Thi der kan være megen Forskel paa, hvor mange der i Sandhed føres til at blive Guds Børn; det sker i Almindelighed enkeltvis, sjældnere flokkevis. Men bliver Guds Ord bragt Menneskene i Aandens Kraft, og Kirkens Kaar ellers ere i Orden, saa vil der blive en stor Flok, i hvis Hjerter de dybe Spørgsmaal om Frelse og Fortabelse, om Omvendelse og Syndernes Forladelse begynder at røre sig. Og enhver troende Præst, som har arbejdet en Aarrække paa et Sted, har mangan Gang med Undren opdaget, at saadanne Spørgsmaal ere sat i Bevægelse hos Mænd, man mindst tænkte det om, maaske hos Mennesker, der levede midt i Syndens Smuds, ja, at saadanne har gaaet med en hemmelig Længsel efter at komme til at tale med Præsten og finde Hjælp imod Hjertets dybe Uro. Saadanne Mennesker have Brug for den Hjælp, en troende Præst kan yde dem, og det er Kirkens hellige Kald og dyre Forpligtelse at bringe Guds Ords Lys til dem. Derfor er det ogsaa saaledes, at naar Gerningen lykkes for en troende Præst, faar han ikke mindre og mindre at bestille. Den modsatte Erfaring er gentaget meget ofte. — Vende vi os nu til Forholdene her i Byen, tilstaaes det fra alle Sider, at Procentantallet af dem, der have indrettet deres Liv ganske som var der slet intet, der hed Genfødelse og Omvendelse og et Liv i Lydighed mod sin Frelser, er særdeles højt. Og naar vi spørge, hvad der kan

kræves af Kirken, bliver det to Ting: først at den bliver sat i Stand til at kalde paa denne store, tusindfoldige Skare, saa den vaagner og besinder sig, og dernæst, at naar saadant sker, at der da kan være Præster, som ere i Stand til at være Ledere og Vejledere i Salighedsspørgsmaalene for alle dem, som have Brug derfor. Og skal saadant naaes, er det vor Overbevisning, at Sognene ikke kunne være større end omkring 10,000 Mennesker med 2 Præster.

Det er altsaa, hvad vi ønske at opnaa. Et andet Spørgsmaal er, om det er praktisk gennemførligt, eller om det, som Biskoppen har antydet, maaske skulde blive nødvendigt at nøjes med mindre, som 15,000 med tre Præster ved hver Kirke. Her ville Meningerne let skilles, idet En ser Vanskelighederne større, maaske ogsaa staar dem nærmere, medens en Anden haaber med mere Fortrøstning til Guds Hjælp.

Men selv om man virkelig, hvad jeg nu ikke haaber, blev nødt til at nøjes med Sogne paa 15,000, saa er det dog et stort Antal Kirker, som behøves, ialt 11—12 (2 i Mathæus, 2 i hvert af Johannes, 1 i Jakobs, 1 i Stefans, 1 i Korskirke Sogn og 2—3 i Frederiksberg) eller med Sogne paa 10,000 ialt 18 Kirker. Det er et stort Antal. Og naar dertil huskes, at Byen vokser med 7—8000 Mennesker om Aaret, saa ser man, at om der bygges 1 Kirke hvert andet Aar, dækker dette næppe nok det Behov, som Byens Væxt stiller, og lader den forhaandenværende Kirkenød ganske uafhjulpen. Med andre Ord: Kan Kirkefondet ikke bringe Sagen i stærkere Fart, bliver det nødvendigt at bygge Distriktskirker! Og selv om der rejser sig to nye Kirker aarligt, vil der dog gaa en lang Aarrække, inden Sognene ere nede paa den ønskelige Størrelse. Men hertil kommer nu en anden Betragtning: ekstraordinære Kraftanstrengelser kan præsteres i kortere Tid; i Længden lader det sig ikke gøre. Saaledes i den Enkeltes Liv, saaledes i Menighedens. Skal en stor Byrde løftes, saa gaar det bedst, naar man tager alle Kræfterne sammen og anspænder sig, saa Maalet naaes nogenlunde hurtigt. Jeg troer, det vil være langt lettere at faa Guds Menighed til at rejse tre nye Kirker i København aarligt i 7 Aar end een aarligt i 20 Aar.

Og vil nogen spørge: Kan man virkelig haabe saadanne store Ting? er mit Svar: Ja, hvis Herren i Himlen vil det. Sandelig, hvis Jesus Kristus, vor højlovede Frelser i Himlen, vil det saaledes, da er alle vor Hovedstads Sogne delte, de fornødne Kirker rejste og troende Præster i stort Tal ivrigt i Arbejde rundt om i de mange nye Sogne, inden 7 Aar ere omme.

Kirkesagen var hidtil en Sag, som bares frem ved Troen paa, at Herren gør store Ting, selv om vi ere svage. Og Herren har velsignet den, saa den er voxet stor. Gang efter Gang har de Mænd og Kvinder, som arbejde i den, følt, hvor hans Naade formanede dem ligesom fordem: hvi ere I saa frygtagtige, I lidet troende; Gang efter Gang har Herren beskæmmet dem ved at gøre store Ting for dem, større, end de havde vovet at haabe.

Jeg tillader mig at fremdrage et Par saadanne Tegn. Da Kirkeudvalget udgav sin første Aarsberetning, viste den en Aarsindtægt af ca. 19,000 Kr. Det var for Aaret 1892. Den Gang udtalte en højtstaaende og forstandig Mand: Ja, saadan en Sum samler man een Gang, men ikke hvert Aar. Nu, 5 Aar efter, ses det, at Udvalget i de 5 Aar har haft en Indtægt af over $\frac{1}{4}$ Million Kr., medens der samtidig af yngre, sideløbende Indsamlinger er indsamlet endnu mere til Kirkesagen — alt tilsammentaget omtrent $\frac{3}{4}$ Million Kr. Af Herren er det sket, og hans Navn være lovet derfor.

Det har hidtil været saaledes, at Kirkesagens Venner vare glade, naar de havde rejst en Kirke med ca. $1\frac{1}{2}$ Aars Mellemløb. Nu i Aar vil der forhaabentlig blive indviet 2 nye Kirker, begge paa Frederiksberg. Saadant sker da første Gang. Men samtidig vil der blive lagt Grunden til en eller flere andre Kirker. Og jeg har den Glæde at kunne kundgøre, at Kvindernes Indsamling til smaa Kirker har besluttet foreløbig at lade Tanken om en Kirke i Frihavns kvarteret stilles i Bero for snarest muligt at paabegynde Opførelsen af en Kirke foran i Sundby paa en Grund, som Kirkefondet skaffer. Og der er grundet Haab om, at der igen til næste Aar vil være to nye Kirker færdige til Indvielse. Ogsaa dette taler til os om, at Herren vil hjælpe os i denne Sag. Naar han i sin

Naade har ladet Sagen voxe saaledes, siden den i 1890 toges op, ringe og fuldstændig uændset, hvorfor skulde vi da tvivle om, at Kirkesagen i de næste 7 Aar vil blive velsignet rigelig, saa alt det, der virkelig behøves, bliver os skænket.

Kun eet til Slutning: Hvis Herren vil det, da kan alle Herrens og Kirkens Modstandere ikke forhindre, at vor Sag gaar frem til Sejr. Da er der kun een Magt, som kan hindre Herrens Værk — det er os, som han har kaldet til sit Rige og til at arbejde for hans Rige. Vor Vantro og Lunkenhed, vor Frygtagtighed, vor Mangel paa Frimodighed eller kødelige Klogskab kan fordærve Herrens gode Sag. Gud selv fri og bevare os fra saadant Ansvar. Han styrke os til i Jesu Navn at holde fast ved Troen paa hans Almagts Kraft. Han hjælpe os i alle disse Overvejelser og alt dette Arbejde, saa vi gøre det i Jesu Tro og i hans Lydighed og derfor med Faderens Velsignelse.

Kvindernes Forening til Opførelse af smaa Kirker.

Da der fra flere Sider er bleven spurgt om Forholdet mellem det københavnske Kirkefond og den i Overskriften nævnte Forening, skal jeg, der af dens Bestyrelse er valgt til at være dens Raadgiver sammen med Pastor Jul. Ifversen, give en kort Redegørelse derfor. Medens Kirkefondet har sat sig til Maal at arbejde for Kirkesagens Løsning i det hele, og altsaa omfatter alle derhen hørende Opgaver, har Kvindeforeningen nu som tidligere det begrændsede Maal: Opførelsen af smaa Kirker, særligt i de overbefolkede Arbejderkvarterer. Kvindeforeningen har sin selvstændige Bestyrelse, der leder dens Virksomhed i fuld Frihed, og den har sin selvstændige Organisation, idet den ønsker at samle troende Kvinder fra hele Landet i Kredse til at vække og nære Kærligheden til den store Sag. Men Foreningen virker i fuld Forstaaelse og enigt Samarbejde med Kirkefondet, hvilket har givet sig Vidnesbyrd i, at For-

eningen har besluttet at opføre en Kirke paa en Grund, som er købt af Kirkefondet, og at dette, naar Foreningen har fuldført Kirken, vil træde til med de nødvendige Bidrag til Kirkens Drift.

Henry Ussing.

Forhandlingerne om en Kirkegrund i Sundby ere førte til Ende, idet Kirkefondet har købt en Grund paa c. 4000 □-Al. ved Køhlersvej, omtrent 250 Alen fra Amagerbrogade.

Til den danske Menighed.

Idet vi udsende det første Nummer af dette Blad, ville vi gennem dets Spalter sende en kærlig Broderhilsen til alle Kirkesagens trofaste Venner rundt om i den danske Menighed.

Som det var Menighedens Tillid og Kærlighed, der støttede Kirkeudvalget og bar Kirkesagen lykkeligt fremad i de svundne 7 Aar, saaledes er det vort Haab, at vort Arbejde og vore Bestræbelser ogsaa herefter maa eje Guds Menigheds fulde Tillid og støttes og bæres af dens Kærlighed og Bønner. Og næst Herrens Hjælp fra det høje er det Menigheden, vi ville støtte os til, og søge vor Kraft og vor Styrke i dens Tilslutning.

Her behøves mange nidkære troende Præster; her behøves mange foreløbige Kirkelokaler; her behøves mange nye Kirker; og her behøves i flere Henseender en hel Omregulering af de kirkelige Forhold; særlig gælder dette om Lønningsmaaden. Sandelig, Opgavens Storhed og Vanskelighedernes Mangfoldighed er saa overvældende, at vi aldrig vilde faaet Mod til at begynde Sagen, naar vi ikke havde ejet et sikkert og glad Haab om at vinde Menighedens fulde Tilslutning. Den maa ogsaa støtte os, om vi skulle faa Kraft og Udholdended til at føre Sagen igennem paa rette Maade.

Og jo længere de nuværende ulykkelige Kirkeforhold fortsættes, desto vanskeligere bliver en Oprejsning for Kirken, desto mere gribes store Dele af Befolkningen af kristusfjendt-

lige Magter, og desto mere bliver man almindeligt enig om at godkende kirkelige Forhold, under hvilke Troslivet i Menigheden umuligt kan trives. Derfor kalde vi paa Menighedens Hjælp — to Gange, først for at Kirkeforholdene kunne blive oprettede, saa at Guds Rige kan leve herinde under gode Kaar, og dernæst for at dette kan ske i Løbet af en kort Aarrække, jo kortere desto bedre.

I Kirkefondets Forretningsudvalg.

Carl Borgen,

Kontorchef,
Steen Blichersvej 22. F.

P. D. Koch,

Dr. med.
Frederiksborggade 41. K.

P. M. Larsen,

res. Kapellan,
Strandgade 46. C.

A. Schack,

Sognepræst,
Klareboderne 3.

Th. Steinthal,

Overretsprokurator,
Vester Boulevard 33. V.

Henry Ussing,

lic. theol., Sognepræst,
Valby.

Harald Westergaard,

Professor,
Scherfigsvej 3. Ø.

Nærværende Blad vil være Budbærer mellem Kirkefondets Forretningsudvalg og Kirkesagens Venner saavel i København som rundt om i Landet. Det vil bringe Meddelelser om Kirkesagen i det hele, altsaa ikke blot om hvad der sker direkte ved Kirkefondets Initiativ, men ogsaa om, hvad der fra anden Side udrettes til Kirkesagens Fremme. Ligeledes vil dets Spalter være aabne for Forhandling mellem Kirkesagens Venner og Drøftelse af Spørgsmaal Kirkesagen vedrørende. Et Nummer af Bladet vil udkomme med omtrent en Maanedes Mellemrum. Artikler til Bladet bedes sendte til Kirkefondets Sekretær. Bladet udsendes gratis. Venner af Sagen, som ønske det tilsendt, bedes anmelde saadant hos Sekretæren.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, boer Frederiksborggade 41, 3. K.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 2.

Den 28de Marts.

1897.

Udvalget til Kirkesagens Fremme i København.

Vort Blad bringer i Dag Kirkeudvalgets sidste Aarsregnskab, gældende fra 1. Januar til 17. Oktober 1896. Vi ville i den Anledning meddele et kort Tilbageblik paa dets Historie og paa den af det baarne Udvikling af den københavnske Kirkesag.

Det var i Aaret 1890, at det blev dannet. Allerede Aaret forud havde man i to forskellige Kredse drøftet de københavnske Kirkeforhold. Disse to Kredse mødtes og henvendte sig i Forening til Stadens Præster, og efter adskillige Forhandlinger enedes man med disse om en Adresse, der indgaves til Kirkeministeriet og foranledigede dette til at nedsætte en Kommission til at prøve Hovedstadens kirkelige Forhold. Lægmandskredsen samledes fremdeles, men besluttede i 1890 at nedsætte et Udvalg til at forsøge videre praktiske Skridt og i det Hele lede Bevægelsen til Kirkesagens Fremme. Man valgte Grosserer Johan V. Adolph, Kontorchef C. Borgen, Fuldmægtig C. Bangert, Dr. med. P. D. Koch, Bibliotheksassistent H. O. Lange, Grosserer H. Levinsen og Professor H. Westergaard. Disse 7 Mænd tog da Sagen op, under Bøn og i den Herres Jesu Navn. De have holdt trofast ud i fuld indbyrdes Enighed. Og Herren har velsignet deres Arbejde.

I Kirkesagen var man den Gang kørt fast. Efter at der ved R. Frimodts Initiativ i Midten af Halvfjerdserne var kommen Fart i Sindene for en Bedring af Kirkeforholdene, rejstes i kort Tid St. Stefans Kirke (1874) og St. Jakobs Kirke (1876); lidt senere satte man sig i Bevægelse paa

Vesterbro, og St. Matthæus Kirke blev indviet i 1880. Men dermed var Kræfterne ogsaa udtømte for en hel Aarrække, saa at Tallet paa Sognekirkerne i Løbet af Firserne ikke kunde øges med en eneste, alt imens Byens Folketal i samme Aarti øgedes med mere end 100,000 Mennesker. Dog rejstes der en Bevægelse for et Par nye Kirker, en i det fattige Rabarberkvarter og en i Nørrevoldkvarteret. Bestræbelserne, der med stor Dygtighed lededes af Stiftsprovst Rothe og Borgmester Hansen, førte til, at Helligkors Kirken kunde indvies i 1890. Dette var dog kun bleven muligt ved en enkelt Rigmands rundhaandede Gave; og Tanken om den anden Kirke maatte stilles helt i Bero, idet det dertil indkomne Beløb langtfra var tilstrækkeligt og Kilderne vare udtømte. Og det Faktum, at en saa indflydelsesrig Komite med en saa overlegen dygtig Ledelse ikke havde kunnet skaffe Midlerne til den anden Kirke, skøndt det var vitterligt for alle, hvor meget den tiltrængtes, virkede i høj Grad nedslaaende, næsten lammende paa Forventningerne om en Bedring af Kirkens Kaar. Og stadig voxede Sognenes Størrelse, naaede op til Tal saa store, at tidligere Slægter aldrig havde drømt om saadanne Kæmpesogne.

Hvad der imidlertid var nok saa betænkeligt var, at selve den kirkelige Misère havde vist sig i Besiddelse af en mærkelig Evne til at forandre Begreberne baade om Kravet til Kirken og om dens Forpligtelser overfor Sognefolket. Havde man i Halvtredserne spurgt Folk, om Sogne med 20—30,000 Mennesker kunde anses som tilbørligt, vilde man utvivlsomt have faaet et enstemmig Nej. Nu derimod viste det sig, at naar Kirkens Fjender udraabte: der er ingen Trang til flere Kirker, fandt det Rum i Tusinders Øre, og det ikke alene hos Kirkefjender. En tidligere Tids Forstaaelse af Betydningen af det personlige Forhold mellem Præsten og Sognefolket svandt bort. Medens man tidligere lagde stor Vægt paa „Sjælesørgergerningen“, tabtes efterhaanden baade Trangen dertil og Forstaaelsen af dens Betydning. Og værst af alt, en saadan Ændring af de herhen hørende kirkelige Begreber sporedes ikke blot hos Lægfolk, men ogsaa hos Præster, saa at man endog gennem foreliggende trykte Udtalelser kan paapege en

saadan Gliden fra en ældre Tids sunde lutherske Opfattelse til en mere moderne, men mindre luthersk.

Lægmandskredsen hævdede allerede i 1889 Sognedelingen som det første nødvendige. Og da Udvalget i November 1890 udsendte sin første offentlige Henvendelse til Menigheden, blev denne Tanke præciseret til et Ønske „om en Sognedeling, saa at der paa hvert Sogn kommer højst 10,000 Mennesker med to Præster.“ Dette var nøje overensstemmende med den Maade, hvorpaa man havde udtalt sine Ønsker i den ovenomtalte Adresse, som blev indgivet til Kirkeministeriet af Lægmandskredsen i Forening med det overvejende Antal af Københavns Præster, og som blev varmt anbefalet af Biskoppen og begge Provsterne.

Man ser altsaa, at naar der nu er Enighed blandt Kirkesagens Venner om at fordre Sogne med ikke over 10,000 Mennesker og dertil to Præster, er dette ikke et nyopfundet Krav, men tværtimod saa gammelt som selve den nyere Bevægelse for Kirkesagen, og udtrykkelig saaledes formuleret i de to tidligste officielle Aktstykker.

Man ser endvidere, at det beroer paa en Misforstaaelse, naar man har søgt at give det Skin af at være en overdreven Fordring, som alene kunde forklares af en overdreven, maaske usund kristelig Iver, medens tværtimod selve Fordringen allerede saa tidligt som i 1890 var tiltraadt og underskrevet af Gejstlighedens mest kompetente Mænd.

Noget af det Første, Udvalget tog sig for, var en Sammenlutning med den siden 1886 bestaaende Forening til Opførelse af smaa Kirker. Denne havde købt den lille Bethlehemskirke og faaet ansat en Præst derved. Fra 1891 overtog Udvalget at lønne Præsten ved Bethlehemskirken og bekoste dens Drift.

Iøvrigt arbejdede Udvalget stadigt for Sagen, dog hæmmet af Hensynet til Kirkekommissionen og under Forventningen om Resultaterne af dens Arbejde. Det indsamlede Penge og holdt Møder. Man erhvervede en Grund i Ryesgade, og allerede i Jan. 1892 indviedes Jernkirken derude, og der ansattes en Præst for at optage Gerningen i Kvarteret deromkring. Endnu samme Aar fik man sat en Præst i Arbejde paa

Vesterbro, og i Begyndelsen af 1893 lagdes Grunden til Gethsemanekirken i Dannebrogsgade.

Imidlertid havde Kirkekommissionen afgivet sin Betænkning, og Kirkeministeriet havde forelagt et derpaa bygget Lovforslag; men det viste sig umuligt at føre det igjennem i Rigsdagen. Og samtidig viste det sig, at den Velvillie, hvormed man havde behandlet Sagen i Borgerrepræsentationen, blev benyttet som et Agitationsnummer ved Borgerrepræsentantvalgene i 1893. Saaledes syntes Situationen at klare sig en Del, idet alt tydede paa, at det vilde blive forgæves at vente Sagen fremmet af Staten eller ved Kommunens Hjælp. Under disse Forhold udviklede Udvalget en overordentlig rig Virksomhed. Det udgav en hel Række Smaaskrifter til Belysning af kirkelige Forhold, af hvilke de fleste vare skrevne med stor Dygtighed og enkelte vakte betydelig Opsigt ved den Dristighed, hvormed de blottede Skaden i Kirkelivet. Der holdtes en Mængde Møder for Sagen, og navnlig var Diskussionsmødet i Koncertpalæet af stor Betydning, ligesom en Forhandling om Sagen under samme Aars Bethesdamøde bidrog i høj Grad til at vinde Sagen Venner og brede Forstaaelsen i kirkelige Kredse. Derfor voxede ogsaa Gavernes Beløb overordentlig stærkt i den følgende Tid. Endnu i Efteraaret 1893 lejede man Bedesalen paa Chr. Winthers Vej og ansatte en Præst der. Og i Begyndelsen af 1894 indviedes Kirken i Dannebrogsgade, og samme Aar lagdes Grundstenen til en ny Kirke i Utterslev, og der ansattes en Præst. Denne Kirke indviedes i Sommeren 1895. I 1896 lagdes Grunden til en ny Kirke i Falkoneralleen, og samtidig ansattes der Andenpræster ved Nazarethkirken, ved Gethsemanekirken og ved Bedesalen. Saa at Udvalget, da det i Oktober 1896 afsluttede sin Virksomhed, lønnede 8 Præster og betkostede Driften af 5 Kirker, af hvilke det selv havde opført de 3, medens en 4de var nær sin Fuldendelse.

I disse Aar havde Udvalget indsamlet følgende Beløb:

i 1890: 1,626 Kr. 21 Øre.

- 1891: 22,720 — 86 —

- 1892: 18,810 — 37 —

- 1893: 27,425 — 05 —

i 1894:	85,676	Kr.	04	Øre.
- 1895:	45,141	—	96	—
- 1896:	35,042	—	91	—

Sum: 236,443 Kr. 40 Øre.

For 1896 standsedes Indsamlingen midt i Oktober. I disse Beløb er ikke medregnet Tilskud fra Københavns Begravelsesvæsen, ej heller Tilskud fra Foreningen for smaa Kirker. Derimod burde Summen forøges med det Beløb, man i de 3 sidste Aar indsamlede i Nazarethkirkens Menighed, og hvormed denne baade lønnede sine Præster og bekostede Kirkens Drift, og med det Beløb, som paa samme Maade indsamledes i Bedesalen i de to sidste Aar. Naar disse to Beløb, henholdsvis c. 13,000 Kr. og c. 3,000 Kr., lægges til, bliver den samlede Sum, som i disse Aar indkom til Kirkeudvalget, 252,443 Kr. 40 Øre.

Det er jo en stor Kapital, der saaledes blev lagt i Udvalgets Haand. Men ligesaa betydningsfuld blev dets Virksomhed paa en anden Maade. Thi da Udvalget havde arbejdet i et Par Aars Tid, viste det sig pludseligt, at der var kommen et overordentligt Liv i Kirkesagen. Vanskeligt kan man tænke sig en større Modsætning end den slappe Modløshed i 1890—91 og det sprudlende Liv i 1893—94. Fra alle Sider og ud fra ganske forskellige Kredse blev Sagen nu taget op. Det første Skridt var nogle Præsters Henvendelse til hele Præstestanden. Det førte til, at der blandt Præsterne tegnedes 122,000 Kr. til en Kirke i København. Endnu mere betydningsfuldt var det, at to af Københavns Sognepræster indgik til Regeringen med Andragende om at faa deres Sogne delte. I Jakobs Menighed samledes hurtigt c. 70,000 Kr., og en ny Sognekirke har alt staaet ved Strandvejen i et Aars Tid. I Frederiksberg fik Sognepræsten Kommunalbestyrelsens Bistand og haaber at faa udskilt foreløbig 3 nye Sogne. Pengene til de fornødne Sognekirker har man. Omtrent samtidig satte man sig i Bevægelse i Johannes Sogn. Dette blev delt, og til en ny Sognekirke indsamledes betydelige Midler. Fremdeles paabegyndtes der en Indsamling til en Sognekirke paa Vesterbro, og ude paa Landet rejstes en Bevægelse for at

skaffe Midlerne til en Kirke, der skulde bære Brorsons Navn, og tilsidst paabegyndtes der ogsaa en Indsamling til en Kirke i Hellerup.

Det var store Kapitaler, der saaledes samledes. Naar vi nu nævne Beløbene, ville vi begynde med Kvindernes Indsamling til smaa Kirker, der ufortrødent fortsatte sit trofaste Arbejde.

Den indsamlede i Aarene 1890—96 . . . c.	72,000	Kr.
Blandt Præsterne indsamledes c.	122,000	—
I Jakobs Menighed indsamledes c.	70,000	—
Til Kirkerne paa Frederiksberg c.	150,000	—
Til Kirken i Gothersgade samledes . . . c.	50,000	—
Til Kirken paa Vesterbro havestvistnok c.	20,000	—
Til Brorsons Kirken ligesaa c.	50,000	—
Til Kirken i Hellerup ligesaa c.	12,000	—

Sum c. 546,000 Kr.

Alt dette var en Frugt af Bevægelsen i 1893—94. I 1893 indviedes ogsaa Valgmenighedskirken paa Frederiksberg; men dens Tilblivelse skyldtes en Strømning, der næppe stod i Forbindelse med den her skitserede Bevægelse.

Aarene 1895—96 vare derefter optagne af Arbejdet for at fuldføre det saaledes paabegyndte. Men samtidig maatte man indrømme, at Kraften til nye Initiativer næppe var saa stor som i de foregaaende Aar. Udvalgets Indtægt syntes ogsaa at have culmineret i 1894, selv om de følgende Aar bragte smukke Gaver, der maatte paaskønnes saameget mere, som de mange sideløbende Indsamlinger lagde forøget Beslag paa Kirkesagens Venner. Selve Indsamlingen tydede hen paa, at det første Afsnit i Kirkesagens Udvikling lakkede mod sin Afslutning. Hvorledes vilde saa det næste blive?

Ogsaa paa anden Maade lagdes den Følelse nær, at Kirkesagen maatte ind i nye Baner. Ved den store Mangfoldighed af nye Indsamlinger følte det som et Savn, at der ikke var nogen ledende Enhed i Bevægelsen, og Udvalget mægtede ikke at tage Ledelsen i sin Haand. De ved Udvalgets Bestræbelser frembragte Distrikter omkring de smaa Kirker begyndte at længes efter at blive helt udskilte og stillede som selvstændige Sogne. Medens Bestræbelserne hidtil var

gaaet ud paa at optage en Gerning her og der i Byen, ret sporadisk, vendte Tankerne sig nu henimod en virkelig omfattende Løsning af Opgaven. Og under alt dette følte Udvalget Savnet af en organisk Forbindelse med Kirken og Kirkens Styrelse. Det havde i alle de svundne Aar havt den Lykke at eje Sjællands gamle Biskops, Fogs, fulde Tillid; mange Gange havde han med stor Kærlighed staaet det bi og gjort dets Sag til sin. Iligemaade havde begge Kjøbenhavns Provster støttet det og antaget sig dets Sag. Og naar Kirkeudvalgets Historie skal skrives, skal Mindet saavel om Stiftsprovst Rothes venlige Imødekommen som især Biskop Fogs kærlige Iver for dets Sag ihukømmes i Taknemmelighed. Kirkeudvalget staar paa flere Maader i Taknemmelighedsgæld til begge disse to hæderværdige Mænd. Men den Støtte, som en organisk Forbindelse med Kirken vilde kunde give Gerningen, fattedes stadig.

Imidlertid traadte de gamle Mænd tilbage. Den Mand, som derefter besteg Sjællands Bispestol, gik ind i den høje Stilling med fuld Forstaaelse af den kirkelige Nød i København og med et Sind, der brændte for Løsningen af Kirkesagens Opgaver. Udvalget indledede Forhandlinger med Biskoppen for at faa Bevægelsen ført ind i en Bane, som kunde give Haab om at naa til en omfattende Bedring af Forholdene. Forhandlingerne, under hvilke Biskoppen fik udvirket den kgl. Resolution om en Kollekt paa Store Bededag, trak temmelig længe ud, førend det lykkedes at finde et Udtryk for Fremtidsplanerne, der paa engang værnede om Menighedens Interesser i Gerningen, skabte en organisk Forbindelse med Kirken og kunde opnaa Ministeriets Approbation. Resultatet blev det københavnske Kirkefond.

Dette stiftedes 17. Oktober 1896. Og samme Dag overgav Kirkeudvalget til det nystiftede Fond alle sine Ejendele, sine Grunde, sine Kirkebygninger og sin kontante Formue samt hele sin Virksomhed.

Og utvivlsomt maatte Kirkefondet antages at have Betingelserne for at kunne samle de mange spredte Bestræbelser og saaledes bringe Enhed i Bevægelsen og føre Sagen frem med ny Kraft.

Medens Udvalget altid var vedbleven at være en helt privat Institution, havde Kirkefondet fra første Færd en anerkendt kirkelig Position. Det havde ikke blot, som Udvalget, Danmarks første Biskop til sin fuldtro Ven; det havde Biskoppen til sin Formand og Leder. Da Udvalget begyndte, var Menigheden i det Hele slet ikke bleven opmærksom paa Kirkenøden i København. Først lidt efter lidt blev Menigheden i København selv klar derover, og efterhaanden blev Forstaaelsen ret almindelig ogsaa i Menigheden paa Landet. Da Udvalget begyndte sin Virksomhed, var dets Mænd lidet kendte i den københavnske Menighed, meget mindre paa Landet. Da det afsluttede sin Virksomhed, var Kærligheden til den københavnske Kirkesag bleven saaledes udbredt, at troende Mænd, vel ansete i Menigheden, fra alle Landets Egne havde saa megen Kærlighed dertil, at de vare rede til at indtræde i den ny Bestyrelse. Udvalget var voxet ud af den københavnske Menighed alene, Kirkefondet stod fra den første Dag støttet og baaret af hele den danske Menighed.

Hvad er det da, som forklarer det underlige Held, som fulgte Kirkeudvalget, den underlige Kraft, som var i dets Arbejde? Dette Spørgsmaal kan sikkert besvares med to Ord. Dets Arbejde var grundlagt paa Bønnen. Fra den første Dag og hver Dag, Udvalgets Mænd arbejdede for Kirkesagen, blev dets Arbejde indviet med Bøn og begyndt under Bøn. Mange Gange saa det ud, som vare alle Veje spærrede; men naar Herrens Hjælp blev paakaldt, blev Bønnerne hørte. Og Kirkeudvalgets Arbejde kan betegnes som en lang Række af Bønhørelser.

Ogsaa i en anden Henseende peger disse Aars lykkelige Bestræbelser hen paa det Arbejde, som med saa øjensynlig Velsignelse blev gjort for Kirkesagen under afdøde Pastor R. Frimodts Ledelse. Som han, saaledes var Kirkeudvalget klar paa, at det næst Herrens Hjælp fra det Høje vilde søge sin Støtte [midt i den levende Menighed alene. Her søgte man sin Styrke og ikke hos verdslige Autoriteter, saa fik disse hjælpe eller lade det være. Og dette vil ogsaa blive det, som afgør Kirkesagens Fremtidsskæbne.

Nu er det ikke at undres paa, at de Mennesker, der ikke kender den Kraft, som bor i Guds Menighed, Kraften til at bringe Kærligheds ofre med Glæde for Guds Navns Ære og for Guds Rige, ville henfalde i Mismod ved at betænke, hvor overvældende stor den foreliggende Opgave er, eller ville lade sig friste til at tænke, at Statstilskud og Kommunehjælp er noget mere solidt at bygge paa og støtte sig til end Guds Menigheds Kærlighed. Men skulde de Mænd, der ere satte til at føre Kirkesagen videre, lade sig friste af saadanne Tanker, da vilde det blive den største Ulykke for Sagen. Thi Kirkesagen er og skal være den levende Menigheds Sag. Og føres Gerningen videre i den Aand, vil Bønhørelserne ogsaa i Fremtiden følge Arbejdet.

J. F. H.

Kirkesagen i Rigsdagen.

Paa Finansloven for 1897—98 har Kultusministeren foreslaet en Bevilling paa 24,000 Kr. til nye Kirker i København, som 1ste Del af et 10 aarigt Statstilskud i samme Øjemed paa ialt 240,000 Kr. Der opstilles følgende Vilkaar for at faa Del i Tilskudet, at mindst $\frac{3}{4}$ af Byggesummen skaffes paa anden Maade (ved Gaver, ved Ligning paa Menigheden og fra Kommunens Kasse), at der er tilvejebragt Sikkerhed for, at der er tilstrækkelige Midler baade til Kirkens Opførelse og til Præsternes og Kirkebetjentenes Lønning, samt at intet Sogn om de nye Kirker maa være mindre end 15,000 Mennesker, hvorhos det udtales, at der tænkes opført 2 Kirker i St. Johannes, 2 i St. Matthæus og 1 i St. Jakobs Sogn.

Ved første og anden Behandling i Folketinget forbeholdt Finantsudvalget sig sin Stilling, men ved tredie Behandling blev Forslaget efter Udvalgets Indstilling udstemt, skøndt Ministeren talte varmt derfor. Han optog det paany i Landstinget, som vedtog det og paany indsatte det paa Finantslovsforslaget.

Det interessanteste, der fremkom under hele Behandlingen, var den Tale, hvormed Finantsudvalgets Ordfører (Christensen Stadil) i Folketinget foreslog Bevillingens Forkastelse, og som vi her gengive in extenso:

»Det første Ændringsforslag, jeg skal omtale, er stillet af Flertallet og gaar ud paa at udstemme en tiaarig Bevilling til ny Kirker i København. Dette Forslag var allerede fra Begyndelsen opført paa Finansloven af den højtærede Minister. Ved 2den Behandling tog Udvalget Forbehold over for Afgørelsen af Spørgsmaalet, og nu foreligger der altsaa Forslag her til 3dje Behandling om at udstemme Bevillingen. Denne gaar ud paa i

10 Aar aarlig at yde 24,000 Kr. til Opførelse af Kirker her i København. Det begrundes, foruden ved den store Trang til Kirker, tillige ved, at man mener det rigtigt at give et saadant Tilsagn fra Statskassens Side om et Bidrag til Kirkebygningers Opførelse for derved at skabe en Drivfjeder for det private Initiativ. Denne Begrundelse har Flertallet ikke kunnet tiltræde. Det mener, at det ikke er Statens Opgave at tilvejebringe en saadan Drivfjeder for det private Initiativ. Dette maa virke frit og uafhængigt. Dernæst hedder det i Forslaget, at de Sogne, man tænker sig oprettede, paa ingen Maade maa have under 15,000 Indbyggere. Heller ikke denne Begrundelse har i alt Fald flere af Flertallet kunnet tiltræde, og jeg for mit Vedkommende maa sige, at saadanne store Sogne synes jeg ikke er videre heldige, idet Præsten der slet ikke kan komme til at gøre den Gerning, han burde gøre, navnlig Menighedsplejen og deslige. Flertallet har, som sagt, ikke kunnet tiltræde dette Forslag. Vi have ment, at det vilde være rettere at gaa den Vej, vi pleje at gaa i slige Tilfælde, nemlig at bevilge de Penge, man finder det rigtigt at bevilge, naar der virkelig er paaaviselig Trang til Bygning af Kirker, naar det private Initiativ har virket og samlet Penge ind, og naar der foreligger ikke alene Overslag, men virkelige Tegninger til Planen. Saaledes bære vi os ad med Kirkebevillinger i det øvrige Land. I det øvrige Land gaar det saaledes til, at hvor der er Trang til en Kirke, sætter det private Initiativ sig i Bevægelse, og saa møder man med Tegninger og Overslag til en Kirke, og den faar saa Støtte af Staten. En saadan Støtte bliver, naar man skønner, at der er Trang til Stede, ikke nægtet, og det er heller ikke Flertallets Mening at udtale, at man vil stille København i den Henseende anderledes, end man vil stille det øvrige Land, men det Forslag, som her er opstillet fra Ministeriets Side, har man ikke kunnet tiltræde. Jeg for mit Vedkommende nærer ikke Tvivl om, at der i visse Dele af København er Trang til at faa opført flere Kirker. Det fremgaar dels af Anmærkningerne her, dels af de Udtalelser, den højtærede Minister er fremkommen med ved Finanslovsforslagets 1ste Behandling. Naar man har saadanne Sogne som St. Johannes Sogn med op mod 80,000 Mennesker, maa man indrømme, at det er for store Sogne; ganske vist er dette Sogn delt i to, det nordre og det søndre; men alligevel er hvert af disse for stort. Ligeledes kan der nævnes St. Matthæus Sogn. Men jeg tror, at man en Gang vil naa frem til at faa de Mangler afhjulpne, som der er i denne Henseende; thi det har jo vist sig, at det private Initiativ har arbejdet meget virksomt i Retning af at bringe Midler til Veje til at afhjælpe den Trang, som er til Stede. I den Henseende kan jeg nævne, at forskellige Foreninger have indsamlet ikke ganske faa Penge. Saaledes har Kirkeudvalget i de senere Aar købt Grund til og bekostet Opførelsen af Nazarethkirken; det har ligeledes købt Grund til og opført Getsemanekirken, og endelig har det indkøbt Grund til og bekostet Opførelsen af Lukaskirken og ogsaa Kapernaumskirken, ligesom man i de tre sidste Aar har lejet Bedesalen paa Christian Winthers Vej.

Det er altsaa 5 Kirkehuse, man har rejst, og paa samme Tid har dette Udvalg ikke alene bekostet Opførelsen af disse Kirker, men ogsaa Driften af dem. Man har lønnet en Præst ved Bethlehemskirken, 2 ved Nazarethkirken, 2 ved Getsemane, 1 ved Kapernaumskirken og 2 ved Bedesalen paa Chr. Winthersvej, altsaa 8 Præster i alt. Hele denne Virksomhed fra privat Side viser, at det private Initiativ har taget kraftigt fat, og viser ogsaa, at der i alt Fald er stærk Stemning for at faa noget gjort paa dette Omraade, og naar man til sin Tid kommer her med Forslag om Bygning af Kirker i St. Johannes Sogn, med Tegning og Overslag, og forklarer, hvilke Pengemidler man har, antager jeg, at Finansudvalget vil tage under velvillig Overvejelse, hvad der er at gøre, og ikke have noget imod at behandle København ganske paa samme Maade, som man behandler det øvrige. Det her foreslaaede har imidlertid, som sagt, ikke ment at kunne tiltræde og anbefaler derfor at stemme Bevillingen ud.«

Indkomne Gaver til det københavnske Kirkefond

i Januar og Februar Maaned 1897.

J. S. 90,00, M. B. B. til Lukaskirken 500,00, ved Højesteretssagfører Liebe: Fru Møller 1000,00, Gross. Joh. Holm 1000,00, Fru A. Delbanco 20,00, Hedningemiss. Kredsforen. Nr. 30 78,00, IV. 4,00, Bud P. Petersen 2,00, ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirken: J. F. 1,57, D. 5,00, O. T. 5,00, P. A. 10,00, Frk. Meyer 25,00, A. P. 100,00, Møde i Vamdrup ^{19/1} 34,47, i Askov ^{21/1} 63,21, Dr. J. Nørregaard, Testrup, 300,00, Benthe Marie 10,00, H. B. 10,00, L. O. 10,00, Anine Mortensen 3,00, Dr. Joh. Brodersen, Lyngby, 200,00, Lærer Teisen, N. Nøraa, 10,00, Aftægtsmand U. Brødsgaard, Hesselballe, 10,00, Aarsbidrag fra: Fru Elise Ploug 100,00, Læge Chr. Stricker 10,00, Apoteker O. H. Müller 10,00, Enkefru Josephine Hansen 4,00, Etatsraad C. Ferslew 37,00, Varemægler H. P. Bisted, Aarsb. 10,00, ved Kirkeklokkens Redaktion: A. Thisted 2,00, Marie Andersen, Aarhus, 5,00, T. U. 50,00, E. B., Aarsb. 20,00, H. 2,00, endvidere som vedr. Kollekten St. Bededag 1896: fra Strø og Holbo Herreders Provsti 245,00, O. J. Klank 5,00, C. L. 50,00, C. B. 50,00, IV. 2,00, Grosserer S. M. Plum 200,00, Aarsb. fra Fru A. Bartholin 3,00, Partikulier N. P. Søderstrøm 5,00, Pastor F. Bruun, Levring, Kjellerup, 4,00, ved cand. theol. P. Lauridsen fra stud. theol. Nørgaard: Overskud fra et Møde 2,50, J. F. H. Sygepenge 54,50, Pihl & Aakerlund 2,00, Pp. 4,00, U—g. Aarsb. 50,00, ved Pastor Jul. Ifversen: J. P. 1,00, Fru M. 10,00, en Dame 2,00, fra Bjeverskov 1,00, R. 2,00, ved Sognepræst Chr. Schrøder i Mariager: Unævnt 5,00, Smed Voldstedlunds Hustru i Fjeldsted 1,00, ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirken: Hr. L. Galschiøt 3,00, Frk. Theilmann 2,00, M. H. 2,00, Fru Louise Andersen 4,00, Organist L. 10,00, Fru Poulsen 10,00, Fru E. Bauditz 2,00, Frk. Wright 5,00, Fru Vater 4,00, A. G. B. 20,00. — Ialt siden 1. Januar 4257 Kr. 25 Øre.

København, Slotsholmsg. 12, 1. S., K, den 27. Febr. 1897.

Johan V. Adolph,

i. T. Kasserer.

Udvalget til Kirkesagens Fremme i København.

Aarsregnskab fra 1ste Januar til 14de Oktober 1896.

Indtægter.	Kr.	Ø.	Udgifter.	Kr.	Ø.
Saldo fra forrige Aar	15987	48	Løn til Sekretæren m. m.	750	00
Indk. ved Salg af Grund Msk. 11 k. F.	5490	00	Nazaretkirkens Anskaffelser	82	33
do. do. et Plankværk	13	36	Kapernaumskirkens Anskaffelser	169	00
do. do. Smaaskrifter	213	14	Bedesalen paa Chr. Winthers Vej, Inventarium	13	50
Indsamlet ved Møder samt indgaaede Bidrag	26327	53	Lukaskirkens Byggekonto à Konto	27174	19
Indvundne Renter	870	98	Diverse Udgifter ved Afholdelse af Møder, lønnet Medicin hjælp, Tryksager, Avertissementer, Porto osv.	1006	67
<i>Beltehemskirkens Drifts Konto.</i>					
Tilskud fra Begravelsesfonden	480	00	Præsten	1000	00
Indkommet i Bøsserne	324	00	Organisten	125	00
Særlige Indtægter	10	00	Kirkebetjenten	300	00
Underskud ved Driften	Kr. 833,21		Kirkevin og Alterbrød	12	00
Kirken ejes af »Foreningen til Opførelse af smaa Kirker i Kjøbenhavn«, hvorimod Driften er overtaget af »Udvalget for Kirkesagens Fremme i Kjøbenhavn«.			Belysning	87	30
			Brændsel	1	00
			Skatter, Brandassurance og Syn af Kirken	25	96
			Diverse Smaaoudgifter	2	50
			Reparationer og Nyanskaffelser	13	45
<i>Nazaretkirkens Drifts Konto.</i>					
Menigheden har selv overtaget Kirkens Drift og Regnskab, saa at Udvalget kun har ydet mod- staaende			Reparation af Gasovne etc.	152	50
<i>Bedesalens Drifts Konto.</i>					
Menigheden har fra 1. April 1895 overtaget Driften, medens Udvalget vedblivende betaler Præsternes Løn.			Præsterne	2916	68
<i>Getsemanekirkens Drifts Konto.</i>					
Indkommet i Bøsserne	647	55	Præsterne	2333	34
Faste Menighedsbidrag og Gaver til Driften	558	00	Organisten	75	00
Underskud ved Driften	Kr. 2114,93		Kirkebetjenten	250	00
			Belysning	303	85
			Brændsel	77	70

Indtægter.	Kr.	Ø.	Udgifter.	Kr.	Ø.
Indkommet i Bøsserne	211	85	Skatter, Brandassurance og Syn af Kirken	104	96
Faste Menighedsbidrag og Gaver til Driften	200	50	Diverse Smaaoudgifter	56	15
Særlige Indtægter	35	00	Reparationer og Nyanskaffelser	109	48
Indkommet ved en Kirkeconcert	141	00	Haveanlægget	10	00
Underskud ved Driften	Kr. 1809,53		<i>Kapernaumskirkens Drifts Konto.</i>		
			Præsten	1500	00
			Klokkeren	333	30
			Organisten	100	01
			Fyrbøderen	32	00
			Kirkekønen	150	00
			Kirkevin og Alterbrød	30	00
			Belysning	29	17
			Brændsel	114	50
			Skatter, Brandassurance og Syn af Kirken	16	85
			Diverse Smaaoudgifter	9	00
			Reparationer og Nyanskaffelser	71	05
			Haveanlægget	12	00
			Kontant Beholdning at indbetale til det københavnske Kirkefond	11879	95
			Kr.	51430	39

Status pr. 14de Oktober 1896.

Aktiver.	Kr.	Ø.	Passiver.	Kr.	Ø.
Nazaretkirken	50761	26	Kapital	197892	76
Getsemanekirken	53999	60			
Kapernaumskirken	42930	30			
Bedesalen paa Chr. Winthers Vej (Inventar)	1775	46			
Konto Deposito Pastor Juhls Løn	1500	00			
Lukaskirken under Opførelse	35046	19			
Kassebeholdning	11879	95			
Kr.	197892	76	Kr.	197892	76

Statsholmsgade Nr. 12, 1. Sal, København K., den 14. Oktober 1896.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Ovenstaaende Regnskab er af os revideret og befundet overensstemmende med de os foreviste Bilag, ligesom Depositum for Hr. Pastor Juhls Gage Kr. 1500, samt Kassebeholdningen er os forevist og befundet rigtig.

København, den 13. Januar 1897.

sign. A. Moltke.

sign. S. M. Plum.

Det københavnske Kirkefond.

Samlet Aarsregnskab fra 15de Oktober til 31te December 1896.

Indtægter.	Kr.	Ø.	Udgifter.	Kr.	Ø.
Saldo indbet. af Udov. for Kirkes. Fremme i Kbhvn.	11879	95	Cand. theol. H. L. Larsens Løn som Medhjælper i Helligkors Sogn i 2 Maaneder	50	00
Indsamlet ved Kirkekollekten St. Bededag	17279	79	Lukaskirken under Opførelse	6867	73
Indsamlet ved Møder samt indgaaede Bidrag	14102	83	Lønnet Medhjælp	20	25
Indvundne Renter	347	06	Porto, Papir etc.	24	46
			Avertissementer	59	10
			Lokale til Møder for Kirkesagen	30	00
			Rejseudgifter ved Afholdelse af Møder	249	41
<i>Bellehemskirkens Drifts Konto.</i>					
Kirkebøsserne	56	00	Pastor Rasmus Pedersen, Løn i 2 Maaneder	200	00
Underskud ved Driften			do. do.	25	00
Kirken ejes af »Foreningen til Opførelse af smaa Kirker i København, men Driften ledes og betales af det københavnske Kirkefond.			Kirkebetjent Nielsen	50	00
			do. do.	12	00
			Kirkevin	45	00
			Belysning	43	50
			Varme	4	00
			Skatter	4	20
			Brandassurance	4	20
			Kirkesyn	00	00
			Diverse Smaaavgifter	6	75
			Reparationer og Nyanskaffelser	00	00
			Kr. 390,45		
<i>Naxarethirkens Drifts Konto.</i>					
Menigheden har selv overtaget Kirkens Drift og Regnskab, og det københavnske Kirkefond har ikke behøvet at tilskyde noget.					
<i>Bedsalens Drifts Konto.</i>					
Menigheden har overtaget Kirkens Drift og Regnskab med Undtagelse af Løn til Præsterne.			Pastor H. Ostenfeld, Løn i 2 Maaneder	500	00
			Pastor G. Münster, do.	83	32
			Kr. 583,32		

Indtægter.	Kr.	Ø.	Udgifter.	Kr.	Ø.
Kirkebøsserne	177	98	Pastor H. J. Mygind, Løn i 2 Maaneder	300	00
Faste Menighedsbidrag og Gaver	83	50	Pastor Im. Bang, do.	166	66
Underskud ved Driften			do. do.	25	00
			Kirkebetjenten, do.	50	00
			Belysning	163	80
			Varme	75	60
			Skatter	17	33
			Brand- og Glasassurance	43	45
			Diverse Smaaavgifter	14	40
			Reparationer og Nyanskaffelser	80	00
			Kr. 986,24		
<i>Getsemanskirkens Drifts Konto.</i>					
Kirkebøsserne	57	53	Pastor Niels Juhl, Løn i 2 Maaneder	300	00
Faste Menighedsbidrag og Gaver	90	00	Klokkeren, do.	66	66
Særlige Indtægter	2	00	Organisten, do.	25	00
Underskud ved Driften			Kirkebetjenten, do.	30	00
			Fyrbøderen	16	00
			Belysning	60	30
			Skatter	00	96
			Brandassurance	4	04
			Diverse Smaaavgifter	8	00
			Reparationer og Nyanskaffelser	120	70
			Kr. 631,66		
			Saldo til næste Aars Regnskab	34234	02
				44076	64
			Kr.		

Ovenstaaende Regnskab er af os revideret og befundet rigtigt.

København, den 24. Februar 1897.

sign. **Heinr. Levinsen.**

København, den 2. Marts 1897.

sign. **C. Bangert.**

Johan V. Adolph.

Balance-Konto.

<i>Aktiver.</i>	Kr.	ø.	<i>Passiver.</i>	Kr.	ø.
Nazarethkirken	50761	26	Kapital Konto	227114	56
Geisemankirken	53999	60			
Bedesalen paa Chr. Winthers Vej (In- ventar-Konto)	1775	46			
Kapernaumkirken	42930	30			
Konto for Deposito for Pastor Juhls Løn	1500	00			
Lukaskirken under Opførelse	41913	92			
Kassebeholdning	34234	02			
Kr.	227114	56	Kr.	227114	56

Ovenstaaende Regnskab er af os revideret og befundet overensstemmende med de os foreviste Bilag, ligesom Depositum for Pastor Juhls Gage Kr. 1500, samt Kassebeholdningen er Revisionen forevist og fundet rigtig.

København, den 24. Februar 1897.

sign. **Heinr. Levinson.**

København, den 2. Marts 1897.

sign. **C. Bangert.**

Johan V. Adolph.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slots-
holmegade 12. K.

Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, boer Frederiksberggade 41, ⁸ K.

Bestilling af Bladet sker hos det københavnske Kirkefondets Sekretær.

Udgivet af det københavnske Kirkefondets Forretningsudvalg.
Redigeret af *Julius Friis Hansen.*

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 3.

Den 20de April.

1897.

Der har nylig været holdt et Par større Aftensammenkomster her i København, hvor man indbødes til at høre et Foredrag om Kirkesagen. Hensigten var at brede Interessen for Sagen i nye Kredse og med det samme søge at imødegaa de mange vrang og usande Forestillinger, som Sagens Modstandere — næppe aldeles loyalt — have udspreddt. Begge Steder havde man anmodet lic. theol. H. Ussing om at tale, og vi bringe hermed vore Læsere en noget forkortet Gen-givelse af det fortrinlige Foredrag.

Pastor lic. theol. H. Ussings Foredrag.

Københavns Kirkesag er bleven et brændende Spørgsmaal, som optager saa vel Fjender som Venner — heri allerede et Bevis for den aandelige Magt i denne Sag, som for ti Aar siden næppe var kendt og forstaaet i en ganske snæver Kreds. Men skøndt der tales meget om den, findes der dog selv i kirkelige Kredse megen Uklarhed, og ofte kunne ret tilfældige Indtryk for lang Tid være bestemmende for Menneskers Stilling til den. Saa sandt imidlertid Københavns Kirkesag er et Livsspørgsmaal for vor Folkekirke, har ingen tænkende Kristen Lov til at unddrage sig en alvorlig Prøvelse af den; og dertil skulde da ogsaa efterfølgende Tanker tjene, idet jeg begynder med de mere spredte og udvortes Indvendinger for efterhaanden at naa ind til Kærnen.

Nogle erklære sig for Kirkesagens Modstandere, fordi de tro, at dens Maal er at bygge Kirker i Stil med Nazaretkirken, Jernkirken i Ryesgade, — og noget saa hæsligt ville de da for enhver Pris staa imod. Man kan være ganske rolig. Den er opført under særlige Forhold og som et For-

søg. Ingen tænker paa at eftergøre den, og allerede i flere Aar have dygtige Arkitekter arbejdet paa at gøre vore Kirker saa smukke, som Midlerne tillade.

Andre tro, at Kirkesagens Feltraab er *smaa Kirker*, og dette finde de upraktisk i København. En ren Misforstaaelse. Der eksisterer en „Forening til Opførelse af smaa Kirker“. Men denne „de unge Pigers Forening“ — har ingenlunde sat smaa Kirker som sit Maal, *fordi* den mener, at Kirkesagen i det Hele skal løses ad denne Vej, men fordi den beskedent kun ønsker at bære en lille Sten til Værket og at *stotte* det større Arbejde ved at opføre smaa Hjælpekirker paa Steder, hvor saadanne kunde tiltrænges. Som almindelig Regel er man paa det Rene med, at det ikke kan nytte at gøre Kirkerne herinde smaa — uden at jeg dog tror, at det paa den anden Side vil være praktisk rigtigt at opstille som fast Regel, at Kirkerne *skulle* være saa og saa store. Efter de forskellige Forhold bør der sikkert bygges forskelligt.

Mange Mennesker ere ikke komne videre i Forstaaelse af Kirkesagen, end at de mene, at dens Maal er at skaffe Hovedstaden *flere Kirker*. Og da de nuværende Kirker ikke ere fulde, forekommer det dem, at der ikke er Trang her til. Denne Indvending er bleven rejst lige fra Begyndelsen, og den er i fuld Kraft den Dag i Dag. Intet Under, thi den vilde have Ret, *hvis* virkelig Kirkesagens Hovedmaal var at rejse Kirkebygninger. Men her ligger det store Fejlsyn. Lad mig bruge et aktuelt Billede. Hvis Grækenland ikke vilde andet paa Kreta end at aabne Tilflugtssteder for de forfulgte Grækere, vilde det utvivlsomt besætte nogle faste Punkter hist og her. Men saa længe der var tilstrækkelig Adgang til og rigelig Plads for Flygtningene i dem, vilde der ikke være Grund til at forøge deres Tal. Er det derimod Øjemedet at okkupere hele Øen, vil man aabenbart ønske at indtage saa mange faste Pladser som muligt for ud fra disse at kunne drage den hele Ø ind under sit Herredømme. Paa samme Maade her. Hvis det kun var Øjemedet i Kirkerne at aabne Tilflugtssteder for dem, der vilde fly fra Verden, da maatte man ubetinget sige: Saa længe de nuværende Kirker have Rum til overs, trænges der ikke

til flere. Men hvis Maalet er at okkupere Byen, at gennemtrænge Folkets Liv med kristelige Kræfter, da maa man søge at faa saa stort et Antal — ikke Kirkebygninger, men *Virksomhedscentre*, som ere nødvendige til virkelig at omspænde og gennearbejde Byen.

Men — nu kommer den værste Indvending — „saa gælder det altsaa dog en „Okkupation“? Det er altsaa *Indre Mission*, der stikker bagved. Man vil ej blot tilfredsstille den religiøse Trang hos dem, der søge Kirken, men omvende dem, der ikke søge den, og lægge dem ind under Kirkens Herredømme. Og en saadan *aggressiv* Kristendom ville vi ikke.“

Tillad et Modspørgsmaal: Hvad mener man egentlig med en Kristendom, som *ikke* er aggressiv? Kristendom er jo dog ikke, hvad Nogle af os finder for godt at kalde Kristendom, men Jesu Kristi Religion. Og er der nogen Tvivl om at hans Riges Grundlov er aggressiv: „Gaar ud og gør alle Folk til mine Disciple“. Eller tænk paa Kristendommens Indhold: Vi tro, at Gud i uendelig Kærlighed har hengivet sin Søn i Døden for en falden Slægt, for at hver den, som tror paa ham, ikke skal fortabes. Hvad vilde man da være for et Menneske, om man glædede sig ved Guds Frelse, men ikke arbejdede paa, at de andre ikke skulde fortabes? En Kristendom, som ikke er aggressiv, var en Sol uden Varme, Salt uden Kraft, og det duer visselig ikke til andet end at kastes udenfor og trædes ned. Vi ere fri, — lad Enhver selv afgøre, om han vil være Kristen, men lad saa ogsaa dem, der ville det, have Lov til at være det for Alvor. Mig synes, at selv Ikke-Kristne maatte kunne sige: „Hellere virkelig Kristendom end denne lunkne Halvhedskristendom, som Intet er!“ Her er ikke Tale om Indre Mission eller noget andet Parti i Kirken; her er kun Tale om Kristendommens rette Liv og Væsen, hvori alle levende Kristne ere enige.

Men hvis dette maa indrømmes, rejser sig et andet Spørgsmaal: Kan en saadan efter sit Væsen aggressiv Aandsmagt *kræve Statens Støtte*? Jeg svarer: Kirken „kræver“ den ikke. Det er overhovedet ikke Kirken, der „trænger“ til Statens Støtte; den har været til før Staten og vil være til efter den. Det er Staten og Folket, der selv maa afgøre,

om de ønsker Kirkens Hjælp. Ønske de den ikke, da behøve de blot at give Kirken fri, og den skal nok vise, at dens Liv kun bliver lettere derved. Men kommer man ved denne Opgørelse til det Resultat, at Kristendommen har været til uendelig Velsignelse for vort Land, og at det heller ikke nu vilde kunne undvære den, — at Folkelivets Sundhed berøer paa dets moralske Kraft, og at der ikke findes nogen anden Aandsmagt, der kan bære et Folkeliv moralsk, end Kristi Kirke, — at Kirken igennem Tiderne har vist sig at være den støtte Evighedsmagt, hvori Folkets timelige Udvikling under sine Svingninger har sin faste Støtte og blivende Foryngelseskilde, — ja, da vil man vistnok se mere venlig paa Forbundet mellem Stat og Kirke, men da bliver man ogsaa nødt til at indrømme, at det er i Statens og Folkets egen Interesse, at Kirken ikke har saadanne Kaar, under hvilke dens Arbejde bliver mere og mere umuligt.

Men — *er det da saa galt?* Nogle synes endnu slet ikke at have opdaget, at der er noget i Vejen. Og andre synes dog, at der er en stor Overdrivelse i Skildringen af den kirkelige Nød, hvorfor de ogsaa mene, at man vil kunne afhjælpe den ved langt mindre Foranstaltninger.

Hvad kræves der da, for at Kirkens Arbejde skal blive forsvarlig gjort i København?*) Kirkens Herre kalder sig selv „den gode Hyrde“, og til sin Discipel siger han: „Vær Hyrde for mine Faar!“ Ud fra denne Grundtanke sender jo Kirken sine Tjenere ud over Landet, giver hver af dem sit Sogn og siger: „Vær Hyrde for de Mennesker, der bo her!“ Præsten skal vaage over alle sine Sognebørn, ej som en Pave, der vil herske, men som Guds Tjener til deres Hjælp; han skal vaage over de unges Opdragelse, besøge de syge og gamle, være nær, naar en Familie kommer i Nød, værne sit Sogn imod Forargelser og falske Lærdomme o. s. fr.

Saaledes er det overalt i vort Land, og det er det Baand, som binder selv de fjerneste til Kirken, at hvert Menneske har sin Præst. *Kun ikke i København.* Vistnok er der ogsaa

*) Til nærmere Belysning tillader jeg mig at henvise til mit Skrift: *Kirkens Arbejde i de store Byer*, med særligt Henblik paa den kirkelige Nød i København.

Sogne her. Men ligesom de spille en meget lille Rolle i Folks Tankegang, saa er ogsaa det derved krævede Hyrdeforhold illusorisk paa Grund af Sognenes Størrelse. Man tænke sig kun at være Hyrde for 60,000 — eller blot 20,000. Den almindelige Tankegang i København er denne: Man *vælger* sig en Præst (ligesom en Læge), hvis man vil have en; men føler man ingen særlig Trang til at have en Præst, vælger man ingen, og der kunde utvivlsomt tænkes Hundredetusinder, som vilde sige: Jeg har ingen Præst. Ak, var det saa kun dem, som ikke ønske en Præst, der talte saaledes! Men der findes herinde mangfoldige Sjæle i allehaande Nød (syge, gamle, forladte, forførte, søgende, tvivlende, anfægtede o. m. a.), der iblandt de mange Tusinder ere komne til at bo aandeligt saa langt fra Kirken, at de ikke selv kende Vejen til den, og som aldrig selv faa Mod til at søge en Præst, og dog ikke søges af nogen Præst — fordi disse ikke kende det mindste til deres Nød.

Jeg gentager det: Alle andre Steder i vort Land er det saaledes, kun ikke i København. Og *hvorfor ikke?* Er Københavns Beboere saa aandeligt udviklede, at de ikke trænge til det? Eller er det en Gang for alle fastslaaet, at en Hovedstadsbefolkning maa være saa gudløs, at det ikke kan nytte noget? Hvorfor er det anderledes i København? Dette ene Spørgsmaal er nok til at sætte Kirkesagen i Bevægelse i et Menneske.

Og *Folgerne* ere da ogsaa aabenbare nok. Ved en Beregning ud fra Kirkebesøget paa en almindelig Søndag kan man saa nogenlunde beregne Tallet paa de jævnlige Kirkegængere i København. Og da viser selv en velvillig Opgørelse, at vistnok omtrent to Tredjedele af Byens Befolkning saa godt som aldrig gaa i Kirke. *Hvor ere de henne?*

Mangfoldige Tusinder nødtes saaledes ind i Kampen for Tilværelsen, at de hverken faa Tid eller Kræfter til at spørge efter Aandens Behov. Forlystelsernes Malstrøm borthvirvler de unge — og efterhaanden de ældre med — i Titusinder. Fritænkeri og Fordom — baade i de finere og grovere Former — breder sig foroven og forneden. Katolicismen og Spiritismen tage deres Part o. s. fr.

Tænk blot, at en enkelt af disse Ting dukkede op i et Landsogn, et enkelt daarligt Kvindemenneske, en enkelt Mand,

der prædikede Fornægtelse eller Vildfarelse — hvilken Opgave, hvilket Arbejde for Præsten! Og her arbejdes der af Hundreder og Tusinder, af enkelte og hele Institutioner, uden at Kirken ved, hvem der gribes og føres bort, og uden at den kan tænke paa at optage en virksom Kamp derimod.

Er det ikke ganske, som hvis en Hyrde virkelig skulde vogte f. Eks. 20,000 Faar? Medens han opbød alle sine Kræfter for at hjælpe nogle, kunde Ulve, Røvere, Sygdom og alt andet hærje hver i sin Kant, uden at han mægtede at gøre noget derimod. Er det Kaar, hvorunder en Kirke i Længden kan leve?

Jeg nævner et andet Punkt, *Godgørenheden*. Omsorgen for de nødlidende er ikke Kirkens første Opgave, men den største Barmhertighedsmagt kan ikke lade den Magt ligge. Og ogsaa i København har Kirken — skønt sent — taget denne Gerning op og gør et hæderligt Arbejde ved sin Menighedspleje. Men magter den sin Opgave? Ikke mere end de andre humane Organisationer, der øse i det tilsyneladende bundløse Dyb. Og alle ved, at det kan ikke blive anderledes undtagen ved en Ordning, hvorved der i mindre Distrikter knyttes et personligt Baand mellem de nødlidende og den givende Virksomhed, netop ved det gamle kirkelige Sogneprincip.

Men hvorledes er saa alle *disse Menneskers Forhold til Kirken*? Ja, vare de udenfor Kirken, naar de ikke bekymre sig om dens aandelige Gaver, da var Forholdet jo klart nok. Men Ulykken er, at de blive i Kirken og netop derved undergrave dens Stilling. De vedblive at lade deres Børn døbe og konfirmere, at lade sig vie og begrave af Kirken. Men ogsaa her mærkes det, hvor fjernt man staar Kirken i disse Kredse: Børnene bæres som oftest til Kirken af fremmede, Brudeparret kommer ene til Kirke o. s. fr. Kun ved Begravelser mødes der talrigt, og her udfoldes al Pragt, Orgel, Sang, Faner, Grønt o. s. v. Det er, som om Begravelserne ere Kirkelivets Højdepunkt i København, — Begravelserne, som er den eneste Kirkehandling, om hvilken Herren har talt ringeagtende: „Lad de døde begrave deres døde!“ Ak, en Kirke, for hvilken det bliver det største, er ved at begrave sig selv. Thi at opretholde et saadant Forhold til Mennesker

fra Kirkens Side, uden et energisk Arbejde paa at bringe Liv og Sandhed deri, er selv at virke med til at nedbryde Agtelsen for og Troen paa Kirkens Ceremonier og hele Virksomhed.

Men netop derfor lyder — det er jeg forvisset om — *Herrens alvorlige Kald* til alle Kristne i vort Land: „Gaa og rejs min faldne Kirke!“ Ville vi ikke, at det gamle Tempel, hvori vort Folk i snart et Aartusinde har hentet Velsignelse, skal synke helt i Grus, først i København og derefter i det øvrige Land, da maa der tages fat med forenet Kraft af alle danske Kristne, før det er for silde.

Men endnu skyldes der Svar paa Spørgsmaalet: Hvad det da nærmere bestemt er, som der skal arbejdes hen paa? Er det flere Kirker? Vistnok skal der Kirker til, men det er *ikke* Hovedmaalet. Flere Præster? Langt snarere, thi det er aandelig Kraft, der trænges til; og dog ikke dette alene. Det store Grundprincip er at føre Kirkens Arbejde tilbage til den samme Grundform, det har i det øvrige Land. Den kæmpemæssige Arbejdsmark maa deles i overkommelige Distrikter, og der maa sættes en Hyrde over hvert af disse med den bestemte Opgave at gennemarbejde det, saa at det ogsaa herinde kan blive, som ellers i vort Land — hvad der er en Folkekirkes Livsbetingelse — at hvert Medlem af Kirken har sin Præst og er ham nær nok til at kunne naa ham eller naas af ham, naar det behøves.

Spørger man, hvor stor den Arbejdsmark, som anvises en enkelt Præst, tør være, da samle Angivelserne sig med temmelig Sikkerhed om det Tal: *højest 5000* Mennesker. Og at gennemføre en saadan Ordning i vor Hovedstad tør ingenlunde anses for umuligt. I nogle Sogne kan meget naas blot ved en ændret Arbejdsdeling. Andre Steder maa Sogne deles, Præster ansættes og Kirker opføres. Men de Ofre, der udkræves hertil, ere — saa betydelige de end ere — dog ikke større, end at de kunne bæres af den danske Menighed, naar den bliver klar over Nøden og i Herrens Navn *vil* afhjælpe den.

Men det maa Menigheden være paa det rene med: Det er den, der maa ville. Fra Statens Side kan der vel blive Tale om Støtte, men sikkert kun i samme Forhold, som det

bliver kendt, at Københavns Kirkesag er en Livssag for vor Kirke, og at derfor den danske Menighed vil give sine bedste Kræfter til at føre den igennem. *H. Ussing.*

Et Forslag.

Af Toldkontrollør Stub i Nexø.

Med stor Interesse har jeg læst de talrige Udtalelser om Kirkesagen, som fremkomme fra de forskelligste Sider. Og det kan ikke nægtes, at denne Sag nu er noget tilspidset, idet Menigheden forlanger den fremmet, medens Modstanderne have opagiteret den ligegyldige Mængde derimod. Sørgeligt er det, at dette er sket i partipolitiske Øjemed, som aldeles ikke vedrører Kirkesagen. Og i det hele har Modstanderne af Kristentroen løftet Hovedet højt, saa man næsten skulde tro, at selve Satan var sluppen løs, naar man ser, hvilken Gift og Galde der i de fritænkernes Blade udspyes imod Menigheden. Men de skulde dog ikke glæde sig for tidligt. Thi vil den levende Menighed i vort lille Land tage sig sammen, er der intet i Vejen for, at den kan bygge Herren de Huse i vor Hovedstad, som han har Brug for, ligesom det skete i den gamle Pagtes Dage (1 Kong. 5, 5).

En Ting er vundet i den senere Tid, og det er, at de Mænd, der staa forrest i Arbejdet for Kirkesagen, nu kan vide, hvad Støtte de kunne vente fra Rigsdagen og Københavns Borgerrepræsentation. Men da Sagen saaledes aabenbart er lagt over paa Menigheden, bliver det ogsaa en Pligt for alle dem i vort Land, som have fundet Naaden i Kristus Jesus, at støtte den ved, at enhver efter sin Evne yder sin Skærv til, at de manglende Kirker kunne opføres.

En Del af Befolkningen udenfor Hovedstaden har den Anskuelse, at Københavnerne selv skal bygge deres Kirker; thi vi her ude i Landet har nok at gøre med at samle ind til Missionshuse, Søndagsskoler og andre kristelige Formaal. Men saaledes have vi Provindsboere ikke Lov at sige. Thi Herren har befalet os, at vi skulle være med at udbrede hans Rige her paa Jorden. Tillige maa vi ogsaa huske, at

Masser af Hovedstadens Beboere ere tilflyttede fra Landet. Og endelig have vi jo stor personlig Interesse i, at Guds Ord og Troens Liv udbredes i København, saasandt vi hvert Aar sender en stor Del af vor Ungdom derind. Der burde bygges saa mange Kirker, at Menighederne ikke var større end 5,000 Mennesker. Men desværre er der Sogne paa 50,000 Mennesker og derover. Under saadanne Forhold have vi udenfor København ikke Lov at lægge Hænderne i Skødet, men det er vor Pligt at træde til og hjælpe med, ihukommende Pauli Ord (Kol. 3, 16), at Kristi Ord skal bo rigelig iblandt os, hvilket ikke kan ske i København, som Kirkens Forhold nu er; tillige bør vi ihukomme vor kære Frelsers Ord, naar han siger: „Jeg ynkes inderlig over Folket;“ thi han saa dem som vildfarende Faar uden Hyrde.

Jeg vil tillade mig at fremsætte et Forslag til Overvejelse for alle dem her i Landet, som ser med venlige Øjne paa den københavnske Kirkesag: *Lad os, alle som en, i de nærmeste Aar paalægge os en frivillig Skat til Kirkesagens Fremme, saa vil hele Kirkenøden kunne afhjælpes paa nogle faa Aar.*

Om 140 Personer med en Aars-							
indtægt af over 50,000 Kr.				gav aarl. 500 Kr.		blev det 70,000 Kr.	
Om 200 do. do.	40,000	—	—	400	—	80,000	—
— 300 do. do.	30,000	—	—	300	—	90,000	—
— 500 do. do.	20,000	—	—	140	—	70,000	—
— 1000 do. do.	10,000	—	—	90	—	90,000	—
— 1500 do. do.	5,000	—	—	70	—	105,000	—
— 3500 do. do.	4,000	—	—	30	—	105,000	—
— 4000 do. do.	2,000	—	—	20	—	80,000	—
Fra Personerne med Aarsindtægt under 2000 Kr.				ialt aarligt		20,000	—
						710,000	Kr.

Om ogsaa vi skulle bære en Byrde som her foreslaet i nogle Aar, er den ingenlunde saa stor, at den vil tyngge nogen altfor haardt. Det gælder blot om, at mange gaa med, saa løfte vi hele den tunge Opgave. Og er det Alvor med vor Tro paa den Herre Kristus, vil vi ikke lade de Mænd, der ere traadte i Spidsen for Kirkesagen, kalde forgæves; men enhver vil med rund Haand give et aarligt Bidrag, indtil de manglende Kirker ere byggede. Lad den vantro Verden i et lysende Eksempel faa at se, hvad de troende i vort Land

kan og vil gøre til Kristi Riges Fremme og Guds Navns Ære blandt Menneskene.

Nexø i April 1997.

Stub.

En ny Gren paa Stammen.

Allerede en Tid lang har Menigheden i Nazarethkirken længtes efter at blive et selvstændigt Sogn. Forskellige Forhold gjorde Distriktsordningen mindre tilfredsstillende, ja i nogle Henseender helt trykkende, og i Efteraaret 1896 gik man da til Autoriteterne med Ansøgning om, at Distriktet maatte blive udskilt af Johannes Sogn og blive stillet som et nyt særligt Sogn. Ansøgningen, der støttedes varmt af Sognepræsten, kunde imidlertid ikke bevilges. En af de væsenligste Hindringer var, at Autoriteterne ikke kunde antage Jernkirken som Sognekirke — hvad den jo heller ikke har været beregnet paa. I Menigheden derude vendte Ønskerne sig da med Varme til dette Maal: en ny Sognekirke, en Stenkirke til Afløsning af Jernkirken, idet man haabede, at naar dette var naaet, vilde man ogsaa nok opnaa at faa et Sogn udskilt. Man tænkte sig at maatte have en Kirke med 800 Siddepladser. Og efter at Sagen var overvejjet, og efter at den under mange Bønner var prøvet for Guds Ansigt, besluttede man at tage den op i Herrens Navn. Man tilkaldte enkelte troende Mænd fra de nærmeste Kvarterer, og den 21. Marts traadte en Komite sammen for at virke for Opførelsen af den nye Kirke. Komiteen, der tiltraadtes af Sognepræsten ved St. Johannes og af Formanden for Kirkefondets Forretningsudvalg samt Fondets Sekretær, fastslog de nedenstaaende:

Regler

for Komiteen for Opførelse af en Kirke i Nazaretkirkens Distrikt.

§ 1. Komiteen har til Opgave, i Samarbejde med Københavns Kirkefond, at tilvejebringe Midlerne til Opførelsen af en Sognekirke i den østre Del af St. Johannes nordre Sogn (Nazaretkirkens Distrikt), og at virke for Udskillelsen af et Sogn omkring en saadan Kirke.

§ 2. Den stiler efter, at Grunden til Kirken kunde nedlægges i Begyndelsen af Foraaret 1898, og at Kirken kunde være færdig til Indvielse i Løbet af 1899, og at det nye Sogn kan være udskilt senest ved samme Tid.

§ 3. Komiteen vælger af sin Midte en Formand, en Næstformand og en Kasserer. Disse tre Mænd indtræde i et Forretningsudvalg sammen med 4 andre, som dertil ligeledes vælges af Komiteen. Forretningsudvalget leder det daglige Arbejde.

§ 4. Den samlede Komite sammenkaldes kun, naar større Spørgsmaal skulle afgøres, f. Eks. Køb af Byggegrund, Byggearbejdets Begyndelse, Sognets Størrelse o. l.

§ 5. Med Hensyn til Byggegrund stiles efter at skaffe en privat Grund. Kun i Nødsfald henvender man sig til Borgerrepræsentationen.

§ 6. Med Hensyn til Sognets Størrelse er Komiteen enig med Kirkefondets Forretningsudvalg om, at der bør stiles mod et Sogn paa ikke over 10,000 Mennesker.

§ 7. Der søges tilvejebragt et broderligt Samarbejde med Forretningsudvalget for Københavns Kirkefond, der forventes at ville støtte Komiteen af al Magt. Midlerne overgives tilsidst til dette, som et særligt Fond, der kun maa bruges til det i disse Regler nævnte Øjemed.

Endelig indeholder Reglerne en Slutningsparagraf, hvorefter Komiteen forbeholder sig Retten til Midlernes Anvendelse, hvis den forønskede Udskillelse af et særligt Sogn ikke skulde kunne opnaas.

Man udstedte et Opraab, underskrevet af alle Komiteens Medlemmer, hvilket ligeledes meddeles nedenfor. Og den 16 April blev Sagen lagt offentligt frem ved et Møde i Nazarethkirken, hvor Pastor Holt og Pastor Friis Hansen talte. Komiteens Arbejde indordnes som et Led i Rækken af de Bestræbelser, der samler sig under og omkring det københavnske Kirkefond, dog saaledes at Komiteen forbeholder sig al selvstændig Handlefrihed, og at de Midler, der indkomme til dette Øjemed, holdes adskilte fra Kirkefondets øvrige Midler. Vi ledsage den nidkære og troesvarme Menighedskreds's store Forehavende med de varmeste Ønsker om, at Herrens Velsignelse maa være over det. Hidindtil har Herren hjulpet! (1. Sam. 7, 12.)

Opfordring

til at yde Bidrag til en Sognekirke for den østre Del af
St. Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt).

I over fem Aar har Nazaretkirken (Jernkirken) nu tjent som Kirkelokale for den østre Del af St. Johannes Sogn. Gud har hidtil velsignet Arbejdet i og ud fra den lille, tarvelige Kirke til Sjæles Frelse og til Samling af en Menighed om Ordet og Sakramenterne. Efterhaanden som Virksomheden er gaaet fremad, har Menigheden imidlertid følt en stadig voksende Trang til at komme ind under et Sogns fastere Former,

for at Virksomheden i Distriktet kan blive fortsat med forøget Kraft. Men hertil kræves en ny, solid og større Kirke. Jernkirken kunde da — efter sin oprindelige Bestemmelse som Vandrekirke — flyttes til et andet i aandelig Henseende mere uopdyrket Distrikt og der tjene som foreløbigt Udgangspunkt for en ny Virksomhed. Den Menighedskreds, der har samlet sig i Nazaretkirken, tilhører for den allerstørste Del den ubemidlede Klasse; og skønt den har gennemført den ikke ringe økonomiske Opgave ved frivillige Bidrag i de sidste tre Aar selv at bære Udgifterne til Gerningen (den har i den Tid ydet ca. 13,000 Kr.), kan den dog ikke selv magte den større Opgave at rejse en Sognekirke, der vil koste omtrent 100,000 Kr.

Undertegnede Komité er derfor traadt sammen med det Formaal i broderlig Tilslutning til og efter Samraad med Forretningsudvalget for Københavns Kirkefond at indsamle Midlerne til Opførelse af Kirken. Vi bede indtrængende Kirkesagens Venner i By og paa Land om at komme til Hjælp med Kærlighedsgaver. Der sigtes hen til at faa Grundstenen til Kirken lagt i Foraaret 1898 og at faa Kirken færdig og indviet i Løbet af 1899.

Om Midlerne til denne Sag tro vi, »at **Herren har dem behov**« (Matth. 21, 3); maatte da denne vor Tro blive stadfæstet derved, at mange vilde som Manden i Evangeliet »**strax fremsende dem**«.

Alle undertegnede ere villige til at modtage Bidrag.

København, i April 1897.

Forretningsudvalget for Komiteen for Opførelse af en Sognekirke
i Nazaretkirkens Distrikt:

Pastor C. J. Holt , Kroghsgade 1 ² . Ø.	Kommandør F. Mygind , Willemoesgade 54. Ø.	Fabrikant Fritz Bock , Blegdamsvej 104. Ø.
<i>Formand.</i>	<i>Næstformand</i>	<i>Komiteens Kasserer.</i>

Urtekræmmer **A. E. Friis**,
Ryesgade 36, St. Ø.

Grosserer **Henrik Levinsen**,
Petersborgvej 2. Ø.

Ingeniør **N. C. Monberg**,
Rosenvængets Hovedvej 23. Ø.

Gaardmissionær **V. Wright**,
Nøjsomhedsvej 17². Ø.

Komiteens Medlemmer:

Portner **J. P. Andersen**,
Ryesgade 31.

Boghandler **E. Baastrup**,
Østerbrogade 29.

Urtekræmmer **C. Barsøe**,
Guldbergsgade 12,

Fuldmægtig **G. Blankensteiner**,
Ryesgade 124.

Fuldmægtig **C. F. M. Bojesen**,
Østerbrogade 17.

Soldatermissionær **H. H. Brandt**,
Trepkasmgade 2.

Vicevært **T. Christoffersen**,
Blegdamsvej 120.

Kasserer i Bikuben **V. Ewald**,
Østerbrogade 19.

- Pastor emer. **N. L. Feilberg**,
Blegdamsvej 118.
- Viktualiehandler **Fr. Hansen**,
Fredensgade 12.
- Pastor **J. Lind**,
Blegdamsvej 66.
- Skoleinspektør **M. Matzen**,
Ryesgade 101.
- Gartner **Ohlsen**,
Rosenvængets Allé 22.
- Arbejdsmand **P. Olsen**,
Ryesgade 41 C.
- Prokurist **A. P. Pedersen**,
Schleppegrellsgade 6.
- Kaptajn **H. R. C. Petersen**,
Willemoesgade 45.
- Vinhandler **H. P. Raaschou**,
Dosseringen 93.
- Fuldmægtig **P. Schmidt**,
Kapelvej 2.
- Professor **H. Westergaard**,
Form. f. Kirkefond. Forretningsudv.
Scherfigsvej 3.
- Urmager **H. T. Friis**,
Østerfarimagsgade 9.
- Pastor **Friis Hansen**,
Sekretær for Kirkefondet.
Frederiksborggade 41.
- Gartner **R. P. Madsen**,
Classensgade 11.
- Arbejdsmand **J. Nielsen**,
Ryesgade 40 G.
- Grønthandler **H. V. Olsen**,
Ryesgade 112 A.
- Provst, Dr. theol. **J. Paludan-Müller**,
Blegdamsvej 120.
- Arbejdsmand **N. Persson**,
Ryesgade 81.
- Skrædder **P. Poulsen**,
Sø-Passagen 6.
- Sognepræst **A. Rindom**,
Blegdamsvej 4.
- Arkitekt **J. Smith**,
Ryesgade 86.
- Amtsvejinspektør **R. W. Winkel**,
Østerbrogade 5.
- Detailhandler **N. P. Würtz**,
Østerbrogade 43.

Svar paa Spørgsmaal.

I „Kristeligt Dagblad“ har der været fremsat 5 Spørgsmaal til Bestyrelsen for Københavns Kirkefond, hvilke jeg herved skal besvare i al Korthed, idet jeg tager dem lidt anderledes i Orden end de fremførtes.

1) Med Hensyn til Brorsonskirken er der, saavidt vides, af Indsamlingskomiteen taget Beslutning om, at den skal være en Sognekirke, og at den skal tilhøre Kirkefondet, hvorved den altsaa vil blive stillet paa samme Maade som Fondets

andre Kirker. Derimod er der endnu intet bestemt om, hvor den skal ligge.

2) Af „de unge Pigers Kirker“ tilhører Bethlehemskirken stadig Foreningen, medens Driften bekostes af Kirkefondet. Den vil ikke kunne blive Sognekirke. Den paatænkte Kirke i Sundby vil derimod blive bygget saaledes, at den vil kunne antages som Sognekirke. Den opføres paa en Grund, der tilhører Kirkefondet, og naar Kirken er færdig, skal den tilhøre Kirkefondet. Og det kan jo antages, at Forholdet mulig vil blive ordnet paa lignende Maade, naar der fremtidig bliver Tale om, at nævnte Forening opfører nye Kirker.

3) Kirkefondet ejer alle de Kirker, det har opført, dog med Undtagelse af Lukaskirken, der vistnok vil komme til at eje sig selv. Iøvrigt er Kirkefondet altsaa selv Kirkeejer. Og man vil antagelig bibeholde dette Forhold ved alle de Kirker, Fondet i Fremtiden opfører.

4) Blicher der Tale om, at Stat og Kirke skilles, vil Staten ikke kunne hævde mindste Rettighed over disse Kirker. Skulde det derimod, hvad der utvivlsomt vilde være en stor Ulykke, komme til en delvis Udskillelse ud af Kirken, vil denne beholde Bygningerne, ligesom Kirkefondet efter sine Love maa blive ved Kirken og ikke kan træde i en Separatismes Tjeneste.

5) Kaldsret til Kirkerne har den kirkelige Overøvrighed ligesom ved alle andre Kirker, der høre under Folkekirken, saaledes bl. a. ogsaa Valgmenighedskirkerne, og det vil altsaa under vore nuværende Forhold sige, at det er Kongen, som har Kaldsretten. Saa længe Kirkefondets Kirker staa som Distriktskirker, er det selvfølgelig, at Fondet har Indstillingsretten, og dette er forhaabentlig al ønskelig Garanti til Beroligelse af den af Spørgeren udtalte Bekymring. Faar nogen af Kirkerne en Sognekirkes Stilling og Ret, bliver Forholdet et andet. Dog er det Praxis, som plejer at følges, at den, som opfører en Sognekirke, faar Ret til at gøre Indstilling, naar Præsteembederne ved den første Gang skulle bortgives. Og saadant Hensyn tør Kirkefondet utvivlsomt ogsaa forvente sig.

Vi nære saa stor en Kærlighed til vor gamle Kirke, at vi ere glade for at kunne tilføre den aandelig Kraft og Styrke;

og naar vi faa udskilt en Mængde nye Sogne her i København, og disse blive betjente hvert især af to nidkære troende Præster, som ved Ordets Magt formaa at føre Syndere til Omvendelse og til et aandeligt Samfundsliv paa Troens Grund, vil dette betegne en meget betydelig Styrkelse af Kirken herinde og give Haab om en saadan rig Fremtidsudvikling for Kristenlivet i Hovedstaden, at dette alene synes os tilstrækkelig Løn for de Ofre, der maa bringes. Og derfor ville vi ikke lade os standse af en mulig Usikkerhed med Hensyn til, hvad Fremtiden kan bringe, og ikke lade os lamme i vor Iver af Bekymringen for den anden Morgen. Men dette udelukker ikke, at vore Tanker ogsaa beskæftige sig med Fremtiden og søge efter mulige Fremtidsgarantier. Men om saadant have vi i alt Fald foreløbigt intet at berette.

København, April 1897.

Julius Friis Hansen,
Kirkefondets Sekretær.

Kollekten til Kirkesagen.

Kirkefondet har nu bestaaet i omtrent $\frac{1}{2}$ Aar. Det er ikke mange nye Bestræbelser, det har optaget. Det overtog en stor Virksomhed fra Kirkeudvalget og har holdt denne gaaende, holdt 8 Præster i Arbejde og bekostet stadig Gudstjeneste i 5 Kirkelokaler, og ligeledes er Opførelsen af Lukaskirken fortsat. Kirkefondet har fremdeles antaget to unge Mænd til Distriktspræster, og det har ved Køb af en Byggegrund bidraget til Fremme af Kirkesagen i Sundby. Men desuden er der gjort ret omfattende Arbejder til Forberedelse af en Udvidelse af Gerningen. Som første Led af en saadan fremtræder den her i Bladet anmeldte Indsamling til en ny Kirke i Ryesgade. Men vi have et godt Haab om, at Herren vil hjælpe os at udvide Virksomheden paa adskillige andre Maader, saa at vi allerede i Aar kunne faa ansat flere Distriktspræster i nye Distrikter med Benyttelse af ganske midlertidige Kirkelokaler. Og lykkes dette os, ville de løbende Udgifter fordobles flere Gange. — Ifjor blev der ved Kollekten givet godt 17,000 Kr., hvoraf c. 4,000 Kr. fra Kbhvn. Faa vi Lov til at udvide Virksomheden saa betydeligt, som vi ønske og bede om, vil Udgiften til Lønninger, til Lokaler, til Driften i det hele ikke blot kræve alt, hvad der kan ventes af Kollekten, selv om denne bliver mere end fordoblet, men betydeligt ud derover, saa at vi for Fremtiden vistnok ville blive nødte til at søge Midlerne til hver enkelt Kirke samlede ved en særlig Komite fra det Kvarter i Byen, som behøver Kirken, saaledes som nu er sket i Nazarethkirkens Menighed. Naar vi da nu nærme os Kollekten igen, er det vort Haab, at Menigheden ved at give os en god og rigelig Gave vil vise os, at dens

Hjerte er med os, naar vi bestræbe os for at faa sat et Antal nidkære troende Præster i Arbejde herinde, og at den vil støtte og opmuntre os til med Frimodighed at arbejde videre.

De verdslige Magter har lidet tilovers til Kirkesagens Fremme. Men vi stole paa, at den levende Menighed ved sine Gaver vil vise, at den tænker og føler modsat Verden, og at naar Verden agter Guds Riges Sag ringe, er den Sag Menigheden dyrebar, saa den er rede at bringe store Offre derfor.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Marts 1897.

B. W. 10,00, Kammerherreinde Willemoes 10,00, C. B. 20,00, H. 10,00. Fra Vejinspektør Winkel: V. L. 4,00. Fra A. Nyrop til Lukaskirken 5,00. Ved Pastor Schack: Enkefru Hagensen, Ny Ullerupgaard, 4,00, Arkitekt V. Koch, Kvartalsbidrag 3,00. Ved Provst Camradt, Nim pr. Horsens: fra St. i Nim 5,00. Bøssepenge i Bethesda ved Kirkefond. Møde 13. Jan. 19,24, Høker Niels Jensen, Aarsbidrag 5,00, Enkefru Laura Hildebrandt, Kvartalsbidr. 1,00, Biskop, Dr. theol. P. C. Rothe 50,00, Unavngiven ved Lehmsgrevinde Moltke 100,00, W. L. 10,00, Em. 4,00, Stub, Nexø, 10,00, Frk. Marie Bruun, Aarsbidr. 16,75. Ved Pastor Johs. Pedersen: fra Fru Lind og Frk. Baagø i Svendborg 10,00, Provst V. Esmann, Hellested pr. Haarlev, 10,00, J. B. 2,00, Lærer S. Rump, Halvaarsbidr. 10,00, Grevinde Knuth, Aarsbidr. 20,00, S. L. 1000,00, J. B. 15,00. Ved Greve J. Moltke: Højesteretsadvokat Halkier og Hustru 200,00. Ved Provst Levinsen: + 8,00, Fru Kirstine Friederichsen 10,00, L. Ottesen, Holsteinsminde, 5,00, Ekviperingshandler H. C. Schmidt, Aarsbidr. 10,00. Ved Pastor Dalhoff: Frk. Bang 3,00, Frk. Marie Carstensen 2,00, Overretsprokurator Steinthal 200,00. Ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirken: fra Bregninge Menighedsforening 20,00. Tilsammen Kr. 1811,99.

Slotsholmsgade 12, København K., den 31. Marts 1897.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Nærværende Blad, som vil bringe Bud omkring til alle Kirkesagens Venner, optager gerne Artikler fra saadanne om Forhold, der vedrører Kirkesagen. Bladet, der udsendes gratis, kan bestilles i Bethedas Boghandel og hos Kirkefondets Sekretær.

Abonnenter, der flytte, maa for at faa Bladet regelmæssigt, snarest sende Anmeldelse om Flytningen til Sekretæren.

Rettelse: Paa Side 17 og 27 er Kirkefondets Stiftelsesdag anført som 17. Oktober; skal være 14.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, boer Frederiksborggade 41. K.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af Julius Friis Hansen.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 4.

Den 3die Juni.

1897.

St. Lukas Kirken.

I ndvielsen af St. Lukas Kirken paa Frederiksberg, som foretoges Søndag den 30. Maj, var paa en Gang en lykkelig Afslutning og en glædelig Begyndelse.

Det er halvjerde Aar siden Bedesalen paa Chr. Winthersvej paa Kirkeudvalgets Foranstaltning blev taget i Brug som Kirkelokale, idet Pastor Ostenfeld blev ansat som Præst derude 11. November 1893. Lokalet var lille og beskedent, tilmed uheldigt beliggende; ikke desto mindre samledes der en talrig Tilhørerkreds af alle Samfundsklasser, og det viste sig snart, at man var glad og taknemmelig baade for Kirken og for den nyoptagne Virksomhed. Et Blik i Kirkeudvalgets fire sidste Aarsberetninger viser en ret interessant Stigning af de Bidrag til Kirkesagen, som Kredsen derude frembar. Beretningen fra 1893 meddeler, at der i Bedesalen (siden 11. November) er indsamlet c. 134 Kr. I 1894 er det bleven til 953 Kr. I 1895 overtager Menigheden selv Driftsudgifterne, og der er i det Aar indsamlet 1190 Kr. og i 1896 er Beløbet steget til 1594 Kr. Og samtidig hermed skænkedes der fra samme Menighed ret betydelige Bidrag til Kirkeindsamlingen paa Frederiksberg, medens der specielt til Lukaskirken er indsamlet i Menigheden store Beløb. Dette er nu alt udvortes Ting. Men de udvortes Ting lægges ofte i et Spejlbillede en indre, en aandelig Realitet. Og her er det utvivlsomt, at der er foregaaet en tilsvarende aandelig Udvikling, at en levende Menighed har dannet sig omkring Tjenesten i Bedesalen, og at den i Aarenes Løb voxede i Tal og tiltog i Troens Kraft og i Kærlighedens Nidkjerhed, saa at den

erkendte sit Ansvar og var rede til at bringe de Ofre, dette krævede.

I 1896 ansattes desuden Pastor Münster ved Bedesalen, paa samme Maade som Pastor Ostenfeld, nemlig som „midlertidig ordineret Medhjælper for Præsterne ved Frederiksberg Kirke.“ Den hele Ordning havde, ligesom selve Sagen, Midlertidighedens Karakter, og man følte stadig mere, at dette ikke kunde være fuldt tilfredsstillende. Uagtet Sognepræsten ved Frederiksberg Kirke med stor Velvillie søgte at gøre Trykket deraf saa lille som muligt, var Menighed og Præst derfor enige om at stræbe hen imod en endelig Ordning. Og da Kirkeudvalget tog fat og Opførelsen af den nye Sognekirke paabegyndtes, var man rede til at yde det al god og trofast Støtte. Og nu ere de midlertidige Ordninger afløste af endelige. Istedetfor den lille Bedesal har Menigheden nu sin lyse, smukke Sognekirke, de midlertidige ordnede Medhjælpere ere blevne Menighedens faste Præster, og Distriktet er bleven selvstændiggjort, udskilt som St. Lukaskirkens Sogn.

Kirkeindvielsen i Søndags er saaledes Afslutningen paa en igennem flere Aar fortsat forberedende Virksomhed. Det forberedende Arbejde, Tilvejebringelsen af et midlertidigt Kirkelokale og Ansættelsen af Distriktspræsten, har baaret sin Frugt. Men derfor betegne vi ogsaa Kirkeindvielsen som en glædelig og løfterig Begyndelse. Thi ikke blot er det *den første Sognekirke, det københavnske Kirkefond faar fuldført*, men her er tillige gjort det første Skridt ind paa den nye Bane, ad hvilken Kirkefondet fremtidig ønsker at arbejde for Kirkesagens Fremme. Thi naar Kirkesagens Arbejde hidtil mest har formet sig saaledes, at Kirkerne ligesom blev det første, saa vil man — selvfølgelig bortset fra de 4—5 Kirker, hvortil man har Midlerne — fremtidig indrette sig saaledes, at Kirkerne blive det sidste, blive Afslutningen, der saaledes først komme til, naar en bevidst Trang allerede længe har ønsket dem og bedet om dem. Og man haaber, at naar der kan tilvejebringes midlertidige Kirkelokaler, og der saa ansættes nidkære, troende Præster, vil der ogsaa andre Steder, ligesom nu er sket, dannes en levende Menighed og vaagne et Menighedsliv, der

selv med Kraft kan være med i Arbejdet for at tilvejebringe de nødvendige Kirkehuse.

Men ogsaa paa anden Maade staa vi her ved en smuk Begyndelse. Den stedfundne Kirkeindvielse er det første Led i Rækken af en omfattende Plan til en gennemført Ordning af Kirkeforholdene paa Frederiksberg. Ved en overordentlig smuk og offervillig Nidkærhed fra Sognepræsten for Frederiksberg Kirke, Hr. Glahn, og ved en meget paaskønnelsesværdig Imødekommen fra Frederiksberg Kommunalbestyrelse er der truffet Bestemmelser, hvorefter der ikke blot er Midler til Fuldførelse af endnu 2—3 Sognekirker paa Frederiksberg, men ogsaa til disses Drift og Vedligeholdelse og til alle de nødvendige Lønninger. Den hele Plan er udtænkt med saa stor praktisk Sans og gennemført i saa stor Velvillie, at der foreligger et særdeles glædeligt Resultat, og vi ønske Frederiksberg til Lykke i det Haab, at Planen maa fuldføres lige saa smukt, som den er begyndt.

Og nu ligger da den nye Sognekirke derude ved Falkoneralleen. Den er opført efter Tegning af Arkitekt O. V. Koch og ligger lys og venlig som en Pryd iblandt sine Omgivelser. Og det høje Kirkerum gjorde sit til at give alle os, der var samlede i Lukaskirken i Søndags, Indtryk af, at vi vare samlede paa en Festdag.

Og for alle Kirkesagens Venner er det *en Festdag*, hver Gang en ny Kirke kan indvies herinde, og vi glæde os til at opleve mange saadanne. Der er en gammel Skik, som vel kan betegnes som god gammel Sæd, at Festdagene ogsaa betegnes ved Festgaver. Det kommer vel af, at naar Sindene i en Familie ved fælles Fest ere stemte til Glæde, ligger det naturligt for Hjertet at ville glæde Festbarnet med Gaver. Men enhver Kirkeindvielse i København er en stor glad Familiefest. Festbarnet er Kirkesagen og dens store og stadt voksende Familie er alle Kirkesagens Venner. Vi slutte derfor disse Linjer med Ønsket om at Lukaskirkens Indvielse endnu paa en tredje Maade maatte blive en glædelig Begyndelse, nemlig saaledes, at Kirkesagens Venner maatte lægge sig det paa Sinde, at paa saadanne Festdage var det smukt at vise sin Glæde ved smukke Festgaver. Festbarnet kan godt behøve det — og vil ogsaa anvende alle Gaver

paa god og gavnlig Maade. Maatte det blive Sæd iblandt alle Kirkesagens Venner, at enhver Kirkeindvielse blev Anledning til, at nye Gaver frembæres fra Sagens talrige Venner.

Tale ved Indvielse af St. Lukas Kirke,

af Biskop, Dr. Skat Rørdam.

Ap. Gj. 2. 42—47.

De holdt varagtig fast ved Apostlenes Undervisning og ved Samfundet, ved Brødets Brydelse og ved Bønnerne. Men alle de troende holdt sig sammen og havde alle Ting tilfælles. Og de solgte deres Ejendomme og Gods og delte det ud iblandt alle, eftersom nogen havde det behov. Og hver Dag vare de varagtig og samdrægtig i Templet, og i Husene brøde de Brødet og nøde Maaltidet med Fryd og i Hjertets Enfoldighed, idet de lovede Gud og havde Yndest hos alt Folket. Og Herren lagde hver Dag nogle til Menigheden, som lode sig frelse.

Dette er Evangelisten Lukas' Skildring af Livet i Menigheden i Jerusalem efter Pinsedagen og af dens Vilkaar indadtil og udadtil. Der er en egen Højtidsglans over dette Menighedsliv, hvor alle de troende holdt sig sammen og havde alt tilfælles og, som det senere hedder om dem, „havde ét Hjærte og én Sjæl“, og hvor de havde Yndest hos alt Folket, saa at Herren hver Dag kunde lægge nogle til Menigheden, der lode sig frelse. Menigheden i senere Tider har altid med Beundring set op til disse dens første Dage; og enhver Menighedskreds, som er kommen til levende Bevidsthed om den Naade, den er fælles om i Jesus Kristus, vil sikkerlig baade ønske og stræbe, at i det mindste noget af denne Højtidsglans maatte komme for Dagen i dens Liv.

Dette kunne vi ogsaa med Sandhed baade bede om og stræbe efter. Thi den samme Hellig Aand, Kærlighedens og Sandhedens Aand, som fyldte denne første Menighed, er endnu den Dag i Dag Menighedens Talsmand og er endnu ligesaa rig og rund som i Aposteltiden. Og den selvsamme Naade, som dengang knyttede de mange sammen til at have ét Hjærte og én Sjæl, er ogsaa given os, — naar vi kun ret havde Hjærte til at bruge den og øse Liv og Kraft af den. Det, der holdt de troende saaledes sammen, det var nemlig ikke Sindenes naturlige Overensstemmelse eller fælles jordiske

Formaal og Interesser, saadanne Baand, som ellers kunne knytte større eller mindre Kredse af Mennesker sammen til en Tid. Heller ikke var det de samme Meninger og Anskuelser om det, der hører til Guds Rige, saa alle talte paa samme Maade derom; langt mindre de samme Talemaader og Stikord. Saadanne Ting kan holde et Parti eller en Sekt sammen, men ikke en Menighed. Nej, det der holdt de mange sammen til ét, det var, som Lukas skriver, at de „endragtlig holdt fast ved Apostlenes Undervisning, Samfundet, Brødets Brydelse og Bønnerne“, d. v. s. ved Guds Naade i Jesus Kristus, saaledes som den mødte dem i hans Menighed i Kraft af hans Befaling og Indstiftelse. Og den samme Naade møder ogsaa os den Dag i Dag i Kristi Menighed, med den samme Kraft til at forene de troende til ét.

„De holdt fast ved *Apostlenes Undervisning*“, læste vi. Dette er den Undervisning, som Jesus havde befalet sine Apostle, og med dem sin Menighed alle Dage, at meddele dem, der vare døbte i Faderens og Sønnens og den Hellig Aands Navn, idet han sagde: „lærer dem at holde alt, hvad jeg har befalet eder“, d. e. at holde fast ved al den Naade og Frelse, som han har sat sin Menighed til Husholder over og befalet den at bruge til Menneskers Frelse. Denne Naade, som møder os i Jesu Kristi Ord, skal Menigheden „lære“ de døbte ikke blot at kende, saa de vide Besked derom, men at *holde* den fast med Hjærtets Tro; kun da kunne de være levende Lemmer af Menigheden. Og vi skulle holde den fast og bevare den hver i *sit* Hjertes Tro; det er os ingenlunde nok, at alle de andre tro; ingen kan frelses ved en andens Tro. Men alligevel maa vi ikke tage denne Naade hver for sig som *vort* Særeje, uden Hensyn til de andres Tro; den, der vilde gøre dette, vilde derved stille sig udenfor Menigheden og udelukke sig fra at vokse med den. Nej, den Naade, der er given os, og det Naadens Ord, som vi tro, det samme er ogsaa givet hele Menigheden og alle de enkelte i den, og vi have og eje det kun i Samfund med de hellige, alle dem, som i Troen have modtaget den samme Naade. Dette peger Lukas paa, naar han videre skriver: „de holdt fast ved *Samfundet*“, ikke saaledes at forstaa, som Ordet „Samfund“ nu til Dags ofte bruges, om de Mennesker, der holde sammen,

men saaledes som det altid bruges i den hellige Skrift: de holdt fast ved det aandelige Fællesskab om Jesu Kristi Naade, det Fælleseje de deri havde med alle de troende. Og netop dette, at vi varagtig fastholde, at den samme Naade, som er given os i Kristi Ord, den er ogsaa given til hele Menigheden, alle de troende, saa baade vi og de øse vort Liv og Kraft af den samme Kilde, netop dette har en mægtig Kraft til at frigøre os fra den Enkeltmands-Kristendom og den Parti-Kristendom, der saa mangfoldig frister de troende, og til at knytte os sammen med alle de troende, saaledes at, om vi end ikke naa til at „have ét Hjærte og én Sjæl med dem“, at vi dog, naar vi ret besinde os, kunne se og føle, at den samme Jesu Kristi Kærlighed er det inderste Hjærteslag og Sjælekraften i os og i dem.

Dette ville vi især kunne erfare, naar vi med den første Menighed rettelig holde fast ved „*Brødets Brydelse*“, ved Herrens Bord. Thi her tilbyder og giver vor Herre Jesus Kristus os sig selv med al den Frelse og Naade, han har vundet ved at hengive sig i Døden for os, men giver os den som en fælles Gave og til fælles Eje. Vistnok gælder det ogsaa ved Herrens Bord, at hver enkelt for sig maa modtage denne Naade: ligesom hver af os maa æde af Brødet og drikke af Kalken med *sin* Mund, saaledes maa ogsaa hver især modtage og tro Ordet, som dér lyder, med *sit* Hjærte. Men dog kunne vi kun modtage denne Gave rettelig og faa den fulde Velsignelse deraf, naar vi modtage den i Fællesskab med Menigheden, alt som Herrens Ord lyder: „det er mit Legeme, som gives *for eder*; det er den nye Pagt i mit Blod, som udgydes *for eder*“, saa at denne Naadens Gave skal være fælles for alle dem, til hvem dette Ord lyder, — ikke blot den Kreds, som i det Øjeblik er samlet paa samme Sted, men alle dem, til hvem det samme Ord lyder i Nutiden, og til hvem det har lydt i Fortidens Dage, for at de alle skulle have Liv tilfælles, „leve ved Jesus Kristus, ligesom han lever ved sin Fader.“

Og endelig skriver Lukas, at de troende holdt fast ved *Bønnerne*, ved den Himmelstige, som vor Herre Jesus har rejst for sin Menighed paa Jord, for at vi ad den skulle stige op fra denne Jord med dens Strid og Nød og Synd,

op til vores alles Fader i Himlen og mødes for hans Trone i Kraft af vor fælles Herres Jesu Kristi Naade. Denne Himmelstige kunne vi bruge hver for sig; men først da faar vor Bøn ret Vinger, naar vi bede i Fællesskab; og det kunne vi ej alene gøre i Menighedens Forsamling, naar alle samles i den Bøn, som bedes for, men ogsaa naar vi ene i vort Lønkammer tale til *vor* Fader i Himlene. Derved forenes vi og knyttes sammen med alle dem, med hvem vi i vor Herre Jesus Kristus ere fælles om Børneretten hos ham.

Ja, saaledes er det Jesu Kristi Naade, som hans Menighed er Husholder over, det er den, der skal forene de mange til at have ét Hjærte og én Sjæl. Og dertil skal nu dette Hus indvies, at det skal være et Sted, hvor Menigheden i dette Sogn skal samles om denne fælles Naade, saa at de ved den maa vokse sammen til at blive ét. Og det skal være vort Ønske og vor Bøn, at de, der her skulle samles, ret maa holde fast ved den Undervisning, vi have taget i Arv fra Apostlene, ved Samfundet, Brødets Brydelse og Bønnerne, saa at de i Sandhed maa blive en Menighed. Da skal det af Guds Naade ogsaa i nogen Maade kunne gentage sig her, hvad Lukas skriver om Menigheden i Jerusalem, at de havde Yndest hos alt Folket. Dette skete ikke derved, at de søgte at indynde sig hos Folket ved at tale dem til Behag; da havde Herren ikke kunnet daglig lægge frelste til Menigheden; nej Grunden var sikkerlig den, at Folket saa, hvilken Kærlighed der bandt de troende sammen. Der fortælles i senere Dage, i Forfølgelsens Tider, at Hedningerne med Undren sagde om de Kristne: se, hvor de elske hverandre! Saaledes have sikkerlig ogsaa Jøderne den Gang sagt om de troende, og de have forstaaet, at den Kærlighed, som bandt dem sammen, ikke var en saadan, som man ogsaa udenfor kan finde, naar Mennesker mødes i fælles Interesser eller i Hjærternes naturlige Overensstemmelse; nej, her var det en Magt, som Verden ikke før havde kendt, der bragte de mange til frivillig at glemme sig selv over de andres Tarv, saa ingen kaldte noget sit eget, men de havde alt tilfælles. Denne Magt var Guds Kærlighed i Kristus, som alle levede i og af, og som derfor forenede dem i den indbyrdes Kærlighed. Og denne indbyrdes Kærlighed kunde

skaffe dem Yndest hos Folket, fordi den ikke bragte dem til at ophøje sig over dem, der stod udenfor, men til at bøje sig i oprigtig Kærlighed til dem for at føre dem til Delagtighed i den samme Naade, som Menigheden levede af. Thi den var udsprungen af Kristi Kærlighed, han som ikke var kommen til Verden for at dømme den, men for at frelse den, og som ikke vilde knuse Syndere med Guds Vrede, men ynkedes inderlig over dem og bad for dem, at Naadens Tid maatte vare for dem. Men hvor denne Kristi Kærlighed raader i Menighedens Hjærter, der ville de, der staa udenfor, selv om de endnu ikke omvende sig, faa den Følelse: dér er Mennesker, som det er godt at være iblandt, Mennesker, som man kan ty til i Nød, ja de ville faa en Følelse af, at „Gud er sandelig iblandt de Mennesker“ (1 Kor. 14, 25). Og da kan Herren stedse lægge flere til Menigheden, som lade sig frelse.

Gud give i sin Naade, at dette nye Kirkehus maa blive et velsignet Mødested for Menigheden, som her skal samles, saa at det alle Dage paa den maa kendes, at Guds Kærlighed i Jesus Kristus er til Stede paa Jorden med Kraft til at frelse Syndere!

Amen.

Atter en ny Gren paa Stammen.

Allerede i 1894 fremførtes af *Pastor C. C. Asschenfeldt Hansen* et Forslag, der blev godt modtaget iblandt de Troende rundt om i Landet, fordi man fandt det morsomt i Formen og følte sig tiltrukket af Tanken. Forslaget gik ud paa i 5 Aar at indsamle 100,000 Kr. i *lutter 2-Ører*, for at man saa med de tre Fjerdedele af denne Kapital kunde rejse en Kirke i København, der skulde bære *Hans Adolf Brorsons* Navn, medens den sidste Fjerdedel skulde anvendes til Afbetaling af den Gæld, som hviler paa Missionshuset Siloam paa Frederiksberg. *Pastor Asschenfeldt Hansen* viste, at det var en let Sag at indsamle den nævnte store Kapital. Thi naar hver af de Troende hver Uge gav en Toøre, blev det 1 Kr.

om Aaret, og følgelig behøvedes der kun, at 20,000 troende Mennesker gav et saadant ringe Bidrag, saa vilde man i de 5 Aar have hele Summen. Det var jo i Sandhed en Bidragsmaade, hvor selv de Ringeste havde Udsigt til at kunne følge med. Og mange Smaafolk fandt det opmuntrende, at en saa betydelig Kapital kunde samles ved deres smaa røde Penge.

Indsamlingen paabegyndtes, og der indkom store Beløb baade i 1895 og 1896. I sidstnævnte Aar blev Sagen nærmere organiseret og lagt i Haanden paa en Bestyrelse af Mænd fra alle Egne af Landet, nemlig: Pastor *Asschenfeldt Hansen*, Gaardejer *Jakob Andersen*, Eskildstrup pr. Tølløse, Pastor *Beck*, Ørslev, Indremissionær *Beck*, Odense, Læge *Busch*, Bøvling, Højskoleforstander *Davidsen*, Haslev, Indremissionær, Gaardejer *J. Holt*, Tavlov, Indremissionær cand. *S. Hoyer*, Aarhus, Kunstdrejer *Kjerkegaard*, Herning, Indremissionær *C. B. Kjær*, Kjøbenhavn, Gasmester *R. Knudsen*, Odense, Gaardejer *Chr. Lind*, Skartved, Guldsmed *Lund*, Sæby, Uhrmager *Lund*, Lemvig, Sognefoged *M. Chr. Nielsen*, Verringe, Gaardejer *Ole Poulsen*, Nr. Snede, Indremissionær *Anders Stubbjær*, Holstebro, Gaardejer *Peter Troensmark*, Bindslev ved Hjørring.

Man var en Tid ret optaget af Tanken om muligt at lade Brorsonskirken blive en Valgmenighedskirke. Det endte dog med, at denne Tanke blev opgiven. Og siden har man ladet Indsamlingen gaa sin stille Gang uden at have nogen endelig Bestemmelse om, hvor man skulde ønske Kirken anbragt.

Nu har Sagen imidlertid fundet sin foreløbige Afgørelse. Langt ude paa Nørrebro, i det store fattige Helligkorskirkesogn med sine 30,000 Indvaanere, er der omkring Præsterne Ifversen og Kold begyndt at røre sig et Menighedsliv. Men selvfølgelig virker Menneskemassen i et saadant Sogn ikke blot aandeligt trættende paa Præsterne, men ogsaa lammende paa Livet, hvorfor Tankerne ledtes hen paa en Deling af Sognet. Og disse Tanker antog sluttelig den Form, at man besluttede at forsøge at opnaa Enighed med Komiteen for Brorsonskirken, om at denne skulde blive Sognekirke for den vestlige Del af Sognet, og naar saadan Enighed var

opnaaet, at sætte al Kraft paa at samle, hvad der yderligere behøvedes, for at den paatænkte Kirke kunde rejses, tilstrækkelig rummelig og i en værdig og tiltalende Skikkelse.

Det er vel et af Byens fattigste Kvarterer, man saaledes har paatænkt at skænke en Kirke med Brorsons Navn, og det syntes at stemme godt med den Aandsretning, hvis kæreste Salmesanger lærte Menigheden at synge: „Ak søger de ydmyge Steder.“ Og en Henvendelse fra Menigheden i Helligkors Sogn blev da ogsaa meget beredvilligt besvaret af Komiteen saaledes, at denne enstemmig vedtog at virke hen til, at Brorsonskirken kan blive Sognekirke for den yderste Del af Helligkorskirkes Sogn, det Kvarter, der ligger omkring Nordvestvej.

Af Menigheden i Helligkorskirkes Sogn sammentraadte da en Komite, med Pastor Kold, den af Kors Kirkens Præster, der har det nævnte Kvarter som sin særlige Arbejdsmark, som Formand. Og denne arbejder da sammen med To Øres Komiteen og i fuld Forstaaelse og Enighed med Kirkefondet for det saaledes angivne Maal.

Vi meddele hermed nedenfor de Regler, hvorefter den sidstnævnte Komite arbejder samt et Opraab, den har udsendt til Menigheden i disse Dage. Herren give Lykke og Velsignelse til Værket, saa hans Rige maa fremmes derved og hans Navn blive æret.

Regler

for Komiteen for Opførelse af en Kirke i Nordvestvej-
kvarteret.

§ 1. Komiteen har til Opgave i Samarbejde med Komiteen for Indsamlingen til en Brorsons Kirke og med Københavns Kirkefond at tilvejebringe Midlerne til Opførelsen af en Sognekirke i Nordvestkvarteret og at virke for Udskillelsen af et Sogn omkring en saadan Kirke.

§ 2. Den stiler efter, at Grunden til Kirken kunde nedlægges i Begyndelsen af Foraaret 1898, og at Kirken kunde

være færdig til Indvielse i Løbet af 1899, og at det nye Sogn kunde være udskilt senest til samme Tid.

§ 3. Komiteen vælger af sin Midte en Formand, en Næstformand og en Kasserer. Disse tre Mænd indtræde i et Forretningsudvalg sammen med fire andre, som dertil vælges af Komiteen. Forretningsudvalget leder det daglige Arbejde.

§ 4. Den samlede Komite sammenkaldes kun, naar større Spørgsmaal skulle afgøres, f. Eks. Køb af Byggegrund, Byggearbejdets Begyndelse, Sognets Størrelse o. l.

§ 5. Med Hensyn til Sognets Deling er Komiteen enig med Kirkefondets Forretningsudvalg om, at der bør stiles mod et Sogn paa ikke over 10,000 Mennesker.

§ 6. Der søges tilvejebragt et broderligt Samarbejde med Forretningsudvalget for Københavns Kirkefond, der forventes at ville støtte Komiteen af al Magt, og til hvilket Kirken tilsidst overgives.

Brorsonskirken.

Ny Kirke i Nordvestvejkkvarteret.

Høsten er stor, men Arbejderne faa, saaledes sagde Frelseren, da han saa Folket og ynkedes over dem; thi de vare formægtede og adspredte som Faar, der ikke have Hyrde, og disse Ord give et klart Billede af Tilstanden i København.

Saaledes ser det ogsaa ud i Helligkors Sogn: *Høsten er stor, men Arbejderne faa.*

Her er nu 4 Præster til ca. 30,000 Mennesker. For at lette Arbejdet paa denne vidtstrakte Markt, som for en stor Del ligger brak, er det blevet fordelt saaledes, at hver Præst har faaet sit Distrikt, vi to medundertegnede Præster have saaledes hver ca. 10,000 Mennesker at arbejde iblandt. Det er for lidt Arbejdskraft til saa stor en Ager, hvor hver Fodsbred Jord er kostbar, købt med Guds Søns Blod; Marken kan under disse Forhold ikke blive forsvarlig behandlet, og Høsten maa blive derefter.

Nu har Høstens Herre hørt vor Bøn om Hjælp. Bestyrelsen for den 2-Øres-Indsamling, som er i Gang ude i Me-

nigheden til en Brorsonskirke, har indvilliget i vort Forslag om, at den maatte komme til at ligge i Nordvestvejkvarteret. Naar der saa til denne Kirke henlægges et Sogn paa ikke over 10,000 Mennesker og ansættes to af Herrens Vidner som dens Præster, vil Arbejdet kunne gøres med Haab om en velsignet Høst. Kirken vil komme til at koste ca. 100,000 Kr.; 2-Øres-Indsamlingen vil forhaabentlig indbringe ca. 70,000 Kr., saa komme vi til at mangle mindst 30,000 Kr., og alle disse Penge kunne vi ikke skaffe til Veje selv, da vort Kvartet er ligesaa fattigt i timelig som i aandelig Henseende.

Vi henvende os da til alle de hellige i Danmark med den Bøn: *Kom os til Hjælp for Jesu Skyld. Giv os en rigelig Gave og giv os den snart*, for at Kirken efter vort Ønske kan blive paabegyndt i 1898 og staa færdig 1899. Hvo karrigen saar, skal og karrigen høste, og hvo som saar i Velsignelse skal og høste i Velsignelse. Hver give efter-som han har sat sig for i Hjærtet, ikke med Fortrædenhed eller af Tvang; thi Gud elsker en glad Giver. 2 Kor. 9, 6—7.

København, d. 28. Maj 1897.

Forretningsudvalget:

Vilh. Kold, resid. Kappellan ved Helligkors- kirken, Formand, Brohusgade 9, ¹ .	Axel Axelsen, Klokker i Helligkors Sogn, Næstformand, Marthahjemmet.
--	--

J. C. Groule,
Snedkermester,
Kasserer,
Nørrebrogade 45.

Julius Clausen,
Urtekræmmer,
Nordvestvej 38.

Julius Ifversen,
Sognepræst,
Helligkors Præstebolig.

K. Sørensen,
Snedkersvend,
Kapelvej 52, ¹.

Jens Peter Sørensen,
Bymissionær,
Griffenfeldtsgade 11 B., St.

Vilhelm Lilienberg,
Materialist,
Griffenfeldtsgade 19.

S. Jacobsen,
Arbejdsmand,
Nordvestvej 38 B, ³.

K. Jensen,
Væver,
Nordvestvej 38 B, ³.

Julius Friis Hansen,
Præst,
Kirkefondets Sekretær,
Frederiksborggade 41.

J. P. Kjær,
Arbejdsmand,
Nordvestvej 23 B, 4.

J. T. Johansen,
Manufakturhandler,
Griffenfeldtsgade 26.

Harald Westergaard,
Professor, Formand f.
Kirkefond. Forretnudv.,
Scherfigsvej 3, Ø.

N. A. Nielsen,
Kontorbud,
Guldbergsgade 23, 2, N.

Jacob Colding,
Vinhandler,
Kapelvej 47, 2.

N. Nielsen,
Vognmand,
Kapelvej 47, 2.

T. Palm,
Maler,
Fiskergade 1, 3.

J. Larsen,
Hørkræmmer,
Fiskergade 9.

J. N. Andersen,
Kusk,
Nordvestvej 5.

J. Hansen,
Toffelmager,
Griffenfeldtsgade 45.

M. Hansen,
Fabrikant,
Aagade 108.

Alfr. Meinert,
kst. Præst ved Abel
Cathrines Stiftelse.

J. Buhl,
Bager,
Kapelvej 5, 5.

Petersen,
Togfører,
Blaagaardsgade 31, 2.

Henrik G. Krebs,
Indremissionær,
Hostrups Allé 2, 3.

Reimersen,
Arbejdsmand,
Korsgade 68.

Asschenfeldt Hansen,
Sognepræst,
Slemminge.

Nazarethkirken.

Fra Komiteen, som indsamler til en ny Kirke i Nazarethkirkens Distrikt, have vi modtaget en lille Meddelelse om et Par Punkter vedrørende den fremtidige Kirke og derhos en Fortegnelse over kontant indbetalte Bidrag, som herved meddeles.

Første Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af St. Johannes Sogn (Nazarethkirkens Distrikt).

Md. R. Jensen 2,00, Kirkebetjent Christoffersen 10,00, t 10,00, Md. Hvilsted 0,75, Elna Hansson 2,00, Md. Winckler 0,25, Kirsten Pedersen 2,00, Menighedssamfundets Aarsmøde 17. Jan. 29,90, Md. Nielsen 0,50, Renter 0,05, Reuther 4,00, Grosserer Plum 100,00, Frøkerne Hansen 20,00, Marg. Jensen 4,00, Marie Nielsen 4,00, Elna Petersen 2,00, Frøkerne Petersen 5,00, En unævnt 1,00, S. 10,00, Konduktør Nielsen 10,00, B. & R. 10,00, Fru Winkel 5,00, —d—r 5,00, Møde i Taulov Kirke d. 28. Marts 80,95, Ingeniør Monberg 1000,00, B. 10,00, Efterslæt fra Mødet i Taulov Kirke 3,00, Md. Hvilsted kvartals. 0,75, Poulina Nielsen 1,00, Anna Jensen 4,00, M. F. 5,00, A. T. 4,00, Elisabeth 1,00, I. C.s Missionsbøsse 15,00, Bødker Funch kvartals. 1,25, T. Ø. 625,00, Kristine Hansen 10,00, Fabr. F. Bock 200,00, Gaardmissionær Vilh. Wright 20,00, Møde i Nazarethkirken d. 9. April 142,01, En unævnt 8,00, A. M. 10,00, Fru Andersen, 1. Bidrag 6,00, Professor Fr. Nielsen 20,00, Pastor Holt

100,00, I. M. 20,00, Grosserer V. Bockelund 30,00, Cand. polyt. Fabr. A. Bock 100,00, L. 2,00, Fru Simony mdsvis. 2,00, Md. Niensens M.-Æ. 2,00, Politibetjent Nielsen $\frac{1}{4}$, Md. 2,00, Frk. Sørensen 4,00, H. S. + S. S. 25,00, Dagmar Bentzen mdsvis. 5,00, Kirstine Jensen 20,00, Bodil Olsen 4,00, Jfr. B. M. Nielsen 50,00, Fru Assens 10,00, Fru I. B. 4,00, Fra Damer paa Soldenfeldts Stiftelse ved Frk. A. H. 24,75, Frk. Mortensen $\frac{1}{2}$ Aar 5,00, Enkemadam Jessen 2,00, Md. Winckler 0,50, N. 45,00, Caroline Chupmann 16,00, S. F. 5,00, Indsamlet ved Frk. H. Olsen 23,00, Frk. Meilinger 10,00, Marie Nielsen 5,00, Fru Bisgaard Aalborg 2,00, Sofie Madsen 4,00, A. Ø. 10,00, I Jesu velsignede Navn 2,00, Marie Sørensen 10,00, P. K. 2,00, H. S. 0,10, I. B. 4,00, Unævnt 4,00 + 1,00 + 1,00, Tre Beboere i Soldenfelds Stiftelse Ryesg. St. 5,00, Enke Helsing mdl. 1,00, M. R. $\frac{1}{4}$ Aar 1,00, C. O. $\frac{1}{4}$ Aar 0,60, S. A. $\frac{1}{4}$ Aar 0,30, H. B. $\frac{1}{4}$ Aar 1,00, Fru Wright 2,00, Et Overskud ved Vilh. Wright 5,58, B. B. 10,00, Frk. Thea Hansen 12,00, G. M. Salomonsen 88,00, »Herren har det behov« 200,00, Kasserer V. Evald 10,00, Højesteretsadvokat Halkjer 50,00, Frk. F. Tolstrup 2,00, X. 6,00, R. 100,00, Frk. Jeppesen $\frac{1}{4}$ Aar 10,00, Frk. L. Fenger 10,00, C. M. C. Lassen 100,00, J. L. 1,00, C. Andersen 1,00, Anna Larsen mdsv. 1,00, Frk. Hansen, Lyngby Sygehus, 5,00, Frk. Quistgaard 1,00, Dr. Brodersen 10,00, Pastor Prior 20,00, K. H. 1000,00, E. S. 5,00, Stabssergent Nielsen, I. Bidrag 10,00, Skoleinspektør M. Matzen 50,00, Eru Feilberg f. Hagen 10,00, Fru Feilberg, f. Krabbe, 10,00, Fru Feilberg, f. Bech, 10,00, Ingeniør N. L. Feilberg 4,00, Fru Astrid Detleffsen, f. Feilberg, 1,00, Pastor emer. N. L. Feilberg 250,00, Frk. Charlotte Feilberg 50,00, Enkefru Helene Møller 20,00, Seminarieforstander Tang 10,00, Pastor Rindom 50,00, H. H. Brandt $\frac{1}{2}$ Aar 10,00, Fru Brandt $\frac{1}{2}$ Aar 2,00, »Ryesgade« 0,25, Peder Chr. Pedersen, Klithuse, 1,50, Frk. Bech, Lemvig, 3,00, Gartner Preisler 2,00, Billedhugger Hansen 1,00, Overgraver Jonsen 2,00, Gartner Petersen 1,00, R. Nielsen 10,00, Frk. Holm 1,00, Fru Nielsen 1,00, G. K. 5,00, Købmand Lind, Kolding, 10,00, Chr. Johansen, Vordingborg, 10,00, En unævnt 10,00, Pastor Krarup, Gjelsted, 5,00, Ritmester Rothe 30,00, Grosserer J. Jansen 30,00, Grosserer V. Løwener 50,00, B. G. 20,00, C. B. 5,00, Konsul C. O. Bock 20,00, Skræder Poulsen 5,00, Fabr. H. P. Prior 25,00, Signe Andersen 100,00, Chr. E. Nielsen 20,00, Arkitekt Jul. Smith 20,00, Olga Lauridsen 1,00, Frk. Hjorth 25,00, Manufakturhandler Selmer $\frac{1}{4}$ Aar 2,50, Netto af Mødet i Nazarethkirken 29. April 49,00, Bud Jensen 2,00, Toldfuldmægtig H. Smidt 10,00, Marie Hansen, B. & L. M. 20,00, A. R. 20,00, M. R. 20,00, I. B. 10,00, Frk. S. G. i Lemvig 5,00, Læge M. Lund 100,00, Grosserer S. M. Plum 100,00, Annette Henriksen 2,00, Boline Eriksen 2,00, K. Jensdatter 0,50, Mdm. Olsen maanedsv. 0,50, Anna Petersen mdsvs. 0,50, I. G. Nielsen 10,00, Politibetjent E. Nielsen mdsvis. 4,00, Petrine Nielsen, 10,00, Enke Helsing mdsvis. 1,00, Købmand Petersen, Hvalsø, 2,00, Jørgensen 0,50, uden Mærke ved Kapt. Petersen 200,00, C. N. 10,00, J. B. 10,00, Frøken Amalie Hansen 2,00, Fru Knipschildt 2,00, Vicevært Nielsen mdsv. 0,50, Anna Sørensen mdsv. 0,50, Md. Larsen mdsv. 0,25, N. G. M. 30,00, Kapt. i Flaaden J. T. Olsen 5,00. Fra Assens: Distriktslæge Krag 1,00, Godsforvalter Nielsen 2,00, Kappellan Knudsen 1,00, Enkefru Ipsen 2,00, Frk. Gotfredsen 1,00, Agronom Krarup 1,00, Amtsstuefuldm. Krag 1,00, Boghandler Høgh 2,00, Frøken Østerby 1,00, Kontorist Jepsen 1,00, Skomager Nielsen 1,00, Klodsemager Egelund 1,00, R. R. 1,00, S. J. 0,25, Frk. Schaarup 5,00, Frk. Poulina Koføed 1,50, Fru Koster 1,00, Brygger Beyer 2,00, Sadelmager Andersen 1,00, Dameskræderinde Ane Pedersen 1,00, Skræder Hansen 1,00, Frk. Elise Lawaetz 1,00, Arkitekt Madsen 1,00, Sygeplejerske Anna Hansen 1,00, H. 10,25. Ved Ingeniør Monberg: Børnenes Sparebøsse og Kokkepigen 11,00, Professorinde Sørensen 5,00. I Nazarethkirkens

Bøsse 2. Maj 1,00, Lars Nygaard, Engebjerggaard, 10,00, Enkefru Wulff 10,00, Ved Frk. Olsen, Sygehjemmet, 3,00, J. Larsen mdsv. 1,00, Smed Griebel, mdsv. 0,20, Herman Griebel mdsv. 0,10, L. Jensen mdsv. 0,10, Johan Nielsen mdsv. 0,25, Marie Jensen mdsv. 0,25, P. Poulsen mdsv. 0,10, A. Andersen 1,00, Brandmand Jensen 0,25, En ukendt Mand 2,00, Anna Hansen 1,00, Holgersen 0,10, Md. Carol. Hansen 2,00, Bødker Funck 2,50, Fru Simony mdsv. 2,00, Brygger F. C. Madsen 20,00, B. 10,00, Pastor M. Hansen 5,00, Fru Aarestrup 10,00 J. F. N. 4 00, Hald 3,00, Louise Kjer 6,00, Karen Jensen 2,00, Fru M. Nielsen 10,00, H. Thomsen 3,00, M. Fritsch 1,00, Elisabeth Larsen 1,00, Enkepastorinde C. Hansen, Vejle, 1,00, Sergent Nielsen mdsv. 1,00, Frøknene Teller 10,00, Frk. Anna Jørgensen 8,00, Fru Frederiksen 7,00, Urtekr. Carl Barsoe 100,00, E. A. 30,00, »Guds Gave« 300,00, Frk. E. Jacobsen 3,00, Frk. A. Winding 1,00, Frk. L. Th. Svendsen 2,00, Frk. A. Helsted 1,00, Frk. E. Viberg 1,00, Frk. D. Knudsen 1,00, Frk. J. Gjødesen 1,00, Frk. J. Sorterup 2,00, Frk. S. Lillelund 1,00, Frk. M. Ditlevsen 1,00, Frk. K. Andersen 1,00, Md. Børresen 0,50, Md. Jensen 0,50, Jensen 0,25, Jespersen 0,25, Md. Ramm mdsv. 0,10, Md. Petersen 0,10, Dagmar Bentzen mdsv. 5,00, Marg. Larsen 10,00, S. C. H. 25,00, Christine Jensen 4,00, Kvindeforeningen i Wistoft ved Maren Laursen 43,96, A. F. mdsv. 4,00, B. 40,00, Frk. Christine Øllgaard 50,00, S. & B. 15,00, Frk. Tousseing 1 Shawl bortloddet 20,00, X. 10,00, Fabrikant R. Unmack 50,00, Grosserer Feddersen 50,00, F. og C. M. 200,00, Premierløjtnant Delbanco 10,00, Fru Lauritsen 10,00, Pastor Ravn Nyborg 10,00, Enke Gertrud Jørgensen mdsv. 0,50, Frk. Pagh mdsv. 2,50, Skomager Petersens Hustru mdsv. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdsv. 0,50, Frk. Hedvig Wright $\frac{1}{2}$ Aar 5,00, Fru Minna Lunding 10,00, Typograf Teller mdsv. 1,00, S. Ibsen 2,00, Portner Fredr. Nielsen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, Forstander N. Chr. Jensen $\frac{1}{2}$ Aar 5,00, Bogholder Lauritz Jensen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, R. Larsen $\frac{1}{2}$ Aar 0,50, L. Rasmussen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, Tjener N. C. Nielsen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, H. Nielsen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, H. Torp 1,00, Skræder V. Hansen 2,00, V. G. R. ved Fru Kempel 40,00, Md. Marie Nielsen mdsv. 2,00, Frk. A. H. 5,00, Enkefru Kirkeby 1,00, Frk. Momme 1,00.

Der er saaledes indkommet ialt 7516 Kr. 75 Øre.

Idet vi bringe Giverne en hjertelig Tak, tillade vi os at meddele, at Kommitéen har vedtaget at arbejde hen til at faa Kirken bygget paa Nazarethkirkens nuværende Grund, der ejes af Københavns Kirkefond, og dettes Forretningsudvalg har med Glæde givet os sit Samtykke til denne Anvendelse af Grunden. Efter en foreløbig Undersøgelse har det vist sig, at det er muligt paa den nævnte Grund at bygge en tiltalende og rummelig Kirke med ca. 800 Siddepladser, og forventelig vil der under Kirken kunne indrettes Lokaler, der kunne finde Anvendelse i Lighed med et Missionshus.

Da kun Kirkens Forfaçade bliver synlig fra Gaden, vil der intet blive anvendt paa Udstyrelsen af de andre Façader, og Kirken vil derfor formentlig kunne bygges for en ringere Sum end 100,000 Kr. Endda er der langt til Maalet, hvor-

for vi indtrængende bede Kirkesagens Venner om fremdeles at komme os ihu med deres Kærlighedsgaver.

København, 22. Maj 1897.

Paa Komiteens Vegne:

Pastor **C. J. Holt**,

Formand,
Krogsgade 1, ².

Kommandør **F. Mygind**,

Næstformand,
Willemoesgade 54, ².

Fabrikant **Fritz Bock**,

Kasserer,
Blegdamsvej 104.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i April og Maj 1897.

G. F. P. 20,00, Administrator Fr. Holm Aarsbidr. 100,00, B. 5,00, P. F. S. H. 4,50 Frk. B. Clausen 6,00, B. 50,00, L. B. 100,00. Ved Generalkonsul Joh. Hansen: fra Etatsraad J. L. Schouboe 100,00, Kommandør C. A. Garde Halvaarsb. 10,00, W. 1000,00. Ved Pastor Johs. Lind: Møde i Kongsted 41,91, i Kirkehyllinge s. m. Pastor Bjørndal 42,83, Stub, Nexø, 10,00, En Begravelse 30,00, Kommandørinde Moe 100,00, Et Forfatterhonorar 15,25, Professor Edv. Holm Halvaarsb. 10,00, H. & Th. 10,00, P. B. 75,00, R. G. 10,00. Ved Generalkonsul Johs. Hansen: A. C. 100,00. Ved cand. theol. C. Baagøe, Testrup Højskole: fra Gaardmand Peder Jensen, Holme, 2,00, Eget Bidrag 20,00, fhv. Skibsfører A. Hänschell 100,00. Ved Biskop Rørdam: Godsejer Johs. Hage, Nivaagaard 500,00, Fru V. Heise 300,00, Isenkræmmer Jensen 25,00, Kommandør N. J. Jespersen 100,00, Hofjm. Bruun de Neergaard, Stubberup pr. Borup, 100,00, — N. + H. 10,00. Ved Pastor A. Fibiger, Ranum pr. Løgstør, fra Venner i Bjørnsholm Sogn 11,00, V. C. 10,00, Cand. jur. J. Eskildsen 10,00, H. og Hustru 100,00, En Modtager af »Københavns Kirkesag« 2,00, Amtsvejnspektør Winkel, Halvaarsb. 25,00, Aarsbidrag fra: Anna og Sofie Christensen 3,00, Havnemester C. A. Bonde 3,00, Kancelliraad D. Bech 5,00, Grosserer Vilh. Fløron 10,00, pens. Lærerinde Sofie Wissing 6,00, — Grosserer Joh. Holm 1000,00. Ved Sognepræst Jul. Plesner fra Brande og Skjærlund Menigheder 15,00. Ved Biskop Rørdam: Fru Treschou 40,00, Kand. E. Rørdam 10,00, Møde for Kirkesagen i Frue Kirke i Aarhus d. 19. Maj 1897 ved Pastor Ussing og Prof. Westergaard 179,80, C. T. Bartholin 5,00, Pastor S. Therschilsen 20,00, Md. Weisler 1,00, Ørslev Pigeforening ved Fru Beck 10,10, Pastor Schack 50,00, Efterslet fra Mødet i Aarhus 19. Maj 10,00. Tilsammen Kr. 4987,98.

København, d. 31. Maj 1897.

Slotsholmsgade 12, ¹.

Johan V. Adolph,

f. T. Kasserer.

Der foreligger endnu ikke Oplysninger om, hvad der er indkommet til Kirkesagen paa Store Bededag. Vi tillade os herved at minde Præsterne om, at de indsamlede Beløb skal indsendes til Provstierne for af disse at tilstilles Sjællands Biskop. Og man vil være glad, om Gaverne maatte blive indsendt snarest.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 5.

Den 14de September.

1897.

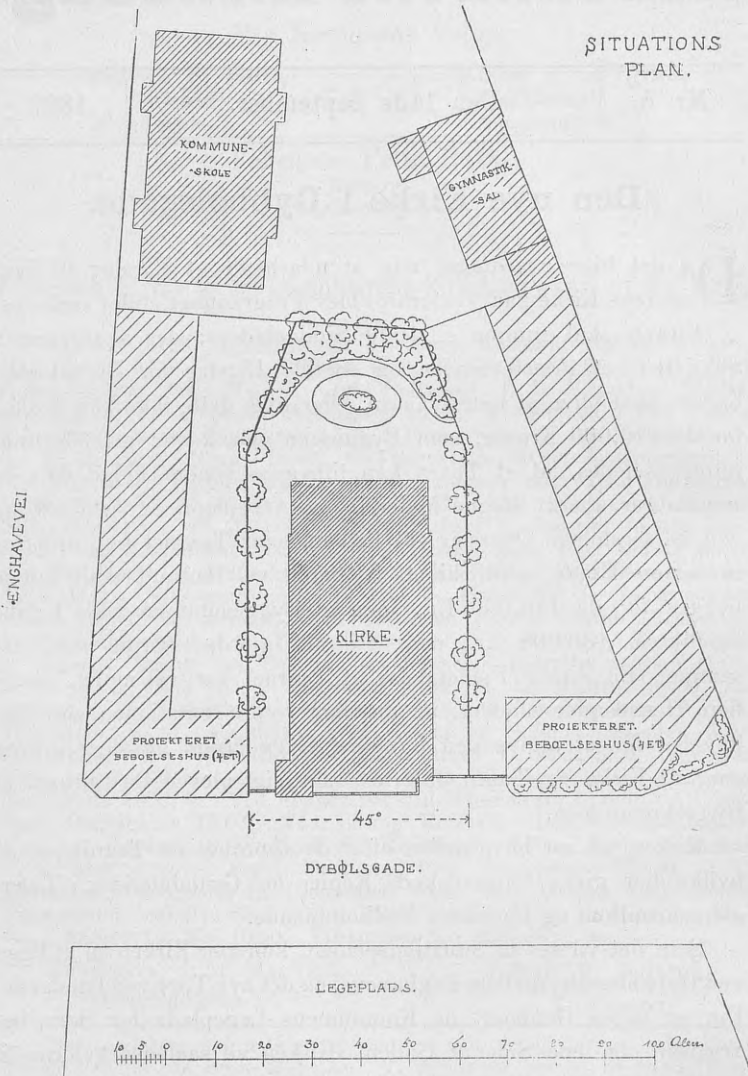
Den nye Kirke i Dybbølsgade.

DA det blev overdraget mig at udarbejde et Forslag til Præsternes Kirke paa Vesterbro, blev Programmet stillet saaledes: Kirken skal rumme c. 1000 Siddepladser; der skal være 2 Sakristier, et Præsteværelse og en lille Ligstue for Børnekister. Kirken skal have et muret Taarn, eller hvis dette ikke kan skaffes for de 110,000 Kroner, som Bygningen maa koste, maa det indrettes saaledes, at et Taarn kan tilbygges senere. Med de i de senere Aar stærkt stegne Material- og Arbejdspriser viste det sig ved de foreløbige Overslag, at Kirken, naar Taarnet kun opførtes til samme Højde, som Skibets Rygning, vel omtrent vilde kunne bygges for de 110,000 Kr., men at Byggesummen vilde beløbe sig til ca. 130.000 Kr., naar Taarnet gjordes færdig med det samme. En senere Fuldendelse af Taarnet var vel mulig, men i flere Henseender uheldig, og da Borgerrepræsentationen som Betingelse for at afgive den fornødne Byggegrund gjorde Fordring paa, at Kirke og Taarn opførtes samtidig, blev dette tiltraadt af Byggekomiteen.

Kirken vil nu blive opført efter de approberede Tegninger, af hvilke her gives formindskede Kopier for Grundplanens, Tværgennemsnittets og Façadens Vedkommende.

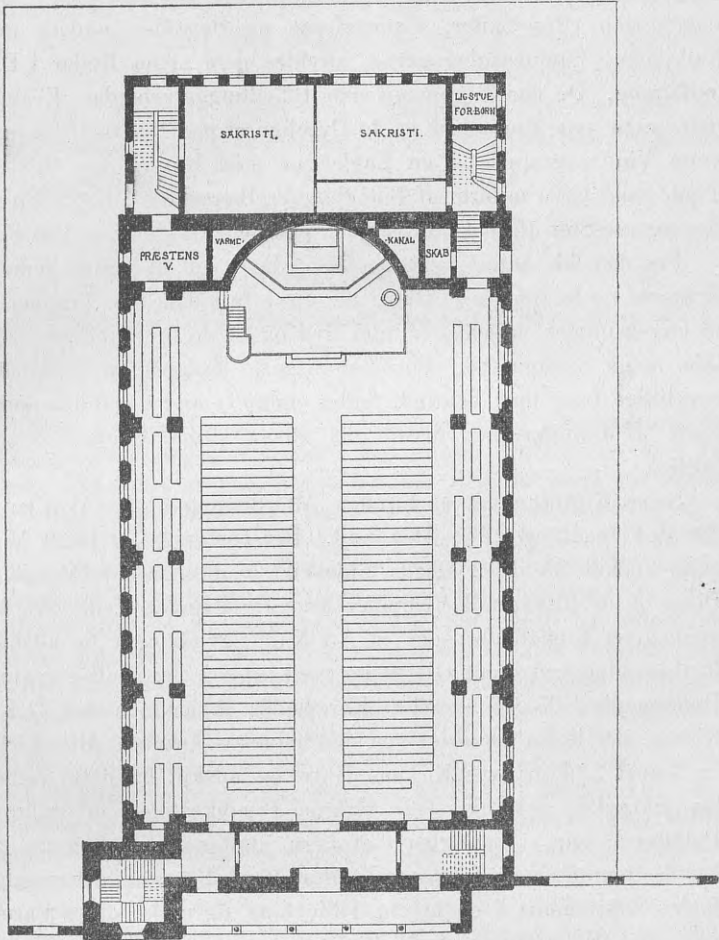
Som det vil ses af Situationsplanen, kommer Kirken til at ligge ved Dybbølsgade, mellem Enghavevej og det nye Torv ved Istedgade. Der er ingen Genboer, da Kommunens Legeplads for Børn begrænser den ene Side af Gaden. Kirken vil saaledes komme til at ligge frit og godt for Forsidens (Syd-Gavlens) Vedkommende. Ved at betragte Situationsplanen vil man derimod lægge Mærke til, at de to Langsider af Kirken og Nordsiden ere helt omsluttede af Nabogrundene og kun ville blive meget lidt synlige, naar der

med Tiden bliver opført Bygninger paa disse. Denne Beliggenhed er valgt med Forsæt, idet man derved opnaaede, dels at kunne

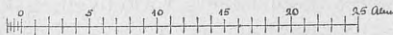


nøjes med en forholdsvis lille og ikke synderlig værdifuld Grund og dels at kunne bygge billigere. De tre fra Gaden bortvendte Sider af Kirkebygningen kunne nemlig, da de enten slet ikke eller

dog i ringe Grad blive synlige, behandles ganske tarveligt, medens kun den i Gadelinien liggende, forholdsvis korte Façade krævede



PLAN



en rigere Udstyrelse. Det er paatænkt at beklæde denne sidste og Taarnet med Kridstenskvadre, medens Modsætningen til den lyse Sten tilvejebringes med Baand og Felter af grøntglacerede

Mursten. Søjlerne i den lille aabne Forhalle og i Taarnets Lydhuller, Sokkelen og andre Dele skulle hugges i Granit. Forhallens og Taarnets Tage dækkes med grøntglacerede Tagsten, Skibet med Falstagsten eller Skifer. Langsiderne og Bagsiden pudses med Kalkpuds. Vinduesaabningerne udfyldes med smaa Ruder i Blyindfatning. De paa Tegningen viste Billedhuggerarbejder: Evangelisttegnene paa Taarnets Fod, to Dyrefigurer paa Pillerne i Gavlens store Vinduesgruppe og en Englefigur med Korset paa Gavlens Tinde ville blive udførte af Billedhugger Barentzen i Kridtsten og Savonniere-Sten (fransk Kalksten). Taarnets Højde er c. 160 Fod.

Fra den lille aabne Forhalle føre 3 Døre ind til Kirken gennem et større og to mindre Forrum; fra disse to sidste føre Trapper op til Orgelrummet, som ligger mod Syd og til de to Pulpiturer, som løbe langs Sidemurene. Foruden disse to Trapper, af hvilke den ene tillige fører op i Taarnet, findes endnu to andre ved den anden Ende af Pulpiturerne; disse ville altsaa kunne tømmes let og hurtigt.

Selve Kirkerummet er foruden Alternischen c. 40 Alen langt, 29 Alen bredt og $22\frac{1}{2}$ Alen højt. Det bestaar af et bredt Midtskib, adskilt fra de 2 smalle Sideskibe ved firkantede Murpiller. Disse og de tilsvarende Vægpillere bære Hvælvingerne, der ere formede over Kugleflader som en Art Kuppelhvælvinger og adskilte fra hinanden ved brede Gjordbuer med Ribber, der hvile paa smaa Dværgsøjler. Noget egentligt Kor findes ikke, men den Del af Kirken, der ligger nærmest ved den halvcirkelformede Alternische, er hævet 3 Trin over Kirkens Gulv og adskilt fra dette ved en lav Skranke, paa hvis ene Hjørne Prædikestolen er anbragt. Pulpituret, som er konstrueret af Jærn, støttes af Stenknægte, der ere fastmurede i de fritstaaende Murpiller. Bag ved Alternischen findes Sakristierne i en lavere Tilbygning og under disse Varmeapparatet (Kaloriferen). Ved murede Kanaler under Gulvet, Skærme under Vinduerne o. s. v. er der sørget for at forhindre Træk og fordele Varmen ligeligt i hele Rummet.

Det er den tidlige Middelalders Kirkebygningskunst, som den har udviklet sig i Norditalien, der har været Udgangspunkt for den arkitektoniske Stil karakter; jeg har dog forholdt mig meget frit over for denne og om noget egentlig Forbillede er her ikke Tale. De Fordringer, der stilles til en protestantisk Kirke, ere jo

i Virkeligheden saa vidt forskellige fra dem, der stilledes til en Kirke i Middelalderen, at væsentlige Uligheder nødvendigvis maa fremkomme. Hovedvægten er her lagt paa at frembringe et Rum, som ved Siden af at være alvorligt og værdigt tillige er hyggeligt, frit og med gode Lys- og Lydforhold. Hvor vidt det vil lykkes at naa dette Maal, vil Tiden vise. Vanskelighederne ere ikke saa ganske smaa, navnlig paa Grund af den forholdsvis lille Byggesum.

August 1897.

V. Koch.

Redegørelse

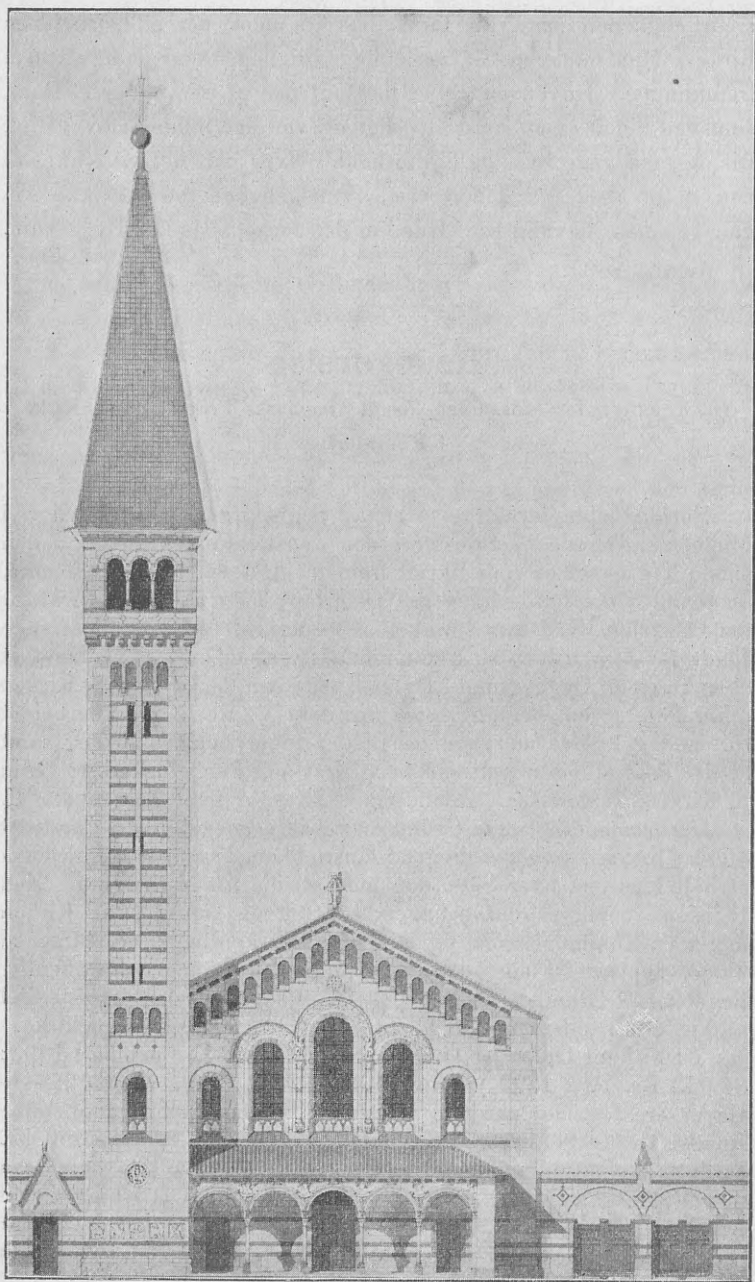
fra Komiteen for Indsamling blandt Danmarks Præster til en Kirke
i København.

Vort Arbejde for at rejse en ny Sognekirke i København ved Midler, skænkede af Præster i den danske Folkekirke, er i den sidste Tid naaet et godt Skridt fremad. Det var først vor Tanke, at denne Kirke burde ligge paa Østerbro; men Erkendelsen af, at den kirkelige Nød var størst paa Vesterbro, førte os til at søge Plads for Kirken her, og Kommunalbestyrelsen har nu vedtaget at skænke os en Byggegrund i Dybbølgade paa de Vilkaar, at Kirken opføres efter en Tegning, som Arkitekt V. Koch har udarbejdet for os, og hvoraf nærværende Blad bringer nogle Billeder, samt at der ikke stilles noget som helst Krav om Pengetilskud fra Byen til Kirkens Opførelse. Denne Gave have vi med Tak modtaget.

Den saaledes tilsagte Grund er vel ikke meget stor — omtrent 4000 □ Alen — og den ligger i Husrækken, saa at Kirken vil faa et højt Hus paa hver Side, dog med et lille frit Mellemrum. Men Pladsen er ellers godt beliggende, luftig og smuk. Bag Kirken ligger en Kommuneskole, og midt foran Kirken ligger en stor, med Træer beplantet Plads, der af Kommunen er udlagt som offentlig Legeplads. Grunden er saaledes beliggende, at den yderste Del af Vesterbro, ud imod Valby, kan faa Kirken til sin Sognekirke.

Til Kirkens Opførelse er der tegnet 120,233 Kr., nemlig i 1893: 84,043 Kr. og i 1895 yderligere 36,190 Kr. De saaledes tilsagte Gaver ere tegnede paa den Maade, at Beløbene skulle indkomme successivt i 8—9 Aar, idet dog Hovedsummerne (16 à 20,000 Kr. aarligt) skulle indkomme i Aarene 1894—98 og kun halvt saa meget i 1899 og 1900, medens endelig et mindre Beløb er tegnet for de derefter nærmest følgende Aar.

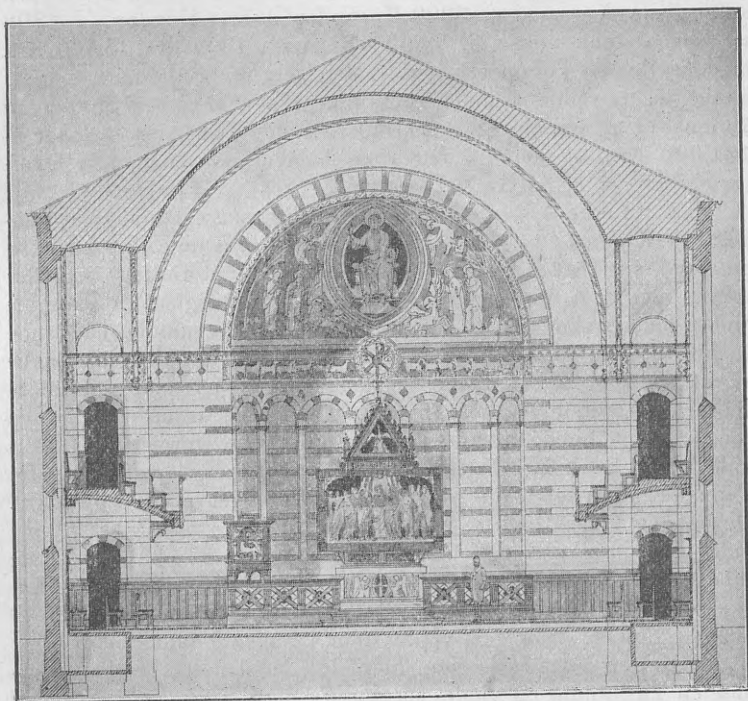
Hidtil ere Gaverne indgaaede særdeles snuvt til Kassen, som omstaaende Tabel udviser:



Den nye Kirke i Dybbølgade.

	1894	1895	1896	1897
Tegnede Beløb. .	18.406 00	16.404 34	20.381 67	20.483 33
Indbetalte Beløb .	18.403 00	16.425 34	20.147 33	16.382 66
Indvundne Renter	470 72	1.093 67	1.865 39	1.193 85

(Det for 1897 noterede Beløb var indkommet til 1. Septbr. og Rente-beløbet indvundet til 1 Juli).



Det indre af Kirken i Dybbølsgade.

De i Tabellen anførte Tal angive dog ikke bestemt Summen af, hvad der er indkommet af det Beløb, som var tegnet for det paagældende Aar, idet adskillige Bidrag, som vare tegnede fordelte paa flere Aar, ere indbetalte paa een Gang, altsaa forud. I Virkeligheden er Forskellen mellem det tegnede Beløb og det indkomne altsaa noget større. Denne Forskel har dels sin Grund i, at der er en Del Restancer for hvert Aar, ikke meget høje for 1894—95, større for 1896; dog kan det ventes, at en Del af Restancerne for dette Aar endnu vil indkomme. Dels er Forskellen

begrundet i, at Bidragydere ere blevne entledigede. Endelig volder Dødsfald hvert Aar et Tab, der tilmed vokser betydeligt Aar for Aar; og det er for en Del de større Bidrag, som mistes paa den Maade. I 1894 androg det ved Dødsfald fremkomne Tab 70 Kr., i 1895 421 Kr., i 1896 941 Kr. Naar der da, som det heraf vil fremgaa, er betalt adskillige Beløb forud, vil dette jo ogsaa bidrage til i Indsamlingens sidste Aar at øge Forskellen imellem det tegnede Beløb og det indbetalte.

Kassebeholdningen var 1. September 75,323 Kr. 99 Øre og vil antagelig vokse med c. 3000 Kr. inden Aarets Udgang. I 1898 vil den vistnok vokse til 98,000 Kr. og i 1899 til 107,000 Kr., medens Resten kommer senere. Men selv om Bidragene, som vi haabe, vedblivende komme godt ind, ville vi dog ved Slutningen komme til at mangle 15 à 20,000 Kr., idet Kirken er anslaaet til 131,000 Kr., og man jo bør være belavet paa en mindre Overskridelse.

Naar vi ikke des mindre have besluttet snarest muligt at paabegynde Kirkens Opførelse, saa vide vi vel, at mange Præster have paataget sig i alle disse Aar at svare hertil et Bidrag, som har tynget paa dem, og som det har været vanskeligt at overkomme under Tidens økonomiske Tryk. Og vi ville ingenlunde henvende os til saadanne om nogen Forøgelse af Bidragene. Men dels haabe vi, at ligesom hidtil enkelte velstaaende Præster have ydet store Bidrag (de største ere paa 1000 og 1500 Kr.), ogsaa i Fremtiden Indsamlingen kunde fremmes ved en og anden større Gave. Dels vide vi, at adskillige Præster, som have tegnet deres Bidrag for Femaaret 1894—98, ere rede til at forlænge det til 1899 og 1900. Og endelig vide vi ogsaa, at der blandt de ikke faa Præster, som hidtil ikke have bidraget, findes adskillige, som kun have holdt sig tilbage for først at se, om Sagen blev til noget; og vi have fra forskellige Sider faaet Tilsagn fra saadanne om, at de vare rede til at yde Bidrag. Saa gaa vi da frem i Sagen i fuld Fortrøstning til, at Herren i det Høje, som hidtil har ladet dette Værk faa saa stor en Tilslutning og vinde saa god Fremgang, ogsaa herefter vil lægge sin Velsignelse dertil. Og hvo, som forlader sig paa ham, skal ikke blive beskæmmet.

Vi have da besluttet, at Opførelsen af Kirken skal paabegyndes tidligst muligt i Foraaret 1898, saa den kan være færdig til Indvielse i Efteraaret 1899. Arkitekten er i fuld Gang med Forberedelserne til Arbejdet. Og vi haabe, at det nye Guds Hus, uagtet sin Tarvelighed, vil komme til at staa som en Pryd i det nye Kvarter der længst ude paa Vesterbro, og at det ikke blot ved Klokkeklengen fra det høje, slanke Taarn, men ogsaa ved sit lyse, venlige Indre vil kalde og drage mange Mennesker til sig og blive et Midtpunkt for en levende Menighedsbevægelse og et Fredens

Sted, hvor urolige og trætte Menneskesjæle ville blive vederkvægede ved vor Herres Jesu Kristi Evangelium.

I September 1897.

Rørdam,

Dr., Biskop,
Formand.

P. J. Pedersen,

Stiftsprovst,
Kasserer.

J. R. Baumann,

Sognepræst.

Vilh. Beck,

Sognepræst.

B. Brammer,

Provst.

V. Gøtzsche,

Biskop.

Julius Friis-Hansen,

Kirkefondets Sekretær.

Løgstrup,

Dansk Missionsselskabs Sekretær.

Tobiesen,

Provst.

Henry Ussing,

Lic., Sognepræst.

Indkommet til „Det københavnske Kirkefond“.

Indbetalt af Biskop *Skat Rørdam*

som indsamlet ved Kirkekollekten »Store Bededag 1897«.

Sjællands Stift.	Emmauskirke (Dia-	Kirkesaaby-Kidser.	19 56
Slotskirken	konisestiftelsen) 46 75	Rye-Sonnerup	15 00
Vor Frue Kirke	Classenske Boliger. 24 00	Hyllinge Lyngby . .	17 59
Trinitatis Kirke . . .	Immanuels Kirke,	Sæby-Gjersvej	10 00
Helligaands Kirke 530 00	Valgmenigheden 111 15	Greve-Kildebrønde	25 00
St. Johannes Kirkes	Brønshøj-Rødovre . .	Rerslev-Vindinge . .	21 22
Nordre Sogn	Gladsakse-Herlov . .	Snoldelev Tune . . .	11 50
Søndre Sogn	Gjentofte	Karlsunde-Karlstr.	4 85
Nazareth Kirken . . .	Ordrup	Haudrup-Solrød . . .	3 86
Helligkors Kirken . .	Lyngby	Jersi-Skjendsved . .	7 80
Bethlehems Kirke . .	Søllerød	Kjøge-Øsemagle . . .	27 42
St. Stefans Kirke . .	Brøndbyv. og -øster	Rorup-Glim	4 00
Kapernaums Kirke 30 00	Glostrup	Gadstrup-Syv	10 65
St. Matthæus Kirke 86 32	Herstedø. og -vester	Ørsted-Daastrup . .	10 00
Gethsemane Kirke 124 24	Vallensbæk	Borup - Kimmerslev	43 07
Vartov Kirke	Thorslunde-Ishøj . .	Ejby-Dalby	9 00
Abel Kathr. Stiftelse 14 00	Høje Taastrup . . .	Højelse	6 00
Holmens Kirke	Sengeløse	St. Mariæ Kirke i	
Garnisons Kirke . . .	Ledøje-Smørum . . .	Helsingør	5 00
St. Pauls Kirke	Ballerup-Maalev . . .	St. Olaf Kirke	55 20
Frederiks Kirke . . .	Roskilde Domkirke 65 34	Tikjøb	58 00
Vor Frue Kirke	Vor Frue Kirke-St.	Hornbæk-Hellebæk	30 00
St. Jakobs Kirke . . .	Jørgensbjerg	Asminderød-Grønh.	45 47
Sions Kirke	Herslev-Gjevninge . .	Karlebo	11 00
Vor Frelsers Kirke 412 77	Kornerup-Svogersl. .	Bloustrød-Lillerød . .	23 22
Citadellets Kirke . . .	Himmelev	Birkerød	34 11
Taarby	Hvedstrup-Fløng . .	Hørsholm	18 00
Sundby	Aagerup-Kirkerup . .	Gjerlev-Draaby	5 00
Store Magleby	Jyllinge-Gundsom . .	Skuldelev-Selsø . . .	2 56
Frederiksberg	Ousted-Allerslev . . .	Skibby	11 00
Hvidovre og Valby 475 68	Hvalsø-Særløse . . .	Kyndby-Krogstrup	12 00

Ferslev-Vellerup	4 01	Asminder.-Grandl.	12 00	Ørslev-Bjerre	11 00
Ouro	5 00	Tølløse	13 75	Tjæreby	8 36
Snodstrup	5 52	Aagerup	9 30	Magleby	10 00
Ølstykke	10 00	Soderup-Eskildstrup	20 30	Agersø	3 00
Stenløse-Vekso	10 00	Tostrup	5 28	Omø	4 12
Slagslunde-Gandl.	11 79	Uggerløse	23 72	Tjustrup	19 00
Farum-Værløse	44 11	Ondløse-Søndersted	15 04	Haldagerlille	12 00
Hillerød-Herlev	52 81	Følleslev	12 00	Krummerup	14 78
Lynge-Uggerløse	17 10	Særslev	6 00	Fuglebjerg	16 75
Slangstrup-Uvelse	6 91	Bregninge-Bjergsted	6 00	Forslev	15 00
Græse-Sigerslev	14 42	Viskinde-Aunsø	21 43	Vallensved	8 40
Hjørlande	4 18	Værslev-Jordløse	33 18	Marvede	5 95
Frederikss.-Oppes.	21 20	Vallekilde	17 00	Hyllinge	6 05
Esbønder.-Nøddebo	37 17	Hørve	16 00	Kvislem.-Fuirendal	8 00
Søborg-Gilleleje	8 50	Sejersø	10 00	Karrebæk	47 16
Græsted-Maarum	324 00	Nykjøbing S.	17 00	Fodby	11 00
Helsing-Valby	24 72	Rørvig	15 00	Herlufsholm	34 05
Blidstrup	10 00	Odden	18 03	Fakse	24 00
Vejby-Tibirke	10 30	Højby	40 00	Hylleholt	25 00
Ramløse-Annisse	20 16	Lumbaas	21 00	Spjellerup - Smerup	13 00
Tjæreby-Alynderup	7 00	Vig	20 41	Vemmetofte Kloster	37 00
Skjævinge-Gjørløse	7 00	Asmindrup	10 15	Karise-Alslev	20 00
Strø	3 00	Egebjerg	13 00	Dalby-Tureby	42 00
LilleLyndby-Ølsted	7 23	Grevinge	8 85	Ulso-Østeregede	7 27
Kregome-Vinderød	38 00	Asnæs	11 75	Kongsted	23 00
Melby	10 92	Faarevejle	5 79	Roholte	14 00
Thorup	22 00	Haraldst.-Allindem.	13 19	Lidemark-Bjevversk.	10 50
Kallundborg	7 70	Jydstrup-Valsøllille	7 25	Vollerslev-Gjorslev	4 00
Raklev	13 66	Nordrup-Farringl..	6 81	Herfølge	7 10
Refsnæs	10 52	Vetterslev.Hømb	7 11	Sædder	13 00
Tommerup	16 00	Forslev-Sneslev	5 00	Valloby-Taarnby	9 51
Aarby	6 27	Terslev-Ørslev	15 83	Haarlev-Himlingøje	8 62
Rorby	3 65	Haslev-Frerslev	53 00	Enderslev-Vraaby	6 21
Ubby	9 00	Testrup	17 45	Lellinge	4 50
Stallerup	16 00	Sorø	60 00	Storehedinge	16 11
Store- og LilleFugl.	12 94	Pedersborg-Kinder-		Højrup	5 25
Sæby - Hallenslev -		tofte	6 02	Magleby-Holtug	7 00
Buerup	40 11	Lynge-Braaby	24 00	Stroby-Varpelev	5 34
Rerslev-Ruds Vedby	26 50	Alsted-Fjenneslev	2 00	Hellested	22 01
Tersløse-Skjellebjerg	21 00	Slaglille-Bjernede	8 00	Lyderslev-Frøsløv	3 88
Ørslev-Solbjerg	26 27	Munkebjergby-Br.	20 06	Lillehed.-Havnelev	24 50
Havrebjerg-Gudum	5 00	Gyrstinge-Flinterup	13 00	Toksværd	2 00
Gjerslev	15 63	Stenmagle-Stenlille	35 92	Rønnebæk - Olstrup	10 00
Finderup	6 75	Bringstrup-Sigersted	2 00	Nestelsø-Mogen-	
Gjørlev-Bakkendrup	8 01	St. Mikkels Kirke i		strup	17 00
Helsing-Drosselbj.	33 26	Slagelse	45 57	Vejlø - Vesteregesb.	14 30
Nidløse	14 00	Hejninge	6 55	Hammer-Lundby	10 10
Udby	4 71	St. Peders Kirke	50 00	Kjøng	14 83
Hørby	7 50	Korsør-Taarnborg	18 53	Sværdborg	8 30
Hagedst	6 65	Sonderup - Nordrup	12 50	St. Mortens og St.	
Gislinge	7 34	Sorterup - Ottestrup	3 50	Peters Menighed	
Kundby	20 00	Slotsbjergby - Slud-		i Næstved	22 00
Hjembæk	6 04	strup	10 20	Vesteregede-Braaby	29 75
Svinninge	13 53	Lundforlund - Gjerl.	14 20	Aversi	5 53
Jyderup-Holmstrup	26 18	Stillinge	7 70	Herlufmagle	10 00
Stiftsbjergby	8 00	Boeslunde	17 35	Fensmark-Rislev	7 00
Mørke	6 00	Skjelskor	6 07	Skjelby-Gunderslev	18 23
Skamstr.-Frydendal	9 65	Høve-Flakkebjerg	13 20	Glumsø-Bavelse	6 50
Holbæk	64 38	Skorpinge-Faardrup	6 00	Næsby-Tyvelse	2 50
Merløse	3 50	Sorbymagle-Kirker.	9 00	Sandby-Vrangstrup	11 03
Butterup-Tusse	14 43	Gimlinge	15 00	Præstø-Skibbinge	22 13
N. Jernløse-Kvandl.	11 00	Haarslev - Tinggjell.	7 00	Vordingborg	31 34
Sonder-Jernløse	18 23	Hyllested-Venslev	5 00	Kastrup	6 14
Søstrup	8 77	Holsteinborg	62 25	Junghoved	5 60

Everdrup-St. Peters Kapel.....	50 00	Rynkeby-Revninge Viby	15 00 87 05	Balslev-Ejby.....	15 20 20 00
Snesere	11 64	Mesinge.....	12 02	Nørre Aaby-Indslev	10 25
Baarsere-Beldringe ..	33 15	Dalby-Stubberup..	19 25	Udby.....	7 87
Allerslev	8 20	Seden-Aasum.....	13 48	Føns-Ørslev	6 12
Udby-Ørslev.....	10 42	Fraugde	21 00	Husby	30 27
Østeregesborg.....	20 00	Allerup-Davinde ..	12 32	Vor Frue Kirke i Svendborg	65 00
Mern	10 82	Rønninge-Rolfsted	36 28	St. Nikolaj Kirke.	28 00
Kallehave	25 10	Sønder Næraa.....	8 09	Skaarup	4 00
Stege	12 15	N. Lyndelse-Højby	26 65	Tved	3 00
Kjeldby	8 60	Norup-Hasmark ..	15 47	St. Jørgens-Sørup.	17 00
Elmelunde	7 00	Skeby	4 29	Egense.....	10 00
Borre	11 50	Otterup	8 77	Øster Skjerninge- Hundstrup	10 42
Magleby	3 62	Østrup	6 00	Ollerup-Kirkeby ..	16 30
Damsholte	3 07	Hjaldstrup.....	6 00	Stenstrup-Lunde ..	20 00
Fanefjord	10 00	Lunde	16 65	Kværndrup.....	30 00
Nyord	1 00	Lumby	17 15	Turø	12 42
Rønne	52 56	Stige	15 24	Bregninge.....	12 00
Knudsker	12 44	Allesø	4 78	Landet	4 63
Hasle	17 35	Næsbyhovedbroby.	4 92	Bjerreby	4 50
Rutsker.....	8 54	Krogshølle	11 00	Drejø	12 46
Olsker	19 88	Norre Næraa.....	4 62	Strynø	18 20
Allinge	30 81	Bederslev	5 38	Faaborg	36 35
Ibsker-Svaneke	52 24	Klinte	6 41	Vester Aaby	11 65
Bodilsker-Nekso	27 68	Grindløse	6 59	Aastrup.....	6 10
Aaker	10 05	Uggerslev	2 90	Vester Skjerninge.	12 33
Nyker	5 00	Norre Højrup	1 46	Ulbølle	11 00
Nylarsker	3 55	Skamby	7 00	Brahertrolleborg ..	7 90
Vestermariæ.....	2 98	Bogense.....	38 85	Krarup	6 85
Klemensker	23 00	Skovby	5 75	Herringe	5 55
Østerlarsker	3 55	Guldbj.-N.Sandager	9 44	Gjestelev	8 14
Gudhjem	3 40	Ejlby	1 51	Espe	12 95
Østermariæ.....	6 50	Melby	6 50	Vantinge.....	8 00
Povelsker	18 00	Særslev	7 51	Allested.....	3 06
Pedersker	3 00	Haarslev	23 09	Vejle	4 94
		Paddesø	20 70	Nørre Broby	20 00
		Veflinge	4 51	Sønder Broby	14 78
		Vigerslev	12 60	Øster Hæsinge	28 20
		Langsø Skovkapel	5 40	Hillerslev	16 24
		Søndersø	5 75	Vester Hæsinge... ..	7 65
		Assens	19 09	Sandholts Lyndelse	9 38
		Kjerum	46 00	Jordløse	13 78
		Baago	2 00	Haastrup	8 50
		Gamtofte	15 15	Svanninge.....	27 00
		Søby-Turup	15 00	Horne	12 65
		Barløse	11 00	Lyo	18 00
		Sandager-Holevad.	2 80	Avernako	4 00
		Tanderup	6 50	Nyborg-Hjulby	20 00
		Kjerte	10 58	Aunslev-Bovense ..	11 02
		Ørsted	4 00	Flødstrup-Ullerslev	12 53
		Søllested-Vedtofte.	4 92	Skjellerup-Ellinge .	16 63
		Kjøng	18 50	Kullerup-Refsvind.	10 00
		Flemlose	33 15	Vindinge.....	8 75
		Haarby	8 05	Frørup	17 50
		Dreslette	12 00	Ørbæk	10 06
		Sønderby	15 00	Herrested	28 21
		Helnæs	9 35	Søllinge-Hellerup .	6 50
		Middelfart	13 52	S.-Højrup-Aarslev.	13 60
		Kauslunde	13 65	Ringe.....	16 22
		Vejlby	10 50	Ryslinge	20 00
		Asperup-Rørslev ..	3 50	Rysl. Valgmenighed	83 00
		Brenderup-Ore....	4 33	Gislev-Ellested....	20 00
		Fjeldsted-Harndrup	23 89		
		Gjelsted-Rørup	40 00		

Fyens Stift.

St. Knuds Kirke i Odense	58 50
Graabrodre Hospit.	95 50
Vor Frue Kirke ..	94 00
St. Hans Kirke...	37 00
Paarup	8 00
Korup	7 09
Ubberud	12 50
Dalum	7 00
Sanderup	15 00
Brendekilde	19 26
Bellinge.....	11 25
Stenløse	8 67
Fangel	6 54
Verninge.....	22 44
Tommerup	35 00
Brylle	15 00
Vissenbjerg.....	19 00
Kjerteminde	19 56
Drigstrup	3 64
Kjerteminde Valg- menighed	4 00
Munkebo	15 00
Kjølstrup	30 00
Agedrup	9 74
Marslev-Birkende .	23 00

Hundborg.....	62 26	Øster Velling-Hel-		Gudom-Lillevorde .	16 10
Jannerup	33 15	strup-Grensten ..	6 00	Mou.....	10 00
Vorupør	17 35	Langaa-Vinge-Taa-		Storvorde - Segflod	14 25
Rær	6 69	rup.....	7 42	Nibe-Voxlev.....	12 98
Hansted	11 45	Tjele-Vinge	20 00	Sønderholm-Frejlev	4 77
Vigsø.....	5 52	Ørum-Viskum-Vejr.	60 00	Ellidshøj-Svenstrup	4 00
Nors	15 61	Norbæk-Sønder-		Øster Hornum....	10 00
Tved	9 05	bæk-Læsten	4 00	Buderup-Gravlev..	10 15
Vester Vandet....	13 04	Bjerregrav-Aalum .	10 55	Aardestr.-Haversl..	29 61
Øster Vandet ...	3 44	Vesterbølle-Østerb.	47 48	Sønderup-Salderup	37 26
Klitmøller.....	20 02	Gjedsted-Fjelsø ..	10 00	Veggerby-Bislev ..	6 06
Hillerslev	8 00	Simsted-Testrup..	5 57	Als	14 00
Kaastrup.....	4 00	Hvam-Hvilsom ...	3 06	Skelund.....	5 20
Sennels	9 00	Tostrup-Roum	11 25	Visborg.....	3 05
Hundstrup	7 79	Hersom-Bjerregrav-		Vive.....	4 60
Østerild	5 90	Kleitrup	10 70	Rostrup.....	1 40
Hjardemaal	3 36	Lastrup-Skals....	23 27	Ove	3 65
Hjardemaal Klit..	3 51	Ulbjerg-Lynderup .	14 31	Valsgaard.....	1 83
Vestervig-Agger ..	38 05	Dollerup-Finderup-		Astrup.....	3 12
Hurup	5 00	Ravnstrup.....	16 55	Storarden	8 05
Boddum-Ydby	35 85	Vorde - Fiskbæk-		Rold	1 00
Helligsø-Gjetterup.	29 00	Romlund.....	4 66	Vebbestrup.....	5 15
Hvidbjerg-Lyngs..	44 56	Rødning-Løvel-		Øls	1 00
Søndbjerg-Odby ..	61 20	Pederstrup	27 05	Hørby	2 85
Jegindø	38 70	Vammen-Lindum-		Døstrup.....	9 60
Snedsted	22 00	Bigum.....	8 00	Hadsund Skole... .	13 82
Nørhaa-Stenbjerg .	5 95	Selde-Aasted	12 95	Sønder Kongerslev .	1 70
Sønderhaa-Hørsted	43 65	Junget-Torum	9 00	Nørre Kongerslev .	8 20
Harring - Stagstrup	40 00	Grinderslev.....	4 25	Komdrup	3 10
Skyum-Hørdum ..	6 70	Grønning	0 67	Bælum	6 49
Hassing-Villerslev.	7 05	Tise	5 00	Solbjerg	8 22
Visby-Heltborg ...	17 75	Jebjerg-Lyby	13 00	Skibsted	5 93
Bedsted-Grurup ...	6 69	Skive-Resen	50 00	Lyngby	3 57
Hvidbjerg-Ørum-		Hem-Hindb.-Dølby	8 00	Store Brøndum ...	2 85
Lodbjerg.....	17 35	Oddense	4 50	Siem	2 30
Nykjob. Jyll. - Elso	19 00	Otting	1 10	Thorup	0 45
Frøslev-Mollerup..	8 83	Brøndum-Hvidbjerg	2 00	Skjørring	6 30
Tæbring-Outrup-		Durup	11 00	Frær	6 80
Rakkeby	6 00	Tøndering	9 00	V. Hornum-Hylle-	
Karby - Hvidbjerg-		Roslev-Rybberg ...	20 00	bjerg-Flejsborg .	6 29
Redsted	5 84	Hjerk-Harre.....	16 00	Ulstrup-Gundersted	7 00
Vejerslev-Blidstrup	14 00	Nautrup	3 72	Aars-Haubro	10 00
Ljørslev-Ørding ...	7 25	Sæby-Vile.....	7 60	Blære-Ejdrup . . .	3 00
Ø. og V. Assels ...	24 70	Fuur	31 00	Skivum-Giver	7 00
Sejerslev - Ejerslev-		Rødning-Kreiberg .	10 00	Brorstrup-Ravnk. .	7 00
Jørsby	42 10	Balling-Volling ...	3 00	Strandby-Farsø ...	40 50
Flade-Bjergby ...	5 00	Haasum	4 30	Ullits-Fovlum ...	10 00
Alsted-S. Draaby ..	12 25	Ramsing	6 10	Louns-Alstrup ...	9 00
Solbjerg-Sundby ..	8 76	Lem	6 49	Gislum-Vonsild ...	11 25
Dragstr. - Skallerup	7 25	Vejby	6 32	Tisted-Binder-Dur.	14 00
Galtrup-ØsterJølby	61 25	Lime	5 00	Rorbæk-Grynderup-	
Tødsø-Erslev	20 55	Dommerby	5 25	Stenild	20 80
		Lundø	3 47	Kornum-Løgsted ..	8 06
		Ørslevkloster	3 51	Bjørnsholm-Malle .	7 37
		Ørum.....	0 25	Vilsted-Vindblæs .	10 00
		Taarup	1 55	Sebber Kl.-Aistrup	16 50
		Kvols.....	2 45	Næsb.-Sall.-Outrup	12 26
		Daugbjerg.....	0 25	Farstrup-Lundby .	8 88
		Iglsø	0 75		
		Vroue	2 60		
		Resen	3 95		
		Fersl.-Dall-Volsted	4 75		
		Gunderup-Nøvling	8 35		
		Romdrup-Klarup..	10 25		

Viborg Stift.

Viborg Domkirke .	86 49
Asmild	8 00
Tapdrup	11 35
Søndre Sogns Kirke	20 00
Vinkel-Rind	28 00
Vindum	12 40
Bjerring-Mammen .	10 75
Hjerm.-Lee-Hjorth.	14 10
V. Velling-Skjern .	9 36

Aarhus Stift.

Domkirken	67 01
Vor Frue Kirke ..	49 76
Hospitalskirken ...	4 43

St. Pauls Kirke ..	86 52	Hørning	3 65	Skjødstrup	17 10
Aaby	5 35	Adselev	3 82	Hjortshøj-Egaa ...	11 84
Vejlby	20 00	Mesing	1 37	Todbjerg-Mejlby ..	4 00
Hasle-Skejby-Lisbj.	24 35	Dover - Venge.....	20 00	Ebeltoft-Draaby ..	23 60
Brabrand-Aarslev ..	15 00	Hammel	27 03	Agri-Egens.....	20 00
Tilst-Kasted	8 75	Soby	7 21	Knebel-Rolse	35 00
Saksild-Nølev.....	12 85	Skorup	34 50	Tved	10 00
Randlev-Bjerager..	14 00	Tvilum	19 50	Vistofte	7 00
Odder	2 95	Gjern.....	16 95	Helgenæs	11 00
Torrid	2 25	Skannerup	10 05	Aalø- Hoed	6 18
Hundslund	9 00	Røgen	2 50	Vejlby-Homaa	9 00
Ørting-Falling	7 00	Sporup	0 75	Lyngby-Alboge ...	16 00
Gosmer-Halling... ..	4 01	Dallerup-Laasby ..	24 00	Hyllested-Rosmus .	11 25
Gylling	22 31	Alling	9 02	Tirstrup-Fuglslev .	10 00
Viby	1 24	Tulstrup	10 64	Feldballe-Nødager .	40 00
Tiset	4 25	Silkeborg	24 05	Kolind-Ebdrup-	
Ormslev-Koldt.	18 06	Linaa.....	12 00	Skarresø	7 75
Holme-Tranberg ..	7 10	Vel.....	6 00	Holbæk-Udby	12 00
Maarslet	8 10	Rye	10 00	Voer- Estruplund .	20 46
Lyngaa	4 45	Sønder- Vissing-		Ørsted	14 00
Vitten	3 00	Voerladegaard ..	2 00	Vivild-Vejlby	31 05
Haldum	2 85	Vinding-Bryrup-		Gjesing-Nørager ..	11 25
Hadsten	2 40	Vrads	8 00	Kristrup	11 00
Lading	3 80	Klovborg-Tyrsting-		Virring-Essenbek .	10 00
Faarup	1 15	Grædstrup	40 00	Fausing-Auning... .	7 02
Sabro	1 85	King-Føvling	34 00	Marie Magdalene-	
Grundfør	4 14	Tønning-Træden ..	16 00	Koed	1 70
Spørring	2 32	Nørre Snede	11 00	Ø- og V- Alling ..	21 00
Soften	4 63	Ejstrup	29 14	Aarslev-Hørning ..	4 00
Foldby	3 46	Linnerup - Hammer	10 00	Mygind-Krogsbæk-	
Trige	4 72	Aale Tørring	31 20	Skjørring	3 00
Ølsted	1 28	St. Mortens Kirke		Søby-Skader	4 00
Elsted	6 25	i Randers	86 72	Grenaa-Gammels .	53 20
Elve	1 90	Hospitalskirken... .	17 00	Hammelev-Enslev .	14 32
Sjelle	5 00	Vorup Landsogn ..	20 00	Karlby-Voldby ...	8 60
Skjørring	4 00	Borup	4 00	Veggerslev-Villersø	17 50
Skrivholme.....	6 40	Gimming-Lem	2 00	Gjerrild-Hemmed ..	11 00
Skovby	6 10	Harridslev-Albæk .	6 75	Rimsø-Kastbjerg ..	10 00
Borum	7 20	Støvring-Mellerup .	24 00	Fjellerup-Glæsborg	42 00
Lyngby	1 76	Haslum-Ølst.....	11 00	Ørum-Ginnerup... .	16 00
Harlev	5 00	Værum-Ørum	4 40	Nimtofte-Tøstrup .	28 30
Framlev	6 00	Laurbjerg -Lerbjerg	7 00	Anholt.....	14 50
Storring	12 26	Galten-Vissing....	11 73	Vium- Sjørslev-	
Stjør	6 01	Ødum-Hadbjerg ..	5 40	Almind	6 00
Galten	15 27	V. Tørslev-Svenstr.	4 85	Højbjerg-Elsborg ..	12 34
Østbirk	12 45	Asfærg-Faarup ...	11 22	Grønbæk -Svostrup	61 58
Ousted-Taaning... .	7 00	Kousted-Raasted ..	6 00	Hinge-Vinderslev .	33 14
Hylke	2 30	Spentrup-Gassum .	13 10	Frederiks-Karup ..	18 30
Kattrup-Ørridslev-		Hald-Kjærby	10 42	Seerup-Lemming ..	33 00
Tolstrup	2 50	Tvede-Linde	4 50	Sejling-Sinding ...	27 90
Lundum	3 00	Udbyneder -Kastbj.	7 18	Kragelund -Funder	6 22
Vær-Nebel	10 00	Dalbyn.- Dalbyover	10 00	Engesvang	20 00
Gangsted-Søvind ..	7 75	Raaby-Sødring ...	15 35	Hvorslev - Gjærning	11 70
Vedslet	2 00	Øster Tørslev	5 00	Vellev	6 30
Horsens	228 04	Gjerlev-Enslev ...	33 55	Skjod.....	5 00
Tamdrup	8 40	Hobro-Skjellerup .	22 76	Koldby	15 00
Nim-Underup	12 36	Mariager	20 50	Tranebjerg	8 00
Hvirring-Hornborg	19 34	Falslev-Vindblæs .	9 55	Besser	9 00
Endelave	27 80	Hem-Sem	4 00	Onsbjerg	15 00
Skanderborg	23 50	S.- og N.-Onsild .	24 48	Nordby	37 00
Skanderup	15 50	Hvorum-Snæbum ..	1 90	Tunø	6 00
Stilling	3 00	Thorsager-Bregnet.	25 34	Nebsager-Bjerre... .	29 00
Fruering-Vitved ..	4 06	Mørke	10 60	Ørum-Daugaard ..	31 00
Blegind	4 00	Hornslet	20 50	Stouby-Hornum ..	31 84

Barrit-Vrigsted ...	10 35	Aadum	35 20	Bording	25 39
As-Klaking	9 00	Dejbjerg-Hanning.	45 78	Trinitatis Kirke i	
Raarup	11 00	Stauning	8 00	Fredericia	11 75
Skjolde	25 28	Bølling-Sædding ..	30 25	Vejlby	10 02
Glud-Hjarnø	23 44	Borris-Faster	12 95	St. Michaelis Kirke-	
Hatting-Torsted ..	20 00	Ringkjøb-Rindom.	33 14	Erritsø	152 25
Tyrsted-Uth	14 00	Hee-No	31 20	Bredstrup	26 60
Ølsted	12 00	N. Omme-Brejning	36 71	Taulov	27 00
Løsning-Korning ..	31 25	Torsted-Hover	5 40	Gaverslund	20 95
Hedenst.-St. Dalby	15 05	Stadil	11 00	Vinding	13 65
Engom	12 00	Tim-Madum	4 00	Skjærup	6 60
		Vederso	9 00	Smidstrup	10 00
Ribe Stift.		Gl. sogn-Nysogn ..	44 00	Pjedsted	31 70
Seem	3 75	Holmsland Klit ..	30 00	Gaarslev	4 30
St. Katharinæ Kirke	58 08	Harboøre-Engbjerg	78 00	Kolding	94 25
Hjortlund-Kalvsl. .	10 00	Hygom-Hove	128 41	Harte	16 84
Farup	6 45	Vandborg-Ferring .	22 25	Brandrup	7 15
Mandø	2 00	Fjaltring-Trans ..	34 00	Eltang-Vilstrup ...	10 00
Aastrup	8 10	Lemvig-Nørlem ..	80 31	Herslev	13 02
Starup	0 95	Nørre Nissum	50 00	Alminde	13 00
Gjørding	33 00	Tørring-Heldum ...	17 45	Viuf	6 00
Vejrup	17 00	Lomborg-Rom	50 00	Ø. Starup V. Nebel	38 02
Darum	5 00	Bøvling-Flynder ..	435 00	Højen	4 80
Bramminge	2 45	Valgmenighedk. i		Hørlev	4 20
Vilslev-Hunderup .	25 59	BøvlingSogn med		Egtved	28 16
Jernved	1 10	Filial i Lemvig ..	48 00	Ødsted	8 50
Obbekjær	10 00	Moborg-Næs	80 45	Vonsild-Dalby ...	45 45
Brørup-Holsted ...	14 53	Gudom-Fabjerg ...	196 00	Bjert	37 18
Malt-Folding	8 00	Resen-Humlum ...	35 74	Stenderup	40 00
Vejen-Læborg	18 80	Venø	12 00	Hejls	23 07
Lejrskov-Jordrup .	10 30	Staby	5 00	Ødis	5 00
Hjarup	10 00	Ulvborg-Raasted ..	20 00	Vejstrup	23 72
Vamdrup	32 29	Idom	15 00	Taps	17 14
Seest	35 75	Holstebro Maabjerg	96 04	Vejle	220 00
Griindsted-Grene ..	43 00	Mejrup	17 30	Hornstrup	10 00
Thorstrup-Horne..	221 92	Valgmenigheden i		Øster Snede	20 15
Hodde-Tistrup	50 50	Holstebro	60 00	Greis	13 60
Ølgod	37 00	Borbjerg	21 00	Sindbjerg	6 90
Andsager	82 00	Hjerm	7 65	Uldum	5 00
Varde	65 00	Gimsing-Struer ...	57 50	Langeskov	3 00
Janderup-Billum ..	50 00	Vejrum	17 05	Hveisel	3 00
Lunde-Outrup	16 00	Ølby-Asp-Fausing .	93 00	Øster Nykirke ...	8 05
Kvong	7 50	Naur-Sir	28 00	Thyregod-Vester ..	14 50
Henne-Lønne	11 00	N. Gjørding-Vem-		Brande-Skjærlund .	15 00
Aal	15 00	Bur	11 00	Sønder Omme	18 40
Ho-Oksby	5 00	Estvad-Rønbjerg ..	20 00	Houen	13 84
Øsse-Næsbjerg ...	11 75	Sal-Eising	56 28	Ringgive	1 35
Grimstrup-Nykirke	11 20	Ryde-Hanbjerg ...	56 65	Give	4 25
Faaborg-Aarre	17 00	Sevel-Trandum ...	15 25	Gadbj.-Lindeballe .	6 00
Sneum-Tjæreborg .	6 00	Haderup	21 65	Bredsten	27 00
Jerne-Skads	24 05	Grove - Simmelkjær	6 00	Balle Valmenighed	
Brøndum-V. Nebel	22 60	Aulum-Hodsager ..	44 10	i Bredsten Sogn	10 00
Alslev-Hostrup ...	54 10	Vildbjerg-Timring		Skibet	17 35
Guldager	20 65	Nøvling	37 50	Nørup	19 20
Nordby	47 00	Gjellerup-Sunds ...	56 85	Randbøl	13 85
Sønderho	5 74	Ikast	208 00	Jelling-Hover ...	30 00
S.- og N.- Bork ...	28 31	Herning	37 00	for meget indsendt	
Hemmet-S. Vium .	32 46	Snebjerg-Tjørring .	16 00	2+10+6+1 ialt.	0 19
Lønborg-Egvad ..	104 00	S.-Felding-Assing .	38 67	Ialt Kr. 25614 01	
		Skarrild-Arnborg .	39 15		

København K., Septbr. 1897.
Slotsholmsgade 12, 1.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Juni, Juli og August Maaneder 1897.

Ved Pastor Ostenfeld: Lokomotivfører Madsen 2,00. Ved Pastor S. M. Nielsen, Ansager: Faste halvaarl. Bidrag fra Menigheden i Ansager 39,00. Pastor Berthelsen, V. Hassing: Foranl. ved Toldktrl. Stubs Artikel i Bladet 5,00, Kateket W. Baur, Aarsb. 2,00, Arkitekt V. Koch, Kvartalsb. 3,00, cand. mag. V. Balslev 5,00. Ved Pastor S. Holck, Nordby: V. A. 10,00. Ved Pastor F. E. Seidelin, Aarhus: K. N. 2,00, Eget Bidrag 5,00. Ved Prokurator Steinthal: Frk. Chr. Øllgaard 20,00, K. D. 1000,00, Frk. Agnes Langhoff, Halvaarsbidrag 250,00. Ved Pastor Larsen: J. J. Kvartalsbidrag 2,50, IV 6,00, Etatsraad C. Ferslew 9,84. Ved Pastor Jul. Friis-Hansen: Jens Smed i S. Onsil 5,00, Pastor Ernst Lund, Olsker 10,00, Møde i Kalbygaard $\frac{14}{6}$ 75,00, C. B. 20,00. Ved Pastor Aksel Broström, Ikast: Møde paa Gaarden St. Remme $\frac{10}{6}$ s. m. Pastor Petersen, Onsil, Højskoleforstander Herskind, Rønde og Indremissionær Andersen, Sinding, til Gethsemanekirken 523,00, Højesteretsassessor E. F. Larsen, Aarsb. 10,00, Indvundne Renter 189,83. Ved Biskop Rørdam: Indsidder Jørgen Jensen, Laarup, 1,00, Farup Kirke, Høstprædiken 1896 7,26. Ved Provst Levinen: Frk. H. Herbst 3,00, Aarsbidrag fra Fru Bøhm 5,00, Urtekræmmer Th. J. Jensen 10,00, Frk. A. Sørensen 5,00, Frk. Ch. Maribo 5,00. Ved Kirkeklokkens Redakt.: J. Brohm 3,00, Overretssagf. Cortsen 25,00, Opsynsmand Petersen 2,00, Frk. Koch, Vemmetofte, Halvaarsb. 10,00, Sagførerfuldm. A. Mørk 1,00. Pastor Ostenfeld: Møde for Ubberup og Vallekilde Valgmenigheder d. $\frac{7}{7}$ 110,00. Ved Pastor Friis-Hansen: Møde i Ørum $\frac{1}{7}$ 73,50, Herredsfoged Hansen, Kallundborg, 15,00, Fr. G. 20,00, Møde i Gjerlev $\frac{6}{7}$ 38,30, Driftsinspektør V. Cramer 5,00. Ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirkens Orgel 1200,50, S—s for 1897 200,00, Etatsraadinde Wain 100,00. Ved Pastor Fenger: Mrk. F.G. 10,00. Ved Pastor Friis-Hansen: Møde i Kirkesaaby $\frac{18}{7}$ 97 20,42, Past. E. Wegener i Hvilsted 5,00, H. K. i Allinge 5,00, A. K. i Allinge 2,00. Indk. ved Salg af Smaaskrifter i 1896 39,50, Indvundne Renter 256,95. — IV 6,00. Ved Pastor H. L. Larsen: Møde i Jungshoved 9,24, i Præstø 10,20. Ved Sognepræst N. Munck, Lille Nestved: Møde i Herlufsholm Kirke $\frac{1}{8}$ ved Pastor Friis-Hansen 74,66, Lærer A. Kondrup, Hasle ved Aarhus, 10,00. Ved Nationaltidende: Uden Mærke 2,00. Ved Pastor Schack, inds. ved Møder i Kolding Missionshus 28,80, Bredstrup Kirke 32,30, Gaverslund Kirke 27,80, Horsens Kirke 70,90, for meget indsendt 0,20. Ved Overretssagf. Wulff: Iflg. Testament af 27. Februar 1893 fra forhv. Viceinspekt., cand. theol. J. P. A. Fog til Kirken paa Frederiksberg 198,00, J. Nielsen 10,00, Godsejer O. Lavaetz, Refsnæsgaard 50,00, B. 10,00. Ved Pastor Friis-Hansen: Møde i Sønder Jernløse $\frac{12}{8}$ 23,00, Halmø 5,00. Ved Pastor Münster: Kontorchef Bech 10,00, Indvundne Renter 68,98. Ialt Kr. 5019,68.

København K. d. 31. August 1897.
Slotsholmsgade 12, ¹.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, boer Frederiksborggade 41. K.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.
Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 6.

Den 14de Oktober.

1897.

To Arbejdsmaader — et nyt Kirkelokale.

Siden 1893 har „Nye Kirker“ været det Kendingsmærke, hvormed alt Arbejdet for Kirkesagen i København var mærket. I Kirkekommissionens Betænkning var Kirkerne stillet som det første, det man først maatte have tilvejebragt. Den samme Grundtone blev yderligere forstærket ved Regeringens Lovforslag om flere nye Kirker og ved, at et Forslag af samme Indhold indbragtes i Kommunalbestyrelsen. I den livlige Debat om Kirkesagen, som i det nævnte Aar førtes ikke blot i Piecer og Aviser, men ogsaa ved store Møder, ved Borgerrepræsentantvalgene og i Kommunalbestyrelsen, var de nye Kirker altid Hovedpunktet. Ja Argumentationen for eller imod Kirkesagen samlede endog i dette, om der var Plads nok i de gamle Kirker, eller om der var for lidt Plads. Hvad der imidlertid havde større Betydning var, at Bevægelsen for Kirkesagen havde faaet saadan Kraft, at den affødte en hel Række Indsamlinger, saa at der virkelig, trods al Modstand og Uvilje, blev Haab om at faa et Antal nye Kirker.

Der rejstes en Bevægelse paa Frederiksberg for at indsamle til nye Kirker, og den skaffede hurtig Midler til to nye Sognekirker. Paa Østerbro sluttede man sig sammen og tog sig for at hædre Sognepræsten ved i Anledning af hans Sølvbryllup at forære ham Midlerne til en ny Kirke. Blandt Landets Præster begyndte man en Indsamling, og skøndt Tidens Tryk laa tungt paa disse, tegnedes i kort Tid Midlerne til en ny Sognekirke. En Komite traadte sammen paa Nørrebro og en paa Vesterbro. Der etableredes en Tøores-Indsamling for at skænke København en Brorsonkirke. Og alt imens fortsatte Kvindernes Forening og Kirkeudvalget deres Bestræbelser for at samle Midler til Fuldførelsen af de af dem paabegyndte nye Kirker.

Imidlertid hørte man under alt dette Modstanderne udtale, at det man trængte til var slet ikke flere Kirker, men flere Præster. Man foretog Optælling af de Kirkesøgende om Søndagen, og idet man forkyndte: der er virkelig rigelig Plads i de fleste Kirker, søgte man at vise, hvor urimeligt det var at kræve nye Kirker, før Pladserne i de gamle vare helt optagne. De som alligevel indrømmede, at der maatte gøres noget, raadede til at ansætte flere Præster ved de tilstedeværende Kirker. Og saaledes talte ikke blot Modstandere, ogsaa oprigtige Venner af Kirkesagen kom med lignende Tale, idet de henpegede paa Muligheden af flere Gudstjenester i hver Kirke. Især var der mange af Kirkesagens Venner paa Landet, der tænkte saaledes. En anden Indvending henpegede paa Erfaringen om, at en ny smuk Kirke undertiden kan ses at staa tom om Søndagen. Saadant ses f. Eks. mange Steder i Berlin, hvor der i de sidste Aar er bygget mange nye Kirker. Man sagde, at Kirker var til ingen Nytte, naar der ansattes uandelige Mænd i Præsteembederne, og derfor maatte Præsterne og ikke Kirkerne være det første. Endelig var der Røster, som ligeledes stillede sig imod den almindelige Opfattelse, at Kirkerne var det vigtigste, idet de gjorde gældende, at da det vilde vare længe, inden de fornødne Kirker vare tilvejebragte, saa vilde denne Arbejdsmaade føre til, at det vigtigste i hele Sagen, Arbejdet for Sjælens Frelse, blev forhalet det ene Aar efter det andet.

Som det ofte gaar, saaledes ogsaa her: Der var nogen Sandhed paa hver Side. Det er unægteligt, at et kirkeligt Arbejde forudsætter et Kirkehus; men denne Side syntes at overse, at Menigheden ofte under trange Kaar, naar den ikke kunde faa rejst sig en stor, skøn Kirke, nøjedes med mindre, og at i alt Fald midlertidigt kunde mindre, til kirkeligt Brug indviede Lokaler godt gøre Fyldest ogsaa her i København. — Og Indvendingerne havde unægtelig Ret, naar de paastod, at selve Kirkerne hjalp intet, og at det aandelige Liv var Hovedmaalet. Men her syntes man oftere at overse, at et kirkeligt Liv ikke kan tænkes, uden i Sogneinddelingens Rammer, og at disse ikke kunne være eller opretholdes, uden at man har de nødvendige Kirkelokaler.

Midt under Meningsudvekslingen om disse Ting forberedtes og oprettedes det københavnske Kirkefond. *Dette synes paa heldig Maade at have undgaaet begge de ensidige Synsmaader og har i*

aandelig Forstaaelse stillet sig Opgaven paa omfattende Maade. Dets Grundbestemmelser betegne først dets Opgave i al Almindelighed som at bidrage til at tilvejebringe en forsvarlig Ordning af de kirkelige Forhold i København og nærmeste Sogne, og at dette skal forstaaes ikke blot organisatorisk, men med bestemt Hensyn til Menighedslivets Fremme, har fundet sit Udtryk ved, at der tilføjes, at der herigennem skal tilstræbes, at Kirken kan arbejde med Kraft for Guds Riges Fremme, og at den kan blive et godt Hjem for Menighedslivet. Ganske det samme Grundsyn paa Opgaven kommer igen i Grundreglernes anden Paragraf, der som Hovedmidler til at naa Maalet nævner Sognedeling og, hvor denne ikke straks lader sig opnaa, en Distriktsdeling og Ansættelse af Distriktspræster for Distrikter, hvis Størrelse bestemmes som højst 5000 Mennesker; og i den tredie Paragraf udtales det endelig direkte, at Fondet foruden at bidrage til Opførelsen af nye Kirker ogsaa skal kunne anvende sine Midler til Tilvejebringelsen af midlertidige Kirkelokaler og disses Drift samt til Tilskud til Lønning af Præster og i det hele paa saadanne Maader, som kan fremme Kirkelivet.

Naar vi da her have talt om „to Arbejdsmaader“, have vi ikke dermed sigtet til de ovenfor nævnte to modsatte Synsmaader. Thi, lige ensidige, vare de forskellige deri, at kun den førstnævnte Opfattelse, der satte Kirkerne som det Første, som Hovedsagen, har gjort et positivt Arbejde til Kirkesagens Fremme, medens den modsatte Ensighed ikke repræsenterer et virkeligt Arbejde, men kun har vist sig kraftig i at opponere og kritisere.

Nej, naar vi talte om to forskellige Arbejdsmaader, tænktes der paa hin ensidige Opfattelse, modsat den mere omfattende og mere aandeligt forstaaende Maade, hvorpaa Kirkefondet har taget Opgaven. Begge have sine Tilhængere og Forsvarere. Men Kirkefondet har været ret vanskeligt stillet i denne Sag, idet Mange mente, at det havde givet den førstnævnte Opfattelse sin Tilslutning, og fra nogle Sider blev det krævet med Styrke, at Kirkefondet væsentlig maatte begrænde sig til at yde Pengetilskud til nye Kirker, og at dette var dets Hovedopgave, som det vilde være utro, om det anvendte ret meget af sine Midler til de andre ovenfor nævnte Ting, medens det fra andre Sider sagdes, at man havde liden Lyst til at bringe sine Gaver til Fondet, fordi det hylkede denne ensidige Opfattelse og vilde arbejde derefter. — Og saa

var Sandheden, at Kirkefondet aldrig har givet denne Arbejdsmaade sin Tilslutning, og aldrig har ønsket at arbejde efter det Syn. Og dette er bleven udtalt med al ønskelig Klarhed. I den Henvendelse, som Forretningsudvalget udsendte til den danske Menighed straks efter Fondets Stiftelse, udtaltes det som Forklaring af, under hvilket Synspunkt man vilde kæmpe for Sognedelingen: „Guds Evangelium, rigelig forkyndt over hele vor Hovedstad, Kirken med den gode Hyrdes Kærlighed atter bragt nær til de mange Tusinder og derigennem Indsamlingen og Opyggelsen af Herrens Menighed til et Samfundsliv — — det er vort store Maal.“ Og som det straks ved Fondets Stiftelse blev udtalt, at man ingenlunde kunde indskrænke sig til hin ensidige Opfattelses snævert begrænsede Opgave, saaledes havde Kirkeudvalget i 1891 udtalt sig paa en ganske tilsvarende Maade i sin første offentlige Henvendelse til Menigheden. Og derfor ser man ogsaa, at, medens hin Arbejdsmaades Tilhængere staa uforstaaende overfor alle Bestræbelser, der ikke direkte gaa ud paa at samle til Kirkers Opførelse, stiller Kirkefondet sig derimod taknemmeligt anerkendende overfor enhver saadan isoleret Bestræbelse, hvad enten det er i en enkelt Menighedskreds, der samles ind til en ny Kirke, eller det samme sker i hele Landets Præstestand — men selv indskrænke sit Arbejde dertil og saaledes forsnævre sin Gerning, det gaar Kirkefondet ikke ind paa!

Foruden den mere aandelige Opfattelse af Opgaven er der ogsaa et rent praktisk Hensyn, der vilde gøre saadant umuligt for Fondet. Her i København var der Mulighed for at samle Midler til Kirker i de Bydele, hvor der var en vaagen kirkelig Interesse, Men selv i gunstigste Tilfælde kunde der næppe blive noget Haab om fra Frivilligheden at faa Midler til at rejse blot de 8 Kirker, som Kirkekommissionens Flertal havde forlangt. Og naar Talen er om Befolkningen paa Landet, kan alene manglende Kendskab miskende det Faktum, at der ingen Stemning er for at være med at bygge Kirker i København, og overhøre det Omkvæd: lad Københavnerne selv skaffe Penge til de Kirker, de behøve. Det er jo ogsaa bekendt, at adskillige Præster have udtalt, at Bededagskollekten umuligt kunde faa en Fremtid og vilde sygne bort efter et Par Aar. Under saadanne Tidsforhold synes den Arbejdsmaade, der vil have alt Arbejdet begrændset til Kirkers Opførelse, at være væsentlig henvist til at vente alt fra Stat og Kommune, og det

turde være ensbetydende med at være *henvist til at vente — maaske længe!*

I Kirkefondet har man været ganske klar paa, at hvis man fulgte de lokkende Røster, som sagde: lad alle Pengene, eller da de fleste, gaa til Kirkebygningen — vilde Resultatet simpelthen blive, at de fleste Penge udeblev!

Saa har man da indrettet sig efter sin egen Arbejdsmaade. Man støtter Opførelsen af Kirkebygninger, saa vidt man kan; men Hovedvægten lægges paa det Arbejde ved at udskille mindre Distrikter og sætte Distriktspræster i Arbejde, at stræbe efter at rejse et vaagent Menighedsliv, idet man haaber, at hvor dette lykkes, vil der ogsaa vaagne Lyst og Kraft til selv at paatage sig Byrden ved Tilvejebringelsen af en Kirke. Og vi ere forvissede om, at naar vi da anvende mange Penge til dette Arbejde, saa have vi Menigheden med os, at Menigheden gerne giver sine Gaver til dette Brug, og at de Midler, som anvendes saaledes, skaffe os baade Menighedens Tillid og flere Gaver.

Imidlertid har Kirkefondet hidtil savnet en Lejlighed til paa tydelig Maade i Gerningen at vise, efter hvilke Grundtanker det vilde arbejde. Men nu er Lejligheden fundet, og den betegnes ved Navnet paa en Dandsebod paa Vesterbro, *Valkyrien*, som Kirkefondet netop nu har købt.

Allerede tidlig i Foraaret søgte man baade paa Nørrebro, paa Østerbro og paa Vesterbro at finde Grunde til et midlertidigt Kirkehus. Paa Østerbro maatte Sagen foreløbigt udsættes, og paa begge de andre Steder viste det sig umuligt at faa en passende Grund. Da fremkom Sjællands Biskop med den Tanke, at man mulig kunde komme i Besiddelse af et af de allerede tilstedeværende større Lokaler paa Vesterbro, og udtalte, at det vilde være ønskeligt, om man i det Øjemed kunde erhverve et af de store Dandselokaler, idet man saa paa en Gang opnaaede to Ting, at faa det ønskede Lokale til Kirkebrug og at lukke en Dandsebod.

Man undersøgte de tilstedeværende Lokaler og fandt, at Vesterbrogade Nr. 17, Valkyrien, var brugelig. Og efter lange og vanskelige Forhandlinger er Ejendommen nu bleven købt. Den bestaar af et femetages Forhus med Butikker og Beboelseslejligheder samt et Baghus, hvori en stor Sal med Siderum og flere gode Værelser. For at komme hertil, skal man passere en Port i Forhuset og

over en smuk og velholdt lille Gaard. Lokalet, der uden nogen Ombygning vil kunne anvendes i det nye Øjemed, rummer c. 700 Siddepladser. Men er det ret kønne Lokale anvendeligt som Kirkelokale, synes det med sine mindre Sidelokaler og sin fortrinlige Beliggenhed i ganske særlig Grad egnet til at bruges som Missionshus. Og man har tænkt, at naar det engang bliver overflødigt som Kirke, fordi de nødvendige Kirker paa Vesterhro ere fuldførte, det da kunde finde Anvendelse som et stort Missionshus for hele Vesterbro, som de vordende Sogne kunde være fælles om. Og vi vide, at det allerede nu føles som et Savn, at der ikke haves et saadant Forsamlingshus, hvor Menigheden kunde finde et Hjem for sine Møder.

Imidlertid var man enig om, at man ikke vilde anvende Midler af Kirkefondets Kasse til selve Købet udover, hvad der kunde medgaa til Udgifterne ved den nødvendige Reparation af Lokalet og dets Montering samt til Papirer etc. ved Købet. Og det besluttedes da at forsøge at rejse et Prioritetslaan i Ejendommen paa indtil 90,000 Kr., for at man kunde blive i Stand til om muligt helt at udbetale den nuværende Ejjer. For dette Laan vilde man da udstede sideordnede Prioritetsobligationer à 3000 Kr., at forrente med 4 %. Og i Løbet af kort Tid har man faaet Tilsagn om det meste af den nævnte Kapital.

Den 1. Januar fratræder den nuværende Lejer, og naar Lokalet derefter hurtigst muligt er bleven underkastet den for det nye Øjemed nødvendige Reparation, haaber man at faa det kirkeligt indviet allerede nu i Vinterens Løb. Naar der saa sættes et Par nidkære troende Præster i Arbejde, vil den Skare af Mennesker, der allerede nu samles paa Vesterbro om Guds Ords Forkyndelse, blive forøget med en ny Flok, og nyt Land blive opdyrket paa den store Kirkeager derude, hvor der hidtil var altfor faa Arbejdere. Og vi bede Guds Menighed, der glæder sig med os herover, om at støtte os i vore videre Bestræbelser herfor. Vi have gjort dette Skridt i den faste Tillid, at vi dertil have Menighedens fulde Samstemning og Bifald. Saa hjælp os da at bede Herrens Velsignelse ned derover, at den Herre Jesus Christus vil kendes ved dette Hus og den Gerning, som der skal gøres, saa at det Sted, som har været et Sydens Hjem, maa blive et helligt Sted, hvor Guds hellige Navn bliver æret, og hvor mange Sjæle blive frelste.

Den nye Nazaretkirke i Ryesgade.

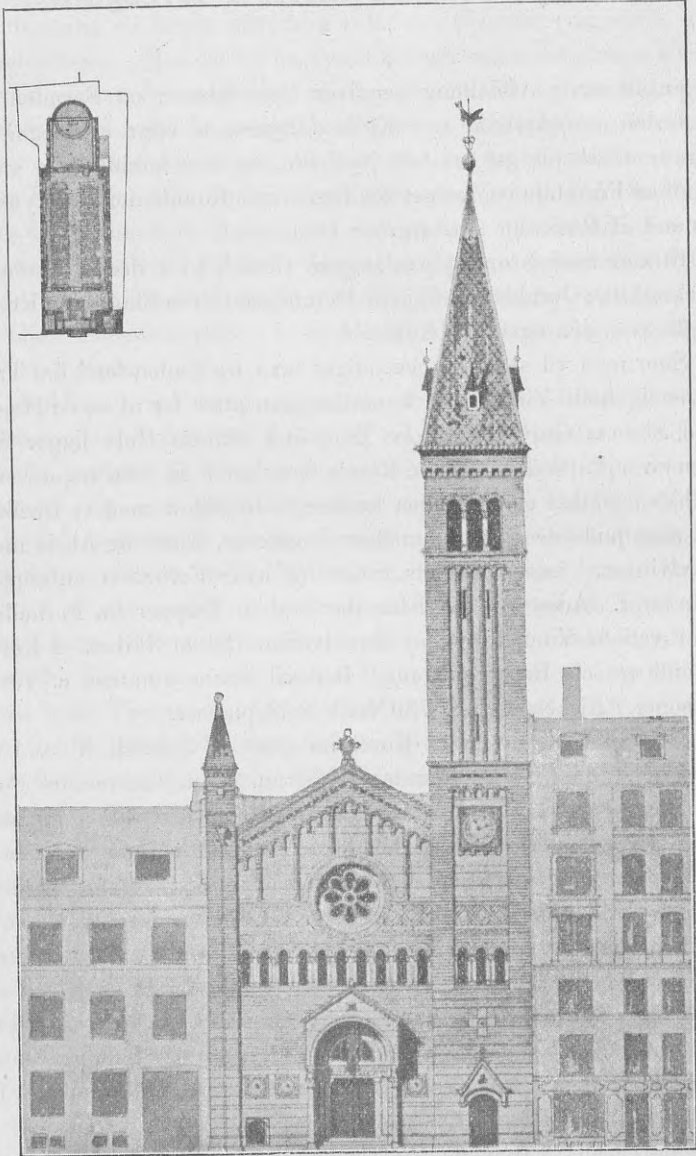
Hosstaaende Afbildning gengiver Grundplanen og Façaden af den projekterede nye Kirke i Ryesgade efter en Tegning, som er udarbejdet af Arkitekt Nyebølle, og som foreløbigt er godkendt af Forretningsudvalget for den lokale Komité med sagkyndig Bistand af Professor Amberg.

Kirken tænkes opført paa samme Grund, hvor den nuværende Nazaretkirke (Jernkirken) ligger. Den bestaar af to Etager, en Krypt og derover den egentlige Kirke.

Som man vil se af Planen, stiger man fra Gaden først fire Trin udvendig indtil Vindfanget, hvorefter man atter for at naa i Højde med Skibets Gulv stiger tolv Trin, idet Skibets Gulv ligger fire Alen over Fortovets Niveau, Korets Gulv atter en Alen højere end Skibets. Skibet og Forhallen tænkes overdækket med et Bjælkeloft med pudsede Kassetter mellem Bjælkerne, Koret og Absis med Hvælvinger. Langs Skibets Sider og over Forhallen anbringes Pulpiturer. Adgangen til disse sker ved to Trapper fra Forhallen samt ved to Vindeltrapper i den øverste Del af Skibet. I Koret er anbragt en Reserveudgang. Der vil kunne rummes c. 1000 Personer i Kirken med c. 750 faste Siddepladser.

I Krypten agtes under Koret indrettet et Sakristi til c. 150 Personer, under Skibet (foruden Kedelrum m. m.) en mindre Forsamlingsaal til c. 100 Personer og en større til c. 300 Personer. Disse tre Lokaler ville ved Hjælp af Skydedøre kunne sættes i Forbindelse med hverandre og saaledes benyttes hver for sig eller paa en Gang. Under Forhallen findes en Forstue med tilstødende Køkken samt en Ligstue, der fuldstændig er afsondret fra de øvrige Rum ved tykke Mure og med Passage direkte fra Gaden ved en Nedgang i Taarnet. Iøvrigt sker Nedgangen til Lokalerne i Krypten dels fra Vindfanget i Kirkens Forhal, dels fra tre Trapper imod Gaarden, dels ad de to Vindeltrapper, der føre fra Pulpituret til Skibet og derpaa fortsættes ned til Krypten.

Den eneste af Bygningens Façader, der bliver synlig fra Gaden, er den, der vender ud mod Ryesgade. Den tænkes udført i røde Mursten med rig Anvendelse af Sandsten, Granit og glacerede Sten, saa vidt Midlerne strække til. Den øverste Del af Portalen, der



Den nye Nazaretkirke i Rymsgade.

springer frem som en Baldakin, hviler paa to Konsoller, der bæres af to Granitstøjler.

Taarnets Spir dækkes med glacerede brændte Ler-Tagsten, Skibet og Koret med Skifer og Absis med Zink. Façaderne, som vende imod Gaardene, mures i Blegsten, som berappes og kalkfarves.

Taarnets Højde fra Gadelinien til Overkanten af Korset paa Spiret (den paa Billedet angivne Hane tænkes ombyttet med et Kors) andrager 146 Fod (smlgn. hermed Rundetaarn 111 Fod, den paatænkte Præstekirkes Taarn 160 Fod, Frelsers Kirkes Taarn 288 Fod). Skibet er c. 20 Al. bredt og c. 40 Al. langt i Pulpiturhøjde, samt $17\frac{1}{2}$ Al. fra Gulv til Loft. Koret er c. 14 Al. i Kvadrat og $16\frac{1}{4}$ Al. fra Gulv til Hvælvingens Toppunkt. Højden fra Gulv til Loft i Sakristiet er $6\frac{1}{2}$ Al., i de to andre Forsamlingssale i Krypten $5\frac{1}{2}$ Al.

Det er endnu ikke endelig fastslaaet, for hvilken Pris den saaledes projekterede Kirke vil kunne opføres. Sagkyndige mene imidlertid bestemt, at Udgifterne til selve Kirkehusets Opførelse med Bibeholdelse af den i Tegningen givne Ramme, men muligt med nogle Indskrænkninger med Hensyn til den foreløbige Udstyrelse maa kunne fuldføres for 100,000 Kr. Naar Forretningsudvalget har tilstrækkelig forvissat sig derom, vil den foreliggende Tegning blive indstillet til den samlede Komité's og Kirkefondets Forretningsudvalgs og de kirkelige Autoriteters Approbation. Efter hvad man har forhørt sig under Haanden, forventes det, at der ikke fra Bygningskommissionens Side vil blive lagt Hindringer i Vejen for den foreliggende Plan.

Det er Nazaretkirkens Menigheds *inderlige Haab*, at det maatte lykkes at faa den nye Kirkebygningens Opførelse paabegyndt i Foraaet 1898, saaledes at den kunde være færdig til Indvielse i Løbet af 1899. Naar dette er lykkedes, vil Menigheden og Arbejdet, der udgaar fra den, forhaabentlig komme ud af de nuværende i kirkelig Forstand provisoriske Tilstande, hvorunder der nu er levet i c. 6 Aar, idet vi forvente med den nye Kirkes Opførelse at faa et eget Sogn udskilt fra det store St. Johannes Sogn.

Set ud fra en rent menneskelig Betragtning kunde det se ud, som om dette var umuligt. Thi det hidtil indsamlede Beløb udgør kun c. 14,000 Kr. Men vi haaber, at de 14,000 Kr. ved dette

Aars Slutning skulle være blevne til 20,000. Og det er vort Haab, at vor egen Indsamling skulde fremdeles bringe andre 20,000 i 1898 og ligesaa i 1899. Det var 60,000 til den Tid, da Kirken tænkes færdig. Saa har Kirkefondets Forretningsudvalg lovet os kraftig Støtte, og selv om der herfra blot ydes os et Beløb, svarende til, hvad Menigheden herude yder til Nazaretkirkens Drift, vil dette i de 3 Aar bringe Indsamlingen op paa 75,000 Kr. Og vil Herren lægge Velsignelse til vort Arbejde, kan han ogsaa fra anden Side opvække Støtte for Sagen. Og i Tillid til ham haabe vi fortrøstningsfuldt at kunne paabegynde Arbejdet til Foraaret.

Der kunde maaske være dem, der vilde sige, at vi stille vore Fordringer for højt med Hensyn til vor nye Kirkebygning. Men det kan næppe nægtes, at den her beskrevne Plan er saare praktisk og tilfredsstillende med Hensyn til de Krav, der maa stilles til en Kirkebygning i København. Dette gælder ikke mindst Anbringelsen af Forsamlingslokalerne i Krypten. Nu, da Menighedsarbejdet i vort Distrikt er vokset ikke saa lidt i de forløbne 6 Aar, er det os umuligt at undvære saadanne Forsamlingslokaler. Foruden en temmelig stor Søndagsskole, som vel kunde have Lokale i selve Kirken, kræver vore Menighedsmøder, Bibelsamtalemøder, Bedemøder, Ynglinge- og Pigeforeningsmøder o. s. v. særlige Lokaler, som ellers maa lejes. For Tiden har saaledes Ynglinge- og Pigeforeningen i vort Distrikt sit eget lejede Lokale. Alene Lejen heraf vil omtrent kunne forrente den Kapital, hvormed den nye Kirkes Forsyning med Krypt vil fordyre Kirkens Opførelse, endsige da, dersom vi tillige skulde leje Lokale til vore øvrige særskilte Møder, som vi hidtil have holdt i det murede Sakristi, hvormed Jernkirken i sin Tid blev forsynet, hvilket Sakristi allerede nu ikke altid kan rumme Deltagerne i vort Menighedssamfunds Møder. Derfor frembyder den omtalte Plan i Virkeligheden en praktisk og forholdsvis billig Maade for Tilvejebringelsen af et Missionshus. Men den bidrager sit til, at Kirken ikke bliver saa billig.

Og skal Kirken virkelig faa et tiltalende kirkeligt Præg i den indeklemte Stilling mellem de to Huse, der ere antydede paa Billedet, kan et Taarn som det projekterede neppe undværes.

Idet vi saaledes synes, at vore Ønsker ere vel begrundede, tro vi heller ikke, at Kirkesagens Venner ville svigte os. Det, som Nazaretkirkens Menighed allermest længes efter, er, at der maatte

komme et Aandens Pust fra det høje, som kunde bevæge de mange aandelig trygge og bringe Liv i de mange aandelig døde Mennesker, der bo i vort Distrikt, og som endnu ikke synes at kende noget til den Længsel, Salmisten udtaler, naar han siger: „Min Sjæl tørster efter Gud, efter den levende Gud“ (Ps. 42, 3). Derom bliver der bedt, at Herren for Alvor maa faa rejst et Tempel af levende Stene midt iblandt os. Men vi kunne ikke vente Høst, uden at der først er gaaet et Arbejde, en Saaning og Plantning forud. Og vi ere overbeviste om, at dette Saa- og Plantearbejde kunde drives endnu kraftigere, naar vi fik det i denne Udtalelse nævnte Ønske og Haab opfyldt.

Endnu skal det meddeles, at der arbejdes paa at finde en Plads, hvor den gamle Nazaretkirke (Jernkirken) kunde anbringes, medens den nye bliver bygget, og hvor den atter kunde blive et Udgangspunkt for en ny Distriktsvirksomhed, som saa forhaabentlig atter kunde sætte Frugt i et nyt Sogn.

Kroghsgade 1, København Ø., den 5. Oktober 1897.

C. J. Holt.

Det første Legat.

For første Gang er der tilfaldet Kirkefondet et Legat, idet den i Slutningen af August d. A. i Udlandet afdøde Frøken Andrea Camilla Buntzen har efterladt sig et Testament, ved hvilket hun har skænket sin Formue, efter Udredelsen af en Del Familielegater, til Guds Riges Fremme. Hun har tillagt det københavnske Kirkefond en Trediedel af samme, Bibelselskabet for Danmark en Trediedel og Kirkelig Forening for indre Mission i København og det danske Missionssselskab hver en Sjattedel. Det Kirkefondet derved tillagte Beløb vil forhaabentlig udgøre c. 10,000 Kr., hvoraf dog kun en mindre Del vil komme til Udbetaling ved Boets Slutning, det meste først efter et Par Rentenyderes Død.

Foruden det allerede offentliggjorte er yderligere anmeldt som indsamlet paa Store Bededag 1897:

Lejrskov og Jordrup 9,50, Skanderup 111,95, Seest 37,00, Hjarup 46,61, Vamdrup 27,00, Andst 27,86, Gjesten 22,02, Vejen og Læborg 26,00,

Malt og Foldking 8,96. Brørup og Holsted 24,36, Vorbasse Heinsvig 50,00, Grindsted og Grene 35,12. — Sum 426 Kr. 38 Øre.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i September Maaned 1897.

Ved Pastor Juhl: inds. ved Møde i Ravnsholt Skov $11\frac{1}{7}$ s. m. Missionær Krebs 26,75, Anna 50,00, M. L. 5,00, Etatsraad C. Ferslew 136,40. Ved Overretssagf. N. Heine, ifølge Testament fra fhv. Urtekræmmer Arnoldus Risting, til Lukaskirkens Opførelse 1980,00, A. B. 10,00, Aarsbidrag fra Købmand Theob. Petersen 4,00, Etatsraad Claus L. Smidt 25,00, Enkefru Elise Tuxen 1,00, I Jesu Kristi Navn 200,00, Fuldm. J. D. Sørensen 4,00, Enkefru Elisabeth Jacobsen 2,00, Arkitekt V. Koch, Kvartalsbidrag 3,00. Ved Sognepræst Tram: i en Konvolut i S. Alslev Kirkebøsse 2,00, til et Fond for Præsters Lønning og Kirkers Drift 500,00, A + A 100,00, IV 2,00, Grosserer A. Hindenburg 200,00. Ved Pastor Friis-Hansen: inds. ved Møde i Aulum $\frac{6}{9}$ 36,68, i Timring $\frac{7}{9}$ 19,60, M. B. til Kirkers Opførelse 115,00. — Ialt Kr. 3422,43.

København K. d. 30. Septbr. 1897.
Slotsholmsgade 12, 1.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Rettelser.

Blandt Underskrifterne paa Bladets Side 73 er ved en Fejl udeladt Præsten ved Vartov V. J. Hoff's Navn. Pastor Hoff har været Medlem af Komitéen fra dens Begyndelse og bedes modtage en Undskyldning for den skete Fejl.

I Bidragslisten Side 74 staar ved Aarby 6,27. og ved Ubby 9,00; skal være: Aarby 5,07, og Ubby 10,27 Hovedsummen forbliver uforandret.

Rettelser i Listen over Bidrag til Nazaretkirken i »Københavns Kirkesag« Nr. 4: M. F. 5,00, læs M. T. 5,00; A. Ø. 10,00, l. A. O. 10,00; Fru Feilberg, f. Bech 10,00, l. Fru Feilberg, f. Bech 50,00; Marie Hansen, l. Marie Hansen 40,00; R. R. 1,00, l. B. R. 1,00; Marie Jensen mdsv. 0,25, l. Marie Hansen mdsv. 0,25.

Den 6. Oktober 1897.

C. J. Holt.

Fejl ved Bladets Ekspedition bedes anmeldte for Postvæsenet.

Bidrag bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph. Slotsholmsgade 12, K.

Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, boer efter Flyttedagen Nygaardsvvej 12, Ø.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen.*

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 7.

Den 15de November.

1897.

De offentlige Angreb paa Kirkefondet.

En Redegørelse

af

Julius Friis Hansen,

Kirkefondets Sekretær.

Købet af Valkyrien paa Vesterbro har givet Signalet til en Række skarpe Angreb paa Kirkefondet, idet først „Vort Land“ indeholdt et Par anonyme Artikler; dernæst skrev Socialdemokraten og Henning Jensens Blad, og endelig har Københavns to Provster rettet et temmelig voldsomt Angreb paa Kirkefondet.

Socialdemokratens Artikel gik mest ud paa at beklage, at vi indsamle saa mange Gaver til Kirkesagens Fremme. Naar man husker, at dette Blad daglig forkynder som en af sit Partis Grundsatninger, at Religionen skal være en Privatsag, og naar man erindrer, hvorledes Partiets Ordførere i Foraaret under Agitationen imod Tilskud til nye Kirker fra Kommunen Gang efter Gang udraabte: Lad Kirkebyggerne indsamle til deres Kirker iblandt deres Venner — synes den hele Artikel kun at vidne om, at Kirkefondet, hvis det vil udrette noget, vanskeligt vil kunne gøre dette Blad tilpas!

Den anonyme Forfatter i „Vort Land“ synes at ville betegne sig selv som Theolog; men han hører i saa Fald til de uheldige Theologer, der ved særdeles daarlig Besked om de jordiske Ting. Han skriver først om Regeringens Forslag til en Bevilling paa Finansloven til Kirkesagen og giver saa Regering og Rigsdag det velmente, men vistnok overflødige Raad, at de ikke maa give Pengene bort, førend de ved, hvortil de skal bruges! Han taler om, at Kirkefondet har indsamlet mange Penge, og udbryder saa, at desuagtet har Kirkefondet intet udrettet med Hensyn til sin

Hovedopgave, at bygge Kirker — og han ved ikke, at Kirkefondet i det forløbne Aar har bekostet Fuldførelsen af Lukaskirken, købt Grunden til Nathanaelskirken i Sundby og desuden sat i Gang to—tre nye Indsamlinger til Sognekirker. Han klager i stærke Toner over, at Kirkefondet har købt Vesterbrogade 17, og fremhæver særligt som en af de sørgelige Følger deraf, at naar Salen bliver indviet til Kirke, „bliver Folkekirken Husejer og vil da maaske leje Kælderen i Forhuset ud til en Værtshusholder og første Sal til en Aagerkarl“, eller maaske vil den blive nødt til at inddrive skyldig Leje ved Rettens Hjælp. — Det synes nu utilladelig naivt at antage, at Kirkefondet vil leje sin Kælder ud til Beværtning; men endnu mere løjeligt er det, at Forfatteren ikke kan skelne mellem Folkekirken og en Kirkeeejer. Og endelig synes han ikke at ane, at der ikke gaar noget Aar, uden at Kirkeejere rundt om i Landet inddrive Restancer ved Rettens Hjælp, ja at saadant tilmed ogsaa gøres af Præster og Kirkebetjente.

Imidlertid er det et langt alvorligere Angreb, som er ført af Provsterne Pauli og Schepelern i to Artikler i Nationaltidende, hvori de have ønsket at give Offentligheden Klarhed over Grunden til deres Udtrædelse af Kirkefondets Bestyrelse og over Kirkefondets Arbejdsmaade. Hvad der gør denne Redegørelse til et endogsaa meget skarpt Angreb, er dels en Række Misforstaaelser dels en Række Udtalelser, der ere saa uheldigt formede, at de for alle Udenforstaaende maa lyde som Beskyldninger af en Art, som Mænd af Ære ikke pleje at byde hinanden. Men derved synes Provsternes gode Hensigt, at ville bringe Klarhed over den hele Sag, saa totalt forfejlet, at deres Ord meget mere, hvor de ere tagne, som de lyde, have givet Offentligheden en ganske usand Opfattelse deraf. Jeg skal i det Følgende forsøge at eftervise dette Punkt for Punkt.

Allerede i Indledningen til den første Artikel møde vi den første Misforstaaelse. Idet der hentydes til en Artikel i dette Blads Nr. 6, skrives der:

„Vi tilstaa, at det er os ganske ufatteligt, at det skal være en „mere „aandelig“ Fremgangsmaade at virke for, at Præster komme „til at arbejde i et Distrikt med en Bedesal som Samlingspunkt, „end i et Sogn med en Sognekirke som fælles Mødested for Menigheden“.

Dette synes virkelig ufatteligt. Og Provsterne kaste med disse

Ord det Skin over Kirkefondet, at dette nærer en saadan halv sekterisk Opfattelse, at det skulde være mere aandeligt at virke for og i en lille Distriktskirke end i en stor Sognekirke, vel maaske ogsaa mere aandeligt at søge sin Opbyggelse der. Og det kan vel hænde, at en og anden nok vil tro saaledes om Kirkefondet. Men dette mener intet saadant, og noget saadant har vi heller ikke sagt. Men hele denne misvisende Beskyldning beror alene paa, at Provsterne ikke have forstaaet den i det nævnte Blad beskrevne Modsætning. Den beror ikke derpaa, at Provsterne ønske Sognekirker, vi andre Distriktskirker. Modsætningen var denne: en Opfattelse godkender alene saadant Arbejde for Kirkesagen, der direkte indsamler Penge til Sognekirker; den forkaster alle andre Bestræbelser og mener, at naar blot der samles Penge til Kirker, er alt dermed gjort. En anden Opfattelse ser med mindre Fortrøstning herpaa, og ihukommende, at Troens Liv og Guds Riges aandelige Fremgang er Hovedsagen, og at man før har set en stor, ny Kirke staa tom, siger den: Kirkerne behøve vi; men Kirkerne ere ikke Hovedsagen. Der kan arbejdes for Guds Rige ogsaa i smaa tarvelige Huse; og hvis vi finde troende Mænd, som ere skikkede til Gerningen, sætte vi dem i Arbejde snarest muligt, haabende, at hvis der samler sig en Menighed om Gerningen i det lille Lokale, vil det blive en Hjælp til senere at faa rejst en Sognekirke. — Dette var sagt i hin Artikel, men ikke det, som Provsterne have anført. De have enten misforstaaet Ordene eller været meget *uheldige* med Gengivelsen.

Den næste Misforstaaelse finder jeg straks i Begyndelsen af Provsternes i Nationaltidende citerede Skrivelse til Kirkefondets Bestyrelse, hvor det hedder saaledes:

„Vi kunde ikke sympathisere med, at enhver Discussion om „Kirkefondets Statuter paa Forhaand var afskaaren, saa at der „slet ikke blev Spørgsmaal om de Mænds Opfattelse, der dog „skulde arbejde for deres Gennemførelse. Og vi kunde ikke til- „bageholde vore Indvendinger imod Bestyrelsens Sammensætning. „Det syntes os ikke blot, at der her var taget et utilbørligt ringe „Hensyn til den Retning indenfor Folkekirken, som vi regnede „det for en Ære at tilhøre. Men det forekom os mærkeligt, at der „blandt Bestyrelsens Medlemmer fandtes et saa stort Antal Navne „paa Mænd, der ikke vidstes at have noget særligt Kendskab til „de københavnske Kirkeforhold, medens saa faa af dem, der i „mange Aar havde staaet midt i Arbejdet herinde, vare medtagne, „skøndt det kunde forudsættes, at disse havde særlige Betingelser

„for at kunne fælde en sund Dom om det Spor, hvori Sagen burde
 „føres ind. Naar vi ikke desto mindre indtraadte i Bestyrelsen,
 „var Grunden denne, at vi mente at have Aarsag til at haabe, at
 „Statutterne vilde blive fortolkede saaledes, at vi med god Samvittig-
 „hed kunde gaa med dertil“.

I disse Linier er der mindst 3 Fejltagelser, der tilsammen bevirke, at Læseren faar følgende Indtryk af det Passerede: Da Kirkefondet blev stiftet (14. Oktober 96), kunde og burde dets Statuter have været fremlagte til Drøftelse og Vedtagelse; men dette blev undladt, og idet Drøftelsen blev afskaaret, trumfede man en ensidig Opfattelse igennem, og støttede dernæst denne ved et meget vilkaarligt Valg af Bestyrelsesmedlemmer, hvor det især var meningsløst at medtage en Del ukendte Mænd helt ovre fra Jylland; men Provsterne nærede dog et Haab om, at den hele Sag kunde bringes over i et sundere og mindre ensidigt Spor; men nu er dette lyse Haab glippet. — Provsternes Ord lægge en saadan Opfattelse overmaade nær; men den er aldeles misvisende og usand.

Misforstaaelsen kommer først af, at de tvende Provster endnu til Dato ikke synes at have opdaget, at der gennem en Aarrække har været arbejdet med Kraft af Kirkeudvalget, eller i alt Fald, at de ikke kunne se, at dette har udrettet noget. Ikke blot Biskoppen, men ogsaa Ministeriet kunde se dette — kun ikke Provsterne. Da derfor Kirkeudvalget henvendte sig til Biskoppen og Ministeriet for at faa disses Medvirkning til at føre Arbejdet ind i bredere Baner og større Former, var Ministeriet villigt til at optage en saadan Forhandling og til at give den endelige Aftale sin Approbation, hvornæst Udvalget overgav hele sin Virksomhed og alle sine Aktiver til det saaledes ved ministeriel Approbation af 10. Oktober 96 funderede Kirkefond. Ministeriet *kunde* ikke approbere en Institution, hvis Grundsætninger ikke vare bestemte. Og Udvalget *kunde* ikke overgive sig og alt sit til en Afløser, hvis Grundregler først senere skulde fastsættes. Saa blev Kirkefondets Grundregler, efter Aftale mellem Biskoppen og Udvalget fastslaaet af Ministeriet. Og derefter blev en Kreds af Mænd indbudt til at tage Del i Arbejdet paa det saaledes givne Grundlag. — Heraf fulgte, at Kirkefondets Arbejde blev en Fortsættelse af Udvalgets; og naar Provsterne opfattede Sagen anderledes, beroede ogsaa dette alene paa en *Misforstaaelse*. Vi aftrykke her Statuternes første 3 Paragrafer:

§ 1. Det kjøbenhavnske Kirkefond har til Formaal at bidrage til, at der kan tilvejebringes en forsvarlig Ordning af de kirkelige Forhold i Kjøbenhavn og de nærmest tilgrænsende Sogne, og derigennem at støtte Folkekirken i dens Virksomhed til Guds Riges Fremme og som Hjemsted for Menighedslivet.

§ 2. Dette Formaal søges fornemmelig naaet ved at fremme og støtte Delingen af Sognene, hvor disse ere saa folkerige, at Beboerne ikke under den nuværende Ordning kunne finde den nødvendige kirkelige Omsorg, samt ved — indtil saadan Sogne-
deling kan komme i Stand — *indenfor de bestaaende Sogne**, og i Tilslutning til disses kirkelige Ordning at søge ansat *Præster for mindre Distrikter paa indtil omtrent 5000 Mennesker*.

§ 3. Til dette Øjemed kan Fondet, foruden at støtte Opførelsen af nye Sognekirker ved Bidrag, anvende sine Midler til at tilvejebringe *midlertidige Lokaler til Gudstjeneste**, enten særskilte Bygninger eller Forsamlingssale, samt til at bestride *Omkostningerne ved disses Drift og bidrage til Lønning af Præster*, hvor det viser sig umuligt at skaffe disse en nogenlunde tilstrækkelig Løn fra Sognekredsen.

Ved Siden heraf skal der tillige af Fondet kunne ydes Bidrag til den kjøbenhavnske Kirkesags Fremme i det hele paa saadanne Maader, som Tid og Omstændigheder kræve.

Vi tro, at disse Paragrafer vise ret tydeligt, at det aldrig var Tanken med Kirkefondet, at dets egentlige eller eneste Opgave, saaledes som Provsterne ville det, skulde være at opføre Kirker, men at det tværtimod klarligt er Meningen, at Udvalgets Gerning skal fortsættes blot med større Kraft og i nærmere Forbindelse med Kirken, og at Kirkefondets seneste Skridt er i fuldeste Overstemmelse med Indholdet af disse Statuter. — Men heraf fulgte endvidere, at man ved Valget af Medlemmer til Bestyrelsen maatte se hen til at faa Mænd, der nogenlunde var fælles om Synet paa Opgaven, saa at de kunde ventes at blive enige om Arbejdet og kunde haabes at ville støtte og fremme Gerningen. Og naar Talen blev om det fælles Syn paa Opgaven, maa dette ikke forstaas saaledes, at man alene søgte i en enkelt kirkelig Retning — tværtimod! Af Theologer indbødes i alt 21, der vare valgte saaledes, at der var 7 af hver af de kirkelige Retninger. Og af Lægfolk indbødes i alt 14 (foruden de 7 Udvalgmænd), og der søgte man ligeledes saavidt muligt at finde troende Mænd af de forskellige Retninger. — At Provsterne ville udtale deres Misbilligelse af, at

*) Alle Udhævelser af Forf.

der blandt Medlemmerne fandtes et Antal Mænd, „der ikke vidstes at have noget særligt Kendskab til de københavnske Kirkeforhold“, synes ikke særligt passende. Man plejer dog ikke, naar man indbydes til at tage Sæde i en Komite, at erklære de andre Medlemmer for udygtige til at sidde deri. Men det vidner igen om, hvor lidet Provsterne til Dato have forstaaet Situationen. De have sikkert endnu ikke opdaget, at en stor Del af Gaverne til Kirkesagen kommer fra Landet; Bededagskollektens Resultater kunde dog have oplyst dem derom! Af Kirkeudvalget var der indsamlet ca. $\frac{1}{4}$ Million Kr.; men Provsterne ved ikke, at en meget stor Del heraf kom fra Menigheden paa Landet. Vidste de dette, vidste de noget om, hvorledes ogsaa fattige Mennesker og fattige Menigheder paa Landet have ofret til Kirkesagen, vilde de aldrig oftere tale saaledes om, at Kirkefondet har en Del af sine Bestyrelsesmedlemmer siddende rundt om paa Landet. Almindelig Takt ligesaavel som rent praktiske Hensyn til Sagens Tarv vilde da tvinge dem til at indrømme, at det var baade ret og billigt, at den levende Menighed paa Landet, der vilde støtte Sagen saaledes, fik nogle af sine Mænd ind i Bestyrelsen.

Det næste Punkt, jeg skal tillade mig at fremdrage, er Provsternes Omtale af, at Købet af „Valkyrien“ blev forelagt til skriftlig Votering. Herom skrives:

„Vi kunne ikke andet end ause en skriftlig Afstemning for „meget uheldig. Da en stor Del af Bestyrelsens Medlemmer ifølge „Sagens Natur ikke kunne have noget Kendskab til københavnske „Forhold, ere de næsten nødsagede til at følge Forretningsudvalgets Indstilling, medens det dog var muligt, at de vilde kunne „have faaet et ganske andet Syn paa Sagen, dersom der var gaaet „en mundtlig Forhandling forud, under hvilken en fra Udvalgets „afvigende Opfattelse havde kunnet komme til Orde. En saadan „Forhandling var imidlertid udelukket.“

Og i den anden Artikel skrives endvidere:

„Af Bestyrelsens 39 Medlemmer boede 25 i København eller „dens nærmeste Omegn, saa at det ikke vilde have været vanskeligt at sikre sig disses Nærværelse. Herved kunde en gyldig Beslutning have været tilvejebragt, da Statutterne kun fordrer, at „over Halvdelen af Medlemmerne afgiver deres Stemme. Og dernæst kunde Sagen jo meget vel have været forelagt Bestyrelsen, „imedes den endnu befandt sig paa de foreløbige Forhandlingers „Stadium. Man havde altsaa ikke haft nødvendig at vente til det „yderste Øjeblik og gribe til skriftlig Votering.“

Herom nu følgende: Allerede i Marts blev de første Forhandlinger om Købet begyndte. Men Vanskelighederne vare saa store, at der endnu i Sommerferietiden var flere Uger, hvor alt tydede paa, at Sagen var uigennemførlig, og vi vide, at Sælgeren ved den Tid havde givet sine Nærmeste den Beked, at Sagen var definitivt opgivet. Først efter Midten af August blev der igen nogen Udsigt til at faa Købet i Orden. Og før den Tid kunde man dog ikke kalde Bestyrelsens Medlemmer sammen fra alle Egne i Landet for at votere i Sagen. Men selv da var der endnu én Ting, som først maatte fremmes. Til Købet behøvedes mellem 60 og 90,000 Kr., og vi maatte dog, før vi kunde forelægge Bestyrelsen Sagen, have nogen Sikkerhed for, at vi kunde skaffe denne Kapital. Og hvor smigrende end Provsterne tale om den Lethed, hvormed vi efter deres Mening kunne skaffe de nødvendige Penge, gik der dog godt et Par Uger, saa vi vare en Uge henne i September, før vi havde faaet Tilsagn om de første 50,000 Kr. Forretningsudvalgets Rundskrivelse udsendtes 11. September — og man ser altsaa, at det beroer paa en *Fejltagelse*, naar Provsterne mene, at vi kunde have ladet Sagen gaa til Afstemning tidligere. Og ligesaa *uheldig* er Paastanden om, at en mundtlig Forhandling behøvedes og var af Betydning for, at Medlemmerne kunde bedømme Sagen uhildet. Den hele Forretning havde to Sider, en principiel, om man i det Hele var stemt for Erhvervelsen af et saadant midlertidigt Kirkelokale, og en mere praktisk, om Ejendommen var Pengene værd. Med Hensyn til Opklarelsen af det sidste Spørgsmaal tillade vi os at paastaa, at en mundtlig Forhandling var væsentlig værdiløs. Kun meget faa af Bestyrelsens Medlemmer — endog af de københavnske ere saaledes bygningskyndige, endnu færre saaledes kendte med Priserne paa københavnske Ejendomme, at de vilde kunne danne sig en selvstændig Mening herom. Og ligeledes tillade vi os at paastaa, at den Side af Sagen var fyldigt og fuldt tilfredsstillende oplyst for Bestyrelsens Medlemmer, idet Forretningsudvalget gennem et Underudvalg havde ladet Ejendommen undersøge af Arkitekt V. Koch, Murmester C. Kruse og Brygger fhv. Tømrermester Madsen og havde modtaget en Indberetning, hvori der paa Grundlag af denne Besigtigelse gaves en udførlig Bedømmelse af Ejendommen, baade arkitektonisk og fra Haandværkersynspunktet og økonomisk, hvilken Indberetning blev forelagt Medlemmerne

samtidig med, at deres Votering blev æsket. Med andre Ord: vi vare enige om, at selv om vi havde haft alle Bestyrelsesmedlemmerne samlede i flere Timer herom, vilde Sagen dog ikke i denne Henseende blive mere oplyst end som den nu forelaa. Og med Hensyn til Principspørgsmaalet antog vi, at Medlemmerne aldeles gennemgaaende vare fuldt enige med os, saa at det syntes os klart, at en mundtlig Forhandling heller ikke i denne Henseende vilde faa nogensomhelst praktisk Betydning. Afgørelsen kunde nu heller ikke udsættes til det ordinære Bestyrelsesmøde i Oktober, fordi Sælgeren forlangte Besked til den 1. Oktober. Endskønt vi da nok saa, at formelle Hensyn kunde gøre en mundtlig Forhandling ønskelig, og at Undladelsen deraf kunde benyttes af Modstandere til at forsøge at kaste Skygge paa Sagen, mente vi derfor ikke at burde paalægge Bestyrelsens Medlemmer den Besvær at rejse hid saa kort før det ordinære Aarsmøde, tilmed paa en Tid, da alle Præsterne havde Konfirmationen nær forestaaende. Og at sammenkalde Bestyrelsen saaledes, at vi paa Forhaand ventede at kun de indenbys Medlemmer kunde give Møde, — som Provsterne skrive om — kunde ikke falde os ind. — Saa lod vi Sagen gaa til skriftlig Afstemning, og af Bestyrelsens 39 Medlemmer stemte 36 for Købet. Og at vi havde haft Ret i vor Opfattelse af, at Medlemmerne i Principspørgsmaalet vare enige med os, blev til Overflod bekræftet ved den mundtlige Forhandling paa Mødet i Oktober. Thi der blev Sagen indgaaende drøftet, efterat Provsternes udførlige Vota vare oplæste. Men medens mange Røster — deriblandt det Medlem, som havde stemt imod Købet — med stor Varme erklærede sin fulde Tilslutning til det ved Købet fulgte Princip, var der *ikke en eneste*, som talte til Fordel for det af Provsterne forfægtede Syn paa Arbejdet.

Atter maa vi da sige, at Provsterne have været saa *uheldige* paa Grund af forskellige Misforstaaelser at have kastet et Skin over det Passerede, som ikke svarer til Virkeligheden. Men *endnu langt uheldigere* have de dog været i deres Omtale af, hvad det nye Kirkelokale vil koste Kirkefondet. Herom siges i den første Artikel:

„Efter vor Opfattelse stemmer den projekterede, aarlige Udgift „paa 3800 Kr. ingenlunde med de virkelige Forhold. Naar der „foruden disse 3800 Kr. aarlig skal afdrages 3000 Kr.; naar der „skal udredes Løn til to Præster, hvilken vel ikke kan sættes

„lavere end 5—6000 Kr.; naar der skal betaales Løn til en Bestyrer af Ejendommen, som jo dog ikke med sine Beboelseslejligheder, Butikker m. M. kan drives af Forretningsudvalget, til Organist, Kirkebetjent o. s. v., vil den aarlige Udgift for Kirkefondet komme op paa 13—14,000 Kr. og ikke, som angivet, paa 3800 Kr.

Og efterat Professor Westergaard i „Nationaltidende“ havde gjort opmærksom paa, at den nævnte Sum 3800 Kr. alene angav, hvad *Lokalet* vilde koste, medens der ikke med et Ord var talt om Driften eller Præstelønninger etc., skrev Provsterne paany i deres anden Artikel:

„I vort Indlæg havde vi dernæst gjort opmærksom paa, at „*Driften af Valkyriesalen*“ vilde koste Kirkefondet 13—14,000 Kroner aarlig. Under hvilken Udgiftspost paa Regnskabet disse Penge opførtes, forekom os temmelig uvæsentlig. Derimod vilde det ikke have været betydningsløst, om der i den Skrivelse, som under 11. September d. A. tilstilledes Bestyrelsens Medlemmer for at tjene dem til Vejledning ved deres Stemmegivning for eller imod Købet af Ejendommen, havde staaet, at Fondet kun vilde kunne have Salen for en aarlig Udgift af 13—14,000 Kr., i Stedet for at der var nævnet en Sum af 3800 Kr. Naar Prof. W. skriver, at den Differens, som findes mellem disse to Summer, var optagen blandt Udgifterne paa Budgetforslaget, „som var udsendt til alle Bestyrelsens Medlemmer“, saa maa han have overseet eller ikke husket, at dette Forslag først blev dem tilsendt *flere Uger efter* at Stemmegivningen havde fundet Sted.“

Det Hovedindtryk, Læseren faar af disse Udtalelser, troer jeg at kunne samle i følgende Punkter: 1) Forretningsudvalget har for Bestyrelsen forelagt en Beregning eller en Angivelse af, hvilke Udgifter det nye Lokale med Drift osv. vil paadrage Kirkefondet. 2) Denne Angivelse har været aldeles fejlagtig, idet den anslog Udgifterne til 3800 Kr., medens den faktisk vilde blive 13—14,000 Kroner. 3) Det kan se ud til, at Forretningsudvalget ved denne fejlagtige Angivelse har tilsigtet at influere paa Stemmegivningen til Fordel for sine Planer.

At dette virkelig lægges Læseren nær af Provsterne ved den Maade, hvorpaa de have formet deres Ord, synes uimodsigeligt. Det ligger jo i Ordene, „den projekterede aarlige Udgift paa 3800 Kr. stemmer ingenlunde med de virkelige Forhold“ og ligeledes i

* Fremhævet af Provsterne.

Ordene, „den aarlige Udgift for Kirkefondet vil komme op paa 13—14,000 Kr. og ikke, som angivet, paa 3800 Kr. og maaske ikke mindst i de spærrede Ord „flere Uger efter“.

Hvad er da Grundlaget for denne i ikke ringe Grad opsigtsvækkende Udtalelse af Provsterne? Læsere have sagtens tænkt: det refererer sig naturligvis til nogle Udtalelser i Forretningsudvalgets Rundskrivelse til Bestyrelsens Medlemmer. De samme Læsere ville, naar de have gennemset denne Rundskrivelse (den findes in extenso nedenfor i dette Blad) rimeligvis blive lidt forundrede ved at opdage, at der i hele Skrivelsen *ikke findes et Ord* om „den projekterede aarlige Udgift paa 3800 Kr.“

Men hvor har Provsterne det da fra? Jo, som ovenfor nævnt omsendtes der med Rundskrivelsen en „Indberetning til Kirkefondets Forretningsudvalg“, underskrevet af et Underudvalg og de tilkaldte Bygningskyndige. Denne beskrev 1) Forhuset, 2) Baghuset; 3) angav den, at samtlige Reparationer etc. i Anledning af Lokalets nye Anvendelse antagelig vilde kunne udføres for ca. 6000 Kr. og 4) indeholdt den en udførlig Betænkning om *Prisen for Ejendommen*. Under det sidste Punkt anførtes til Sammenligning de Priser, som i den seneste Tid ere betalte for adskillige Ejendomme paa Vesterbrogade, og derefter hed det saaledes:

„Endelig paaviste Murmester Kruse, at Fondet vilde faa et „samlet Rentebeløb at svare af Ejendommen, stort ca. 11,600 Kr., „og at hertil maatte lægges 1200 Kr. Udgift til Skatter etc. og ca. „1000 Kr., der rigeligt kunde dække de aarlige Reparationer, alt- „saa en samlet Udgift af ca. 13,800 Kr. Og derimod vilde man „saa kunne paaregne en Lejeindtægt af ca. 10,000 Kr., saa at „altsaa Fondet vilde kunne have Salen for en aarlig Udgift af ca. „3800 Kr., hvilket Beløb i 1900 nedbringes med 350 Kr. aarlig, „idet Renten af 1ste Prioritet da nedsættes, ligesom mulig ogsaa „2den Prioritet (20,000 Kr.) kunde faas noget billigere end nu. „Og begge d’Hrr. Madsen og Kruse vare enige om, at dette maatte „anses som en ret billig Betaling for et saa godt Lokale paa et „saa fortrinligt Strøg i Byen.“

Ud over dette er „den projekterede aarlige Udgift paa 3800 Kroner“ ikke omtalt.

Jeg tror at turde antage, at intet fornuftigt Menneske vil kunne opfatte dette, som om den nævnte Sum skulde indbefatte andet eller mere end Udgiften til selve Lokalet. Jeg tror, at ikke en

Gang ond Vilje heri vil kunne paavise nogen som helst Tendens fra Forretningsudvalgets Side til at ville faa nogen til at tro, at med disse 3800 Kr. var ogsaa Driften betalt. Ordene synes saa forretningsmæssigt ligefremme og utvetydige, og den hele Sammenhæng taler saa udelukkende om Prisen for Ejendommen, at jeg heller ikke tør antage, at Provsterne have kunnet misforstaa den.

Men da det nu er unægteligt, at Provsternes Ord lægger den Opfattelse nær, at Forretningsudvalget har søgt at influere paa Afstemningen ved en fejltagtig Opgivelse, og at mangfoldige Læsere i deres Ord have læst en Insinuation derom, bliver det endnu et Spørgsmaal, hvorledes noget saa simpelt har kunnet komme fra saadanne Hædersmænd. Og da jeg ingenlunde vil sige, at den grimme Beskyldning eller Insinuation har været tilsigtet, bliver der kun tilbage at opfatte ogsaa dette som *et Uheld — et højt beklageligt Uheld*. Formodentlig er dette Uheld tilstødt Forfatterne, fordi de synes at være ganske ude af Stand til at skælne mellem Udgift til Lokalet og Udgift til Virksomheden. Og det viser sig, at, efter at de af Professor Westergaard vare gjorte opmærksomme paa denne Forskel, vedblive de ikke blot at sammenblande begge Dele, men tilføje endog, at det synes temmelig uvæsentligt, under hvilke Udgiftsposter i Regnskabet Pengene anføres — en ret slaaende Bekræftelse paa Rigtigheden af ovenstaaende Forklaring. Thi det er netop denne Sammenblanding af de forskellige Udgifter, hvilken saaledes betegnes som noget uvæsentligt, der giver Provsternes Tale Skin af at indeholde en styg Insinuation. Havde de været klare herpaa, vilde de ikke have udsat sig for at faa Udseende af at ville tillægge Forretningsudvalget en uhæderlig Handling. Kun kunde man saa finde det beklageligt, at naar et Par Mænd ere komne til at udtale sig saa uheldigt, de da ikke, naar de gøres opmærksomme herpaa, ile med at gøre en Undskyldning.

Men hvorfor havde da Forretningsudvalget i sin Skrivelse af 11. September ikke udtalt, hvor store de fremtidige Driftsudgifter vilde blive? Grunden hertil var, at intet bestemt derom vidstes. For det første var Spørgsmaalet om den fremtidige Ordning aldeles ikke debatteret, hvilket blandt andet havde været umuligt, fordi Biskoppen dels var optaget af Visitatsrejser, dels tilbragte flere Uger

i Udlandet. Man vidste derfor aldeles ikke, om man skulde tænke sig Lokalet anvendt som en Distriktskirke, eller om det muligt skulde tilstræbes, at der blev udskilt et nyt Sogn, der midlertidigt benyttede Salen som Sognekirke, hvad de fleste Udvalgsmedlemmer vare mest stemte for. Hvis dette opnaaedes, vilde Driftsudgifterne for Kirkefondet blive særdeles ringe. Men selv om Huset skulde benyttes som Distriktskirke, var det alligevel umuligt at angive noget bestemt om den fremtidige Aarsudgift til Driften. Thi dels maatte man have det afgjort, om i saa Fald Offer og Accidentser fra Distriktet skulde tilfalde Distriktspræsterne, saaledes som det i sin Tid skete ved Bedesalen paa Chr. Winthersvej, og som det nu ved Provst Levinsens Velvilje er foreslaaet for Gethsemanekirken. Men selv om heller ikke dette lykkedes, var det alligevel ganske uvist, hvorledes man skulde calculere Driftsudgiften. Thi alle vore Erfaringer vise, at den økonomiske Byrde ved Driften af Distriktskirkerne falder overordentlig forskellig; saaledes har Kirkefondet for Nazarethkirkens Vedkommende i de sidste Aar aldeles ingen Udgift havt til Driften, da Menigheden selv har bekostet den. Ganske vist stod der paa vort Budgetforslag for 1898 angivet en Sum til Driften af Valkyrien. Men dette er sket, fordi Budgettet *maatte* indeholde noget derom, og saa er der angivet, hvad vi antog Udgiften under uheldigste Kaar vilde andrage for det første Aar. Men det Provsterne ønskede, var jo en Opgivelse af den fremtidige aarlige Udgift — og herom kunde intet bestemt opgives. Saa er der hertil endnu at bemærke, at man i Kirkesagen gentagne Gange har gjort den glædelige Erfaring, at naar man ved Ansættelsen af et Par dygtige Præster havde forøget sit Udgiftsbudget, saa voksede Indtægtsbudgettet tilsvarende ved disses Virksomhed. Og glædeligt nok kunne vi tilføje, at Arbejdet for at forberede Købet af Valkyrien foruden at skaffe os Laanet ogsaa har indbragt Kirkefondet Gaver til Beløb af flere Tusinde Kroner.

Vore Overvejelser i dette Punkt samlede sig da i følgende: at der følger Driftsudgifter, naar man ansætter Præster ved et nyt Kirkelokale, var selvfølgelig og behøvede ikke særskilt at fremhæves. Hvor store de vilde blive ved det nye Lokale, var det endnu umuligt at sige noget bestemt om. Men ligesom Afholdelsen af saadanne Udgifter i Statutterne ere særligt fremhævede som en af Fondets Hovedvirksomheder, og ligesom dette ogsaa var stærkt fremhævet i den offentlige Rundskrivelse til Præsterne kort før Store Bededag 1897, saaledes mente vi, at det store Flertal af Bestyrelsens Medlemmer var i fuldeste Forstaaelse med os om Ønskeligheden af at gaa til saadanne Udgifter, naar blot det fornødne Lokale kunde skaffes, hvilket som ovenfor sagt fuldstændig bekræftede sig paa Bestyrelsens Møde i Oktober.

Provsterne have dernæst en ret vittig Vending, som de selv synes at være glade over, idet de gentage den ordret i deres anden Skrivelse, om at vi have ydet Dandsebodværtens Driftskapital. Man kunde fornøje sig over det vittige Paafund, naar det ikke havde den Hage, at det Faktiske atter her har faaet en aldeles misvisende Belysning. Hvis Hovedmaalet med Købet havde været Afskaffelse af en Dandsebod, kunde der være nogen Ret i Spørgsmaalet, om man var sikker paa, at ikke en ny blev oprettet i Stedet. Men vort Hovedmaal var at faa et Kirkelokale, hvor Guds Riges Sag kunde tages op af troende Præster, og hvor Arbejdet for Menneskesjæles Frelse kunde begynde snarest muligt. Og Hensynet til den store kirkelige Nød paa Vesterbro og til, at der er Haab om, at der i en nær Fremtid bliver opført Kirker i de andre Dele af Vesterbro, lagde særligt dette Distrikt for os. Da der nu viste sig Mulighed for paa selve Vesterbrogade at faa et særdeles brugbart Lokale, blev Spørgsmaalet, om vi mente at burde vente i 3 Aar, indtil Dandsebodværtens Lejemaal var udløbet, eller om vi lagde saa megen Vægt paa at faa Arbejdet for Guds Rige paabegyndt snarest muligt, at vi for at opnaa dette vilde *købe ham ud*. Om et saadant Spørgsmaal vil der altid skønnes forskelligt efter den Vægt, man lægger paa Arbejdet for Menneskesjæles Frelse. Men naar Provsterne skriver, at det er uret at anvende Menighedens Gaver dertil, kan jeg dog ikke undlade at udtale, at jeg har mange troende Menneskers Ord for, at de af Hjertet glædede sig over, hvad vi i saa Henseende havde gjort, og at de vare rede med Gaver, hvis vi kunde gøre et lignende Coup et andet Sted i Byen.

Iøvrigt skal jeg blot tilføje, at man ikke kan flytte en Dandsebod. Der hører Bevilling til at oprette en saadan. Og jeg tillader mig at betvivle, at Provsterne ved noget om, hvorvidt Øvrigheden maatte være villig til at give Bevilling til Oprettelse af en ny Dandsebod.

Der synes saaledes at have svævet en meget *uheldig* Stjerne over det hele Forfatterskab. Og naar jeg nu har peget paa nogle meget iøjnefaldende *Uheld*, som deri er overgaaet de to Provster, maa jeg desværre tilføje, at det ikke er de eneste, men at der endnu yderligere findes et Antal lignende om end mindre grave-rende. Eksempelvis skal jeg pege paa et Par.

Provsterne udvikle, at det er en forkastelig Opfattelse, at der først ved en missionerende Virksomhed maa skabes en Menighed, og da er Tiden til at bygge en Sognekirke. Og de sige saa: „Vi have for os Erfaringen fra de Kirker, som ere byggede her iblandt os, vi nævne eksempelvis Johannes, Stefans, Jakobs og Matthæus Kirken. De Mænd, der satte sig i Spidsen for disse Kirkers Opførelse, mente ikke, at der først skulde tilvejebringes en Menighed, men de mente, at Menigheden var der, og for den blev der bygget

en Kirke og beskikket Præster. Og de Resultater, der foreligge, tyde ikke paa, at man har valgt en urigtig Vej.“ Atter et *Uheld!* Provsterne have glemte, at det var R. Frimodt, der gennemførte Opførelsen af de to af de nævnte fire Kirker, og at Værket her blev baaret frem af den levende Menighed, som var skabt ved Frimodts „missionerende Virksomhed“.

I en lignende Sammenhæng, hvor der klages over, at Kirkefondet følger ovennævnte Grundsætning i sit Arbejde, udbryde Provsterne som Modsætning: „Lykkeligvis indsamles der for Tiden bl. a. til 3 Sognekirker her i Staden, nemlig til Boulevardkirken, Kirken i Istedgade og Nazarethkirken.“ Her have Provsterne overset, at den sidst nævnte Indsamling aldeles afgjort er en Frugt af den Arbejdsmaade, Provsterne forkaste, nemlig af det aandelige Arbejde, som er gjort i Jernkirken. Og ligeledes er det almindelig bekendt, at Indsamlingen til Boulevardkirken var gaaet helt i Staa og hvilede i flere Aar, og at den først fik ny Fart, da Pastor Steen fik sig en „Bedesal“ (Bethesda) og sin egen Arbejdsmark. Saa at altsaa af de tre nævnte Indsamlinger tale de to ganske afgjort for Kirkefondets Arbejdsmaade. — Iøvrigt indsamles der for Tiden ikke til „3 Sognekirker i Staden“ men til 5 eller 6.

Der klages over, at Købet af „Valkyrien“ vil forhale Opførelsen af Kirken i Istedgade, og i denne Sammenhæng siges: „Der findes „en Komite, for hvilken medundertegnede J. Paulli er Formand, „og som i længere Tid har indsamlet Midler til Opførelsen af en „Kirke netop for den Del af St. Matthæus Sogn, om hvilken der her „er Tale. I Istedgade har Komiteen udset en Grund, hvorpaa „Kirken kan rejses, ganske nær ved den, hvorpaa „Valkyrien“ ligger. „Og en Privatmand har skænket et Stykke Nabogrund til Kirke- „plads.“ Her vil *Uheldet*, at Læseren synes at maatte faa et Indtryk, der er *lysere* end det faktiske Forhold. Man synes her at faa Indtryk af, at en Bevægelse, som er i rigtig god Gang, ved Kirkefondets Køb af „Valkyrien“ bliver stoppet og den gode Sag derved forhalet. Men Forholdet er, at den omtalte Indsamling forlængst synes at være gaaet i Staa. Thi efter at den nævnte Komite, der ikke alene tæller indflydelsesrige Præster, men ogsaa et stort Antal ansete og velhavende Mænd blandt sine Medlemmer, i Løbet af kort Tid havde indsamlet en Snes Tusind Kroner, synes Tilgangen af Gaver at være saa godt som standset. Og skønt der er „indsamlet i længere Tid“, over 1½ Aar, skønt det vides, at et Par af Komiteens Medlemmer have virket for Sagen baade med Alvor og ihærdig Nidkærlighed, har Komiteen dog ikke kunnet bringe det videre end til at samle godt en Snes Tusind Kroner — og saa „udse en Grund“, som dog endnu ikke er erhvervet! Jeg tilstaar, at jeg finder det lidt misvisende at anklage os for at forhale en Sag, der i lang Tid har staaet ganske stille. Og naar jeg søger efter

en Forklaring paa det mærkelige Fænomen, at disse ansete og indflydelsesrige Provster ikke have kunnet fremme denne Sag mere, medens langt mindre Kræfter have kunnet udrette store Ting, saa finder jeg kun eet Svar: Komiteen har manglet en levende Menigheds Støtte. Derfor tror jeg, der er fuld Sandhed i Forretningsudvalgets Ord, at Købet af „Valkyrien“ ikke vil forhale denne Sag, men tværtimod støtte den. Og bliver der samlet en levende Menighed om Forkyndelsen i Vesterbrogade 17, skal det nok vise sig, at Arbejdet for Kirken i Istedgade faar ny Fart.

Provsterne skrive: „Det er os ikke ganske klart, hvad der menes „med Udtrykket Kirkelokale. Vi kunne dog ikke tænke os, at det „er Forretningsudvalgets Plan at faa denne Sal indviet til folke-„kirkeligt Brug, saa at der kan finde Daabshandlinger, Altergang „og Brudevielser Sted.“ Antagelig er dette kun en rhetorisk Figur. Efter at baade de selv og andre have talt og skrevet saa meget om smaa Kirker og Distriktskirker, kunne de næppe have været ude af Stand til at begribe, at naar Forretningsudvalget skrev, at det ønskede et midlertidigt Kirkelokale, saa mente det ikke et Missionshus eller en Missionssal, men et Lokale, der skulde kirkeligt indvies og have ikke alene Prædikestol, men ogsaa Døbefont og Alter. Men hvordan nu dette skal forstaas, saa synes det atter *uheldigt*, at Provsterne med saa stærke Ord ere komne til at udtale sig for den snærpede Anskuelse, at det vilde være usømmeligt at rense et Hus, der havde været anvendt til noget urent, og derefter benytte det til helligt Brug, en spidsborgerlig Opfattelse, som kun kan tænkes sammen med kirkelig Uvidenhed, Ukendskab f. Eks. til, at den romerske Kirke har adskillige Kirker, der oprindeligt benyttedes som Afgudstemppler (f. Eks. Pantheon i Rom), eller Uvidenhed om, at Londons Biskop for nogle Aar siden indviede et stort Staldrum til midlertidigt Kirkelokale. — Og saa kunde man jo nok tilføje, at hele denne Anskuelse næppe har ret meget Slægtskab med hans Tankegang, „der aad med Syndere og Toldere“!

Imidlertid skal jeg hermed lade det være nok med Paavisningen af *saadanne Uheld*.

Men saa maa jeg have Lov til at udtale, at Provsternes hele Forfatterskab synes at være en Indiskretion, som vi kunde have Ret til at beklage os over.

Og dernæst vil jeg spørge: Hvorfor have de tvende Provster rettet dette voldsomme Angreb paa Kirkefondet? De skrev, at de ønskede at gøre Rede for Motiverne til deres Udtrædelse. En Redegørelse, ogsaa for principielle Modsætninger, kunde være fremført, uden at det blev til et endogsaa voldsomt Angreb. Hvilken har da Provsternes Hensigt været dermed?

De have dermed givet Anledning til en offentlig Avisfejde

om disse Ting, der ere for gode til at drages ned i en saadan. Deres Artikler have givet en Henning Jensen Anledning til at hovere over, at nu kommer der Splid mellem Præsterne. De have samtidig med, at de forsikre, at de omfatte Kjøbenhavns Kirkesag med varm Kærlighed, givet sig selv Udseende af, at de ønske at hindre og hæmme Kirkefondets Virksomhed for Kirkesagen. Naar de virkelig elske Kirkesagen, kunne de ikke ønske at standse den kraftigste Virksomhed for den, medmindre de have noget andet og bedre at sætte i Stedet. Og vi spørge Provsterne, hvad det da er, de ønske sat i Kirkefondets Sted, om de kende andre Kræfter og Midler, som mulig kunde have mere Udsigt til at føre os frem imod det store Maal, en gennemgribende Forbedring af de kirkelige Forhold i København. Det Indtryk man hidtil har faaet af Provsternes offentlige Udtalelser, synes dels at gaa ud paa, at begge staa temmelig modløse overfor Opgaven, dels at de egentlig ikke ved bedre Raad end at henvise til Statens og Kommunens Hjælp. Hvis de have bedre Raad, bede vi dem om at komme frem med dem. Men i modsat Fald spørge vi: naar man selv staaar raadløs, hvorfor da angribe andre som arbejde for Sagen under Bøn og i Tro?

Naar alvorlige Mænd angribe det kraftigste Arbejde for Kirkesagen og samtidig erklære, at de elske denne Sag varmt, saa paalægge de dermed sig selv at give denne Kærlighed Udtryk i et nyt og bedre Arbejde derfor. Og hvis dette udebliver, undgaa de vanskeligt at fældes under den Dom, at deres Kærlighed var kun Ord.

Det Arbejde, Kirkefondet har arvet fra Kirkeudvalget, har igennem Aarene været gjort under megen Bøn, og Herren har velsignet det, og den levende Menighed, baade i Byen og paa Landet, har faaet det kært. Den Fremgang, Arbejdet har faaet, tyder bestemt paa, at den Maade, hvorpaa der er arbejdet, har vundet den danske Menigheds Bifald. Og det er vort Haab, at det betydningsfulde Skridt, Kirkefondet har gjort ved at købe Valkyrien, skal yderligere bidrage til at vinde os Menighedens Tillid og Kærlighed. Kirkesagen er Menighedens Sag. Og hvis det lykkes at gøre denne Sag til en Hjertesag for alle sande Kristne i vort Land, da er Hjælpen rede, og da skal det nok lykkes at skaffe Kirken gode Kaar ogsaa i vort Lands Hovedstad.

Rundskrivelse til Kirkefondets Bestyrelses Medlemmer.

Som det udtaltes i den Skrivelse, der udsendtes af Kirkefondets Formand og Næstformand til alle Landets Præster i Anled-

ning af den forestaaende Kirkekollekt paa Store Bededag, har Kirkefondet ønsket at fortsætte Arbejdet i Kirkesagen ved at tilvejebringe midlertidige Kirkelokaler og søge ansat Præster ved dem med den Opgave i et bestemt begrænset Distrikt at samle en levende Menighed, som da selv kunde arbejde for at rejse sig en Kirke. Kirkefondet har søgt efter Plads for et saadant midlertidigt Kirkelokale baade paa Østerbro og Nørrebro; men paa begge Steder har man af forskellige Grunde maattet stille Sagen i Bero foreløbigt. Man søgte samtidigt paa Vesterbro, og idet man hurtigt kom til Klarhed over, at der her aldeles ikke var Udsigt til at faa en ubebygget Grund, blev Tanken henledet paa Muligheden af at erhverve en af de derværende store Sale til et saadant midlertidigt Kirkelokale. Og ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at Nr. 17 paa Vesterbrogade vilde kunne være tjenligt i dette Øjemed, idet der i Baghuset er en stor Dandsesalon, der uden større Ombygning vilde kunne være anvendelig paa nævnte Maade.

Den kirkelige Nødstand har i de seneste Aar været størst paa Vesterbro, idet der i St. Matthæus Sogn nu er 65—70,000 Mennesker. Des nærmere laa det for os at tage fat der, ligesom vi ogsaa fra forskellige Sider ere blevne opfordrede til at vende vore Bestræbelser den Vej. Vistnok haabe vi, at de nærmeste Aar ville bringe en lykkelig Bedring af de kirkelige Forhold paa Vesterbro. Gethsemanekirken er allerede rejst i St. Matthæus Sogn; det kan ventes, at ogsaa Præsternes Kirke snart vil blive opført her; og desuden er der Haab om, at der af en snævrere Kreds af Kirkesagens Venner vil blive bygget endnu en Kirke i denne Bydel. Men selv naar alt dette er naaet, er der endnu den indre Del af Vesterbro, hvor der (indenfor Absalonsgade, Gethsemanedistriktes Østgrændse) er 22 à 23,000 Mennesker. For denne Del af Sognet er der af en Komite med Stiftsprovst Paulli i Spidsen begyndt en Bevægelse for at faa en Kirke opført i Istedgade. Men denne Kirke vil næppe kunne ventes fuldført i de allerførste Aar; der kan være Grund til at befrygte, at de andre Indsamlinger til Kirker i København ville virke noget hæmmende paa denne Bestræbelse.

Under disse Omstændigheder have vi ment, at det vilde være overordentlig ønskeligt, om vi i disse Aar, *indtil de projekterede nye Kirker kunne blive rejste paa Vesterbro*, havde i alt Fald eet midlertidigt Kirkelokale i det store Sogn, og vi have ment, at det laa heldigst i den inderste (østlige) Del af Sognet, da den her paatænkte Kirke vistnok vil blive opført sidst og rimeligvis ogsaa vil trænge mest til den Pengehjælp, som tør ventes indsamlet, naar et Par dygtige Præster sættes i Arbejde i det midlertidige Lokale.

Vi besluttede da at forsøge at komme i Besiddelse af det omtalte Lokale i Vesterbrogade Nr. 17, hvorved vi foruden vort egentlige Maal tillige kunde opnaa at afskaffe en Dandsebod, en af de Fordærvelsesanstalter, som Vesterbro desværre har flere af. Og da det viste sig umuligt at leje Lokalet, vare vi henviste til at købe hele Ejendommen.

Efter langvarige Forhandlinger have vi nu faaet denne paa Haanden for en Pris af 265,000 Kr., hvortil dog maa lægges en Sum, som skal udbetales Lejeren af Dandseboden for at faa ham til at fraflytte den 1. Januar 1898, hvilken Sum rimeligvis bliver 10,000 Kr., idet han har Lejemaal indtil Oktober 1900 og næppe vil opgive dette billigere.

Med Hensyn til Ejendommen henviser vi til den Erklæring, som følger hoslagt, og som er afgiven for os af Murmester C. Kruse og Brygger, Tømrermester Madsen, der have besigtiget Ejendommen sammen med Arkitekt V. Koch.

Der indestaar i Ejendommen en 1ste Prioritet, stor 70,000 Kr. à 4 %, 2den Prioritet, stor 20,000 Kr. à 4½, 3die Prioritet, stor 96,000 Kr. à 4¼. 2den og 3die Prioritet ere Midler, der forvaltes under Overformynderiet. Sælgeren forlanger en Udbetaling af mindst 50,000 Kr. og vil have 5 % af Resten. Imidlertid have vi ønsket om muligt at udbetale hele Sælgerens Tilgodehavende, 79,000 Kr. Naar til dette Beløb lægges 10,000 Kr. til Dansebodværten, vil Fondet altsaa behøve ca. 90,000 Kr. kontant. Disse Penge tænke vi at tilvejebringe som et 4de Prioritetslaan i Ejendommen, bestaaende af 30 sideordnede Obligationer à 3000 Kr. Laanet skulde forrentes med 4 % og afdrages med 3000 Kr. aarligt. Vi have hidtil af dette Laan faaet omtrent 50,000 Kr. tegnet og haabe, at vi skulle naa Resten i de nærmeste Uger.

Endelig tilføjes, at Lokalet, naar det bliver afløst af den nye Kirke, vilde kunne finde ønskelig Anvendelse som et stort fælles Missionshus for Vesterbro, hvor der allerede nu føleligt savnes større Lokaler til Menighedens Brug. Skulde Menigheden derude til den Tid ikke ønske eller mulig ikke magte at overtage Ejendommen, vil man være henvist til at søge den solgt med det mindst mulige Tab.

Det paatænkte Køb vil altsaa kunne slutes uden at Kirkefondets Budget ved Købet belastes udover de ca. 5000 Kr., som ville medgaa til Skøde og andre Omkostninger ved Handelen, samt ca. 6000 Kr. til den nødvendige Restauration af Lokalet. Den førstnævnte Sum vil komme til Udbetaling i dette Aar, og vort Budget for i Aar vil kunne bære denne Udgift. Sidstnævnte Sum vil først komme til Udbetaling i næste Aar.

Paa Grund af Sagens økonomiske Omfang, har Forretnings-

udvalget været enigt med Kirkefondets Formand om, at den bør forelægges Fondets Bestyrelse til Votering. Imidlertid have vi ikke Ejendommen paa Haanden længere end til 1. Oktober, og da ogsaa andre Hensyn, navnlig Lejemaalets Fornylse og ganske særligt Forholdet til Dansebødvarten, gøre en Afgørelse i indeværende Maaned til en Nødvendighed, har det været umuligt at henlægge Afgørelsen til det forestaaende Bestyrelsesmøde i Oktober. Og da Sagen saaledes maa afgøres ved skriftlig Votering, anmodes De herved om at indsende Deres Votum for eller imod Købet af Ejendommen Nr. 17 paa Vesterbrogade paa de ovenanførte Befingelser inden Tirsdag den 21. ds. til Sognepræst A. Schack, Klareboderne Nr. 3, der i Professor Westergaards Fraværelse fungerer som Forretningsudvalgets Formand.

Kirkefondets Forretningsudvalg, 11. Septbr. 1898.

*Carl Borgen. P. D. Koch. P. M. Larsen. A. Schack.
Steinthal. Henry Ussing.*

Ovenstaaende Forslag tiltrædes og anbefales af

Skat Rørdam.

Gaver til Orglet i St. Lukas Kirke.

Frk. Lund 10,00, Ingeborg Jensen 2,00, Christensen 5,00, Frk. A. 5,00, Fru Melbye 10,00, en Pude 12,00, L. G. 30,00, Fru Poulsen 100,00, Frk. Poulsen 10,00, Frk. Klein 2,00, Grosserer Chr. 100,00, Madam S. 10,00, Pastor Brammer 20,00, A. P. 200,00, Søstrene Myhre 10,00, Enkefru Møldrup 4,00, Kontorchef B. 50,00, Etatsraadinde Petit 20,00, Vinhdr. Berner 10,00, Rektor Forchammer 10,00, Frk. Wied 2,00, V. 50,00, C. B. 10,00, A. Solohub 5,00, C. H. 5,00, Kontorchef Beck 5,00, X 10,00, Enke 4,00, Henriette Clausen 1,00, Fru Hammermøller 20,00, Slagter Hagemann 50,00, Fabrikant Gosch 200,00, Arbmd. Klausen 1,00, D. J. 10,00, Prof. Seidelin 30,00, Pastor B. 10,00, E. C. L. 20,00, M. C. J. 5,00, Gartner Fritz 10,00, Enke Thyring 0,50, A. 2,00, ved Salget af Billeder af Bedesalen 30,00. — Tilsammen 1200 Kr. 50 Øre.

Desuden er givet: Gartner Julius Petersen: en Messehagel, Frk. Højmark: en Alterdug, 4 Damer: en Alterdug, en Kreds af Damer: et Tæppe foran Alteret, Jernbaneentreprenør Madsen: en Granit Døbefont, Inspektør Göricke: et Døbefad af Malm, E. L. P.: 2 Alterlystestager af Malm, S.: en Alterkande af Sølv.

H. Ostenfeldt.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Oktober 1897.

W. G. Aarsbidrag 5,00, Kommandør C. A. Garde, Halvaarsbidrag 10,00, s. n. 25,00, Ved Pastor A. Fibiger: Møde i Hobro ²⁹/₉ 27,20, i Aalborg ³⁰/₉ 56,08, Ved Pastor P. Lauridsen: Møde i Sønderho Kirke

$\frac{29}{8}$ 11,00, Efterslet 10,00, i Vorbasse Missionshus $\frac{30}{8}$ 20,00, Lærer Andersen, Vorbasse 0,50, i Grimstrup Kirke $\frac{31}{8}$ 11,84, i Nordby Kirke $\frac{2}{9}$ 70,30, Efterslet 1,07, i Andsager Kirke (Offer) $\frac{6}{9}$ 49,67, i Malt Kirke $\frac{7}{9}$ 9,02, i Holsted Kirke $\frac{8}{9}$ 19,80, i Kolding Missionshus $\frac{9}{9}$ 10,00, Efterslet 10,00, Silkeborg Kirke (Offer) $\frac{10}{9}$ 63,82, Ved Pastor Elith Petersen, Buttrup pr. Regstrup, Møde i Holstebro Missionshus $\frac{9}{9}$ 52,71, Idom Kirke $\frac{12}{9}$ 12,00, Skive (Raadhus) $\frac{14}{9}$ 3,31, Lemvig Missionshus $\frac{22}{9}$ 39, 04, Ved Pastor A. Fibiger: Møde i Vejle Kirke $\frac{1}{10}$ 77,77, Ved Pastor Th. I. Petersen til Getsemanekirken inds. ved Møder i Struer Kirke $\frac{28}{7}$ 83,88, Sønder Vorupør Missionshus $\frac{30}{7}$ 102,09, Aalborg Missionshus $\frac{19}{8}$ 43,00, Fuur Kirke $\frac{1}{9}$ 100,00, Vesterbølle Kirke $\frac{6}{9}$ 82,25, Skjörping Missionshus $\frac{7}{9}$ 20,00, Vorning Forsamlingshus $\frac{8}{9}$ 29,00, Gaard-ejer Frantz Thomsen, Hedegaarden 8,50, Hvilsom Missionshus $\frac{10}{9}$ 36,51, Missionshuset Saron i Randers $\frac{14}{9}$ 51,57, Arkitekt Poulsen i Randers 10,00, Ørum Kirke ved Viborg $\frac{23}{9}$ 50,23, En Pige 2,00, B. S. 1000,00, E. G. i Saaby 5,00, A. Stub i Nexø 10,00, Efterslet fra Pastor Fibigers Møde i Aalborg 12,06, C. A. 50,00, Museumsdirektør Herbst 10,00, Ved Biskop Rørdam inds. fra Sognepræst Wegener i Visby, J. C. 20,00, Frk. Fr. Trechow 100,00, Kommandør Jespersen & Hustru 2det Bidrag 100,00, Ved Pastor Monrad: 2 unavngivne Damer 5,00, og 2,00, Indk. ved Møderne for Københavns Kirkesag d. $\frac{15}{10}$, i Holmens Kirke ved Biskop Rørdam 355,28, i Garnisons Kirke ved Sognepræsterne Chr. Sørensen og Vilh. Beck 241,00, i Trinitatis Kirke ved Biskop Gøtzsche og Valgmenighedspræst M. Larsen 208,00, i Vor Frelsers Kirke ved Pastor P. M. Larsen og Pastor lic. theol. H. M. Fenger 133,13, i St. Jakobs Kirke ved Sognepræsterne P. Krag og A. Busch 1257,22, og en Brosche 4 Kr., i St. Matthæus Kirke ved Pastor Th. I. Petersen og Pastor A. Fibiger 95,51, I. I. Kvartalsbidrag 2,50, Etatsraad Ferslew 38,16, Ved Kirkeklokkens Redaktion L. R. 2,00, Ved Muremester K. K. Andersen 35,80, IV. 2,00, Ved Pastor Ostenfeld: C. R. 10,00, Fru Jørgensen 2,00, Urtekræmmer Christensen 5,00, Ved Pastor Friis Hansen: Rebslager Hansen 10,00, Oline Jensen 2,00, Ved Pastor Wagner i Saxkjøbing, indsamlet ved Møde i Nakskov 18,80. — Tilsammen *Kr.* 4950,72.

Endvidere som vedrørende Kirkekollekten Store Bededag 1897: Føvliug 3,00, Verst-Bække 6,00.

Kjøbenhavn K. d. 30. Okt. 1897.

Slotsholmsgade 12¹.

Johan V. Adolph,

f. t. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendés gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkefondet bedes sendte til Grosserer Joh. V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Indhold: De offentlige Angreb paa Kirkefondet. Af Red. Forretningsudvalgets Rundskrivelse til Bestyrelsens Medlemmer om Købet af Valkyrien. Bidragslister.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 8.

Den 24de Januar.

1898.

Kirkefondets Arbejdsmaade og Fremtidsplaner.

Af

Pastor FRIIS HANSEN.

„Jeg elsker Herren, thi han hører min Røst, mine ydmyge Begæring, thi han har bøjet sit Øre ned til mig, og hele mit Liv igennem vil jeg paakalde ham.“ Saaledes synger den gamle Salmist (Sl. 116). Og enhver, der har lært den Herre Jesus at kende og har lært at bede i Hans Navn, kender den Jubel, som følger alle Bønhørelser, der modtages i Tro. Thi Bønnen i Jesu Navn, denne Guds Børns Hemmelighed, der har saa store Forjættelser, er Nøglen til Forstaaelsen af Københavns Kirkesags store og stadig kraftigere Fremgang.

I 1889 indviedes den lille Bethlehemskirke, som de unge Pigers Forening havde erhvervet.

I 1890 indviedes Hellig Kors Kirken.

I 1891 — Jesus Kirken.

I 1892 — Nazareth Kirken.

I 1893 — Immanuels Kirken.

I 1894 — Gethsemane Kirken og Frederiks (Marmor) Kirken.

I 1895 — Kapernaums Kirken.

I 1896 — Sions Kirken.

I 1897 — Lukas Kirken.

Altsaa i 9 Aar 10 nye Kirker eller i Gennemsnit lidt mere end een ny Kirke aarlig. Det er mere end nogen af Kirkens Venner i Slutningen af Firserne turde haabe. Og ere end nogle af dem smaa og tarvelige, ere andre smukke og prægtige fremfor Byens andre Kirker. Men Hovedsagen er, at der saaledes er

tilbebragt 10 nye Udgangspunkter for Kirkens Arhejde, hvorfra der, hvis der er ansat troende Præster, kan arbejdes med Jesu Evangelium til Sjælegavn. Og hvor der er bleven arbejdet i Tro og med Herrens Aand, har det baaret velsignet Frugt, og saadant har været at se ikke mindst i de ringeste og uanseligste Kirkehuse, saa at Guds Menighed kan takke Herren derfor.

Det nu forløbne Aar, 1897, har været et Forberedelsens Aar. Dette passer paa flere af Virksomhederne i Kirkearbejdet. Baade for Boulevardkirken og Præsternes Kirke og paa Frederiksberg er der gjort et stort forberedende Arbejde. Men særlig Kirkefondets Arbejde var af den Art. Det laa jo i Sagens Natur, at Kirkefondet i sit første Aar maatte være henvist til den stille Forberedelse. Vanskelighederne for Arbejdets Fremgang vare saa mangfoldige, og saa mange Forhold maatte undersøges og opklares, før man bestemt kunde gribe de enkelte Opgaver. Saa svarede det da bedst til hele Stillingen i Sindighed at søge at faa Klarhed over, hvilke Opgaver der først skulde løses, og derefter forberede alt til med Kraft at skride hen mod Løsningen. Naar en og anden i Aarets Løb ankede over, at Kirkefondet udrettede for lidt, eller over, at det var saa hemmelighedsfuldt, var det næppe beføjede Klager. Thi det var dog urimeligt at vente, at det straks i det første Aar skulde kunne pege paa store fuldbyrdede Resultater. Og lige saa lidt som en reklameagtig Jagen efter offentlig Effekt kunde passe med Arbejdets Art, lige saa vist er Forberedelsernes Gerning som oftest bedst tjent med Stilhed.

Og Velsignelse har været over dette stille Arbejde.

Hvad der glæder mig mest er, at i dette Aar har Kirkesagen vundet mange af de Troende hele Landet over til sine fuldtro Venner, som i Forstaaelse og Tillid har Kærlighed til Arbejdet. Og jeg troer vist, at jeg kan tilføje, at der nu er mange flere troende Mennesker, som i Jesu Navn kalde Naade ned over vor Gerning, flere end for et Aar siden.

Men fremdeles kunne vi sige, at ligesom det forløbne Aar har bragt enkelte nidkære, troende Præster her til Hovedstaden, saaledes har det givet os Haab om, at det fornødne Antal brugbare Kræfter vil kunne findes og drages hid til Gerningen. Og dette har for de Kyndige staaet som den sværeste Vanskelighed i hele Kirkesagen, er da ogsaa oftere bleven offentligt udtalt: hvor findes de brugbare Præster, som ere egnede til Gerningen i Kø-

benhavn? Endelig har der været gjort et stort Arbejde til Fremme af Opførelsen af nye Kirker, saa at de kommende Aar forhaabentlig ville blive mærkede ved Opførelsen af mange nye Kirker i København.

I 1898 ville to Kirker blive færdige til Indvielse (Thomas og Nathanael) og i 1899 haabe vi, at mindst 5 nye Kirker kunne blive indviede (Boulevardkirken, Præsternes Kirke, endnu en Kirke paa Vesterbro, Nazarethkirken og Brorsonskirken).

Og ligesom dette betegner en stor Forøgelse af Farten i Arbejdet, saaledes viser det sig ogsaa, at Summen af Gaver til Kirkesagen har været meget større i det forløbne Aar end i de tidligere. Af 5 Komiteer er der indsamlet 80—90,000 Kr., nemlig af Foreningen for smaa Kirker* . . . c. 18,000 Kr.

af Komiteen for Boulevardkirken . . . 17,000 Kr.

af Komiteen paa Frederiksberg . . . 20,000 Kr.

af Komiteen for Præsternes Kirke . . 21,000 Kr.

af Komiteen for en Kirke i Istedgd.** c. 10,000 Kr.

Ialt 86,000 Kr.

Desuden er der af Kirkefondet og de Komiteer, som ere forenede med det, samlet private Gaver til et samlet Beløb af ca. 140,000 Kr.,

nemlig til en Kirke paa Vesterbro 30,000 Kr.

til Nazarethkirken. 18,500 Kr.

til Brorsonskirken (dels ved Toøreindsamlingen*

dels ved den nye Komite) vistnok 22,000 Kr.

til Driften af Nazarethkirken fra dennes Menighed 5,700 Kr.

til Driften af Gethsemanekirken og Kapernaums-

kirken vistnok 2,500 Kr.

til Kirkefondets Hovedkasse 61,000 Kr.

Tilsammen er der altsaa i 1897 i kontante Gaver fra Private indkommet til Kirkesagen ca. 225,000 Kr.

Ja, vi elske Herren, som har hørt vor Røst og vore ydmyge Begæringer. I Sandhed, dette gør Arbejdet for Kirkesagen til en

* Regnskabet for 1897 har endnu ikke kunnet afsluttes, men efter tidligere Aars Indtægt bør Resultatet ventes som her angivet.

** Regnskabet for 1897 har endnu ikke kunnet afsluttes. Men efter at Indsamlingen paany er kommen i Fart og i den sidste Tid er fremmet med Kraft, tør der maaske haabes paa et Resultat for Aaret som angivet.

Herlighed og en Rigdom af Glæde, at Bønhørelserne der ere saa talrige og saa øjensynlige. Ikke Mange turde ved Aarets Begyndelse vente saa store Gaver, men Herren har givet udover, hvad vi forstode at bede om, og tilmed har han fyldt os med et glad og vist Haab om, at 1898 skal bringe os endnu langt større Gaver !

Naar man da har klaget over, at Arbejdet gik for langsomt frem, saa er denne Klage i alt Fald ikke rigtig tidssvarende nu, da Arbejdet vitterlig skrider fremad med større Fart end nogen-sinde. Langt hellere ville vi sige med Salmisten: „Herren har gjort store Ting iblandt os; og vi bleve glade.“

Ligeledes synes det at bero paa en Misforstaaelse, naar der er bleven anket over, at Kirkefondet ikke arbejdede med tilstrækkelig Kraft for Opførelsen af Kirker. Men dette kan ikke være Kirkefondets Hovedopgave, maa det heller ikke efter dets Statuter. Thi Kirkefondets Opgave er: ved at søge de kirkelige Former forbedrede at virke til Fremme for Kirkens aandelige Liv her i Hovedstaden. Det er det aandelige Kirkehus, opført af levende Stene, som er Kirkefondets Maal. Og da bliver Kirkebygningerne aldrig mere end et Middel, og tilmed ikke det eneste eller fornemste Middel.

Men idet Kirkefondet anerkender Nødvendigheden af Kirkehuse til hvert Sogn, ser det frem, hvor langt der maatte være tilbage, naar de oven omtalte Kirker ere rejste. Og i Overvejelserne herom tør det siges, at man i Kirkefondet alle ere enige om, at det er særdeles uheldigt, naar Sognene have over 10,000 Mennesker, og at man vil stræbe efter at faa Sogne paa højst 10,000 Mennesker med 1 Kirke og 2 Præster. Men da vil der endnu, efter at det ovenomtalte er opnaaet, være saare langt tilbage, saa langt, at adskillige vel endnu ville mistvivle om, at det kan naas. Og dertil kommer, at efterhaanden som Arbejdet skrider frem, vil der stilles et nyt stort Krav til Kirkefondet. Thi dette vil komme til at tilskyde store aarlige Beløb, for at der kan opnaas en passende Løn til Præsterne ved de nye Kirker og til disses Drift. Og dette Krav vil antagelig allerede i Løbet af et Par Aars Tid blive meget stort, mulig 50,000 Kr. aarligt,

Her maa vi tilstaa, at vi nære Haab om, at Kirkefondet efterhaanden skal blive betænkt med Gaver, der ere bestemte til at blive i Kirkefondets Eje som rentebærende Legater, saa at Kirkefondet paa denne Maade bliver en stor Kapitalejer ligesom f. Ex.

Diakonissestiftelsen. Et saadant Legat er i 1897 tilfaldet Kirkefondet i Følge et Testamente. Men alligevel vil Hovedstammen af Kirkefondets Indtægter vistnok blive optagen af denne nye Op-gave. Og hvor komme da Midlerne til de resterende Kirkebygninger?

Ja, Kirkefondets Bestyrelse er enig om, at de hovedsagelig maa ventes fra Befolkningen i de Bydele, som tiltrænge Kirkerne. Og her komme vi da til det, som i særlig Forstand er bleven betegnet som Kirkefondets Arbejdsmaade, nemlig at Vejen til Maalet gaar ikke for os saaledes; først Kirker og saa aandeligt Liv, men omvendt: *først et aandeligt Liv, der har Brug for et Kirkehus*; da følger dette af sig selv. Og dette tilstræbes ved, at der sættes dygtige, nidkære, troende Præster i Arbejde i en Bydel, idet der gives dem et midlertidigt Kirkelokale som Udgangspunkt.

Det er jo klart, at lykkes det saaledes efterhaanden at vække et aandeligt Liv i hvert af de fremtidige Sogne, saa der paa hvert Sted bliver en bevidst Trang til at faa en Sognekirke, da bliver paa den Maade Givernes Tal stadig mangfoldiggjort. Og da kan Udviklingen tænkes at kunne fortsættes saalænge Byen vokser; saalænge der er Redskaber til at vække det aandelige Liv, saalænge bliver der ogsaa Midler til at tilvejebringe de Gudshuse, som behøves.

Men endelig: ved at følge denne Vej opnaas en anden saare stor Ting: der kan *snart* tages fat i disse Kredse, adspredte, uden Hyrde, med Arbejdet for Sjælenes Frelse. Skal der bies med dette, indtil Kirkerne ere fuldførte, vil det i alt Fald vare længe! Men den Herre Jesus, som, da han saa Folkeskarerne forsømte og adspredte som Faar uden Hyrder, ynkedes inderlig over dem, han fylder sine sande Disciples Hjerter med det samme Sind, saa vi maa sige: det skærer os i Hjertet at se alle disse Skarer af Men-nesker, der ikke ved, hvad der tjener til deres Fred; vi kunne ikke sidde stille, naar vi se Tusinder omkring os leve uden Om- vendelse og Hellighed og dø uden Frelse. Han fylder vort Hjerte med sit eget Sind, saa vi maa udbryde: *det haster, det Arbejde for Sjælenes Frelse, det maa ikke opsættes*. Lad os gøre alt, hvad der staar i vor Magt, lad os ofre, hvad vi kunne ofre, for at det Arbejde for Sjælenes Frelse maa blive optaget i Jesu Navn. Lad os bede Høstens Herre om at sende Arbejdere i sin Høst. Thi Høsten er stor og Arbejderne faa. Ja, lad os bede ham, thi han hører paa vor Røst, vore ydmyge Begæringer.

Kirkesagen i London og Kjøbenhavn

af

Professor H. WESTERGAARD.

Det kunde synes dristigt at drage en Sammenligning mellem Kirkesagen i Kjøbenhavn og London. Denne kæmpemæssige Verdensstad med sit umaadelige Bundfald af Elendighed og Nød skulde synes at udelukke enhver Sammenligning. Og ligesaa stor Forskel skulde der synes at være mellem vor hjemlige Folkekirke og den fornemme engelske Statskirke med dens stive Former. Og dog tror jeg, at en Sammenligning lader sig udføre, og at der er saare meget for os at lære deraf.

Ligesom Kjøbenhavn er London for den aller største Del et Produkt af vor Tid. Over 40,000 Mennesker ere i de sidste Menneskealdrer gennemsnitlig komne til hvert Aar med deres Krav paa timelig og aandelig Omsorg. Det er en Vækst, der maatte sprænge alle gamle Rammer for Kirkens Liv, saa at den var udsat for at staa ganske raadvild og magtesløs overfor disse svimlende Bevægelser. Men med uforlignelig Tro og Udholdenhed have Tusinder af Mennesker ofret Tid og Kræfter paa at standse Elendigheden og lindre Nøden; havde dette ikke været Tilfældet, da vilde London have været et rent Helvede. Og ikke mindst skal Kirkens Mænd nævnes i denne Henseende.

At London under sin rivende Vækst trængte til *nye Kirker*, fik man snart Øje for. Med utrættelig Iver virkede Londons Biskop, *Blomfield*, omkring Midten af dette Aarhundrede for Opførelsen af Kirker; selv bidrog han med henad en halv Mill. Kroner dertil og har ialt indviet c. 200 Kirker i London. Det var hans Ønske, at der skulde være saa mange Kirkehuse, at Kirkens Goder saa at sige bragtes lige til hvert Menneskes Dør. Men dette Arbejde bragte mange Skuffelser. Man havde troet, at man blot behøvede at bygge en Kirke i en stærkt befolket Bydel, for at den straks skulde fyldes med andægtige. Dette skete ikke; mange af disse Kirker stode helt eller halvt tomme. Man havde ikke haft Øje for, at der var en forberedende Gerning at gøre, inden Kirken kunde blive fyldt, at Kirkesagen med andre Ord havde en *aandelig* Side foruden den udvortes at bringe Stenbygningerne tilveje. Saaledes stode Sagerne, da *Tait* i 1856 blev Biskop i London. Fra dette Øjeblik kom Ar-

bejdet ind i et helt nyt Spor. Han glemte ikke Kirkebygningerne; tværtimod satte han straks en Indsamling i Gang til 12 nye Kirker, men han indsaa tillige, at hvad det først og fremmest gjaldt om var at forberede Menighedsdannelsen og vække Liv i de døde Folkemasser. Og han havde en forunderlig Naadegave til at slaa til Lyd for sine Tanker. Det var ham, der ved en af sine store Programtaler formaaede i 5 Timer at holde en aandeløs lyttende Forsamling opmærksom for sine Planer. Han begyndte straks et storartet Missionsarbejde; han prædikede, hvor han kunde komme til, paa Gader og Stræder, for Omnibuskuske og Jernbanedragere, for Prangere i Coventgarden og Børn i Pjalteskolerne, og han gav derved al Virksomhed i London for Guds Rige et mægtigt Stød frem og lærte Befolkningen at se med andre Øjne paa Kirken. Hvor mange Fordomme der var at overvinde, fremgaar tilstrækkelig af denne ene Kendsgerning, at en Præst i det Sogn, hvori den store Exeter Hall ligger, benyttede sig af sin Ret til at forbyde gudelige Møder i denne Sal. Men al Modstand var forgæves; med voksende Kraft udførte Tait og hans Venner det store Arbejde uden at lade sig standse af Fordom eller ond Villie.

Kort efter sin Udnævnelse stiftede han et Selskab, The London Diocesan Home Mission, der har faaet mange Efterfølgere i de andre Bispedømmer. Det gik navnlig ud paa at skaffe gejstlig Betjening i stærkt befolkede Distrikter med det Formaal senere at udskille Sogne. Faa Aar efter fulgte (i 1863) Stiftelsen af det berømte Bishop of London's Fund, maaske den betydningsfuldeste Handling i hele hans Liv. Dette Fond, der arbejder i Tilslutning til det nys nævnte og ligesom dette har Londons Biskop som født Formand, gaar ikke alene ud paa at støtte Ansættelsen af Præster og Lægmand, at skaffe Missionshuse og Kirker tilveje, men søger overhovedet paa enhver Maade at styrke Kirkens Arbejde for at bringe Evangeliet til Hovedstadens Befolkning. Allerede 9 Maaneder efter dets Oprettelse var der indbetalt eller tegnet over 3 Mill. Kroner. Ved dets Hjælp er der blevet opført over 170 Kirker, hvoraf de allerfleste have formelig udskilte Distrikter med en samlet Befolkning af en Million Mennesker. Og som et værdigt Sidestykke hertil staar et Selskab, der virker alene i Øst London (East London Church Fund) i en Befolkning med snart 2 Millioner Mennesker,

og som udelukkende gaar ud paa at skaffe gejstlig eller læg Medhjælp til overbebyrdede Præster.

Disse Selskaber staa ikke alene. Som et Minde om den ældre Tid staa Church Building Society, stiftet 1818 med Omraade i hele Landet; det giver Understøttelse til Restauration eller Nyopførelse af Kirker og skaffer Bistand af dygtige Arkitekter. Og i 1837 stiftedes Additional Curate Society, ligeledes med sit Omraade i hele Landet, og med det Formaal at skaffe forøget gejstlig Betjening i tæt befolkede Distrikter. Over 1000 Præster virke med Understøttelse fra dette Selskab, deraf henved 100 i London, men det har maaske sin største Betydning i de store Fabrikbyer, der ofte ere i højeste Grad aandelig forsømte, især naar de beherskes af nogle faa Aktieselskaber.

Den ledende Grundtanke i alle disse Selskabers Arbejde er at give *Hjælp til Selvhjælp*. Det er en *forberedende* Gerning, der skal gøres i Befolkningen; man gaar ud paa at samle Grundstene til en levende Menighed og vække Trangen hos Befolkningen til et kirkeligt Liv. I Reglen kommer det første Stød til et saadant Arbejde i et folkerigt Sogn fra Sognepræsten; det er kun sjældent, at der behøves nogen Opfordring udefra. Undertiden formaar Præsten selv at skaffe Midler til Ansættelse af en Hjælpepræst. I den Henseende kan man læse om store Ofre; en fattig Præst overtog f. Eks. det gejstlige Arbejde ved et Hospital for at benytte hele Lønningen til Ansættelse af en Hjælpepræst i Sognet. Men ofte strække hans egne Kræfter ikke til, saa at han maa søge Hjælp dertil. Han henvender sig f. Eks. til Diocesan Home Mission, der har en hel Del Præster i sit Brød. En saadan Hjælpepræst faar da et Distrikt anvist med Forpligtelse til at arbejde for, at en Menighed kan samle sig og en Kirke blive bragt tilveje. Han maa selv skaffe sig et Lokale til midlertidig Brug, men sædvanlig indeholde Bøssespengene i Lokalet Dækning for Udgifterne, Det er maaske et grumme tarveligt Lokale, et Værksted, en Hvælving under en af de mange Jernbanelinjer eller lignende. Der søger Præsten at samle en lille Menighed. Han holder Missionsmøder og Søndagsskole, han uddeler Traktater, ordner en regelmæssig Fattigpleje o. s. v. Snart vokser Kredsen, og der opstaaer Ønsker om at faa et indviet Kirkehus i Distriktet. Alt efter Præstens særlige Gaver i denne Henseende gaar der kortere eller længere

Tid med en saadan Indsamling; man har Eksempler paa, at Præsten har skaffet Kirken tilveje i Løbet af 5 Aar, men ofte gaar der længere Tid, hvis der ikke kommer Hjælp udefra. Ofte opfører man og indvier en Del af Kirken, f. Eks. Koret, hvis man ikke har Raad til at bygge hele Kirken paa een Gang; Resten af Kirken erstattes da foreløbig af en midlertidig Jernbygning eller lignende. Er Kirken saa endelig helt færdig, og Distriktet forandret til et Sogn, gaar det ud af Selskabets Liste, og dette tager fat et andet Sted i Byen.

I manges Øjne staar den engelske Kirke som en stiv og fornem gammeldags Institution, fuld af kedelige Former og med liden Evne til at gribe Hjerterne. Der er vistnok meget i dette, der er berettiget; men saa meget desto mærkeligere er det at se, at overalt, hvor den engelske Kirke tager sit Arbejde op, saaledes som jeg her har skitseret det, er det lettere for den end for noget andet Kirkesamfund derovre at faa Befolkningens Øre. Med Stolthed peger the London Diocesan Home Mission i sin Aarsberetning paa sine 24 Distrikter med en højst forskellig Befolkning, snart fattige Arbejdere, snart Smaaborgere, Handlende og Kontorister; alle Vegne lykkes det at vinde en Mængde for Kirken og dens Arbejde.

Der er et Middel, som især fremhæves af alle Parter som det virksomste til at vinde Befolkningen, det er *Husbesøg*. Den Præst, der forstaar at aflægge Husbesøg paa rette Maade, som giver sig Tid til at tale med dem, han besøger, og fordyber sig med dem i aandelige Ting, han kan være sikker paa at drage Mennesker til Kirke. Denne Kendsgerning har fæstnet sig i et Ordsprog: „A people going parson makes a church going people“: Den Præst, der besøger sin Menighed, faar Menigheden til at besøge Kirken. Dette er en Side af Kirkens Arbejde, som man herhjemme har været altfor ligegyldig for. En stille Samtale indenfor fire Vægge kan faa en vidtrækkende Betydning langt udenfor det snævre Hjem. Det er ikke for intet, at Jesus i en anden Sammenhæng siger til sine Disciple: „Hvad I sige i Mørket, skal høres i Lyset; hvad I tale i Øret i Kamrene, skal forkyndes paa Tagene.“

I alt dette er der slaaende Lighedspunkter med vore hjemlige Forhold. Der som her staar Folkekirken som den, der lettest faar Befolkningens Øre, naar Arbejdet tages op paa rette

Maade. Der som her er Kirkesagen ikke noget, som Staten eller Kommunen ordner, men en fri Menighedssag med et Kirkefond som Centrum for Arbejdet, i nøje Tilslutning til Kirken, og dog som et fuldstændig frit Samfund. Der som her have mange Fordomme maattet overvindes, før Arbejdet kunde tage Fart. Der som her ligger Hovedvægten paa den *aandelige Side af Sagen*, idet man søger at opdrage Menigheden til Selvhjælp, ved at gøre en forberedende Gerning i de fremtidige Sogne, saa at Befolkningen selv efterhaanden kan tage Ansvaret for Kirkesagen paa sine Skuldre. Der som her er *Husbeseget* det store uundværlige Middel til at vinde Befolkningens Tillid. Spørger man saa iøvrigt, hvilken af de to Kirkeafdelinger, den engelske Kirke eller den danske, der har de bedste aandelige Betingelser for et frugtbringende Arbejde, saa er jeg forvisset om, at den evangelisk lutherske Kirke har et langt Forspring ved den rigere Forkyndelse af Evangeliet, den dybe Indtrængen i det personlige Forhold til Frelseren, og Forstaaelse af Daabens og Nadverens uendelige Betydning. Og vel er det muligt, at der herhjemme er dreven en langt mere hensynsløs Kamp imod Kristendommen end i England, og det har været til stor Skade, at den danske Folkekirke saa sent er begyndt at ruste sig; men Erfaringen viser, at en alvorlig Prædiken om Synd og Naade kan bringe Røre i Hjerterne, hvor gennemagiteret Befolkningen end er, og hvor svært det end her som i England er at trænge ind i visse Kredse af Befolkningen.

Men der er en Ting, der betegner en skæbnesvanger Forskel. *Det er den Nøjsomhed, vi vise i Danmark.* Trods intensivt Arbejde for Kirkesagen i Kjøbenhavn i Løbet af 8 Aar ere vi endnu ikke naaet op til mer end 1 Præst for henved 6000 Mennesker. London har intet Sogn, der blot tilnærmelsesvis svarer til vore Kæmpesogne. I hele England er der kun en eneste Storby, der har ringere Betjening af Præster end Kjøbenhavn, og *der* er nu sat et energisk Arbejde i Gang, efter at Opmærksomheden er henledet derpaa. I London er der en Præst for hver 1900 Mennesker, uanset at en langt større Del af Befolkningen end i København, maaske Halvdelen, hører til andre Kirkesamfund. Endnu mere skrigende bliver Misforholdet, naar man betænker, hvor lidet Distriktstanken er udviklet i København, og at Præsten skal færdes og arbejde over hele Omraadet

af et Sogn paa 30, 40 eller 60,000 Mennesker. Da Øst London i 1879 havde faaet sin egen Biskop, rettede denne en indtrængende Opfordring om Hjælp til hele Landet med den Motivering, at der gik over 4000 Mennesker paa hver Præst. I Gennemsnit havde Sognene hver 2 Præster og godt 8000 Mennesker. Herhjemme maa vi være glade, om vi kunne faa en Præst ansat i et Distrikt med 5000 Mennesker, og naaede man saa vidt, som Øst London var den Gang, da Nødraabet om Hjælp lød derfra, vilde de fleste vist regne Kirkesagen for løst. Her er en af den engelske Kirkes stærkeste Sider. Et af de Samfund, jeg har nævnt, taler i en af sine sidste Beretninger med stor Styrke om nogle engelske Sogne, som det er særlig magtpaaliggende at hjælpe, saa snart det paa nogen mulig Maade kan ske. Der nævnes et Sogn i Peterborough, hvor Præsten er ene om 6500 Mennesker, et andet i Manchester med 6000 Mennesker, hvor Præsten beder om en Medhjælper. Mon man med saadanne Forhold for Øje tør vedblive at kalde et kjøbenhavnsk Sogn paa 15 til 20,000 Mennesker for et overkommeligt Sogn?

Spørger man de Mænd, der staa i Arbejdet i England, hvor stort et Distrikt passende skal være, saa lyder Svaret forskelligt. I Regelen nævnes henad 3000 Mennesker som det Maal, man *praktisk* vil naa; man ønsker f. Eks. at Sognet skal tælle omtrent 8000 Mennesker og have en Sognepræst og to Medhjælpere. At man i store Strækninger af Byen er naaet langt videre, ses af hvad jeg før nævnte om Præsternes Antal. Ingen af dem, jeg har spurgt, kunde tænke sig mere end 4000 Mennesker til hver Præst; fra anden Side hævdes 1000 som Ideal, og det paastaaes, at 2000 Mennesker give Præsten rigeligt at bestille. Det hævdes ofte herhjemme, at den stærke Sognedeling er uheldig, fordi Beboerne ved Flytninger da altfor let komme udenfor Sognets Grænser. Men her er en By, hvor Beboerne turde være nok saa bevægelige i alt Fald i store Dele af Befolkningen, og man søger ned til langt snævrere Grændser for Sognene. Maatte dette da være en Spore for os til ikke at slaa os til Ro, før vi ere komne et langt Stykke frem i samme Retning.

Men i andre Henseender er det en stor Opmuntring saaledes at vende Blikket ud og se, hvor store Ting Gud har gjort. Den Sag, der har samlet os i Aften, er maaske den største, som paahviler Guds Menighed i Danmark. Mange ere de Indven-

dinge, der ere blevne rettede imod os, ved hvert Skridt vi ere naaet frem. Men jeg er i min inderste Sjæl forvisset om, at vi ere paa rette Vej, og denne Forvisning, der er grundet paa 8 Aars Erfaringer her hjemme fra, kan ikke andet end styrkes ved at se andre, med langt mere omfattende Erfaringer, paa den samme Vej. Hvem har ikke været grebet af Digterens Skildring af den norske Konge, der midt under Splittelsen og Uenigheden i Landet gik fremad i aldrig svigtende Tillid til den store Tanke, han bar paa, om et stort og enigt Kongerige. Hvor meget vore Modstandere end have søgt at bortforklare og modbevise, saa er jeg i min inderste Sjæl forvisset om, at Sandheden er paa vor Side; den store Kongetanke, der kan forene hele den danske Menighed i et rigt og frugtbart Arbejde i og for vor Hovedstad.

Men hvad der hidtil er naaet, er kun den aller første spæde Begyndelse. Og jeg véd, at det kræver store Offre af Menigheden blot at gøre det første forberedende Arbejde, som jeg nu har skildret. Naar man da tænker paa, at jo længere vi naa frem mod Maalet, desto større maa nødvendigvis Modstanden blive, desto højere ville Kristendommens Fjender raabe om, at Byen er i Fare, da er der mange, der fristes til at blive bange. Ja, stod vi alene, da kunde der være Grund til Frygt. Men han er med os, vor uovervindelige Konge, hans store Kongetanke fylder os og samler os omkring ham. Der er sket store Ting i vort Land; mere end nogensinde staar Kristendommen som den sejrende Livsmagt, men der er i den danske Menighed en underlig Tøven overfor alle disse nye Erfaringer; vi trænge til mere uforbeholdent at tro, at Gud er mægtig til at indfri alle sine Forjættelser. Paulus har sagt et dybt Ord: Herren er *rig nok til alle, som kalde paa ham*; thi hver den, som paakalder Herrens Navn, skal blive frelst. En hel Evigheds Verden aabner han for hvert Menneske, der kalder paa ham, skulde vi da ikke kunne tro, at han af disse Evighedens Kræfter ville give os, hvad vi behøve, for at hans store Kongetanke kunne blive virkeliggjorte? Herren kender Vej til Hjerterne; han formaar at vække Ansvarsfølelsen derinde, saa at vi ikke skulle savne de fornødne Midler til Løsning af de store Opgaver, selv om det svimler for os, naar vi tænke paa, hvor meget der kræves; han skal ogsaa nok mægte at opvække Arbejdere til Høsten,

selv om vi nu ikke begribe, hvorfra de skulle komme. Men én Ting kræver han af os, for at det skal kunne ske: at vi tro ham paa hans Ord, forvissede om, at vi skulle komme til at se hans Herlighed, sikre paa, at han er rig nok til alle, som kalde paa ham.

Nazaretkirken.

Forretningsudvalget for Komiteen til Opførelse af en Sognekirke (Nazaretkirken) for den østre Del af St. Johannes Sogn har udsendt følgende Cirkulære:

Hermed have vi den Glæde at udsende et Billede af den projekterede nye Nazaretkirke, dels for at takke alle dem saavel i Hovedstaden som paa Landet, der allerede have ydet deres Bidrag, og for at meddele, hvor langt Sagen nu er fremrykket ved deres kærlige Offervillighed, og dels for at banke paa hos flere af Kirkesagens Venner for at bede om ny Hjælp og Støtte.

Tegningerne til Kirken ere udarbejdede af Arkitekt V. Nyebølle. Efter at være underkastede sagkyndig Bedømmelse, ere de nu godkendte saavel af den lokale Komité som af Kirkefondets Forretningsudvalg. Og de ville i en nær Fremtid blive tilstillede de kirkelige Autoriteter med Ansøgning om endelig Godkendelse til derefter at opføre en Sognekirke i den østre Del af St. Johannes Sogn med et Indbyggerantal i det nye Sogn af ikke over 10,000.

Kirkefondets Forretningsudvalg har givet Tilladelse til at paabegynde Opførelsen af Kirken paa Jernkirkens nuværende Grund, der er dets Ejendom, saasntart der er funden en ny Plads til Jernkirken. Formentlig vil dette kunne lykkes i Vinterens Løb; og saasntart de fornødne Midler ere til Stede, vil Opførelsen af den nye Kirke kunne paabegyndes.

De indkomne Bidrag til *Nazaretkirken* beløb sig ved det gamle Aars Afslutning til 23,474 Kr. 46 Øre. For at Sagen nu ikke skal trække i Langdrag, men det ønskede Maal maatte naas hurtigt, bede vi alle Kirkesagens Venner, og i Særdeleshed denne Sags Venner, om at støtte os med Bidrag, smaa eller store. De ville blive modtagne med Tak af enhver af os undertegnede.

København Ø., den 13. Januar 1898.

C. J. Holt.

Formand,
Krogsgade 1.

F. Mygind,

Næstformand,
Villemoesgade 54.

Fritz Bock,

Kasserer,
Blegdamsvej 104.

A. E. Friis,
Ryegsgade 36.

Henrik Levinsen,
Petersborgvej 2.

N. C. Monberg,
Rosenv. Hovedvej 23.

V. Wright,
Nøjsomhedsvej 17.

Store Gaver til Kirkesagen.

I Slutningen af 1897 blev der skænket to større Bidrag til Kirkesagens Fremme.

10,000 Kr. blev af en anonym Giver tilsendt Provst Glahn med Ønsket om, at Halvdelen skulde tilfalde Indsamlingen til nye Kirker paa Frederiksberg, medens den anden Halvdel skulde anvendes til en ønskelig Forbedring i den gamle Frederiksberg Kirke.

8000 Kr. blev af Grosserer Jacob Holmblad skænket Kirkefondet som Bidrag til Erhverveleen af Grunden til den nye Kirke i Sundby paa Amager.

Ved de 11 Gudstjenester

i københavnske Kirker den 15de Oktober 1897 indkom der i alt til Kirkesagen 2974 Kr. 14 Øre, nemlig

i Holmens Kirke	355,28	Kr.
i Garnisons Kirke	241,00	—
i Trinitatis Kirke	208,00	—
i Frelsers Kirke	133,13	—
i St. Jakobs Kirke	1263,22	—
i St. Matthæus Kirke	95,51	—
		2296,14 Kr.
i St. Johannes Kirke	202,00	—
i Nazareth Kirken	194,23	—
i Hellig Kors Kirke	62,00	—
i Frederiksberg Kirke	131,77	—
i St. Lukas Kirke	88,00	—
		678,00 Kr.
		2974,14 Kr.

De indsamlede Beløb indsendtes fra de 6 førstnævnte Kirker direkte til Kirkefondet, hvorimod de fra de sidstnævnte kom forskellige Kirkeindsamlinger til gode, idet det indsamlede i St. Johannes Kirke indgik til Boulevardkirken, i Nazareth Kirken til den nye Nazareth Kirke, i Hellig Kors Kirken til Brorsonskirken, og det, man indsamlede i de to sidstnævnte Kirker, skænkedes til den frederiksbergske Kirkeindsamling.

Iste Liste over Bidrag til Brorsonskirken

indkomne fra 21. Mai—10 August.

M. 4,00, K. D. 2,00, i Jesu Navn 2,00, Herren har dem behov 2,00, J. A. 10,00, Bech 2,00, A. G. 10,00, P. B. 10,00, H. G. 1,50, i Jesu Navn 50,00, Fru Knurr 20,00, Kaia 10,00, Frk. Petersen 100,00, C. G. 20,00, Skipper Hansens Enke 6,00, Fr. Hansen 4,00, Jacobine Hansen 1,00, Marie Hansen 1,00, Fru Zøyener 1,00, Bertha Springer 0,50, B. L. 2,00, B. 2,00, G. K. 3,00, Anna Jacobsen 5,00, Frk. Julie Hillerup 100,00, Bødker Funch 5,00, uden Mærke 2,00, O. L. 4,00, J. B. 4,00, M. Petersen, Allinge 50,00, C. Ferslew 24,24, A. S. 20,00, Aks. 7,00, N. Christensen 4,00, H. 7,00, i Jesu Navn 50,00, Marie Andersen 10,00, A. Aa 1,00, Herrens Procenter 4,00, i Herrens Navn 5,00, S. 25,00, ved Frk. Petersen 50,00, C. K. 10,00, N. O. 2,00, O. H. 2,00, Valdemar og Martha 10,00, Kammerherreinde Oksholm 50,00, A. H. 1,00, A. A. 2,00, Anna Andersen 10,00, ved Hanne Olsen 18,00, F.

Thaarup 12,00, Provst Hjort 6,00, en Ven i Todesgade 1,00, F. C. 4,00, Th. Cl. 2,00, Knud Hansen 10,00, Pastor Prior 20,00, Venner i Tjedsted 7,40, Læge Thorborg 20,00, et Medlem 10,00, uden Mærke 10,00, do. 10,00, en ung Pige 2,00, indsamlet af M. & L. 15,00, Bülow 1,00, en Sygeplejerske 5,00, G. 2,00, C. A. N. 10,00, U. Hoffmann 4,00, M. Gjellerup 5,00, Augusta Ruder 4,00, M. Mygdal 2,00, Ludvig Gjerulff 20,00, et Møde i Maarum Sogn 299,25, Frk. Herholdt 10,00, S. S. 5,00, J. L. 2,00, Kirstine Hansen, Odense 2,50, Laura Beltoft 5,00, Frk. Zani Koefoed 5,00, Jomfru B. Christensen 0,75, Enke M. Born 1,00, Jomfru Hansen 1,00, Enke G. 5,00, L. A. Bruhn 1,00, J. Olsen 2,00, S. Hein 1,00, H. Ernst 2,00, A. Worm 1,00, J. C. Petersen 1,00, C. Hansen 0,50, Fru Prytz 1,00, L. J. 1,00, R. O. 0,50, E. 1,00, A. W. 1,00, C. R. 1,00, A. T. 1,00, F. G. 1,00, M. K. 0,50, B. N. 1,00, Jenny B. 0,25, Thora R. 0,25, Laura 0,35, H. G. 1,00, Lydia 0,50, K. M. Jensen 2,00, ved Hanne Olsen 10,00, ved Zøylner & Springer 3,00, ved Bader Buhl 7,50, ved Paul Hansen 33,90, Karen M. H. 10,00, X. 2,18, en lille Skærv i Jesu Navn 10,00, uden Mærke 10,00, ved Marie Larsen 11,00, Anna Andersen 5,00, L. Aa. 1,00, Søstrene Hansen 4,00, Julie Krog 2,00, Pastor Brammer 3,00, Sophie Brammer 5,00, L. Svendsen 5,00, Frk. Christensen 2,00, S. Mourier 2,00, J. G. 2,00, Peter Madsen 2,00, Anna Larsen 2,00, P. Christiansen 1,00, Gina Christoffersen 2,00, Dorthea Nielsen 0,25, Marie Michelsen 0,50, E. Petit 5,00, M. M. V. 1,00, Karen Rasmussen 0,85, Dorthea Nielsen 0,25, H. Petersen 1,00, M. Lunn 5,00, Laura Andersen 1,00, Frk. Bekker 10,00, Urtekr. Dalgaard 2,00, Frk. Vinding 2,50, M. Petersen, Næstved 5,00, Kirstine Poulsen 5,00, Naumann 1,00, Hansine Andersen 2,00, Madam Birch 0,80, X. 2,60. Kr. 1468,32.

København d. 11. Aug. 1897.

Nørrebrogade 45.

J. C. Groule,

Kasserer.

2den Liste over Bidrag til Brorsonskirken

indkomne fra 11. August til 25. November 1897.

Efterslet fra Mødet i Maarum 10,00, ved Karen Olsen 46,41, et Møde i Ans 19,14, Rodemester Fasting 2,00, P. Christiansen 20,00, L. Petersen 2,00, O. Müller 3,00, C. V. Johansen 5,00, Fru Andersen 5,00, Detailh. Andersen 5,00, Jensine Hansen 4,00, Emilie Rosholm 5,00, Kathrine Rosholm 20,00, Signe Rosholm 10,00, Fru Bentzen 2,00, ved Elka Dittmar 38,60, ved Enke Jensen 27,25, H. 5,00, Fru Gjern Ribe 10,00, Hansen 1,00, K. J. 4,00, A. P. 0,50, J. H. 0,25, uden Mærke 1,00, F. H. 0,50, Christiansen 0,50, Professor Petersen 2,00, Danæus 2,00, M. Hansen 1,00, A. Halling 1,00, J. Winther 0,30, M. R. 0,50, Christiansen 1,00, K. Authon 0,25, Fru Werner 1,00, Schellerup 1,00, Henry Hee 2,00, V. P. 1,00, H. C. 1,00, Ida Andersen 2,00, H. Andersen 1,00, Marie Hansen 1,00, N. B. 1,00, Else Willumsen 1,00, S. G. 1,00, T. Søeborg 0,50, Boesen 0,75, Cand. Jensen 0,50, Risbye 0,50, Gerda 1,00, Erik 1,00, Th. Kühnell 2,00, O. Petersen 2,00, B. Nielsen 2,00, K. Nielsen 0,25, M. D. 0,25, Asta 0,25, Povline 0,25, E. & C. G. 2,00, Marius Petersen 5,00, K. Eilertsen 1,00, H. B. 0,25, K. Tranekær 20,00, S. H. 0,50, A. A. 0,50, C. S. S. 0,25, J. H. 0,25, C. H. 1,00, B. P. 1,00, C. I. 0,25, P. P. 2,00, H. Busch 0,25, J. Larsen 1,00, G. Nielsen 0,25, Fru Larsen 2,00, A. 1,50, V. W. 1,00, N. & K. 1,00, A. B. 0,50, R. B. 1,00, C. E. 1,00, L. L. Clausen 10,00, et Møde i Helligkorskirke 220,47, Fru Andersen 2,00, M. Larsen 2,00, M. Henriksen 2,00, Claudi 2,00, Stephensen 2,00, C. Ortved 2,00, G. Petersen 1,00, A. G. Andersen

1,00, F. A. Norup 2,00, P. Olsson 1,00, L. Bruun 5,00, Gjertsen 1,00, Enke Dosee og Datter 1,00, Christiansen 1,00, Bech 1,00, Larsen 1,00, Madsen 1,00, M. Larsen 8,00, E. Hansen 30,00, D. G. 2,00, Murmester Nielsen 20,00, en Synder 2,00, uden Mærke 4,00, D. G. » i Jesu Navn« 25,00, N. N. 9,12, Fru Anine Meinert 10,00, Pastor Alf Meinert 10,00, O. Mynster 20,00, Tuxen 2,00, G. Steenberg 20,00, V. H. 2,00, Schumann 10,00, M. S. 2,00, E. 2,00, Julie 1,00, M. Jørgensen 1,00, S. S. Jensen 1,00, C. Petri 2,00, A. Wittrock 1,00, W. B. L. 2,00, C. J. 2,00, J. W. 1,00, B. H. 1,00, Otto Kinck 10,00, L. 10,00, H. J. Møller 2,00, K. 10,00, Olsen 0,25, P. Madsen 0,25, E. Cohn 0,25, E. Carlsen 1,00, H. Kunert 0,25, A. Beck 0,30, K. Galskøt 0,25, en lille Skærv i Jesu Navn 10,00, ved Henriette Linsen 21,10, ved Hanne Olsen 10,00, Z. & Spr. 1,50, ved Hulda Fischer 35,25, ved Md. Jensen 6,00, M. 2,68, i Frelserens Navn 4,00, ved Karen Olsen 14,00, K. M. 1,00, J. L., en unævnt 2,00, to unævnte 10,00, E. Jørgensen 4,00, G. 2,00, X. 1,50, en ukendt 2,00, ved Frk. Olsen 25,00, S. Hansen 2,00, Seminarieførstander Tang 10,00, Urmager Friis 8,00, C. C. 5,00, A. Christensen og Forlovede 3,00, Anna Andersen 7,00, J. C. 10,00, Sch. 5,00, L. Aa. 2,00, Fra Bülowvej 36 B 6,00, Købmand Østerby, Sæby 10,00, Cand. polyt. Reimers 50,00, med Tak for 1. S. e. Tr. i Jacobs Kirke 50,00, ved Fru Thorsen 17,25, Slotspræst Linneman 50,00, V. & V. Grønbech 5,00, J. P. S. 50,00, Fabrikant Nissen 50,00, D. & L. 10,00, Fru Clausen 5,00, Fru Windfeldt 0,75, Fru F. 2,50, A. Becker 1,00, Fru Oxelberg 10,00, Fru Møller 1,00, L. C. Jensen 5,00, V. Gabe 2,00, A. Morville 1,00, M. Hoff 1,00, Fru Elisabeth H. 5,00, F. Petersen 2,00, M. Jacobsen 4,00, V. Hoppe 1,00, C. Schouw 2,00, A. Houmann 0,25, C. Hansen 0,50, L. Wolfhagen 1,00, C. H. 0,10, M. Schou 2,00, M. Berggren 0,50, A. Rasmussen 1,00, M. Rehn 0,50, ved Frk. G. 2,30, Z. & Spr. 1,50, en ukendt 2,00, ved Frk. Petersen 10,00, ved Frk. Olsen 10,00, M. 2,00, R. 8,00, Liste Nr. 2462 9,47, en unævnt 2,00, ved Maler Palen 7,00, ved Md. Jensen 3,00, X. 1,50, en Søster i Herren 2,00, ved Fru Kjær 28,00, A. + A. 50,00, Gross. V. Callesen 50,00, en Kvinde 4,00, Ch. Allerup 2,00, Fru Meiling 1,00, H. Christoffersen 2,00, M. Hansen 0,50, R. Nielsen 4,00, L. Andersen 0,50, Ch. Hammer 2,00, et Møde i Helligkorskirke 62,00, A. Holm 1,00, Henriette Jensen 2,00, Alma Christensen 2,00, Tbyra Jacobsen 2,00, Købmand Faaborg 50,00, Joh. 11, 4, 3,00, Anna Andersen 10,00, til Brorsonskirken 10,00, H. Petersen 2,00, P. Christiansen 2,00, Dorthea Nielsen 0,50, Dorthea Petersen 0,50, Jonette Hansen 3,00, Jacobine Hansen 3,00, Marie Hansen 2,00, uden Mærke 5,00, do. 3,00, do. 10,00, Anna Bruns 2,00, C. 2,00, Olga 10,00, Cigarh. Nielsen 20,00, Laura Andersen 0,50, Md. Birch 0,50, Fru Stoere 1,00, Frederiksen 1,00, Fru Rasmussen 1,00, C. G. 2,00, Murerm. Rasmussen 2,00, A—e 10,00, Svend 2,00, H. 2,00, F. 1,00, Nielsen 1,00, E. Andersen 0,25, J. N. 5,00, I. 200,00, Fru Lauridsen 10,00, ved Camilla Bentzen 20,00, P. Appelkvist 0,70, Emanuel 0,25, Th. Knudsen 1,00, N. P. Kaas 1,00, Petrine 1,00, ved Maren Nielsen 25,00, J. Lohmann 1,00, Fru Østergaard 0,50, Jfr. Sørensen 0,35, Emma Müller 2,00, J. Neindam 1,00, C. Hovgaard 1,00, K. Hovgaard 3,00, månedlige Bidrag 2,05, Fru Place 2,00, Fru Christensen 2,00, ved Pastor Kolds Møder i Jylland: Randers 75,00, Aalborg 95,52, Skagen 66,44, Sindal 18,40, Horne 52,19, Tversted 27,48, Hjørring 100,00, Læsø 46,33, Sæby 56,46, Understd 18,02, Frederikshavn 104,25, Asaa 57,15, Fjerzitslev 27,06, Lerup 32,02, Horsens 40,01, Harboøre 124,74, Nimtofte 65,02, Holstebro 61,29, Holger i Aarhus 9,00, E. R. 10,00, uden Mærke 10,00, Karen Olsen 1,00, Klara Nøslér 1,00, Z. & Spr. 1,50, ved Hanne Olsen 10,00, ved Frk. Petersen 12,00, en lille Skærv i det velsignede Jesu Navn 10,00, tre unævnte 3,50, en Sparebøsse 1,75, Tuttemand 100,00, ved Frk. Westring 42,00, Jensen, Møllegade 8,00, A. Lundstrøm 2,00, E. Nielsen 2,00, en unævnt 10,00, Vognmand Nielsen 5,00, Vinh. Kolding 5,00, Urtekræmmer Thorsager 5,00, Anna

Nielsen 2,00, R. Christiansen 12,00, P. Svensson 5,00, Snedker Hansen 1,00, Md. Jensen, Fiskergade 0,50, L. + O. 500,00, Fru Keller 20,00.

Tilsammen 3930,47 Kr.

Første Liste udgjorde 1468,32 —

Ialt 5398,79 Kr.

J. C. Groule,

Snedkermester, Kasserer,

Nørrebrogade Nr. 45, N.

Vi bede fremdeles Kirkens Venner hjælpe os til at naa Maalet for Indsamlingen, 30,000 Kr.

Paa Udvalgets Vegne:

Vilh. Kold,

res. Kapellan ved Helligkorskirken, Formand,

Brohusgade Nr. 9¹, N.

Anden Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af
St. Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt).

Handelsmand P. A. Petersen 1,00, Fru Thora Saurberg 1,00, Justitsraad M. P. 1,00, Julius Nielsen 5,00, Marie Nielsen 5,00, Katrine Nielsen 3,00, Fru Schrøder og Frk. Rasch 2,00, Missionskredsen i Marstrandsgade 60,00, Fru Hossy 5,00, Pastor R. Petersen 5,00, Gertrud Christiansen 2,00, uden Navn 3,60, P. P. 500,00, Tjenestepige Anna Larsen, 2 Mdr., 2,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Typograf Teller mdl. 1,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Peter og Georg Christensen 10,00, en Officer 10,00, Johanne Johansen 2,00, Md. Petersen mdl. 0,25, Johanne Larsen 4,00, Gross. P. Jensen 10,00, Grønth. Olsen 2,00, Md. R. Jensen 1,00, Politibetjent C. Nielsen mdl. 4,00, A. T. 4,00, Kirstine Nicolajsen 1,00, Corn. Fjord & Co. 20,00, Jørgen Lassen, Borup Mark 2,00, H. Lundbech 10,00, H. B. Kjær 10,00, Fru Simony mdl. 2,00, P. A. Fischer 25,00, Amalie Hansen 10,00, Md. Caroline Hansen 2,00, Md. Nielsen 2,00, Proprietær Lawaetz, Refnæsgaard 20,00, N. J. Rolund 4,00, Cand. mag. V. Balslev 5,00, A. B. 10,00, V. A. 4,00, Gross. L. Tang 50,00, A. L. 6,00, R. S. ved Pastor Wegener 50,00, Wg. 1,50, Frk. Sofie Lund 3,00, Fru Anna Fejlberg 3,00, Assistent Aage Fejlberg 1,00, A. C. 2,00, ved Møde i Nørholm 15. Juni 251,00, O. L. 4,00, Portier T. Sauerberg pr. Juni Md. 2,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Typograf Teller mdl. 1,00, Skom. Petersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Petersen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Gross. C. R. Bonne 10,00, H. Lange $\frac{1}{2}$ Aar 50,00, Karen 2,00, Marie 1,00, Md. Hansen inds. 3,00, Md. Hansen inds. 2,15, Fru Frederiksen inds. 3,00 + 4,00, F. F. 150,00, Gross. Anders Nielsen 30,00, Moder ved Pastor Holt i Løvenborg Skov d. 7 Juni 141,00, S. Bjert Kirke $\frac{9}{6}$ 211,15, Vejstrup Missionshus $\frac{10}{6}$ 28,63, Esbjerg Kirke $\frac{11}{6}$ 91,47, Lemvig Kirke $\frac{13}{6}$ 269,25, Lem Kirke $\frac{18}{6}$ 40,60, Lomborg Præstegaardshave $\frac{14}{6}$ 179,56, Hygom Kirke $\frac{15}{6}$ 187,93, N. Nissum Kirke $\frac{16}{6}$ 184,00, Holstebro Kirke $\frac{17}{6}$ 63,28, Hvidbjerg Missionshus $\frac{18}{6}$ 100,00, Uglev Missionshus $\frac{20}{6}$ 125,04, en unævnt i Taulov ved Lærer Rosenkjær 7,27, Frk. Tousing 3,00, E. og J. 5,00, Cand. jur. C. Lerche 10,00, Pastor emer. Cramer 40,00, Guds Gave 100,00, Etatsraad C. Ferslev (Annoncer) 151,12, unævnt 10,00, S. V. 5,00, Margrethes Sparebøsse 9,00, ved Anna Hansen 3,00, Fru Ølgaard $\frac{1}{2}$ Aar 25,00, I. Ø. 25,00, J. Nielsen 15,00, Elna Petersen 4,00, Frk. Giebenhause 8,00, Fru Mayntz

10,00, Fru Thomsen 2,00, K. H. 10,00, M. P. 2,00, Fru Thea Thaning 1,00, Oberstinde E. Schønning 5,00, Cathe og Amalie 3,00, Henriette Sand 1,00, Andrea Christensen 1,00, E. P. 10,00, C. Boesen 1,00, L. Bech 1,00, B. 1,00, J. Wr. 1,00, F. K. 1,00, M. K. 1,00, V. B. 1,00, A. Tillisch 1,00, V. Johansen 2,00, U. C. M. 5,00, Chr. Christiansen 5,00, K. B. 4,00, Frk. Nielsen 1,00, Indholdet af en Bøsse ved Prof. Westergaard 7,00, Hørkræmmer Andersen 10,00, Enke M. Nielsen 2,00, Enkefru Krag 5,00, »Hvorfor tøver du?« 1ste Bidrag 20,00, 3 Beboerinder af Soldenfeldts Stiftelse 5,00, Md. Hvilsted 0,75, A. T. 4,00, Pastorinde Prior 5,00, Hanne Nielsen 10,00, Dagmar Bentzen 5,00, Bødker Funch 6,25, Christine Petersen 3,00, E. K. 2,00, Premierløjtnant V. C. Petersen $\frac{1}{2}$, Aar 50,00, Manufakturhandler C. E. Krarup 100,00, uden Mærke 30,00, —t. 2,00, ved Frk. Reuther fra Soldenfeldts Stiftelse 7,50, Md. Winckler 0,75, Frk. Jeppesen $\frac{1}{4}$, Aar 10,00, Poulina Nielsen 5,00, Kirstine Nicolaisen 1,00, en unævnt i Taulov ved Lærer Rosenkjær 5,10, Margrete Nielsen 2,00, Gronth 2 Mdr. 4,00, Frkn. Nerup og Mortensen 2 Mdr. 2,00, Lauritz Pedersen 0,50, Halvdelen af Bidrag paa Bornholm ved Pastor Lind og Missionær Wrights Rejse 42,49, Marg. Reimers, Sæby 2,00, Portier F. Sauerberg mdl. 2,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Typograf Teller mdl. 1,00, Skomager Petersens Hustru mdl. 0,50, Jomfru Ida Petersen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,60, Prok. L. Svendsen 10,00, K. 1,00, J. P. 20,00, »til Guds Ære« en Sparekassebog 58,37, Kommerceraad Jakob Petersen 15,00, Sostrene Warburg 200,00, Pastor Holts Møder i Skanderup Kirke $\frac{6}{7}$ 129,20, Understed Kirke $\frac{11}{7}$ 26,75, Frederikshavns Kirke $\frac{12}{7}$ 51,90, Byrum Kirke Læsø $\frac{18}{7}$ 66,25, Sindal Kirke $\frac{14}{7}$ 39,88, Feldballe K. $\frac{15}{7}$ 59,09, Knebel K. $\frac{16}{7}$ 40,72, Give K. $\frac{18}{7}$ 56,50, en unævnt 4,00, P. Raakjær 1,00, Marie Hansen 6,00, Dagmar Bentzen mdl. 5,00, Stud. med. 2,00, ved Anna Hansen 3,70, solgt Billede 0,50, Efterslet fra Mødet i Understed 2,00, Sergent Nielsen 2,00, »119« 6,00, Enke Helsing 1,00, Anna Petersen 2,00, Karen Olsen 2,00, Christine Jensen 1,00, en Gris 5,00, Md. Petersen 1,00, ved Frk. J. H. 16,75, Sofie Madsen 2,00, Fru Henschel, Poul og Otto 10,00, Hr. og Fru Jakobsen 5,00, Frk. Gottlieb 0,50, Dorthea Evensen 1,00, hos Urmager Friis: Urmagersvend P. B. Hansen 3,00, Skræder N. L. Jensen 6,00, Frk. C. Holm 0,25, Fru L. Petersen 0,25, Fru Vesterlund 1,00, C. A. C. 10,00, Urmager Friis 24,00, H. & R. C. 40,00, Fru Marie de Güntelberg 2,00, Skibsbymester ved Orlogsværftet M. Strøm 10,00, Fuldmægtig Osten 20,00, Anna Larsen for Juli og August 2,00, Fru Bauditz 2,00, Missionselev Møller 2,00, Md. Sørensen Juni og Juli 1,00, Md. Larsen Juni og Juli 0,50, Martha 3,00, Fuldmægtig Bangert 30,00, Fru A. Ohlsen 100,00, Fru E. Olsen 25,00, Bredal for 4 Mnd. 4,00, Johs. Lütken 2,00, Andersen 1,00, Fru Olsen 7,00, Marie Schrøder 8,00, Gross. Christensen 2,00, ved Frk.*A. Fensmark: Frk. Moberg 2,00, Frk. Poulsen 2,00, Frk. F. 1,00, Fru Rudolph 1,00, Fru Olsen 3,00, Fru Tenot 2,00, Frk. A. Fensmark 5,00, Politibetjent Nielsen 4,00, Md. Caroline Hansen 2,00, Valborg Andersen 1,00, Sophie Jensen 5,00, Maren Rasmussen 5,00, Fru P. 4,00, M. M. 10,00, Christine Rasmussen 5,00, Md. Petersen 3,00, A. T. 4,00, Fru Simony 2,00, Dagmar Bentsen 5,00, Karl Hansen 1,00, Poul Rasmussen 1,00, K. Kristensen 1,00, Axel Mathisen 1,00, Julie Bauer 2,00, Charlotte Hamann 2,00, Valdemar Hamann 2,00, Hedevig Johnsen 10,00, ved Anna Skott 4,25, A. Lorentz 0,50, C. Pedersen 0,25, S. L. Nielsen 0,25, J. Sørensen 25,00, Lærer Ipsen 10,00, Ellen i Bjerregade 10,00, Renter i Bikuben $\frac{1}{7}$ 2,94, Knud Jensen Knudsen, Fælleddgaarden, Fyn 10,00, Fru Frederiksen 6,00, Md. Hansen 2,00, F. F. 100,00, Cigarh. Nielsen 5,00, Fru P. Klitgaard 100,00, H. & F. G. 10,00, P. Madsen, Fakse, ved Anna Hansen 2,00, Fru F. Fog 2,00, andre Bidrag fra Fakseegnen 3,96, Marie Hansen 5,00, Md. Caroline Hansen 2,00. —t. 7,00, Kirstine Nicolajsen 1,00, Thyra Petersen 2,00, Frk. Gjede 4,00, Fru Simony 2,00,

Frk. Obel 2,00, Fabr. A. C. Nissen 10,00, H. P. Brammer, Lynæs 10,00, W. (ved Frk. Brammer) 40,00, ved Anna Hansen 3,00, Frk. Marie Øllgaard 10,00, Møde i Karrebæk Kirke $\frac{10}{9}$ ved Pastor Holt 76,67, Manufakturh. Selmer 2,60, S. K. Lykkegaard, Horne, ved Caroline Jørgensen 3,00, Fru Asdal 1,30, Jfr. Mikkelsen, Horne 1,00, Christine Mikkelsen, Horne Højskole 0,50, A. A. Andersen, Horne Højskole 10,00, Lars Veienkauff, Terpe 0,50, Jens Andersen, Tornby 1,00, Lauritz Tophøj, Terpe 1,25, indsamlet i Horne Missionshus 14,20, Birthe Hansen, Horne 0,25, Kristine og Ingeborg, Horne 1,00, Søren Risager, Horne 1,00, Renter i Diskontobanken $\frac{30}{6}$ 49,65, i Jesu Navn 3,25, Dagmar Bentzen mdl. 4,00, en anonym 10,00, Kleofine Sørensen 3,00, Marskandiser Knudsen 10,00, Md. Hvilsted kvart. 0,75, Alvida Sørensen 1,00, Elna Petersen 1,00, en anonym 5,00, Chr. Petersens Enke, Vemmelund 2,00, Kirstine Nicolajsen mdl. 1,00, Manufakturh. Jensen 10,00, Urmagersvend J. B. Hansen 2,00, solgte Numre paa Gulduret 40,00, Urmager Friis 16,00, Enke Gertrud Jørgensen 2 Md. 1,00, Frk. Pagh 2 Md. 5,00, Skomager Pedersens Hustru 2 Md. 1,00, Jomfru Ida Petersen 2 Md. 1,00, Typograf Teller 2 Md. 2,00, Handelsmand P. A. Petersen 2 Md. 2,00, Portier T. Sauenberg 2 Md. 4,00, Gross, C. A. Bruhn 10,00, Partikulier Lundberg 10,00, Bogtrykker Fischmann 5,00, E. 3,00, ved Fru A. 1,50, Frk. Jeppesen kvart. 10,00, Rosa Jensen 2,00, Christiane Nielsen 3,00, Frk. Petersen, Riserup 2,00, Md. Winkler kvart. 0,75, H. 2,50, H. kvart. 1,00, H. Schligting kvart. 0,30, C. Ortmann kvart. 0,60, H. B. kvart. 1,00, T. B. kvart. 0,30, Frk. Andersen, kvart. 0,30, Fru Simony mdl. 2,00, ved Poulina Nielsen 10,25, O. Andersen 10,00, en Mand fra N. Nissum 2,00, Karen 1,00, Tante Christine 1,00, Tante Bolette 1,00, Vicevært Nielsen 2 Md. 1,00, Md. Sørensen 2 Md. 1,00, Md. Larsen 2 Md. 0,50, »Guds Gave« 100,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, Md. Caroline Hansen 2,00, Møde i Ishøj Missionshus $\frac{4}{10}$ 7,72, ved Anna Hansen 1,25, Grønth. Jonsen 2 Md. 4,00, Frkn. Nerup og Mortensen 3 Md. 3,00, Lauritz Petersen 1,00, Møde i Saaby $\frac{5}{9}$ 24,32, Møde i Nørre Jernløse $\frac{6}{9}$ 13,86, Møde i Tusse $\frac{6}{9}$ 21,20, E. G. 5,00, Rise Frandsen 6,93, Møde i Nazaretkirken 194,23, Folketingsmand, Entreprenør N. Andersen 1000,00, J. C.s Missionsbøsse 20,00, Frk. Madsen 4,00, »Hvorfor tøver du?« 2det Bidrag 20,00.

Ved Fru Andersen, Lemvig 12,25, ved Frk. B. Jensen fra Venner i Tørring 23,75, J. C. ved Sognepræst Wegner 10,00, J. Jørgensen, Seggelund, og N. P. Pedersen, Christiansfeldt 15,00, F. T. 4,00, Damer paa Soldenfeldts Stiftelse, østre Fløj, 3. Sal, 2,35, Pastor Bjerg Nielsen, Krogsted 10,00, G. 20,00, Pastor emer. Fejlberg 10,00, Enke Gertrud Jørgensen mel. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 5,00, Jomfru Ida Pedersen mdl. 0,50, Typograf Teller mdl. 1,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Portier T. Sauerberg mdl. 2,00.

Ialt med det tidligere indkomne 15,224 Kr. 88 Øre.

Vi takke hjertelig for de Kærlighedsgaver, der i det forløbne halve Aar ere indkomne saa rigelig baade fra Hovedstaden og fra Landet. Men vi bede fremdeles om en kraftig Støtte af alle dem, der ønske Guds Riges Fremgang i Hovedstaden, trods al Vantroens Modstand.

København Ø., den 29. Oktober 1897.

P. K. V.

C. J. Holt,

Formand,

Kroghsgade 1.

F. Mygind,

Næstformand,

Villemoesgade 54.

F. Bock,

Kasserer,

Blegdamsvej 104¹.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i November 1897.

Ved Provst Levinsen: $\frac{8}{7}$ 98 + 8,00, $\frac{14}{9}$ 94 + 8,00, J. Knudsen, Lemvig 2,00, Gross. Svend Petersen, Aarsb. 5,00, Lærer E. A. Jacobs, Aarsb. 3,00, ved Pastor Th. Petersen, inds. ved Møder i Kjørteminde Kirke $\frac{17}{10}$ 33,50, Snave Missh. $\frac{18}{10}$ 30,00, Assens Kirke $\frac{19}{10}$ 62,55, Frue Kirke i Odense $\frac{20}{10}$ 32,00, ved Sognepræst P. G. Helms, Janderup, fra Enke Mette Hansen i Billum 1,00, F. B., Aarsb. 60,00, ved Sognepræst Ad. L. Hansen, N. Nissum pr. Humlum, fra Agergaard, N. Nissum, til Opførelse af smaa Kirker 6,00, Margrethe 10,00, ved Pastor Schack, fra et Møde i Bredstrup Missh. 41,55, Prof., Dr. theol. P. Madsen 100,00, Gross. Jacob Holmblad 8000,00, Aarsb. fra Frk. Ellen Krarup 6,00, Vinh. Peter Jørgensen 10,00, Enkefru Th. Hansen 10,00, Pastor D. C. Prior 20,00, Manufakturh. C. E. Krarup 20,00, Murmester Johs. Kayser 4,00, Frk. O. Lütken 5,00, Frk. J. Laurberg 2,00, Gross. P. C. A. Sthyr 25,00, kgl. Hof-Guldtrækker Ragnar Øller 10,00, Ekviperingsh. H. C. Schmidt 10,00, Brygmester Jungersen 2,00, Chocoladefabrikant Hintz & Co. 25,00, Frk. Emilie Soldin 3,00, fhv. Købmand C. Hansen 40,00, Malermester Joh. N. Schrøder 10,00, Fuldm. G. Blankensteiner 2,00, Organist C. Møllerup 2,00, B 25,00, Frk. Rosa Holm 10,00, Enkefru H. Borch 5,00, Overretsass. A. Grüner 20,00, Bogbindermester John Norrie 6,00, Gross. Andreas Lefoli 4,00, Direktør C. A. Iversen 10,00, Højesteretsadvokat H. Halkier 100,00, fhv. Manufakturh. Edv. Holm 2,00, Pastor Alfr. Meinert 10,00, ved Pastor Th. I. Petersen, Møde i Ulbjerg Kirke $\frac{10}{11}$ 98 12,44, F. L. 5,00, H. W., Aarsb. 5,00, Enkefru C. Lyders, Aarsb. 10,00, Prof. Edv. Holm, Halvaarb. 10,00, Biskop P. E. Lind, Aarsb. 10,00, Prof., Billedhugger Saabye 100,00.

Ialt Kr. 8953,04.

Endvidere modtaget under Mrk. L. + O. 1000 Kr. til at fordele til den nye Brorsons Kirke og den nye Nazareths Kirke.

Kjøbenhavn K. d. 30. Nov. 1897.

Slotsholmsgade 12¹.

Johan V. Adolph,
f. t. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkefondet bedes sendte til Grosserer Joh. V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Uregelmæssigheder i Forsendelsen bedes af Bladets Modtagere anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Indhold: Foredrag af Pastor Friis Hansen og Prof. H. Westergaard. Store Gaver. Fra Komiteen for Nazarethkirken. Fra de 11 Guds-tjenester. Bidragslister.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen.*

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 9

Den 25de Februar.

1898.

En Folkekirkes Betydning og Opgave.

Under ovenstaaende Overskrift gengiver „*Luthersk Kirke-tidende*“ et Foredrag, som den højt ansete Præst og Pastoralteolog i Kristiania *Gustav Jensen* har holdt for en større Kreds af Præster. Det interessante Foredrag indeholder saa mange Sandheder, der passe ogsaa paa vore Forhold, at vi nedenfor gengive det i et udførligt Uddrag.

Forfatteren begynder med at omtale den Bekymring, hvor-med mange Kristne se paa en *Folke- og Statskirke*. Ogsaa Sekterne angribe den stedse som en Kirke mod Herrens Vilje, fordi den rummer talløse Skarer af Navnkristne. Idet de vise hen til den første Menighed, som deres smaa Samfund af mer eller mindre bevidst Troende kunne minde om, synes de at mene, at Folkekirken overhovedet er en Misforstaaelse og følgelig største Delen af Kirkens Historie et stort Fejlgreb.

Men Jesu egne Ord vise, at de kristne Folk og Folkekirkerne maa være *efter Herrens Vilje*. Jesus siger udtrykkelig: „Gaar hen og gør alle Folkene (Folkeslagene) til Disciple, idet I døbe dem i Faderens, Sønnens og den Helligaands Navn, og lærer dem at holde alt det, jeg har befalet eder“ (Matt. 28, 19). Ligesom Gud engang særlig antog sig eet Folk, Israel, antager han sig ved Evangeliet paa ny Maade alle Folk. Den Form for menneskeligt Samfundsliv, som et Folk er, viser sig at have sin særegne Betydning for Guds Riges Husholdning, ligesom Familien, hvoraf Folket oprinder, har det.

Bragt gennem faa, ringe Mennesker til Hedningernes store Verden fuldbyrdede Evangeliet Underet: Kristendommens mægtige Sejr. Kun hvor Kristendommen var svag, blev den begrænset til et lille Samfund i Hedningeland. Alle andre Steder underlagde den sig *hele* Folkets Masse. Og det er Kristnes

Haab, at saaledes vil det fremdeles ske, at Hedenskabet i Kina, paa Madagaskar, i Indien ganske skal overvindes og dette selvfølgelig uden de forkastelige, ydre Midler, forrige Tider brugte, — alene i Kraft af en indre Nødvendighed, ved Kristi Evangeliums Aandsmagt, som ingen ganske kan unddrage sig.

Betydningen af et Folks ofte kun altfor udvortes Tilslutning til Kristendommen bliver nu først denne let paaviselige: at Kristendommen faar Magt i Samfundet og — til en vis Grad — omdanner Sæder og Skikke. Denne viser sig klarest overfor Samfundets svageste: Kvinder, Børn etc. Men det skønnes overhovedet gennem hele Folkets Liv, der løftes op i en højere Sfære. Enhver, der har levet i Hedningeland, og Forfatteren selv, der har opholdt sig blandt Muhammedanere, føler stærkt Forskellen og erkender, hvilken Lykke det er at være født i et kristent Land, trods Kristenhedens Mangler og Forsyndelser. Dernæst gør Kristendommen ved sin nye Livskraft og sin Paa-virkning af Samfundslivet Folkene, som den underlægger sig, skikkede til at være Kulturens Bærere, disse Folk blive „de levende blandt Folkene paa Jorden“, de, der nærmest naa, hvad Gud betegnede med „at gøre sig Jorden underdanig.“

Meget vigtigere er imidlertid Spørgsmaalet: Hvad Betydning har en Folkekirke for selve det kristne Liv i Tro og Helliggørelse? Hovedvægten ligger her paa, at de Kristne befris for den Smitte og de Tab ved Tilbagefald til Hedenskab, som den stadige Berøring med dette andet Steds ofte udsætter Menigheden for. Kristenlivet understøttes af det hele Samfunds beslægtede Aand, og Kraft spares til Kampen mod den Ondes mere aandelige Fristelser, og til Arbejde paa Kristen- og Kirkelivets stadig udvidede Opgaver.

Og endelig gør Forfatteren opmærksom paa, hvorledes Ordet og Naademidlerne gennem Folkekirken Aarhundrede efter Aarhundrede, Slægt efter Slægt bæres ud, „saa der ikke er nogen saa bortgemt i en fjern Krog af Folket, at de skulle behøve at savne det evige Livs Lys paa deres Vej“. Heri ser han væsentlig Folkekirkens Betydning. „Tænk, hvilken Sky af Guds Ords Sæd, der saaledes saas over Landet og ind i alle de enkelte Sjæle.“ Hvorledes vilde Tilstanden være, om dette ikke var sket, eller om det ophørte at ske?

„Herren har da villet Folkekirkene, fordi de ere Udtryk for *Guds almindelige Kærlighed*, hans Kærlighed til alle“.

Sekterne naa kun faa; deres Indflydelse er vekslende, ofte meget kortvarig. Største Parten af et Folk kunde trods dem leve i hel Uvidenhed om Jesu Evangelium. Idet de haane Folkekirken, haane de enten hvad de ikke kende, eller spotte i alt Fald den, der har arbejdet for dem, og uden hvilken de selv intet vilde have udrettet.

Herpaa fortsætter Pastor Gustav Jensen saaledes*):

„Der er dog ved denne Omtale af Folkekirkernes Betydning Ting, som bør tilføjes, idet vi derved særlig tænke paa Forholdene hos os. Det folkekirkelige Samfund hos os lider allerede af Mangler, der ikke kan siges at høre nødvendig sammen med dets Væsen som Folkekirke. For det første har den norske Folkekirke en streng statskirkelig Form, hvorved den holdes nede i uværdig Bundethed under Staten og navnlig i sin overordnede Ledelse næsten ikke har Udtryk for sin ejendommelige Art som Kirkesamfund. Kongen er øverste Biskop; en Departementchef staar i Spidsen for dens Styrelse; Stortinget er kirkelig Lovgivningsmyndighed. Der har, som bekendt, hos os været anvendt megen Kraft paa at søge en Bedring i dette Forhold uden at sønderrive de Baand mellem Kirke og Stat, som i folkekirkelige Tider ere naturlige; men det er hidtil ikke blevet til noget. For det andet se vi, at Folkekirken inden sit Omraade ogsaa omfatter dem, der ved grundstørtende falsk Lærdom eller ugudelig Vandel tydelig vise, at de ikke høre den til og ikke *vil* høre den til. Her er et meget saart og vanskeligt Punkt, og i hvilken Retning man end søger Løsningen, tilfredsstilles man ikke helt.

Men sæt endog, at disse Mangler paa bedste Maade vare rettede, der vilde dog altid ved selve Folkekirkens Væsen som omfattende Folkets store Mængde, onde og gode, være noget ængstende, ufuldkomment. Og der vilde altid være Fare for, at de mange syge og sovende Lemmer, det folkekirkelige Samfund har at bære, ville drage det hele Kristen- og Kirkeliv nedover og verdsliggøre det. Vi slutte heraf noget dobbelt. Om vi end nemlig med Rette dadle Sekterne og de sekteriske Retninger,

*) Den følgende Del af Foredraget gengives fuldstændigt og med Forfatterens egne Ord.

fordi de ikke have Syn for en Folkekirkes før omtalte store Betydning, ville vi ogsaa kunne forstaa, *hvorfor* saadanne Bevægelser aldrig ligge meget langt borte fra en Folkekirkes Liv og i en vis Forstand endog kan anses som et Gode, idet de bidrage til at anspore det noget tunge, folkekirkelige Legeme og holde det i ordentlig Bevægelse. Dernæst: det er ikke sikkert, at Folkekirken vil blive den sidste Form for Kristi Kirkes Liv. *Historisk* ere de komne under Herrens Ledelse af sin Kirkes Liv, *historisk* kunne de ogsaa komme til at gaa, nemlig om det skulde ske, at Folkets store Mængde ikke mere ville være Kristne. Hine Ord om Guds almindelig Kærlighed, der gerne vil have bragt Evangeliets Budskab til alle, maa da søge sig Udtryk paa anden Maade end gennem Folkekirkerne.

Imidlertid er det endnu folkekirkelige Tider, og det, der spørges om, er at udnytte dem efter Herrens naadige Vilje og være i Færd med at løse deres Opgaver. En dorsk og sovende Folkekirke er en farlig Selvmodsigtelse og nedbryder paa sikreste Maade sig selv. Thi Folkekirkerne have netop sin Betydning deri, at de ere en omfattende *Arbejdsreform* for Kristi aandelige Kirke, som er til Stede og lever midt i dem; Folkekirkerne have sin Betydning deri, at de byde den største Adgang til at gennemtrænge det hele Folkeliv med Kristendommens Grundsætninger og til at kalde paa alle de aandelig sovende, døde, forkomne Kirkelemmer, at de skulle komme til sig selv og til Kristus og blive bevidste og afgjorte Kristne, Guds frelste, lydige Børn. Hvorledes se vi nemlig rettest paa de mange inden Folkekirken og dens Menigheder, der, saavidt vi kunne se, mere ere Kristne efter Navnet end efter Gavnet? Nogle forarge sig paa dem og opgive for deres Skyld Folkekirken og dens Opgaver. Det forekommer mig at være den ufrugtbareste Maade og den, som er fjernest fra Herrens Vilje. Andre se i dem et Vidnesbyrd om Kirkens Forsyndelser, vore Fædres og vore egne; thi havde vi vist mere Troskab, havde det vel ikke været saa ilde. Det er en rigtig Maade, saaledes bør vi se paa dem, for at vi ogsaa kunne komme til at se paa dem paa den allerbedste Maade. Thi rettest og frugtbarest se vi paa dem, naar vi i dem se det hellige *Arbejdsstof*, som Kristus har anvist sin troende Kirke, at den skal vokse ved dem. Derfor har han ladet dem bo saa nær hos os, inden samme Kirkesamfund, inden samme Sogne-

grænser, med samme Kirkehus. Derfor ere de døbte med den hellige Daab, og Guds Aand og Ord har besøgt dem, og Faderens Dragelse, hans, som arbejder indtil nu, er over dem. Hvis dette *Kærlighedens* hellige Syn faar Magt inden en Folkekirke, og der arbejdes efter dette Syn, da bliver der Folkekirkker efter Herrens Vilje. Hvor meget sygt og ondt der er i dem, blive de dog Former for den hellige, almindelige Kirke. De kunne vel angribes, men det skal ikke skade dem, kun gavne dem; de skulle blive til levende Vidnesbyrd, om hvad det var, Herren mente, da han engang sagde: „Gaar hen og gør alle Folkene til Disciple.“

Det Sted, hvor dette Arbejde skal gøres og disse Opgaver søges løste, er naturligvis først og fremmest selve de folkekirkelige Menigheder Landet over. Men hvis Arbejdet skal ske med Kraft og med Frugt, er, saavidt jeg forstaaer, særlig følgende tre Punkter at mærke:

1. *En nærmere Sammenslutning af de mere bevidste og afgjorte Kristne*, som bo inden samme Sognegrænser. De sidde nu gerne altfor langt fra hverandre. De maa komme bedre sammen, ikke blot altid paany i de hellige Gudstjenester paa Herrens Dag med Menighedslivets aabne Kilder i Ord og Sakrament, men ogsaa i det personlige Kendskab, hvori de blive mere eet i indbyrdes Opbyggelse og med fælles Opgaver. Thi den simple og sande Erkendelse bliver dog i vore Dage mere og mere levende, at det ikke bare er Præsterne, som have en Gerning at gøre til de folkekirkelige Menigheders Opbyggelse — de vilde alene heller ikke kunne række langt — men det er hele den levende og troende Menighed inden Sognet, de være mange eller faa, som her har sin fælles Opgave. Det er deres fælles Sag at være med at gennemtrænge det hele Sogn med Evangeliets Ord og Aand og med Evangeliets Hjælp og barmhjertige Gerninger. Men da maa de ogsaa lære hverandre bedre at kende, for at de kunne holde mere af hverandre og blive hverandre mere til Opbyggelse og Oplysning paa en ædel og aandelig Maade, og for at de spredte Kræfter kunne samles sammen til et kraftigt fælles Arbejde. Det er dette Maal, de *Menighedsforeninger* ville tjene, som der nu blive flere og flere af hos os med sine Menighedshuse i Nærheden af Kirkerne.

2. *Fromme, dygtige og virksomme Præster*, som ere skik-

kede til at lede den arbejdende Menighed, og som selv arbejder midt i den. Alt, hvad Universitet og Kirkestyrelse kan gøre for at sende Menighederne saadanne aandelige Præster, har den største Betydning. Og endnu mere Betydning har alt, hvad Præsterne selv kunne gøre for at vinde den Dygtighed, som er af Gud, og hvad Menigheden kan gøre derfor ved sin Bøn og ved sit Samfund. Thi Præstetjenesten vil ikke faa mindre Værd, eftersom Menighederne selv optage deres eget Arbejde, den vil kun blive desto mere værdifuld og uundværlig.

3. *En Deling af de folkekirkelige Sogne* som ere for store enten ved Udstrækning eller ved Folketal. Der gives endnu hos os baade i Byerne og paa Landet altfor mange saadanne Menigheder. Føleligst mærkes det her i Kristiania. Thi selv i bedste Tilfælde, nemlig hvor et Menighedsarbejde er begyndt, og Præsterne nedlægge deres Kraft deri, hvorledes skulde dette Arbejde lettelig kunne gennemtrænge et Sogn paa 15—20,000 Mennesker og det under saa vanskelige Forhold som her i vor By? Derfor se vi ogsaa, at store, store Menneskeskarer af døbte her i denne By glide uhjælpelig ud af Kirkens Rækkevidde og tilfalde Sekterne og de sekteriske Retninger, eller, hvad der er endnu langt værre, de glide ned i Materialisme og Gudforladthed og Synd. Derfor siger jeg: Af det meget, vi skyldte Kristiania Indre Mission Taknemmelighed for, skal der ikke glemmes den det sidste, at den har optaget et frivilligt Arbejde for at faa delt de store Menigheder her i Kristiania og skaffe flere Præster og Kirker.

Jeg har nævnt de tre Punkter, som vedkommer Arbejdet inden selve de folkekirkelige Menigheder. Men det tredie Punkt har ført mig til et fjerde, der vedkommer et kristeligt Arbejde, som i en vis Forstand er afløst fra Menighedsgrænserne, nemlig:

4. *En kraftig Indremission*; en Bymission i de større Byer og en Landsindremission ud over det hele Land, som med frivillige Arbejdere og Virksomheder komme de folkekirkelige Menigheder til Hjælp og særlig træder til der, hvor Nøden er størst. Ogsaa den indre Mission er i Sandhed en kirkelig Gerning; den er netop skudt ud af den dybe Følelse for det Arbejde, som trænges i en Folkekirke, hvis den ikke skal ringe-agtes og nedbrydes, men blive stærk til at løse sine store Op-gaver i Folket. Derfor bør der være et nært Forhold mellem

den indre Mission og alt levende Menighedsarbejde; de høre sammen til indbyrdes Støtte og Hjælp.

Men fra alt, hvad her er sagt om Folkekirken og dens Betydning og Opgaver, kommer jeg til det sidste og inderste af alt. Det er vel med Arbejdet og Opgaverne; vi staa vist meget tilbage deri. Herren vilde vel neppe sige saa frit til den norske Menighed, som han siger det til Menigheden i Efesus i Aabenbaringens 2det Kapitel: „Jeg ved dine Gerninger og dit Arbejde, du har arbejdet for mit Navns Skyld og er ikke blevet træet.“ Men for ethvert Arbejde, det lille, vi have optaget, og det langt større, som staaar tilbage, kræves det, at det *har en Sjæl*, at det ledes af en *Aand, Guds Kærligheds hellige Aand*. Efter at Herren har anerkendt det meget Arbejde, Menigheden i Efesus har gjort, maa han føje til et svært Ord: „Men jeg har det imod dig, at du har forladt din første Kærlighed.“ Det er muligt at arbejde sjælløst, uden Aand d. e. uden Kærlighed. Men da bliver det mere menneskelig Travlhed, end det bliver et Arbejde i Jesu Kristi Kirke, og det rækker heller ikke langt, om det end synes at sætte store Ting i Bevægelse. Lad os for alt vort Arbejde begære eet: nogen Del i Kristi inderlige Kærlighed, han, som elskede os og alle vore Brødre indtil Døden. Den Kærlighed gør selv det mindste Arbejde værdifuldt og frugtbart, og den fører fremad til det største Arbejde.

Herre Gud, du, som er Kærlighed og derfor arbejder indtil nu, giv os *din* Aand i Jesu Navn! Amen.

St. Thomas Kirke.

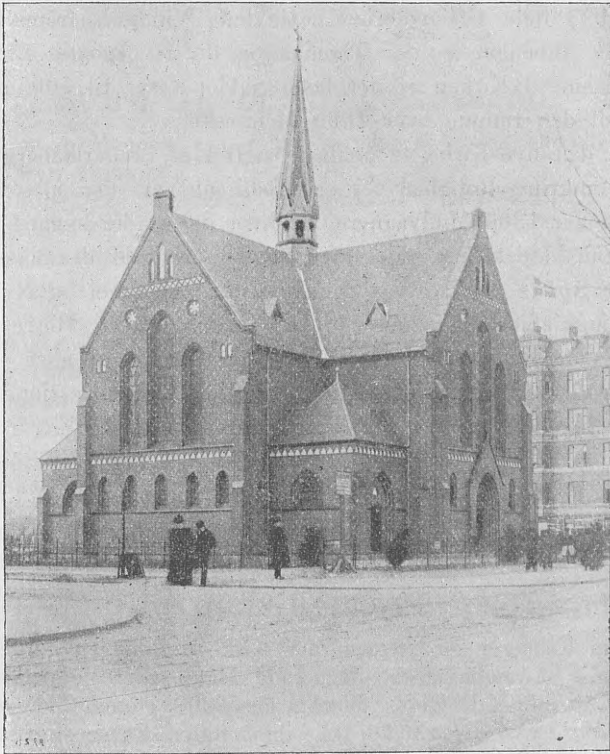
Anden Gang siden Kirkefondets Stiftelse har Sjællands Biskop indviet en ny Sognekirke i Kjøbenhavn; og atter er det den frederiksbergske Del af Byen, der høster Gavn af den saaledes fuldbyrdede Sognedeling, idet Biskop Dr. Rørdam Søndag d. 6. Februar indviede St. Thomas Kirke ved Rolighedsvej.

Medens det var Kirkefondet, der fuldførte den ifjor indviede St. Lukas Kirke ved Falkoneralleen, har dette derimod ikke havt Del i Arbejdet for Opførelsen af St. Thomas. Dette er, ganske

uafhængigt af Kirkefondet, ledet af en Komite paa Frederiksberg med Sognepræsten, Provst Glahn som Formand, Sognepræst ved St. Lukas Kirke Ostenfeldt som Sekretær og Sagfører, Justitsraad Andersen som Kasserer. Denne Komite dannedes i 1894 med det Formaal at forskaaffe Frederiksberg det fornødne Antal Sognekirker. Og den har indsamlet betydelige Midler i Gaver fra Private, saaledes endnu i det afvigte Aar over 20000 Kr. Desuden har den ogsaa modtaget et Tilskud fra Staten, i 1897 24000 Kr. Men hvad der mest har særmærket Kirkesagens Udvikling paa Frederiksberg er den Maade, hvorpaa denne Komitees Arbejde er bleven støttet fra Kommunens Side. Ved et energisk Samarbejde mellem det private Initiativ, ledet af Sognepræsten og Kommunens Bestyrelse, har man paa Frederiksberg i nogle faa Aar opnaaet at tilvejebringe et godt Grundlag for en tidssvarende Ordning af de kirkelige Forhold. Et af de betydningsfuldste Skridt i saa Henseende var, at man enedes om at afløse Højtidsofferet i hele Frederiksberg mod en fast aarlig Ydelse fra Kommunens Kasse paa 30000 Kr. Idet det samtidig aftaltes, at Præsterne og Betjentene ved Frederiksberg Kirke kun skulde have en mindre Del heraf, medens Resten skulde fordeles mellem Præsterne og Betjentene ved Sognets fremtidige 3 eller 4 nye Kirker, var der med det samme tilvejebragt et ret tilfredsstillende Lønningsgrundlag for hele det frederiksbergske Kirkevæsen. Og idet den Del af Kapitalen, som i de første Aar ikke kom til Anvendelse som Lønning, fordi Kirkerne og Personellet endnu ej var tilstede, bestemtes som Tilskud til Kirkernes Opførelse, fik Komiteen saa god Fremgang med sit Arbejde, at den haaber at kunne faa fuldført endnu en Sognekirke i Løbet af 1899, hvorved Frederiksberg har 4 Sognekirker imod kun 1 i 1896. Og Kommunalbestyrelsen har ved sin velvillige Holdning bidraget betydeligt til dette smukke Resultat og fortjener al Paaskønnelse derfor. Og samtidig med at den bidrog til, at et for Sognefolkene saa betydningsfuldt Spørgsmaal fandt en ret tilfredsstillende Løsning, sikrede den sig ogsaa for Fremtiden nogen Indflydelse paa Ordningen af de kirkelige Forhold — i begge Henseender en paafaldende Modsætning til den større Nabokommune.

Grunden til St. Thomas Kirke lagdes i 1896, og Kirken ligger ved Rolighedsvej paa et Terræn, der tidligere benyttedes af

Landbohøjskolen til Førsøgsmarker. Kirken ligger frit, paa en firkantet Grund, med Gader paa alle Sider, med Sygehjemmet lige over for sig og med en Række særdeles smukke nyopførte Huse paa begge Sider. Den er opført efter Tegning af Arkitekt Lendorf i en Stil, som paa hjemlig Maade minder om adskillige af vore skønneste Kirker. Den er bygget som et regel-



mæssigt Kors, 37 Alen lang paa begge Leder. Midt over Korset knejser et slankt Spir, der ligner Rytteren paa Roskilde Domkirkes Tag, ligesom de 4 Gavle, 29 Alen høje, med de smalle, spidsbuede Vinduer minde om samme. I de to Hjørner mod Rolighedsvej er lagt to smaa Bygninger med Trapper op til de høje Pulpiturer i Kirken. I de to andre Hjørner er der til Venstre et Værelse til Præsten og til Højre et Sakristi, der er

bygget saa meget ud, at det rummer c. 100 Siddepladser. Indvendig gør Kirken med sine høje, spidsbuede Loftshvælvinger (21 Alen høje) et lyst og venligt Indtryk. Dekorationen er holdt i lyse Farver, og ogsaa her er der benyttet Motiver fra Roskilde. Prædikestolen staar til Venstre i Kirken. Et Kor er der ikke i Kirken, men Alterpartiet er, som i flere af de nyere Kirker i København, lagt paa en Maade midt i Menighedens Forsamling. I Stedet for Alterbillede er der bag ved Alteret anbragt 3 høje Glasmalerier i Gavlens Vinduer, fremstillende Herrens Aabenbarelse for Thomas og de 10 Apostle efter Opstandelsen. I Kirken er der faste Siddepladser til 700, og hel fyldt vil den rumme over 1000 Mennesker.

Til den nye Kirke er henlagt en Del af Frederiksberg Kommune omkring Rolighedsvej og Godthaabsvej, der allerede nu vistnok har 13000 Indvaanere, og hvor der stadig bygges. Efter Komiteens Indstilling udnævntes Sognepræst ved de Classenske Boliger Sofus Müller og Sognepræst til Gammel og Ny Sogn ved Ringkjøbing Schamby til Kirkens Præster. Herren give dem Naade til i den Herres Jesu Christi Aand at gøre en trofast Præstegerning, saa at det nye Kirkehus maa tjene Mennesker til Gavn og Guds hellige Navn til Ære.

Præstekirken.

Som Kasserer for „Præsternes Kirke“ vilde jeg gerne rette en venlig Anmodning til de ærede Bidragydere om saa vidt muligt at indbetale deres Bidrag for 1898 i god Tid, *helst i denne og næste Maaned*. Ikke blot lettes Kassererens Hver meget betydeligt, naar de mange Erindringsskrivelser kunne undgaas; men nu, da Kirkens Opførelse ventes paabegyndt, gælder det jo om at samle det mest mulige, og der indvindes jo altid noget større Rentebeløb, naar Bidragene indkomme betimeligt.

Ribe, den 14. Februar 1898.

P. J. Pedersen.

Aarsindtægten i 1897

for Kirkefondets Hovedkasse er nu opgjort og udviser en Hovedsum af

Indkomne Gaver		35,831	Kr.	13	Øre
Kirkekollekten for	1896	172	—	67	—
—	1897	25,876	—	72	—
		<hr/>			
		Sum	61,880	Kr.	52 Øre.

Store Gaver til Kirkesagen.

I Januar Maaned ere følgende større Gaver skænkede til Kirkesagens Fremme:

4000 Kr. ere skænkede af Grosserer Johs. Holm til Kirkefondet.

2000 Kr. ere skænkede til Kirkefondet af Højesteretsadvokat Halkjer og Hustru.

2000 Kr. ere endvidere af en Anonym skænkede til „en Hjælpekirke i St. Lukas Sogn“. Denne Gave, som er indbetalt hos Sognepræsten ved St. Lukas Kirke, er et interessant Vidnesbyrd om, at det ikke blot er Præsterne ved denne Kirke, men ogsaa Menigheden, der anse en Kirke med to Præster som utilstrækkeligt til paa fyldestgørende Maade at betjene 12—13000 Mennesker.

Bidragene til den nye Nazarethkirke.

Vi meddele nedenfor en Oversigt over Bidragene til Nazarethkirken ordnede maanedsvi. Det var sidst i Marts i Fjor, at Indsamlingen paabegyndtes, saa at den nu er c. 11 Maaneder gammel. Den har i den Tid indbragt mellem 27 og 28,000 Kr. saa at der, naar Aaret er omme, vel tør ventes at være indkommet omtrent 30,000 Kr. Men saa glædeligt dette Resultat er, er der to Ting ved denne Indsamling, som særlig maa fremhæves. Først at Bidragslisterne ere saa lange — disse mange Bidrag betyde, at det er Smaafolk, der give Hovedparten af Gaverne. Og vi tro, at den Herre Kristus, som glædede sig over Enkens to Skærve (Luc. 21), vil se med Velsignelse ned til disse Gaver. Men dernæst viser nedenstaaende Oversigt, at Gaverne ingenlunde ere blevne færre, at de tværtimod i de seneste Maaneder ere tilflydte Kassen i stigende Tal.

De indgaaede Bidrag vare i Marts 300 Kr

April	5000 —
Maj	2900 —
Juni	3100 —
Juli	1200 —
August	500 —
September	400 —
Oktober	1800 —
November	1200 —
December	2100 —
Januar	2000 —
1.—20. Febr.	1700 —

Fra Kirkefondet i 1897 desuden 5000 Kr.

Man forstaar, at Komiteen fortsætter Arbejdet med trostigt Mod og godt Haab.

3die Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Carl Petersen 1,00, Konsul Krebs 3,00, Marie Sørensen 1,00, X 100,00, Telegrafbud Jensen 1,50, Fru Bauditz 5,00, X 2,00, Fra Skræderen 2,00, En Unævnt 1,00, M. C. 3,00, Overportør Larsen 2,00, J. P. N. 1,00, M. Olsen 5,00, Fru Gram 1,00, M. With 1,00, Enke Hansen 2,00, Ch. Petersen 2,00, Frk. Christiansen 1,00, No Name 2,00, Anna Becker 1,00, J. Andersen 1,00, L. Aa. 2,00, Dagmar Sonntag 5,00, Z & Spr. 1,50, Ved Fru Olsen 10,00, Elise 4,00, For Korsets Skyld 3,00, Ved Karen Olsen 2,00, Fru Olsen 5,00, Fiskehandler Kruse 10,00, I Jesu Navn 5,00, I Jesu velsignede Navn 10,00, I Herrens Navn 5,00, En Ukendt 1,00, Herrens Procenter 8,00, Fru Thorsen 1,50, En Ukendt 6,00, Juleg. til Brorsonskirken 25,00, Frk. F. Hansen 5,00, Manufakturhandler Krarup 200,00, Frk. Holm 50,00, Professor Madsen 30,00, C. B. Kjær 10,00, Et godt Ord 5,00, Frk. Bardenfleth 30,00, Carlis Hansen 10,00, En lille Julegave til Brorsonskirken 5,00, En do. 10,00, J. Petersen 3,00, En fattig Kone 1,00, Partikulier Delbanco 10,00, Købmand Lykkegaard, Horne 20,00, Missionsvenner i Rørvig 7,00, Søster Christine 4,00, En Juleg. fra de H. i Maarum Sogn 20,80, G. Pyndt 50,00, Ved Søster Sine 5,50, Gartner Pfaff 3,20, D. G. i Jesu Navn 25,00, Til Brorsonskirken 3,00, Dr Busch 25,00, K. Jessen 4,00, Z & Spr. 1,50, P. Petersen 2,00, I Jesu Christi Navn 100,00, Mad. Børresen 2,00, Læderhandler Rasmussen, Næstved 10,00, Uden Mærke 2,00, I Jesu Navn 10,00, Gartner Preisler 2,50, Pastor Kastrup 15,00, Fru Thorsen 1,50, Ane Skærgaard 5,00, Aage og Holger 36,00, En Arbejdsmand 5,52, Frk. Lilienskjold 5,00, Ch. 2,00, H. H. 4,00, Hanne Olsen 10,00, St. Paulsgade 4,00, Laura 4,00, Emilie Rosholm 5,00, Jensine Hansen 4,00, O. Müller 3,00, For Fru Søborgs Sange 11,67, Anna Andersen 10,00, Jens Hougaards Kone 1,00, Hyldeborg Larsdatter 1,25, Marie Olsen 0,55, L. H. 2,26, P. Olsen 1,27, N. Laursen 3,00, Birgitte Voss 10,00, Maanedts-Bidrag 4,10, Frk. E. S. 4,48, E. Jensen, Haslev 7,65, Thyra Jacobsen 2,00, Karen Olsen 1,12, Venner i Gjellerup 22,00, Efterslet fra Sangene 1,76, W. H. 20,00, Fru Lundsten 5,00, Ved et Møde paa Holsteinborg 269,00, Kirsten Jensen, Dalby 18,00, Portør Sørensen 3,20, Snedker Simonsen 3,00, H. Olsen, Kregome 14,00, G. Lindberg, Qværndrup 4,00, Cand. polyt. H. Reimers 25,00, N. N. 16,56,

Sognepræst Sønder 3,00, A. D. Petersen, Uby 1,56, Frants Pallesen, Fladstrup 5,00, Cigarhandler Nielsen 50,00, V. H. 50,00, Et Guds Barn 10,00, Gartner Hansen, Marstal 29,00, H. L. 2,00, E. Sørensen, Sønderby 10,00, Lars Jensen 8,00, Søren Mortensen 2,00, For Sange 1,95, En Bøsse 5,05, Frk. Maribo 5,00, Fru Herholdt 20,00, Musses Sparemærker 2,00, I. Thygeson, Kolding 5,66, J. Jensen, Kværndrup 2,25, Dagmar Sonntag 10,00, Bølles og Kresses Bøsser 5,00, Agathe Nielsen 2,10, M. Andersen, Grenaa 4,16, Ved Provst Bluchfeld 12,33, Mærke — et tegnet Kors 10,00, Ved Frk. Petersen 8,00, Til Brorsonskirken i Jesu Navn 10,00, Maren Petersen, Randers 10,00, Frk. S. Jørgensen 2,50, To Præster 70,00, Til Brorsonskirken 4,00, Fra Venner i Sønder Hjerne 6,17, Et Møde i Haslev $\frac{1}{2}$ 98 135,14, Frk. Hansen 4,00, Tilsammen 1881,73. 1ste og 2den Liste udgjorde 5398,79. *Ialt Kr. 7280,52.*

J. C. Groule,
Snedkermester, Nørrebrogade 45,
Kasserer.

3die Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del
af St. Johannes Sogn (Nazarethkirkens Distrikt).

Dagmar Bentzen mdl. 5,00, Md. Andersens Missionsæske 8,60, Md. Petersen 1,00, Enke Lauridsen 2,00, Møde i Korsør Kirke $\frac{29}{10}$ ved Pastor Holt 17,50, En Gris 4,00, Petrine 10,00, Christine Jensen 10,00, Kirstine Niocolajsen mdl. 1,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, Conradine 10,00, Indsamlet af Fru Frederiksen 2 Md. 6,00, Indsamlet af Md. Hansen 2 Md. 4,05, Politibetjent E. Nielsen mdl. 6,00, Bauer 5,00, Frk. Petersen 5,00, Fru Larsen 1,00, Fru Gregersen 2,25, Frk. Holm 5,00, Frk. Bastian 0,25, Fru Hamann 3,50, Md. Hansen 2,00, Herrens Venner 4,00, Af et godt Hjerte 2,00, E. . . . 1,00, Marie Petersen 2,00, Cecilie 6,00, Ingeborg 1,00, X 5,00, Københavns Kirkefond 5,000, D. andet Bidrag 10,00, P. D. 50,00, Pr. Post fra Nørresundby 4,00, Fru Simony mdl. 2,00, Christine Sørensen 2,00, Bortlodning af et Armbaand 25,00, Md. Hansen 5,00, Anna Petersen kvart. 1,50, Karen Olsen kvart. 2,00, Bestyrer Legaard 5 Md. 2,50, Horkræmmer J. Jensen 5,00, Inger Mortensen 5,00, Viktualiehandler Fr. Hansen 10,00, Frk. A. Moltke 10,00, I Kirkens Bøsse $\frac{7}{11}$ 10,00, Amtsvejinpektør Winkel 100,00, Landinspektør Gerstenberg 10,00, Ved Anna Hansen 3,10, A. E. 50,00, K. 10,00, Frk. Hougaard, Slagelse 3,00, Indsamlet af Samme 7,00, Fru Hansen 2,00, Frk. Andreasen 2,00, Høker H. Petersen 2,00, Frk. Mikkelsen 2,00, L. Christensen 10,00, Fru Christensen 5,00, Frk. M. Christensen 2,00, Unævnt ved Urtek. Nielsen 2,00, Elisabeth Petersen 2,00, Ved Frk. A. H. fra Damer i Soldenfeldts Stiftelse 13,85, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomagter Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Typograf Teller mdl. 1,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Frk. Hedvig Wright $\frac{1}{2}$ Aar 5,00, C. B. do. 5,00, Portner Frederik Nielsen do. 1,00, Forstander N. Chr. Jensen do. 5,00, Bogholder Lauritz Jensen do. 1,00, R. Larsen 0,50, Tjener N. C. Nielsen 1,00, H. Nielsen do. 1,00, H. Torp do. 1,00, Skræder O. Hansen do. 2,00, Skræder Poulsen do. 5,00, Hotelforpagter T. Sauerberg, Esbjerg 2,00, L. + O. 500,00, Frk. N. C. 2,00, Frk. Granzow for 1897 10,00, Fru Casse 4,00, A. T. mdl. 5,00, I Jesu Navn 4,93, Anna Jensen 2,00, Dagmar Bentzen mdl. 5,00, P. 10,00, Veronica Rasmussen 5,00, S. M. 12,00, Frk. Ploug 1,00, Sørensen 1,00, Olga Petersen 1,00, Fru Christensen 0,50, Møller 0,50, Christensen 1,00, Ved Kirstine Rasmussen 10,00, Frk. Sørensen 2,00, Pastor emer. F. O. Moe

10,00, J. S. 10,00, Dorthea Madsen 1,00, Nemo 10,00, Enkefru J. L. 10,00, Vejinspektør E. Holm, Nykjøbing F. 5,00, H. L. 100,00, Handelsagent M. Jacobsen 4,00, Etatsraad Ferslew (Annonce) 59,38, R. Jørgensen 1,00, N. J. Mortensen 1,00, Harald Kjellerup 1,00, L. Rasmussen $\frac{1}{2}$ Aar 1,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Typograf Teller mdl. 1,00, Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00, Blanke Tiører 3,00, En Læser af Kirkeklokken 10,00, Kirstine Nicolaysen mdl. 1,00, Do. mdl. 1,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, Pastor R. Pedersen 10,00, Ved Anna Hansen 1,20, Med Frederiksværks Poststempel 2,00, Sognepræst Holm, Gladsakse 10,00, Ove Tryde 5,00, Fru S. Frimodt 10,00, Fru Frederiksen 3,00, Madam Hansen, Guldbergsgade 1,55, Frk. Anna Jørgensen 2,00, Andreas Jensen 10,00, Andrea Mouritzen 10,00, Gjertrud Christiansen 2,00, Fru Simony mdl. 2,00, Frk. Mortensen 5,00, Ved Frk. Teller 5,00, Frk. Bøggild 20,00, Johanne Pedersen, Aldershvile 2,00, »Stege« 2,00, Ved Udsalget i Bethesda 10.—11. Decbr.: En Billedbibel bortloddet 50,00, solgte numre paa Gulduhret 44,00, do. paa en Guldring 5,00, do. paa en Spilledaase 8,50, — Et malet Drænrør 6,00, Enkemd. Mortensen 5,00, En broderet Hustavle 5,00, Fru Øllgaard $\frac{1}{2}$ Aar 25,00, A. T. mdl. 5,00, Dagmar Bentzen mdl. 5,00, Et Dameuhr 20,00 + 10,00, E. N. 2,00, P. R. Hospitalsregning 50,00, Hotelforpagter Sauerberg, Esbjerg mdl. 2,00, »Frederiksværk« 50,00, Gross. H. A. Egholm 200,00, Detailhandler Niels Nielsen 10,00, Kommiss Ivertsen 10,00, Frk. Aagaard 2,00, Fru Bøggild 12,00, Fiskehandler H. Pedersen 100,00, Grønhandler Jensen mdl. 2,00, Do. mdl. 2,00, Lauritz Pedersen mdl. 0,50, Do. mdl. 0,50, Frk. Nerup og Mortensen mdl. 1,00, Do. mdl. 1,00, Do. mdl. 1,00, Kirstine Jensdatter 4,00, En Pige fra Landet 1,00, V. E. H. 10,00, En Frimurerbroder 10,00, Fk. 200, B. & F. 5,00, B. G. 40,00, Assistent Holm Nielsen 25,00, Glædelig Jul nye Kirke 10,00, Karen Olsen mdl. 0,50, Do. mdl. 0,50, Anna Petersen 1,00, Indkommen i Kirkeklokkens Ekspedition 45,20, J. B. 10,00, Md. Jessen 2,00, Indsamlet ved Pastor A. Fibiger: $\frac{11}{11}$ i Rye Kirke 30,47, $\frac{29}{11}$ i Kauslunde Kirke 28,27, $\frac{28}{11}$ i Korsør Missionshus 30,00, $\frac{30}{11}$ i St. Michaelis Kirke 52,00, $\frac{1}{12}$ i Sønder Bjert Kirke 60,00, $\frac{2}{12}$ i Slagelse Missionshus 31,73, $\frac{6}{12}$ i Vejby Kirke 32,80, $\frac{7}{12}$ i Fredensborg Missionshus 18,85, $\frac{8}{12}$ i Tjæreby Skole 18,10, $\frac{9}{12}$ i Kregome Kirke 8,30, $\frac{9}{12}$ i Vinderød Kirke 30,45, $\frac{14}{12}$ i Skuerup Missionshus 35,14, $\frac{16}{12}$ i Herstedvester Kirke 38,25, $\frac{16}{12}$ i Vridsløselille Skole 16,41, Ialt 430,77, — Andreas Bendixen 1,00, Frk. Yby 0,50, Lassen 10,00, M. J. 6,00, Fru Fürst 4,00, Frk. Fürst 2,00, En Unævnt ved Pastor Frandsen 10,00, Fru Marie Hansen 10,00, Margrethes Sparebøsse 5,00, Ved Pastor Friis Hansen: Alma 2,00, Møde i Vallensbæk 25,00, do. i Skjern 134,44, do. i Dejbjerg 28,42, do. i Lønborg 35,00, do. i Ringkjøbing 65,08, do. i Seest 30,00, — Pastorinde Nyborg 4,00, Frk. Moberg 2,00, V. 1,00, En bortloddet Hustavle 6,00, Fru Rodtwitt 3 Md. 0,75, J. Jensen 1 Md. 0,25, Fru Løser 3 Md. 0,75, Fru Jepsen 2,00, Kathrine Nielsen 2,00, M. Th. 5,00, A. Th. 4,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00, V. 1,00, Amtsvejinspektør Winkel 100,00, Madam Hansen, Guldbergsgade 2,05, Fru Frederiksen 3,00, N. J. Rolund 10,00, Et noteret Bidrag 1,00, Anna Larsen 5 Md. 5,00, Etatsraadinde Hegaard 20,00, Ole Hansen 10,00, Elise Petersen 2,00, Fru A. Hansen 2,00, En Unævnt 3,00, Manufakturhandler Selmer mdl. 2,50, Md. Hvilsted mdl. 0,75, Ved A. S. 7,00, I Jesu Navn 5,50, Dagmar Bentzen mdl. 5,00, A. 2,00, Rosa Jensen 1,00, Politibetjent E. Nielsen, mdl. 4,00, Frk. Jeppesen kv. 10,00, H. kv. 1,00, H. Schliechting kv. 30,00, C. Ortmann kv. 0,60, H. B. kv. 1,00, T. B. kv. 0,30, Frk. Andersen kv. 0,30, H. 1,50, Poul Poulsen 1,00, Elna Hansson 6,00, Frk. Sørensen 3,00, Musiker Andersen 5,00, Grosserer T. Plum 131,68, Grosserer P. Grimstrup 50,00, Fru Simony md. 2,00, I Nazaretkirkens Bosse $\frac{9}{1}$ 10,00, Fru Christensen 3,00, St. Lukas Menighed

200,00, Pastor D. C. Prior 20,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jmfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Typograf Teller mdl. 1,00, Handelsm. P. A. Pedersen mdl. 1,00, Fiskehandler E. Christensen 25,00, Frk. Anna Petersen 25,00, Frk. Maren Petersen 25,00, Kontorist Møller 5,00, Frk. Schaarup, Jægerspris 1,00, Margrethe Rasmussen 10,00, Renter i Bikuben for $\frac{31}{12}$ 7,86, Manufakturh. Fohrmann 10,00, Margrete Rasmussen & Ida Petersen 4,00, Frøknerne C. Aamodt, V. Holtzschwartz og K. Jensen 5,00, Damer i Soldenfeldts Stiftelse ved A. H. $\frac{1}{4}$ 15,40, Jmfr. Mathiesen 4,00, Madam Winckler mdl. 0,75, Frk. K. Boesen 2,00, Hvorfor tøver du? 3 Bidrag 20,00, Nazarethkirkens Indvielsesdag 260,00, K. L. 10,00, Marie Nielsen 2,00, Frk. C. Schmidt 30,00, Uden Mærke 2,04, Dorthea Larsen mdl. 3,00, Md. Pedersen 1,00, Møde i Frederiksborg Missionshus $\frac{9}{1}$ 33,00, Frk. Methling 1,50, Frøknerne Neerup & Mortensen 1,00, Grønth. Jensen 2,00, Lauritz Pedersen 0,50, Anna Sørensen 2 Md. 2,00, C. M. C. Larsen 100,00, Enkefru L. Roed 100,00, Christine Rasmussen 10,00, Caroline Olsen 4,00, Skotøjsfabrikant H. C. Hansen 50,00, Fru A. Rasmussen 300,00, Professor Saaby 20,00, Ved Frk. Eckersberg 4,00, J. P. 100,00, I Kirkens Bøsse, Aftengudstjeneste $\frac{28}{1}$ 20,00, En Unævnt 10,00, Laurette B. 3,00, Høtelforpagter Sauerberg, Esbjerg mdl. 2,00, Kammerjunker Bornemann 25,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, F. L. 1,00, Jernstøber Chr. Nielsen 1,00, F. R. 5,00, J. 58,00, Manufakturhandler Vilh. H. Petersen 10,00, Vilh. Oppenheim 2,00, R. Nielsen 2,00, Enkefru O. Schlage 1,00, J. H. Matzen 2,00, Marie Nielsen 2,00, Alfred Nielsen 2,00, Uden Mærke 5,00, Ved Kirkeklokkens Eksped. 10,00, Fru Casse 2,00, A little donation towards the new church 5,00, D. 30,00, K. P. 1,00, Møde i Rønne $\frac{19}{1}$ ved Pastor Friis Hansen 68,73, Møde i Allinge $\frac{24}{1}$ ved samme 70,00, Frk. M. C. July 2,00, A. C. S. og Hustru 5,00, H. Lampe 2,00, Frk. Didrichsen aarlig 5,00, Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00, Møllebygger Ch. Nielsen 2,00, Md. Nielsens M.-Æske 4,00, Else Schmidt mdl. 1,00, J. F. H. 20,00, A. T. 5,00, E. H. 2 Md. 2,00, Forretningsfører L. Petersen 5,00, Kirkebetjent Christoffersen aarlig 10,00, Frk. Schmidt do. 10,00, Fru E. Nielsen 10,00, Frk. M. Pedersen mdl. 2,00, Møde i Borup ved Pastor Holt 35,11, I Kirkens Bøsse $\frac{4}{2}$ 2,00, Ved Pastor Fibiger: Møde i Varpelev Missionshus $\frac{31}{1}$ 32,25, To hellige Tjenestepiger i Varpelev 12,00, Sneslov Kirke sammen med Sognepræst Clausen 50,04, Hengæmte Penge fra et fhv. Spilleparti 14,02, Hos Hjulmand Jens Olsen, Tvindelstrup Mark, sammen med Kammerherre Barner 26,02, Haslev Missionshus $\frac{2}{2}$ 100,45, Kongsted Kirke $\frac{3}{2}$ 45,00, Overskud fra Bøssepenge i Nazarethkirken $\frac{6}{2}$ 134,66, Fru Simony 2,00. — *Ialt med det tidligere indkomne Kr. 26215,02.*

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjertelig Tak. Maalet er 100,000 Kroner.

København Ø, den 7. Februar 1898.

C. J. Holt,
Formand,
Krogsgade 1.

F. Mygind,
Næstformand,
Villemoesgade 54.

F. Bock,
Kasserer,
Blegdamsvej 104¹.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i December 1897 og Januar 1898.

December: Ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirken: I. F. 1,00, Fru Solohub 2,00, Opsynsm. Christensen 3,00, Direktør Krohn 50,00, Nemo for 1897 15,00, ved Sognepræst Aage Gad i Ring inds. ved Møde i Brædstrup 25,00, Restauratør H. Kückler Aarsb. 10,00, ved Biskop Rørdam Prof. Billed-

hugger Saabye 100,00, Pastor Rasmussen 5,00, Bryggeriarbejder N. Petersen Aarsb. 3,00, Forpagter Ingo Friis 50,00, Borgmesterinde Friis 10,00, Frk. Agnes Langhoff Halvaarsb. 250,00, Overretssagfører A. Delbanco 250,00, cand. polyt. H. Reimers, Sæby Aarb. 25,00, i Anl. af Valkyriens Køb 10,00, Fru Kirstine Frederiksen 10,00, W. H. Aarsb. 500,00, Fru V. Neergaard Aarsb. 25,00, ved Provst Levinsen $\frac{10}{11}$ 97 + 10,00, C. A. 200,00, Aarsb. fra Indremiss. Eriksen, Rom pr. Lemvig 5,00, Komtesse Th. Moltke 5,00, Fru Elise Bay 5,00, Grosserer H. A. Møller 10,00, Amtsvejiinspektør Winkel Halvaarsb. 25,00, Aarsbidrag fra Enkefru Elisabeth Muhle 10,00, Snedkerm. Otto Kinch 30,00, Kommunelærer Johannes Nehm 2,00, Kaptajn A. Tuxen 4,00, Arkitekt V. Koch Kvartalsbidrag 3,00, Sandgraver Nielsen 2,00, ved Pastor Ostenfeld til Lukaskirken: A & K. Jensen, 10,00, Provst Glahn 100,00, Højesteretsagfører Assmussen 50,00, Cand. polyt. Rasmussen 20,00, C. H. 3,00, Fuldm. Hother Ploug & Fru Marie Ploug Aarsbidrag 10,00, IX 6,00, Højesteretsassessor Repholtz 20,00, Frk. I. M. Jørgensen 4,00, C. R. en Julegave 10,00, Frk. Koch, Vemmetofte Halvaarsb. 10,00, Ad. M. Halvaarsb. 125,00, J. A. Aarsb. 50,00, C. B. 50,00, ved Pastor S. M. Nielsen, faste Bidrag fra Venner i Ansager 34,00, indvundne Renter 438,58. *Tilsammen Kr. 2595,58.*

Januar: Notarie Alm. Stockholm 10,00, Mrk. H. med Tak for Bladet »Københavns Kirkesag« 20,00, ved Pastor N. B. Hindhede i Bording: Mine Overgaard 10,00, Bøssepenge ved Møde i Bethesda $\frac{14}{1}$ 115,64, C. K. 20,00, Grosserer Johs Holm 4000,00, Aarsbidrag fra Fru Elise Ploug 100,00, Fru A. Bartholin 3,00, Læge Chr. Stricker 10,00, Høker Niels Jensen 5,00, Partikulier N. P. Søderstrøm 5,00, Apotheker O. H. Müller 10,00, Enkefru Josephine Hansen 4,00, Varemægler H. P. Bisted 10,00, — T. U. 50,00, S. 5,00, B. W. 10,00, ved Pastor Bock, Kolding: En Unævnt 40,00, Kontroller Stub i Nexø 10,00, Søster Ellen 5,00, ved Biskop Rørdam: Højesteretsadvokat Halkier og Hustru den 7. Jan. 2000,00, Isenkrammer Jensen 20,00. *Tilsammen Kr. 6462,64.*

Kjøbenhavn K. d. 31. Jan. 1897.

Slotsholmsgade 12¹.

Johan V. Adolph,
f. t. Kasserer.

Rettelser

til Bidragslisten over indkomne Gaver til Nazaretkirken
i »Københavns Kirkesag« for $\frac{24}{1}$ 98, Nr. 8.

Justitsraad M. P. 1,00, læs 100,00, — Wg. 1,50, læs 150,00, — Enke Gertrud Jørgensen 0,60, læs 0,50, — Feldballe Kirke $\frac{15}{7}$ 59,09, læs 69,09, — Christine Jensen 1,00, læs 10,00, — ved Frk. J. H. 16,75, læs ved Frk. A. H. 16,75, — Frk. F. 1,00, læs F. 1,00, — Fru Tenot 2,00, læs Fru Teudt 2,00, — J. Sørensen 25,00, læs 0,25, — W. (ved Frk. Brammer) 40,00, læs 10,00 — Manufakturhandler Selmer 2,60, læs 2,50, — Dagmar Bentzen md. 4,00, læs 5,00, — Grønthandler Jønsen, læs Jensen 2 Md. 4,00, — Skomager Pedersens Hustru md. 5,00, læs 0,50.

Følgende Bidrag vare udeladte: N. Bjert Kirke $\frac{8}{6}$ Møde ved Pastor Holt 57,81, — A. T. 4,00.

Indhold: En Folkekirkens Betydning og Opgaver, et Foredrag af Pastor Gustav Jensen i Kristiania. St. Thomas Kirke og dens Indvielse. Præstekirken, af Stiftsprovst P. J. Pedersen. Aarsindtægten i 1897. Store Gaver. Bidragslister. Rettelser.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 10.

Den 15de April.

1898.

Til den danske Menighed.

Indvielsen af den forhenværende Dansebod „Valkyrien“ paa Vesterbrogade Nr. 17 til et midlertidigt Kirkelokale under Navn af *St. Marias Kirkesal* har været en Festdag for alle Kirkesagens Venner, ikke blot fordi det derved trods alle Vanskeligheder er lykkedes os at aabne et nyt, smukt og stort Lokale for Guds Ords Forkyndelse i vor kirkefattige Hovedstad, men ogsaa fordi den betegner et stort Fremskridt i Københavns Kirkefonds Arbejde for at tilvejebringe en nogenlunde forsvarlig kirkelig Betygning paa *Vesterbro*. *St. Marias Kirkesal* er et Led i en samlet Plan, hvorved det kæmpemæssige *St. Matthæus' Sogn* vil kunne blive delt i et tilnærmelsesvis tilstrækkeligt Antal Sogne (paa ca. 10,000. Mennesker), dels ved særlige Komiteers Arbejde, dels ved Kirkefondet. Naar dette Maal — om Gud vil, i en ikke fjærn Fremtid — er naaet paa *Vesterbro*, vil *St. Marias Kirkesal* kunne tjene som en for *Vesterbro* fælles Forsamlingsaal for alt Slags Menigheds og Missionsarbejde.

Kirkefondet, der selvfølgelig har sine Øjne rettede ogsaa mod de andre fattige Bydele, benytter denne Lejlighed til at bede om fornyet Støtte hos alle Kristne i vort Land, som forstaa den mægtige Betydning af Arbejdet for Guds Rige i vor Hovedstad. Vi tør minde vore Venner om, at Store Bededags-Kollekten vel giver os en god Støtte, men at vort Arbejde dog ikke vilde række langt ved den alene, hvorfor vi maa have Lov at bede ogsaa om andre og stadige Gaver. Opgaven ligger for os i al sin Storhed; fra alle Kanter i København kalder Kirkenøden os til Hjælp. Det beror paa Menighedens Tilslutning og Offervillighed, om Opgaven skal blive løst og den Strøm af Velsignelse, som deri er gemt til den danske Kirke, skal blive os til Del.

Vi minde om, at *Tiden er kostbar*. For hvert Aar, der

gaar, er der ikke blot Tusinder af dyrekøbte Sjæle, der lide og dø uden Kirkens Hjælp og Guds Ords Trøst, men en stor Del af Befolkningen glider længere og længere bort fra Kirken og Kristendommen. Og dog viser Erfaringen ved hver ny Kirke, der indvies, hvert nyt levende Vidne, der høres i København, at der endnu er, ja netop nu er en ganske mærkelig Modtagelighed for en alvorlig og indtrængende Forkyndelse af Evangeliet. Men en Opsættelse i blot faa Aar kan her blive skæbnsvanger. Og gaar der paa samme Tid nye Aandens Luftninger over den danske Kirke i mange Egne af vort Land, kaldes vi saa ikke derved til med Nidkærlighed at udnytte Besøgelsens Tid? Det gælder at arbejde, mens det er Dag!

Paa samme Tid godtgør Udviklingen herinde med al Tydelighed, at Menigheden ikke som Regel tør regne paa Støtte fra Stat og Kommune. Det ret naturlige Haab, som mange Kristne nærede, at, naar Menigheden gik foran i frie Ofre, vilde Stat og Kommune yde velvillig Støtte, synes foreløbig at skulle beskæmmes. Jo mere det viser sig, at Kirkesagen er Udtryk for en aandelig Livsbewægelse, des mere synes Flertallet af de Ledende i underlig Blindhed at stille sig imod Kirkesagens Udvikling, som om den levende Kristentros Fremgang ikke ogsaa betød Fremgang i Sædelighed, Flid og al Velsignelse for hele Samfundet. Skal der ske et Omsving i denne Betragtning, maa Sejren vindes ved Menighedens energiske Arbejde, der aftvinger selv de tvivlende og uvillige Betragtere Anerkendelse. Og det bliver derfor des mere nødvendigt, at alle kristne Venner i vort Land blive sig Opgavens Storhed bevidst og i frejdig Offervillighed slutte sig sammen for at naa Maalet.

Vi henvende os derfor til alle sande Kristne med indtrængende Bøn om deres Hjælp til et kraftigt og omfattende Arbejde for i Løbet af et kort Aaremaal at naa afgørende frem imod en omfattende Løsning. Store Ofre vil det kræve, men vi kunne med Tak sige, at mange af Kirkesagens Venner allerede have vist, at de formaa at bringe store Ofre, og vi bede dem om ikke at blive trætte og at virke for, at Sagen kan blive mere bekendt og vinde flere Venner. Det er vort Haab, at Kirkefondets Grundfond efterhaanden skal vokse ved Testament og Gave, ligesom det i svundne Tider var Skik at skænke Kirken Kapitaler til Løsning af dens Opgaver. Derved vil det efter-

haanden forhaabentlig blive muligt at skaffe de Midler tilveje, som aarlig ville kræves til Lønninger og til Kirkernes Drift. Men indtil dette sker, bede vi om Bidrag fra alle Sagens Venner til Dækning af de nærmest forestaaende Udgifter og Begyndelsen af saa mange nye Foretagender som muligt.

Bidrag og Tilsagn om Bidrag modtages med Tak af enhver af Forretningsudvalgets Medlemmer, samt af Kirkefondets Kasserer, J. V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg 27. *Marts* 1897.

H. Westergaard,

Professor, Formand.

C. Borgen,

Kontorchef.

P. D. Koch,

Dr. med.

P. M. Larsen,

Præst.

A. Schack,

Sognepræst.

Steinthal,

Overretsprokurator.

H. Ussing,

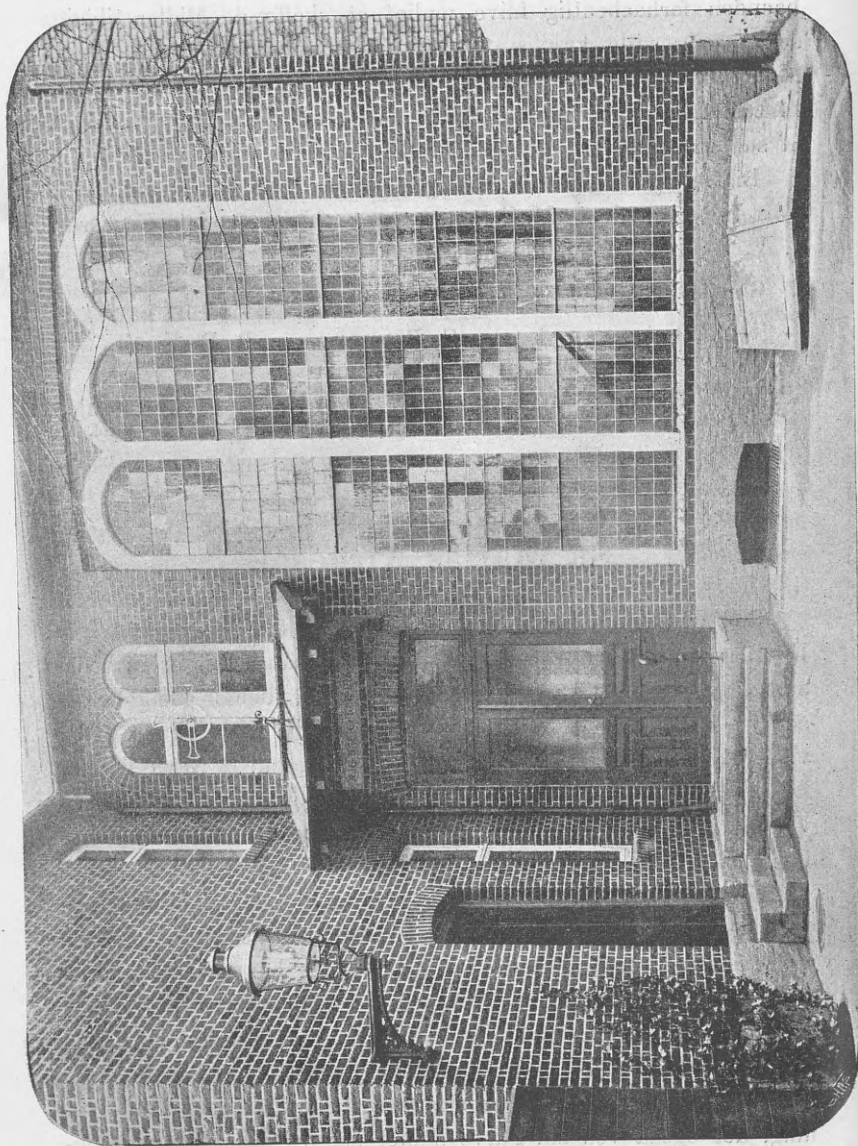
Lic. theol.

St. Marias Kirkesal.

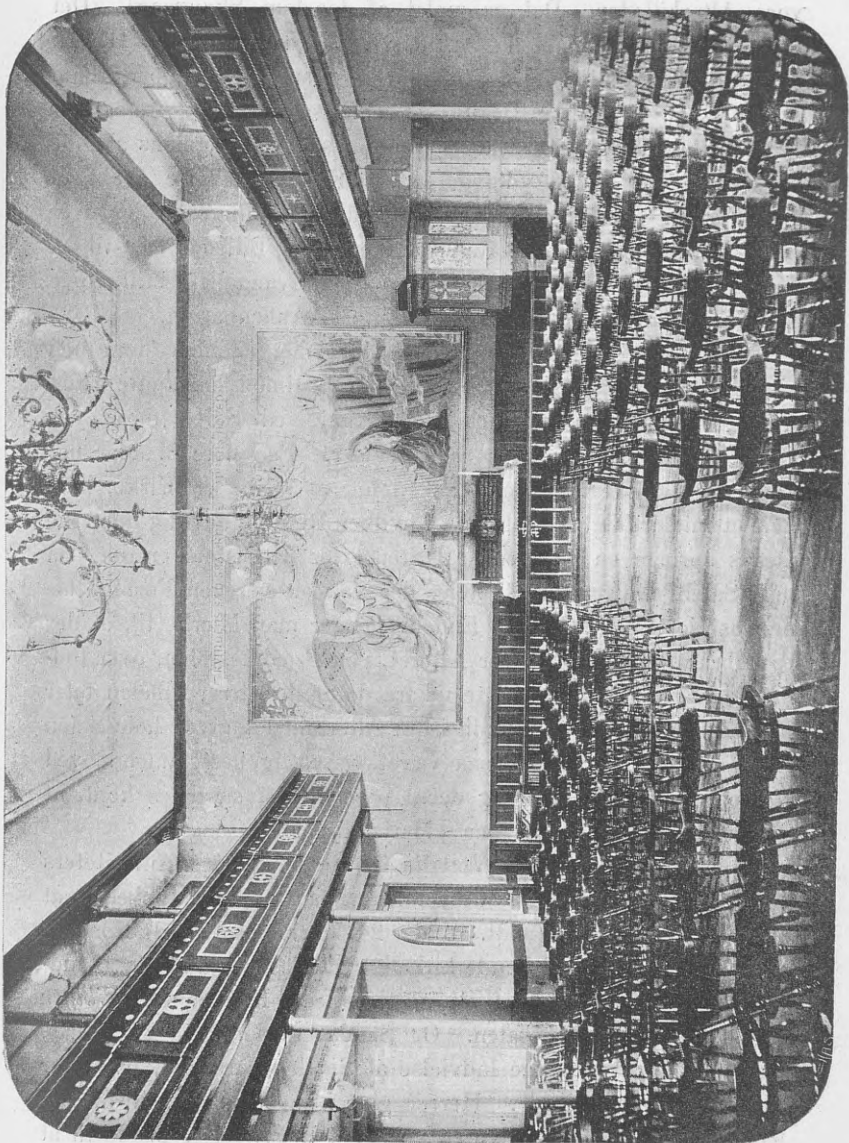
Den Ejendom paa Vesterbrogade, Kirkefondet købte i afvigte Efteraar, ligger paa venstre Haand, naar man passerer Frihedsstøtten udefter, og er et af de første Huse udenfor Helgolandsgade. Til Gaden ses kun lidet til det nye Kirkelokale. Dog viser et Skilt over Ejendommens Port Kirkesalens Navn iblandt Liljer og Roser, og naar Porten er aaben, ses det høje Kirkevindue derindenfor. Thi Kirkesalen er beliggende i en Bagbygning, — desværre! Men paa Vesterbrogade ere Priserne paa Façadegrund saa enorme, at det nu synes for silde at tænke paa at faa en Kirke ud ved selve Gaden, hvad Læserne maaske ville forstaa, naar de høre, at Kirkefondet har en aarlig Lejeindtægt af Ejendommens Forhus af 9—10,000 Kr.

Gennem en lille, pyntelig, asfaltbelagt Gaard kommer man da fra Gaden ind til Kirkesalen. Det hosstaaende Billede viser den stilsfærdige Façade, som straks fortæller, at den røde Bygning, der ogsaa ved sin Farve skiller sig fra alle Nabobygningerne, er et Gudshus.

Den 30. December 1897 holdtes her for sidste Gang „offentligt Bal“. Mandag Morgen derefter, den første Søndag i det nye Aar, mødte Haandværkerne for at tage fat paa Ombygningen. Mørkt og skummelt laa Lokalet der og gjorde paa alle Maader



et uhyggeligt Indtryk. I knap 3 Maaneder blev der arbejdet derpaa. Da stod der et lyst, venligt og i alle Henseender hyggeligt Kirkelokale. Arbejdet i Guds Rige viser os ofte smukke Eksempler paa, at det gamle bliver forbigangent og alt bliver



nyt, men sjælden ses det smukkere end ved den „Omvendelse“, som her er foregaaet.

Straks man kommer ind i Salen, fanges Øjet af et meget stort Alterbillede af en Skønhed, som man ikke ofte finder hos

vore Alterbilleder. Det er malet af Joachim Skovgaard. Det er Kunstnerens oprindelige Skitse (paa Karton) til et Maleri, som findes i Helligaands Kirken, og det er ved Biskop Rørdam skænket af Grosserer Bestle til Kirkesalen. Det fremstiller „Mariæ Bebudelse“. Og Kunstneren har saavel i Engelenes skønne Skikkelse som i den ydmyge, stille Kvindeskikkelse skabt et Par Figurer af stor malerisk Skønhed; men tillige er der over hele Billedet en aandelig Renhed, som lader Billedet tale til en paa en Maade, der er nærbeslægtet med Evangeliets stilfærdige Fortælling om „Bebudelsens“ Herligheds Aabenbaring.

Salen selv synes ikke meget stor; dog rummer den med sine Pulpiturer langs Salens tre Sider henimod halvsjette Hundrede Siddepladser, medens et Sakristi ved Siden deraf har Plads til yderligere c. 150 Siddepladser. Paa flere Maader har man vist, at det ikke var Tanken her at skabe en Kirke, men kun et midlertidigt Kirkelokale, i hvilken Retning navnlig Sæderne straks springe en i Øjnene. I Stedet for Kirkestole er der paa hele Salens Gulv anbragt Stole, der ved en særegen Forbindelse ere fastgjorte i Rækkevis. Endelig lægger man Mærke til, at der er anbragt hellige Ord over Alteret, paa Prædikestolen, over Ind- og Udgangsdøren, alle valgte ud fra de Steder, hvor Bibelen taler om Jomfruen Maria. Thi ligesom Alterbilledet giver hele Salen sin Karakter, har det ogsaa været væsentlig bestemmende ved Valget af dens Navn. Og dertil passede det særdeles kønt, at Indvielsen kunde holdes paa „Mariæ Bebudelsesdag“.

Ved imødekommende Velvilje fra de forskellige Autoriteters Side, ikke mindst fra Kultusministeriets, var det lykkedes at faa Sagen fremmet saa vidt. Under 24. Marts resolverede Kongen, at St. Marias Kirkesal kunde kirkeligt indvies, og under s. D. udnævntes Sognepræst *E. With* og tjenstledig Kapellan *A. Fibiger* til Præster ved Kirkesalen. Og Søndagen derefter, 27. Marts, foretoges den højtidelige Indvielse af Sjællands Biskop, hvorefter Pastor *With* prædikede. Herren give i sin Naade, at hvad saaledes er fuldført, maa blive en velsignet Begyndelse, baade til at samle en levende Menighed foran paa Vesterbro og til en lykkelig Fuldførelse af hele den store Kirkesag paa Vesterbro.

Indvielsen af St. Marias Kirkesal,

den 27. Marts 1898.

Tale af Biskop Dr. SKAT RØRDAM.

(Sak. 4, 1—9).

De oplæste Ord er et Stykke af det Trøstens Budskab, som Herren ved sin Profet Sakarias sendte til den Del af Israel, der var vendt tilbage til Kanaans Land fra den babyloniske Udlændighed, og som nu paany havde taget fat paa at opbygge Herrens Tempel i Jerusalem. Allerede 16 Aar før havde de begyndt derpaa. Straks da de vare komne tilbage, rejste de Brænderoffer-Alteret paa sin gamle Plads; derefter samlede de Tømmer til Templet, og da de havde lagt Grundvolden, samledes Folket; Præsterne og Leviterne lovsang Herren til Basuners og Cymblers Klang og priste ham, fordi han er god, og hans Miskundhed er over Israel evindelig, og Folket istemte et stort Fryderaab, fordi Grundvolden til Herrens Hus nu var lagt. Men mange af Præsterne og Leviterne, som vare saa gamle, at de havde set Salomons prægtige Tempel, græd med høj Røst, og mange opløftede Røsten med Fryderaab, saa Lyden af Graaden og Fryderaabet smeltede sammen og kunde høres langt borte*).

Dette var en skøn og lovende Begyndelse. Men det varede ikke saaledes ved. Snart begyndte deres Naboer Samaritanerne at efterstræbe dem og bagtalte dem hos Perserkongen og hans Høvdinger, saa at disse nu betragtede Israel med Mistanke og Uvilje, og saa tabte Israel Modet. De havde haabet, at den Velvilje og Understøttelse, som de havde fundet hos Perserkongen Kyros, skulde vedvare under hans Eftermænd; men da det modsatte blev Tilfældet, lod de Hænderne synke og opgav at bygge paa Templet, de sagde: Tiden er ikke kommen til at bygge Herrens Hus**); og saa nøjedes de med at tage vare hver paa sit Hus og sin Dont. Saaledes gik det i 14 Aar. Da oprejste Herren Profeten Haggai, som talte baade Tugtens og Trøstens Ord til Folket og til dets Ledere, Ypperstepræsten Josva og Landsherren Serubabel, og hans Ord vakte dem op til atter at tage fat paa at rejse Templet. Kort efter fremstod ogsaa Profeten Sakarias og talte ligeledes i Herrens Navn Trøstens

*) Esr. 3 10—13. **) Hagg. 1, 2.

Ord til Folket, d. v. s. saadanne Ord, som kunde gøre dem trøstige og frimodige til Arbejdet. Til disse Ord hører ogsaa den oplæste Tekst og det Syn, som deri beskrives, hvormed der lægges Folket paa Hjerte, at ligesom den syvarmede Lysestage, der er et Billede paa Israels Folk, fik sin Olie og sit Lys, ikke fra Mennesker, men fra de to Olietræer, som Gud havde ladet opvokse ved dens Sider, saaledes skulde Israel have Kraften til at naa sit Maal og til at fuldføre Templet ikke fra Mennesker, men fra Gud og hans Aand. Vi kunne vel forestille os, at om end Folket nu atter har lagt Haand paa Værket, har de dog med Ængstelse set hen til alle de Vanskeligheder og Hindringer, deres fjendske Naboer kunde rejse, og de har med Længsel spejdet efter Hjælp fra den mægtige Perserkonge: vilde han blot bruge en lille Del af sin Magt til at understøtte dem, saa var det nok til at hjælpe dem ud over alle Vanskeligheder: men uden hans Hjælp vare Udsigterne saa lange.

Men her lød saa Herrens Ord: „Ikke ved Magt, og ikke ved Styrke, men ved min Aand!“ De Hindringer, der optaarnede sig hjergehøjt og spærrede Udsigten til, at Templet skulde blive genopbygget og Folket komme aandelig paa Fode, de skulde alle forsvinde; Bjerget skulde jævnes til en Slette, naar Folket kun stolede paa Guds Kraft og Aand og fulgte de Paamindelser, han sendte dem ved sine Profeter. Som Serubabel havde lagt Grundvolden til Templet, skulde han ogsaa fuldføre det, sætte Slutstenen paa Værket under Folkets Fryderaab: Naade, Naade over den!

Dette var altsaa Profetens Budskab til Israel. Men hvad tilforn er skrevet, er skrevet til Belærelse for os, for at vi skulle have Haab ved Skrifternes Taalmodighed og Trøst*). Dette Ord: „Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved min Aand, siger Herren,“ det skal altid være en Grundlov for Kristi Menigheds Forhold i Verden. Menigheden skal ikke udrette sin Gerning ved at bruge Magt, ved at true eller tvinge Mennesker til at bekende Kristi Navn; heller ikke skal den søge Støtte hos Verdens Magthavere, som kunde skaffe den Indflydelse og Anseelse; — det er altid blevet til indvortes Svækkelse for Menigheden, naar den har gjort dette; — nej, det er Menighedens Styrke at lade sig føre af Guds Aand, der virker gennem Jesu

*) Rom. 15, 3.

Kristi Ord, som han har sat sin Menighed til Husholder over; Menigheden skal kun virke og sejre ved Ordets Magt. Og det har altid vist sig, at naar Menigheden gjorde dette, trivedes og blomstrede Livet i dens egen Midte, og den var stærk til at bygge paa Herrens aandelige Hus, føje Sten til Sten, stedsse flere Mennesker, som lod sig frelse.

„Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved min Aand, siger Herren!“ Dette skal ogsaa være Løsenet for alle os, som tro paa Jesus Kristus, og som derved ere kaldede til at bygge med paa Herrens Hus, „paa Jerusalem det ny, paa den store Konges By“. Dette kunne vi ikke gøre ved Menneske-Magt og Styrke, ikke ved vor egen Fornuft eller Kraft, heller ikke ved Verdens Stormænds og mægtiges Venskab og Styrke, men kun ved den Hellig Aand. Og den Hellig Aand, Sandhedens Aand, kommer ikke gennem Luften i Stemninger og Rørelser, hvorom man ikke ved, hvorfra de komme og hvor de bære hen; nej han vil herliggøre Jesus Kristus ved at „tage af hans og forkynde os.“ Og derfor, kun ved at tro og lyde Jesu Kristi Ord kunne vi føres af den Hellig Aand og blive i Stand til at bygge med paa Herrens Hus. Det er ikke sagt, at vi derved faa et stort og iøjnefaldende Arbejde, maaske faa vi kun dette, at lægge en eneste levende Sten, nemlig os selv, paa Grundvolden; men gøre vi dette ved Herrens Aand og Ord, saa bliver det en i Sandhed *levende* Sten, der bidrager sit til, at Huset en Gang kan staa fuldfærdigt.

„Ikke ved Magt og ikke ved Styrke, men ved min Aand, siger Herren!“ Dette skal være vort Løsen paa denne Indvielses-Dag saa vel som under alt vort Arbejde for at faa flere Kirker og Ordets Tjenere i denne store Stad. — Ja, naar vi indvie en Sal som denne til et Guds Hus, et Sted hvor Guds Navn skal bo og herliggøres i Menneskehjerner, saa kunde vi vel fristes til at sukke, ligesom de gamle gjorde ved Tanken om Salomons Tempel, dengang Grundvolden var lagt til det nye. Det er i Sandhed fattigt og ringe, at vi her i vort Lands Hovedstad, i et Folk, hvor Kristi Evangelium har slaaet Rod og været forkyndt i tusinde Aar, at vi her skal nøjes med en Sal i en Baggaard som Kirke. Hvor fattig er den dog ikke imod de store og skønne Kirker, som vi have arvet fra vore Fædre, og som ere rejste i denne Stad i de senere Aar! Var det ikke bedre at

vente, indtil vi kunde faa en saadan Kirke? Menigheden i vor Land har i Aarhundreder været vant til, at den jordiske Øvrighed og de borgerlige Myndigheder væsentlig har taget sig paa at skaffe vort Folk de Kirker, det trængte til. Og naar en saadan Støtte af en god Vilje ydes Menigheden, kan denne ogsaa trøstigt tage derimod, ligesom Israel førdem med god Samvittighed tog imod den Hjælp og Understøttelse, de fik af Perserkongen Kyros. Naar det nu derimod har vist sig, at disse Myndigheder undslaa sig for at have med denne Sag at gøre, ja saa have vi vel alle været fristede til at sige, ligesom Jøderne efter Udlændigheden: Tiden er ikke endnu til at bygge Herrens Hus! Vi maa slaa os til Taals, se Tiden an, og lade alt gaa som hidindtil; saa kan hver tage vare paa sit Hus og indrette sig der saa hyggeligt og saa kristeligt, som han formaar.

Men saaledes bør og saaledes tør Menigheden ikke tale. Se vi ikke de mylrende Skarer omkring os, vanskøttede og forkomne som Faar uden Hyrde! Og for hvert Aar, der gaar, blive disse Skarer talrigere, og det bliver mere uoverkommeligt at kalde dem tilbage og bringe dem paa Fode. Og Gud være lovet og takket! han har vakt store Kredse af Menigheden til at se, at Ansvarer for, at Bygningen af Herrens aandelige Tempel gaar ustandset for sig, det hviler ikke paa nogen jordisk Øvrighed, men paa Menigheden selv; han har vakt Menigheden til at se, at skal hans Ord bo rigelig iblandt os, og skal vi faa Huse, hvor det kan lyde og Menigheden samles, ja hvor stedse flere af de vildfarne Faar, der vanke om uden Hyrde, kunne drages og samles ind i Menigheden, saa maa Menigheden selv tage Arbejdet op, men saa kan den ogsaa gøre det trøstigt, vis paa, at de Hindringer, der rejse sig derimod og synes som uoverstigelige Bjerge, de skulle jævne sig til en Slette, og Gud skal lade sin Naade og Velsignelse være over Arbejdet, saa det skal fremmes og lykkes, saaledes at Menigheden kan istemme Israels Fryderaab for Tempets Slutsten: Naade, Naade over den!

Ja, dette have vi ogsaa set Vidnesbyrd om her paa dette Sted, til hvis Indvielse vi i Dag ere samlede. Naar vi se denne Sal, hvor Synden hidtil har tumlet sig i sin vilde Runddans til Sjæles Fordærvelse, at nu er den forvandlet til en Kirkesal, saa hyggelig og saa prydelig, ja saa kirkelig, som vi har den for

vore Øjne; naar vi se Dagen skinne ind ad disse Vinduer, som indtil for et Par Maaneder siden vare fast tilstængede, ret som for at betegne, at hvad her gik for sig, kunde ikke taale Dagens Lys; og naar vi betænke, hvorledes alle de Hindringer, der have taarnet sig op derimod, ere blevne jævnedes „som den grønne Vang“, — betænke, at dette har kunnet udføres og lykkes ved Menighedens frivillige Gaver og Arbejde: da *maa* vi sige: det er sket af Herren, underfuldt som det er for vore Øjne; hans Navn være lovet og priset derfor!

Vist nok, vi havde langt hellere set en skøn og anselig Kirkebygning med Taarn og Spir, der pegede opad mod vor Gud og Herre, som troner i det høje, men ser i det lave og her vil bo i det sønderknuste og sønderbrudte Hjerte og gøre det levende, og at fra Taarnet Klokkerne kunde kime og kalde paa Sjælen træt og tung, og paa alle de travle Mennesker, som færdes her forbi fra Morgen til Aften, Søndag og Søgnedag, i deres Jag efter Vinding, Nydelser, Forretninger og alt det jordiske, som holder deres Sjæle fangne —: kalde dem til at finde Hvile for deres Sjæle. Og det er mit Haab, at denne Kirkesal skal blive som en Grundvold for en Kirke, ja, om Gud vil, for mange Kirker her paa Vesterbro, denne folkerige, men saa kirkefattige Bydel; at her skal samles en Menighed, der maa blive saa glad i Herren, at den af Hjertens Glæde vil ofre af sit Gods paa at bygge Herren et Hus, — blive saa glad i Herren, at dens Frydesang maa lyde eller lyse ud over vor Hovedstad og opmuntre Herrens Folk dér til at bidrage og give rigeligt til, at der kan blive bygget flere Kirker, som der saa højlig trænges til, og at de kunne staa som Vidnesbyrd om, at Herren har et Folk i denne Stad.

Ja, dette er mit Haab, og jeg tænker, vi alle ville være fælles om det. Men dette Haab skal ingenlunde bringe os til at „foragte de ringe Tings Dag“ og hindre vor Glæde og vor Taksigelse for, at vi nu have faaet dette ringe Hus i Stand, saa at Guds Ord og Evangelium herefter kan lyde her. Nej, vi ville glædes herover, vi ville af vort Hjerte takke Gud, fordi han har hjulpet hidindtil, og vi ville bede ham, at han ogsaa vil hjælpe herefter og rigelig velsigne den Gerning, som her skal øves, og de Mænd, som skulle øve den, saa her maa gøres et godt og trofast Arbejde paa Jerusalem det ny, paa den store Konges By, ham til Ære og hans Menighed til Vækst og Fremme. Amen!

Prædiken af Pastor ENRIQUE WITH.

(Luc. 1, 46—56).

Omtrent 4000 Aar vare forløbne, siden det Ord, der staaer over Alterbilledet i denne Kirkesal: „Kvindens Sæd skal knuse Slangens Hoved,“ blev talt for vore første Forældre. Slægt efter Slægt var gaaet i Graven, uden at Forjættelsen om den tilkommende Frelser var bleven opfyldt. Stadig bestemtere, tydeligere blev Forjættelsen gentaget, at denne Kvindens Sæd skulde være Abrahams Sæd, Davids Sæd, men Opfyldelsen, Frelsen, kom ikke. Imens havde Verden forsøgt at være sin egen Frelser; men hverken Grækernes Visdom og skønne Kunst eller Romernes Verdensmagt havde formaaet at løse den Opgave. De oplyste vare ikke komne videre end til som Pilatus tvivlende at spørge: „Hvad er Sandhed?“ Den store Mængde nøjedes med at raabe paa Brød og Forlystelser, medens Synd og Ugudelighed, Nød og Elendighed bredte sig mere og mere baade hos Hedningerne og Israel.

Da kom der Englebud til Nazareth, og saa kunne vi vel forstaa Marias store Glæde, da hun hørte: Nu skal Forjættelsen opfyldes, som I længtes efter, nu skal Frelseren komme, der skal gøre alle Ting vel, og han skal være din Søn. Og vi kunne ogsaa vel forstaa, at hun tolkede denne sin Glæde ved sit Besøg hos sin Frænke Elisabeth med denne „Marias Lovsang“, der er vort Evangelium i Dag, hvor hun siger: „Min Sjel ophøjer Herren og min Aand fryder sig i Gud, min Frelser.“

Men skal denne Marias Lovsang blive et virkeligt Evangelium for os, skal den blive genfødt i vore Hjerter, saa maa vi tro, at det er sandt, hvad hun heri siger om denne Frelses Magt og Forunderlighed, maa tro, at det ikke blot er en ung Piges begejstrede Udbrud, hvortil ingen Virkelighed svarer. Naar vi se ud over Verden og se, hvor meget den ligner Verden for Kristus, der vilde være sin egen Frelser, hvor man endnu spotende og tvivlende siger: Hvad er Sandhed? eller blot jager efter Brød og Nydelser, medens Ugudelighed og Synd og Nød og Elendighed brede sig, saa skulle vi ikke sukke trøstesløse derover, men kunne sige: Ja, men han er kommen, der er Frelseren fra hele denne Elendighed, — skal kunne sige det, fordi vi virkelig i den Verden, vi Mennesker bære inden i os, i vort Hjerte have erfaret denne hans Magt og Herlighed.

Selve denne Lejlighed, vi ere komne sammen til, denne Kirkesals Indvielse, er jo et Bevis paa Sandheden af Ordet om Kvindens Sød, der skal knuse Slangens Hoved. Dette Sted, hvor før Satan drev sit værste Spil med de stakkels Syndens Trælle, er nu blevet et Sted, hvor Evangeliet om Kvindens Sød skal høres, den stærke Djævels Fanger udløses og Kristus med Guds Hjælp skal fødes og vinde sin Skikkelse i mange Sjæle. Derfor er der ogsaa stor Glæde og Tak og Pris i Herrens Venners Hjerter paa denne Dag.

Du er nu med til Kirkeindvielse i Dag, men er du saa ogsaa med til at prise Herren derfor? „Priser Herren?“ hedder det i den 107. Davids Salme, „det maa de sige, der ere genløste af ham, de, han har genløst af Modstanderens Haand.“ Er det sket med os, saa ere vi med i Aand og Sandhed; men er det ikke sket med dig, eller ved du ikke, hvad det er, gid det dog saa maatte ske, at der ved denne Kirkeindvielse, som du er med til i Dag, blev rensset og indviet en Kirke i dit Hjerte, saa det ogsaa sagde inde i dig: „Min Sjæl ophøjer Herren, og min Aand fryder sig i Gud, min Frelser.“ For at da Forjættelsen om Kvindens Sød atter kunde faa sin Opfyldelse i os, iblandt os, ville vi lade Ordet i Dag spørge os: *Er du med til at prise Herren?*

Hvorfor skulle vi da prise ham? Maria siger først: „Han har set til sin Tjenerindes Ringhed.“ Hun var jo af Davids Kongeslægt, men hvor ydmyget, fornedret var ikke denne Slægt; hun var kun en fattig, ukendt Pige i en foragtet lille By. Hun hørte til Herrens udvalgte Folk, men hvor vanslægtet var ikke dette Folk i Verdslighed og Selvretfærdighed? Dog havde Herren nu besøgt det, lovet alligevel at opfylde alle sine Forjættelser. Netop dette Herrens naadige Blik lod hende ret føle baade sin egen og Folkets Ringhed. Men da netop fødes Takken, naar et Menneske kan sige: jeg var ringe, dog frelste han mig.

Derfor er der saa lidt Tak i den Slægt vi leve i, fordi der er saa megen Selvophøjelse, saa megen Menneskeforgudelse og Indbildskhed af sine store Gerninger. Gud kan da ikke komme til at se os i vor Ringhed, før vi ere blevne ringe i vore egne Øjne. Sidder du nu her i denne Sal og ophøjer dig i dine Tanker over de andre, enten det saa er af din Rigdom, Dygtighed, Embedsstilling, eller det er af din Fattigdom, thi ogsaa de Fat-

lige kunne jo ophøje sig og netop i deres Fattigdom mene sig bedre end de Rige, eller er det af din Guds frygt, saa kan Gud ikke se til dig. Men sidder du her som et ringe Menneske, der synes, du er i Grunden ikke værd at være med her, saa vil Gud se til dig, netop til dig.

Men naar han ser til et Menneske, saa er det, som naar Lyset skinner paa et mørkt Sted, saa ser man alt Snavset; naar Gud ser til et Menneske i sin Hellighed, saa bliver et Menneske en stor Synder; saa falder man ned for ham som Peter og siger: „Herre, gæk ud fra mig, thi jeg er en syndig Mand.“ Og dog fornemmer man, at den Gud, der saadan skaanselløst i sit Ord aabenbarer os vor Skam, er den Gud, der i sin Kærlighed vil frelse os fra vore Synder. Saadan vil han se til dig, der er ringe.

Saadan har han i vore Dage set til sin Tjenerindes, sin Menigheds, Ringhed. Vi synge i en af vore Salmer: „Kirken hun sad i Enkestand, Sørged' for den eenbaarne“, men „Herren han har besøgt sit Folk, Natten den blev til Morgen“. Det erfare vi i vore Dage; ude omkring i Landet ved de store Vækkelser, ved det opblomstrende Arbejde for den ydre og indre Mission, for alle Guds Riges forskellige Gerninger; herinde i den store By, vi kunne vel sige, fremfor alt ved Kirkesagen, Der var ganske vist ikke ret meget af Frelsen at se, da Bebudelsen var bragt Maria; men hun vidste, at Gud havde set til sin Tjenerindes Ringhed, det var hende nok. Vil man sige, det er smaat, Resultatet, der endnu er naaet i Kirkesagen (man har jo meget at sige om de *smaa* Kirker, man bygger); naar vi derigennem have kendt Herrens Besøgelse, saa vide vi, han, der har begyndt, skal ogsaa nok fuldføre Værket. Maatte han gøre en Begyndelse i dig, der godt ved med dig selv, du ikke har havt ret meget med Guds Riges Ting at skaffe før, maatte han se til dig gennem denne Dag, denne Gudstjeneste, saa du fornam, det var Herren, der saa til dig i din Ringhed, der bankede paa dit Hjerte, at du skulde lukke op og begynde at være med at prise Herren.

Men videre. „Han, den mægtige, har gjort store Ting imod mig“, siger Maria. Frelsen er ikke det, at Gud sender os et Naadeblink, at vi blive gudelig rørte, nej, der skal ske store Ting med os. Et nyt Liv var skabt i Maria, et Liv, der

aabenbarede baade Herrens Magt og Hellighed og Barmhertighed. Et nyt Liv ere vi døbte til at leve, at vi skulle være hellige og ustraffelige for hans Aasyn i Kærlighed. Han skal gøre store Ting imod os, saa blive vi glade, saa prise vi Herren. De store Ting, det er Aandens Vidnesbyrd om vore Synders Forladelse, at vi tør tro paa den, det er Jesu Kærlighed, at han har hengivet sig for os, det er, at Gud den almægtige vil være os en Fader og have os til sine Børn, der virkelig skulle formaa at vandre i hans Frygt som nye, omvendte Mennesker.

Men derfor er der tidt saa lidt Tak og Pris, fordi der er saa megen blot overfladisk Gudelighed og Kirkelighed. Herren har ikke faaet Lov at gøre sine store Ting imod Mennesker, fordi de ikke have givet ham deres Hjerter. Deres Synders Forladelse tro de ikke, Jesu Kærlighed tvinger dem ikke, og det hellige Liv have de ingen Lyst til. Hvad kan det nytte at bedrage sig selv? Lad os dog se efter, om den Omvæltning er sket med os, som beskrives i Ordet, naar det hedder: „Han har øvet Magt med sin Arm, adspredt dem, der vare hovmodige i deres Hjerters Tanker, nedstødt de mægtige af Tronerne og ophøjet de ringe, opfyldt de hungrige med gode Gaver, men de rige har han sendt tomhændede bort.“ Det har han jo ikke, hvor man smigrer for de mægtige og foragter de ringe, lader haant om al Hunger og Tørst efter Retfærdighed, men er tilfreds i sin egen Rigdom. Se i det hele efter, om Herren har *gjort* noget ved dig, eller om du kun har hørt om ham. Du synes maaske, at det er Ydmyghed og Beskedenhed af dig, at du ikke saadan tør prise Herrens Navn for, hvad han har gjort for dig. Det skulde da ikke være Grunden, at han slet intet har faaet Lov til at gøre, fordi dit Hjerte var optaget af Verden, af dig selv.

Se, det vide vi, der glæde os over dette Hus' Indvielse i Dag, at det er en stor Ting, sket af Herren, der dermed beviser sin Magt midt iblandt en vantro og forventt Slægt, saa det er underligt for vore Øjne. Men han vil ogsaa gøre store Ting for dig, naar han faar set til din Ringhed, han vil lære dig at tro paa hans Naade og blive fyldt af hans Kærlighed, saa først kommer Takken og Herrens Pris indvendig fra.

Men mere endnu: „Han har antaget sig sin Tjener Israel.“ Den Naade, der var bleven Maria til Del, saa hun i Aanden,

gjaldt hele Herrens Folk, saa sandt det virkelig vilde frygte ham og tjene ham. Guds syndsforladende Naade er fuldkommen genoprejsende. Han ikke blot tilgiver sin Tjener, der har syndet, og lader ham gaa, nej, han antager ham paany. Det er den højeste Ære, den almægtige Gud kan bevise os syndige Mennesker, at vi maa være hans Tjenere, hans Medarbejdere. Har han, gennem hvad der har ført til dette Hus' Indvielse, gjort store Ting imod sin Menighed iblandt os, saa har han dermed ogsaa lagt en stor Opgave for os. Guds Tempel skal bygges af levende og ikke af døde Stene. Saa skal der ud fra dette Hus nu gøres en Gerning ved os, hans beskikkede Tjenere, til Opbyggelse af en levende Guds Menighed iblandt os. Men ikke ved os Præster alene, nej, alle, hvem Herren har gjort sine store Gerninger imod, har han dermed og vil han dermed have antaget som sine Tjenere. Derfor skal der ud fra dette Sted lyde et Kald fra os Præster til alle vore hellige Brødre og Søstre i det Distrikt, der vil blive os betroet: Kom og hjælp os at kaste Garnet ud og drage det op! Kom og lad os kende hinanden, at vi sammen kunne arbejde til Guds Pris. Men derfor lad os passe, at vi ikke gøre vort hellige Navn Skam. Herren fri os fra blot at have Gudfrygtigheds Skin, men fornægte dens Kraft, men han give os, at vi maa efterkomme, hvad der staar nu paa denne Prædikestol: „Alt, hvad Jesus siger eder, det gør“, at vi lade Menneskene se vore gode Gerninger, saa de kunne prise vor Fader i Himlen. Er du med til at prise Herren, saa vil du ogsaa være med til at arbejde for hans Navns Helliggørelse og hans Riges Komme der, hvor du bor, mellem de Mennesker, du kommer sammen med.

Tag saa, Venner, med Kærlighed imod mig og min kære Broder og Medtjener i Embedet, saa vel som mod de andre kære Venner, der skulle tjene her i denne Helligdom, at alt kan ske sømmeligt og med Ære. Bed for os, at Herren maa bruge os til at aabenbare, at Kvindens Slægt skal knuse Slangens Hoved. Og lad os saa gøre, som der staar over Kirkens Udgang om Maria, at hun bevarede alle disse Ord og gemte dem i sit Hjerte. Lad os bevare det Spørgsmaal, som et Spørgsmaal fra ham, der vil gøre store Ting imod os: Er du med til at prise Herren? Amen!

Kirkefondets Bestyrelse

var i Anledning af St. Marias Kirkesals Indvielse samlet i København d. 27. og 28. Marts. Saa mange af Bestyrelsens Medlemmer, som havde set sig i Stand dertil, havde givet Møde ved Kirkeindvielsen. Og den næste Dag holdtes der dernæst et Bestyrelsesmøde. Paa dette meddeltes det først, at Sognepræsten for St. Matthæus Sogn, Provst *Th. Levinsen*, var indtraadt i Bestyrelsen, saa at denne nu tæller 39 Medlemmer. Dernæst fremlagdes Regnskabet for 1897. Der blev endvidere fremsat en Række Forslag om nye, særdeles betydningsfulde Skridt i Kirkesagen, hvilke gav Anledning til en indgaaende Drøftelse og sluttelig bleve vedtagne, idet man mødtes i fælles Iver og Nidkærlighed for Arbejdets Fremme og i enig Forstaaelse af, at denne Gerning maa gøres i Tro paa Herrens naadige Bistand.

Store Gaver til Kirkesagen.

I Februar er der af Lehnsbaron Rosenørn Lehn skænket 1000 Kr. i Aktier samt 2000 Frcs. i Præmieobligationer. De saaledes modtagne Midler ville vistnok indgaa i det af Kirkefondet oprettede Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift, til hvilket Grunden lagdes i 1897 ved en Gave paa 500 Kr.

Til Lukaskirken er af en unævnt skænket et skønt Alterbillede, et nyt Maleri fremstillende Herrens Aabenbarelse for Apostlene Paaskedags Aften. Billedet er malet af Professor Schwartz.

Til Kirken i Boulevard-Kvarteret er af Fru Holmblad, født Suhr, i Overensstemmelse med hendes afdøde Mands, Generalkonsul Julius Holmblads Ønske skænket en Sum af 50,000 Kr.

Den nye Krist Kirke.

Paa Aarets første smukke Foraarsdag, i et mildt og straalende Solskinsvejr samledes d. 29. Marts om Eftermiddagen Kl. 2 en stor Skare Mennesker paa en festligt smykket Byggegrund langt ude paa Vesterbro. Netop 20 Aar tidligere havde der paa samme Dag været samlet en Skare for højtideligt at nedlægge Grund-

stenen til St. Matthæus Kirke. Blandt dem, som efterhaanden samledes paa Grunden ved Dybbølsgade, saas et stort Antal Præster, saasom Biskopperne *Rørdam* og *Gotxsche*, Stiftsprovst *Paulli*, Provst *Brammer*, Provst *Levinsen*, o. m. fl. Anledningen var, at man nu var kommen saa vidt, at man kunde lægge Grundstenen til den nye Kirke, hvortil der af danske Præster er tegnet Bidrag, ialt noget over 120,000 Kr. Grunden, der som bekendt er skænket af Kommunen, er beliggende ved Dybbølsgade lige for den store Legeplads og nær ved Arbejdernes store Forsamlingsbygning paa Enghavevejen.

Efter at Salmen: „Den Grund, hvorpaa jeg bygger“, var afsungen, talte Biskop *Rørdam*, idet han gik ud fra Ordet i Israels gamle Højtidssalme: „Denne er Dagen, som Herren har gjort; lad os glæde og fryde os paa den“. Vi skulle ogsaa fryde os paa denne Dag. Det er i Dag 20 Aar siden, Grunden blev lagt til Matthæus Kirke, hvis Spir vi her kunne se. Sognet er nu blevet fem Gange saa folkerigt. Vi have derfor Grund til at fryde os over, at vi i Dag kunne nedlægge Grunden til en ny Kirke, som der trænges saa saare til. Og vi maa haabe, at Trangen til Gudshuse maa vokse, saa vi kunne rejse flere Kirker til Herrens Ære.

Vi frydes ogsaa paa denne Dag, fordi denne Bygning rejses ved Gaver fra Danmarks Præster; de have følt Hovedstadens Nød; thi naar ét Lem lider, lider hele Legemet. Midlerne ere bragte tilveje, ofte under trange Kaar; men Gud skal have Æren; thi hans Kærlighed har virket det.

Paa den Sten, der skal være Grundsten, er indristet et Kors; dette var først det store Forsmædelstegn, men Jesus har forvandlet det til et Sejrstegn, hvorved hans Menighed skal sejre. Om Korset staar, at Jesus er Jødernes Konge, han er ogsaa sin Menigheds Konge,

Vor Herre Kristus er Hovedhjørnestenen, den Grund, hvorpaa hans Menighed hviler. Og han er den eneste Grundvold; Ingen kan lægge nogen anden Grundvold end den, som lagt er.

Her skal ikke bygges en ny Menighed, men her skal gøres et Arbejde, at der maa lægges flere Sten til den gamle Grundvold. Dette skal være vort Haab og vor Bøn, og i dette Haab og i denne Bøn ville vi nedlægge Grundstenen“.

Biskoppen oplæste derpaa et Dokument, hvorpaa stod, at i

det Herrens Aar 1898; den 29. Marts, i Kong Christian den Niendes 35. Regeringsaar, nedlagde Sjællands Biskop Grundstenen til denne Kirkebygning, som Danmarks Præster ved frivillige Gaver have ladet opføre. Grunden er lagt; Gud lægge sin Velsignelse til Arbejdet og dets Fuldførelse.

Under Assistance af Kirkens Arkitekt, V. Koch, blev dette Dokument nedlagt i et Glas i Muren, og Grundstenen lagt over, idet Biskoppen sagde: Saa være da denne Grundsten nedlagt i Navnet Gud Faders, Gud Søns og Gud den Helligaands.

Paa Grundstenen var indristet et Kors, om hvilket der stod følgende Indskrift: *I. N. R. I. (Jesus Nazareus Rex Judæorum).*

Derefter besteg Biskop *Gotzsche* Talerstolen og udtalte følgende:

„Ved forenede Kræfter“ ville vi her sige. Ved forenede Bidrag fra danske Præster fra hele Landet og fra de forskellige Sider af det aandelige Liv blandt os tilvejebringes Midlerne til denne Kirkes Opførelse. Og ved forenede Kræfter udføres hele det Arbejde, som er blevet kaldet den københavnske Kirkesag, ved Samvirken af Præster og Lægfolk, af Guds Folk her inde i denne By og trindt omkring i Landet, af dem, der høre til de store, og dem, der høre til de smaa i Samfundet. Det er et Fredens Værk, saa sandt Kristendom er i en Sum Fredens Evangelium, og det, vi arbejde paa, er at der kan blive saadanne Kirkeforhold herinde, at Fredens og Frelsens Evangelium kan naa hen til de mange Mennesker i denne By, baade dem, som vide, hvad der tjener til deres Fred, og dem, som ikke vide det. Dog, hvis nogen vil sige, at det er en Kamp, som her skal føres, ville vi ikke sige imod; thi her er noget, ja meget, som skal bekæmpes, Vantroens og Fordærvsens Magler, og der er intet andet, hvorved de kunne overvindes, end ved Jesu Korsens Evangelium, det, om hvilket vi haabe, at det altid skal blive forkyndt rent og klart i denne Kirke, som der nu er lagt Grundstenen til. Og naar vi se med saa stor en Glæde paa hele denne Kirkesag, som ved Guds Naade har faaet saa god en Fremgang, da hører det med til vor Glæde derover, at om denne Sag har Herrens Folk i vort Land fra de forskellige Sider forenet sig, og mange Kræfter ere i Virksomhed, som alle arbejde til det samme Maal. Saaledes gik det til, da forud Jerusalems Mure genopbyggedes, hver Del af Folket istandsatte sit Stykke

af Muren, den ene ved Siden af den anden, indtil hele Værket var færdigt. Men om det Værk havde Nehemias sagt: *Gud i Himlen, han skal lade det lykkes for os; men vi hans Tjenere, vi ville gøre os rede og bygge.* Ja, det er ogsaa vor Tro og vort Haab, at Gud i Himlen vil lade det lykkes. Men vi hans Tjenere, lad os gøre os rede og ikke blive trætte i Bønnen og i Arbejdet og i Offervilligheden for dette Værk.

Derefter sluttede Biskoppen med en Tak til Gud, som havde ladet os naa til at lægge Grundstenen til denne Kirke, og med en Bøn om, at Kirken maa blive lykkelig fuldført og igennem Tiderne tjene hans Navn til Ære og hans Rige til Fremme, og om Kirkesagens Fremgang baade i den Bydel, hvortil denne Kirke hører, og i hele den store By. Bønnen sluttedes med Fadervor.

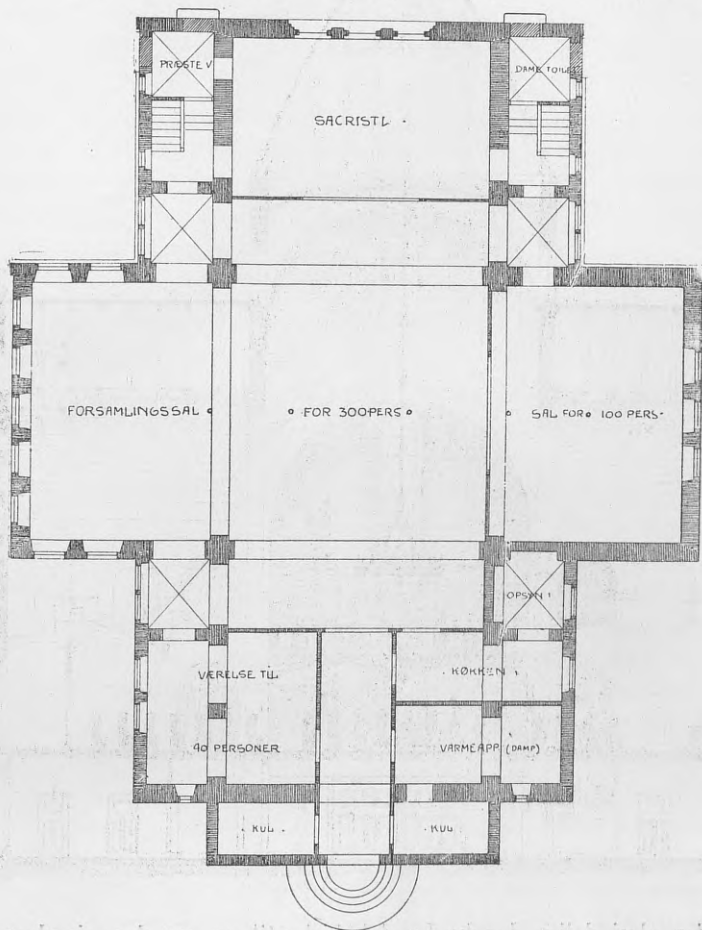
Byggearbejdet vil blive fremmet af al Kraft, saa at Taget kan blive rejst endnu i Aar. Og man haaber, at den nye Kirke vil kunne indvies i Efteraaret 1899. Efter Komiteens Beslutning vil den komme til at bære Navnet: Krist Kirken.

Brorsonskirken.

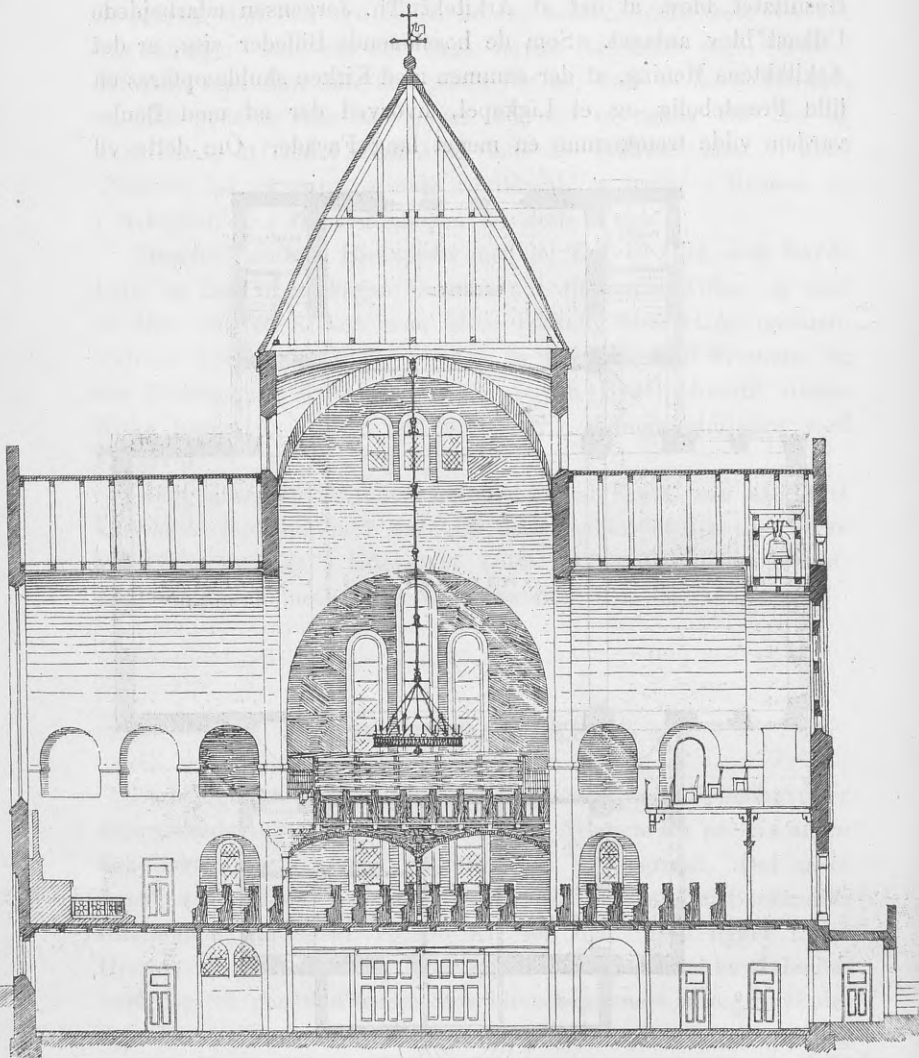
Arbejdet for at faa opført en Brorsonskirke i København er atter skredet et godt Stykke fremad. Allerede for en Tid siden har Indsamlingskomiteen erhvervet en Byggegrund. Det er et Areal, som tilhørte Kommunen og hidtil laa hen som Græsmark. Kommunen har faaet 15,000 Kr. for den. Den ligger i det Hjørne, hvor Nordvestvej løber ud til den nye, smukke Aaboulevard, og vil paa den tredje Side blive begrænset af en ny Gade, der skærer Nordvestvej lodret. Grunden er altsaa trekantet og har Façade til alle tre Sider, som det ses paa det hosstaaende Rids. Og Beliggenheden synes særdeles heldig og smuk for en Kirke.

Straks, da Grunden var købt, anmodede Komiteen 3 Arkitekter, d'Hrr. Kofoed, Th. Jørgensen og Wright, om at levere Tegning til den paatænkte Kirke. De indleverede Tegninger bleve underkastede en Bedømmelse af en Komite, bestaaende af Professor V. Dahlerup, Arkitekt Thuren og Pastor Kold. Og

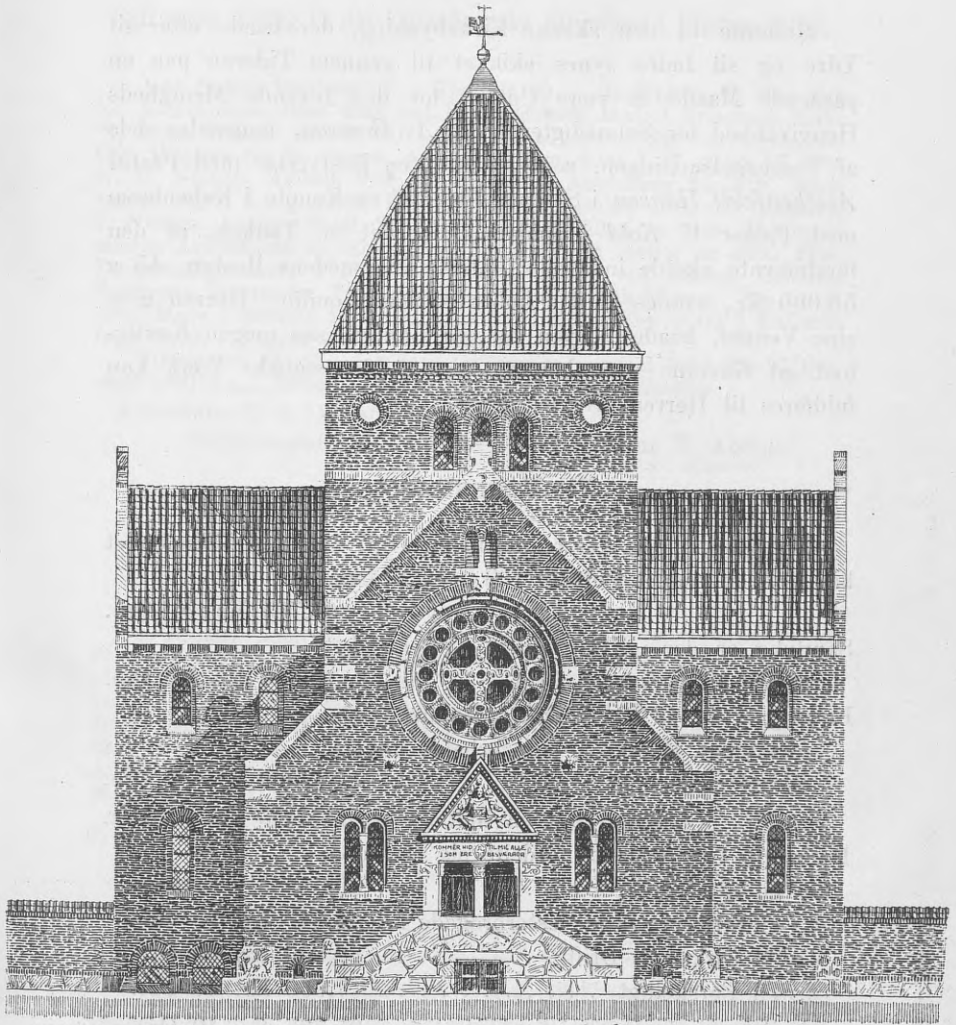
Resultatet blev, at det af Arkitekt Th. Jørgensen udarbejdede Udkast blev antaget. Som de hosstaaende Billeder vise, er det Arkitektens Mening, at der sammen med Kirken skulde opføres en lille Præstebolig og et Ligkapel, hvorved der ud mod Boulevarden vilde fremkomme en meget lang Façade. Om dette vil



kunne gennemføres straks, er dog endnu usikkert. Selvfølgelig danner et Kors. Og ved at lade Midten af dette Kors hæve sig som et svært firkantet Taarn, frembringer Arkitekten ikke blot midt i Kirkerummet en høj, lys Kuppelhvelving, der utvivlsomt vil blive særdeles smuk, men samtidig faar Kirkens Ydre en solid Anselighed, der paa en Gang minder om



den almindelige danske Landsbykirkestil og om den ejendommelige Stil, som her i Landet er repræsenteret af Thorsager Kirke. Man har her ligesom ved den projekterede Nazarethkirke paa-tænkt at faa Sakristier og forskellige Missionssale i Krypten under Kirken. Selve Kirkens Gulv bliver derfor hævet 4 Alen over Jordfladen. Op til Hovedindgangen, som vender ind mod Byen, altsaa mod Øst, fører en svær Stentrappe. I den mod-



satte Korsarm ligger Alteret, — altsaa ud mod Boulevarden. I de tre andre Korsarme findes store Pulpiturer. Kirken vil rumme godt 800 Siddepladser. Og den vil, foruden Grunden, komme til at koste c. 105,000 Kr. Arkitekten er nu ivrigt i Arbejde med at fuldføre Tegningerne, hvorefter disse ville blive forelagte Autoriteterne. Og man haaber derefter at faa Byggearbejdet paabegyndt saa tidligt i indeværende Aar, at Kirken kan blive fuldført i 1899.

Midlerne til den skønne Kirkebygning, der baade efter sit Ydre og sit Indre synes skikket til gennem Tiderne paa en passende Maade at være Udtryk for den levende Menigheds Hengivenhed for Salmedigteren *H. A. Brorson*, indsamles dels af Tooresindsamlingen, som ledes af en Bestyrelse med Pastor *Asschenfeldt Hansen* i Spidsen, dels af en Komite i København med Pastor *V. Kold* i Spidsen. Og det er Tanken, at den førstnævnte skulde indsamle 75,000 Kr., medens Resten, 45 a 50,000 Kr., samles af den københavnske Komite. Herren give sine Venner, baade i Byen og paa Landet, saa megen Kærlighed, at Gaverne maa komme, saa at det smukke Værk kan fuldføres til Herrens Navns Ære.

Til Regnskabet.

Det omstaaende Aarsregnskab for 1897 viser, at Kirkefondet har haft en samlet Indtægt i Gaver o. lign. af

62,705 Kr. 01 Øre.

Samtidig er der i Kirkefondets Kirker ind-

samlet til Kirkernes Drift c. 10,000 Kr. 00 Ore.

Endelig er der til nye Kirker indsamlet (ved forskellige Komiteer, som arbejde under

Kirkefondet) c. 72500 Kr. 00 Øre.

Altsaa i alt en Indtægt af: 145,205 Kr. 01 Øre.

De større Udgiftsposter fordelte sig saaledes:

a. Til nye Kirker i alt 60,645 Kr. 69 Øre.

b. Til Erhvervelse af Vesterbrogade 17. 5,649 Kr. 80 Øre.

e. Til Kirkernes Drift 22,500 Kr. 00 Øre.

d. Til Forskelligt 7,000 Kr. 00 Øre.

Sum: 95,795 Kr. 49 Øre.

Aaret 1897 sluttede med følgende Beholdninger:

a. Til Nazarethkirken c. 23,000 Kr. 00 Øre.

b. Til Brorsonskirken c. 40,000 Kr. 00 Øre.

c. Til en Kirke paa Vesterbro c. 30,000 Kr. 00 Øre.

d. Til en Hjælpekirke i Lukas Sogn c. 2,000 Kr. 00 Øre.

e. Kirkefondets Hovedkasse 9,481 Kr. 15 Øre.

f. Kirkefondets Deposita 4,027 Kr. 23 Øre.

Sum: 108,508 Kr. 38 Øre.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Februar 1898.

Ved Biskop Rørdam: V. i Kjøge 20,00. — L. Kbhvn. Ø. Med Tak for Kirkefondets Blad 4,00, ved Past. Petersen Møde i Svinninge Kirke ^{25/1} 39,30, Haaber Bernth 10,00, Fru Anna Fleron 30,00, ved Sognepræst Chr. Winther fra N. Jensen, Alkærsig Tistrup 2,00, I. M. 10,00, IV 2,00, N. C. Nielsen, Aalbæk 2,00, K. K. 56,09, Aarsbidrag fra Frk. Marie Bruun 16,75, U—g 50,00, Past. F. Bruun, Levring 4,00, ved Bethesda, I. Nielsen, Amager 10,00, Kammerherreinde Willemoes 10,00, Hofjægermester, Lehnsbaron C. Rosenørn-Lehn 1000 Kr. Aktier og 2000 Fres. Præmieobligationer, Frk. A. Delbanco 10,00, ved Biskop Rørdam: Seminarie Forstander Tang 50,00, ved Pastor Friis-Hansen: Fru Levin 2,00, Møde i Særløse 4,10, i Kirkehøvsø 10,31, i Uby 21,00, i Kallundborg 51,70, i Slagelse 16,08, C. L. Nielsen 20,00.

Tilsammen 451,33. Ialt med tidligere indkommet 6913 Kr. 97 Øre, samt 1000 Kr. i Aktier og 2000 Fres. i Præmieobligationer.

København K. d. 31. Jan. 1897.

Slotsholmsgade 12, 1.

Johan V. Adolph
f. T. Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Marts 1898.

J. B. 2,00, Joh. Sz. 88,00, O. Lawætz 23,69. — Ved Pastor Th. J. Petersen: Møde i Borup Forsamlingshus $\frac{6}{2}$ 26,19, Uby Missionshus $\frac{8}{2}$ 13,71, Skjern Kirke $\frac{13}{2}$ 156,21, ved Provst Blume i Tikøb: Mathilde Jensen, Munkegaard 5,00, Arkitekt V. Koch, Kvartalsbidrag 3,00, N. P. Jensen, Ekkodalen 10,00, ved Pastor Friis Hansen: Møde i Everdrup 39,60, ved Professor Fr. Nielsen: Sagfører L. B. Svendsen 20,00, Greve A. Moltke, 100,00, ved Biskop Rørdam: Frk. Fr. Treschow 500,00, M. L. J. 1000,00, Birkedommer Oldenburg 50,00.

Tilsammen Kr. 2037,40. Ialt med det tidligere indkomne 9951 Kr. 37 Øre samt 2000 Fres.

København K., d. 31. Marts 1898.

Slotsholmsgade 12, 1.

Joh. V. Adolph
f. T. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkefondet bedes sendte til Grosserer Joh. V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Uregelmæssigheder i Forsendelsen bedes af Bladets Modtagere anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Aarsregnskab for 1897.

	Kr.	Øre	Øre		
Indtægter.				Udgifter.	
Saldo fra forrige Aar.....	34234	02		Løn til Sekretæren.....	4000
Indsamlet ved Møder samt indgaaede Bidrag.....	33757	76		Løn til Præsterne H. L. Larsen, P. Lauridsen og A. Fibiger.....	2007
Gave til et Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift.....	500			Lukaskirken Restbetaling ved Opførelsen.....	35215
Indsamlet til et Fond for Gethsemane Kirken.....	619	03		Nazarethkirken Tilskud til Byggefond.....	5000
Kirkekollekten Store Bededag Efterslet fra 1896.....	172	67		Nathanaelskirken Grund og Omkostninger.....	20429
do. 1897.....	25876	72		Ejendommen Vesterbrogade 17 Udbetalinger og Omkostninger ved Købet.....	95649
Indvundne Renter.....	967	33		Depositum hos Kreditk. for Husejere i København.....	1400
Indk. ved Salg af Inventar (Bedesalen paa Chr. Winthers Vej).....	772	50		Henlagt til Fond for Gethsemanekirken.....	619
Indk. ved Salg af Smaaskrifter.....	39			do. for Præsters Løn og Kirkers Drift.....	500
30 Stk. Partialobligationer à 3000 Kr. i Ejendommen Vesterbrogade Nr. 17.....	90000			Kirkesalen, Vesterbrogade 17 Inventar.....	13
				Diverse Udgifter ved Afholdelse af Møder, lønnet Medhjælp, Tryksager, Avertissementer, Porto Kirkefondets Blad o. s. v.....	2688
				<i>Drifts-Konto.</i>	
				Præsten.....	1200
				Organisten.....	150
				Kirkebetjenten.....	300
				Kirkevin.....	36
				Belysning.....	181
				Skatter, Brandassurance og Kirkesyn.....	35
				Diverse Smaaudgifter.....	16
				Reparationer og Nyanskaffelser.....	77
				<i>Drifts-Konto.</i>	
				Præsterne Tilskud til Løn.....	545

Indkommet i Bøsserne.....	1195	70	Præsterne.....	3028	53
Faste Menighedsbidrag og Gaver.....	376	80	Organistinden.....	150	
Underskud ved Driften.....			Kirkebetjenten.....	300	
			Belysning.....	798	65
			Varne.....	159	45
			Skatter, Brandassurance og Kirkesyn.....	121	96
			Haveanlægget.....	4	
			Diverse Smaaudgifter.....	109	70
			Reparationer og Nyanskaffelser.....	1813	89
			<i>Drifts-Konto.</i>		
			Præsterne.....	1458	34
			Leje.....	690	
			Reparation af Harmoniet.....	28	
			<i>Drifts-Konto.</i>		
			Præsten.....	2250	
			Klokkeren.....	400	
			Organisten.....	150	
			Kirkebetjenten.....	180	
			Fyrboderen.....	47	
			Kirkevin og Alterbrød.....	46	
			Belysning.....	121	90
			Varne.....	125	73
			Skatter, Brandassurance og Kirkesyn.....	18	15
			Haveanlægget.....	25	
			Diverse Smaaudgifter.....	14	80
			Reparationer og Nyanskaffelser.....	156	64
			<i>Vesterbrogade Nr. 17.</i>		
			Renter.....	1123	77
			Assurance og Brandpremie.....	31	01
			Vedligeholdelse og Reparationer.....	338	57
			Forskellige Smaaudgifter.....	1	
			Driftsbeholdning.....	Kr. 608,15	
			Kasse Saldo til næste Aar.....	9481	15
				192735	51

Indkommet i Bøsserne.....	1195	70	Præsterne.....	3028	53
Faste Menighedsbidrag og Gaver.....	376	80	Organistinden.....	150	
Underskud ved Driften.....			Kirkebetjenten.....	300	
			Belysning.....	798	65
			Varne.....	159	45
			Skatter, Brandassurance og Kirkesyn.....	121	96
			Haveanlægget.....	4	
			Diverse Smaaudgifter.....	109	70
			Reparationer og Nyanskaffelser.....	1813	89
			<i>Drifts-Konto.</i>		
			Præsterne.....	1458	34
			Leje.....	690	
			Reparation af Harmoniet.....	28	
			<i>Drifts-Konto.</i>		
			Præsten.....	2250	
			Klokkeren.....	400	
			Organisten.....	150	
			Kirkebetjenten.....	180	
			Fyrboderen.....	47	
			Kirkevin og Alterbrød.....	46	
			Belysning.....	121	90
			Varne.....	125	73
			Skatter, Brandassurance og Kirkesyn.....	18	15
			Haveanlægget.....	25	
			Diverse Smaaudgifter.....	14	80
			Reparationer og Nyanskaffelser.....	156	64
			<i>Vesterbrogade Nr. 17.</i>		
			Renter.....	1123	77
			Assurance og Brandpremie.....	31	01
			Vedligeholdelse og Reparationer.....	338	57
			Forskellige Smaaudgifter.....	1	
			Driftsbeholdning.....	Kr. 608,15	
			Kasse Saldo til næste Aar.....	9481	15
				192735	51

Status pr. 31. December 1897.

	Kr.	Øre		Kr.	Øre
Aktiver:					
Nazarethkirken	50761	26	Prioritetslaan og Obligationer i Ejendommen Vesterbrogade 17	276000	
Gethsemanekirken	53999	60		Kapital	187442
Bedesalen Chr. Winthersvej (Rest af Inventar)	150				
Kapernaumskirken	42930	30			
Konto for Deposito som Garanti for Past. Julhs Løn	1500				
Lukaskirken. Overdraget til Lukas Sognets Menighed, hvorfor Beløbet	Kr. 77129,70				
udgaar af Balancen.					
Fond for Præstens Løn og Kirkers Drift	504	84			
Nathanaelskirken Grund og Omkostninger	20429	91			
Fond for Gethsemanekirken	622	39			
Ejendommen Vesterbrog 17. Bogført Værdi	281649	80			
Deposito hos Kreditk. for Husejere i København	1400				
Kirkosalen Vesterbrog 17 Inventar	13	50			
Kassebeholdning	9481	15			
	463442	75		463442	75

København K. d. 31. December 1897.

Slotsholmegade 121.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Ovenstaaende Regnskab er af os revideret og befundet rigtigt. Beholdningerne eftersees.

København d. 4. Marts 1898.

C. Bangert.

Hennr. Levinson.

Indhold: Opraab til den danske Menighed, St. Marias Kirkesal, Indvielsen af St. Marias Kirkesal: Taler af Biskop Dr. Kordam og Pastor E. With. Kirkefondens Bestyrelse. Store Gaver. Den nye Krist Kirke, Bronsons kirken. Till Regnskabet. Bidragslister. — Aarstegnsskab for 1897.

Udgivet af det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg. Redigeret af *Julius Frieis Hansen*.

København F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fjerschmann),

Københavns Kirkesag.

Nr. 11.

Den 29de April.

1898.

Kirkekollekten paa Store Bededag.

Bededagen stunder til. Og ligesom de to foregaaende Aar saaledes vil den ogsaa i Aar blive Kirkesagens, den københavnske Kirkesags Dag, for saa vidt som den levende Menighed i hele vort Land den Dag særligt vil have Hjerte og Sind henvendt paa den store Stads aandelige og kirkelige Nød og paa Midlerne til at afhjælpe denne. Der arbejdes herfor fra forskellige Sider. Men vi fejle næppe, naar vi mene, at efterhaanden er Kirkefondet for den almindelige Bevidsthed kommen til at staa ikke blot som den største af disse Virksomheder og som den, der skrider frem med betydeligst Kraft, men ogsaa som den, Menigheden fra forskellige Sider ser hen til med voksende Tillid og Haab. Og vi haabe, at dette vil bekræftes ved den Gave, Menigheden nu paa Bededagen vil lægge i Kirkefondets Haand. En Opfordring til at foranstalte en Kollekt i Kirkerne er udsendt til alle Præsterne; den indeholder tillige en kort Redegørelse for Kirkefondets Arbejde, som maaske kunde læses op i Kirkerne. I ethvert Fald vilde det være ønskeligt, om Menigheden forud blev mindet om, at en Kollekt vil blive foretaget i Kirken paa Bededagen. Kirkefondet arbejder ud fra det Grundsyn, at *Kirkesagen er Menighedens Sag*. Gid Menigheden nu paa Bededagen ved sin Gave vil vise, at Kirkesagen er bleven den er Hjertesag, at den elsker Kirkesagen og ønsker Arbejdet støttet og fremmet.

En ny Kirkegrund.

Kirkefondet har i Henhold til Beslutning, tagen paa det Møde, Bestyrelsen holdt i København Dagen efter Kirkesalens Indvielse, købt en ny Kirkegrund, beliggende paa den sydlige Side af Vesterbros Torv. Kirkefondet har hermed ønsket at sikre sig Muligheden af, at der dog kunde blive opført een luthersk Sognekirke paa Vesterbros Hovedlinje; og paa denne vilde der vanskeligt kunne udpeges en heldigere Beliggenhed for en Kirke. Torvet foran er forholdsvis stille, saa at Kirken ikke generes af Gadens Tummel, og Adgangen til Kirken ikke generes af Gadens travle Færdsel. En Kirke vil paa den Plads være saa nær, at den fanger alle de Tusinders Øje, som daglig passere Vesterbrogade, og dog saa meget paa Afstand, at en smuk Bygning ses langt bedre, end om den laa ved selve Vesterbrogade. En Kirke paa dette Sted vilde kunne tænkes at blive en Sognekirke for 10—11000 Mennesker boende imellem det Sogn, som antages at ville blive henlagt til den nye Kirke i Istedgade, og Gethsemanekirkens Distrikt. Ved Vesterbros Torv kan en Kirke selvfølgelig ikke rejses, uden at den maa udstyres saaledes, at den bliver en Pryd ikke blot for Torvet, men for den hele Linje ud ad Vesterbrogade, og den vil derfor ikke kunne bygges saa tarvelig, som en Del andre Kirker blive det. Naar der ellers kan bygges en Sognekirke herinde for henimod 100,000 Kr., vil denne nok komme til at koste over dobbelt saa meget; men vi antage, at hvis det maa lykkes at faa en Tegning, som lover en stilfuld og smuk Kirkebygning, vil Vesterbro vise sig i Stand til at tilvejebringe de fornødne Midler. Iøvrigt hviler der et Lejemaal paa Ejendommen indtil Oktober 1901, saa at Grunden først bliver disponibel til den Tid, hvilket passer fortræffeligt med Forholdene, idet den projekterede Kirke ved Istedgade om muligt skulde fuldføres først og antagelig ogsaa kan være færdig inden den Tid.

Store Gaver til Kirkesagen.

Frøken Dagmar Antoinette Dinesen til Ussinggaard, som døde 11. November 1897, har ved Testamente skænket 10,000

Kr. til „en Kirke her i Landet, hvor der trænges mest“. Og denne Kapital er af Boets Eksekutorer tilsagt Kirkefondet som Bidrag til Opførelsen af Brorsonskirken.

Geheimekonferensraad, Højesteretsadvokat Liebe og Hustru have skænket Kirkefondet 10,000 Kr. Denne Gave vil ikke blive anvendt til nogen enkelt Kirkes Opførelse, men Kapitalen skal bevares, og Renterne anvendes til Kirkesagens Fremme. Kirkefondets Lønningsfond har saaledes faaet en ny, betydelig Forøgelse.

Sionskirken.

Sionskirkens Tilblivelse strækker sine Rødder dybt ind i Menighedslivets Udvikling i St. Jakobs Sogn. Den 23. Juni 1878 indviedes Jakobskirken, og der samledes straks en stor Tilhørerkreds om dens Prædikestol. Da Sognepræst Krag mærkede, at der begyndte at komme Fasthed i Forholdene, holdt han et Møde, til hvilket han indbød alle dem, der vedkendte sig at ville høre med til Menigheden. Her viste han, hvorledes det er Herrens Kærligheds Tanke, at de enkelte Troende skulle samles i et Menighedsliv, han viste den Rigdom af Velsignelse indadtil, et saadant Liv indeholder, hvornæst han forelagde Forsamlingen en Menigheds forskellige Pligter overfor de vantro, de fattige, de syge og den opvoksende Ungdom. Han indbød til Dannelsen af et Samfund, som ved fælles Kraft kunde tage fat paa Løsningen af disse Opgaver, og bad alle, som vilde være med, at komme til ham og faa Adgangskort til de maanedlige Møder, der agtedes afholdte. Betingelsen for at erholde Adgang var, at hver enkelt for ham bekendte at ville høre Herren til. Der meldte sig 150 Medlemmer, og Samfundet stiftedes den 10. December 1883 ved et Møde i Gymnastiksalen i Ryesgadens Friskole. Det voksede hurtigt, saa Møderne maatte forlægges til „Bethesda“, først til en af de mindre Sale og tilsidst op i Festsalen. Nu begyndte Arbejdet med ordnet Fattig- og Sygepleje, Søndagsskole o. s. v. Den første større Opgave, man forsøgte at løse, var Opførelsen af et Asyl paa Nygaardsvej, hvis Sal kunde benyttes til gudelige Forsamlinger, hvortil man den Gang intet Lokale havde i Sognets nordre Del. Paa mindre

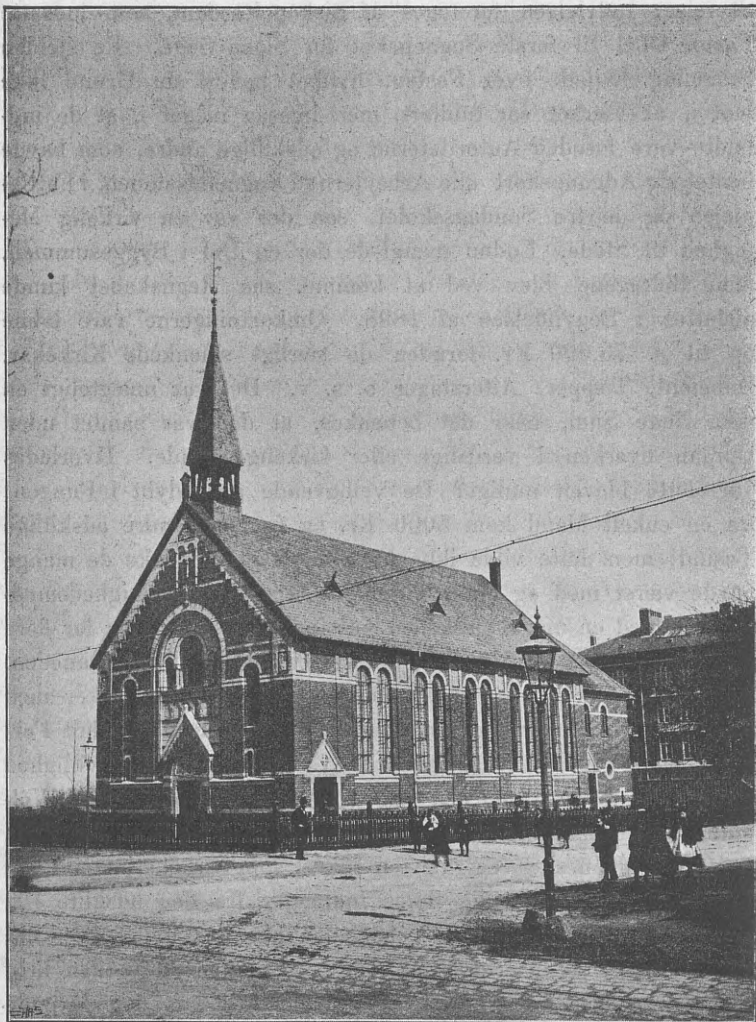
end et halvt Aar havde man 10,000 Kr. indsamlet indenfor Menigheden uden offentlige Opraab. Beløbet voksede, og Livet udviklede sig jævnt og stadigt. Et stærkt Stød fremad fik det, da Sognepræsten overlod Kateketen, Pastor Obel, den nordre Del af Sognet som særligt Distrikt, hvor denne sammen med Kandidat Mollerup begyndte et kraftigt Vækkelsesarbejde. Kort efter fik Sognepræsten Tilladelse til at ansætte Mollerup som Præst i et andet Distrikt. Disse to unge Mænds nidkære Arbejde i Forening med Sognepræstens og Kapellanens hidrognægtigt til at styrke Samfundslivet og fremkalde Vækkelse. Et kraftigt Udslag fik dette Liv paa et Samfundsmøde i Februar 1894, der blev afholdt under Sognepræstens Fraværelse.

Nogle Venner havde talt om i Anledning af Sognepræstens forestaaende Sølvbryllup at berede ham en Glæde, og de vidste, at hans store Glæde var, at Guds Ord kunde blive rigeligt forkyndt imellem den Mængde Mennesker, han var sat til Hyrde for. Derfor havde de i Tro til Herren fattet den Tanke, at Menigheden skulde rejse et nyt Guds Hus i Sognet. Paa dette Møde lagdes nu Sagen frem for Menighedssamfundets Medlemmer og blev modtaget med stor Varme. For dem, der vare til Stede, vil det Møde sikkert være et uforglemmeligt Minde, det var, som Herren selv lagde dette „Gud vil det“ ind i Hjerterne og dermed Fortrøstning til, at det skulde lykkes.

Da Sølvbryllupsdagen oprandt den 28. Oktober 1894, kunde man møde med en Sum paa 43,000 Kr. foruden Tilsagn om værdifulde Gaver til Kirkens Udstyr. Den 13. Februar næste Foraar blev Grundstenen allerede nedlagt. Den skønne Sommerdag havde samlet en talrig Skare af Menigheden paa Byggepladsen, som under Sang og Tale med jublende Glæde og frejdig Forhaabning gjorde Begyndelsen til Kirkens Opførelse. Vel manglede der endnu 14,000 Kr. i den beregnede Sum, men det fandt Genklang i alle Hjerter, da Sognepræsten udtalte, at dem fik vi sagtens. Kirkens Opførelse skred nu rask frem under Arkitekt V. Kochs Ledelse, saa den inden Efteraaret var under Tag. Det gik som saa ofte, at den beregnede Sum blev overskreden; men hver Gang Sognepræsten meddelte dette i Samfundsmøderne og forespurgte, om det ikke var bedst, at man henvendte sig med Bøn om Hjælp gennem Aviserne, lød Svaret afgjort og bestemt: „Nej! vi ville selv have den Glæde at føre

Sagen til Ende.“ I Sommeren 1896 stod Kirken færdig, og den højtidelige Indvielse fandt Sted d. 27. September i Nærværelse af Kongehuset, Grækenlands Konge og næsten alle Biskopperne. Pastor Krag overgav den ham skænkede Kirke til Folkekirkens Styrelse; Indvielsen foretoges af Biskop Rørdam, som indsatte Pastor Obel til første Sognepræst for Sions Sogn. En sjelden Stemning hvilede over Festen, hvilket havde sin Grund ikkè blot i, at Værket var fuldført, men ligesaa meget i, at de indbudte vare foruden Autoriteterne og adskillige andre, som havde hentet sig Adgangskort alle Arbejderne i Sognemissionen, i Fattigplejen og de tre Søndagsskoler, saa der var en virkelig Menighed til Stede. Endnu manglede der en Del i Byggesummen, men Bidragene blev ved at komme, saa Regnskabet kunde afsluttes i Begyndelsen af 1898. Omkostningerne vare løbne op til c. 73,000 Kr. foruden de særligt skænkede Kirkekar, Døbefont, Tæpper, Alterstager o. s. v. Det var unægteligt en ikke ringe Sum, naar det betænkes, at den var samlet uden Opraab hverken i verdslige eller kirkelige Blade. Hvorledes var dette bleven muligt? De velhavende greb dybt i Pungen; fra en enkelt Mand kom 5000 Kr. og fra flere andre adskillige Tusind; men dette vilde ikke have forslaaet, om ikke de mange havde været med og bragt virkelige Ofre. Flere Menighedsmedlemmer med en meget beskedent Aarsindtægt tegnede sig for flere hundrede Kroner om Aaret, Tjenestepiger gav 3 Kr. om Maaneden, Arbejdsmænd kom med Tikroner, ja, ganske fattige Enker med en Krone om Maaneden. En enkelt Sypige, som havde lidt Formue, gav 1500 Kr. Magistraten havde med stor Beredvillighed skænket en Byggegrund paa 4000 □ Alen. Ved Ministeriets Vellivillie blev der straks ved Kirkens Indvielse udskilt et Sogn paa c. 10,000 Mennesker, og Præsten saavel som Kirkebetjentene ved Jakobskirken afgav villig deres Indtægter fra den udskilte Del af Sognet. En forunderlig Velsignelse har der hvilet over det hele Foretagende fra først til sidst, vel sagtens fordi den hele Sag var vokset ud af den vakte Bevidsthed hos den levende Menighed om dens Pligt til at tage sig af Guds Riges Sag i det Sogn, hvor Herren havde sat den. Maatte Herren give Naade til, at St. Jakobs Menighed maa bevise den samme Nidkærhed og føre Sagen til Ende, saa der kan blive to Kirker til i det Sogn, som endnu tæller 25,000 Sjæle.

Sionskirken paa Østerbro. I Sammenhæng med Kirken nævnes, at den tidligere Sionskirke paa Østerbro, som blev nedbrudt i 1864, var en af de gamle Kirker i København, og at den nuværende Kirke er opført i 1865 af den daværende Biskop, Hr. J. H. Sørensen.



Sionskirken paa Østerbro.

Den gamle Sionskirke paa Østerbro, som blev nedbrudt i 1864, var en af de gamle Kirker i København, og den nuværende Kirke er opført i 1865 af den daværende Biskop, Hr. J. H. Sørensen.

... af Juleaften af dens Billeder. De her endelige ...
... i Fællederne med et smukt og kunstnerisk ...
... ved at have ...



Det indre af Sionskirken paa Østerbro.

... Denne Kirke er ...
... af Kirken ...
... og ...

Saavidt om Kirkens Tilblivelse. De hosstaaende Billeder give et Indtryk af dens Udseende. Er den end uanselig udvendig — der er i Enkelthederne meget smukt og kunstnerisk, men som Helhed savner den unægteligt Anselighed — saa er dens Indre til Gengæld et usædvanlig smukt, venligt, lyst og smagfuldt Kirkerum, saa at man føler sig saa vel tilpas derinde. Pladsen er rigelig udnyttet. De to Pulpiturer, der hver have Siddeplads til 125, ere anbragte saaledes, at de ikke, som saa ofte Pulpiturer i Kirker, skæmme Kirken, men tværtimod bidrage deres til Kirkens venlige harmoniske Udseende. Gulvet har 450 Siddepladser. Bag i Kirken findes Ligkapel og Varmeapparat, ovenover er der en stor Skriftestol, hvor der er Plads til 100 Stole, og som ved Skodder kan aflukkes fra Kirkerummet, med hvilket den, naar den ikke benyttes, udgør et hele, næsten et Slags tredie Pulpitur. Med siddende og staaende kan Kirken rumme c. 1200 Mennesker.

Hvad der gør Kirkens Indre særlig tiltalende og opløftende er dens kunstneriske Udsmykning, som endnu ikke helt er tilendebragt. Paaskedag i Aar afdækkedes Kirkens Altervæg, paa hvilken Kunstmaler Kragh har arbejdet ca. 3 Fjerdingsaar*). Det store Billede er en dristig tænkt og i det hele og store vellykket Fremstilling af den anden store Paaskedag, hvor Herren aabenbares, og hans Hellige, opstandne fra de døde, ile ham i Møde. „iførte lange, hvide Klæder med Palmegrene i Hænderne“, Matth. 24, 31; 1 Thes. 4, 16, og forskellige Steder i Aabenbaringen, særlig 7, 9 fl. ligge til Grund for Fremstillingen, samt Brorsons skønne Salme: „Den store, hvide Flok vi se“. Nedenunder i den skraa Bue over Alteret er fremstillet de 7 Menighedsengle (Joh. Aab. 2—3) i Rundkreds om det af Vinranker omslyngede Kors: det er Menigheden paa Jorden, der lever omkring og under Kørset. Saaledes er det et rigt Indhold, man har for Øje, naar man sidder i Kirken: Menigheden i sin Forherligelse og Menigheden under de jordiske Kaar. Til hver, der har Øre og Hjerter derfor, lyder det fra den tavse Væg: Se, det er Maalet — og der er Vejen. Det hele Maleri

*) Denne Kunstner tilbød for den Sum, der var bestemt til almindelig Dekoration af Kirken, at udføre Malerier paa de store Vægflader, og udføre den øvrige Dekoration i Harmoni med disse.

er herhjemme noget ganske enestaaende, saa stort og dristigt tænkt, og løftende og imponerende. Malemaaden er stiliseret, mest for de højeste Tings Fremstilling.

Altertavlen (malet af Poul Steffensen som Gave til Kirken), Thomas ved Jesu Fødder, følger ligesom den Tanke til: „Salige ere de, som ikke se, men dog tro.“ Den modsatte Væg er nu under Arbejde.

Da Sognet blev udskilt, var der allerede et lille Samfund af troende Mennesker, som længe havde glædet sig til Kirkens Indvielse og straks følte sig hjemme i den, og et organiseret Menighedsliv kunde straks begynde. Det var skönt at mærke, hvordan Gudshuset og Nadverbordet ganske anderledes end før bandt de troende sammen. Man skulde jo have ventet, at en Del troende Mennesker, som i flere eller færre Aar havde haft et aandeligt Hjemsted i Jakobskirken omkring den Prædikestol, hvor saa varme og kraftige Ord lyder, var forbleven der; men at det kun var ganske enkelte, der fandt det for svært at flytte, er et glædeligt Vidnesbyrd om, hvorledes Menighedsbevidstheden var kommen frem, saaledes at Menigheden var de Troende mere end Præsten. Arbejdet er gaaet stille frem — det var ikke helt Nyland, der skulde brydes — baade i Kraft og Tal er Menigheden vokset. Det af Pastor Obel stiftede Samfund tæller nu over 200 Medlemmer (eller Gæster), der ledes af et Menighedsraad, bestaaende af 5 Medlemmer foruden Præsterne. Til stor Velsignelse var det, at der til Kirkebetjente var valgt Mænd, der kunde være solide Støtter og Medarbejdere i Menighedslivet. Kirkebesøget har været godt, naar man betænker, at Kirken ligger i en Udkant af Byen og saaledes er fri for alt Tilløb fra andre Sogne, og at det væsentlig er beboet af en Arbejderbefolkning, indenfor hvilken det store Flertal aldrig kommer i Kirke. — Sognet, der stadig vokser og vel nu er paa 12—13,000 Mennesker, var alt for stort for een Præst; ved Kirkefondets Velvillie og Støtte blev Kand. Lauridsen ansat først som uordineret, senere som ordineret Medhjælper. Han har nu den ene Del af Sognet som Distrikt, og Distriktstanken er fuldstændig gennemført i alle Forhold (undtagen Skilsmisssager).

Skrivelse udsendt fra Kirkefondets Bestyrelse til alle Landets Præster.

Den Pengeindsamling, som i Henhold til kgl. Resol. af 22. April 1896 foretages i Landets Kirker paa Almindelig Bededag til Fremme af Kirkesagen i København, og som er overdraget til Bestyrelsen for det københavnske Kirkefond, har nu fundet Sted i to Aar. I det første Aar, 1896, indkom der herved 17,279 Kr., og i det følgende Aar voksede Summen til 26,049 Kr. I denne Tilvækst se vi med Tak et Vidnesbyrd om, at Menigheden trindt i vort Land erkender, hvor stor Betydning den københavnske Kirkesag har for Guds Rige i hele vort Folk. Og et ikke mindre talende Vidnesbyrd derom have vi i de Gaver, som ved Siden af denne Indsamling ere indkomne fra de fleste Egne i Landet, dels til Kirkefondet, dels til de Komiteer, der i Tilslutning til dette arbejde for Opførelsen af enkelte Kirker i København. Kirkefondet har nemlig i 1897 foruden indvundne Renter (1778 Kr.) modtaget Gaver til et Beløb af 34,876 Kr., og i de 5 Kirker, hvis Drift har paahvilet Kirkefondet, er der i Bøsserne og paa anden Maade indkommet omtrent 10,000 Kr., deraf alene i Nazaretkirken 6400 Kr. Og til en Hjælpekirke i Lukas Sogn er der skænket 2000 Kr. Endvidere er der til de 3 omtalte Komiteer indgaaet 70,500 Kr. (nemlig til Nazaretkirken 18,500 Kr., til Brorsonskirken 22,000 Kr. og til en Kirke paa Vesterbro 30,000 Kr.), ligesom der i Aarets Løb er indsamlet c. 16,000 Kr. af Foreningen til Opførelse af smaa Kirker, der har paataget sig at bygge Nathanaelskirken i Sundbyerne paa en af Kirkefondet erhvervet Grund, medens dette opfører Præsteboligen.

Det kan saaledes siges med Tak, at den danske Menighed har bidraget med stor Kærlighed til Gennemførelsen af den betydningsfulde københavnske Kirkesag. Denne Offervillighed er utvivlsomt vokset i samme Grad, som det bliver klart, at Sagens Gennemførelse mere og mere kommer til at hvile paa Menighedens egne Skuldre, og at de Tilskud, der kunne faas fra Staten og muligvis Københavns Kommune, kun kunne ventes, hvor der fra Menigheden selv rører sig kraftige Bestræbelser for at løse Opgaven.

Af de ovenfor anførte Beløb er der medgaaet til Kirkebyg-

ninger 60,645 Kr., til Erhvervelse af Ejendommen Vesterbro-gade 17 (St. Marias Kirkesal) 5649 Kr. og til Kirkernes Drift 22,500 Kr. Kirkefondet lønner for Tiden, foruden Sekretæren, helt eller delvis 10 Præster. Men meget staar endnu tilbage, og store Midler ville udkræves dertil. Kirkefondet har nylig købt en Ejendom paa Vesterbros Torv, for at der paa dennes Grund kan rejses en Sognekirke. Desuden er der lagt Plan til flere andre Foretagender, som vi haabe at kunne sætte i Værk i en nær Fremtid, og hvormed der kan udskilles flere Distrikter i de altfor store Sogne, i disse ansættes flere Præster og indrettes eller opføres midlertidige eller varige Kirkelokaler.

Det er vort Haab, at der ad denne Vej skal kunne dannes livskraftige Menigheder, som ville føle det som et Ansvar, selv at skaffe Midler til Lønning af deres Præster og til Opførelse af nye Kirker. Og de Erfaringer, som ere indhøstede, pege med Sikkerhed paa, at dette vil kunne lykkes. Men denne Ansvarsfølelse kan ikke vaagne straks. Der maa ske et forberedende menighedsdannende Arbejde. Ordet maa saas — ofte under vanskelige Forhold — blandt Beboerne i de paagældende Distrikter. Derfor er det, at Kirkefondet ikke kan undvære Menighedens Støtte over hele Landet. Vi bede om *Hjælp til Selvhjælp*. Jo rigeligere Hjælpen ydes i den nærmeste Tid, des kraftigere vil Selvhjælpen ogsaa kunne blive, des flere Udgangspunkter vil Arbejdet kunne faa i den store Hovedstad, og des før vil den Tid komme, da Københavns Kirkesag har faaet en nogenlunde fyldestgørende Ordning.

Derfor bede vi i Jesu Navn gennem Præsterne trindt om i Landet den danske Menighed om en god og rundelig Gave paa den tilstundende Almindelige Bededag, og vi udtale det Haab, at denne Indsamling overalt maa blive forberedt paa bedste Maade, og at den maa blive ydet i Kærlighed, saa at vi kunne faa Midler i Hænde til den store Sags Fremme, Guds hellige Navn til Ære og Menneskesjæle til evigt Gavn.

I Bestyrelsen for det københavnske Kirkefond i April 1898.

Skat Rørdam,
Formand.

Harald Westergaard,
Næstformand.

Af et Brev fra Emigrantpræst R. Andersen i New York.

Jeg har tilladt mig at sende Dem nogle Beretninger fra Kirkens Virksomhed her i New York. Jeg har troet, der muligvis kunde være et eller andet, som kunde give et lille Vink med Hensyn til Virksomheden i København, for at vise, hvorledes der her bygges Kirker i den store Verdensstad, imod hvilken København jo ikke er meget stor, om end stor for Danmark.

Den episkopale Kirke har især nogle smukke Kirker, der nu i Reglen staa aabne hele Dagen, og hvor der i Advent og nu i Fasten som Regel holdes daglige Gudstjenester fra Kl. 12 til 12^{1/2}; beregnet paa, at Forretningsfolk kunne komme med; og det er forbausende, hvor mange der kan samles i Middagstiden. I Arbejdet følge de især dette Princip: ud fra en større Menighed udgaar der en Mission med et lille Kapel, som efterhaanden bliver en selvstændig Menighed. Den lutherske Kirke kommer godt med — den tyske og engelske Del —; her er i de sidste Aar blevet indviet den ene smukke Kirke efter den anden. Da jeg for godt 19 Aar siden kom hertil; var den lutherske Kirke i det hele temmelig tarvelig; nu har en stor Del af Menighederne faaet nye Kirker. Den Gang var der et lavkirkeligt, reformert Præg over mange af dem, med Prædikestol over Alteret, uden Lys eller Kalk paa Alteret. Nu gaar det saa at sige alt i højkirkelig Retning: Alter med Krucifiks eller poleret Messingkors, Lys, Blomstervaser, Prædikestol ved Siden, og ved modsat Side Lectur*), enten en Ørn eller en Engel, ligesom i de episkopale Kirker. — Ligeledes med forskellig Beklædning af Alter, Prædikestol, Lectur, hvis Farver skifter efter Kirkeaaaret. Den hvide Messekjole tror jeg dog ikke, der er nogen tysk-engelsk Præst, der bruger her; men i Filadelfia bruger et Par den. I norsk Sømandskirke og i min bruges den. Her er bleven flere tyske Kirker indviet i den senere Tid, og her er flere tyske og engelske under Opførelse. Af dem, jeg har sendt et Billede af, ere Pastor Königs og Pastor Haas' overordentlig smukke. Af Pastor Topperts er, paa amerikansk, kun Basement (Kryptkirken) færdig, ligeledes hos Pastor Reumers, hvem jeg var hos i Aftes — han er en Holsteiner —; der er endnu kun de fire Mure og Fladtag ovenpaa; men rigtig hyggeligt er der indeni med Alter, Prædikestol og Lectur. Saaledes kunde de vel ikke bygge i København?

*) Læsepult.

Indhold: Kirkekollekten. — En ny Kirkegrund. — Store Gaver. — Sionskirken. — Skrivelse til Præsterne. — Af et Brev.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af *Julius Friis Hansen*.
Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved *J. Fischmann*).

Københavns Kirkesag.

Nr. 12.

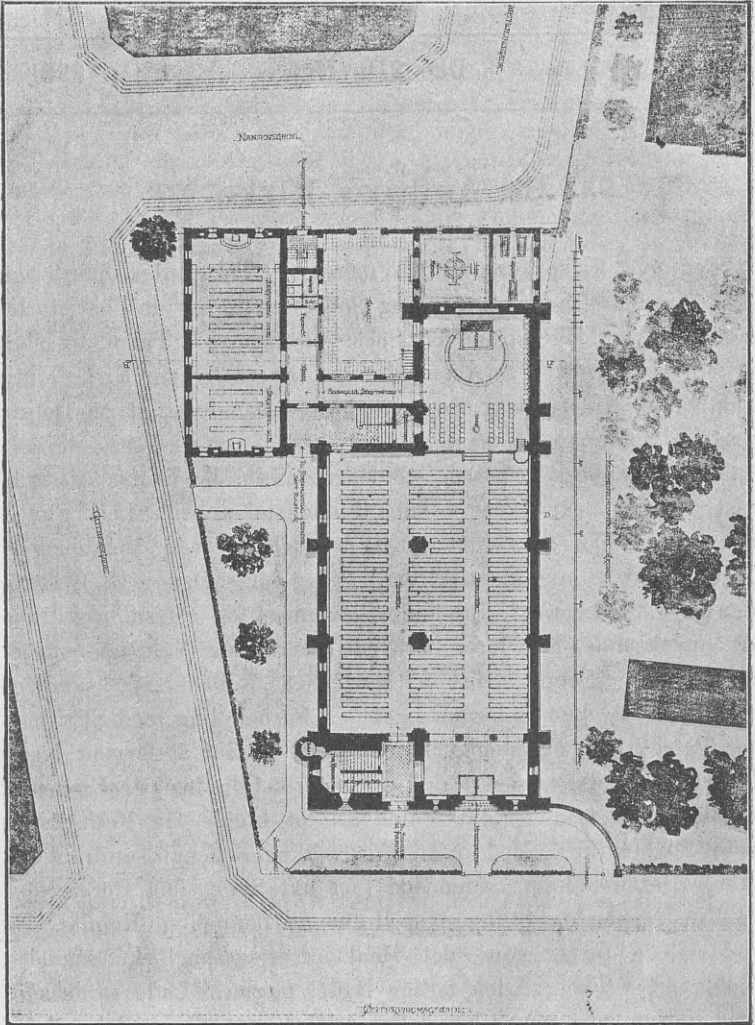
Den 31te Maj.

1898.

St. Andreas Kirke.

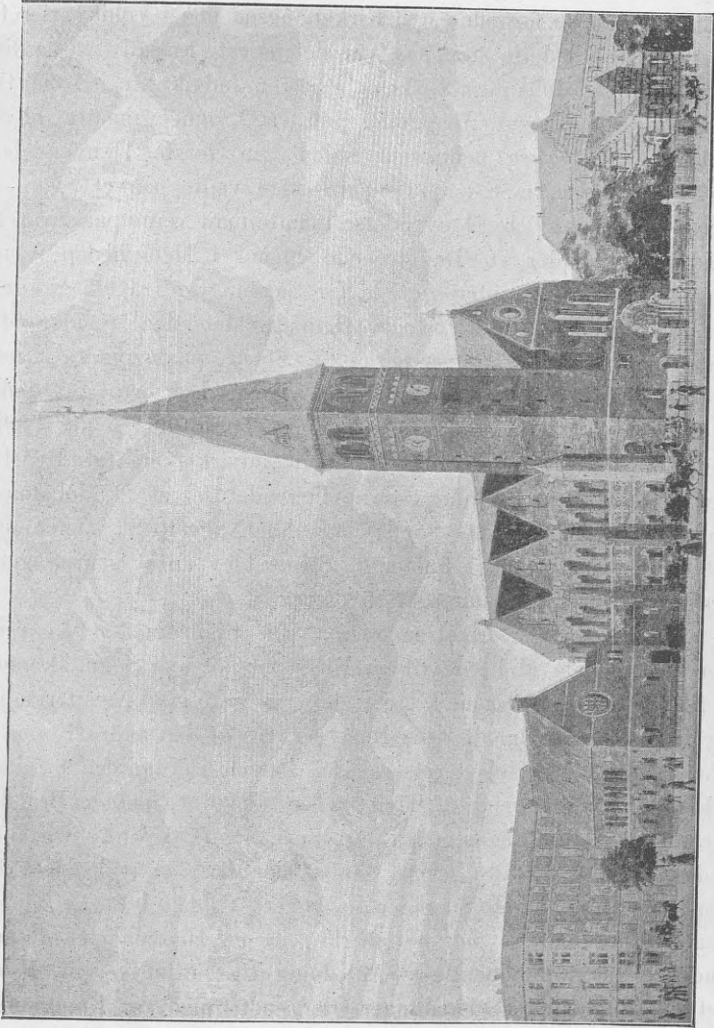
Den nye Kirke, som i den nærmeste Tid ventes opført paa Hjørnet af Farimagsgade og Gothersgade, har en Forhistorie, som strækker sig næsten en Snes Aar tilbage i Tiden, og som er oplysende nok i Spørgsmaalet om, hvorledes vor Kirke hidtil har været stillet, naar Sognene bleve saa store, at en Deling var nødvendig.

St. Johannes Kirkes første Sognepræst, R. Frimodt, havde vist Vejen. Sognet var i hans Embedstid vokset stærkt; men saa havde han to Gange faaet det delt og ved Menighedens Hjælp rejst to nye Sognekirker. Efter hans Død i 1879 søgte den nye Sognepræst, Rindom, Biskoppen for at faa udskilt de da opvoksende Kvarterer imellem Søerne og Voldene som et selvstændigt Sogn. Biskop Martensen stillede sig særdeles venligt til Tanken og foranledigede en Forhandling med Styrelsen for Petri Kirke og Menighed med det Formaal at formaa denne Menighed til at forlade Petri Kirke og fremtidig benytte Frederiks tyske Kirke, saaledes at Voldkvarteret kunde faa Petri Kirke som Sognekirke. Med disse Forhandlinger hengik omtrent tre Aar! Derefter kom Sagen ind i et nyt Spor, idet Borgmester H. N. Hansen og Stiftsprovst Rothe fik dannet en Komite, der indsamlede Gaver med det Maal at rejse en Kirke saavel i Voldkvarteret som i den fattige Bydel nærmest Ladegaardsaaen. Der indsamledes meget betydelige Midler; men Størstedelen deraf blev anvendt til en Kirke i det sidstnævnte Kvarter, saa at den smukke Hellig Kors Kirke kunde indvies i 1889, hvorefter Komiteen havde yderligere c. 30,000 Kr. til en Kirke i Voldkvarteret. Og da Sognepræsten, efterat der saaledes var hengaaet omtrent 10 Aar, søgte Ministeriet for selv at faa sat Kraft i Bestræbelserne



Grundplan af St. Andreas Kirke.

for at skaffe Byens Kirke. De har det Sæd at tilbringe
sine tidde Aare med sig, indtil de sidste Kirkeindtægter
kommer til 1881, og derhos indkommer i 1883 Højskoleens For-
sine om at give de Kommune skatte gratis de nødvendige

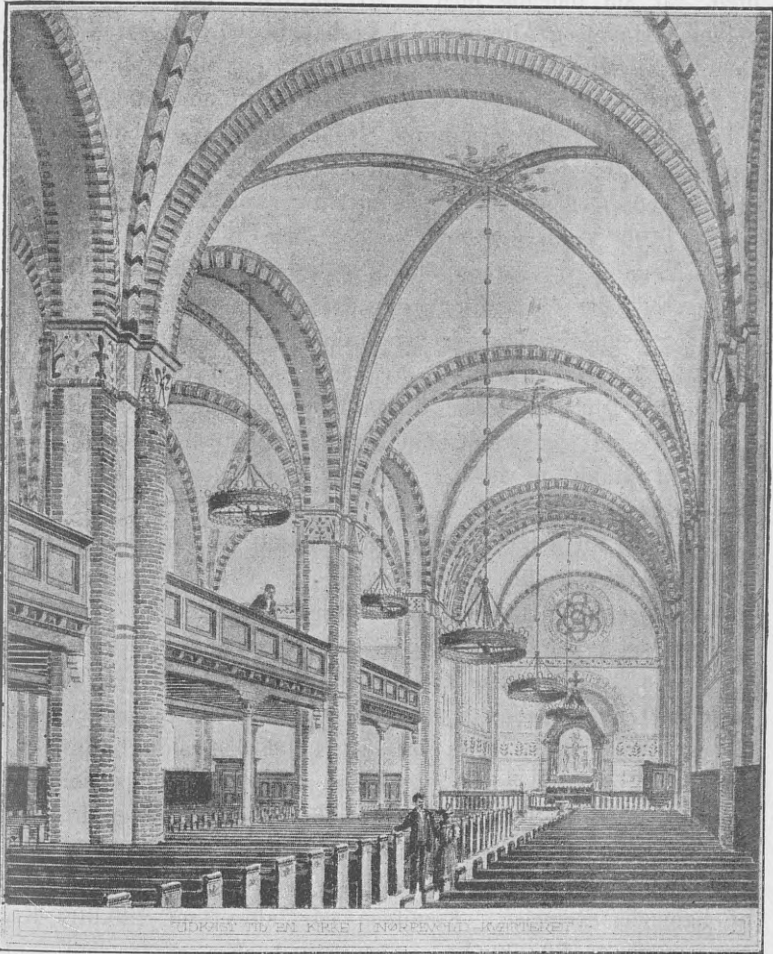


Det Ydre af St. Andreas Kirke.

skatte og for sig selv, indtil de sidste Kirkeindtægter
kommer til 1881, og derhos indkommer i 1883 Højskoleens For-
sine om at give de Kommune skatte gratis de nødvendige

for at skaffe Kvarteret en Kirke, fik han det Svar, at Ministeriet selv vilde klare den Sag! Imidlertid nedsattes Kirkekommissionen af 1891, og derefter fremkom i 1893 Regeringens Forslag om, at Stat og Kommune skulde skaffe de nødvendige Midler til alle de fornødne nye Kirker, ogsaa den i Voldkvarteret, og saalænge alt dette stod paa, var det private Initiativ væsentlig hæmmet. Og Johannes Kirkens Præster indgik nu i 1894 til Kirkeministeriet med Ansøgning om, at Sognet maatte blive delt. 14 Aar vare hengaaede siden den første Henvendelse skete i den Sag, men endnu maatte man vente paa et Svar — ogsaa efter den sidste Henvendelse maatte man vente paa Svaret. Imidlertid var der en Del troende Mænd i Menigheden, som vare blevne stærkt interesserede for Sagen. Og i 1895 gjordes der et betydningsfuldt Skridt fremad, idet den residerende Kapellan ved St. Johannes Kirke, J. Steen, paabegyndte regelmæssige Prædikentjenester for Voldkvarterets Beboere i Bethesda hver Søndag Formiddag. Og endelig i Slutningen af 1895 kom Ministeriets Svar, idet det havde udvirket en kgl. Resol., der udskilte den indenfor Søerne liggende Del af St. Johannes Sogn som et særskilt Sogn, der fik Navnet St. Johannes søndre Sogn, i hvilket Pastor J. Steen blev ansat som Sognepræst, alt fra 1ste Januar 1896 at regne.

Straks derefter fremtraadte for Offentligheden en Komite, der vilde samle Midlerne til en Kirke for det nye Sogn. Pastor J. Steen var dens Formand, Overretssagfører Mygind Næstformand og Boghandler Frimodt dens Kasserer, og af den ældre Komites Mænd indtraadte Højesteretsassessor Larsen i Komiteen og desuden et Antal Mænd af Menigheden (Tømmerhandler Brandt, Grosserer Sofus Eegholm og Dr. med. P. D. Koch). Og den indsamlede Gaver til Kirken, saa at den fra den ældre Komite modtagne Kapital efterhaanden er vokset til 120,000 Kr. Den søgte en Grund til den nye Kirke, og en Henvendelse desangaaende til Kommunen gav Anledning til vidtløftige, til Tider ret lidenskabelige Forhandlinger, der endte med, at Kommunen skænkede den noget skæve, firkantede Plads ved Kommunehospitalet paa Hjørnet af Gothersgade og Farimagsgade. Komiteen anmodede dernæst Arkitekterne Berg, Borch og Clausen om at tegne en Kirke beliggende paa den Plads. Og af de saaledes indleverede Udkast blev Arkitekt Martin Borchs foretrukket af



Det Indre af St. Andreas Kirke.

Komiteen og den tilkaldte Jury, Professor V. Dahlerup, Professor Bønniche og Murmester Fussing. Og det er Billeder af dette smukke Kirkeprojekt, vi bringe i Dag.

Den egentlige Kirkebygning, som er 72 Al. lang og 31 Al. bred, har sin Indgang med et 87 Al. højt Taarn i Øst (mod botanisk Have) og Alterpartiet i Vest (henimod Sortedams Søen). Den har et Hovedskib (imod Hospitalet) og adskilt herfra ved en Række murede Søjler et bredt Sideskib (imod Gothersgade), i hvis hele Længde er anbragt et Pulpitur, ligesom der i Østgavlen er anbragt et Orgelpulpitur i Hovedskibet. Begge Skibene ere dækkede med murede Krydshvælvinger, og have Siddepladser til c. 1100 Mennesker, og rumme helt fyldte vel henimod 2000 Mennesker. Kirken faar desuden et lille Lighus samt to Skriftestole, der ere anbragte i en Sidebygning ud mod Gothersgade, og ovenover disse er der desuden en Forsamlingssal med Plads til 3—400 Mennesker, hvilken tænkes anvendt til Menigheds møder, Missionsmøder, Konfirmandlæsning o. desl. Kirken tænkes bygget paa Granitsokkel af røde Munkesten, med Hovedportal af Granit og dækket med røde Tegl, og Bekostningerne anslaaes til c. 250000 Kr.

Naar der til denne Sum lægges 20,000 Kr., hvilken Kapital skal henlægges som et Driftsfond til Kirken, ser man, at Komiteen mangler 150,000 Kr. Heraf haabede man at faa de 50,000 ved private Gaver og Resten som Tilskud fra Stat og Kommune. Kommunens Bestyrelse bevilgede ogsaa et Tilskud af 50,000 Kr. saaledes, at denne Sum skulde lignes paa Sognets Beboere, men førend dette var sket, udløb den midlertidige Lov, der gav Hjemmel for denne Ligning. Det kom da som en særdeles glædelig Trøst i denne Skuffelse, at Komiteen fra Fru Generalkonsulinde Holmblad modtog Tilsagn om en Gave paa 50,000 Kr. Og endelig har Rigsdagen bevilget et Statstilskud af lignende Størrelse. Komiteen har altsaa nu 220,000 Kr. og mangler c. 50,000 Kr., som man haaber at faa ind som Gaver fra Menigheden.

Byggearbejdet tænkes paabegyndt i den nærmeste Fremtid og ventes fuldført i Løbet af et Par Aar.

Den nye Kirke, som man ønsker kaldt „St. Andreas Kirke,“ bliver vel ikke nogen Pragtbygning. Dog bliver det et anseligt Guds Hus af megen Skønhed baade indvendigt og udvendigt.

Herren give tillige, at det maa blive et Sted, hvor en levende Forkyndelse af Sandhedens Evangelium maa samle en levende Manighed og lyde til Velsignelse og til Frelse for mange Mennesker.

Præsternes Kirke.

Siden 1884 have Præsterne i den danske Folkekirke hvert Aar indsendt deres Gaver for at rejse en Kirke i København og saaledes være med i Arbejdet for at afhjælpe Hovedstadens kirkelige Nød. Over 120,000 Kr. ere tegnede paa denne Maade, og med indeværende Aar vil deraf være indbetalt over 100,000 Kr. Den 29. Marts lagdes Grundstenen til „Præsternes Kirke“ i Dybbølgade, yderst ude paa Vesterbro, og Bygningens Opførelse skrider rask fremad, efter en særdeles smuk Tegning af Arkitekt V. Koch, saa at den nye Kirke, der antagelig vil komme til at bære Navnet Krist Kirken, kan haabes at staa fuldført til Indvielse i Efteraaret 1899.

Men ligesom det, hvor der (2 Mos. 35, 21) berettes om, at hver Mand, hvis Hjerte førte ham dertil, og hvis Aand frivillig drev ham dertil, bragte Gaver til Tabernaklets Opførelse, er tilføjet, at ogsaa alle Kvinder, hvis Hjerte drev dem dertil, „bragte Hægter og Smykker, Ringe og Kæder og Guldsmykker og vævede Tæpper“, saaledes have vi tænkt, at mange Præstekoner med os kunde ønske at bidrage til den indre Udstyrelse og Udsmykning af det Kirkehus, som rejses ved Gaver af vore Mænd. Og vi haabe, at mulig ogsaa Præstesønner og -Døtre, ogsaa saadanne, som nu maaske ere i selvstændig Stilling, ville være med dertil.

Blandt Ting, som nu ønskes til Kirkens Udstyr, nævne vi særlig *Døbefond* og *Alter* samt et *Alterbillede*, de hellige *Alterkar* og *Alterstager*, de hellige *Bøger paa Alteret*, *Messeklæder* og *Alterduge*, *Orgel* og *Kirkeklokker* samt et *Tæppe foran Alteret*, *Kirkebøsser* og *Møbler* til Præstens Værelse. Og i den Tanke, at mange med os ville finde en særlig Glæde i, at denne Kirke forsynes prydeligt med alle disse Ting, og navnlig faar et Orgel, der kan fylde Kirken med sine Toner, og gode,

store Klokker, der kunde kalde paa Befolkningen vidt ud over de omliggende Kvarterer, udsende vi herved til alle Landets Præstehjem en Opfordring til at bistaa os i Bestræbelserne herfor.

Saafrømt nogen enkelt Kreds maatte ønske at slutte sig sammen for i Fællesskab at yde en enkelt af ovennævnte Genstande, bedes Anmeldelse om saadant snarest muligt tilsendt medunderskrevne Bispinde Rørdam. Iøvrigt modtage alle vi underskrevne med Glæde Gaver til Fremme af denne Sag.

I Maj 1898.

Provstinde *Cecilie Assens*,
Rødby.

Bispinde *Charlotte Clausen*,
Aarhus.

Bispinde *Fanny Fog*,
Nørrevoldgade 32, Kbhvn. K.

Provstinde *Ellen Glahn*,
Pileallen 1, Kbhvn. F.

Pastorinde *Jenny Krag*,
St. Jakobs Præstebolig, Kbhvn. Ø.

Provstinde *Anna Levinsen*,
Valdemarsgade 27, Kbhvn. V.

Stiftsprovstinde *Elisabeth Pedersen*,
Ribe.

Pastorinde *Dorothea Prior*,
Nørregade 26, Kbhvn. K.

Bispinde *Marie Rørdam*,
Nørregade 11, Kbhvn. K.
Komiteens Formand.

Provstinde *Louise Schepelern*,
Valkendorfsgade 32, Kbhvn. K.

Bispinde *Agnes Schousboe*,
Aalborg.

Pastorinde *Gerda Welding*,
Peder Skramsgade 1, Kbhvn. K.

Julius Friis Hansen,
Nygaardsvej 12, Kbhvn. Ø.
Komiteens Kasserer.

Store Gaver.

Den frederiksbergske Kirkekomite har gennem sin Formand, Provst Glahn, modtaget en betydningsfuld Gave, idet kongelig Fuldmægtig C. H. J. Klemp og Frøken A. H. R. Klemp have skænket en Kirkegrund paa Hjørnet af Fasanvejen og Bergersvej paa c. 3000 □ Al. Grunden ligger i et større Areal, der er købt af Kommunen, og om det ønskes, vil denne tage ogsaa den skænkede Grund og derfor svare Kirkekomiteen 4500 Kr.

For 25 Aar siden.

For alle, der elske Arbejdet for Kirkesagen, er det ofte ufatteligt, hvor vanskeligt det er, ogsaa for mange kirkeligt Sindede, at se, hvor stor den kirkelige Nød i København er, og hvor langsomt man kommer til Erkendelse af Nødvendigheden af en gennemgribende Bedring af Forholdene. Desto glædeligere er det at blive opmærksom paa Mænd, som allerede længe, før vore Dages Bevægelse for Kirkesagen tog sin Begyndelse, have set baade Kirkenoden og Vejen til dens Afhjælpning.

I 1873 udkom der hos Boghandler Gad en anonym Piece under Mrk. A. D., betitlet: „Om Præster og Kirker i København.“ Desværre har det ikke været os muligt at faa Oplysning om, hvem Forfatteren til dette fortræffelige lille Skrift er. Det giver en Oversigt over Sognene og deres Størrelse og viser derefter ret udførligt, idet hver Del af Præstegerningen tages for sig, at Soggenes Størrelse er en Hindring for Gerningens forsvarlige Udøvelse. Forf. viser, at i Stedet for Sognepræster med en Sognepræstegerning blive Præsterne paa den Maade væsenligt Missionærer i en Befolkning, der er halvt fremmed for Kirken og bliver det stedse mere. Og han slutter med ganske kort og bestemt at udtale, at „det er ikke Regeringen, men Menighedsmedlemmer, der have ledet, hvad der hidtil er udrettet for Kirker i København, derfor er det Menighederne, man maa sætte sit Haab til.“

Som man ser er her udtalt de tre store Grundsandheder, der bære hele Arbejdet for Kirkesagen, at *Sagen er Menighedens*, at *Sogneforholdet er nødvendigt, for at Kirkens Gerning kan hindre Befolkningen i at falde hen i Fritænkeri og Hedenskab*, og at *derfor maa Sognene være smaa*, hvilken sidste Udtalelse faar saa meget stærkere Klang, som det den Gang omtaltes som noget uhørt, at et enkelt Sogn var naaet op til 28000 Mennesker. Havde der den Gang været Ørenlyd i Menigheden for saadanne Røster, var Kirkesagen den Gang bleven rejst — førend Byens Tilvækst tog saa mægtig Fart, førend det ved G. Brandes fremkaldte Fritænkeri og Stormløb mod Kristendommen havde bredt sig over hele Byen — da var meget bleven anderledes og megen Elendighed, baade kirkelig og almindeligt borgerlig moralsk undgaaet.

Denne Piece gav R. Volf, nuværende Sognepræst ved Stefans

Kirke og Dr. theol., Anledning til en Artikel i Indre Missionstidende, hvori der paapeges, hvor stor Nøden, er og med Bestemthed henvises til, at det bliver *Menighedens* Opgave at afhjælpe Nøden. Artiklen indeholder, skønt 25 Aar gammel, saa mange Tanker, der ere ganske friske den Dag i Dag, og stadig behøve at udtales paany, saa vi med Forfatterens Tilladelse aftrykke den nedenfor.

En Boganmeldelse.

»Om Præster og Kirker i København« af A..... D.,

København 1873, Gads Forlag, — er en lille udmærket velskreven Bog, som man maa ønske, vil blive læst af rigtig mange, da den paa en klar og kortfattet Maade indtrængende lægger den danske Menighed en Sag paa Hjerte, som man nok før har anet Uraad med, men dog neppe før gjort sig rigtig klar i hele sin uhyre Betydning. Vel har den indre Mission ved sine Aarsberetninger om sin Virksomhed i København allerede for flere Aar siden omtalt Sagen; men det har vist sig, at det er en Sag, som det er svært at skaffe Ørenlyd for. Sagen er den, at Kirkebestyrelsen har for sømt at forøge Antallet af Præster og Kirker i København i Forhold til Hovedstadens uhyre Tilvækst i Folkemængde. Følgen er bleven, at Befolkningen er bleven vant til at leve uden at have videre med Præst og Kirke at bestille; og Kirkestyrelsen synes enten at være smittet af denne Sløvhed eller at være lammet og hindret af andre Grunde i at afhjælpe Nøden.

For at man ikke skal tro, at et saadant Nødraab er en Overdrivelse, møder Forfatteren med Talstørrelser, som ere vægtige nok til at vække alvorlige Tanker hos alvorlige Mennesker. Hver Præst har i Gennemsnit over 8000 Mennesker at være Præst for; og dette store Tal forøges hver Dag. Det mindste Sogn har over 14000 Indbyggere, det største (St. Johannes) over 28000. Man tænke sig nu 1 Kirke til et saadant Sogn, 1 Sognepræst med 1 eller 2 residerende Kapellaner og 1 eller 2 Kateketer, hvilke sidste ere lønnede med fra 100 Rd. om Aaret og altsaa saa godt som ere udelukkede fra præstelig Virksomhed, der da ogsaa for en stor Del vilde gøres umulig derved, at de ere lige saa uselvstændige som personelle Kapellaner og Kapellaner pro loco. Forfatteren oplyser endvidere, at ved hver Kirke er der hver Søndag i Gennem-

snit foruden flere Prædikentjenester, Altergang med Skriftetale, 20 Børn at døbe, 5 Par at vie og 5 Lig at begrave. Hvad er nu Følgen af denne Tilstand? Følgen er, at Befolkningen mere og mere bliver fremmed for alt Kirkeligt, mere og mere falder tilbage til et Hedningefolks Standpunkt, saa at Præsten mere kommer til at staa som en Missionær end som Sognepræst for kristne Mennesker. *Prædiken* bliver næsten det Eneste, Præsten kan virke med; vel er den ogsaa Hovedsagen, men alt er dog ikke gjort med den. Følgen bliver, at stærkt begavede Prædikanter samle „Tilhørere“ i skarevis, imedens de andre prædike for meget faa „Tilhørere“. *Konfirmandundervisningen* bliver der forholdsvis kun lidt Tid til, da hver Præst har 80—150 Konfirmander hvert Halvaar. *Den private Sjælepleje er aldeles uoverkommelig*. Her er forholdsvis saa godt som ingen til at formane og vejlede de Enkelte, til at trøste og vejlede Fattige og Bedrøvede, Modstridende og Sønderknuste. I Modsætning til denne forladte Tilstand meddeles det, at de til andre Kirkesamfund hørende Menigheder, som tælle 2263 Medlemmer, betjenes af 13 Præster. Folkekirkens mange Tusinder kun af 23. —

Hvad gjør nu Folkekirken for at raade Bod paa denne sørgelige Tilstand? I de sidste hundrede Aar er der bygget 1 Kirke til, nemlig St. Johannes, og brændt 1 (Nikolaj). Nu bygger man vel *St. Paulskirke*, men det er kun Afdrag paa gammel Gjæld, da Trinitatis nordre Sogn hidtil har maattet laane søndre Sogns Kirke! Det eneste lille Forsøg paa at afljælpe Kirkemanglen er i den sidste Tid den lille *St. Stefanskirke* paa Nørrebro. Forfatteren opfordrer derfor indtrængende alle kristne Mennesker til at gjøre, hvad vi kan, med Mund og Pen, med Hjerte og Haand, for at faa raadet Bod paa denne for hele Danmarks Land saa vigtige Sag, at der kan blive ansat *flere Sognepræster med flere Kirker* i Danmarks Hovedstad. At Sagen imidlertid ikke er let at føre igjennem, synes han ogsaa at føle, naar han udtaler, at man ikke veed, hvem man skal henvende sig til, saa længe vi ingen Kirkeforfatning har; han henvender sig derfor til hele Menigheden. Og heri maa vi jo give ham Ret. Men vi kunne dog ikke vægre os ved den Tanke, at de kirkelige Myndigheder, op til Biskop og Ministerium, som dog vel ogsaa ville høre med til Menigheden, synes at maatte række en saa vigtig Sag en kraftig Haand, ikke alene ved at støtte Menighedens begyndende Anstrelgelser paa enhver

Maade, men ogsaa ved at fremkomme med Forslag til saadanne Omordninger, som man paa nogen Maade kan overkomme. Gyser man tilbage for Vanskeligheden ved at *dele de store Sogne*? Forfatteren svarer hertil med Rette, at disse Vanskeligheder dog neppe ere saa uovervindelige, at de kunne retfærdiggøre, at man tillader en Overbefolkning i Menighederne, som maa gøre det til en Umulighed selv for den nidkjæreste og dygtigste Sjælesorger endogsaa blot tilnærmelsesvis at gjøre Fyldest. Og nu Antallet af *Kirkebygninger*? oprigtig talt indse vi ikke, hvorfor ikke Staten, som efter Grundloven skal støtte Folkekirken, kunde hjælpe Menighederne til flere Kirker. Pantserskibe ere jo nødvendige i denne Verden; men naar man omtrent hvert Aar giver i Million til et Pantserskib, kunde vi saa ikke ogsaa faa Raad til, om det skulde være, at give lige saa meget til Kirker en Gang for alle! der kunde bygges 10—20 Kirker for den Sum! Og saa *Præster*? ja, hvad var det at tale om i det velhavende Kjøbenhavn at ansætte til en Begyndelse dobbelt saa mange Præster, som der nu er? Og hvis er Skylden for, at Katekerne ikke afløses af Kapellaner? alle kjende Manglerne, alle vaande sig under dem, men alle synes at mangle Handlekraft til at afhjælpe dem. Er Kirkestyrelsen saa aldeles afmægtig til at raade Bod paa Manglerne i Kirkens udvortes Vilkaar, hvad Kirker og Præster angaaer? Nu vel, saa maa sandelig Menigheden tage Sagen i sin Haand og derved tillige søge at drage Kirkestyrelsen med sig. Nørrebroes Menighed har nu givet et smukt Exempel; — lad de andre da følge efter! Hvad give de velhavende Kjøbenhavnere til Kirke og Præst i Sammenligning med Landboerne, af hvilke Sogne paa 500—1000 Indbyggere kunne med Lethed underholde baade Præst og Kirke rigeligt!

Vi standse her med Omtalen af det fortrinlige lille Skrift og de Betragtninger, som det kortelig har foranlediget os til at gjøre. Naar vi føre denne Sag frem her i Bladet, er det ikke blot for Missionsvennernes Skyld i Kjøbenhavn, men for hele den levende Menigheds Skyld. Thi hvert Aar sender hele Danmarks Land en stor Mængde Mennesker til Kjøbenhavn, baade unge og gamle, baade rige og fattige — og alle disse ere udsatte for at blive aldeles fremmede for Paavirkning af Kristendommen! Apostlene yndede især at prædike i de store Stæder; hvorfor? fordi de indsaa, at fra dem udgaaer de stærkeste Strømninger til hele Landet; thi

baade det Gode og det Onde faaer der den største Magt ved Mængden af Mennesker, som gjensidig opildne hverandre. Lad derfor os ude paa Landet vogte os for at tænke: lad de Kjøbenhavnere hjælpe sig selv! har ikke hele Landet Andel i Hovedstaden? lad os huske, at der er omtrent 1000 Landsogne i Danmark; skulde alle de ikke kunne hjælpe noget til? Vi kjende vel den Indvending, at de mange tomme Kirker vise, at vi har Kirker nok; Forfatteren kjender den ogsaa og svarer ganske rigtigt dertil, at Sagen er den, at „fordi man har forsømt at give Menighederne Kirker, derfor forsømme Menighederne nu Kirkerne.“

Vi forbigaa her flere mindre Bemærkninger, hvoraf nogle ere meget lærerige og træffende, f. Ex. de om Præsterne og Folks Bedømmelse af dem — og overlade det til Enhver selv at læse derom — og at overveje Sagen i sit Hjærte. Det er et Spørgsmaal fra Jesus, her foreligger til den danske Menighed: „Elsker du mig?“

R. VOLF.

4de Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Indkomne fra 2. Februar til 26. April 1898.

Eftergivne Renter 12,00, Z. & Spr. 1,50, L. Aa. 3,00, C. 1,00, En Enke 2,00, En Ven i Hjern 3,00, Ved Frk. Olsen 34,20, Fru Bagger 5,23, Fru Rorvig 4,50, X + L + P 3,60, P. 4,00, Md. Borresen 2,00, Karen Olsen 1,00, Ved Hanna Olsen 12,00, P. Christiansen 4,00, H. Petersen 4,00, Dorthea Nielsen 1,00, Dorthea Petersen 1,00, Jacobine Hansen 4,00, Marie Hansen 4,00, Fra Venner i Øster-Holme 3,12, Fra Venner i Skjold og Hornsyld 20,00, A. J. 2,00, Fru Grønbeck 5,00, N. P. Kaa 1,00, Larsen 10,00, X 10,00, Et Møde i Maarum $\frac{8}{2}$ 98 82,75, En Bøsse 21,32, Fra Venner i Vallekilde og Hørne 21,00, M. + A. 50,00, Fru A. Fleron 10,00, Willi S. 10,00, E. 100,00, Møde i H. K. Kirke $\frac{15}{2}$ 98 112,54, Gartner Jensen 3,30, Amtsvevinspektør Winkel 100,00, N. N. 9,24, »Kirkeklokken«s Ekspedition 14,00, E. F. 3,00, R. S. 5,00, C. F. 2,00, Et Guds barn 2,00, C. M. R. 2,00, Aage Andersen 3,00, Maler Palm 20,00, Marie Olsen 11,30, X 1,00, En Unævnt 2,00, Fra Missionsugen 18,50, Fru Thorsen 1,50, Cigarh. Nielsen 10,00, Henriette Hoffmann 10,00, Signe Nielsen 10,00, Anna Bentsen 5,00, Trine Jensen 1,00, Urtekr. Bitsch 2,00, Jørgen Petersen 5,00, Gotfredsen 3,00, N. Svendsen 1,00, Kirstene Jensen 2,00, Thora Petersen 5,00, Gertine Petersen 1,75, Anna Petersen 2,00, Kristiane Nielsen 1,00, Valborg Jørgensen 1,00, Kirstine Jørgensen 5,00, A. Andersen 2,00, Kjerrumgaard 1,00, Ragnhild Møller 2,00, Dorthea Jensen 2,00, Seminarist Andersen 2,00, V. D. 2,00, M. Jensen 1,50, Fru Wilhelm 5,00, L. Herskind 2,00, Ferd. Hansen 2,00, L. Petersen 1,00, Christiansen 1,00, Christensen 2,00, Christensen 1,00, V. Oxe 2,00, K. Clausen 1,00, Anna Jensen 1,00, Laurine Clausen 2,00, Md. Jensen 2,00, Johanne Jensen 2,00, Oda Jensen 1,00, Kirstine Nielsen 1,00, Anna Jensen 1,00, Signe Rasmussen 1,50, Ane Sørensens og Broder 3,00, Ved Pastor Meinert 20,00, Efter Gudstjenesten i H. K. Kirke 10,00, Elever paa Nørre Nissum 22,20, Peter Jespersen 5,00,

Et Møde i Herlufmagle 23,00, Fra Venner i Ulsted 22,36, Ved Pastor Petersen 10,00, Frk. Løvenhjem 20,00, Z. & Spr. 1,50, T. S. 3,00, En Unævnt 1,00, A. & N. C. 3,60, Arnt 10,00, Mathilde Osvald 2,00, Ved Md. Mommesen 2,82, Enkefru Wraae 5,00, M. O. 20,00, Et Møde i Skanderup $\frac{8}{3}$ 98 113,20, Et Møde i Sønder Bjert $\frac{9}{3}$ 98 122,02, Ved Steffen Hansen 2,25, Grosserer Grimstrup 50,00, Direktør Hansen 20,00, Baronesse Bille-Brahe 10,00, Kammerherre Barner 50,00, Fiskehandler Petersen 50,00, En Missionseske 1,39, N. R. 2,00, R. W. 1,00, Fra Venner i Hornum 3,60, Fra Varde Pigeforening 10,35, Fru Grønbeck & Søn 5,00, Fru Hald 0,50, Detajlh. Larsen 0,50, Pastor Rindom 20,00, E. Hansen 1,00, Christine Petersen 1,00, E. Larsen 1,00, E. P. 2,00, S. O. 2,00, Ved Maler Larsen 8,90, A. N. 10,00, M. C. 1,00, En Paaskegave 20,00, Fra Sarepta 5,00, Svendsen 2,00, Lindhardt 5,00, Ved Camilla Bentsen 16,00, Ved Frk. Koføed 10,00 X 1,00, Fru Torbensen 1,50, Ved Caroline Larsen 10,00, Z. & Spr. 1,50, Frk. Klint 5,00, P. Thorkildsen 10,00, Thyra Jacobsen 2,00, Frk. Holm 1,00, K. 2,00, En Unævnt 2,00, Fra Magdalenehjemmet 3,00, H. Jensen 4,00, Maskinmester Jespersen og Hustru 25,00, En Fadder d. $\frac{3}{4}$ 3,00, Vekslede tyske Penge 3,60, En Sygeplejerske 10,00, Svendsen 2,00, C. Kjærsgaard 100,00, Ille 4,00, Caroline 2,00, V. H. 50,00, Herskind 3,00, B. Cadovius 10,00, Ved Huldø Fischer 10,25. Tilsammen 1866,39. 1—3. Liste udgjorde 7280,52 Ialt 9146,91.

J. C. Groule, Snedkermester,

Kasserer,

Nørrebrogade 45, 1

Nazaretkirken.

4. Fortegnelse over indkomne Gaver.

Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50. Frk. Pagh mdl. 2,50. Skomg. Pedersens Hustru mdl. 2,50. Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50. Typograf Teller mdl. 1,00. Handelsmand P. A. Petersen mdl. 1,00. Laura Skovgaard mdl. 1,00. Købmd. Chr. Wium kvart. 1,00. D. A. 20,00. A. B. 10,00. Dagmar Bentzen mdl. 5,00. Pastor Fibigers Møde i Glostrup 6. Februar. 20,00. Ved Anna Hansen, Møllegade, 3,00. M. 5,00. Ved Jensine Hansen, Kroghsgade, 20,00. Ved Fru Dr. Andersen, Lemvig, 20,00. Laura Schousgaards Bøsse 2,40. I Jesu Navn 4,00. Ingen 100,00. Grønthandler Jensen for December 2,00. Lauritz Pedersen for December 0,50. Frk. Neerup og Mortensen 1,00. Fru Frederiksen indsamlet i to Maaneder 6,00. Mdm. Hansen indsamlet i 2 Mndr. 3,15. Frk. Anna Jørgensen, Ahornsgade, 4,00. K. K. 100,00. Oberstløjtnant P. Hansen 20,00. P. P., 2. Bidrag, 500,00. Frk. M. Petersen mdl. 2,00. Rente i Diskontobanken pr. Jan. 258,16. Bonus i do. do. 46,05. N. 50,00. Kand. Liers Dødsbo 10,00. Skomager H. L. Nielsen 1,00. Instrumentmager Kaas 3,00. Justitsraad Ræder 100,00. Kaptajn i Marinen P. F. Holck 1,00. Gross. Aug. Klein 10,00. Skomagermester P. Weidemann, Stuhde, 1 Fjerdingsaar, 4,00. Frkn. Stamer og Lütken 25,00. Ved Past. A. Fibigers Møde i Uby Missionshus 60,00. Gross. V. Møller 5,00. Ved Gaardejer N. Dam, Bogens, 7,00. Frk. J. Esche, f. 97 8,00, f. 98 1,00. P. S. 10,00. S. B., 2. Bidrag, 15,00. Christine Hansen 2,00. Uden Mrk. 3,00. Ingeniør N. Chr. Schoubo 3,00. Cand. mag. Hans Ræder 20,00. Ved Pastor A. Nyborg: Møde i Rom Kirke v. Præstrn. Mathiesen og Agger 106,00. Uden Navn 10,00. Fru Casse 5,00. Sophie Madsen 4,00. Ved Pastor Fibigers Møde i Lyngby Missionshus 30,00. Enkefru E. C. Schneider 4,00. Uden Mrk. 2,00. K. P. 1,00. En Anonym 10,00.

Indsamlet blandt Venner af Pastor Holt 35,70. Ved L. Schousgaard 4,50. Kristine Lindgaard, Helstrup, 10,00. Partikulier Petersen 10,00. Pastor Fibigers Møde i Næstved Missionshus 21. Febr. 66,00. Do. do. i Vordingborg Kirke 22. Febr. 72,05. Do. sammen med Pastor Ravn Møde i Nyborg Kirke 23. Febr. 41,55. Kristine Nicolaisen mdl. 1,00. For solgt Uldtøj 1,50. Fuldmægtig Blankensteiner 10,00. Fru Simony mdl. 2,00. Muremester P. P. Gram 30,00. Anna Skott 13,00. Frk. V. Lundh 5,00. Marie Henningsen 10,00. M. C. J. 5,00. Fru Kempel 10,00. Emilie Petersen mdl. 0,50. A. T. mdl. 4,00. $\frac{1}{4}$ Dollar 0,87. Snedkermester Helmecke 10,00. Indsamlet ved Pastor Fibiger: Møde i Birkerød Kirke 1. Marts 86,00. Møde i Herlufmagle Forsamlingshus 3. Marts 20,00. Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50. Frk. Pagh mdl. 2,50. Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50. Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50. Typograf Teller mdl. 1,00. Handelsmand P. A. Pedersen mdl. 1,00. Laura Skougaard mdl. 1,00. Bispinde Lautrup 10,00. E. & J. 5,00. Pastor Hørlyck 10,00. Thyra Petersen mdl. 0,50. E. S. 2 Mndr. 2,00. Dagmar Bentzen mdl. 5,00. I Jesu Navn 6,00. Inds. ved Ane Petersen 25,75. Ane Andersen 30,00. X., 1. Bidrag 100,00. H. W. C. 50,00. Justitsraad E. Friis 60,00. K. J. Borum, Fabjerg pr. Lemvig, 2,00. Md. Sørensen mdl. 0,50. Enkefru Katrine Mortensen 10,00. M. Caspersen 10,00. Emma Hansen 1,00. Snedker G. Hansen 5,00. L. Hansen 25,00. A. Jensen 10,00. Pastor Fibiger 10,00. Fyrbøder Engstrøm 1,25. Højesterets-assessor Smith 50,00. Ved Pastor A. Nyeberg 3,50. Ingeniør N. C. Monberg 500,00. Malermester Chr. Plamboeck 12,00. Frk. M. Petersen mdl. 2,00. Fru A. Jørgensen 10,00. L. B. 50,00. Hans Petersen 2,00. S. Jacobsen 10,00. E. H. 12,00. Hvorfor tøver du?, 4. Bidrag, 20,00. Møde 16. Marts i Kirkehelsinge Kirke sammen med Sognepræst Hejberg og Kammerherre Barner 140,00. Møde i Dalby Missionshus (Netto) 16. Marts 7,00. Møde 17. Marts i Gjorsløv Kirke af Præsterne Levinsen, Hejberg og Kammerherre Barner 42,00. P. Poulsen, Flensborg, 5,00. Humilis et uxor 10,00. A. G. 4,00. K. P. 1,00. Familien Petersen 9,00. Fyrbøder Engstrøm 1,00. Villy Bornemann 10,00. Ved Anna Hansen 1,60. C. V. S. 10,00. A. T. 4,00. Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00. Fru Simony mdl. 2,00. Fra Margretes Sparebøsse 9,00. E. H. 1,00. Ved Bortlodning af en Guldbryllupstokrone 5,00. Frk. C. Jeppesen Kvartal 10,00. Et unoteret Bidrag 2,00. H. H. Brandt og Hustru $\frac{1}{2}$ Aar 12,00. Frk. A. Moltke 10,00. Manufakturhandler Selmer Kvartal 2,50. Olivia Reüther do. 3,00. H. Schligting do. 0,30. C. Ortmand do. 0,60. H. B. do. 1,00. T. B. do. 0,30. S. Andersen do. 0,30. Christiane Poulsen 1,00. Agnes Henriksen 10,00. En Bøsse ved Laura Schousgaard 14,89. H. Lange $\frac{1}{2}$ Aar 50,00. Hans Christensen 5,00. Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50. Frøken Pagh do. 2,50. Skomager Pedersens Hustru do. 0,50. Ifr. Ida Pedersen do. 0,50. Typograf Teller do. 1,00. Laura Skovgaard do. 1,00. Dorteia Larsen, Brede 3,00. S. 2,00. Frk. C. Ølgaard 20,00. Enkefru Finsen 10,00. Md. Hvilsted mdl. 0,75. Fru Fritsch 1,00. Frk. Christine Rasmussen 3,00. Thyra Petersen mdl. 0,50. Herrens Tiende 40,00. Fru Claudius 5,00. Marskandiser Hansen 5,00. I., A., M. & B. mdl. 10,00. Frk. I. K. R. 100,00. Skomager Nielsen 2,00. Fru Fredriksen 10,00. Md. Hansen, Guldbergsgade 9, 3,55. K. K. 50,00. Grosserer G. Noack 50,00. Frøken Jørgensen 30,00. Lully Bornemann 10,00. Fru Heegaard 10,00. Md. Nielsen 3,00. Amalie Hansen 2,00. Lille Ville 0,50. Dagmar Bentzen mdl. 5,00. h. h. 50,00. Md. Winckler Kvartal 0,75. Snedker Persson 2,00. Emilie Petersen mdl. 0,50. Ole Andersen 10,00. Frk. M. Pedersen mdl. 2,00. Damer i Soldenfeldts Stiftelse ved A. H. Kvartal 14,25. Fru Marie de Güntelberg, 2. Bidrag, 5,00. Brændehandler N. F. Johansen 10,00. Blikkenslager L. Dirach 20,00. Fru Emilie Dirach 10,00. Fyrpasser I. Kr. Nielsen, Sæding pr. Guldager 1,50. Bødker Funch 3,00. Frk. M. Bøttern 30,00. Unævnt 3,50. E.

D. 50,00. Martine Olsen 5,00. Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00. Anna Skøtt Kvartal 6,00. Margrethe Rasmussen 2. Bidrag 10,00. E. V. 4,00. 2 Smaagrise 4,15. Fru Simony mdl. 2,00. Fanny Köhler 10,00. — t 2,00. Ekviperingshandler Jakobsen 50,00. Uhrmagersvend I. B. Hansen 3,00. Uhrmager Friis 24,00. Numre paa Gulduret 19,00. Emma Hansen 1,00. Etatsraad Ferslew 20,28. I., A., M. og B. mdl. 10,00. Købmand Chr. Wium Kvart. 1,00. Skomager P. Weidemann Sthude 4,00. Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50. Frøken Pagh 2,50. Skomager Pedersens Hustru 0,50. Jfr. Ida Pedersen 0,50. Typograf Teller 1,00. Laura Skovgaard 1,00. Bøssepenge i Kirken $20\frac{1}{2} - \frac{3}{5}$ 620,14.

Ialt med det tidligere indkomne Kroner 31,174,31.

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjertelig Tak. Maalet er 100,000 Kr.

København Ø., den 13. Maj 1898.

C. J. Holt,
Kroghsgade 1,
Formand.

F. Mygind,
Villemoesgade 54,
Næstformand.

Fritz Bock,
Blegdamsvej 104,
Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i April 1898.

Dr. Brodersen, Lyngby, 100,00, Møde i Bethesda $27\frac{1}{3}$ 102,98, D. H. 50,00, Enkefru E. Delbanco 100,00, Halvaarsbidrag fra Amtsvevinspektør Winkel 25,00, Prof. Edv. Holm 10,00, Kommandør C. A. Garde 10,00, Møde i Svinninge af Pastor Obel 90,15, C. F. 40,00, Ved Pastor Th. J. Petersen: Møde i Hammer Kirke $\frac{3}{3}$ 34,13, i Lundby Missionshus $\frac{3}{8}$ 14,00, i Bjeverskov Kirke $\frac{9}{8}$ 43,48; C—n 5,00, Premierløjtnant H. V. Delbanco 100,00, C. A. 200,00, C. M., Aagaarde pr. Aarup 2,00, Administrator Fr. Holm (Aarsbidrag) 100,00, Enkefru Ch. K. Feilberg 500,00, Frk. Charlotte Feilberg 200,00, Ved Provst Levinsen: + 16,00, Fru C. Ryge 20,00, M. H. 10,00, F. T. 50,00, C. R. i Anledning af $27\frac{1}{3}$ 10,00, C. Klein 10,00, Ved Pastor A. Fibiger. Fru Kornerup Bang i Herning 10,00, 2 hellige Piger i Karrebækstorp 15,00, Bøder à 5 Øre for at sige Valkyrien efter Kirkesalens Indvielse $27\frac{1}{3}$ 1,05, 1 Flaske med 1-Ører = 17,00, B. 100,00, H. P. 5,00, Frk Edinger-Jensen, Hvidbjerg, 2,00, Frk. M. Steinthal 10,00, T. 85,00, Enkefru A. Jensen, Christianshavn, 2,00, C. H. 10,00, Gehejmekonferensraad C. Liebe og Hustru til Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift 10,000 Kr., Grosserer C. R. Feddersen 100,00, Partikulier P. V. Tvede 50,00, W. L. 10,00, E. D. 100,00, Dr. Gjersing 10,00, I. B. 15,00, H. 16,00, I Jesu Navn 3,00, Pipeforeningen i Ørslev ved Slagelse 14,10, A. B. 5,00, Alma Nielsen 5,00. I alt 12,427 Kr. 29 Øre. Med det tidligere indkomne i alt 22,378 Kr. 66 Øre samt 2000 Frcs.

København, Slotsholmsgade 12, d. 30. April 1898.

Johan V. Adolph, f. T. Kasserer.

Gaver til Kirkefondet bedes sendte til Grosserer Joh. V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Indhold: Voldkvarterets nye Kirke. — Præsternes Kirke. — Store Gaver. — For 25 Aar siden og Boganmeldelse. — Bidragslister.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af *Julius Friis Hansen*.
Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 13.

Den 18. August.

1898.

St. Marias Kirkesal.

Under 3. Marts d. A. ansøgte Kirkefondet Kultusministeriet om, at den nye Kirkesal i Vesterbrogade 17 maatte blive indviet til én Distriktskirke, og at der dertil maatte henlægges den Del af St. Matthæus' Sogn, som ligger mellem St. Knudsgade og Colbjørnsensgade, samt at Præsterne With og Fibiger maatte blive ansatte som Distriktspræster ved Kirkesalen. Ministeriet svarede herpaa ved at udvirke en kongl. Resolution af 24. Marts, hvorefter Salen maatte kirkeligt indvies og de to Præster ansættes ved samme. Derimod mente det høje Ministerium ikke paa det Tidspunkt at ville regulere Præstegerningen ved den nye Kirkesal paa den Maade, som det er sket flere andre Steder, nemlig ved at udskille et Distrikt og ordne det præstelige Arbejde ved et Regulativ. Den saaledes frembragte Situation var dog i Længden uholdbar og dertil ogsaa uforenelig med de af Ministeriet approberede Statuter for Kirkefondets Arbejde, hvori det med Ministeriets Approbation er fastslaaet, at Kirkefondet skal arbejde henimod en Deling af Sognene ved at søge udskilt mindre Distrikter med indtil omtrent 5000 Mennesker og skaffe disse præstelig Betjening. *Under 5. Juli har Ministeriet da nu approberet et Regulativ*, som meddeles her nedenfor, og som *henlægger det Distrikt*, som var nærmere betegnet i Kirkefondets Andragende, til præsteligt at betjenes af Mariasalens Præster. Vi henvise dem af Kirkesalens Venner, som ønske at sammenligne det saaledes approberede Regulativ med andre lignende, til de to senest approberede Regulativer, som ere offentliggjorte, nemlig for Gethsemanekirken og for Bedesalen paa Chr. Winthersvej. De findes begge i „Smaaskrifter, udgivne af Udvalget til Kirkesagens Fremme i Kjøbenhavn“ Nr. 7, og navnlig det sidstnævnte giver betydeligt bedre Kaar for Gerningen end det hosstaaende.

Regulativ

for Benyttelsen af St. Marias Kirkesal som Hjælpekirke til St. Matthæus' Kirke.

§ 1. Saa længe ikke andet bestemmes med de kirkelige Autoriteters Samtykke, skal St. Marias Kirkesal være Hjælpekirke til St. Matthæus' Kirke. Den ejes og vedligeholdes af det københavnske Kirkefond. Den staar under Sognepræstens umiddelbare Bestyrelse.

§ 2. Der afholdes i den regelmæssig Gudstjeneste ved de to i Henhold til kongelig Resolution af 24. Marts 1898 ansatte, midlertidige, ordinerede Medhjælpere hos Sognepræsten og den residerende Kapellan ved St. Matthæus' Kirke, hvilke saaledes blive Kirkesalens sædvanlige Præster. Dog har Sognepræsten og den residerende Kapellan ved St. Matthæus' Kirke Ret til, efter eget Valg, skiftevis at prædike én Gang hveranden Maaned til Højmesse i St. Marias Kirkesal, saaledes at Sognepræsten har denne Ret i den ene Maaned, den residerende Kapellan i den næste, og saaledes fremdeles.

§ 3. Til St. Marias Kirkesal henlægges i Henhold til den herom mellem Præsterne truffne Overenskomst et Distrikt, som begrænses af Knudsgade. Ny Stormgade, Colbjørnsensgade, Gamle Kongevej, Stenosgade, tilbage til Knudsgade, hvilket Distrikt saaledes vil blive Arbejdsmark for Kirkesalens Præster, idet de faa den Opgave at virke for Guds Riges Fremme blandt Befolkningen i denne Del af Sognet. Det overdrages dem i Kirkesalen at udføre alle kirkelige Handlinger (Daab, Nadvere, Vielse, Begravelse og Konfirmation) samt præstelig at betjene i Hjem og paa Kirkegaard Beboerne i den nævnte Del af Sognet, for saa vidt disse selv maatte udtale Ønsket derom. Præsterne ved St. Marias Kirke ere berettigede til at henvise til dem Hjemmedaab og Berettelse hos Beboerne i omtalte Distrikt.

§ 4. Ofret for den præstelig Betjening ved kirkelige Handlinger, udførte af Kirkesalens Præster for Distriktets Beboere, beregnes saaledes: Af Ofre ved Begravelser afgiver den fungerende Præst $\frac{1}{3}$ til den Præst ved St. Matthæus' Kirke, der har „Begravelsesmaaned“. Ofre ved Daab og Vielser, som erlægges paa Klokkerkontoret og udelukkende tilfalde St. Matthæus' Kirkes Præster, beregnes som ved disse Forretninger i St. Matthæus' Kirke, saaledes at Forretninger til ordinær Tid (for Daab under de ordinære

Gudstjenester eller umiddelbart efter Højmesstjenesten, for Vielser Søndag mellem 12—3) beregnes som Fællesforretninger, og Forretninger til ekstraordinær Tid som Enkeltforretninger.

Naar Beboere af St. Matthæus' Sogn, som ikke høre til Distriktet, ønske sig betjente af en af Kirkesalens Præster, afgiver denne hele Ofret til St. Matthæus' Kirkes Præster og Kirkebetjente. Dog beholder Kirkesalens Præster udelt Konfirmandoffer og frivillige Gaver til dem.

Kirkebetjentene (Klokker og Graver) ved St. Matthæus' Kirke beholde deres Indtægter af de i Kirkesalen for St. Matthæus' Sogns Beboere til ordinær Tid udførte kirkelige Handlinger. Men naar Daab og Vielse forrettes i Kirkesalen udenfor de ordinære Tider, afgives af Kirkebetjentenes samlede Offer til Kirkesalens Betjente 1 (en) Krone for hver saadan Handling.

For Orgelspil og Sang ved Daab og Vielser i Kirkesalen til ordinær Tid betales intet til St. Matthæus' Kirkes Organist og Kantor. Orgelspil og Sang ved Daab og Vielser i Kirkesalen til ekstraordinær Tid betales som i St. Matthæus' Kirke, og Halvdelen af det saaledes erlagte tilfalder Kirkesalens Organist og Kantor, Halvdelen Matthæus Kirkens Organist og Kantor.

Anmeldelser af alle kirkelige Handlinger foregaa gennem St. Matthæus' Kirkes Klokkerkontor, eller for Begravelses Vedkommende hos den af Præsterne ved St. Matthæus' Kirke, som har Begravelsesmaaned.

Løvrigt sørger Kirkefondet fuldstændig for Lønningen af Kirkesalens Præster, ligesom for alle til dens Drift og Vedligeholdelse i Overensstemmelse med Synets Forskrifter nødvendige Udgifter.

§ 5. Hvad der indkommer i Kirkesalens Bøsser tilfalder det kjøbenhavnske Kirkefond.

§ 6. Kirkesalens Præster ere fri for enhver Forpligtelse til kirkeligt Arbejde for Præsterne i St. Matthæus' Sogn udenfor den nævnte Del af Sognet. Dog ere de forpligtede til, for saa vidt de have Plads, at modtage saadanne Konfirmander fra andre Dele af Sognet, som Præsterne ved St. Matthæus' Kirke ikke selv have Plads til.

Store Gaver.

Nye Kirkegrunde.

Tre Gange i det sidste halve Aar har Kirkefondet modtaget som Gave en Byggegrund til en Kirke.

Den første modtoges af de to Komiteer, som indsamle til en Brorsonskirke. Den ligger ved Nordvestvej, hvor denne løber over Jernbanelinjen. Den er ca. 3000 □ Al. stor, er købt af Kommunen for ca. 15,000 Kr. og dernæst tilskødet Kirkefondet. Opførelsen af Brorsonskirken er nu paabegyndt, og saafremt den bliver en Sognekirke, vil det blive en Del af Hellig Kors Kirke Sognet, der skal henlægges dertil. Dette har henimod 30,000 Indvaanere, og for at naa til en Størrelse af Sognene paa 10,000 Mennesker, vil der altsaa endnu behøves een Sognekirke, der passende kunde afløse den lille Bethlehemskirke. Og dermed vilde den Bydel, der nu betjenes fra Hellig Kors Kirken, være endeligt forsynet med Kirker.

I Sommer har Kirkefondet dernæst modtaget en Grund paa Vesterbro, Saxogade Nr. 13. En Kreds af Mænd med Kammerherre S. Barner og Kammerherre O. Oxholm i Spidsen har indsamlet Bidrag blandt deres Bekendte for at opføre en Kirke i et af de fattige Kvarterer paa Vesterbro. Disse Mænd have købt den nævnte Ejendom i Saxogade og tilskødet Kirkefondet den. Grunden, som er ca. 3000 □ Al. stor, har kostet 50,000 Kr., hvoraf ca. 20,000 Kr. indestaa i den som første Prioritet. Man tænker at paabegynde den paatænkte Kirkes Opførelse i Foraaret 1899. Og saafremt den bliver en Sognekirke, vil der saaledes være Haab om, at Vesterbro kan faa 6 Sognekirker, nemlig nærmest Byen en Kirke i Istedgade; dernæst forhaabentlig en Kirke paa Vesterbros Torv; fremdeles i den midterste Del af Vesterbro: Kirken i Saxogade og Gethsemanekirken, og endelig St. Matthæus Kirke og Krist Kirken. Hermed vil ogsaa denne Bydel være forsynet med Kirker, saaledes at Sognene have omtrent 10,000 Indvaanere hver. For saa vidt der i Fremtiden kommer en yderligere Bebyggelse dels bag Tivoli, dels syd for den yderste Del af Dybbølsgade, er der dog Mulighed for, at der senere vil kunne behøves yderligere to Kirker paa Vesterbro.

Endelig har Kirkefondet ganske nylig faaet Tilsagn om en særdeles kærkommen Gave af en af St. Jakobskirke's gamle Sogne-

børn, idet Enkefru A. C. Ohlsen har tilsagt os en Grund, beliggende ved Kalkbrænderivej, nær Nordre Frihavnsvej. Grunden, som er ca. 2800 □ Al. stor og er over 50,000 Kr. værd, ligger i en Del af Østerbro, som endnu ikke er fuldt bebygget. Overhovedet ere Bebyggelsesforholdene paa Østerbro mindre fremskredne end i de andre Bydele. Men det har jo utvivlsomt været en skæbnesvanger Fejl for Kirken, at man bestandig har ventet med at udse Kirkegrunde, indtil de vedkommende Kvarterer vare fuldt bebyggede. En forudseende Styrelse vilde vel have begyndt med at udse Grunde til Kirker og saaledes sikre sig ikke blot at faa de fornødne Grunde, men at faa dem heldigt beliggende. I Kirkefondet har der da ogsaa flere Gange været Overvejelser oppe, om man ikke burde samle megen Kraft paa at sikre sig de fornødne Kirkegrunde i de Kvarterer, som stod for en Bebyggelse. Vi hilse Enkefru Ohlsens Gave med dobbelt Glæde og Tak, fordi den er det første Skridt ind paa denne Bane. Som Forholdene nu ere, behøves der ikke straks nogen Kirke paa dette Sted. Men naar Bebyggelsen skrider frem, vil den behøves; og som der nu bygges, kan det komme snart. Men enten det nu varer nogle Aar flere eller færre, har denne Gave i denne Bydel sikret Kirken imod at skulle søge forgæves efter en passende Kirkegrund, saa at man her kan imødesee Byens Tilvækst uden de kirkelige Bekymringer, der ellers følge med hver ny Bydels Opvækst. Overhovedet er denne Gave, saa vel som de to fornævnte, saa værdifuldt et Bidrag til Kirkesagens Fremme og saa opmuntrende en Støtte for os i vort Arbejde, at vi næst at udtale vor hjertelige Tak for Gaverne ikke kunne undlade at tilføje, at de have fremkaldt hos os baade et Ønske og et Haab om, at det saaledes givne Eksempel maa finde Efterfølgere.

„Laan søges“.

I Anledning af et Par Ejendoms køb vil Kirkefondet til dette Aars Decbr. Termin komme til at behøve en Del kontante Penge, som ikke kan tages af de Gavebeløb, som indgaa til Kirkefondets Kasse. Disse Gaver medgaa for en stor Del dels til Lønninger af de nye Præster, dels til Driften af de nye Kirker. Skulde Kirkefondet anvende disse Midler til Køb, maatte Driften indskrænkes. Da Ejendommen Vesterbrogade 17 i Fjor købtes, blev derfor den Del

af Købesummen, som skulde præsteres kontant, tilvejebragt ved Laan, saaledes at Afbetalingen deraf fordeles paa en længere Aar-række. Paa samme Maade vil Kirkefondet ogsaa i Aar komme til at behøve at laane en Del Penge i Anledning af nye Køb. Man ønsker at give 4 pCt. pro anno, og Laangiverne faa Kirkefondets Garanti med betryggende sekundær Panteret i Ejendommene. Vi haabe, at Venner af Sagen ville støtte os ogsaa paa denne Maade, og vi bede dem, som kunde være villige dertil, om snarest muligt at henvende sig enten til Professor H. Westergaard (Scherfigsvej, Ø) eller til Pastor Friis Hansen (Nygaardsvej 12, Ø).

Præsternes Kirke.

Siden 1884 have Præsterne i den danske Folkekirke hvert Aar indsendt deres Gaver for at rejse en Kirke i København og saaledes være med i Arbejdet for at afhjælpe Hovedstadens kirkelige Nød. Over 120,000 Kr. ere tegnede paa denne Maade, og med indeværende Aar vil deraf være indbetalt over 100,000 Kr. Den 29. Marts lagdes Grundstenen til „Præsternes Kirke“ i Dybbølsgade, yderst ude paa Vesterbro, og Bygningens Opførelse skrider nu rask fremad, efter en særdeles smuk Tegning af Arkitekt V. Koch, saa at den nye Kirke, der antagelig vil komme til at bære Navnet Krist Kirken, kan haabes at staa fuldført til Indvielse i Efteraaret 1899.

Men ligesom det, hvor der (2 Mos. 35, 21) berettes om, at hver Mand, hvis Hjerte førte ham dertil, og hvis Aand frivillig drev ham dertil, bragte Gaver til Tabernaklets Opførelse, er tilføjet, at ogsaa alle Kvinder, hvis Hjerte drev dem dertil, „bragte Hægter og Smykker, Ringe og Kæder og Guldsmykker og vævede Tæpper“, saaledes have vi tænkt, at mange Præstekoner med os kunde ønske at bidrage til den indre Udstyrelse og Udsmykning af det Kirkehus, som rejses ved Gaver af vore Mænd. Og vi haabe, at mulig ogsaa Præstesønner og -Døtre, ogsaa saadanne, som nu maaske ere i selvstændig Stilling, ville være med dertil.

Blandt Ting, som nu ønskes til Kirkens Udstyr, nævne vi særlig *Døbefond* og *Alter* samt et *Alterbillede*, de hellige *Alterkar* og *Alterstager*, de hellige *Bøger paa Alteret*, *Messeklæder* og *Alterduge*, *Orgel* og *Kirkeklokker* samt et *Tæppe foran*

Alteret, Kirkebosser og Møbler til Præstens Værelse. Og i den Tanke, at mange med os ville finde en særlig Glæde i, at denne Kirke forsynes prydeligt med alle disse Ting, og navnlig faar et Orgel, der kan fylde Kirken med sine Toner, og gode, store Klokker, der kunne kalde paa Befolkningen vidt ud over de omliggende Kvarterer, udsende vi herved til alle Landets Præstehjem en Opfordring til at bistaa os i Bestræbelserne herfor.

Saaftremt nogen enkelt Kreds maatte ønske at slutte sig sammen for i Fællesskab at yde en enkelt af ovennævnte Genstande, bedes Anmeldelse om saadant snarest muligt tilsendt medunderskrevne Bispede Rørdam. Iøvrigt modtage alle vi underskrevne med Glæde Gaver til Fremme af denne Sag.

I Maj 1898.

Provstinde *Cecilie Assens*, Stiftsprovstinde *Marie Balslev*,
Rødby. Odense.

Bispede *Charlotte Clausen*, Bispede *Fanny Fog*,
Aarhus. Nørrevoldgade 32, Kbhvn. K.

Provstinde *Ellen Glahn*, Pastorinde *Jenny Krag*,
Pilealleen 1, Kbhvn. F. St. Jakobs Præstebolig, Kbhvn. Ø.

Provstinde *Anna Levinsen*,
Valdemarsgade 27, Kbhvn. V.

Stiftsprovstinde *Elisabeth Pedersen*,
Ribe.

Pastorinde *Dorothea Prior*, Bispede *Marie Rørdam*,
Nørregade 26, Kbhvn. K. Nørregade 11, Kbhvn. K.
Komiteens Formand.

Provstinde *Louise Schepelern*, Bispede *Agnes Schousboe*,
Valkendorfsvej 1, Kbhvn. K. Aalborg.

Bispede *Magdalene Swane*, Pastorinde *Gerda Welding*,
Viborg. Cort Adelerstrasse 1, Kbhvn. K.

Julius Friis Hansen,
Nygaardsvej 12, Kbhvn. Ø.
Komiteens Kasserer.

Til Danmarks Præstedøtre.

Fra den Dame-Komité, der er traadt sammen for at indsamle til den indvendige Udstyrelse af Præsternes Kirke, Krist Kirken,

er der givet os den smukke Tanke, at Danmarks Præstedøtre skulde have den Glæde at skænke Kirkeklokkerne. For at disse kunne blive smukke og klangfulde, behøves der ca. 1700 Kr. Derfor foreslaa vi alle Præstedøtre i Landet, gifte og ugifte, unge og gamle, at bidrage dertil. For at alle kunne være med, sættes Bidraget til 50 Øre, hvilket dog ikke udelukker større Bidrag efter den enkeltes Lyst og Evne. Vi bede dem, der faa dette Opraab, at virke for Sagen blandt saa mange som muligt. Enhver af os undertegnede modtager Bidrag.

Josepha Martensen,
Nørrevoldgade 7. København.

Margrethe Krag,
St. Jakobs Præstebolig. København.

Frk. Elisabeth Balslev,
Østersøgade 30. København.

Fru Bardenfleth, f. Brandt,
Dronningens Tvergade 7. København.

Frk. Inger Blume,
Tikøb pr. Fredensborg.

Frk. Minne M. Carøe,
Magleby, Skelskør.

Frk. Clausen,
Aarhus Bispegaard.

Frk. Sofie Grove-Rasmussen,
Odense.

Frk. Gude,
Roskilde.

Frk. Elisabeth Gøtzsche,
Ribe Bispegaard.

Frk. Agnete Hoff,
Strandgade 26. København C.

Frk. Marie Ipsen,
Villemoesgade 54. København.

Frk. Thyra Jantzen,
Gentofte Præstegaard.

Frk. Christiane Jespersen
Horsens.

Frk. Margrethe Jespersen,
H. C. Ørstedsvej 15. København V.

Oberstinde Keyper,
Søndermarksvej. Valby.

Frk. Anna M. Koch,
Glostrup Præstegaard.

Frk. Ulrikke Koch,
Herning.

Frk. Julie Krog,
Bülowsvej 5. København.

Fru D. Larsen, f. Kühnel,
Hadsten.

Frk. Elisabeth Larsen,
Viborg.

Professorinde Ch. Madsen,
f. Stork,
Nørrevoldgade 38. København.

Fru Ingeborg Malling,
f. Schousboe,
Aalborg.

Frk. Karen Munck,
Næstved.

Frk. Sofie Müller,
Vimmelskafet 32. København.

Frk. Astrid Prip,
Svendborg.

Frk. **Anna Rothe**,
Nørrevoldgade 32. København K.

Frk. **Sanne Schepelern**,
Walkendorfsgade 1. København K.

Fru **Julie Secher**, f. Assens,
Nakskov.

Frk. **Astrid Sørensen**,
Bredgade 29. København K.

Professorinde **Westergaard**,
f. Blædel,
Scherfigsvej. København Ø.

Frk. **Nathalie Zahle**,
Linnegade 8. København K.

For 47 Aar siden.

Vi meddelte i vort Blads sidste Nummer et Par 25 Aar gamle Udtalelser om Kirkenøden i København. Nedenfor tillade vi os at aftrykke en Artikel, som under Mærket h—g var indrykket i „Berlingske Tidende“ for 5. Oktober 1852 af daværende cand. theol. Ludv. Helweg (død som Præst i Odense 1883). Denne Artikel er vistnok at betegne som det allerførste Stød til Fremkaldelse af den københavnske Kirkesags Bevægelse. Det var denne Artikel, der førte til, at der dannedes en Komite, som med Arkivar Feilberg i Spidsen i 1861 fik fuldført St. Johannes's Kirke — den første Sognekirke, som blev bygget i København i dette Aarhundrede, den første Sognekirke, som blev bygget i en af Københavns Forstæder — den første Kirke, som blev rejst i København paa Initiativ af det efter Rationalismens døde, kolde Tid genvakte Trosliv i vor Kirke:

København og dens Kirker.

Den første Betingelse for et kirkeligt Livs Næring og Udvikling er, at der overalt er Præster og Kirker i tilstrækkeligt Antal. Nu er det vistnok i Almindelighed vanskeligt at sige, hvad der her skal kaldes tilstrækkeligt; men det bliver let iøjnefaldende, naar Utilstrækkeligheden drives saa vidt, at det bliver usommeligt. Saaledes maa det nemlig kaldes, naar Sjælesørgerens trøstende eller formanende Ord til enkelte af sine Sogneborn maa afgøres som en travl Kontorforretning, og hvor derfor Udførelsen af de ministerielle Handlinger i mange Tilfælde maa blive rent haandværksmæssig. Hvo, der kender de kirkelige Forhold her i Staden, vil næppe finde det for meget sagt, naar der paastaas, at der her er en stærk Tilnærmelse hertil, uden at der dermed skal kastes nogen Skygge paa Stadens hæderlige Præstestand.

Man overveje nemlig kun følgende korte Overblik over Sogneforholdene. Der er i København egentlig kun tre Hovedsogne: Frue Kirkes, Helliggejstes og Trinitatis, der omtrent dele Byen

imellem sig, medens Frelserens omfatter omtrent hele Christianshavn, dertil kommer Holmens, som tillige er Sognekirke for de nærmest liggende Gader, og Garnisons, der ligeledes er Sognekirke for Bredgade, Amaliegade og det omliggende Strøg. Mellem disse krydse nu af større Menigheder Hof- og Statskirkens og Petri tyske. For imidlertid rigtig at kunne bedømme Forholdet, maa man erindre, at til disse københavnske Sogne hører en stor Del af Byens tæt bebyggede Omegn, især mod Nord, hvor Sogneskillet først gaar ude ved Slukefter og langs med Leersøen. Derfor kommer der efter et omtrentligt Overslag paa Trinitatis Sogn 40.000 Mennesker, paa Frue 20.000, paa Helliggejstes 15—16.000 og paa et Par af de andre i det mindste et lige saa stort Antal. Sammenligner man nu dette Folketal med det, der ellers findes i Sognene omkring i Landet, er Forskellen forbavsende. Der er ikke faa blandt disse, som næppe tælle 1000 Mennesker, de fleste vel mellem 1 og 2000, omendskønt der ogsaa hist og her paa Landet, især i Københavns Omegn, findes enkelte af et uforholdsmæssigt Folketal.

Man kan imidlertid ikke undre sig over dette Misforhold, naar man betænker, at der i de sidste halvandet Hundrede Aar ikke alene ikke er blevet bygget nogen ny Sognekirke, men en af Byens største og smukkeste, nemlig Nikolaj, er i den Tid bleven nedlagt, medens Folkemængden i Byen selv og paa Broerne til den samme Tid vistnok har fordoblet sig. Behøves der noget yderligere Bevis for, at Opførelsen af i det mindste een ny Kirkebygning og Dannelsen af et nyt Sogn er en Fornødenhed, da det endog er en ligefrem Gæld, København har at indfri, til Fortidens kirkelige Institutioner? Men hvorledes skal da et saadant Foretagende sættes i Værk? Det har tidligere, efter Reformationen, altid været fra Regeringen, sligt er udgaaet, som da har udført Arbejdet ved de Midler, som stod til Statens Raadighed; men er det mere end et tomt Ord, at Statskirken nu er bleven Folkekirke, saa maa Fremgangsmaaden nu blive en anden. Vistnok maa man vente og haabe, at Regering og Rigsdag ville understøtte et saadant Foretagende, naar det først er kommen i Gang; men den første Tilskyndelse maa udgaa fra Folket selv. At henvise Sagen til Kommunalbestyrelsen, vilde under ingen Omstændigheder være tilraadeligt, selv om man ogsaa fra den Side tør vente og forde Forekommenhed og Understøttelse. Det har aldrig været Kommunalbestyrelsens Sag at forestaa Opførelsen af nye Kirker, og man kan mindst vente, at den for Tiden skulde paatage sig det, da der som bekendt forestaar saa betydelige og omfattende Reformers i materiel Henseende, der ville have Krav paa Kommunens hele Virkekraft. Det er fra Københavns Befolkning, det første Stød maa udgaa, og *Spørgsmaalet er derfor, om der mellem denne findes et Antal kirkeligsindede Mænd, der ville forsøge at sætte det i Værk.* Heller ikke kan man med Føje indskrænke denne

Opfordring til et Strøg af Byen, der nærmest kunde komme til at nyde godt af den nye Sognekirke, da det er en Selvfølge, at Sogneskillet ikke er og ikke kan være skarpt begrænset i en stor By, saa at, selv om man kunde paapege det Sted, hvor Kirken helst maatte bygges, vilde det dog være umuligt at udsondre de Familier, der muligvis vilde komme til at høre til den; ikke at tale om, at det maa betragtes som et aandeligt Gode for den hele By, at den er tilstrækkeligt forsynet med Præster, da alle Sogne maa lide derunder, naar deres Præster aandeligt sløves og trættes af de daglige Forretningers Mængde.

Lad os se hen til andre Hovedstæders Eksempel, da det ikke kan være andet, end at den stedse stigende Folkemængde ogsaa paa andre Steder maa have frembragt lignende Misforhold. Det gælder navnlig det nyere Europas Kærpeby London; men heller ingen Steder har Befolkningen udfoldet saa storartede materielle og aandelige Kræfter for at raade Bod herpaa, og man ser derfor i denne By saa vel som i andre folkerige Egne af Landet den ene nye Kirke rejse sig efter den anden. I Berlin har man i de sidste 10 Aar, om end efter en mindre Maalestok, trolig stræbt at følge Englands Eksempel, saa det var paa Tide, om ogsaa i København Opmærksomheden blev henledet paa denne Sag.

Men er det ogsaa for Øjeblikket betimeligt at bringe den paa Bane? Det er et Spørgsmaal, man gerne møder, og Svaret ligger nær, ved at pege hen paa den Mængde nye Bygninger, der i de seneste Aar have rejst sig alle Vegne, især paa Broerne. Man kunde hertil føje nogle almindelige Betragtninger. Ofte er Ønsket udtalt om en formel Organisation af den danske Folkekirke. Lad det da vise sig ved en saadan Lejlighed, at der i Sandhed rører sig et kirkeligt Liv i Folket. Det er kun ildespaaende Varsler, naar vi se det ærværdige Nikolaj Taarn med sine majestætiske Former knejse mellem Nutidens propre Slagterboder, og efter Sigende skal Frederiks-Kirkens pragtfulde Begyndelse snart vige Pladsen for et Tivoli eller andet Forlystelsessted. Det er derfor paa Tide, at vi faa et øjensynligt Bevis paa, at der endnu ere Mænd i Landet, der i oprigtig Hengivenhed til Fædrenes Tro have Hjerter til at fortsætte Fædrenes fromme Gerninger. Ogsaa fra en anden Side maa Øjeblikket vise sig som betimeligt. Ingen Sinde har Danmark modtaget klarere Vidnesbyrd om den himmelske Herres naadige Beskærmelse end i de nys forløbne Aar, da hans Almagts Haand opretholdt Folk og Rige midt i den alle Vegne fra truende Fare. Nu er Trængselen forvunden, og Fredens Velsignelser udbrede sig atter over Landet; men endnu ere Angstens Rystelser i frisk Minde, og hvorledes kan det danske Folk paa en værdigere Maade vise sin Skønsomhed og Tak end ved at bygge Huse til Guds Ære!

5te Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Indkomne fra 27. April til 8. August.

M. G. 10,00, Fyrpasser Nielsen, Sadding, 10,00, Bødker Funch 5,00, O. R. H. 10,00, Korsgade 60 2,00, X 2,00, En unævnt 2,00, Z. & Spr. 1,50, En ukendt 2,00, Fra Venner af Brorsonskirken 65,50, Z. & Spr. 1,50, En unævnt 1,00, En Flaske 9,48, M. Reimers 1,55, Margr. Reimers 17,71, Cand. polyt. Reimers 40,00, Holger Jensen Søkjær 2,00, N. N. 9,48, Ved Frk. C. G. 10,00, O. Bentzen 2,00, J. Sørensen 2,00, Jens Baem 1,00, Fru Jensen 0,20, F. H. 1,00, To Lyders 2,00, C. J. Mathiesen 0,50, C. R. 0,50, P. Hansen 1,00, A. Olsen 2,00, N. Adler 1,00, J. K. 0,25, J. V. 2,00, Brünnick 1,00, N. 2,00, A. Hansen 1,00, Hansen 1,00, M. P. 1,00, Frk. Herholdt 10,00, Petrea Sørensen, Draaby, 1,00, Overretsprøkurator Steinthal 25,00, Kontrollør Stub, Nexø, 10,00, A. Feddersen 5,00, N. Müller 1,00, Th. Schmiegelow 5,00, Magdalene Larsen 2,00, B. Norlin 2,00, M. Thuren 2,00, H. Fritz 1,00, ? 1,00, H. C. Hansen 1,00, C. Grathwohl 1,00, H. Wright 2,00, M. Clausen 1,00, D. Balotes 1,00, Bistrup 1,00, Benicke 2,00, Dahl 1,00, F. Nielsen 1,00, Hansine Jacobsen 1,00, Eylarde 1,00, J. Cohn 1,00, Jensen 1,00, Døcker 2,00, Anna Simonsen 2,00, M. & B. Hansen 2,00, Petersen 1,00, Enkefru Bohr 1,00, Schou 2,00, N. 1,00, Jespersen 1,00, J. Kisser 1,00, G. 1,00, Christensen 1,00, H. Dederding 2,00, M. J. 1,00, S. G. 1,00, Fru Høyberg 1,00, J. Nielsen 1,00, I Venslev Kirke alm. Bededag 100,00, Pastor Nielsen, Newcastle, 10,00, »Kirkeklokken«s Ekspedition 53,50, S. M., Fredensborg, 2,00, Fru Abildgaard 2,00, Hans Olsens Enke 2,00, Ved Pastor Petersen, Aalborg, 11,00, Fru Mourier 2,00, Pastor Fibiger 10,00, Et Indsamlingskort 10,00, Karen Olsen 1,00, M. Mathisen, Husby, 19,00, H. Jørgensen og S. Nielsen 1,00, J. T. Johansen 10,00, P. J. Mathiesen 2,60, N. O. Mynster 10,00, Joh. Nielsen 2,00, B. Poulsen 2,00, Kyhn 2,00, Larsen 0,50, Sjøqvist 0,20, Fru Beck 4,00, Crone 1,00, Dahl 2,00, Binau 1,00, Uden Mærke 0,60, Christiansen 0,25, Knudsen 1,00, Clara Hylander 2,60, L. Poulsen 0,30, Petersen 1,00, Murerm. C. F. Bechmann 10,00, Tømmerm. E. H. Sell 10,00, N. P. 10,00, Enke Christiansen 1,00, Fru A. Clausen 6,00, I Jesu Navn 5,00, Skrådermester Aagesen 6,00, J. P. 100,00, Biskop Rørdam 20,00, A. C. 30,00, C. H. 5,00, N. N. 16,08, M. A. P. 100,00, N. Thaarup 40,00, Fra Venner i Sveiberg 4,00, J. P. Lundgren 2,00, Peder Olsen 4,00, Ved C. G. 10,00, Marie Hansen, Ullenbo, 1,25, Kammerherreinde Oxholm 50,00, K. R. 10,00, Anna Vissing 3,00, Herrens Penge 4,00, 2 Øres Bidrag 8,70, En Pakke uden Mærke 23,50, P. Dyrmeren, Folding, 11,28, Marét 10,00, Mester 1,00, Fra flere Venner 10,00, Johannes Petersen 2,00, C. & A. 5,00, J. L. S. 10,00, X 1,00, Sch. 2,00, B. 1,00, L. A. 1,00, O. F. 1,00, Enkefru Th. R. 1,00, C. K. 1,00, E. T. N. 2,00, C. Kabel 2,00, Anna Nielsen 1,00, C. H. 1,00, Ottesen 2,00, H. Hansen 1,00, Bonfils 1,00, E. Houborg 1,00, J. D. 2,00, J. Fugl 1,00, D. N. H. 1,00, C. Adolf 10,00, P. C. A. Styhr 10,00, A. H. 1,00, And. S. Jensen 2,00, C. 2,00, E. R. 5,00, B. Winther 4,00, J. Faber 1,00, L. K. 1,00, G. Pl. 2,00, Petersen 1,00, Marie Rasmussen 2,00, E. Glerup 1,50, A. C. E. 2,00, A. F. 2,00, B. 0,50, H. Johnsen 2,00, A. K. 1,00, E. Eigtved 5,00, Bien 1,00, G. C. Schmidt 5,00, Marie Jørgensen 3,00, Manna Christensen 0,50, Marie Hansen 0,50, Jenny Hacke 1,00, C. Glerup 1,50, Hilma Svendsen 1,00, Fru Eriksen 1,00, Meta Jensen 0,50, Carl Groth 1,00, Carl Petersen 1,00, Marie Jørgensen 2,00, Anna Hacke 1,00, Ida Lesemann 0,50, Sara Hacke 2,00, H. Møller 3,00, I Jesu Navn 2,00, Karen Olsen 2,00, Frk. Holm 1,00, Madam B. 2,00, Søster Bodil 0,50, L. Aa 5,00, I Kirken 2,00, Fru Thorsen 1,50, Fra Skovtofte 4,00, Ved et Møde 2,00, Elisabeth Dosé 2,00, J. J. 2,00, En Rulle Kobberpenge 1,62, H. Jessen 4,00, P. O. H. 25,00, Herrens Procenter 4,00, Pastor Gad 10,00, Christine Petersen 4,00, Ved Indsamlingskort 33,00, Madam

B. 4,92. Tilsammen 1336,57. 1—4. Liste udgjorde 9146,91. Ialt 10483,48.
— Bidrag modtages fremdeles.

J. C. Groule, Snedkermester,
Kasserer,
Nørrebrogade 45.

Bidrag til en ny Kirkeklokke til Gethsemanekirken.

Børnene i Gethsemanekirkens Søndagsskole fra Novbr. 1897 til Maj 1898 29,76, Kommerceraad Petersen 20,00, Direktør H. P. Hansen 20,00, Smed J. Larsen 2,00, Enkefru Andersen 1,00, Savskærer O. Hansen 2,00, Mad. Wincentzen 1,00, Grosserer Grimstrup 20,00, Mad. Jensen 0,50, Kaptajn Pontoppidan 20,00, C. O. Jensen 0,75, Greve A. Moltke 20,00, Kammerherre Barner 20,00, Otto Richter 0,50, Caroline Thomsen 0,75, Portør Hansen 10,00, Jomfru Hansen 2,00, Anna Dederding 1,00, Fru og Frk. Sünckenberg 30,00, Jomfru Christensen 0,50, Mad. Cronenberg 0,50, Kontorchef Borgen 10,00, Frk. Gebert 1,00, Murmester Andersen og Hustru 20,00, Enke Lorentzen 0,50, R. Hansen 1,00, Anna Pedersen 0,75, Hansine Pedersen 0,75, Fru Nielsen 0,50, Sørensen 2,00, En Pige 0,25, Prmltn. Delbanco 10,00, Forstander Jensen 5,00, Indsamlet i Matthæussalen ^{23/11} 97 5,32, Enkefru Rasmussen 0,50, Frk. Elisabeth Andersen 2,00, Frk. Valloë 1,00, Hanne Larsen 1,00, Skræddermester Nielsen 6,00, Provst Levinson 10,00, Politibetjent Berthelsen 4,00, Mad. Olsen 0,25, Mad. Larsen 0,25, Fiskehldr. Petersen 10,00, Arbm. L. H. Rasmussen 1,00, Student Meyer 0,25, Missionær Frederiksen 0,25, Fru Halberg 1,00, K. F. U. M. paa Vesterbro 4,96, Fru Broe 10,00, Pakmester Nielsen 2,00, Børnene i Søndagsskolen Juledag 4,50, Børn paa Holsteinsminde 1,70, Pastor Fibiger 5,00, Marie Olsen 2,00, 117: 30,00, E. N. 2,00, Enkefru Sørensen 1,50, Fru Rasmussen 2,00, Mad. Jensen 0,50, A. Nielsen 1,00, Frk. Tullinius 1,00, Carla Nielsen og Moder 1,00, Fru Sünckenberg et bortloddet Tæppe 45,00, Fru Jensen 1,00, Pastor Th. J. Petersen en Flaske Enører 16,20, Mad. Jensen 1,00, Børn paa Holsteinsminde 2,76, Portør Hansen junior 5,00, Søndagsskolebørn i S. og N. Onsil 7,50, Fru Pedersen 1,00, Fru Krogbeck »en Æske« 1,26, Anders Rasmussen 0,84, Elektriker Laur. Knudsen en Del Tømmer. Ved Frk. Carlsen: Anna Fleron 10,00, Hollmann 1,00, J. A. 2,00, J. A. Fechtenburg 4,00, N. C. Lauritzen 0,50, C. Nybo 0,50, A. Jørgensen 1,00, L. Carlsen, M. Carlsen og D. Carlsen 5,00. Ved Missionær Clausen: V. N. 10,00, C. 10,00, C. E. K. 5,00, R. W. W. 10,00, J. G. Neibe 2,00, M. 10,00, J. J. 4,00, L. G. 1,00, + 4,00, C. Ph. 2,00, C. B. 6,00, H. 10,00. Ved Isenkræmmer Wulff: Assessor pharm. H. P. Madsen 20,00, Frk. Væver 5,00, Herrekviperingshdl. Lauritsen 4,00, Isenkræmmer Victor Andersen 4,00, Urtekræmmer H. C. Andersen 4,00, Vinhdl. C. P. Dreyer 10,00, Trikotagehdl. H. C. Hansen 2,00, Gasmester Timm 10,00, Fabrikant Tullinius 4,00, Boghandler Bang 4,00, Restauratør Nielsen 5,00, Materialist Trojel 5,00, Guldsm. Poulsen 2,00, Partikulier Hegner senior 10,00, Direktør Wulff 10,00, Manufakturhdl. Warburg 2,00, Manufakturhdl. H. Jacobsen 2,00, Isenkræmmer Chr. Nielsen 4,00, Restauratør Chr. Hansen 10,00, Slagtermester Carl Møller 2,00, Sagfører Koch 4,00, Anna og Karen Naur 2,00, Bndtmager Jentzsch 2,00, Viktualiehdl. Sørensen 2,00, Fuldmægtig Malling 4,00, Enkefru Malling 4,00, R. 2,00, Skomager P. A. Sørensen 5,00, Uden Mærke 10,00, W. W. 6,00. Ved Pastor Bang: Mad. Frederiksen 0,50, Marie Michelsen 1,00, Christine Larsen 0,10, Katriene Nielsen 1,00, Frk. Ida Olsen 1,00, Enke Ane Pedersen 0,60, Margrethe Madsen o. fl. Piger 2,80, Grosserer Joh. V. Adolph 20,00, Pastor Bang 10,00, Grosserer Groth 10,00, fhv. Politibetjent Thomsen 2,00, Mad. Birc 1,00, Marie Larsen 1,00, Syforeningen 9,00, Chr. Andersen 0,50, Niels Poulsen 2,00, Mad. Pedersen 1,00, Fru Nordstrøm 0,60, Jomfru Larsen m. fl. 3,55, Ved Fru Wincentzen: Snedker Wincentzen 2,00,

Frk. Haase 1,00, J. Petersen 1,00, A. Eisen 1,00, L. Roed 4,00, Profes-
sorinde Sick 1,00, Oberstinde Sommerfeldt 2,00, Professorinde Prytz 2,00,
N. Hørlyck 1,00, Frk. Steffensen 1,00, Signe Cohen 0,50, E. Petersen 0,50,
Urtekræmmer Ipsen 1,00, L. Hoff 1,00, Chr. Jepsen 2,00, W. Pæsch 1,00,
Jensen 1,00, Provstinde Tuxen 1,00, C. K. 0,50, Th. Simonsen 1,00, Urte-
kræmmer Nygaard 1,00, P. Jensen 1,00, Jørgensen 1,00, Hansen 0,50,
Enkefru Brandt 0,50, Alba Wincentzen 0,50. Ved Frk. Lauritzen: Frk.
Julie Hillerup 2,00, Fru E. Selmer 2,00, Baronesse Schaffalitzky de
Muckadell 2,00, Frk. Th. Ussing 10,00, S. Marie i Effata 2,00, Asylet
2,00, Frk. C. Lauritzen 5,00. Ved Fru Krogbeck: Maskinarb. Chr. And-
ersen 2,00, Fru Rievers 1,00, Sagfører Balle og Hustru 2,00, Birtha Pe-
tersen 0,50, Hørkræmmer Rasmussen 1,50, Larsen 1,00, Fotograf Pedersen
2,00, Johanne Thorsen 0,50, H. Christensen 1,00, A. S. 0,50. Ved Arbmd.
Mortensen: Toffelmager Rasmussen 2,00, Sadelmager Pedersen 0,50,
Arbmd. K. F. Mortensen 1,50. Ved Fru M. Johansen: A. P. Bruun
2,00, H. W. Jensen 1,00, Holm 1,00, Christiane Jensen 1,00, Sophie Niel-
sen 1,00, Johansen 2,00, Anna Christensen 1,00, Thora Nielsen 2,00, Anna
Petersen 2,00, Antonia Andersen 1,00, R. 0,25. Ved Frk. Gebert: Fhv.
Apotheker Eyber 1,00, Fru Hansen 0,25, N. Nielsen 0,25, Fru Christensen
0,50, Hans Nielsen 0,50, Fru Hein 0,10, Larsen 0,10, Petersen 0,10, Jo-
hansen 0,10, Hansen 0,10, Konduktør Christiansen 1,00, Fru Lund 1,25,
Anna Rasmussen 0,50, Larsen 0,50, Rasmussen 0,25, Anna Hansen 0,25,
Uhrmager Anthon 0,40, Skomager Hein 0,50, Andersen 0,25, Anna Pe-
tersen 0,25. Ved Vognmand Olsen: Bredahl 0,25, Sofie Christoffersen
1,00, Marie Larsen 0,50, Helga Nielsen 0,50, Cigarhdl. Nielsen 1,50, And-
reassen 0,50, Kruse Jensen 1,05, M. B. 2,00, T. J. 2,00, Mathilde Møller
1,00, Hans Olsen 5,00, Pastor Th. J. Petersen en Flaske Enorer 16,82.
Ved Urtekræmmer H. Andersen: Kapt. Westergaard 3,00, A. Mathiesen
2,00, Vognfabrikant Nielsen 5,00, H. P. Andersen 3,00, C. Mortensen 1,00,
A. P. Nielsen 2,00, Skomager Knudsen 1,00, M. Raven 1,00, N. 0,50,
Marie Clausen 1,00, H. Jørgensen 1,00, P. Pedersen 1,00, Lærer E. A.
Jacobs 2,00, H. A. 10,00. Ved Frk. Dettmer: Christa Dettmer 1,00
Olga Dettmer 1,00, Fru Dettmer 1,00, Carl Fischer 1,00, Pastor Prior
1,00, Urtekræmmer Bengtsson 1,00, E. Hansen 1,00, Pastor Steen 2,00,
O. Ivertsen 1,00, Bagermester Bergsvendsen 1,00, F. Fischer 2,00. Ved
Frk. Marie Olsen: Fru Nielsen 0,35, Marie Olsen 0,25, Margrethe Weihe
0,35, Komponist Møller 0,36, B. og A. Egidius 1,00, Johanne Madsen
0,50, Frk. Johansen 0,25, Karl Møller 0,50, Guide Jensen og Hustru 1,00,
Emma Andreassen 0,50, A. og L. Weihe 1,00, Karoline Jensen 0,50. Ved
Forvalter Kjersgaard: Martha Nielsen 2,00, Hansine Larsen 0,50, Mejerist
Nielsen 2,00, Victor Jensen 2,00, Bogholder Rasmussen 2,00, Breindal 1,00,
P. C. Olsen 1,25, Bademester Kristensen 5,00, Fru Basedow 1,00, Stine
Jensen 2,00, Fru Jørgensen 1,00, Venner paa Fyen 1,25, Hans Pedersen
0,50, Fru Gjerløv 1,00, Detailhdl. Carl Hansen 2,00, Martha Jensen 0,50,
Johanne Dohn 2,00, Urtekræmmer P. Madsen 5,00, Konsul Færch 2,00,
Frk. Færch 2,00, A. Larsen 2,00, Vognmand Herskind 2,00, Anna Jør-
gensen 1,00, Kirstine Villumsen 2,00, Emilie Petersen 1,00, Ellen Johan-
nessen 2,00, *** 1,00, Frk. Raven 2,00, Fru Lauritzen 3,00, P. A. Kjers-
gaard 3,00. Ved Diakon Nielsen: Inspektør Graa 2,00, Emanuel Niel-
sen 2,00, Anton Hansen 1,00, Jomfru Hansen 2,00, Jomfru Kech 0,25,
Jomfru Jensen 1,00, Jomfru Petersen 0,25, Jomfru Nielsen 0,25, Mad.
Nielsen 0,25, Jfr. Frøberg 0,25, Jfr. Adamsen 0,35, Marie Nielsen 0,50,
Pouline Johansen 0,50, Petrea Martinsen 0,50, Petrea Petersen 0,50, Ane
Juliussen 0,25, Marie Andersen 0,20, Syerske Hansine 0,50, Marie Svend-
sen 0,50, Martha Nielsen 0,40, Petersen & Olsen 2,00, Fabrikmester
Weiver 1,00, Inspektør v. Halle 1,00, Løjtn. Leger 1,00, H. P. Nielsen
1,00, J. P. Nielsen 1,00, C. Nielsen 1,00, O. Henriksen 1,00, Brænder
Larsen og Hustru 1,00, Teglmester Schneider 0,50, Chr. Hansen 0,25,
Sicilius Olsen 1,00, Maskinmester Mogensen 1,00, V. Juul 1,00, C. Chri-

stiansen 0,75, Christine Olsen 0,25, Ellen Frederiksen 0,25, Anna Friis 0,75, M. Madsen 0,50, Elise Jørgensen 0,50, Karen Nielsen 2,00, Valborg Schrøder 0,25, Elise Feldmann 2,00, Kirstine Larsen 0,50, K. K. 2,00, Berthelsen 1,00, Frk. Köhler 1,00, Marie Hartelius 0,25, Fru Hansen 1,00, Formand Herslev 2,00, Lærer Würst 1,00, Jfr. Jensen 1,00, Bankassistent Graa 0,25, Karl Graa 0,25, C. Kiholm 1,00, Søster Clara 0,50, Bernh. Bøggild 1,00, Søster Sophie Zahrtmann 2,00, Maren Petersen 1,00, Fr. Rolsted 0,50, Jakob Olsen 0,25, Margrethe Hansen 0,25, L. Nielsen 0,25, L. N. Kristensen 0,75, Et lille Bidrag 2,00, Uden Navn 1,00, Karoline Magnussen 0,50, Marie Christensen 0,50, En unævnt 2,00, Pastor Ussing 1,00, Direktør, Brygger Jacobsen 10,00, Karl Hansen 0,25. Ved H. Jensen: L. Rasmussen 0,50, L. O. Petersen 0,25, Kontorbud Jørgensen 0,50, Frederik Nielsen 0,25, Georg Nielsen 0,25, A. Christensen 0,25, J. Hansen 0,50, L. C. Lauritzen 0,25, A. E. Schultz 0,50, P. Staal 1,00, N. Christiansen 0,25, Jens P. Olsen 0,25, H. P. Andreassen 0,50, Jens Petersen 0,25, N. P. Hansen 0,25, A. P. Nielsen 0,25, L. P. Hansen 0,25, A. P. Andersen 0,25, A. Olsen 0,25, Søren Pedersen 0,50, Carl Hansen 0,50, H. P. Rasmussen 1,00, Jens Petersen 0,50, Hans Jensen 2,00. Ved Pastor Bang: M. 5,00, Enke Caroline Sørensen 2,00, Johanne Jensen 1,00. Ved Anna Sivertsen: Emma Mortensen 0,25, A. Reich 2,00, Fru Hansen 2,00, Thora Sivertsen 0,25, Anna Sivertsen 0,50, Johanne Sivertsen 1,00, Neuhausen 0,25, E. Holm 0,50, Christensen 0,25, Løvgreen 0,25, W. H. 1,00, X 0,10, V. Sivertsen 0,15, J. S. 0,15, Helga Larsen 1,00, Frk. C. Groth 1,00, C. Johansen 0,50, Valborg Hansen 0,25, Sofie Christensen 0,25, Marie Nielsen 0,25, Meta Frederiksen 0,10, Ellen Barndorff 0,50, H. N. Mogensen 0,50, Anna Jensen 0,25, Sophie Larsen 1,00, Fru Nettelblatt 1,00, Louis og Hertha Sivertsen 0,50, L. Nielsen 0,50, Kristine Jensen 0,25, To Søstre 0,50, Marie og Karen 0,50, Marie Henriksen 0,25, Marie Jensen 0,50, Anna Madsen 1,00, Johanne 0,25, Kirstine Jensen 0,25, Elise Petersen 0,50, Johanne 0,25. Ved Frk. Tychsen: O. B. 2,00, Kaj og Johannes 2,00, Axel 2,00, Aug. Petersen 1,00, A. O. 2,00, F. Jakobsen 1,00, A. Salmon 1,00, C. A. J. 3,00, Valentiner 1,00, C. Hovgaard 1,00, S. Hovgaard 1,00, K. H. 1,00, F. Schrøder 1,00, K. Schrøder 4,00, E. Tychsen 2,00, J. Tychsen 2,00. Ved Diakonisse Cornelia: S. C. N. 2,00, Frk. Michelsen 0,50, Frk. Frida Hoffmann 1,00, Fru Fogh 1,00, Sofie Olsen 1,00, M. A. 0,25, Frk. Benzou 1,00, Frk. West Brown 1,00. Søndagsskolen i Gethsemanekirken 2,83.

Ialt til 28. Juli 1898: 1156 Kr. 91 Øre.

Th. J. Petersen.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond.

I Maj Maaned.

Ved Pastor A. Fibiger: Søren Raahede, Skivum, 25,00, A. S. 50,00, O. D. 5,00, Holm-Nielsen 25,00, Etatsraad C. Ferslew 51,28. Ved Biskop Rørdam: Fru B. Lind 50,00, Enkegrevinde Krag Juel Vind Frijs 100,00, Benthe Marie 10,00. Ved Pastor Th. J. Petersen: Fru Tulinius 9,00, Middelfart 4,00, Sophie L. Smidt 20,00, Holger Jensen, Søkjær, 2,00, M. B. 50,00. Ved Skoleinspektør Rudbeck: E. F. 5,00. Ved Bethesdas Boghandel: F. B. 5,00, Cand. jur. J. Eskildsen 10,00, C. Delbanco, Stockholm, 35,00, Provst S. Assens i Rødby 20,00, B. 5,00, Aarsbidrag fra Anna og Sofie Christensen 3,00, Havnemester C. A. Bonde 3,00, Kancelliraad D. Bech 5,00, Lærerinde Sophie Wissing 6,00, J. L. 20,00. Ved Pastor Ostenfeld: Etatsraadinde Petit 10,00, Frk. Thuesen 6,00, Madam Weisler 1,00. Ved Pastor Wagner i Saxkjøbing: Generalmajor F. Wagner, Kjøbenhavn, 10,00, Frkn. Brorson 8,00, Th. R. 5,00, Overlæge Schrader, Aalborg, 20,00. Ved Biskop Rørdam: J. & M. H. i Anledning af deres Sølvbryllup 100,00, Cand. mag. Rørdam 10,00, til Fond for Præsters Løn.

og Kirkers Drift 500,00, Overretssagfører L. Bentzen 125,00. Ved Pastor Vilh. Beck 52,00. Ved Pastor Th. J. Petersen: Møde i Højelse og Lellinge Kirke $\frac{22}{5}$ til Fond for Gethsemanekirken 20,00, Skibsfører A. Hänschell 100,00. Ved »Kirkeklokke«s Ekspedition 8,00, E. S. B. 6,00.

Ialt 1499 Kr. 28 Øre.

I Juni Maaned.

IV 8,00, Lærer Ferd. Petersen, Blidstrup, 2,00, J. P. Mørck 370,00. Ved Pastor Th. J. Petersen: Til Fond for Gethsemanekirken Møde i Kongsted Kirke $\frac{8}{5}$ 46,00, i Løvenborg Skov $\frac{5}{6}$ 153,35, Henry 0,50, Ubekendt 10,00. Ved Pastor K. M. Kjær: Niels Johansen, Troelstrup Blære, 1,00, Fru Kirstine Friederichsen 10,00, H. L. 36,00, S. D. 50,00, Aarsbidrag fra Højesteretsassessor E. F. Larsen 10,00, Kateket W. Baur 2,00, Kvartalsbidrag fra Arkitekt V. Kock 3,00, Halvaarsbidrag fra Ad. M. 125,00, H. P. 6,00, Tak for Kirkefondets Blad 4,00, Frk. Agnes Langhoff, Halvaarsbidrag, 250,00, A. M. 5,00, Kapt. Dyrhauge 50,00. Ved Pastor Petersen til Fond for Gethsemanekirken: Møde i Skjern $\frac{19}{6}$ s. m. Kmhr. Barner og Pastor Fibiger 516,20, i Rimme $\frac{29}{6}$ s. m. Pastor Brostrøm 122,84, i Kalbygaard Skov $\frac{21}{6}$ s. m. Pastor Friis Hansen 142,83, Gaardejer Johan Henrik Petersen, Tulstrupgaard, 400,00. Ved Pastor Ussing: Møde i Vejlbj Kirke $\frac{3}{6}$ 22,00, E. Krog Meyer 10,00, A. Koch 10,00. Ved Pastor Friis Hansen: Fru Jesse, Assens, 2,00, Fru Sørensen, Læso, 4,00, Lærer Nielsen, Understed, 2,00, Tornby 3,25, Skagen 37,25, Hjørring 132,00, Søndagsskolebørn smst. 4,40, Odden Skov 39,76, Aalborg 58,24, Et Forfatterhonorar 1,50, »Berl. Tid.« Avertissementsbeløb 52,80, Kantor Jørgensen og Frue i Vejle 4,00, Indvundne Renter 84,43.

Ialt 2791 Kr. 35 Øre. Ialt siden 1. Januar 27677 Kr. 89 Øre.

I Juli Maaned.

Ved Pastor Hansen i Korsør: W. J. 2,00, L. P. 1000,00. Ved Pastor Monrad: Fru P. 5,00. Ved Provst P. G. Hansen: Sypige Maren Larsen, Tornemark, 6,00. Ved Pastor Fibiger: Møde i Lystrup Skov s. m. Pastor Skovgaard 36,40, i Veterslev Kirke s. m. Pastor Nielsen og Kammerherre Barner 66,75, i Lønborg Kirke s. m. Kammerherre Barner 142,60, i Klosterskov s. m. Pastor Juhl og Missionær Frederiksen 100,00. Ved Bethesdas Boghandel: Thorald 100,00, Salg af Smaaskriver i 1897 4,53, Alma 10,00. Ved Pastor Fenger: B. F. 10,00. Ved Provst Levinsen $\frac{4}{7}$ 98 16,00, Postinspektør Lund 20,00, Pastor Fibiger 1 Fl. 1 Øre Stkr. = 17,00. Ved Pastor Ostenfeld: M. S. 100,00, C. & A. 50,00, IV 2,00. Ved Pastor Friis Hansen: Møde i Nexø 28,79, i Gudhjem 19,70, i Klemensker 3,50, i Allinge 30,00, i Nylarsker 39,02, Mikael Pedersen 10,00, Chr. Mogensen 6,00, H. & K. 5,00. Ved Lærer Himmelstrup fra Skrædder Hans Jørgensen og Hustru, Rørslev Mark, 1,00, Aarsbidrag: Fru B. 5,00, Urtekr, Th. J. Jensen 10,00, Gross. N. Holmgaard 5,00. Halvaarsbidrag: Frk. Anna Herholdt 10,00, Sognepræst E. Olsen, Anholt, 10,00.

Ialt 1882 Kr. 41 Øre. Ialt siden 1. Januar 29560 Kr. 30 Øre.

København K, den 30. Juli 1898.

Slotsholmsgade 12,¹

Joh. V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Gaver til Kirkefondet bedes sendte til Grosserer Joh. V. Adolph, Slotsholmsgade 12. K.

Indhold: St. Marias Kirkesals Regulativ. Store Gaver, nye Kirkegrunde. »Laan søges«. Præsternes Kirke. Til Danmarks Præstedøtre. For 47 Aar siden, Avisartikel af Ludv. Helweg. Bidrag til Brorsonskirken, til en Kirkeklokke til Gethsemanekirken, til Kirkefondet.

Udgivet af det Københavnske Kirkefond. — Redigeret af Julius Friis Hansen.
Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 14.

Den 27. September.

1898.

Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed.

Af Sognepræst, lic. theol. *HENRY USSING*)

I.

Den københavnske Kirkebevægelses Formaal er: *Smaa Sogne*. Kun naar den store Arbejdsmark inddeles i begrænsede Stykker, som tilnærmelsesvis kunne gennearbejdes af Kirkens Virksomhed, kan Folkekirkens Arbejde gøres nogenlunde forsvarligt. I de nuværende Kæmpesogne er Ævret i Virkeligheden forlængst opgivet, og Kirkearbejdet holdes kun lige paa Pumperne; ja, der er ikke Tvivl om, at hvert Aar, de bestaaende Forhold faa Lov at blive, fremskynder Folkekirkens Fald.

Men at faa Kæmpesognene endelig skilte og vor Hovedstad inddelt i overkommelige Sogne, lader sig jo ikke gøre ad Frivillighedens Vej. Og til at overbevise Autoriteterne om det saa længe bestaaendes Utilstrækkelighed, saa vel som til at omordne alle de indviklede Former, vil der i alt Fald kræves Tid.

Derfor er det, at Kirkefondet *midlertidig* arbejder for Opretelsen af mindre *Distrikter* indenfor de store Sogne. En saadan Ordning lader sig lettere indføre, og kan dog tilnærmelsesvis virke det samme, *hvis* Distriktsarbejdet faar den nødvendige Frihed, og der ellers fra Sognenes Side hjælpes med til at fremme den nye Orden.

Men *dette maa ogsaa til*. Kirkesagens talrige Venner i By og paa Land glæde sig, hver Gang vi faa en ny Distriktskirke indviet,

*) For at forebygge al Misforstaaelse, bedes det bemærket, at denne Artikel — ligesom andet, der fremkommer under en enkelts Navn — ikke er skreven „paa Kirkefondets (eller Forretningsudvalgets) Vegne“, men kun er et Udtryk for min personlige Opfattelse og staar for mit Ansvar.

H. U.

eller nye, levende Vidner ansættes herinde; og de kunne vel — ukendte med de vanskelige Forhold — let tro, at dermed er Maalet naaet. Derfor vilde jeg gerne oplyse lidt nærmere om Distriktsarbejdets Vanskeligheder, for at vore Venner ogsaa kunne forstaa disse og hjælpe os at faa dem overvundne.

Grundbetingelsen for et frugtbart Distriktsarbejde er, at *Distriktets Ordning nærmer sig saa meget som muligt til et Sogns*, eller med andre Ord, at Beboerne saa vidt muligt løses fra deres tidligere Forhold til Sognekirken (og dens Præster) og henvises til Distriktskirken (og dens Præst) som deres naturlige, kirkelige Hjem.

Det er *ikke nok*, at vi faa en Plads til at forkynde Guds Ord, og at en levende Røst begynder at samle dem, der ville høre. Selvfølgelig er dette ikke forgæves. Hvor Ordet forkyndes med Liv og Aand, samler det altid Mennesker om sig, og en lille Menighed vil med Herrens Hjælp vokse frem der. Men saa længe Beboerne i Omegnen vedblive lovformeligt at høre til Sognekirken, saa de henvises til at faa deres Børn døbt, blive viede o. s. v. i den og af dens Præster, ville alle de, som ikke selv ere berørte af Ordet, vedblive at se paa Distriktskirken som en uvedkommende Ting, en Slags „Privatkirke“, Valgmenighed eller Sektkirke. Ja, det kunde ske — da den store Mængde af Befolkningen herinde er bleven saa kirkefremmed, at den næppe nogensinde søger Kirken undtagen ved Daab, Bryllup og Begravelse — at en Distriktskirke, der havde en dygtig Præst, fik sig en stor „Menighed“ fra andre Egne af København, men i Virkeligheden kun havde forsvindende lidt med sit „Distrikt“ at gøre. Og det var jo ikke Meningen.

„Men saa maa jo Distriktspræsten gaa omkring i sit Distrikt, gøre Husbesøg og paa andre Maader se at faa Beboerne i Tale og drage dem til sin Kirke.“ Ganske vist. Det skal han, og det vil han. Og en Del vil han ogsaa — om han arbejder i Jesu Kærlighed — drage paa den Maade. Nogle blive forhaabentlig vakte, og ogsaa nogle andre ville føle sig tiltalte af Præstens Personlighed, saa de ville foretrække Distriktskirken for Sognekirken, hvor de ingen kende. *Men* — det skal man vide — *saa længe* den kirkelige Orden henviser Beboerne til som Regel at søge til Sognekirken, kan det *ikke* ventes at blive *mange* af Distriktet, som af egen Drift gaa den anden Vej. De allerfleste, som ikke have nogen kristelig eller personlig Dragelse til nogen af Siderne, ville holde

sig til det almindelige, det, som „de andre gøre“. Ja, med den ejendommelige kirkelige Konservatisme, som Københavnerne altid have nærret og vedblive at nære, selv om de intet videre have med Kirken at gøre, ville de se paa den „lille“ Kirke som noget aparte, mistænkeligt, maaske separatistisk, som slet ikke er for dem, eller som der dog skulde ganske særlige Grunde til at søge. Og deraf bliver Følgen, ikke blot at de vedblive at gaa til Sognekirken ved Daab, Vielse og Begravelse, men at de afskære Distriktspræsten fra at fortsætte sine Husbesøg, fra at arbejde paa at drage dem, idet disse kirkelige Begivenheder jo netop frembyde de naturlige Berøringspunkter mellem dem og Præsten.

Derfor er det Grundbetingelsen for et frugtbart Distriktsarbejde (d. v. s. for en Præstegerning, der ikke sigter paa at samle en Valgmenighed, men paa en ret folkekirkelig Opdyrkning af denne særlige Mark), at Kirken og Præstegerningen faa en saadan Godkendelse fra Autoriteternes Side, at Beboerne forstaa, at denne Kirke er anerkendt som *deres* Kirke og dens Præst som deres Præst, hvis de ikke af særlige Grunde foretrække en anden.

Det nys approberede Regulativ for St. Marias Kirkesal indeholder den Bestemmelse, at „det overdrages dem (Distriktspræsterne) i Kirkesalen at udføre alle kirkelige Handlinger samt præstelig at betjene i Hjem og paa Kirkegaard Beboerne i den nævnte Del af Sognet, *for saa vidt disse selv maatte udtale Ønsket derom.*“ Denne Bestemmelse umuliggør i Virkeligheden netop det, der er tilsigtet ved Distriktsdelingen, idet den medfører, at alle de kirkelig ligegyldige, som netop *ikke* udtale noget Ønske om Forandring, forblive ved Sognekirken.

Det er paa det nærmeste en ren Valgmenighedsbestemmelse, idet Forbindelsen med Sognekirken vedbliver at være Reglen, Henvendelsen til Distriktspræsterne en Undtagelse, som der skal et særligt udtalt Ønske til. Men saaledes er det ogsaa aldeles utilskrækeligt til at drive et folkekirkeligt Distriktsarbejde efter. Og Resultatet vil blive derefter: noget i Lighed med en Valgmenighed, d. v. s. en Dannelse, der i bedste Tilfælde er *lige gyldig* for og saare let kan blive et Sprængstof for Folkekirkens Orden i Stedet for, hvad den var bestemt til, en Hjælp og Støtte for denne.

Det er mig en Gaade, hvorledes Kirkestyrelsen kan foretrække at sanktionere en saadan Ordning, der i samme Grad, som den lykkes, vil underminere den bestaaende kirkelige Orden, i Stedet

for at godkende et Arbejde, der loyalt ønsker at støtte Folkekirken ved at hjælpe til virkelig at bære dens uoverkommelige Byrde.

Det er mig en Gaade, hvorledes Kirkestyrelsen, som dog maa føle det vældige Ansvar, Kirken bærer for Københavns Hundreder tusinder, og som for sine Øjne kan se, hvor uoverkommeligt det er blot at faa Kirkens nærmeste Arbejde forsvarligt gjort, hvorledes den kan forsvare at lægge Hindringer i Vejen for de hjælpende Hænder, som ikke ønske andet end arbejde for den lovlige Orden.

Kirkens Nød i København har vakt Menigheden. En stor Kreds af den danske Kirkes bedste Tillidsmænd have sluttet sig sammen for at bidrage til Nødens Afhjælpning. Sjællands Biskop er traadt i Spidsen, og mange og store Gaver strømme ind fra hele vort Land. Høje og lave synes at være enige om at ville bygge paa Herrens Hus herinde. Man tilbyder Kirkestyrelsen, som *selv er ude af Stand* til at skaffe Pengemidler, baade at bygge Kirkerne og lønne de nødvendige Præster, *naar man blot maa faa Lov at arbejde* — arbejde, jeg gentager det, ikke som en fri eller for Kirkens Orden ligegyldig Indre Mission, men i den yderligste Troskab imod Folkekirkens Grundprincip, arbejde, ikke for at hindre eller svække noget af det, der bliver gjort allerede nu, men kun for at gøre det, som nu *ikke* bliver gjort og ikke kan gøres. Og saa — ja, saa ser det ud, som om Kirkestyrelsen nok saa gerne var fri for det hele og i alt Fald følte sig forpligtet til at lægge saa store Baand paa Virksomheden som muligt, for at der *ikke* skal blive udrettet for meget. Man tillader de „små Kirker“s Indvielse, men gør intet for, at de skulle blive anerkendte som Folkekirkens rette Arbejdspladser. Man indvilliger ogsaa i at oprette et Slags Distrikt — thi man har jo engang approberet Kirkefondets Statuter i den Retning; men man giver Distriktsarbejdet et Regulativ, som gør det næsten umuligt, at det kan opnaa sin Hensigt.

Hvorfor? Hvis man ikke vil tro, at Kirkestyrelsen er ligegyldig for Kirkens Vel eller i taabeligt Principrytteri hellere vil, at der intet gøres, end at ikke alt gaar efter en gammeldags Synsmaade, da synes der kun at være een Forklaring mulig: man har stødt eller mener at have stødt paa *formelle* Vanskeligheder, idet en eller flere af de Forandringer, som bleve nødvendige, antages at stride imod de bestaaende kirkelige Love og Anordninger. Jeg ved ganske vist ikke, hvilke; saa vidt mig bekendt, kunne For-

holdene godt ordnes taaleligt efter de gældende Love. Men jeg tilstaar, at de kirkelige Retsbestemmelser ere saa indviklede, at de gaa langt over en almindelig Præsts Forstand. Men hvis det virkelig er saa, at der er et eller andet Punkt, hvor den lovgyldige Orden ikke synes at kunne forliges med en gennemført Distriktsdeling, saa maa vi da have Lov at spørge, hvilket. Thi det var dog ikke umuligt, at man da kunde finde paa en lille Omvej, saa at det gik alligevel.

Men skulde ogsaa det være umuligt, da ser jeg ikke rettere — end at vi staa ved et Forhold, hvor *Livets Udvikling kræver nye Former*, og hvor man har Lov at vente, at Kirkestyrelsen vil være den første til at fremlægge Forslag til saadanne Lovændringer, at Hindringerne ryddes bort.

Hvem husker ikke fra den tidligere Kirkeudvikling *Valgmenighedsloven*, en Undtagelseslov, der blev gennemført af Kirkestyrelsen trods en kraftig Modstand fra de kirkelig-konservatives Side, — en Lov, som har godtgjort sig netop at virke, som man tænkte sig, ikke opløsende paa alle faste Former, men som en „Sikkerhedsventil“ paa de enkelte Steder, hvor Spændingen blev for stærk. Og det er vistnok ret almindelig anerkendt nu, at det er godt for en Folkekirke at have saadanne Ventiler. — Men nu have vi netop i den københavnske Udvikling saa ekstraordinære Forhold, at de fuldt ud berettigede til en Undtagelseslov. Og enhver, som har nogen Dømmekraft om aandelige Bevægelser, maa vistnok indse, at den Damp, som er oppe i Københavns Kirkesag, ikke lader sig spærre inde i gamle Beholdere og Ledninger. Der vil utvivlsomt springe adskilligt, hvis man ikke aabner den Veje til at komme ud; og findes disse Veje ikke indenfor det nu bestaaende, maa der ved en særlig Lov (en Undtagelseslov om Distriktsarbejdets og Distriktspræstens Stilling i de større Byer) skaffes saadanne.

Saa vidt passer Sammenstillingen med Valgmenighedsloven. Men til yderligere Støtte for Kirkesagens Krav er det vel værd at tilføje, at længere passer den heller ikke. Thi hist var det en aandelig Bevægelse, der for sin egen Skyld gerne vilde *ud* af de folkekirkelige Former. Her er det lige omvendt saaledes, at den aandelige Bevægelse ikke ønsker andet end at tjene Folkekirken efter dens egne gamle Principer og Former. Hist var for saa vidt Kirkens Former i Orden, men man følte sig trykket af dem og brød ud. Her er derimod Kirkens Former nedtraadte og umulig-

gjorte ved Overbefolkningen, og man begærer kun at faa Lov at genopføre dem og fylde dem med aandeligt Indhold. Hist stod den tidligere Kirkestyrelse og de kirkelig-konservative paa den gamle, normale Retsgrund. Her er det Fremskridtet, der kæmper for at genvinde det normale, medens de konservative holde paa det ved Tidernes Ugunst nedbrudte og vanrøgtede.

Er det for meget forlangt, — *hvis* der virkelig behøves nogen Lovændring for at indføre Grundbetingelsen for et frugtbart Distriktsarbejde — at da Kirkens Styrelse og alle aandelige Mennesker, som ville fremme Kirkens Vel, hjælpe Kirkefondet med at faa en saadan bragt i Stand? (Sluttes).

To Grundstensnedlæggelser.

Torsdag den 15. September samledes en meget talrig Skare Mennesker, hvoriblandt omtrent en Snes Præster, paa den Grund, som ligger, hvor Nordvestvej skærer den nye Aaboulevard. Det var til Grundstensnedlæggelsen til den nye Brorsonskirke, man havde samlet sig. Præcis Kl. 4 bød Formanden for den københavnske Indsamlingskomite, Pastor V. Kold, Forsamlingen Velkommen. Og efter at man dernæst havde sunget Salmen: Op, alle Folk paa denne Jord, besteg Pastor Vilh. Beck Talerstolen. Han gik ud fra Ordet 2 Mos. 20, 5—6: „Herren er en nidkær Gud, som hjemsøger Fædrenes Misgerning paa Børnene i tredje og fjerde Led over dem, som hade mig, men som gør Miskundhed i tusinde Led over dem, som elske mig og holde mine Bud,“ og han viste, hvorledes den onde Misgerning blev straffet igennem flere Slægtled, saaledes ogsaa Rationalismens Misgerning, der tre Slægtled tilbage forvanskede Guds Ord, gjorde Folket fremmed for levende Kristendom, saa Lovsangen og Bønnen forsvandt fra Husene og Menneskene fra Kirkerne. Den Tid var der for mange Kirker her i Landet. Thi de stod som tomme Gravminder. Og endnu lide vi paa mange Maader under de onde Følger heraf.

Men Herrens Miskundhed varer i tusinde Led. Saaledes udgaar der endnu rig Velsignelse gennem den Gerning, Paulus gjorde, og Luther. Ogsaa H. A. Brorson, den fromme Ribe Bisp, gjorde en Gerning, som bliver til Velsignelse i tusinde Led. Han synger Sorgen over Synden ind i mange Hjerter, saa de gaa i sig selv. Han synger saa glad om sin Frelser, at mange Hjerter derved lære at love og prise Herren. Gud Herren give, at det Kirkehus, hvortil vi nu ville lægge Grunden, maa blive til Velsignelse, gennem Slægterne for mange dyrekøbte Sjæle.

Pastor Beck oplæste derpaa Indskriften paa en Pergamentsrulle, som skulde nedlægges under Grundstenen, saalydende:

„Aar 1898, den 15. September i Kong Christian den Niendes 35. Regeringsaar, da Thomas Skat Rørdam var Sjællands Biskop, nedlagdes i den treenige Guds Navn Grundstenen til Brorsonskirken af Pastor Vilhelm Beck, Formand for „Kirkelig Forening for indre Mission i Danmark“.

I Indre-Missionskredse var Tanken dukket op om at bygge en Kirke til Minde om Hans Adolf Brorson, Guds Folks kære Salmedigter. Denne Tanke greb Pastor Asschenfeldt Hansen, den Gang Indre Missions Rejsepræst, og han satte da en To-Øres Indsamling i Gang blandt Vennerne Landet rundt, hvoraf en Fjerdedel skulde gaa til Missionshuset „Siloam“ paa Frederiksberg og tre Fjerdedele til Brorsonskirken.

Den oprindelige Tanke var, at Brorsonskirken skulde være en Valgmenighedskirke. Dette blev dog opgivet, da Herren selv tydelig viste en anden Vej ved at velsigne Arbejdet, som først et privat Udvalg og senere Københavns Kirkefond med Sjællands Biskop i Spidsen tog op for at faa de store Sogne delte og nye Kirker byggede i København. Saa blev det bestemt, at Brorsonskirken skulde bygges i Helligkors Sogn og ligge i Nordvestkvarteret, hvilket Kvarter da forventes udskilt som et særligt Sogn om denne Kirke.

Foruden den oprindelige Komité med et ledende Udvalg, bestaaende af 5 Præster og 4 Indre-Missionærer fra Landet, dannedes da senere en københavnsk Komité, hvis Forretningsudvalg leder Kirkens Opførelse. Desuden have en Kreds af Kvinder forenet sig for at tilvejebringe og skænke til Kirken alt, hvad der hører til dens Udstyr. Det er saaledes en stor Kreds af hellige Mænd og Kvinder, som arbejde sammen paa at rejse dette Guds Hus.

Til Grundstensnedlæggelsen ere alle Herrens Venner i Danmark indbudne; saa mange, som kunne komme, ere velkomne.

Kirkens Bygmester er Arkitekt Jørgensen. I Tillid til Gud begynde vi Arbejdet. Han vil selv velsigne det og gøre Brorsonskirken til et Herberge for Syndere, hvor den barmhjertige Samaritan kan komme til at gyde Olie og Vin i Saaret ved sit Ord og sine dyrebare Sakramenter. Vi tilhøre intet Parti, vi, som bygge Brorsonskirken, den skal ikke bruges i noget Partis Tjeneste. Men vi ønske og bede, at den guddommelige Kraft, som nu i mange Aar har udfoldet sig igennem det Arbejde, som kaldes den indre Mission i Danmark, maa blive sendt ned fra det Høje til de Herrens Tjenere, som skulle staa paa det Sted, saa deres Arbejde maa bære Frugt. Ja, gid mange fortabte Syndere her maa finde Jesus og mange frelste Syndere her blive samlede om ham. Amen.“

Derefter nedlagde han Grundstenen i Faderens, Sønnens og Helligaandens Navn og bad en Bøn, at Herren her vilde grundlægge en Menighed af levende Stene, og at der altid maatte være

levende Præster til i den vordende Kirke at prædike Evangeliet, og mange Mennesker saaledes blive levende Guds Børn.

Derefter talte Formanden for den Komité, der indsamler 2-Ører til Brorsonskirken, Pastor Asschenfeldt Hansen, varmt og kønt over Ordet i Aab. 1, 18: „Frygt ikke, jeg er den første og den sidste og den levende“.

De to Komiteer have indsamlet noget over 50,000 Kr. til Kirken, der med Grunden ialt vil komme til at koste ca. 120,000 Kr. Det er jo en meget stor Kapital, man endnu mangler. Men man har frimodig paabegyndt Arbejdet i Tro til, at Herren vil velsigne det lidet, saa det bliver til meget, saa meget, at der er Midler til Kirkens Fuldførelse, hvilken man sikkert haaber at kunne naa sidst i Aaret 1899.

Den næste Dag samledes, ligeledes i et yndigt Vejr, en lige saa stor Skare i Tornebuskegade, hvor der var udgravet en meget stor og meget dyb Grund, saa at hele den store Skare samledes dybt nede under de nærmest liggende Huse. Det var den højtidelige Grundstensnedlæggelse til den kristelige Ynglingeforenings (K. F. U. M.s) nye store Bygning, som her havde samlet Mennesker fra mange Sider. I Forsamlingen saas flere Ministre, deriblandt Kultusministeren, Biskop Sthyr, Sjællands Biskop og 5 andre Biskopper, 4 theologiske Professorer, Størstedelen af Københavns Præster og Borgmestrene Dybdal og Jacoby og mange andre kendte Mænd.

Efter en Salme talte Foreningens Formand, Kassekontrollør Bangert, som mindede om Foreningens Vækst fra en ringe Begyndelse for 20 Aar siden, og viste, at Foreningen i disse Aar havde været en Hjælp for mange unge, og dels havde bevaret dem under Ungdomsaarenes Fristelser, dels ført mange unge tilbage fra Synd og Vantro. Han nedlagde dernæst Grundstenen i Faderens, Sønnens og Aandens Navn, hvorefter Biskop Schousboe, Foreningens tidligere mangeaarige Formand, tog Ordet og viste, at denne Sags store, rige Udvikling kom ikke fra Øst og ikke fra Vest og ikke fra Ørken (Sal. 75, 5), ikke fra nogen enkelt Side eller Retning i Kirken, end mindre fra Verden og dens mægtige, hvilket paa mange Maader var som Ørken; men den store Fremgang var et Vidnesbyrd om, at Herren havde været med i Gerningen. Han vilde ogsaa fremdeles føre Sagen frem til Velsignelse for vor Ungdom.

Det er et meget stort og betydningsfuldt Skridt for den kristelige Ungdomssag, der saaledes er bleven fuldbyrdet. Trindt omkring i hele vort Land har den levende Menighed mere og mere faaet Kærlighed til det kristne Arbejde blandt de unge. Gid Herrens Aand fremdeles maa hvile over hele dette Arbejde, at det maa blive en Velsignelse i vort Folk!

Kirkefondets Partialobligationer.

Da Kirkefondet i Fjor købte Ejendommen Vesterbrogade 17, optog det i denne et tredje Prioritetslaan paa 90,000 Kr., hvorfor der udstedtes 30 sideordnede Obligationer à 30,000 Kr. Af disse skal een udbetales hvert Aar i December Termin. Ved Lodtrækning, foretagen den 19. September af Kirkefondets Formand, blev Nr. 12, tilhørende Ingeniør Monberg, udtrukken til Udbetaling i den forestaaende December Termin.

Indkommet til „Det københavnske Kirkefond“,

som indsamlet ved

Kirkekollekten Almindelig Bededag 1898.

Sjællands Stift.	Store Magleby . . .	16 50	Ørsted-Daastrup ..	18 50
Slotskirken	Brønshøj-Rødovre .	15 35	Borup-Kimmerlev .	43 00
Vor Frue Kirke . . .	Gladsaxe-Herlev .	16 26	Ejby-Dalby	8 00
Trinitatis Kirke . . .	Gentofte	60 07	Højelse-Lellinge . . .	7 50
Helligaandskirke . .	Ordrup	89 94	St. Mariæ Kirke i	
St. Johannes Kirke	Lyngby	73 16	Helsingør	20 00
Nordre Sogn	Vallensbæk	20 00	St. Olai Kirke i do.	75 00
Nazarethkirken . . .	Brøndby V. og Ø. .	5 00	Tikjøb-Egebæksv. . .	83 16
St. Johannes Kirke	Glostrup	30 00	Hornbæk	17 65
Søndre Sogn	Hersted Ø. og V. .	9 60	Hellebæk	15 00
Helligkors Kirke . .	Vallensbæk	18 00	Asminderød-Grønh.	40 76
Bethlehems Kirke . .	Thorslunde	50 00	Karlebo	17 00
St. Stefans Kirke . .	Høje Taastrup . . .	16 00	Bloustrød	13 55
Kapernaums Kirke	Sengeløse	8 52	Lillerød	8 00
St. Matthæus Kirke	Ledoje	16 00	Birkerød	40 50
Gethsemane Kirke	Ballerup	9 60	Hørsholm	16 50
Vartov Kirke	Roskilde Domkirke	75 00	Gjerlev-Draaby . . .	3 50
Abel Kathr. Kirke . .	Vor Frue Kirke - St.		Skuldelev-Selsø . . .	23 50
Holmens Kirke	Jørgensbjerg	4 09	Skibby	6 50
Garnisons Kirke . . .	Herslev-Gjevninge .	5 00	Kyndby-Krogstrup	6 35
St. Pauls Kirke	Kornerup-Svogersl.	3 60	Ferslev-Vellerup . .	6 30
Frederiks Kirke	Himmelev	7 07	Ouro	4 00
St. Jakobs Kirke . . .	Hvedstrup-Fløng . .	3 00	Snodstrup	3 00
Sions Kirke	Aagerup-Kirkerup . .	6 00	Ølstykke	4 00
Vor Frelser Kirke	Jyllinge-Gundsøm . .	5 00	Stenløse-Veksø . . .	12 04
Citadellets Kirke . . .	Ousted-Allerslev . .	1 52	Slagslunde-Gandløse	5 00
St. Mariæ Kirkesal	Hvalsø-Særløse . . .	2 42	Farum-Værløse . . .	35 91
Frederiksberg	Kirkesaaby-Kidser .	16 37	Hillerød-Herlev . . .	39 70
St. Lukas Kirke	Rye-Sonnerup	15 58	Lynge-Uggeløse . . .	12 25
St. Thomas Kirke . . .	Hyllinge-Lyngby . .	16 25	Slangerup-Uvelse . .	4 67
Emmaus Kirke	Sæby-Gjersvej	10 00	Græse-Sigerslev . . .	5 25
(Diakonissestift.)	Greve-Kildebrønde	30 00	Hjørlande	8 00
Classenske Boliger .	Rerslev-Vindinge . .	7 00	Frederikss.-Oppes . .	6 81
Immanuel Kirke	Snoldelev-Tune . . .	11 50	Esbønder-Nøddebo	38 80
(Valgmenigheden)	Karlslunde-Karlstr.	6 20	Søborg-Gilleleje . . .	8 50
Hvidovre og Jesus	Haudrup-Solrød . . .	3 30	Græsted-Maarum . . .	320 00
Kirken i Valby	Jersi-Skjendsved . .	6 00	Helsinge-Valby . . .	20 63
Taarby	Kjøge-Ølsemagle . .	34 00	Blidstrup	12 00
Sundby	Rorup-Glim	2 00	Vejby-Tibirke	15 00
	Gadstrup-Syv	6 35	Ramløse-Annisse . . .	16 35

Alsnyderup	2 00	Lumbaas	10 43	Fodby	7 00
Skjævinge-Gjørlose	6 00	Vig-Asmindrup . . .	30 75	Herlufsholm	22 45
Strø	2 00	Egebjerg	20 00	Fakse	33 00
Ølsted	2 25	Grevinge	30 54	Hylleholt	27 83
Kregome-Vinderød	20 00	Asnæs	12 00	Spjellerup-Smerup .	11 62
Melby	21 00	Faarevejle	9 77	Vemmetofte Kloster	113 00
Thorup	26 00	Haraldst.-Allindem.	2 58	Karise-Alslev	20 00
Kallundborg	7 25	Jydstrup-Valsøllille	3 12	Dalby-Tureby	50 50
Raklev	6 65	Nordrup-Farringl. .	7 26	Ulso-Østeregede . . .	10 00
Refsnæs	61 22	Vetterslev-Hømb. . .	5 00	Kongsted	20 00
Tømmerup	14 00	Førslev-Sneslev . . .	5 00	Roholte	13 00
Valgmenigheden i		Terslev-Ørslev	7 62	Lidemark-Bjevversk.	14 00
Uubberup	25 00	Haslev-Frerslev . . .	170 00	Vollerslev-Gjorslev	3 18
Aarby	10 14	Testrup	23 22	Herfølge	5 10
Rørby	3 95	Sorø	42 35	Sædder	20 00
Ubby	32 00	Pedersb.-Kindert. . .	4 29	Valløby-Taarnby . . .	9 19
Svallerup	24 14	Lynge-Braaby	16 87	Haarlev-Himlingøje	8 50
St.- og L. Fuglede	13 05	Alsted-Fjenneslev . .	2 00	Enderslev-Vraaby . . .	5 35
Sæby-Hallenslev . . .	9 00	Slaglille-Bjernede . .	8 00	Storehedinge	10 00
Buerup	25 45	Munkebjergby-Br. . .	11 06	Højrup	6 65
Rerslev-Rudsvedby	38 00	Gyrstinge-Flinterup	10 00	Magleby-Holtug . . .	8 00
Tersløse-Skjellebj. . .	21 45	Stenmagle-Stenlille	64 26	Strøby-Varpelev . . .	6 08
Ørslev-Solbjerg	22 93	St. Mikkels Kirke i		Hellested	21 00
Gjerslev	8 00	Slagelse	36 12	Lyderslev-Frøslev . . .	12 00
Finderup	3 05	Hejninge	1 30	Lillehed. - Havnelev	12 00
Gjørl. - Bakkendrup	5 65	St. Peders Kirke i		Toksværd	1 00
Helsing-Drøsselbj.	26 10	Slagelse	40 00	Ronnebæk-Olstrup	3 19
Nidløse	5 70	Korsør-Taarnborg . . .	33 23	Nestelsø-Mogenstr.	20 00
Udby	3 20	Sønderup-Nordrup	12 00	Vejlø-Vesteregesb. . .	7 50
Hørby	3 60	Sorterup-Ottestrup	11 46	Hammer-Lundby	15 31
Hagedst-Gislinge . . .	4 92	Slotsbjergby-Slud-		Kjøng	11 00
Hjembæk	9 77	strup	10 30	Sværdborg	5 00
Svinninge	13 85	Lundforlund-Gjerl. . .	7 00	St. Mortens og St.	
Jyderup-Holmstrup	9 00	Stillinge	15 00	Peters Menighed	
Stiftsbjergby	2 56	Vemmelev - Hem-		i Næstved	32 42
Mørke	2 94	mershøj	13 29	Vesteregede-Braaby	30 57
Skamstr.-Frydendal	40 41	Boeslunde	14 31	Aversi-Tybjerg	5 50
Holbæk	16 66	Skelskov	21 56	Herlufmagle	10 00
Butterup-Tusse	25 66	Egeslevmagle	10 00	Fensmark-Rislev	6 55
N. Jernløse-Kvand-		Høve-Flakkebjerg . . .	10 00	Skjelby-Gunderslev	25 00
løse	6 00	Skørpinge-Faadr. . . .	6 81	Glumsø-Bavelse	4 25
S. Jernløse-Søstrup	28 84	Sørbym.-Kikerup . . .	5 80	Næsby-Tyvelse	7 31
Asminder. - Grandl.	15 00	Gimlinge	8 00	Sandby-Vrangstrup	24 32
Tolløse	9 55	Haarslev	4 20	Præstø-Skibbinge . . .	22 21
Aagerup	10 04	Hyllested-Venslev . .	130 00	Vordingborg	37 00
Soderup - Eskildstr.	6 45	Holsteinborg	10 00	Kastrup	7 00
Tostrup	5 45	Ørslev-Bjerre	20 00	Jungshoved	5 00
Uggerløse	30 00	Tjæreby	3 75	Everdrup-St. Peters	
Ondløse	5 20	Magleby	8 00	Kapel	38 00
Søndersted	1 30	Agersø	5 00	Snesere	12 22
Følleslev-Særslev . . .	7 60	Omø	3 07	Baare-Beldringe	30 00
Bregninge-Bjergsted	6 00	Tjustrup-Haldager-		Allerslev	12 00
lille	36 00	lille	36 00	Udby-Ørslev	7 47
Viskinde-Aunsø	26 35	Krummerup-Fugle-		Østeregesborg	14 00
Værsløv	15 00	bjerg	36 98	Mern	6 50
Jordløse	25 60	Førslev	10 00	Kallehave	10 00
Vallekilde-Hørve	16 78	Vallensved	5 24	Stege	20 02
Sejerø	30 35	Marvede-Hyllinge . . .	8 00	Kjeldby	7 50
Nykjøbing-Rørvig	50 74	Kvislem.-Fuirendal	10 00	Elmelunde	10 00
Odden	12 20	Karrebæk	53 15	Borre	13 50
Højby	13 73				

Gudbjerg	13 00	Vaabensted-Engest.	1 50	Understed-Karup . .	21 50
Rudkjøbing	48 28	Taars	8 54	Volstrup-Hørby . .	48 00
Skrøbelev	6 00	Vignæs	3 90	Torslev-Lendum . .	26 00
Simmerbølle	6 00	Majbølle	2 00	Skjæve	8 20
Tranekær	28 85	Radsted	12 30	Albæk-Voer	20 00
Tullebølle	7 80	Thorby	6 00	Hellevad-Ørum . . .	47 00
Bødstrup	10 45	Slemminge-Fjelde .	25 58	Dronninglund	34 92
Snøde	5 90	Døllefjelde-Musse .	2 50	Asaa	68 00
Stoense	2 45	Ø. Ulslev-Godsted .	3 05	Hjørring	30 00
Hou	12 10	Vester Ulslev	2 00	St. Hans-St. Olaj . .	4 45
Longelse-Fuglsbølle	18 00	Kjettinge-Bregninge	1 00	Ugilt	7 25
Lindelse	3 50	Stubbekj.-Maglebr.	15 00	Taars	14 00
Humbe-Ristinge og		Torkildstr. - Lillebr.	4 39	Sindal-Astrup	37 00
Kjædeby Kap.	14 10	Gundslev	10 00	Bjergby-Mygdal . . .	40 00
Tryggelev-Fodslette	10 85	Nørre Vedby	6 50	Horne-Asdal	80 00
Magleby	5 50	Kippinge-Brarup . .	8 00	Tornby-Vidstrup . .	4 60
Ærøskjøbing	35 62	Ønslev-Eskildstrup	20 00	Skallerup-Vennebj.	4 00
Marstal	45 80	Tingsted	5 27	Jelstrup-Lyngby . .	1 45
Ommel	7 25	Bogø	7 50	Harridsl. - Rakkeby	14 25
Bregninge	7 44	Nykjøbing-Systofte	64 53	Frederikshavn	68 25
Søby	22 55	Idestrup	5 00	Skagen	45 70
Rise	11 59	Veggerløse	23 05	Raabjerg-Aalbæk . .	13 11
Tranderup	15 75	S. Kirkeby-S. Alslev	4 10	Tversted-Uggerby . .	62 73
Lolland-Falsters Stift.		Karleby-Horreby . .	18 28	Mosbjerg-Bindslev .	6 50
Kappel	20 81	Nørre Ørslev	2 10	Elling-Jerup	21 46
Arninge	8 00	Horbelev-Falkerslev	14 85	Tolne-Hørmested . .	20 62
Dannemarre-Tillitse	17 58	Aastrup	10 10	Aasted-Skjærum . . .	12 00
Gloslunde-Græshave	5 06	Aalborg Stift.		Flade-Gjærum	152 64
Landet-Ryde	15 30	Budolphi Kirke	88 04	Læsø	42 20
Søllested	15 00	Hospitalskirken . . .	72 80	Kollerup-Hjortdal . .	27 35
Skovlænge-Gurreby	11 50	Frue Kirke i Aal-		Kjetterup-Gjøttrup	36 00
Stokkemærke	6 11	borg	51 69	Klim-Torup-Vust . .	14 27
Vesterborg-Birket . .	26 00	Nørre Tranders . . .	6 00	Tommerby-Lild . . .	18 50
Nakskov-Brandersl.	61 28	Sønder Tranders . .	4 00	Øsløs-Vesløs-Arup . .	3 25
Sandby	10 84	N. Sundby-Hvorup	17 69	Lerup-Tranum	10 07
Kjøbelev	8 00	Vadum	11 32	Broust	8 00
Vindeby	16 53	Aaby-Birsted	11 50	Haverslev-Skræm . .	9 42
Utterslev	7 34	Sulsted-Ajstrup . . .	10 00	Ågersb.-Bejstrup . .	8 14
Horslunde-Nordl. . .	30 40	Hammer-Horsens . .	26 48	Øland	4 00
Herredskirke - Lille		V. Hassing-Ø. Hass.	42 11	Thisted-Tilsted . . .	106 11
Løjtofte	35 00	Ulsted	10 15	Skinnerup	10 75
Halsted-Aunede . . .	8 15	Hals	13 00	Sjørring-Torsted . .	20 00
Maribo-Hillested . .	12 48	Vrejlev-Hestrup . . .	7 00	Skjoldb.-Kallerup . .	18 80
Rødby - Ringsebølle	8 83	Børglum-Furreby . .	3 70	Vang	1 66
Taagerup-Thorsl. . .	6 00	Vejby-Sejlstrup . . .	4 00	Hundb. - Jannerup-	
Errindlev-Olstrup . .	8 35	Vrensted-Tise	6 00	Vorupør	125 00
Fuglse-Krønge	2 33	Tolstrup-Stenum . .	6 00	Rær-Hansted-Vigso	17 98
Holeby-Bursø	8 85	Vraa-Emb	3 50	Nors-Tved	44 06
Nebbelunde - Sædd .	19 05	Vester Brønderslev-		V. Vandet-Ø. Vand . .	27 50
Tirsted-Skjørringe-		Serridslev	1 87	Hillerslev-Kaastrup	34 29
Vejleby	36 24	Jerslev-Hellum . . .	13 00	Sennels	5 85
Østofte	5 00	Øster Brønderslev-		Hundstrup-Østerild-	
Bandholm	14 00	Hallund	22 50	Hjardemaal	14 99
Fejø	5 79	Ingstrup-Hjermesl.-		Vestervig-Agger . . .	20 30
Femø	5 00	Alstrup	7 00	Hurup	4 75
Askø	3 70	Saltum-Hune	10 00	Boddum-Ydby	20 00
Sakskjøbing	20 00	Jetsmark	7 46	Helligsø - Gjetterup	17 00
Nysted-Herritslev . .	12 00	Gjøl	10 00	Hvidbjerg-Lyngs . . .	43 45
Hunseby	23 00	Sæby	104 00	Søndbjerg-Odby . . .	81 40
				Jegindø	50 00

Snedsted	23 00	Junget-Torum	6 00	Brorstrup	10 00
Nørhaa-Stenbjerg . .	0 25	Grinderslev-Grønn. .	3 97	Ullits	14 55
Sønderhaa-Hørsted .	25 00	Tise	7 50	Louns	5 45
Harring - Stagstrup	30 00	Jebjerg-Lyby	31 48	Gisum	8 74
Skyum-Hørdum . . .	13 55	Skive-Resen	53 00	Tisted	10 15
Hassing-Villerslev .	7 62	Hem-Hindb.-Dølby .	3 37	Rørbæk	27 00
Visby-Heltborg . . .	17 45	Odense-Otting	5 50	Kornum-Løgsted . .	13 20
Bedsted-Grurup . . .	16 00	Brøndum-Hvidbjerg .	14 50	Bjørnsholm-Malle .	14 45
Hvidbjerg - Ørum -		Durup-Tøndering . . .	20 00	Vilsted-Vindblæs . .	8 86
Lodbjerg	9 66	Roslev-Rybjerg	14 00	Sebber Kloster-Ai-	
Nykjøb.-Lødderup-		Hjerk-Harre	25 57	strup	12 00
Elsø	27 00	Nautrup-Sæby-Vile . .	13 00	Næsborg - Salling -	
Froslev-Møllerup . .	12 39	Fuur	30 00	Outrup	16 25
Tæbring - Outrup -		Rødding-Krejberg . . .	12 00	Farstrup-Lundby . .	6 15
Rakkeby	7 00	Balling-Volling	7 00		
Karby - Hvidbjerg -		Haasum-Ramsing	14 80	Aarhus Stift.	
Redsted	15 73	Lem-Vejby	18 15	Domkirken i Aarh. . .	44 42
Vejerslev-Blidstrup	14 50	Lime	60 00	Vor Frue Kirke i do. .	50 00
Ljørslev-Ørding . . .	7 50	Højslev	6 90	St. Pauls Kirke i do. .	75 76
Ø. Assels - V. Assels	33 74	Dommerby	4 85	Aaby	3 02
Sejerslev - Ejerslev -		Ørslevkloster	2 98	Vejlby	16 00
Jørsby	200 00	Ørum	1 37	Hasle - Skejby - Lis-	
Alsted-S. Draaby . . .	8 75	Taarup	1 05	bjerg	60 27
Solbjerg-Sundby . . .	16 80	Kvols	2 95	Braband-Aarslev . . .	18 70
Dragstrup-Skallerup	7 00	Borris	2 15	Tilst-Kasted	14 85
Galtrup-Ø. Jølby . . .	13 03	Feldingbjerg	2 70	Saksild-Nølev	11 25
Tødsø-Erslev	26 15	Vridsted-Fly	3 00	Randlev - Bjergager .	20 00
		Vrone	0 55	Odder	3 05
Viborg Stift.		Resen	1 50	Torrild	1 55
For meget inds.	0 09	Ferslev-Dall-Volst. . .	1 50	Hundslund	4 00
Viborg Domkirke . . .	121 15	Gunderup-Nøvling . . .	12 50	Ørting-Falling	4 00
Asmild	7 19	Romdrup-Klarup	10 10	Gosmer-Halling	9 00
Tapdrup	21 61	Gudom-Lilleverde . . .	25 22	Gylling	70 92
Søndre Sogns Kirke		Mou	9 00	Tiset	6 00
i Viborg	38 36	Storvorde - Seglflod . .	11 57	Ormslev-Koldt	7 62
Vinkel	44 50	Nibe-Voxlev	10 46	Holme-Tranberg	2 30
Vindum	8 85	Sønderholm-Frejlev . . .	3 00	Maarslet	6 50
Bjerring	9 15	Ellidshøj-Svenstrup . .	6 00	Beder-Malling	10 00
Hjermind	15 00	Øster Hornum	10 20	Lyngaa	3 50
Vester Velling	9 00	Buderup-Gravlev	6 80	Vitten	3 00
Øster Velling	5 00	Aardestr. - Haversl. . . .	16 30	Haldum	1 25
Langaa	8 50	Sønderup-Sulderup . . .	46 10	Hadsten	1 50
Tjele	40 50	Veggerby-Bislev	7 16	Lading	2 66
Ørum	64 00	Als	18 46	Faarup	2 25
Nørbæk	15 00	Skelund-Visborg	50 10	Sabro	3 35
Bjerregrav	11 77	Vive-Rostrup	7 50	Grundfør	5 78
Taanum	16 00	Ove-Valsgaard	5 74	Spørring	3 43
Vesterbølle	44 50	Astrup-Storarden	6 69	Søften-Foldby	5 02
Gjedsted	12 00	Rold-Vebbestrup	4 00	Trige	3 36
Simested	6 00	Øls-Hørby-Døstrup . . .	4 60	Ølsted	1 64
Hvam	2 00	Sønder Kongerslev	11 60	Elsted-Elev	8 00
Tostrup	8 34	Bælum-Solbjerg	17 26	Sjelle	3 00
Hersom	9 07	St. Brøndum-Siem-		Skjørring	2 00
Lastrup	19 00	Thorup	7 00	Skivholme - Skovby . .	12 00
Ulbjerg	4 52	Skjørring-Frær	10 00	Borum	5 91
Finderup	11 27	Vester Hornum	5 69	Lyngby	0 65
Vorde	3 55	Ulstrup	7 00	Harlev	2 75
Rødding	21 40	Aars	14 40	Framlev	7 11
Vammen	8 00	Blære	11 24	Storring	11 50
Selde-Aasted	18 00	Skivum	5 00	Stjær	5 40

Andsager	46 00	Tørring-Heldum . .	10 75	Erritsø	17 55
Varde	66 23	Lomborg-Rom . . .	200 00	Bredstrup	40 00
Janderup-Billum . .	58 00	Bøvling-Flynder . .	480 75	Taulov	33 04
Lunde-Outrup	18 00	Bøvling (Valgmhd.)	35 00	Gaverslund	14 90
Kvong	10 50	Møborg-Nes	84 36	Vinding	12 50
Henne-Lønne	8 00	Gudom-Fabjerg . . .	119 00	Skjærup	14 05
Aal	25 00	Resen-Humlum . . .	35 23	Mærstrup	8 70
Ho-Oksby	8 00	Venø	14 09	Pjedsted	25 25
Øsse-Næsbjerg	10 25	Husby-S. Nissum . .	65 30	Gaarslev	2 10
Grimstrup-Nykirke	9 70	Staby	5 00	Kolding	170 00
Faaborg-Aarre	12 08	Ulvborg-Raasted . .	28 75	Harte	11 91
Sneum-Tjæreborg . .	4 00	Idom	23 50	Bramdrup	7 64
Jerne-Skads	14 00	Holstebro-Maabjerg	37 63	Eltang	23 45
Brøndum - V. Nebel	10 95	Mejrup	32 50	Vilstrup	10 55
Alslev-Hostrup	47 00	Borbjerg	12 80	Herslev	10 50
Guldager	12 00	Hjerm	120 00	Alminde-Viuf	11 00
Nordby	30 68	Gimsing-Struer . . .	60 61	Ø. Starup-V. Nebel	21 36
Sønderho	11 50	Vejrum	13 50	Højen-Jerlev	4 00
S. Bork-N. Bork	33 30	Ølby-Asp-Fausing . .	80 37	Egtved	19 56
Hemmet-S. Vium . . .	16 76	Naur-Sir	24 15	Ødsted	8 55
Lønborg-Egvad	85 00	N. Gjørding - Vem-		Vonsild-Dalby	36 63
Aadum	16 30	Bur	12 00	Bjert	48 47
Vorgod - N. Vium . . .	3 52	Estvad-Ronbjerg . .	12 50	Stenderup	43 00
Lem-Ølstrup	10 00	Sal-Ejsing	64 10	Hejls	26 85
Dejbjerg-Hanning . .	80 84	Ryde-Hanbjerg . . .	72 00	Ødis	8 25
Stauning	18 00	Sevel-Trandum . . .	28 90	Vejstrup	28 00
Skjern	95 00	Haderup	30 00	Taps	18 04
Bølling-Sædding . . .	18 38	Grove-Simmelkjær . .	7 50	Vejle-Hornstrup . . .	180 00
Borris-Faster	29 95	Aulum-Hodsager . . .	53 00	Øster Snede	13 95
Ringkjøb-Rindom . . .	35 75	Vildbjerg-Timring-		Grejs-Sindbjerg . . .	20 00
Hee-No	18 00	Nøvling	35 00	Uldum-Langeskov . .	8 88
N. Omme-Brejning . . .	33 50	Gjellerup-Sunds . . .	97 15	Hvejsel	5 00
Torsted-Hover	5 90	Ikast	72 10	Givskud	5 00
Stadil	9 00	Herning	76 00	Øster Nykirke	9 50
Tim-Madum	21 80	Snebjerg-Tjørring . .	27 40	Tyregod-Vester	9 80
Vedersø	16 00	S. Felding-Assing . .	34 75	S. Omme-Houen	20 38
Gammelsohn-Nysogn . .	58 00	Skarrild	6 50	Ringgive-Give	5 50
Holmsland Klit	35 00	Arnborg	38 18	Gadbjerg-Lindeballe	7 50
Harboøre-Engbjerg . .	112 00	Bording	29 40	Bredsten	21 45
Hygom-Hove	183 61	Trinitatis Kirke i		Skibet	16 05
Vandborg-Ferring . . .	63 92	Fredericia	17 41	Nørup-Randbøl	42 55
Fjaltring-Trans	30 00	Vejlby	3 37	Jelling-Hover	22 20
Lemvig-Nørlem	76 12	St. Michaelis Kirke			
Nørre-Nissum	100 59	i Fredericia	210 75		

Ialt 29,907 Kr. 80 Øre,

som fordeler sig saaledes:

Sjællands Stift	Kr. 12361,99
Fyens Stift	> 2720,96
Lolland-Falsters Stift	> 780,50
Aalborg Stift	> 2861,65
Viborg Stift	> 1482,15
Aarhus Stift	> 3194,90
Ribe Stift	> 6005,71

Kr. 29907,80

København K, den 1. September 1898.
Slotsholmsgade 12,¹Joh. V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Store Bededags-Kollektens Indtægt

i dens første tre Aar.

Kirkekollekten.	1896.		1897.		1898.	
	Kr.	Øre	Kr.	Øre	Kr.	Øre
Sjællands Stift*.....	7810	55	9965	54	12861	99
Fyens Stift.....	2261	82	2915	82	2720	90
Lolland-Falsters Stift.....	825	45	866	64	780	50
Aalborg Stift.....	1323	93	2308	>	2861	65
Viborg Stift.....	1208	23	1286	02	1482	15
Aarhus Stift.....	2077	70	3008	04	3194	90
Ribe Stift.....	1944	78	5526	66	6005	71
	17452	46	25876	72	29907	80
* Heraf fra København med Frederiksberg og Valby.....	4001	92	5090	90	7688	74

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond

i August Maaned.

C. A. 100,00. Ved Pastor Fibiger: Møde i Lillerød Kirke $\frac{3}{7}$ s. m. Pastor Trojel 47,00, i Grindsted og Grene $\frac{10}{7}$ s. m. Pastor Vibe Petersen 50,00, S.-s.-s., Odense, 200,00. Ved Pastor Juhl: Møde i Vamdrup $\frac{21}{7}$ 40,00, i Ødis $\frac{22}{7}$ 30,00, i Bjært $\frac{24}{7}$ s. m. Pastor Lind 90,00, Frøken A. Sørensen, Aarsb., 5,00. Ved Pastor Friis Hansen: Møde i Naskov 46,87, i Karleby 12,34, P. A. Kallio, Pörtom (5 finske Mark) 3,55. Ved Pastor Th. J. Petersen til Fond for Gethsemanekirken: Møde i Harboøre Missh. $\frac{4}{8}$ 50,47, i Lemvig Missh. $\frac{5-6}{8}$ 140,50, i Rønbjerg og Estvad Kirke $\frac{7}{8}$ 60,65, i Holstebro Plantage og Missh. $\frac{8}{8}$ 165,00, i Asaa Kirke $\frac{11}{8}$ 19,87, i Vamdrup Kirke $\frac{13}{8}$ 40,12, i Holsted Plantage $\frac{14}{8}$ 70,30, F. L. 5,00, Postm. Reinath, Lemvig, 10,00, B. W. 10,00, Frk. Pauline Koch, Vemmetofte, Halvaarsb., 10,00. Ved Pastor Friis Hansen: Møde i Varde 5,00, i Bramminge 32,10, i Ribe 33,40. Indvundne Renter 75,88.

Tilsammen 1353 Kr. 5 Øre. Ialt siden 1. Januar: 30913 Kr. 35 Øre.

København K, den 31. August 1898.

Slotsholmsgade 12,¹

Joh. V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Rettelse. I forrige Nummers Fortegnelse over Gaver til en Klokke til Gethsemanekirken var glemt:

Ved Frøken Carlsen: Rentier J. A. Løvensgreen 4 Kr.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvvej 12. Ø.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Uregelmæssigheder ved Bladets Forsendelse bedes af Modtagerne anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af *Julius Friis Hansen.*

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 15.

Den 13. Oktober.

1898.

Til den danske Menighed.

Ligesom Kirkesagens mangesidige Opgave stiller forskelligartede Krav til Kirkefondet, saaledes beder dette Menigheden, der med sine Gaver har givet Sagen god Fremgang, om fremtidig at ville yde denne sin Støtte paa forskellige Maader svarende til de forskellige Krav. Disse kunne samles i 4 Grupper:

1) at bekoste de midlertidige Kirkelokaler og Gerningen derudfra,

2) at støtte Opførelsen af nye Sognekirker,

3) at bidrage til Lønningen af Præsterne ved de nye Sognekirker,

4) at sikre sig Kirkegrunde rundt omkring i de Kvarterer i Byen, hvor der enten allerede nu er Trang til en Kirke eller snart vi blive det.

Med Hensyn til dette sidste har man ment, at det ikke vilde være rigtigt at binde Kirkefondets Midler ved Køb af Grunde paa en Tid, hvor der paa andre Maader stilles saa store Krav til det. Og da det utvivlsomt er højst uheldigt at vente med at sikre sig de fornødne Kirkegrunde, indtil de paagældende Kvarterer ere helt bebyggede, saa ønsker Kirkefondet at tilvejebringe de til Grundenes Erhvervelse fornødne Midler ved Laan. Af disse vil man give 4% i Rente og svare et aarligt Afdrag, hvorhos Laangiverne faa Sikkerhed i Grundene. Venner af Kirkesagen kunne støtte Kirkefondet ved at yde os saadanne Laan. Netop nu til December Termin ville vi behøve ret betydelige Midler, idet vi staa i Begreb med at købe flere nye Kirkegrunde.

I 1899 vil Kirkefondet forhaabentlig komme til at begynde at yde Tilskud til Driften af flere nye Sognekirker, i 1899 vistnok 3, og i 1900 og de følgende Aar vil Antallet vokse stærkt. Naar Kirkefondet skal bære de saaledes forvoldte betydelige Ud-

gifter, der maa paaregnes at blive varige, har man ment som Grundlag derfor at maatte have en rentebærende Kapital, *et særligt Lønningsfond*. Ved enkelte større Gaver er Kirkefondet sat i Stand til at grunde et saadant, der ved Udgangen af 1898 til at begynde med vistnok ejer godt 20,000 Kr. Gaver modtages fremdeles dertil. Og det bemærkes udtrykkeligt, at man ogsaa er meget taknemmelig for testamentariske Gaver.

Hvad angaar Arbejdet for Opførelsen af nye Sognekirker, da gøres dette væsentlig ved særskilte Komiteer, saaledes at de Kvarterer, som skulle have en Kirke, skaffe den største Del af Midlerne dertil, forsaavidt de magte saadant. For Tiden er der 4 saadanne Komiteer, der i Samarbejde med Kirkefondet indsamle Midler til Opførelse af 4 nye Sognekirker, en i Sundby, en i St. Matthæus, en i Hellig Kors og en i St. Johannes Sogn.

Hovedmassen af de Midler, som iøvrigt skænkes til Kirkefondet og indsamles dertil ved Møder, anvendes til hvad der ellers kan fremme Kirkesagen i sin Almindelighed, og herunder særlig Tilvejebringelsen af billige midlertidige Kirkelokaler og Lønning af Præster til at betjene disse. (Distriktspræsterne ere for Tiden 9). Paa denne Maade bruger Kirkefondet aarlig godt 50,000 Kr. Og ligesom det er dette Arbejde, som har været det Middel, hvorigennem Herren har bevirket, at Kirkesagen er vokset og bleven en stor Bevægelse, saaledes vil det ogsaa fremtidig behøves for at forberede Sognedelingen og for at samle de levende Menighedskredse, der i de kommende Aar ville rejse de Kirkehuse, som endnu mangle i mange af Byens Kvarterer. Derfor bede vi Menigheden indtrængende støtte os med sine Gaver, at vi med Fortrøstning kunne fortsætte Arbejdet, indtil hele Hovedstaden er forsynet med Kirker.

Det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg.

Den 13. Oktober 1898.

C. Borgen,
Kontorchef.

P. D. Koch,
Dr. med.

P. M. Larsen,
Præst.

A. Schack,
Sognepræst.

Steinthal,
Overretsprokurator.

H. Ussing,
lic., Sognepræst.

H. Westergaard,
Professor.

Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed.

Af Sognepræst lic. theol. HENRY USSING.

II.

Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed er, som vi have set, at Distriktets Ordning nærmer sig saa meget som muligt til et Sogns. Dette er *ikke* fyldestgjort ved, at det overdrages Distriktspræsten at betjene Beboerne i Distriktet „forsaavidt disse selv udtale Ønsket derom,“ men kun hvor det anerkendes som kirkelig Orden, at han betjener alle Distriktets Beboere, *forsaavidt de ikke selv udtale Ønsket om noget andet.* Og Kirkestyrelsen vil ikke i Længden kunne forsvare at blive staaende ved en saadan Halvhedsforanstaltning at godkende Distriktsarbejdet og samtidig unddrage det de eneste folkekirkeligt forsvarlige Arbejdsvilkaar.

Men hvorledes end Kirkestyrelsen stiller sig, er der ogsaa *andre Vedkommende*, fra hvis Side Distriktsarbejdet for at lykkes maa kunne regne paa Imødekommenhed, nemlig Sognekirkens Embedsmænd. Selv om et Regulativ var fyldestgørende efter Ordlyden, vil det altid væsentlig bero paa disse, hvorledes det bringes til Udførelse. Og selv om paa den anden Side et Regulativ har store formelle Mangler, ville den gamle Kirkes faste Præster kunne hjælpe Arbejdet over de allerfleste Vanskeligheder ved personlig Imødekommenhed. Derfor beror Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed ikke paa Kirkestyrelsen alene, men fuldt saa meget paa Sognekirkens Autoriteter.

Men her forekommer det mig ogsaa, at Distriktsarbejdet saa ubetinget har Ret til at vente al Støtte. Thi Ansvar for Kirkens Arbejde hviler jo under Kæmpesoggenes Uoverkommelighed med en knugende Vægt paa Sognekirkens faste Præster, der ere kaldede til Hyrdegerningen for alle disse Tusinder og dog under deres daglige Kamp for at overkomme det mest mulige altid maa føle det usigelig nagende, at de ikke naa mere end en lille Brøkdel af, hvad Kirken skylder. Naar da en kirkelig Virksomhed træder til for at *lette denne Byrde* og tilbyder uden videre at overtage det kirkelige Ansvar for en Del af Sognet ved at skaffe den en særskilt Kirke og egen Præst, saa at den kan blive anderledes forsvarlig betjent end før, kan det

vel ikke godt tænkes andet, end at Præster, som have Hjerte og Samvittighed for deres Gerning, maa modtage Hjælpen med Glæde og Tak.

Ja, men — vil maaske nogen sige — at være beskikket til Sognets Præst betyder dog at have overtaget et bestemt Ansvar for hele dette Sogn, og kan det da ikke netop være en *Samvittigheds-Betænkelse* at overlade en Del af Sognet til andre? Utvivlsomt, *hvis* man er Præst for et Sogn, der kan overkommes. Men *hvis* man staar i en Gerning, hvor man hver Dag kan føle den absolute Umulighed af at overkomme Arbejdet, *hvis* man gaar som Præsterne i Kæmpesognene her inde, Aar ud og Aar ind som en fremmed i „sit“ Sogn og, overlæsset af det nærmeste, ikke kan tænke paa at naa frem imod Maalet, da maa det lige omvendt blive en Samvittighedssag at gøre alt for at faa det Arbejde, man ikke kan naa, udført af andre.

Men — lyder en anden Indvending — der kan dog blive en kirkelig *Konkurrence* imellem Præsterne — selvfølgelig ikke blot i den Betydning, at de kappes om at gøre deres Gerning saa godt som muligt, thi det er jo ikke af det onde, men saaledes, at de samme Præster kappes om at vinde de samme Mennesker; og det vilde dog være ulideligt! Men dette er en stor Misforstaaelse. Som Forholdene ere nu, er der desværre noget af dette, fordi Præsterne i København ikke have hver sin Arbejdsmark. Men naar Distriktsdelingen gennemføres, *udelukkes* netop en saadan Konkurrence, idet hver Præst faar sit Omraade at virke for.

Ja, men Sognekirkens Præster have dog hidtil arbejdet ogsaa for denne Del af Sognet, og selv om det er den store Mængde, de ikke kunde naa eller have draget, er der dog sikkert *nogle*, som det er sket med; og bliver der saa ikke alligevel Konkurrence om dem? Nej, ingenlunde, thi dem er der ingen, der tænker paa at tage fra dem. Aandelig Frihed til at vælge sin Præst har faaet saadan Borgerret i vor Kirke, at ingen har i Sinde at afskaffe den. Enhver i Distriktet, som virkelig er traadt i noget aandeligt Forhold til Sognekirken, ja enhver, som udtaler Ønsket om at vedblive at søge den, skal have fuld Frihed til *ikke* at regnes ind under Distriktet. Men alle de mange, som de gamle Præster ikke kende, og intet have været

for, vil man dog ikke kalde det Konkurrence at sørge for paa anden Vis.

Men — kommer endelig den sidste Indvending — det kan blive et *Indtægtstab* for de tidligere Præster, og den Side maa dog ikke lades ude af Betragtning. Ved deres Kaldelse have de faaet Ret til Indtægterne fra hele dette Sogn, og denne Ret bør ikke krænkes.

Hertil bliver der tre Ting at svare. For det første, at den moralske Ret ikke altid dækker den juridiske. De ere kaldede til denne Gerning *og* disse Indtægter. Moralsk høre Indtægterne og Ansvarret sammen. Kan man ikke magte Gerningen, har man ikke længere den moralske Ret til Indtægterne deraf. Indtægterne ydes (i Præstepenge, Accidentser o. m.) af Beboerne *for* at faa den tilbørlige kirkelige Pleje. Moralsk ligger der langt snarere et Krav i disse Indtægter, et Krav fra Beboernes Side paa Præsten, at han skaffer dem den forsvarlige kirkelige Pleje. Og har Præsten da sit ordentlige daglige Brød, mon det saa ikke kan siges at være en god kirkelig Tankegang, at hans præstelige Ansvarsfølelse maa tilskynde ham til at anvende det overskydende til at sørge for sit Sogn? Fra gamle Dage har der været Kirkefyrster med store Indtægter, men der har ogsaa fra gamle Dage været Mænd i høje Kirkeembeder, som forstod og viste, at de Indtægter, som ikke behøvedes til deres private Liv, skyldte de at anvende til Kirkens Tarv. Og ogsaa i København er det da, Gud ske Lov, set flere Gange siden Frimodts Dage, at Sognepræster have afstaaet store Dele af deres Sogn til nye Arbejdsmarker uden at ville have nogen Erstatning for Indtægtstabet derved. Det er derfor slet ikke nogen ubillig Fordring, naar københavnske Præsteembeder ere blevne større end nødvendigt — ovenikøbet større udelukkende ved, at Sognet stadig er vokset til det mere og mere uoverkommelige — at Præsterne bør være villige til at give Afkald paa en Del af deres Indtægter, for at Kirkens Arbejde i det dem overdragne Sogn kan blive gjort.

For det andet er selve den juridiske Ret, som Sognekirkens Præster have til Indtægterne, ikke saa helt uangribelig. Thi saa godt som alle Københavns Præster ere kaldede med det udtrykkelige Forbehold, at de skulle finde sig i enhver mulig senere Deling af Sognet uden Erstatning. Og vistnok er der

ved denne Bestemmelse kun *tænkt* paa Udskillelsen af nye *Sogne*. Men hvis Kirkestyrelsen nu af flere Grunde for en Tid blev staaende ved Distrikter med Sognekarakter i Stedet for fuldt fraskilte Sogne, saa vilde det da i alt Fald ikke være urimeligt at udstrække Reglen dertil*).

Men for det tredje og væsentlige maa man betænke, at Kirkefondet ikke gør Vanskeligheder ved at yde Sognekirkens Præster *Erstatning* for de Indtægtstab, de lide. Hvor Præsterne ikke selv frivillig give Afkald paa Godtgørelse, tilbyder og yder Kirkefondet dem al den Erstatning, som de maatte kræve, blot for at faa Lov til at tage Arbejdet op paa rette Maade i det eller de Distrikter, som ønskes udskilte. Og dermed bortfalder da ganske den sidste Indvending.

Er der saaledes hverken økonomiske eller aandelige Grunde til at modsætte sig Distriktsudskillelsen, men tværtimod et vældigt Pres paa Præsternes Samvittighed ved Arbejdets Uoverkommelighed, ser jeg ikke rettere end, at Distriktsarbejdet har Ret til at vente al Støtte fra Sognekirkens Embedsmænd. Og den Støtte, som fremfor alt tiltrænges, er, at man fra disse *henviser* Distriktets Beboere — for saa vidt de ikke af særlige Grunde udtale et bestemt Ønske om at blive ved Sognekirken — til Distriktskirken og dens Præst. Hvis dette sker, vil man — selv om et Regulativ maatte være mindre fyldestgørende i Formen — snart have opdraget den paagældende Befolkning saa vidt, at de føle denne Kirke og Præst som deres og selv finde Vejen dertil. Og omvendt: hvis det *ikke* sker, vil det altid blive overordentlig vanskeligt at faa Beboerne til at se ret paa Forholdene, selv om et Regulativ var upaaklageligt nok. Her staa vi med andre Ord ved et andet, og fuldt saa væsentligt Led i Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed.

Men sker det da ikke? Der er i den Henseende nogen Forskel, men der er i alt Fald Steder, hvor det sker overraskende lidt.

Fra Gethsemanekirken, der har sit Distrikt paa omtr. 10,000 Mennesker i St. Matthæus Sogn, har jeg velvillig faaet meddelt nogle talende Tal. Fra 1. Januar til 11. Septbr. i Aar er der

*) I ethvert Tilfælde bør det alvorligt henstilles til Kirkestyrelsen, at man ved fremtidige Udnævnelser i København udstrækker Reservationen ogsaa til disse Forhold.

døbt og fremstillet i Gethsemanekirken 41 Børn, af hvilke dog kun 22 vare fra Distriktet. I samme Tidsrum har der været 8 Bryllupper i Gethsemanekirken, hvoraf kun eet er bleven henvist til denne (paa en Søndag, da Matthæuskirken var optaget paa anden Maade), og begge Distrikts-Præster have tilsammen haft 10 Begravelser (hvoraf de fem vare Børn).

Til Sammenligning — for at kunne bedømme Tallene — kan oplyses, at der i samme Tid i Valby, som paa det nærmeste tæller *halvt saa mange* Mennesker (5000), er født 130 Børn, viet 25 Par og død 55 Mennesker. Efter Befolkningsforholdene maa Gethsemanedistriktet have haft *mindst* de dobbelte Tal, og da det hører til de fattigste Kvarterer i Byen, er der ikke Tvivl om, at i alt Fald et stort Antal Daab og vel ogsaa nogle Vielser og Begravelser ere forrettede *uden Offer*, saa at der i ingen Henseende har været noget Pengehensyn at tage.

Hvad er da Grunden til dette paafaldende Misforhold? Hos Matthæuskirkens Præster *kan* den næppe søges, da de allerede for længere Tid siden beredvillig have anbefalet et Forslag til et nyt Regulativ for Gethsemanekirken*), der udtrykkelig fastslog, at kirkelige Forretninger her skulde *henvises* til Distriktskirken. Nej, den virkelige Hindring ligger paa *Klokkerkontoret*. Thi det er en af de mange Misligheder, som ere fremkaldte ved Sogness uoverkommelige Størrelse i København, at Aftale om Daab og andre kirkelige Forretninger — i alt Fald i adskillige Sogne — hovedsagelig træffes paa Klokkerkontoret i Stedet for hos Præsten. Og selv hvor i de senere Aar Distrikter ere blevne udskilte til særlige Arbejdsmarker for Præster, er hidtil altid Klokkerkontoret forblevet fælles for hele Sognet. Men naar da Beboerne ved disse Lejligheder først henvende sig hos Klokkeren, bliver det i Virkeligheden ham, der kommer til at give den store, kirkelig ligegyldige Mængde alle Oplysninger om, hvad der er at gøre, hvor de skulle gaa hen, hvilken Kirke de skulle søge o. s. fr. Og han har det saaledes i stor Udstrækning i sin Magt ved sine Oplysninger til dem, der intet vide, ved sine Raad til dem, der spørge, ved Velvillie eller Uvillie overfor Ønsker at lede Strømmen til den ene eller den anden Kirke.

*) Dette blev desværre forkastet af Ministeriet.

Forholdene i Gethsemanekirken vise derfor aldeles uomtvisteligt, at Klokkerkontoret i Hovedsognet *intet* gør for at lede Strømmen til Distriktskirken, eller at man her mindst talt aldeles ignorerer den oprettede Distriktsvirksomhed.

Maaske man vil sige, at det ikke kan forlanges af et Klokkerkontor at behandle Sagerne paa mere end en rent forretningsmæssig Maade. Men hvorfor ikke? Er Klokkeren Kirkens Tjener, kan det da ikke forlanges af en tro Tjener, at han udfører sit Arbejde i Overensstemmelse med Kirkens Aand? Dog, om man nu ikke tør kræve saameget, kan det dog vel i alt Fald kræves, at han ikke i mindste Maade lader sine private Anskuelser eller Sympathier paavirke sine Forretninger. Klokkeren har kun at følge sin Instruks og Sognepræstens Anvisning. Og hvis der altsaa her vises Mangel paa Imødekommenhed, maa det bero paa, at Klokkeren under de store Forhold har faaet en Stilling og Indflydelse, der slet ikke tilkommer ham.

Vi føres derved til endnu et Punkt, der har Indflydelse paa den omhandlede Grundbetingelse for en frugtbar Distriktsvirksomhed. Kirkebestyrelsens Regulativ er det første, Sognekirkens faste Præsters Imødekommenhed er det andet, og Klokkerkontorets korrekte Stilling er det tredje.

Det er i sig selv en kirkelig Uskik, at Klokkerkontoret modtager Anmeldelser og træffer Aftale om de kirkelige Forretninger forud for Præsterne, — en Uskik, som ikke har Hjemmel i nogen Lov, og som sikkert enhver Sognepræst naarsomhelst har det i sin Magt at ophæve. Men bliver denne Uskik fæstnet saaledes, at Klokkerkontoret faar den afgørende Indflydelse paa Ordningen af Forhold som disse, saa at Præsterne derved forhindres i at fremhjælpe Distriktsarbejdet videre, da staa vi overfor et kirkeligt Uvæsen, som for Kirkens egen Skyld snarest bør ændres.

Hermed er det ikke Meningen at kaste nogen Skygge over de Mænds Hæderlighed eller Dygtighed, der forestaa Klokkerkontorerne; de bestyres sikkert med al Ære efter Verdens forretningsmæssige Principer. Men det er en Del af Kirkens store Nød i Kæmpesognene herinde, at man har maattet nøjes med en forretningsmæssig „Ekspedition“ for overhovedet at overkomme blot det absolut nødvendige, og at Præsterne derfor selv have maattet være taknemlige for, at en Del af det Arbejde, som

paahviler dem, er gledet over til Klokkerne. Og saaledes bliver denne Uskik selv en Anklage imod de store Sogne, hvori den vokser frem.

Krist Kirken.

Til den indre Udstyrelse af Krist Kirken er der til Dato indbetalt til Komiteens Kasserer 1714 Kr. Desuden er der fra flere Sider kommen Tilsagn om enkelte Genstande. Saaledes har man modtaget Tilsagn om en Gave bestaaende af en særdeles smuk, gammel Sølvdisk, og Universitetsboghandler Gad har lovet alle de hellige Bøger til Kirkens Alter. Fremdeles er der lovet Døbehaandklæder og et Tæppe. Og endelig har man Haab om at faa som Gave en smuk, gammel Døbefont af Granit. Indsamlingen fortsættes fremdeles.

En Grundstensnedlæggelse.

Grundstensnedlæggelsen for den nye *St. Andreas Kirke* paa Hjørnet af Gothersgade og Nørrefarimagsgade fandt Sted Tirsdag d. 4. Oktober. En talrig Skare havde samlet sig til Højtideligheden deriblandt flere højtstaaende Embedsmænd og Størstedelen af Københavns Geistlighed med Stiftsprovst Paulli og Provst Schepelern i Spidsen.

Efter at Salmen: „Aand over Aander“ var sunget, besteg Sognepræst *Jul. Steen* Talerstolen.

Ud fra Ordene fra Salme 118, 25 udtalte Taleren Ønsket om, at Herren vilde lade Værket lykkes. Det var Bønnen, som var steget op, naar Guds Folk i den gamle Pagts Dage drog op til Festen i Jerusalem, det havde ogsaa været de Mænds Bøn, som havde staaet i Arbejdet for denne Sag. Og om end Bønnen ofte havde været bedet med Frygt og Bæven, fordi saa mange ydre Hindringer havde stillet sig i Vejen, saa havde det dog været i Tro til den trofaste Gud, som giver gerne og uden at bebrejde. Og nu var Arbejdet saa vidt, at Grundstenen til Huset kunde nedlægges til Guds Ære. Pastor Steen mindedes derefter Kirkens Historie. Denne vil være bekendt for dette

Blads Læsere gennem tidligere Referat (Nr. 12 dette Aar). Vi skulle her blot minde om, at det er 20 Aar siden, at der først blev Tale om at bygge en Kirke i Voldkvarteret. I dette Sogn som ogsaa anden Steds er der sket Bestræbelse for at samle en Menighedskreds, som straks kunde knytte sig til den nye Kirke, som snart skal rejse sig. Allerede i 1895 begyndte Gudstjenester i Bethesda ved Præsterne Steen og Nielsen for at samle den Menighed, som skal høre til St. Andreas Sogn.

Taleren mindede om, at der endnu manglede ca. 50,000 Kr; det var saare svært at faa Penge, naar det, som her, havde været nødvendigt at bede om mere end den oprindelig anslaaede Sum, men Taleren mindede om Apostelens Ord: Naar I gøre det gode, da bliver ikke trætte. Og i Tro paa, at den Herre, som hidtil havde hjulpet, ogsaa fremdeles vilde hjælpe, skulde nu Grundstenen nedlægges i den treenige Guds Navn.

Nedlagt under den nedmurede Grundsten findes i en Kapsel et Pergamentblad af følgende Indhold:

Den 4. Oktober 1898, da *Kong Christian den Niende* var Danmarks Konge, og *Thomas Skat Rørdam* var Sjællands Biskop, nedlagdes Grundstenen til denne Kirke i den treenige Guds Navn af Sognepræst *Julius Steen* som Formand for Komiteen til Kirkens Opførelse.

Grunden skænkedes af Københavns Kommune, og Midlerne til Kirkens Opførelse tilvejebragtes ved frivillige Bidrag og et Tilskud fra Staten. Kirkens Bygmester var Arkitekt *Martin Borch*. Kirken blev kaldet *St. Andreas Kirke* og var bestemt til Sognekirke for det fra St. Johannes Sogn udskilte St. Andreas Sogn.

Gud give, at dette Kirkehus maa bygges til hans Ære og Menneskers Frelse!

Ingen kan bygge anden Grundvold end den, som lagt er, hvilken er Jesus Kristus (1 Kor. 3, 11).

Salmen: „Vor Gud han er saa fast en Borg“ blev afsunget, hvorefter Pastor Steen bad en Bøn om, at dette Kirkehus maatte blive et Sted, hvor Herren maatte frelse Menneskesjæle. Den smukke Handling sluttedes med Afsyngelsen af Salmen: „Bygmester for den Hvælving blaa.“

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i September Maaned.

Ved Pastor Fibiger: Møde i Grindsted og Grene Kirker s. m. Pastor Vibe Petersen ¹⁰/₇ 38,30, Ved Pastor Hohlenberg: Frk. Gotfredsen 2,00, Ved Pastor P. Laurdsen: Møde i Sønderho Kirke ¹⁰/₈ 12,73, Nordby Missh. ¹⁴/₈ 21,82, Silkeborg Missh. ¹⁶/₈ 9,28, Mollerup Missh. ¹⁸/₈ 21,40, Skivholme Kirke 14,35, Skovby Kirke ²¹/₈ 14,15, F. B. 100,00, Aarsbidrag fra Kbmd. Theob. Petersen 4,00, Etatsraad Claus L. Schmidt 25,00, I Jesu Kristi Navn 200,00, Ved Pastor Ussing: Postinspektør Lund 20,00, Ved Kirkeklokkens Ekspedition 16,00, Ved Pastor Juhl: inds. ved Møde i Roskilde ¹¹/₉ 19,20, Etatsraad C. Ferslew 18,00, Ved Pastor Fibiger: Møde i Slagelse Missh. ¹⁵/₉ 30,00, Møde i Ulvedalene ⁵/₆ 81,86.

Ialt 658 Kr. 10 Ø. Med det tidligere indkomne 31,571 Kr. 45 Øre.

København, Slotsholmsgade 12, d. 30. Sept. 1898.

Johan V. Adolph, f. T. Kasserer.

5. Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af
St. Johannes Sogn (Nazarethkirkens Distrikt).

Frk M. Petersen mdl. 2,00, Beata Pettersson 4,00, Uden Mærke 50,00, Snedker Maack 1,00, Thyra Petersen mdl. 0,50, En Etagere bortloddet 23,00, Md. Nielsen 1,00, Møde i Uby Missionshus ¹¹/₅ 85,07, Toldassistent C. Hansen 3,00, Bøssepenge i Kirken ⁸/₅ 17,86, Justitsraadinde Müller 8,00, Vilh. Müller 2,00, Emilie Petersen mdl. 0,50, Helga Olsens Æske 8,05, Gross, P. Grimstrup 50,00, Grønthdl. Jensen mdl. 2,00, Lauritz Petersen mdl. 0,50, Frøkn. Neerup & Mortensen 2 Mdn. 2,00, Peter Lassen 5,00, Fru Hamann 3,50, Valdemar Hamann 3,50, En bortsolgt Plante 4,00, Kasserer Boysen 5,00, K. P. 1,00, Arbm. J. Madsen 1,00, Fru Jansen for 5 Mdr. 1,25, Fru Rodtwitt for 4 Mdr. 1,00, Fru Løser for 4 Mdr. 1,00, Fru Andersen, 2. Bidrag 10,00, I Jesu Navn 2,57, Uden Mærke 5,00, Anna Johansen 2,00, Frk. Mortensen 5,00, Md. Jessen 5,00, Grønthdl. Olsen ¹/₂ Aar 5,00, Kirstine Jensen 10,00, Bøssepenge i Kirken ¹⁵/₅ ¹⁹/₅ 37,70, Ved Sagfører Hansen-Backhaus en Bøde 5,00, Ved Past. Holts Møde i Haslev Missionshus ²⁰/₅ 86,28, Bøssepenge i Kirken ²⁹/₅ og ³⁰/₅ 27,96, Læge M. Lund, 2. Bidrag, 100,00, Grønthdl. Jensen mdl. 2,00, Lauritz Petersen mdl. 0,50, Frkn. Neerup & Mortensen mdl. 1,00, K. P. 1,00, Fru Simony mdl. 2,00, Jfr. Sørensen 1,00, Ove Bornemann 10,00, Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00, En Kaffedug med Servietter 25,00, Emilie Petersen 0,50, Helga Olsen 1,00, —t. 8,00, Bøssepenge ³/₆—⁵/₆ 13,16, Uden Mærke 50,00, Fru Sauerberg 1,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomg. Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Petersen mdl. 0,50, Typogr. Teller mdl. 1,00, Frn Nielsen mdl. 1,00, Ekspd. Johansen 5,00, J. A. M. & B. 10,00, Marie Hansen 1,00, Emma Hansen mdl. 1,00, Ved Møder af Past. Holt i Aal Kirke ⁹/₆ 34,18, Nørholm Skov ¹⁰/₆ 93,07, Bramminge-Darum ¹²/₆ 53,40, Grimstrup ¹³/₆ 24,83, Gjørding Kirke ¹⁴/₆ 51,65, Ødis Kirke ¹⁵/₆ 22,85, S. Vilstrup ¹⁵/₆ 25,06, Vejlbj Kirke ¹⁷/₆ 58,01, Egeskov Kirke ¹⁹/₆ 33,01, Venner i Vejlbj 19,00, Bøssepenge i Nazarethk. 14,49, Etatsraad C. Ferslev i Annoncer 18,72, Skibsfører A. Hvysel 10,00, T. Ø. 25,00, Enkefru Øllgaard ¹/₂ Aar 25,00, Bøssepenge i Nazaretk. ²¹/₆ 1,23, I Jesu Navn 5,00, Past. H. Matthiesen, Husby 20,00, En Elev p. Hasl. Højsk. 40,00, U . . . g 100,00, Skomg. Nielsen 1,00, R. H. B. 10,00, M. ved Past. Friis-Hansen 100,00, I. P. 10,00, Pastor Holts Møde i Trinitatis Kirke Fredericia ¹⁹/₆ 44,35, Bøsep. i Nazarethkirken 20,93, En Etagere solgt

2,00, Solgt Numre paa Gulduret 20,00, Kammerherreinde V. Oxholm 50,00, Frk. M. Pedersen mdl. 2,00, Bestyrer Legaard, 7 Mdr., 3,50, Hørkr. Jensen, 7 Mdr., 7,00, Inger Mortensen, 7 Mdr., 7,00, Vintualieh. Hansen, 7 Mdr., 14,00, Petrine 10,00, K. P. 1,00, Indsamlet ved Gartner P. Madsen 35,00, Hvorfor tøver du? 5te Bidrag, 20,00, Christine Nicolaisen mdl. 1,00, Frk. M. Pedersen mdl. 2,00, Pastor A. T. Nyborg Møde i Ringkøbing Missionshus 27,00, Fru Simony mdl. 2,00, Frk. Jeppesen Kvartal 10,00, Helga Olsen mdl. 1,00, O. Forum, Egknud 10,00, En gl. Pattegris fra Sidealle n 1, 32,30, Fru Smith 10,00, Fra Soldenfeldt Stiftelse 5,20, Md. Hvilsted Kvartal 0,75, Thyra Petersen mdl. 0,50, Ved Fru Nyborg 10,08, I. A. M. & B. 10,00, Frk. A. Bendix 5,00, Frk. E. Rothenburg 5,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Fru Nielsen mdl. 1,00, Dortha Larsen, Brede 3,00, K. P. 1,00, Indsamlet blandt Damer i Soldenfeldts Stiftelse ved Frk. A. H. Kvartal 14,00, Manufakturh. Selmer Kvartal 2,50, Bøssepg. i Kirken 3.—31. Juli 43,86, En Samlæske 1,10, Enkefru Hejde 3,00, I. Nielsen 0,25, Samlæske Nr. 272 3,19, Md. Mortensen 0,50, Pastor Juhls Møde i Sindal ¹⁵/₇ 30,00, Jensine Petersen 2,00, Bøsepenge ⁷/₈ 13,00, Fru Simony mdl. 2,00, Bortlodning af et Billede 18,75, Ved Frk. H. Olsen 7,00, Emma Hansen for 2 Mdr. 2,00, M. N. 4,20, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Jda Pedersen mdl. 0,50, Fru Nielsen mdl. 1,00, Købm. Chr. Wium Kvartal 1,00, Premierløjtnant V. C. Petersen 2. Bidrag 50,00, H. H. Brandt og Hustru halvårlig 12,00. I. A. M. & B. 10,00, Renter i Bikuben p. ³⁰/₆ 11,88, Københavns Laane- og Diskontobank Renter ³⁰/₆ 477,86, Købmand Carl F. Jensen 10,00.

Ialt med det tidligere indkomne Kroner 33,946,14.

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjertelig Tak. Maalet er 100,000 Kr.

København Ø., den 27. August 1898.

C. J. Holt,
Krogsgade 1,
Formand.

F. Mygind,
Villemoesgade 54,
Næstformand.

Fritz Bock,
Blegdamsvej 104,
Kasserer.

Rettelse: I Københavns Kirkesag Nr. 13 stod: Gaver til en Klokke til Gethsemanekirken: Materialist Trojel 5,00, skulde være: *Cand. pharm., Materialist Trojel, 10,00.*

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Uregelmæssigheder ved Bladets Forsendelse bedes af Modtagerne anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Indhold: Til den danske Menighed. — Grundbetingelsen for en frugtbar Distriktsvirksomhed (af H. Ussing). — Krist-Kirken. — En Grundstensnedlæggelse. — Gaver.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af *Julius Friis Hansen.*

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 16.

Den 30. November.

1898.

Sortedamslund.

Et nyt Ejendoms køb.

RENT foreløbigt ville vi bringe Kirkesagens Venner en Meddelelse, som vi ved, vil glæde mange. Allerede i længere Tid har Kirkefondets Forretningsudvalg søgt efter en Ejendom, hvori der kunde indrettes et midlertidigt Kirkelokale, der dels kunde tjene som Hjem for Menigheden i Jærnkirken i Ryesgade, naar denne i en nær Fremtid skulde flyttes, for at Opførelsen af den nye Nazarethkirke kunde paabegyndes, dels kunde blive et Samlingspunkt for de Tusinder i Ryesgadekvarteret, som blive tilbage, naar, som det haabes, et Nazareth Sogn er bleven udskilt. Længe har man søgt, og mange forskellige Muligheder ere prøvede. Men nu har Herren dannet det saaledes, at Kirkefondet for et Par Dage siden har købt Ejendommen Sortedamslund, beliggende mellem Dosseringen og Ryesgade, tæt syd for Helgesensgade. Ejendommen, hvortil hører en Grund paa 8500 □ Al., og hvorpaa staa flere Bygninger, hvori der blandt andet er en stor fortræffelig Sal med Plads til over 800 Mennesker samt to mindre Sale, er købt for 130,000 Kr., hvad der svarer til ca. 15¼ Kr. pr. □ Al. Den har i en Aarrække været brugt som et Forlystelsessted af lavere Art. Det vil være et Gode for Kvarteret at blive befriet derfor. Og vi haabe, at det i Fremtiden maa blive et velsignet Sted, et Sted til Guds Ære. Derom bede vi, og derom ville, haabe vi, mange Guds Børn i hele vort Land bede med os.

De danske Præsters Kirke i København.

Opførelsen af denne er nu saa vidt fremskreden, at selve Kirken er under Tag og Taarnet opmuret til sin fulde Højde; og naar Arbejdet vedbliver at gaa fremad som hidtil, kan det sikkert haabes, at Kirken vil være færdig til Indvielse i Efteraaret 1899. Hertil vil der medgaa 136,000 Kr., hvoraf der i de forløbne 5 Aar 1894—98 er indkommet henved 100,000 Kr., medens der for de næste to Aar er tegnet henved 20,000 Kr. Men der vil saaledes mangle mindst 17,000 Kr. i den Sum, som er nødvendig til Kirkens Fuldførelse.

Det er nu vor indstændige Bøn til alle Danmarks Præster, at de ville tilvejebringe denne Sum. Dersom de hidtidige Bidragydere, for saa vidt de ikke allerede have forlænget Tiden for deres Bidrag til Aarene 1899—1900, ville vedblive endnu i disse to Aar at yde det samme aarlige Bidrag, som i de tre sidste Aar, 1896—98, vil det allermeste af det manglende komme ind. Og dersom de Præster, som endnu ikke have bidraget til denne Kirke, navnlig saadanne, som ere traadte ind i Præstegerningen, efter at Indsamlingen er sat i Gang, nu vilde træde til, og hvis de ældre Bidragydere, som muligt maatte have opnaaet bedre Kaar, siden de tegnede sig for Bidrag, nu vilde øge deres Gave, ville vi kunne naa Maalet.

Vi henvende os derfor til alle disse med Bøn: gør Eders til, at denne Kirke maa blive fuldført og staa som et Vidnesbyrd om danske Præsters Kærlighed til Guds Rige.

Anmeldelser om Bidrag, der for at undgaa Fejltagelser maa affattes saa tydeligt som muligt, bedes sendte til Stiftsprovst Pedersen i Ribe, helst inden dette Aars Udgang.

I November 1898.

T. Skat Rørdam,

Biskop,
Formand.

Baumann,
Sognepræst
Vester Egede.

Vilh. Beck,
Ørslev,
Slagelse.

Brammer,
Provst,
København.

Jul. Friis Hansen,
Præst,
København.

V. Götzsche,
Biskop,
Ribe.

V. J. Hoff,
Præst,
København.

T. Løgstrup,
Præst,
Fredericia,
Sekretær.

J. P. Pedersen,
Stiftsprovst,
Ribe,
Kasserer.

Tobiesen,
Provst,
Flemløse.

H. Ussing,
Sognepræst,
Valby.

Endnu et Par Ord

om

Betingelserne for en frugtbringende Distriktsvirksomhed.

Af Sognepræst, lic. theol. H. USSING.

Forskellige Udtalelser om mit Indlæg i denne Sag i vort Blads to sidste Numre foranledige mig til at bede om Plads for nogle korte Bemærkninger om enkelte Punkter.

Angaaende de ministerielle Regulativer, hvis Hovedmangel ligger i, at Distriktets Beboere derefter kun *faa Lov til* — efter bestemt udtalt Ønske — at søge til Distriktskirken i Stedet for at *henvises* til den (for saa vidt de ikke bestemt ønske andet), har Provst L. Koch udtalt (i „Nationaltidendes“ Søndagstillæg for 13. Novbr.), at Ministeriet „næppe vil kunne indlade sig paa at give Instrukserne den ønskede Form.“ Hvis disse Ord, som det synes, igen pege hen paa formelle Vanskeligheder: at der skulde være noget *ulovligt* i en saadan Ordning (hvad dog flere med god Indsigt i Kirkeretten aldeles ikke kunne fatte), da staa vi overfor det naturlige Krav paa en Lovændring, som paa dette Omraade vilde være aldeles uskadelig, og netop maa kræves fra folkekirkelig Side. Thi det synes dog næsten paradisk, at det er den frie Bevægelse, der arbejder for at komme frem ad den folkekirkelige *Ordens Vej*, medens det skal være Kirkens Love, der tvinge Arbejdet ud paa uorganiserede, halvt frikirkelige Baner.

Provst Koch tilføjer imidlertid, at det „vel er tvivlsomt, om Forskellen paa de to Former (Distriktsarbejde for dem, der ønske det — og Distriktsarbejde for alle, som ikke ønske andet) er saa stor,“ og han begrunder dette ved at sige: „*Alt vil dog især komme an paa, hvilket Forhold Præsterne stille sig i til hverandre, og hvilke Anvisninger der gives paa Klokkerkontorerne.*“ Heri har Provst K. utvivlsomt Ret: selv under et mindre fyldestgørende Regulativ kan man naa ret tilfredsstillende Resultater, naar blot Sognekirkens Præster og Klokkerkontor støtte Distriktsarbejdet og ved Raad og Anvisninger hjælpe til, at det kan naa til saa mange som muligt indenfor Distriktet. Og naar man har ment, at efter det sidste (Mariesalens) Regulativ har Klokkeren *ikke en Gang Lov at spørge* Folk, om de ønske at benytte Distriktspræsterne og Distriktskirken, da er

dette utvivlsomt en Fejltagelse. Skulde Kirkens Embedsmænd, Præst eller Klokker, ikke have Lov at give Folk fornuftige og kærlige Raad? Have de ikke Lov at oplyse om, hvad der fra Kirkens Side er iværksat for, at Kirkens Arbejde kan blive bedre gjort, og spørge Mennesker, om de ikke ønske at benytte disse Veje? Snarere maa man vel spørge, om de have Lov at lade være at tale herom.

Der er aldeles ingen Tvivl om, at Præster og Klokkere ere fuldkomment berettigede til at anbefale og fremme Distriktsarbejdet, naar de ville det. Men der er heller ingen Tvivl om, at der er Steder i København, hvor det ikke sker. Hvorfor ikke?

I min sidste Artikel pegede jeg paa de Hindringer, som *Klokkerkontoret* kunde lægge i Vejen for Distriktsarbejdet. Fra nogles Side er dette bleven opfattet som et Angreb paa Klokkernes Person, uagtet jeg udtrykkelig betonedede det modsatte. Jeg benytter derfor med Glæde Lejligheden til at gentage, at derom er der aldeles ikke Tale. I andre Punkter (særlig hvor der forefalder Misligheder ved Optrædning af de kirkelige Accidents-ofre efter faste Takster), kan der let falde en Skygge paa Klokkerens Person, og dog staar han i Virkeligheden deri kun som Bærer af et *System*. Dette og ikke Klokkerens Person har den væsentlige Skyld. Men i det Spørgsmaal, som her er paa Tale: hvorvidt Distriktets Beboere søge til Sogne- eller Distriktskirken, har Klokkeren jo principielt aldeles ingen Interesse og kan da ikke engang *mistænkes* for at handle af urene Bevegrunde. Vise Kendsgerningerne, at et Klokkerkontor ikke anbefaler et Distrikts Beboere at benytte Distriktskirken, da kan dette kun have en af to Grunde. *Enten* har Klokkeren i dette Stykke faaet „højere Ordre“ fra Sognekirkens Præster, saa at det i Virkeligheden er disse, som igennem Klokkerkontoret modarbejde Distriktsvirksomheden (og dette, tilstaar jeg, forekom mig næsten utroligt). *Eller* ogsaa maa det jo være Klokkeren selv, der benytter den utilbørlige store Indflydelse, hans Kontor ved Tidernes Ugunst har faaet, til at holde paa den gamle Tradition og saaledes hæmme det nye Distriktsarbejde.

Et tredie gives ikke. Og vi, som drevne af Sorg over Kirkens Nød have optaget Arbejdet paa at læge dens Brøst, og som tro deri at gaa Herrens Æriunde, maa dog, naar vi støde paa Hindringer, have Lov at efterspore, hvor Grunden til dem ligger.

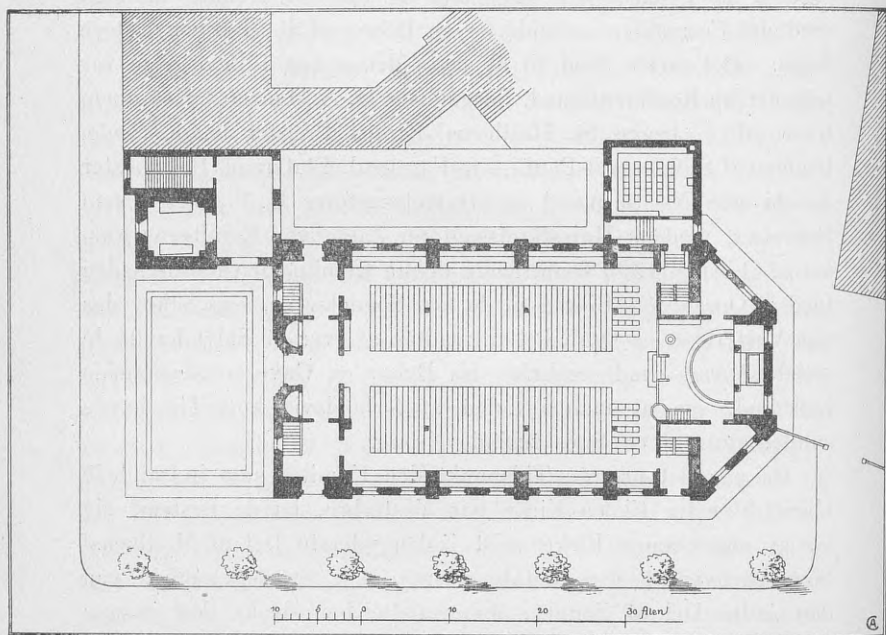
Paa det ministerielle Regulativ ligger for saa vidt Skylden, som det ikke fremmer Sagen, som vi mene at have Lov at haabe det. Men det udelukker ikke, at den kan fremmes ved Velvillie af de underordnede Autoriteter. Og sker dette ikke, da spørge vi: hvis er Skylden?

Kirken i Istedgade.

For godt halvtredje Aar siden traadte en Komite sammen med det Formaal at arbejde for en Deling af St. Matthæus' store Sogn. Det første Stød til at sætte denne Sag i Bevægelse var udgaaet fra Konferentsraad, Borgmester H. N. Hansen. Komiteen, hvori bl. a. begge St. Matthæus' Kirkes Præster havde Sæde, lededes af Stiftsprovst Paulli som Formand, Etatsraad, Borgmester Jacobi som Næstformand og Overretssagfører H. F. Larsen som Sekretær, medens Højesteretssagfører Zahle var Komiteens Kasserer. I April 1896 fremtraadte denne Komite for Offentligheden med et Opraab om Bidrag til de nye Sognekirker, som behøvedes paa Vesterbro, og Opraabet tiltraadtes af over et halvt hundrede ansete Mænd rundt omkring fra Byen, og Gaverne strømmede rask ind, saa at man i Løbet af forholdsvis kort Tid havde samlet omtrent en Snes tusinde Kroner.

Da paa det nævnte Tidspunkt den Komite, som indsamlede blandt Præster til en Kirke paa Vesterbro, havde bestemt sig for at søge denne Kirke rejst i den yderste Del af Matthæus' Sogn, henvendte den omtalte Komite sin Opmærksomhed paa den indre Del af Sognet, men mødte her straks den samme store Vanskelighed, som Kirkesagen har at kæmpe med i alle de bebyggede Dele af Byen. Det viste sig nemlig overordentlig vanskeligt at finde en passende Byggegrund i dette Kvarter. Man kom først til en Løsning af denne Vanskelighed, da Komiteen modtog et Tilsagn om en meget betydelig Gave fra den nu afdøde Handelsgartner Hintze, der ligeledes var Medlem af Komiteen. Denne ejede nemlig en meget stor Grund i Istedgade paa dennes nordlige Side, umiddelbart ved Siden af Kirkeskolernes store Grund, imellem Abel Katrinesgade og Helgolandsgade, og han tilsagde Komiteen som Gave en Del af sin Grund under Forudsætning af, at Komiteen erhvervede en Byggegrund fra Kirke-

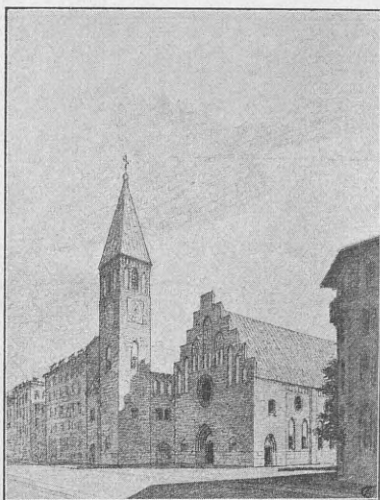
skolerne, og idet han saaledes ønskede, at den Grund, han vilde skænke, skulde ligge ubebygget, blev der Mulighed for, at en Kirke vilde kunne opføres paa den Grund, som tilhørte Kirkeskolerne. Komiteen henvendte sig til Arkitekt Clemmensen og Professor Storck med Anmodning om at faa Tegninger til en Kirke paa den saaledes udsete Byggegrund og modtog fra de nævnte Herrer to overordentlig smukke Tegninger. Man foretrak Arkitekt Clemmensens, maaske nærmest, fordi dennes Plan ved at lægge et Taarn paa Kirkens vestlige Side havde dækket



Naboejendommens store og meget uskønne Brandgavl, og vi bringe i Dag Afbildninger af den saaledes projekterede Sognekirke i Istedgade.

Som Grundplanen viser, ligger Kirkens Taarn et Par Alen tilbage for Husrækken, saaledes at der mellem Taarnet og Naboejendommen er en lille Mellembygning, der ligger helt ude i Flugt med Husrækken. Kirken selv ligger ca. 15 Alen tilbage fra Gadelinjen, saaledes at der er en lille Bygning mellem Taarnet og Kirken. Kirkeskibet har sin østlige Side frit beliggende mod den af Handelsgartner Hintze skænkede Grund, og saavel

herved som ved, at der ligger en aaben Plads foran Kirken, faar Kirkebygningen en Beliggenhed saa gunstig, som det vel ellers vanskeligt kunde opnaas i en allerede bebygget Gade. Arkitekt Clemmensen har iøvrigt givet sin Kirke en Karakter, der med de takkede Gavle og spidse Buer minder om vore Købstadskirker fra Reformationstiden. Kirken selv er overdækket med Krydshvælvinger af Monierværk; to brede Pulpiturer løbe i hele Skibets Længde. Der findes 2 Sakristier over hinanden i en Sidebygning, det ene i Flugt med Kirkens Gulv, det andet med Pulpiturerne; i denne Sidebygning er ogsaa anbragt et Varme-



apparat, hvorfor den bærer en ret betydelig Dampskorsten, der dog ikke kan ses fra Gaden. I Taarnets underste Etage er der et overhælvvet Rum med Plads til to Ligkister.

Kirken vil rumme ca. 1000 Siddepladser og vil komme til at koste omtrent 120,000 Kr., foruden den indre Udsmykning, Varme, Klokker, Orgel o. s. v., saa at Kirkens Fuldførelse, naar Grunden skal betaales, antagelig vil løbe op til mindst 170,000 Kr.

Forhandlingen om Købet af Kirkeskolernes Grund har trukket noget i Langdrag, men kan nu forhaabentlig ventes lykkeligt ført til Ende i en ikke fjærn Fremtid. Komiteen arbejder ihærdigt for Fremme af sin smukke Plan og ejer over 40,000 Kr.

Komiteen, som ved Dødsfald havde mistet flere Medlemmer,

har i den sidste Tid suppleret sig med flere nye Mænd og be-
staar nu af:

J. Paulli,
Stiftsprovst,
Komiteens Formand.

H. F. Larsen,
Overretssagfører,
Komiteens Sekretær.

A. F. Basse,
Præst ved St. Matthæus' Kirke.

V. E. Hintze,
Musæumsinspektør

T. L. Levinsen,
Provst,
Sognepræst ved St. Matthæus' Kirke.

P. C. Rønning,
Fabrikant.

A. Jacobi,
Etatsraad, Borgmester,
Komiteens Næstformand.

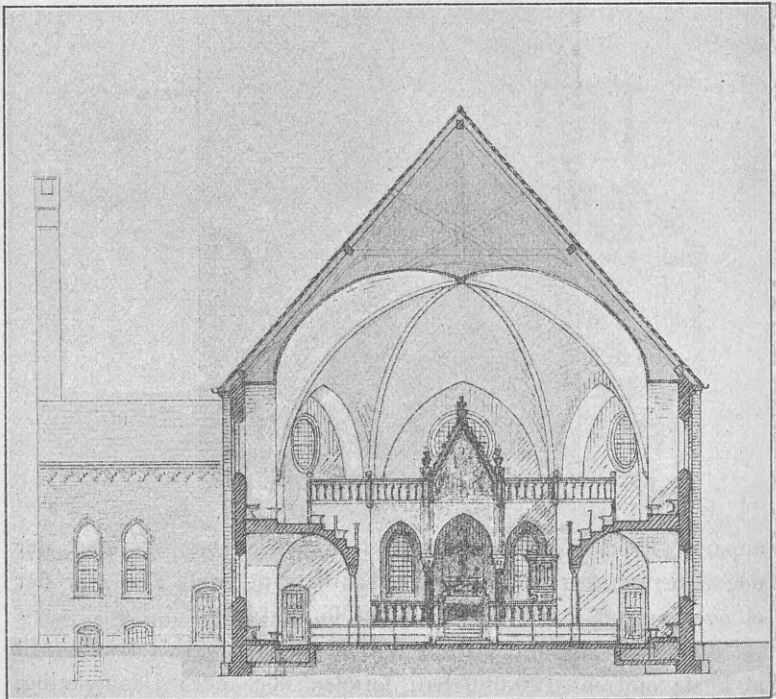
Fr. Zahle,
Højesteretssagfører,
Komiteens Kasserer.

H. N. Hansen,
Konferentsraad.

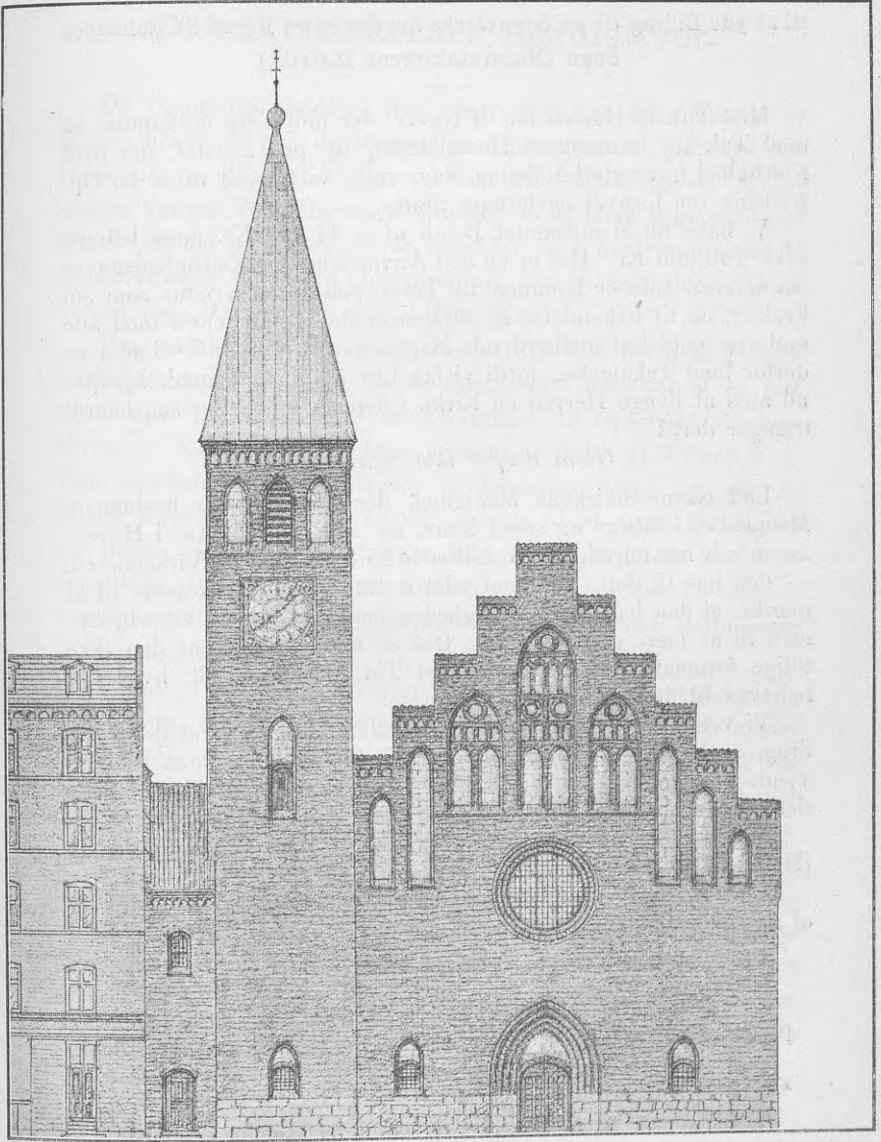
R. B. Lehmann,
Overretsprokurator.

J. P. Mørck,
Møbelfabrikant.

E. J. Sommerfeldt,
Oberst.



Det er at haabe, at dette smukke Værk ligesom de andre
Indsamlinger maa vinde sig en Skare trofaste Venner, der ved
at bære Sagen frem i inderlig Bøn hente Hjælp og Velsignelse
ned over Arbejdet, og ved i selvfornægtende Offervillighed Aar
efter Aar at frembære sine Gaver føre Sagen frem til Fuld-
endelsen.



10 5 0 10 20 30 Alen

Opfordring

til at yde Bidrag til en Sognekirke for den østre Del af St. Johannes Sogn (Nazarethkirkens Distrikt).

Med Tak til Herren for de Gaver, der hidtil ere indkomne, og med Tak til de mange i Hovedstaden og paa Landet, der med Kærlighed have støttet denne Sag, rette vi herved atter en Opfordring om fornyet og forøget Støtte.

Vi have nu et indsamlet Beløb af c. 41,900 Kr., men behøve over 100,000 Kr. Her er en god Anvendelse for Kærlighedsgaver fra enhver, som er kommen til Troen paa Jesus Kristus som sin Frelser, og til Erkendelse af, at han er det eneste Værn mod alle onde og aandeligt nedbrydende Magter i vort Samfund. Lader os derfor med Taksigelse, fordi vi faa Lov til at være med, hjælpes ad med at bygge Herren en Kirke i denne Bydel, der saa haardt trænger dertil.

Glem derfor ikke denne Sag!

Lad Nazarethkirkens Menighed, der hovedsagelig bestaar af Mennesker i fattige og smaa Kaar, og som nu i 5 Aar i Hovedsagen selv har udredet alle Udgifter til Kirkens Drift og Virksomhed, — den har til dette Formaal ydet c. 22,300 Kr. — komme til at mærke, at den har Søstermenigheder, som med Glæde ville hjælpe med til at bære dens Byrder. Det er nemlig klart, at den ikke tillige formaar samtidig og i kort Tid at udrede alt, hvad der behøves til den nye Kirkes Opførelse.

Vi vende os derfor til dem, der allerede have givet deres Bidrag, og bede dem om at blive ved, indtil Maalet er naaet; og vi vende os til dem, som hidtil ikke have været med, idet vi bede dem betænke denne Sag og hjælpe med til at fuldføre den.

Lad os ikke bede forgæves, og lad os ikke vente for længe (Hebr. 10, 37).

Bidrag, endog de mindste, modtages fremdeles med Tak af enhver af os Undertegnede.

Kjøbenhavn Ø. den 28. November 1898.

Forretningsudvalget:

Pastor C. J. Holt , Formand. Kroghsgade 1, 2 Sal. Ø.	Kommdr. F. Mygind , Næstformand. Willemoesgade 54, Ø.	Fabrikant Fritz Bock , Komitéens Kasserer. Blegdamsvej 104, Ø.
Urtekræmmer A. E. Friis , Rymsgade 36, St. Ø.	Grosserer Henrik Levinsen , Petersborgvej 2, Ø.	
Ingeniør N. C. Monberg , Rosenvængets Hovedvej 23, Ø.	Gaardmissionær V. Wright , Nøjsomhedsvej 17, 2 Sal. Ø.	

Distriktskirkernes Regulativer.

Da Opmærksomheden i den senere Tid paa flere Maader er bleven henvendt paa de Regulativer, hvorefter det kirkelige Arbejde ud fra Distriktskirkerne ledes, ville adskillige af Kirkesagens Venner antagelig have Interesse af at blive bekendte med disse. Og de meddeles derfor nedenfor med nogle orienterende Bemærkninger særlig til Oplysning om den Praksis, der er fremkommet paa det saaledes givne Grundlag.

Den ældste af Distriktskirkerne er den lille *Bethlehemskirke* i Blaagaardsgade. Denne havde først været benyttet af en lille Sekt, men købtes i 1889 af Foreningen til Opførelse af smaa Kirker i København og blev dernæst indviet af Biskop Fog. Den indviedes som Fialkirke til Johannes Kirke og gik, da Hellig Kors Kirkes Sogn udskiltes, over til at være Fialkirke for denne. Ministeriet udstedte ikke noget Regulativ for dens Benyttelse, men overlod de fornødne Aftaler i saa Henseende til Forhandling mellem Sognepræsten og den ved Bethlehems Kirken ansatte Præst.

Denne, Pastor Jul. Ifversen, arbejdede under ret betydelig Tilslutning, men følte stadig i høj Grad Ulemperne ved, at der ikke var givet ham en bestemt Arbejdsmark, men at han var henvist til, i Lighed med en Valgmenighedspræst, at arbejde for dem, der sluttede sig til ham. Da derfor Pastor Ifversen blev udnævnt til Sognepræst for Hellig Kors Kirke blev det et af hans første Skridt efter Overenskomst med Udvalget til Kirkesagens Fremme, at udskille et Distrikt af Sognet og fastsætte en Ordning for det præstelige Arbejde, hvorved Befolkningen i dette Distrikt henvistes til at lade sig kirkeligt betjene af den nye Præst ved Bethlehemskirken. Og under 25. Oktober 1895 underskrevs det saaledes aftalte

Regulativ for Bethlehemskirken.

Vi undertegnede Præster ved Helligkors Kirken afslutte herved følgende Overenskomst med os Undertegnede Medlemmer af »Udvalget for Kirkesagens Fremme« angaaende Ordningen af den præstelige Betjening ved Bethlehemskirken:

1) Udvalget er villigt til at støtte cand. theol. Rasmus Pedersen i hans Ansøgning om Stillingen som ordineret Medhjælper for Præsterne

ved Helligkors Kirke og lønne ham med mindst 1200 Kr. aarlig paa Betingelse af, at han ansættes i nævnte Stilling paa følgende Vilkaar:

2) Cand. Pedersen vil faa sit Arbejde i Kvarteret om Bethlehemskirken, i hvilken han hver Søn- og Helligdag forretter Gudstjeneste (saavidt muligt 2. Gange i Vinterhalvaaret) og udfører forefaldende kirkelige Handlinger. Der tillægges ham i dette Øjemed et Distrikt, som begrænses af Dosseringen, Aagade, Blaagaardsgade (begge Sider) og Korsgade (tilbage til Dosseringen), for hvis Beboere han vil have at varetage al præstelig Betjening og alle kirkelige Handlinger, forsaavidt de ikke udtrykkelig ønske nogen anden af Sognets Præster dertil. Over Kommunikanderne føres der en særskilt Protokol for Bethlehemskirken.

3) Konfirmandoffer og ethvert særligt personligt Offer til Præsten ved Bethlehemskirken tilfalder ham personligt, hvorimod alle Accidents og lignende Ofre, der ydes ham for udførte kirkelige Handlinger, tilfalder Præsterne ved Helligkors Kirken, for hvilke han vil have efter nærmere Aftale at aflægge Regnskab herfor.

4) Han er fri for enhver Forpligtelse til præstelig Gerning i Sognet udenfor det ham tillagte Distrikt.

5) Sognepræsten for Helligkors Kirken har Ansvar for og Indseende med den ordinerede Medhjælper hele gejstlige Virksomhed.

6) Hvad der indkommer i Bøsserne i Bethlehemskirken tilfalder »Udvalget for Kirkesagens Fremme.« Det maa blive den ordinerede Medhjælper Opgave at søge dannet et Menighedssamfund, som arbejder paa at kunne bære de med Kirkens Drift og Præstens Lønning forbundne Omkostninger selv med saa ringe et Tilskud fra Udvalget som muligt. Til et saadant Menighedssamfunds Raadighed vil i sin Tid Bøssepengene eventuelt kunne overdrages efter nærmere Aftale med Præsten ved Bethlehemskirken og Udvalget.

7) I Tilfælde af, at der skulde blive Tale om Ansættelse af nogen anden end Cand. R. Pedersen som ordineret Medhjælper, forbeholder Udvalget sig sin Stilling til Sagen saavel nu som senere.

8) Forsaavidt der maatte gives Præsterne ved Helligkors Kirken Til-ladelse til at anvende de 300 Kr., hvormed de hidtil have været forpligtede aarligt at lønne den ordinerede Medhjælper, til Lønning af en 4de Præst, Kateket i Sognet, forpligter Udvalget sig til indtil videre at støtte denne Præsts Lønning med andre 300 Kr. aarligt.

København N, d. 25. Oktober 1895.

Jul. Ifversen,
Sognepræst.

L. Linnemann,
res. Kapellan.

Harald Westergaard.

P. D. Koch.

Johan V. Adolph.

Carl Borgen.

H. O. Lange.

Det saaledes aftalte Regulativ følges stadig, og Sognepræsten har velvilligt meddelt os følgende nærmere Oplysninger om, hvorledes man praktisk har indrettet sig.

Naar nogen af Sognets Beboere fra Bethlehems Kirkens Distrikt melder sig i Anledning af Daab eller andre kirkelige Handlinger paa Klokkerkontoret eller hos en af Sognets faste Præster, henvises vedkommende til Bethlehems Kirkens Præst. Kun naar der udtales et bestemt Ønske om Betjening gennem en anden af Sognets Præster, sker der Undtagelse fra denne Regel, men baade Præsterne og Klokkerkontoret arbejde hen til, at Bestemmelsen i Regulativets Punkt 2 bliver gennemført saa nøjagtigt som muligt.

I Overensstemmelse hermed har Praksis udviklet sig med Hensyn til de forskellige kirkelige Handlinger.

Daab: Naar Folk fra Distriktet henvende sig angaaende forestaaende Daabshandlinger, henvises de straks til Bethlehems Kirkens Præst, dels mundtlig dels ad anden Vej. (En stor Plakat indeholdende Fortegnelse over de til Distriktet hørende Gader er ophængt hos alle Præsterne samt paa Klokkerkontoret og andre dertil egnede Steder). Distriktspræsten faar saaledes Lejlighed til at tale med Vedkommende før Daabshandlingen. En trykt Blanket udfyldes, paa Bagsiden noteres Faddernes Navne; denne Seddel bringes til Klokkerkontoret, hvor Indførelsen i Kirkebogen finder Sted.

Vielse: Straks ved Lysningen henvises de paagældende til Bethlehems Kirkens Præst, som sætter sig ind i deres Forhold og træffer nærmere Aftale, hvorefter de vedkommende af ham sendes til Klokkerkontoret. Ogsaa Forloverne møde personligt hos Distriktspræsten, hos hvem Forloverattesten underskrives.

Begravelser indføres i Kirkebogen af de faste Præster, som derefter henviser til Distriktspræsten.

Konfirmandernes Navne og Oplysninger vedrørende Konfirmationen modtages af Bethlehems Kirkens Præst; fra ham sendes vedkommende til Klokkerkontoret.

Alle kirkelige Handlinger foretages saaledes fra Bethlehems Kirken. Det sker undertiden, at Folk fra andre Dele af Sognet ønske at betjenes af Distriktspræsten, hvilket da finder Sted. Undertiden ønske Beboerne af Distriktet Distriktspræstens Betjening i Hellig Kors Kirken; dette sker da efter deres Ønske.

Ofret erlægges som Regel hos Distriktspræsten, undertiden paa Klokkerkontoret. Distriktspræsten aflægger ved hver Maa-neds Udgang Regnskab hos Sognepræsten for det saaledes mod-

tagne. Undertiden gives ogsaa personlige Ofre til Bethlehemskirkens Præst.

Sognepræsten oplyser fremdeles, at man har befundet sig saa vel ved denne Deling af det præstelige Arbejde, at man efterhaanden har indrettet sig paa lignende Maade i de andre Dele af Sognet, saa at Hellig Kors Kirkens Sogn nu er delt i 3 Dele foruden Bethlehemskirkens Distrikt, saaledet at hver af Sognekirkens 3 Præster har sin særskilte Arbejdsmark, hvorfra alt det præstelige Arbejde saavidt muligt henvises til ham. Og medens denne Arbejdsmaade, der altsaa nu har været prøvet i flere Aar, ikke har medført følelige Ulemper, har den bevirket, at Sognets 4 Præster overkomme at gennempløje Kirkeageren og sætte sig i personligt Forhold til de enkelte i en Udstrækning, som det ellers aldrig vilde have kunnet lade sig gøre.

Medens denne hensigtssvarende Ordning først blev aftalt i Aaret 1895 og tilmed af den Mand, der ved i en Aarrække at fungere som Bethlehemskirkens Præst havde vundet sig Erfaring om, hvorledes Forholdet helst skulde ordnes, for at de forhaandenværende præstelige Kræfter kunde udnyttes med mest Udbytte for Kirkelivet, foreligger der en Række Regulativer for Distriktskirkerne, som, bl. a. fordi de ere fra de tidligere Aar, have maattet affattes uden den Retledning, som saadan Erfaring kunde give. Det ældste af disse er det nedenstaaende

Regulativ for Benyttelsen af Nazarethkirken.

1) Saalænge Nazarethkirken er opstillet i St. Johannes Sogn, er den en Fiali kirke til St. Johannes Kirken, og den betjenes med regelmæssig Gudstjeneste af de 2 ordinerede Kateketer ved St. Johanneskirken under Tilsyn af Sognepræsten ved sidstnævnte Kirke. Udvalget for Kirkesagens Fremme i København afholder alle Udgifter ved Kirkens Vedligeholdelse i Overensstemmelse med Synets Forskrifter og ved Gudstjenestens Afholdelse i Kirken.

2) Gudstjeneste med Altergang afholdes i Nazarethkirken hver Søndag. Tiden for denne kan læmpes efter Hensyn til den omboende Befolkning og efter de forskellige Aarstider; dog holdes den ikke før Kl. 10 Formiddag eller efter Kl. 6 Eftermiddag. Angaaende de kirkelige Handlinger, der foretages i Kirken, skulle de fornødne Tilføjelser ske til St. Johannes Sogns Kirkebøger ved Sognepræsten og Klokkeren ved denne Kirke.

3) Bryllup og Barnedaab kunne undtagelsesvis afholdes; dog kun efter Aftale med Sognepræsten ved St. Johanneskirken og saaledes, at Ofret til Kirkebetjenten for disse Handlinger tilfalder Klokkeren og

Graveren ved St. Johanneskirken. Konfirmationshandlinger kunne ikke foretages i Nazarethkirken*), ej heller kunne Begravelser ske fra den.

4) I Ugens Løb kunne afholdes Gudstjeneste og Bibellæsning og gudelige Forsamlinger i Nazarethkirken; men denne maa ikke afbenyttes til Forsamlinger eller Møder i andet Øjemed.

5) Folkekirkens Alterbog, Prædiketekster og autoriserede Salmebog benyttes.

Som man ser indeholder dette Regulativ ikke nogen Bestemmelse om at der henlægges et bestemt Distrikt til Nazarethkirken. Forholdet synes nærmest opfattet saaledes, at Nazarethkirken blev som en Hjælpekirke, der væsentlig skulde hjælpe til, at der kunde blive flere Gudstjenester i det store Sogn, hvorimod Regulativet tyder paa, at man kun med en vis Ængstelighed har kunnet gaa med til at lade Sakramenterne forvalte og Vielse og Konfirmation foretage i denne, hvortil vel ogsaa det uvante med en Kirkebygning af Jærn har bidraget. Derimod synes man ikke at have tænkt, at den nye Kirke skulde tjene som et Midtpunkt for en ny Menighedsdannelse.

Imidlertid var det aftalt med Sognepræsten, at Præsten ved Nazarethkirken, Pastor Holt, skulde betragte den østlige Del af Ryesgade Kvarteret som sit Distrikt. Og det varede ikke længe, før der samlede sig en fast Menighed i den lille Kirke og dermed fulgte, at der var Folk, som ønskede at søge Herrens Nadverbord der og ligeledes at blive betjent med Vielse, Daab, o. s. v. i den lille Kirke. Og den unge Menighed blev i Løbet af nogle Aar saa kraftig, at den ikke blot kunde tilvejebringe Midlerne til at lønne Præsten og til en Menighedspleje, men ogsaa søgte en yderligere Hjælp til Udøvelsen af Kirkens Arbejde, idet man opnaaede, at der ansattes en Andenpræst ved Nazarethkirken.

Det er jo indlysende, at de mange, som stadig søgte deres Opbyggelse i Nazarethkirken og følte sig staaende midt i denne Menighed, Tid efter anden vænnede sig til at betragte Nazarethkirkens Præst som deres egentlige Sognepræst og Sjælesørger. Og dette bevirkede lidt efter lidt, at der udviklede sig en Praksis, hvorefter man angaaende Daab og Vielse ikke mere henvendte sig til Sognekirkens Præst, men direkte til Distriktskirkens Præst

*) Ved en kongelig Resolution er det senere tilladt, at Konfirmation afholdes i Nazarethkirken.

og derfra til Sognets Klokkerkontor eller omvendt først til Klokkerkontoret og saa til Distriktspræsten. Ofret erlægges paa Klokkerkontoret. Indtegning til Altergang sker ligeledes saavel hos Distriktspræsten som paa Klokkerkontoret. Distriktspræsterne modtage ogsaa Konfirmander. Angaaende Begravelser henvender man sig til Distriktspræsten, som paategner Dødsattesten og indfører Dødsfaldet i en privat Protokol, af hvilken Sognepræsten ugentlig faar en Afskrift. Ofret erlægges hos Distriktspræsten, som maanedligt afgiver det saaledes modtagne til Sognepræsten.

Den saaledes skitserede Praksis har udviklet sig lidt efter lidt, under Sognepræstens velvillige Medvirken, og i det sidste halve Aar har man ligesom i Hellig Kors Kirkes Sogn ved store Plakater, der ere ophængte hos Præsterne, paa Klokkerkontoret og flere Steder, søgt at gøre Folk opmærksomme paa, at disse nærmere betegnede Distrikter blive betjente af de respektive Distriktspræster, og at Folk kunne henvende sig til dem.

Imidlertid har man stadig klaget over, at den store Skare af kirkeligt ligegyldige i Distriktet ikke kom med deres kirkelige Handlinger til Distriktskirken, og at dennes Præst saaledes savnede de mange kirkelige Anledninger til at komme i Forbindelse med dem, og man har udtalt, at det næppe vilde blive bedre, førend der blev truffet Bestemmelse om, at alle saadanne skulle være henviste til Distriktskirken, med mindre de udtalte et bestemt Ønske om at komme til Sognekirken. Ligeledes har man følt det som en uheldig Ordning, der virkede nogen Misstemning hos Folk, at Ofrene skulde tilfalde Sognekirkens Præster, idet Folk, der maaske slet ikke kendte disse, hverken havde Lyst til eller Glæde af at erlægge Ofre til en dem ubekendt Præst. Og disse Forhold have i den unge Menighed allerede for flere Aar siden vakt et levende Ønske om, at Distriktet maatte blive udskilt som et særligt Sogn, og Distriktskirken blive anerkendt som dettes Sognekirke. Og da dette sidste ikke kunde opnaas, gik man med dristig Iver i Værk med en Indsamling til en ny Sognekirke af Sten, hvis Opførelse forhaabentlig vil blive paabegyndt til næste Aar.

Den næste i Rækken af Distriktskirkerne blev *Gethsemanekirken*, der indviedes i Foraaret 1894. Under 3. Februar 1894 approberede Kirkeministeriet det nedenstaaende (under 16. Novbr. 1897 i et enkelt Punkt korrigerede)

Regulativ for Getsemanekirken.

1) Saalænge ikke andet bestemmes med de kirkelige Autoriteters Samtykke, skal Getsemanekirken være Hjelpekirke til St. Matthæus Kirke. Den ejes og vedligeholdes af »Udvalget for Kirkesagens Fremme i København.« Den staar under Sognepræstens umiddelbare Bestyrelse.

2) Der afholdes i den regelmæssig Gudstjeneste ved de midlertidige ordinerede Medhjælpere hos Sognepræsten og den residerende Kapellan ved St. Matthæus Kirke, der saaledes bliver Gethsemanekirkens sædvanlige Præster.

3) Til Getsemanekirken henlægges et Distrikt, som begrænses af Istedgade, Absalonsgade, Ny Stormgade og Saxogade, som vil blive Arbejdsmark for Getsemanekirkens Præster, idet de faa den Opgave at virke for Guds Riges Fremme blandt Befolkningen i denne Del af Sognet. Det overdrages dem i Getsemanekirken at udføre alle kirkelige Handlinger (Daab, Nadver, Vielse, Begravelse og Konfirmation) samt præstelig at betjene i Hjem og paa Kirkegaard Beboerne i den nævnte Del af Sognet, forsaavidt de maatte ønske det.

Præsterne ved St. Matthæus Kirke ere berettigede til at henvise til dem Hjemmedaab og Berettelse hos Beboerne i omtalte Distrikt.

4) Betalingen for den kirkelige Betjening ved alle kirkelige Handlinger udførte ved Getsemanekirkens Præster, dog med Undtagelse af Konfirmationshonorar, tilfalder som hidtil Præster og Kirkebetjente ved St. Matthæus Kirke, ligesom Anmeldelse af saadanne Handlinger foregaa gennem St. Matthæus Kirkes Klokkerkontor eller for Begravelsers Vedkommende hos den af Præsterne, der har Begravelsesmaaned. Dog skal det være Getsemanekirkens Præster tilladt at modtage frivillige Ofre fra Beboerne i nævnte Del af Sognet. Iøvrigt sørger Udvalget for Kirkesagens Fremme fuldstændig for Lønningen af Getsemanekirkens Præster ligesom for alle til Kirkens Drift og Vedligeholdelse i Overensstemmelse med Synets Forskrifter nødvendige Udgifter.

5) Hvad der indkommer i Kirkens Bøsser tilfalder Udvalget for Kirkesagens Fremme.

6) Getsemanekirkens Præster ere fri for enhver Forpligtelse til kirkeligt Arbejde for Præsterne i St. Matthæus Sogn uden for nævnte Del af Sognet. Dog ere de forpligtede til, for saa vidt de have Plads, at modtage saadanne Konfirmander fra andre Dele af Sognet, som Præsterne ikke selv have Plads til.

Som man ser, betegner dette Regulativ et betydeligt Fremskridt fra det foregaaende. For det første er der her udtrykkeligt af Ministeriet udpeget et bestemt Distrikt, „der henlægges til Gethsemanekirken“, og idet det foreskrives Distriktspræsterne at „virke til Guds Riges Fremme blandt Befolkningen i denne Del af Sognet,“ og overdrages dem at udføre alle kirkelige Handlinger i den nye Distriktskirke, ses det, at Regulativet vil

have denne benyttet som et menighedsdannende Midtpunkt, som et Udgangspunkt, fra hvilket de nyansatte Præster skulde søge at samle en Menighed omkring den nye Kirkes Prædikestol, Font og Alter. Og dette understreges yderligere ved Bestemmelsen i Regulativets Slutningsparagraf, at Distriktskirkens Præster skulle være fritagne for Forpligtelse til kirkeligt Arbejde for Præsterne ved St. Matthæus Kirke udenfor den nævnte Del af Sognet, hvilken Bestemmelse vil forhindre, at de nyansatte Præsters Kraft skulde blive beslaglagt ved personlig Medhjælp for Sognekirkens Præster — altsaa uden at der blev tilstræbt en ny Menighedsdannelse og derved en Deling af Sognet,

Imidlertid viste Erfaringen ogsaa her, at naar den store Mængde af kirkeligt Indifferent er ikke blev af Autoriteterne henviste til Distriktskirken, saa foretrak de for det meste at faa deres kirkelige Handlinger udførte i den større, mere anselige Sognekirke. Og dertil kom yderligere, at det i de tæt befolkede Kvarterer yderst ude paa Vesterbro syntes overmaade vanskeligt at bibringe Befolkningen en Forstaaelse af det hele Forhold. Vrange Forestillinger herom, der gav sig Udtryk f. Eks. i, at Gethsemanekirken er bleven betegnet som „en Privatkirke af samme Art som Kirken i Forhaabningsholms Allé“, øgede disse Vanskeligheder, saa at Sognekirken ikke fik nogen sønderlig Lettelse i Overbebyrdelsen med kirkelige Handlinger, endskønt Distriktskirken plejede at være meget godt besøgt ved Guds-tjenesten og de talrige Møder. Ogsaa her har man søgt at ret-lede Folk til Forstaaelse af Forholdet ved store Plakater, som ere ophængte hos Vesterbros Præster og paa Klokkerkontoret. Yderligere er der i den senere Tid gjort Forsøg paa at lede Strømmen af Forretninger for Distriktets Beboere til Distriktskirken, ved at Klokkerkontoret gør Folk opmærksomme paa, at de kunne lade sig betjene der. Praksis med Hensyn til Anmeldelsen og Aftalen af Forretningerne har været noget vaklende, men gaar i Retning af, at Aftalerne træffes med Distriktspræsterne. Og navnlig er det et godt Fremskridt, som nylig er gjort, at Di-striktspræsterne have faaet en Aftale med St. Matthæus Kirkes Præster, at de kunne modtage Anmeldelse om og træffe Aftale om Begravelser. Endnu maa tilføjes, at Sognekirkens Præster uden Vederlag have givet Afkald paa Ofrene fra Distriktet, som saaledes tilfalde Distriktspræsterne, hvilke da lide Afkortning

med et tilsvarende Beløb i den dem af Kirkefondet tilstaaede faste Løn.

I 1895 indviedes *Kapernaumskirken* i Utterslev, og under 5. Maj 1896 approberede Kirkeministeriet det nedenstaaende

Regulativ for Kapernaums Kirke.

1) Saa længe som ikke andet bestemmes med de kirkelige Autoriteters Samtykke, skal Kapernaums Kirke være Hjælpekirke ved St. Stefans Kirke. Den staar under Sognepræstens umiddelbare Bestyrelse, hvad de Sager angaa, som ellers høre under *Kirkeinspektionen*, og den staar under Hovedkirkens *Patronat*. Den ejes og vedligeholdes af »Udvalget for Kirkesagens Fremme i København«, der har Indstillingsret ved Stillingen som Organist, Kirkebetjent m. v. og ved Fastsættelsen af disses Lønninger, samt udreder de Udgifter, som Tilsynet maa kræve til Kirkens Drift og Gudstjenestens Afholdelse.

2) Der afholdes i den regelmæssig *Gudstjeneste* hver Søn- og Helligdag ved den ordinerede Kateket ved St. Stefans Kirke, som saaledes bliver Kirkens sædvanlige Præst under Tilsyn af Sognepræsten der, om han ønsker det, afholder Gudstjeneste i Kirken mindst en Gang om Maaneden. I samme Omfang er Kateketen pligtig til at prædike i St. Stefans Kirke.

3) Der henlægges til Kapernaums Kirken den til Sognet hørende Del af *Utterslev Mark* som Arbejdsmark for den ved denne Kirke ansatte Præst. Det overdrages ham i Kapernaums Kirke at udføre alle kirkelige Handlinger, Daab, Vielse, Begravelse og Konfirmation samt at betjene Beboerne i det nævnte Distrikt med Hensyn til Sjælepleje, alt for saa vidt som Distriktets Beboere ønske, at han skal betjene dem. Præsterne ved St. Stefans Kirke ere berettigede til at henvise til ham Hjemmedaab og Sygeberettelse i Distriktet.

4) De kirkelige Handlinger bestilles som hidtil paa Sognets *Klokkerkontor*, Begravelser hos den Præst, som har Begravelsesmaaned, og alle Ofre for kirkelige Handlinger tilfalde Hovedkirkens Præster, Klokker og Graver, som Skik og Brug er. Dog skal Præsten ved Hjælpekirken beholde Konfirmandoffer, og hvad der frivilligt maatte ydes ham af Distriktets Beboere.

5) Saavel Præster som de øvrige Funktionærer ved Kirken lønnes helt af Kirkeejeren.

6) Hvad der indkommer i *Kirkens Bøsser* tilfalder indtil videre »Udvalget for Kirkesagens Fremme i København«.

7) Kapernaums Kirkens Præst er med den i Post 2 nævnte Undtagelse fri for enhver Forpligtelse til at *gøre Tjeneste* udenfor det ham tillagte Distrikt, dog er han forpligtet til, for saa vidt han har Plads, at modtage de Konfirmander, som Præsterne ved St. Stefans Kirke ikke have Plads til.

Samtidig bestemte St. Stefans Kirkes Patronat, at de samme *Takster* skulde gælde for Hjælpekirken som for Hovedkirken,

dog saaledes, at „Udvalget“ i ethvert enkelt Tilfælde, hvor det ønsker det, kan eftergive Betalingen. Betalingen for Benyttelsen af Kirken skulde erlægges paa Sognets *Klokkerkontor*, som derfor ogsaa udsteder Kapelsedler for Lig, som hensættes i Kirkens Ligkapel. I de Tilfælde, hvor Betalingen ønskes eftergivet, maa de Vedkommende altsaa medbringe en Frisiddel fra Kirkeejeren eller som Praksis selvfølgelig har udviklet sig udstedt af Præsten paa Kirkeejerens Vegne.

Dette Regulativ er omtrent ensartet med det foregaaende. Afvigelserne indskrænke sig væsentlig til, at der her findes en Bestemmelse om, at der reserveres Sognepræsten Ret til en Gang maanedlig at prædike i Distriktskirken, at Distriktspræsten skal prædike en Gang maanedlig i Sognekirken, samt at de kirkelige Handlinger skulle bestilles hos Klokkeren og Begravelser hos den Præst, der har Begravelsesmaaned. Alligevel har Forholdet ved denne Kirke, væsentlig fordi Distriktet ligger i nogen Afstand fra den øvrige Del af Sagnet, udviklet sig betydelig heldigere end paa Vesterbro, saa Sognekirken virkelig har faaet en reel Lettelse i sit uoverkommelige Arbejde, idet det efterhaanden er kommen dertil, at Størstedelen af de kirkelige Handlinger fra Distriktet udføres i Distriktskirken. Reglen er nu, at Daab og Vieser fra Distriktet først anmeldes hos Klokkeren derefter direkte til Distriktspræsten, og Begravelser anmeldes direkte til Distriktspræsten. Ofrene erlægges hos Distriktspræsten, som maanedsvist afgiver dem til Sognepræsten.

I Foraaret 1898 indviedes *St. Marias Kirkesal* og under 5. Juli approberede Kirkeministeriet et Regulativ derfor, hvilket har været meddelt i dette Blad Nr. 8, men som for at fuldstændiggøre denne Oversigt aftrykkes her paany.

Regulativ for Benyttelsen af *St. Marias Kirkesal*.

1) Saalænge ikke andet bestemmes med de kirkelige Autoriteters Samtykke, skal *St. Marias Kirkesal* være Hjelpekirke til *St. Matthæus*^s Kirke. Den ejes og vedligeholdes af det københavnske Kirkefond. Den staar under Sognepræstens umiddelbare Bestyrelse.

2) Der afholdes i den regelmæssig Gudstjeneste ved de to i Henhold til kongelig Resolution af 24. Marts 1898 ansatte midlertidige, ordinerede Medhjælpere hos Sognepræsten og den residerende Kapellan ved *St. Matthæus Kirke*, hvilke saaledes blive Kirkesalens sædvanlige Præster. Dog har Sognepræsten og den residerende Kapellan ved *St. Matthæus Kirke* Ret til, efter eget Valg, skiftevis at prædike en Gang hveranden

Maaned til Højmesse i St. Marias Kirkesal, saaledes at Sognepræsten har denne Ret i den ene Maaned, den residerende Kapellan i den næste og saaledes fremdeles.

3) Til St. Marias Kirkesal henlægges i Henhold til den herom mellem Præsterne truffne Overenskomst et Distrikt, som begrænses af Knudsgade, Ny Stormgade, Colbjørnsensgade. Gamle Kongevej, Stenogade, tilbage til Knudsgade, hvilket Distrikt saaledes vil blive Arbejds-mark for Kirkesalens Præster, idet de faa den Opgave at virke for Guds Riges Fremme blandt Befolkningen i denne Del af Sognet. Det overdrages dem i Kirkesalen at udføre alle kirkelige Handlinger (Daab, Nadvere, Vielse, Begravelse og Konfirmation) samt præstelig at betjene i Hjem og paa Kirkegaard Beboerne i den nævnte Del af Sognet, for saa vidt disse selv maatte udtale Ønsket derom. Præsterne ved St. Marias Kirkesal ere berettigede til at henvise til dem Hjemmedaab og Berettelse hos Beboerne i omtalte Distrikt.

4) Ofret for den præstelige Betjening ved kirkelige Handlinger, udførte af Kirkesalens Præster for Distriktets Beboere, beregnes saaledes: Af Ofre ved Begravelser afgiver den fungerende Præst $\frac{1}{3}$ til den Præst ved St. Matthæus Kirke, der har »Begravelsesmaaned«. Ofre ved Daab og Vielser, som erlægges paa Klokkerkontoret og udelukkende tilfalde St. Matthæus Kirkes Præster, beregnes som ved disse Forretninger i St. Matthæus Kirke, saaledes at Forretninger til ordinær Tid (for Daab under de ordinære Gudstjenester eller umiddelbart efter Højmessetjenesten, for Vielser Søndag mellem 12—3) beregnes som Fællesforretninger, og Forretninger til ekstraordinær Tid som Enkeltforretninger.

Naar Beboerne af St. Matthæus Sogn, som ikke høre til Distriktet, ønske sig betjente af en af Kirkesalens Præster, afgiver denne hele Ofret til St. Matthæus Kirkes Præster og Kirkebetjente. Dog beholder Kirkesalens Præster udelte Konfirmandoffer og frivillige Gaver til dem.

Kirkebetjentene (Klokker og Graver) ved St. Matthæus Kirke beholde deres Indtægter af de i Kirkesalen for St. Matthæus Sogns Beboere til ordinær Tid udførte kirkelige Handlinger. Men naar Daab og Vielse forrettes i Kirkesalen udenfor de ordinære Tider, afgives af Kirkebetjentenes samlede Offer til Kirkesalens Betjente 1 (en) Krone for hver saadan Handling.

For Orgelspil og Sang ved Daab og Vielser i Kirkesalen til ordinær Tid betales intet til St. Matthæus Kirkes Organist og Kantor. Orgelspil og Sang ved Daab og Vielser i Kirkesalen til ekstraordinær Tid betales som i St. Matthæus Kirke, og Halvdelen af det saaledes erlagte tilfalder Kirkesalens Organist og Kantor, Halvdelen Matthæus Kirkens Organist og Kantor.

Anmeldelser af alle kirkelige Handlinger foregaa gennem St. Matthæus Kirkes Klokkerkontor, eller for Begravelers Vedkommende hos den af Præsterne ved St. Matthæus Kirke, som har Begravelsesmaaned.

Iøvrigt sørger Kirkefondet fuldstændig for Lønningen af Kirkesalens Præster, ligesom for alle til dens Drift og Vedligeholdelse i Overensstemmelse med Synets Forskrifter nødvendige Udgifter.

5) Hvad der indkommer i Kirkesalens Bøsser tilfalder det københavnske Kirkefond.

Kirkesalens Præster ere fri for enhver Forpligtelse til kirkeligt Arbejde for Præsterne i St. Matthæus Sogn udenfor den nævnte Del af Sognet. Dog ere de forpligtede til, for saa vidt de have Plads, at modtage saadanne Konfirmander fra andre Dele af Sognet, som Præsterne ved St. Matthæus Kirke ikke selv have Plads til.

Forskellige særegne Besværligheder gjorde det vanskeligt for Kirkeministeriets Velvillie at regulere Virksomheden her saa gunstigt, som det var ønsket. Og man vil derfor se, at dette Regulativ, som nærmest ligner det for Gethsemanekirken, afviger fra dette paa flere Punkter og det ikke til det bedre. I saa Henseende lægger man især Mærke til tre Punkter: 1) At den ældre Bestemmelse: at Distriktspræsterne maa betjene dem, der ønske saadant, her er strammet lidt, saa at det hedder: de, der selv maatte udtale Ønsket derom — en Forskel, der har bevirket, at medens man fra St. Matthæus Kirke har givet Klokkerkontoret Besked om, at man med Hensyn til Gethsemanekirken intet havde at erindre imod, at Klokkerkontoret spurgte Folk fra Distriktet, om de ikke ønskede sig betjente i Distriktskirken, saa fandt man, at det samme for Mariæsalens Vedkommende var i Strid med Regulativets Ord 2) At dette Regulativ har en hel Række Bestemmelser med Hensyn til Offermellemværendet. 3) At her ligesom i Kapernaums Kirkens Regulativ udtrykkelig er fastslaaet, at alle kirkelige Handlinger skulle anmeldes igennem Klokkerkontoret.

Alle disse Ting ville utvivlsomt øge de Vanskeligheder, som Erfaringen allerede har vist fulgte med den for Gethsemanekirken fastslaaede Ordning af Arbejdet.

Naar vi nu her have givet en Oversigt over de bestaaende Distriktskirkers Regulativer, maa vi endnu som Fuldstændiggørelse bringe Meddelelse om en Distriktskirkeordning, som, optaget under lykkelige Former, hurtig førte til fortrinlige Resultater, og som har naaet sit Maal, nemlig at blive afløst af en Sogneordning.

Den 12. Novbr. 1893 blev Bedesalen paa Chr. Winthersvej taget i Brug som Distriktskirke; den var bygget til Gymnastiklokale for Københavns Højskole, men var af Valgmenigheden benyttet som midlertidigt Kirkelokale, til den fik sin egen Kirkebygning. Og under velvillig Medvirkning af Sognepræsten i

Frederiksberg, Pastor Glahn, opnaaede man, at Kirkeministeriet ordnede Gerningen ved nedenstaaende

Regulativ for Bedesalen paa Chr. Winthersvej.

1) Indtil en Kirke er opført paa den Del af Frederiksberg Sogn, som efter Overenskomst med Sognepræsten ved Frederiksberg Kirke er anvist den 2. ordinerede Medhjælper ved nævnte Kirke til Arbejdsomraade, er Bedesalen paa Chr. Winthersvej Filialkirke til Frederiksberg Kirke og betjenes med regelmæssig Gudstjeneste af 2. ordinerede Medhjælper ved Frederiksberg Kirke.

2) Udvalget for Kirkesagens Fremme i København afholder alle Udgifter baade med Hensyn til Leje af Kirken, Gudstjenestens Afholdelse og Kirkens Vedligeholdelse i Overensstemmelse med det aarlige Kirkesyns Forskrifter samt udreder den lovbestemte Betaling til Provsten og Synsmændene i Anledning af Kirkesynet.

3) Gudstjeneste med Altergang afholdes mindst en Gang hver Søndag og Helligdag, saaledes at der som Regel er Højmessestjeneste tidligst Kl. 9 $\frac{1}{2}$.

4) Barnedaab og Bryllupper fra det til Kirken henlagte Omraade foretages i Bedesalen, naar ikke de paagældende udtale bestemt Ønske om dertil at benytte Sognekirken. Konfirmation foretages ligeledes i Bedesalen, hvorimod Kirkebegravelser skulle henlægges til Sognekirken.

5) Angaaende samtlige kirkelige Handlinger, der foretages i Bedesalen, skulle de fornødne Tilførelser ske til Frederiksberg Sogns Kirkebøger ved Sognepræsten og Klokkeren ved nævnte Kirke.

6) Offeret i Anledning af samtlige Forretninger — Konfirmation undtagen — tilfalder, hvor ingen anden personlig Aftale er truffen, de offerberettigede ved Sognekirken.

7) I Ugens Løb kan der i Bedesalen afholdes Gudstjeneste, Bibel-læsning og Sammenkomster, hvis Øjemed udelukkende er Opbyggelse, hvorimod den ikke maa benyttes til Forsamlinger eller Møder i andre Øjemed, altsaa heller ikke til Menighedens Drøftelse af Foreningsanliggender ved Diskussion.

Det er let at se, at dette Regulativ gav Gerningen et bedre Grundlag end de tidligere anførte. Ikke blot fastslog dette, at Bedesalen tænktes at blive Midtpunkt i en Menighedsdannelse, der senere skulde formes som et selvstændigt Sogn. Men det ordnede straks Forholdet saaledes, at Beboerne af Distriktet fik det Indtryk, at Kirkestyrelsen ønskede dem henviste til Distriktskirken. Efter de bestaaende Love kunde dette jo ikke gøres ved et bestemt Paalæg. Idet Regulativet derfor lod saadanne, som endelig ønskede sig fritagne for at benytte Bedesalen, ubeskaaren Adgang til, naar de udtalte Ønsket derom, at blive betjente i Sognekirken, fastslog det, at iøvrigt skulde Daab og

Vielse fra Distriktet foretages i Bedesalen. Og i lige Maade skulde Konfirmation afholdes der. At Regulativet bestemte, at Kirkebegravelser ikke kunde foretages i Bedesalen, bekræfter kun denne Opfattelse af Regulativets Mening. Thi denne Undtagelse var vistnok kun begrundet i, at der var en overmaade uheldig Adgang til Lokalet, som gjorde det uskikket til at anvendes ved Begravelser. Og i Virkeligheden var dette Lokale i alle Henseender langt tarveligere end noget af de andre midlertidige Kirkelokaler. Des mere maa man paaskønne den store Imødekommenhed fra Ministeriet, at det gav et saa fortræffeligt Regulativ for Gerningen i dette ringe Lokale.

Den samme Velvilje skinner ogsaa igennem Ordene i § 5, der blot bestemmer, at Tilførslen om de kirkelige Handlinger i Bedesalen skal ske til Sognekirkens Ministerialbøger ved Sognepræsten og Klokkeren, medens der slet ikke er Tale om at foreskrive, at Handlingerne skulle anmeldes gennem disse — tværtimod lade Ordene Rum for en Ordning, hvorefter Distriktspræsten fører en Bog over Handlingerne i Bedesalen, af hvilken en Afskrift tilstilles Sognepræsten og Klokkeren. Endelig viser den samme Velvilje sig ogsaa i § 6, hvor Ordene ligeledes lade Rum aaben for en Ordning, hvorefter Ofrene tilfalde den fungerende Præst ved Distriktskirken — hvad enten denne Ordning „ved personlig Aftale“ indrettes saaledes som ved Bedesalen, hvor Sognekirkens Præster uden Vederlag gav Afkald paa disse Ofre, eller, saaledes som det vel nok ellers maa gøres, imod en nærmere aftalt Erstatning fra Kirkefondet.

Dette Regulativ blev Grundlaget for et energisk Præstearbejde i det til Bedesalen henlagte Distrikt. Der samlede sig hurtigt en Menighed, som med betydelige Bidrag hjalp til, at Distriktets nye Sognekirke kunde blive fuldført. Og da dette skete, da Lukaskirken blev indviet, stod dennes nye Præster ikke ligesom paa bar Bund, men omgivne af en levende Menighed. Det er dette, som har været de Tanker og Forhaabninger, med hvilke man har begyndt at indrette Distriktskirkerne. Og hvis det maatte lykkes det høje Kirkeministerium at regulere Gerningen i disse under lige saa heldige Former, saa er det sikkert at haabe, at en lignende lykkelig Udvikling af Forholdene kan ventes rundt omkring i de af Byens Kvarterer, hvor man faar sat nidkære, troende Præster i Arbejde.

Til Menigheden i Danmark.

Det københavnske Kirkefond har nu bestaaet i to Aar, og det er efterhaanden lykkedes at faa nogenlunde Klarhed over de Opgaver, som ligge for os. Det har vist sig, hvor overvældende det Arbejde er, som skal udføres, og hvor paatrængende nødvendigt det er at sætte endnu langt større Kraft ind paa det end hidtil, om det virkelig skal naas at faa den kirkelige Nødstand i vor Hovedstad afhjulpen.

Byens rivende Udvikling i disse Aar gør det ofte nødvendigt at *handle hurtigt* for at ikke Muligheden for at faa de fornødne *Byggegrunde* til Raadighed skal forspildes. Ofte er det nødvendigt at erhverve *bebyggede Arealer* for at faa Plads til en Kirke. Det er derfor saare magtpaaliggende, at Kirkefondet støttes af alle, som have forstaaet den store Betydning af, at Kirken sættes i Stand til at udføre sit Arbejde forsvarligt i Hovedstaden.

Vi bede derfor om Støtte til *Driften* af de Kirker, som Fondet ejer, til *Lønning* af de *Præster* (ialt 11), som helt eller delvis underholdes af Fondet, og hvis Antal stadig forøges, til Erhvervelse af de fornødne *faste Ejendomme* og til *Opførelse af nye Kirker*. Og det var endelig meget ønskeligt, om man med større Gaver vil tænke paa det *Lønningsfond*, hvortil Grunden er lagt, og som skal kunne sikre Virksomhedens Fortsættelse i Tider, hvor Menigheden maaske er optaget af andre Opgaver.

Det hører til de skønneste Træk af svundne Tidens Kirkeliv, at Mænd og Kvinder, som følte sig i Taknemmelighedsgæld til Kirken, kappedes om at vise deres Erkendtlighed ved Gaver i levende Live eller gennem Testamente. Efter at Kirken nu i det københavnske Kirkefond har faaet et blivende Organ, som kan modtage og frugtbar gøre saadanne Gaver, er det vort faste Haab, at Nutiden ikke skal blive til Skamme overfor Fortiden, men at det vaagnede Tros- og Menighedsliv ogsaa paa denne Maade skal sætte sig Frugter og udføre en Gerning, der kan tjene til vor himmelske Faders Ære!

Gaver modtages, foruden af undertegnede, af Kirkefondets Kasserer, Grosserer J. V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

I det københavnske Kirkefonds Forretningsudvalg:

Carl Borgen, Sten Blichersvej 22, F.	P. D. Koch, Upsalagade 18, Ø.	P. M. Larsen, Strandgade 46, C.	A. Schack, Klareboderne 3, K.
Steinthal, Vester Boulevard 33, V.	H. Ussing, Valby.	Harald Westergaard, Scherfigsvej 3, Ø.	

6. Fortegnelse

over

indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af St. Johannes Sogn (Nazarethkirkens Distrikt).

Efterslæt fra Mødet i St. Almegaard Skov $2\frac{1}{7}$ 1,00, Anna Petersen 2 Md. 1,00, Karen Olsen 2,00, Lærer Petersen Ansager 2,00, Frk. Jørgensen 10,00, I Jesu Navn 12,00, Helga Olsen 1,00, K. P. 1,00, P. O. H. 25,00, Enke Gertrud Jørgensen mdl. 0,50, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Petersen mdl. 0,50, Fru Nielsen mdl. 1,00, Københavns Kirkefond 5000,00, Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00, Fru Simony mdl. 2,00, Frk. M. Pedersen 2 Md. 4,00, Gjerte Christiansen 2,00, C. A. 5,00, Helga Olsen mdl. 1,00, Pastor Dyekjær 10,00, Frøken Augusta Gravesen 4,00, K. J. Borum Fabjerg 2,00, Murer Kristian Jensen do. 2,00, Søren Aggergaard do. 2,00, Karen Sørensen do. 1,00, Smed J. Simonsen do. 2,00, P. Chr. Pedersen do. 2,00, Johanne Borum do. 2,00, Frkn. Neerup & Mortensen 3 Md. 3,00, Rodemester Johansen 10,00, Pastor Bock, Kolding 2,00, Emilie Petersen 3 Md. 1,50, Marie Jensen 5,00, Unævnt ved Pastor Nyborg 24,00, Md. Hansen 10,00, K. P. 1,00, Etatsraad Ferslew 13,68, M. M. 10,00, Ved O. N. Iversens Hustru Præstebye 5,00, Thyra Pedersen 4 Md. 2,00, Emma Hansen mdl. 1,00, Md. Hvilsted kvart. 0,75, Kirstine Nicolaisen mdl. 1,00, St. Bededags Kollekt i Nazaret Kirken 117,22, Frk. N. Pedersen mdl. 2,00, Frk. Jeppesen kvart. 10,00, Ved Fru Dr. Andersen Lemvig 20,00, Fru Simony mdl. 2,00, Helga Olsen mdl. 1,00, Fra 4 Damer paa Soldenfelds Stiftelse kvart. 5,00, Møbelhandler Madsen 5,00, Manufakturhandler Selmer 2,50, Ved Frk. H. paa Soldenf. Stiftelse kvart. 13,75, Gaardejer L. Lind Rugsted 2,00, Frk. A. Moltke 10,00, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Petersen mdl. 0,50, Fru Nielsen mdl. 1,00, Dorteia Larsen Brede 3 Md. 3,00, Sofie Jensen 1,00, S. Heilbuth 1,00, Pastor Nicolet 5,00, Enke M. Lauridsen 2,00, Margr. Rasmussen 10,00, I Jesu Navn 10,00, M. G. 5,00, Mødet i Kirken 13 Oktober 119,76, Pastor Nyborg Møder i Gjerslev 20,02, Enslev 3,87, Rødding 34,21, Fuur 93,00, Humlum 60,50, Helligsø 60,29, Ydby 107,50, N. Nissum 76,60, Fabjerg 90,73, Lem 90,37, Lønborg 65,86, Fru Hoff 4 Uger 0,40, Skræder Poulsen 1 Aar 10,00, Pastor Holt Møder i Struer Kirke $19\frac{1}{10}$ s. m. Sognepræsten 67,56, Vinderup Menighedshus $20\frac{1}{10}$ 69,13, Haderup Kirke $21\frac{1}{10}$ s. m. Sognepræsten 61,29, Hjern Kirke $23\frac{1}{10}$ 47,80, Skive Missionshus $23\frac{1}{10}$ 24,48, Pastor Hvam Sejero 3,00, Lotten Bornemann 10,00, Frk. M. Pedersen 2,00, Frk. Hedvig Wright 3,00, Frkn. Neerup & Mortensen 2 Md. 2,00, Kasserer Boysen 5,00, K. P. 1,00, Pastor Carl Rasmussen 5,00, Pastor Holt 8,00, P. P. 11,00, Helga Olsen mdl. 1,00, Frk. Vilhelmine Petersen 20,00, Organist Møllerup mdl. 0,50, Ekviperingshandler Schmidt 2,00, 7 Samlæsker 66,63, Bøsepenge $14\frac{8}{11}$ 132,86.

Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Fru Nielsen, mdl. 1,00, Købmand Chr. Wium kvart. 1,00, Fru Møller, aarl. 10,00, Fru Anna Fløner 10,00, Sognepræst Wegener, Skamstrup 5,00, Emilie Petersen 2 Md. 1,00, Pastor Holts Møde i Næstved Missionshus 50,00, Skolebetjenten ved Ryesgades Skole 2,00, i Jesu Navn 8,65, Emma Hansen mdl. 1,00, K. 20,00, Fru Simony 2,00, Bøsepenge. 24,58, Urtekr. Aug. Nielsen 10,00, X 2,00, Etatsraad C. Ferslew 35,70, en Blikbøsse 30,04, E. B. for 1898 50,00, M. + J. J. 5,00, Frk. Mortensen 5,00, + 5,00, Fru Hoff f. 5 Uger 0,50, M. V. 2,00, Heegaard Nielsen 10,00, L. 20,00, J. Jørgensen, Børntrup 5,00, Unævnt ved Indre-Missionær Krogh, Skive 4,00, C. B. Dosseringen 15,00, uden Mærke 200,00,

5 udenlandske Sølvmonter 8,90, 5 Samlæsker 101,46, Ingeniør N. C. Monberg 500,00.

Ialt med det tidligere indkomne Kroner 41,895,73.

Til den Damekomité, som foretager Indsamling til Kirkens indre Udstyrelse (Prædikestol, Alterkar, Alterbøger, Alterstager, Orgel o. s. v.), er hidtil indkommet ialt 924 Kr. 63 Øre.

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjertelig Tak. Der mangler endnu c. 60,000 Kr.

København Ø., den 28. November 1898.

C. J. Holt,
Kroghsgade 1,
Formand.

F. Mygind,
Villemoesgade 54,
Næstformand.

Fritz Bock,
Blegdamsvej 104,
Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Oktober 1898.

A. + A. Aarsbidrag 100,00, Ved Pastor Wagner i Sækkjøbing: Møde i Nykjøbing Falster $\frac{2}{9}$ 11,00, Ved Pastor Th. J. Petersen til Foud for Gethsemane Kirke: C. Junge, Hjarup 9,50, Marie Hemmingsen 10,00, Gaardmand Søren Olsen, Føns 2,00, Møde i Frerslev Hegn $\frac{10}{7}$ 15,62, Førslev Kirke $\frac{20}{9}$ 11,00, Uby Kirke $\frac{21}{9}$ 53,36; — Caroline 2,00, Justitsraap Hersleb 100,00, Aarsbidrag fra Enkefru Elisabeth K. Jacobsen 2,00, Fuldm. J. D. Sørensen 4,00, Enkefru Elise Tuxen 1,00, Kvartalsbidrag fra Arkitekt V. Koch 3,00, Aarsbidrag W. G. 5,00, Halvaarsbidrag fra Kommandør C. A. Garde 10,00, Ved Pastor Ussing: Postinspektør Lund 20,00, Ved Pastor Krag Unavngiven 8,00, Pastor Hoffmeyer 10,00, L. T. 1000,00, 1 Obligation i Creditk. for Landejendomme i Østifterne 1000 Kr. Etatsraad Ferslew, Avertissementsbeløb 55,32, Fru A. H. til en Kirke ad Vesterkanten 1 Guldarmaand med Diamanter Frk. M. 1 Guldarmaand. Ved Gudstjenesten den $\frac{13}{10}$: Frue Kirke 328,93, Garnisons Kirke 246,03, Vartov Kirke 120,00, St. Johannes Kirke 57,00, St. Matthæus Kirke 50,80, Gethsemane Kirke 111,20, St. Lukas Kirke 93,25, Frederiks Kirkes Menighedsmøde 32,00, Grosserer Svend Petersen Aarsb. 5,00, Møde i Seierslev Kirke $\frac{27}{10}$ ved Pastor Jørgensen og Kammerherre Barner 120,00, Møde i Ballerup Kirke $\frac{26}{10}$ ved Pastor P. Lauridsen 20,25, Creditkasse Kupon 17,50, I alt 3544 Kr. 76 Øre Endvidere som vedr. Kollekten paa Alm. Bededag: Torslev-Svenstorp 45,77.

København, Slotsholmsgade 12, d. 31. Oktober 1898.

November Maaned.

Indk. ved Gudstjenesten i Trinitatis Kirke $\frac{13}{10}$ 106,28. Ved Pastor Fibiger: Niels Sinkbæk, Veterslev Præstegaard 10,00. Ved Fru Fibiger: Andel i solgte Smykker 50,00. Ved Pastor Th. J. Petersen: Møde i Høje Thostrup Kirke $\frac{16}{10}$ 37,80. V. Brønderslev Kirke $\frac{24}{10}$ 6,40. Skive Missh. $\frac{25}{10}$ 49,00. Korsør Kirke $\frac{28}{10}$ 11,82. Pastor Ulrich, Buttrup, Møde i Regstrup Missh. $\frac{13}{10}$ 10,05. — Til Fond for Gethsemane Kirke: Møde i Saron i Randers $\frac{21}{10}$ 45,77. I Seierslev Kirke $\frac{26}{10}$ 40,25. — Aarsbidrag fra

Manufakturhdl. Krarup 20,00. Frk. O. Lütken 5,00. Frk. Emilie Soldin 3,00. Fhv. Købmand C. Hansen 40,00. Malerm. Joh. N. Schröder 10,00. Organist C. Møllerup 2,00. B. 25,00. Frk. Rosa Holm 10,00. Bogbinderm. John Norrie 6,00. Højesteretsadvokat H. Halkier 100,00. Fhv. Manufakturhdl. Edv. Holm 2,00. Vinhandler Peter Jørgensen 10,00. Grosserer P. C. A. Sthyr 25,00. Overretsassessor A. Grüner 20,00. Ved Pastor Th. J. Petersen til Fond for Getsemane Kirke: Husmand Lars Petersen Buserup 2,00. Fru Henckel, Skive, 10,00. Baronesse Reedtz Thott 25,00. Udsalg i Bethesda $\frac{2}{11}$ 1483,00. Ved Pastor Juhl: Møde i Missionssalen i Daastrup $\frac{21}{10}$ 18,04. Indk. ved Gudstjenesten i Helligaands Kirke $\frac{13}{10}$ 78,00. Aarsbidrag fra Pastor D. C. Prior 20,00. Muremester Johannes Kayser 4,00. Biskop P. E. Lind 10,00. Frk. J. Laurberg 2,00. Enkefru H. Borch 5,00. Direktør C. A. Iversen 10,00. Lærer E. A. Jacobs 3,00. Bryggeriarbejder N. Petersen 3,00. — Ved Pastor Obel: Møde i Gjelsted $\frac{11}{10}$ 30,04, Holsted $\frac{13}{10}$ 45,38, Esbjerg $\frac{13}{10}$ 50,47, Herning den $\frac{16}{10}$ 74,53. Kollaborator O. M. Brasch Aarsb. 10,00. Ekviperingshdl. H. C. Smith, Aarsb. 10,00. Prof. Edv. Holm, Halvaarsb. 10,00. H. W. Aarsb. 5,00. Brygmester Jungersen 2,00. Frk. Ellen Krarup, Aarsb. 6,00. Pastor Alfr. Meinert, Aarsb. 10,00. Chocoladefabr. Hintz & Co. Aarsb. 25,00. Fuldm. G. Blankensteiner, Aarsb. 2,00. Grosserer A. Lefolii, Aarsb. 4,00. IV 8,00. Ved Dr. Koch: Knud Faaborg 20,00. Ved Pastor Ostefeld: Chr. H. 3,40. Ved Pastor Friis-Hansen: Møde i Næstved 35,27. Ved Pastor Wagner: Møde i Sænkøbing $\frac{9}{11}$ 18,05, i Stege $\frac{9}{11}$ 22,80. Overlærer H. Rasmussen i Sænkøbing. Aarsb. 1,00. M. Christensen, Gunderslev Kloster, 1,00. Indk. ved Gudstjenesten i St. Marie Kirkesal d. $\frac{13}{10}$ 98 167,00. Nemo 15,00. Ialt 2894 Kr. 35 Øre

København, Slotsholmsgade 12, den 30 November 1898.

Johan V. Adolph, f. T. Kasserer.

Rettelse.

Ved Pastor Juhl. Indk. ved Møde i Roskilde $\frac{11}{9}$ Kr. 29.20. Har fejlagtig staaet Kr. 19.20.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Indhold: Sortedamslund. — De danske Præsters Kirke. — H. Ussing: Efterskrift. — Kirken i Istedgade. — Opfordring om Bidrag til Nazarethkirken. — Distriktskirkernes Regulativer. — Til Menigheden i Danmark. — Bidragslister. — Rettelse.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af Julius Friis Hansen.

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 17.

Den 7. Februar.

1899.

En Broderhaand fra Amerika.

Vi have nylig faaet et opmuntrende Vidnesbyrd om, hvorledes Kirkesagen vinder Venner i stadig videre Kredse, idet et Antal danske Præster i Amerika have udsendt nedenstaaende

Henvendelse om Bidrag

til Udsmykning af Præsternes Kirke i København.

Københavns Kirkesag har i mange Aar ligget Menigheden i Danmark alvorligt paa Hjerte. Byen er vokset i utrolig Grad, uden at Staten har forsynet den med de fornødne Kirker. Menigheden har saa taget fat for ad Frivillighedens Vej at indsamle Bidrag, bygge Smaakirker, Distriktskirker, faa Præster ansatte og hjælpe med Lønningen m. m. Der er allerede opnaaet et glædeligt Resultat i flere Smaakirker og Kirkesale. Et af de første Led i denne Virksomhed var de unge Pigers Bestræbelse for Smaakirker, nu er Virksomheden mere samlet under Københavns Kirkefond med Sjællands Biskop i Spidsen.

Blandt de Kirker, der for Tiden samles til, skal nævnes Brorsons Mindekirke og Kristkirken, eller som den almindelig kaldes: Præsternes Kirke, da det er Danmarks Præstestand, som bygger den. Præsterne have siden 1894 ydet frivillige Bidrag, og der er tegnet over 120,000 Kroner. Den 29. Marts 1898 blev Grundstenen nedlagt, og Kirken forventes færdig i Efteraaret 1899. Den bliver opført i Dybbølgade, yderst ude paa Vesterbro. I Maj udsendte en Del Præste-, Provste- og Bisp-hustruer en Henvendelse til Præstehjemmaene om at være med til Kirkens indre Udsmykning: Døbefont, Alter, Stager, Alterbillede, Messeklæder o. s. v. Senere traadte en Kreds af Præstedøtre sammen for at indsamle til en Kirkeklokke. Der er saaledes travl Virksomhed blandt Danmarks Præster og Præstefamilier for at faa Kirken bygget og smukt udstyret. Tanken er derved kommen frem, at de danske Præster og Præstehjem i Amerika

bør ogsaa være med at yde en lille Skærv, særlig til dens Udsmykning. Efter at et Par havde talt derom, kom det lidt mere frem ved et Præstemøde i Vor Frelzers Kirke i Brooklyn, New-York, den 22. Avgust; og ved et Præstemøde i Vor Frelzers Kirke i Hartford, Conn., den 24. Oktober 1898 blev man enig om, at de tilstedeværende Præster skulde danne en Komite til Indsamling af Bidrag. Vi have tænkt paa et stort Kors, Straalekors, til Alteret fra Amerika, og vi forvente, der maatte kunne indkomme fra Præstehjem 2—300 Doll., mindre kunne vi ikke godt have. Vi henvende os nu til alle danske Præster og Præstehjem i Amerika om at være med uden Hensyn til Samfund eller Synode. Om der end er forskellige Retninger iblandt os, deri ere vi enige, at rette vort Blik paa den Korsfæstede som det eneste til Frelse og Salighed; vi maa derfor ogsaa alle kunne være enige om at sætte hans Kors paa Alteret i Præsternes Kirke i vort Fædrelands Hoved- og Universitetsstad.

Skulde der indkomme flere Bidrag end der behøves til et Alterkors, eller om andre alt have givet eller samle til et, forbeholde vi os Ret til i Forening med Komiteen i Danmark at vælge andet til Kirkens Udsmykning, dog saaledes, at det bliver en Genstand, der synligt minder om Amerika.

Ved Gavens Indsendelse bedes Præster tilføje, hvad Samfund de tilhøre, Kvinderne om Hustru, Brud, Datter, Søster o. s. v., det gælder ogsaa Præstesønner.

Herren ledsage dette med sin Velsignelse!

Brooklyn, New-York, og Hartford, Conn., 22. Novbr. 1898.

R. Andersen,

Præst ved Vor Frelzers danske ev.-luth. Kirke, Brooklyn, New-York, Emigrant- og Sømandspræst.

K. Bruckner,

Præst ved Vor Frelzers danske ev.-luth. Kirke, Hartford, Conn.

J. J. Kildsig,

Præst ved Trinitatis danske ev.-luth. Kirke, Albert Lea, Minn.

V. Brockmeyer,

Hartford, Conn.

Chr. N. Pedersen,

Boston, Mass.

R. Nielsen,

Portland, Me.

J. V. Stenstrup,

Perth Amboy, N. J.

Enhver af Komiteen modtager Bidrag, eller de kunne sendes til

R. Andersen,

193 & 195—9. St., near 3. Ave., Brooklyn, New-York.

eller:

Kongelig dansk Konsulat,

69 Wall St., New-York.

En smuk Julegave.

Fra en unavgiven Præst har Komiteen for Indsamlingen til Præsternes Kirke haft den Glæde til Julen at modtage en Gave paa 2000 Kr. Halvdelen ønskes anvendt til Kirkens Opførelse, Halvdelen til Kirkens kunstneriske Udsmykning. Komiteen sender den ukendte Giver en hjertelig Tak.

Tre store Møder.

Da Kirkesagens store Arbejde, trods al glædelig Fremgang, bestandig er uforstaaet og tilsyneladende ogsaa uforstaaeligt for et ikke ringe Antal Mennesker, der ellers kunde ventes at være fødte Venner deraf, besluttede man at forsøge at brede Forstaaelsen i videre Kredse ved at afholde nogle store Møder i København. Man vilde da bringe saavel selve Arbejdet som de ledende og bærende Principer i Arbejdet frem i Foredragsform; og idet der afholdtes flere Møder, blev der Lejlighed til at belyse de enkelte Spørgsmaal ret indgaaende. Planen for Møderne blev da lagt saaledes, at det første skulde give Meddelelse om Kirkesagen, som den staar i Øjeblikket, hvornæst det andet Møde skulde belyse det Grundprincip om Nødvendigheden af at bringe Sognene ned paa en Størrelse omkring 10,000 Mennesker, medens endelig det tredje skulde belyse Sagen ved at kaste Blikket fremad. Det første af disse Møder blev afholdt i Koncertpalæet den 25. Januar, og vi bringe nedenfor de tre Foredrag, som bleve holdte ved denne Lejlighed.

Kirkesagen i Aaret 1898.

Af Pastor FRIIS HANSEN.

Naar jeg her i største Korthed skal give en Oversigt over Arbejdet for Kirkesagen i 1898 og Sagens lykkelige Fremgang i dette Aar, vil jeg samle dette under 6 Hovedpunkter. Og som det første af disse nævner jeg, at Antallet af Hovedstadens Præster i 1898 er blevet forøget med fire, hylket svarer til,

at der blev indviet to nye Kirkelokaler, Sognekirken ved Rolighedsvej (St. Thomas' Kirke) og St. Marias Kirkesal paa Vesterbrogade. Endnu en tredje Kirke blev fuldført, i Sundby, saa den ved Aarets Slutning stod færdig til Indvielse. Og det er at haabe, at Forhandlingerne om Udskillelse af et Sogn dertil kunne føres lykkeligt til Ende med det første, saa at ogsaa denne Kirke snart kan indvies og tages i Brug.

Der blev i Aarets Løb nedlagt Grundstenen til 3 nye Kirker, nemlig Præsternes Kirke i Dybbølsgade, Brorsons-Kirken ved Nordvestvej og St. Andreas' Kirke ved Gothersgade. Og yderligere kan tilføjes, at man fik Tegningerne færdige til 5 andre Kirker, hvis Opførelse forhaabentlig kan paabegyndes i dette Aar.

Fremdeles er der erhvervet 6 nye Kirkegrunde. Fire af disse har man købt, nemlig en ved Nordvestvej (Brorsonskirken), to paa Vesterbro, nemlig i Saxogade og paa Vesterbros Torv, og kort før Jul „Sortedamslund“ ved Ryesgade; de to andre ere skænkede af to Grundejere. Tidligt paa Aaret erholdt den frederiksbergske Komité som Gave en Grund paa Bergersvej, c. 3000 □ Alen stor, og senere paa Aaret modtog Kirkefondet en lige saa stor Grund paa Østerbro (ved Kalkbrænderivej), hvis Værdi er ansat til mindst 20 Kr. pr. □ Alen. Erhvervelsen af de nødvendige Grunde er en af de store Vanskeligheder. Thi idet de mange nye Kvarterer ere byggede, uden at man har udlagt eller sikret sig nogen Plads til Kirker, er det mange Steder næsten umuligt at finde en passende Kirkegrund. Og saa er Grundværdien tilmed steget saaledes, at det ogsaa synes uoverkommeligt at købe disse dyre Grunde. Kirkefondet har derfor betragtet det som en Hovedopgave nu ved Arbejdets Begyndelse at søge at erhverve de fornødne Byggegrunde i alle de Bydele, hvor Kirker behøves, hvilket dog endnu kun er lykkedes de ovennævnte 6 Steder. Men desuden har man ogsaa begyndt at henvende sin Opmærksomhed paa Byens Yderkanter, hvor Bebyggelsen endnu kun er i sin Begyndelse. Det vilde være ønskeligt, om man her i Tide kunde erhverve de nødvendige Kirkegrunde. Imidlertid bliver Opgaven saaledes overmaade stor. Og man forstaar da, at ligesom Kirkefondet har modtaget den ovennævnte Gave med stor Glæde, saaledes nærer man et levende Ønske om, at hvad saaledes er smukt begyndt, maa finde Efterligning, og at Grundejere flere Steder maatte findes

villige til at afgive et Areal til en fremtidig Kirke og saaledes støtte Kirkesagen paa en overmaade værdifuld Maade.

Allerede i 1897 grundedes af Kirkefondet et særligt Fond for Lønning af Præster og Drift af Kirkerne. Dette Lønningsfond, som ved Udgangen af 1897 kun ejede 500 Kr., er i 1898 bragt op til 12—13,000 Kr. Vi staa her overfor en anden meget vanskelig Opgave i Kirkesagen. Thi man maa ikke tro, at Opgaven er løst, naar de nye Kirker ere færdige. Man er da stillet overfor den Vanskelighed, at der savnes tilstrækkelige Midler til at bekoste Kirkernes Drift og lønne Præsterne, idet de nuværende Indtægtskilder dertil langt fra ere tilstrækkelige, naar de store Sogne blive delte. Og det maa da blive en af Kirkefondets Hovedopgaver at træde hjælpende til i saa Henseende, foreløbig for Overgangsaaarene, men muligvis ogsaa for den følgende Fremtid. Og hvis der blot paa den Maade skal skaffes et aarligt Tilskud paa 5000 Kr. for hver af de Kirker, Kirkefondet opfører, kan det let blive til en saa stor Opgave, at den muligvis bliver nok saa svær at magte som selve Opførelsen af Kirkerne. Det er herpaa, at det af Kirkefondet fremsatte Ønske om at maatte faa nogen Indflydelse ved Valget af Præsterne ved disse, er støttet. Jeg tror, at man undertiden har misforstaaet dette, som om det alene var begrundet paa, at Kirkefondet skaffede Midler til Kirkehusenes Opførelse. Men dette forholder sig ikke saa. Kirkefondet har udtalt, at man kun tænkte sig at anmode om en saadan Indflydelse, for saa vidt og saa længe Kirkestyrelsen ønskede at modtage saadanne aarlige Tilskud fra Kirkefondet. Og hvorledes man ellers tænker derom, saa synes det dog, som om det vanskeligt kan nægtes, at der er noget rimeligt og retfærdigt i et saaledes begrundet Ønske. — Det er jo let at se, at denne Opgave kan blive meget besværlig at løse i Længden, og med dette for Øje er det omtalte Lønningsfond stiftet. Selvfølgelig magter det i sin nuværende Størrelse ikke meget. Men vi haabe, at det vil vokse. Nylig er der tilfaldet det en Arv paa op imod 10,000 Kr., og saadant kunde muligvis ske oftere. Iøvrigt skal dog bemærkes, at saa længe Kirkefondet staaer med en saa overvældende Mængde Krav om nye Kirker, maa Forøgelsen af Lønningsfondet træde i anden Række. I de nærmeste Aar vil Hovedmængden af de Midler, der lægges i Kirkefondets Haand, gaa til nye Kirker og til

Driften af Distriktskirker; først senere kunne vi sætte mere Kraft ind paa Bestræbelsen for at forøge vort Lønningsfond.

Sluttelig skal jeg meddele en Fortegnelse over de Gaver, som i 1898 ere skænkede til Kirkesagens Fremme, og vil da først nævne de Indsamlinger, som arbejde uden direkte Forbindelse med Kirkefondet. Deres Aarsindtægt af kontante Gaver har været følgende:

St. Andreas Kirken	69,500 Kr.
Præsternes Kirke (medregnet en Kvindeindsamling)	26,300 —
Kirken i Istedgade	12,000 —*)
Foreningen for Opførelse af smaa Kirker	16,500 —
Den frederiksbergske Indsamling (kontant 7500 + en Grund 3500)	11,000 —
Pastor Ostenfeldts Indsamling	2,000 —
Hellerup Kirke	26,000 —
	<u>163,300 Kr.</u>

De Indsamlinger, som arbejde i intim Forening med Kirkefondet:

En Kirke i Saxogade	20,160 Kr.
Nazarethkirken (medregnet en Kvindeindsamling)	16,100 —**)
Brorsonskirken (medregnet en Kvindeindsamling)	35,000 —
En Indsamling begyndt af Pastor P. Krag	5000 —
	<u>76,260 Kr.</u>

Kirkefondets Hovedkasse	42,000 Kr.
Store Bededagskollekten	30,000 —
Kirkegrund skænket af Enkefru Ohlsen	60,000 —
Til en Kirkeklokke i Gethsemane	1200 —

Indsamlet til Driften

i Nazareth	5506 Kr.
i Gethsemane	2303 —
i Kapernaum	1283 —
i Bethlehem	324 —
i Maria Kirkesal	5124 —
	<u>14,540 Kr.</u>

147,740 Kr.

224,000 Kr.

Ialt 387,300 Kr.

*) Denne Komité har desuden modtaget 5000 Kr. fra Kirkefondet.

***) Denne Indsamling har desuden modtaget 5000 Kr. fra Kirkefondet.

Da jeg for et Aar siden gav en Oversigt over Gaverne fra 1897 og kunde oplyse, at disse beløb sig til c. 225,000 Kr., hvad der omtrent var lige saa meget som der var indsamlet i alle de 6 foregaaende Aar tilsammen; da tillod jeg mig at udtale, at saa vidt det kunde skønnes, vilde 1898 give en endnu større Indtægt. Dog tænkte jeg ikke, at Gaverne vilde vokse saa mægtigt. Atter have vi oplevet i denne velsignede Sag, at Herren giver langt ud over, hvad vi forstaa at bede om. I disse to Aar, siden Kirkefondets Stiftelse, er der til hele Kirkesagen indkommet i frivillige Gaver over 600,000 Kr. Og hvis vi i indeværende Aar faa lige saa meget som i det forløbne, bliver det i de tre Aar 1897—99, 18-Tallets tre sidste Aar. 1 Million Kroner. Vi undres over, at Herren lader sit Værk lykkes saa stort og takke ham med frydefuldt Sind. Hvad der alt er naaet, betyder, at der er gjort et stort Skridt fremad mod Opgavens Løsning. Og dernæst betyder det ogsaa, at det nu i nogen Maade begynder at lykkes at vinde alle oprigtige Troende i vor Kirke for denne Sag. Endnu er dette ikke naaet. Endnu er der sande Kristne, som enten staa tvivlende eller uforstaaende. Men deres Tal er blevet mindre. Og naar vi vinde dem alle, da skal hele Kirkesagen lykkeligt fuldbringes.

Men jeg tilføjer, at denne store Fremgang er ogsaa for en stor Del begrundet deri, at Menigheden har faaet en Forstaaelse af, at Sagen er dens, at, om man muligvis havde haabet Hjælp fra andre Sider, er det faktiske Forhold nu bleven det, at Kirkesagens Løsning beror paa Menigheden og dens Offervillighed. Og jeg tror, at dette er det lykkeligste. Kirkenøden i vor Hovedstad er jo kun en Gjentagelse af den Kirkenød, som den moderne Storstadsudvikling har frembragt mange Steder. Derfor har man ogsaa Erfaring for, hvorledes den bedst kan afhjælpes. Bestræbelserne derfor have væsentlig gaaet i to Retninger, enten har Staten og andre offentlige Institutioner taget Sagen paa sig med Støtte fra Menigheden, eller Menigheden har taget Sagen paa sig med mer eller mindre Støtte fra Staten. Men al Erfaring gaar ud paa, at kun ad den sidste Vej kan Opgaven løses; Staten har alle Steder vist sig ude af Stand til at løse den. Det er særlig i det protestantiske Tyskland, man har fulgt den førstnævnte Vej. F. Eks. i Berlin er der dertil i de senere Aar udgivet mange Millioner. Og der er vundet en Del i Berlin, dog

er der endnu paa mange Maader Kirkenød, og hvad værre er: der synes at være meget ringe Udsigt til, at der kan opnaas noget til Afhjælpning af den skrigende Kirkenød i mange af Tysklands andre Storstæder, af hvilke f. Eks. Hamborg i kirkelig Henseende er langt værre stillet end København. Anderledes er Sagen lykkedes i England og Skotland, hvor Storstadsudviklingen ellers har været endnu mere voldsom. Men saa mægtigt de store Byer der ere voksede, saa har Kirken kunnet følge Udviklingen, og kan det den Dag i Dag, og det ikke alene et enkelt Sted, men næsten alle Steder. Og Forklaringen er ene den, at i Skotland og senere i England have Kirkens Mænd i Tide faaet Øje paa den Kraft, den Stormagt, som var i Stand til at løfte denne tunge Opgave, den levende Menigheds Kærlighed til Guds Rige. Dette synes for et verdsligt Blik noget ringe, og navnlig noget meget usikkert og upaalideligt, og uskikket til igennem Tiderne at bære store Samfundsopgaver. Det er noget aandeligt, og derfor anse mange det som noget luftigt, noget omskifteligt og ubestandigt, ligesom menneskelige Stemninger og Følelser. Men atter her er det bleven bekræftet, at de aandelige Kræfter ere de stærkeste, og at den Kirkestyrelse, som alene vilde stole paa de verdslige Magters Tilsagn om Penge, „holdt Kød for sin Arm“ og kom til kort, medens den Kirkestyrelse, som lagde Sagen over paa Menigheden i Tillid til, at det aandelige Liv i denne vilde bære den, saa Kirken udvikle sig herligt.

Derfor ville vi heller ikke beklage, at Kirkesagen hos os er kommen til at hvile paa Menigheden, eller at der stilles saa store Krav til vor Menighed, tværtimod. Vi nære slet ingen Tvivl om, at den Herre Jesus Kristus vil give sit Folk baade Kærlighed og Midler til at magte Sagen. Og vi vide, at han, som sagde: „Saligt er det at give hellere end at tage“, velsigner den Menighed, som af Kærlighed til ham og hans Rige bringer Offre: aandelig Velsignelse, indvortes Styrkelse for den, som giver Herren sit Gods, sit Guld.

Saa ønske vi da blot, at alle sande Guds Børn i vor Kirke maa lære at forstaa: Kirkesagen er vor Sag. Da vil den rige Velsignelse, som hidtil har fulgt Arbejdet, blive over det, indtil Værket er fuldført.

Vesterbros Deling i smaa Sogne.*)

Af Provst TH. LEVINSEN.

Naar her i Aften tales om Københavns Kirkesag for Øjeblikket, da er det naturligt, at der ogsaa kommer til at lyde en Røst fra St. Matthæus' Sogn, fra Vesterbro, thi netop der brænder Kirkesagen for Øjeblikket. Og det er naturligt, at denne Røst kommer til at lyde ved mig, thi „den, som har Skoen paa, ved bedst, hvor den trykker“; og jeg har nu snart i 10 Aar været Sognepræst der og erfaret, at det kan trykke. Jeg har derfor ment, at jeg ikke burde undslaa mig for at efterkomme den Opfordring, som Københavns Kirkefond har rettet til mig om at udtale mig ved denne Lejlighed. Men naar det saa hedder i Programmet, at jeg skal tale om „Vesterbros Deling i smaa Sogne“ — ja, om De nu synes, at jeg gør det, det er en anden Sag, thi det kommer jo an paa, hvad man forstaar ved smaa Sogne. Jeg læste forleden en Bog af den engelske Biskop Ingram om Forholdene i Øst-London, der som bekendt er en meget fattig Bydel; han taler deri om, at der findes Sogne saa store som paa 10—17000 Mennesker, han betragter sligt som usædvanlig og utilbørlig store Sogne; men de Sogne, som vi paatænke og kalde smaa, ere netop af en lignende Størrelse, nemlig 10—14000 Mennesker. — Overhovedet er det jo ofte en Skønssag og oftest en Vanesag, hvad man kalder store og hvad smaa Sogne; og mange gøre sig slet ikke rigtig Rede for, hvad de Størrelser, man taler om, egentlig vil sige. Det sker mig saaledes ret jævnlig, at Folk sige til mig: „Det er nok et meget stort Sogn, De er Præst for; hvor vidt strækker det sig egentlig?“ Naar jeg saa svarer: „Fra Gyldenløvesgade til Kalvebodstrand og fra Vestervoldgade til Rahbeks Allé“, bliver man overrasket og spørger videre: „Hvor mange Mennesker antager De

*) Da jeg i dette Foredrag har haft Lejlighed til vidtløftigere at udvikle mit Standpunkt i Kirkesagen, kan jeg forhaabentlig spare mig en nærmere Gendrivelse af forskellige fuldstændige Fejlslutninger angaaende min (og det herunder sorterende Klokkerkontors) Stilling til Kirkesagen, hvortil man har taget Anledning af Pastor Ussings Artikler i forrige Nr. Jeg sparer mig dette saa meget hellere, som jeg tror, at vi helst bør holde personalia ude af den offentlige Drøftelse.

Th. Levinsen.

nu, at der er i det Sogn?“ Jeg svarer: „Omtrent 70,000, snarere flere end færre, thi allerede i 1895 var der 63,630.“ Atter bliver man overrasket, men jeg har lagt Mærke til, at den sidste Overraskelse almindelig ikke er saa stor som den første, ganske ligefrem af den Grund, at de fleste ikke have nogen klar Forstaaelse af, hvad 70,000 (eller lad os for Sammenligningens Skyld blive ved 63,000) Mennesker vil sige. Jeg tilføjer derfor gerne: „Det vil sige, omtrent lige saa mange som hele Lollands Indbyggerantal, eller som alle Fyens Købstæder, eller som alle Sjællands Købstæder“; men mest overrasker det almindelig, naar jeg tilføjer: „Det vil sige, $\frac{1}{34}$ af Danmarks Indbyggere; ligesom man regner, at hvert 4de Menneske er en Kineser, saaledes kan man ogsaa regne, at hver 34te Dansker er af St. Matthæus' Sogn. — Her have vi en anskuelig Maalestok for Tallet. Men lad os nu tillige huske paa, at disse 70,000 ere ikke blot Tal eller Numre, men Mennesker, — saa faar Tallet igen et andet Udseende for dig. Tænk dig, at du staar i en af vore Gader med dens mange tætbefolkede Huse, især en Aftenstund, naar Vrimlen paa Gaden er tagen af og ikke drager Opmærksomheden til sig; naar du da ser op ad disse Huse med deres mange Lejligheder bag de forskellige oplyste Vinduer, da er det jo forunderligt at tænke paa, hvor mange forskellige Liv der leves derindenfor. I den ene Lejlighed hersker der Velstand, i den anden er den bitre Nød til Huse. I den ene Lejlighed er der Glæde, i den anden, maaske lige ved Siden af, er der dyb Sorg. I den ene Lejlighed fødes et Barn til Verden, i den anden strider et Menneske den sidste Strid. Tænk dig de 70,000 fordelte i Familier, hver gennemsnitlig bestaaende af Mand, Hustru og 2 Børn; det giver 17500 Familier. Men nu er det jo ikke blot Lejligheder med Familier, men Enkeltmennesker, hver med sin Sorg, sin Glæde, sin Fristelse, sin Længsel, sin Sjæl, — alle forskellige, men dog fælles i det ene, at hver af dem trænger til Gud Herren. Og saa have vi, Gud være lovet, en Herre, som tænker paa hver en af dem og vil have ham i sit Rige. Men saa skal der ogsaa bringes dem Budskab derom. Og vi bringe Budskabet i Kirken til dem; der komme der. Men de mange andre, de, som ikke kunne komme der, fordi de ere gamle og syge, — og de, som nok kunde komme, men dog ikke komme? Jeg siger atter: det er Men-

nesker, men Mennesker midt i en stor By med dens ejendommelige Forhold og Adspredelser. Og hvad det vil sige, forstaa især de iblandt om, som have tilbragt en Del af deres Liv paa Landet og siden ere komne til at bo herinde. Derude mødte der os i Naturen atter og atter det, som saa umiddelbart henedede vor Tanke paa Skaberen og Opholderen: Jorden, Markerne, Skoven, Havet der bagved, Himlen derover. Herinde se vi næppe det, for hvad der er Menneskers Værk, — se næppe Jorden for Asfalt eller tilhugne Brosten, se næppe Himlen for de taarnhøje Huse, næppe Maanen og Stjernerne for Gadebelysningen. Og naar saa et Menneske gribes af et Herrens Ord, -- ja, derude paa Landet kan han næsten ikke faa Lov til at slippe det igen; men herinde i al den Travlhed og Forstyrrelse, her kan han næsten ikke faa Lov til at holde det fast og være i Stilhed med sin Gud og Herre. Det er 70,000 Mennesker, — hvor er der ikke mange Opgaver, Pligter for Præsten

Ja, men *hvor er det muligt, at Præsterne kunne overkomme Gerningen iblandt disse mange?* Der er et Svar, og det er uhyre sørgeligt: det kan kun gaa under de nuværende Forhold, fordi Befolkningen er bleven afvænnet med at stille de Krav til Præsterne, som de ellers stille til dem Landet over, hvor der er noget Kristenliv, — vilde de stille tilsvarende Krav til os om præstelig Betjening herinde, da vilde vi Præster snart være slaaede ihjel af Overanstrengelse; det kan være svært nok for os at holde ud under de Krav, som stilles til os. Jeg tænke saa ofte paa, at da jeg tiltraadte mit Embede her, da turde jeg ikke tilbringe den første Nat uden at have mit Berettelsestøj i Orden; jeg var saa godt som vis paa, at jeg vilde blive kaldt ud til en eller anden døende. Det vilde jo ogsaa være meget naturligt i et Sogn, hvor der aarlig dør 5—600 Mennesker over 15 Aar. Men snart erfarede jeg, hvorledes her Menneske dør efter Menneske, uden at Præsten ved noget derom, før han faar Dødsattesten. Og dette er jo kun en enkelt Del af Gerningen.

Men Sagen har en endnu alvorligere Side: *den nuværende Tilstand fremhjælper ligefrem, at Befolkningen fjernes fra Præsterne* og hvad de tilstræbe, idet vi Præster, og navnlig Sognepræsten, paa hvem det overvældende administrative Arbejde er lagt, ere stillede saaledes, at det næsten kun er ved Ordets Forkyndelse, at vi kunne drage til (altsaa væsentlig kun

dem, som søge did), imedens vi iøvrigt kun kunne gøre lidet ved den Hovedside af vor Virksomhed, som er at søge det tabte. Ja, ogsaa dem, som søge os udenfor ved Ordets Forkyndelse, maa vi ofte næsten mere vise fra os end drage til os. Folk komme til Sognepræsten om Attester og om Ordning af kirkelige Forretninger; og det kan give Anledning til at knytte mangt et Baand; hos os maa vi væsentlig henvise sligt til Klokkerkontoret. End værre, naar de ønske os til kirkelige Handlinger: Hjemmedaab og Berettelse, og vi ofte maa henvise dem til at faa disse Handlinger forrettede hos andre. Saa ofte maa vi sige: „Jeg har ikke Tid! jeg kan ikke overkomme det! Maa jeg bede Dem om at gaa til den og den.“ Og det forstaas ikke altid, men misforstaas ofte som Ligegyldighed, Kulde, Fornemhed o. lign. Og ogsaa mange, som have noget paa Hjerte, som de gerne vilde tale med Præsten om, holdes borte ved Tanken om Præstens optagne Tid, — eller de komme til hans Venteværelse, men gaa atter bort, da de finde det fuldt optaget, — eller de vente og komme ind til Præsten, men føle, at de maa være saa korte som mulig, da der er saa mange andre, der imens maa vente. Kort sagt, Befolkningen afvænnedes med at søge til Præsten. — Men naar jeg taler om dette, maa jeg tillige fremhæve en anden Side af Sagen, for at De ikke skulle faa et falsk Billede af Forholdene. Man hører det jo stundom skildret, som om Kirken og Præsterne kun vare Genstand for Folkets Had og Foragt. Dette svarer aldeles ikke til de virkelige Forhold. Tværtimod møder der os en gennemgaaende Pietet, Tillid og Venlighed, som er saa meget mere værd, naar man betænker al den Mistænkeliggørelse og Bagtalelse, hvormed man fra anden Side søger at nedbryde Tilliden til Præsterne. Biskop Ingram fortæller i sin førnævnte Bog om Øst-London om, hvorledes de dér maa søge at overtale Folk til at lade deres Børn døbe og konfirmere; hos os er sligt Undtagelser i Forhold til en stor Iver navnlig for Hjemmedaab og Konfirmation, og de borgerlige Ægteskaber ere i Forhold til de kirkelige kun et ringe Tal, der endda i de senere Aar ere gaaede betydeligt ned. Ingram fortæller ogsaa om, hvorledes de i London ved Husbesøg maa passe paa at faa Foden stukket indenfor Døren straks, naar den aabnes, for ikke at faa Døren smækket i igen; hos os er det helt anderledes: Folk vise sig gennemgaaende glade ved det,

naar vi Præster kunne komme og tale med dem, og vi kunne komme vidt med dem ved lidt venlig Imødekommen. Naar jeg gaar bort fra Husbesøg hos Smaafolk, er det gennemgaaende med en dobbelt Følelse: dels Glæde over den Venlighed, som har mødt mig, men dels tillige Bedrøvelse over, at min saa stærkt optagne Tid forhindrer mig i at benytte disse gode Lejligheder saa meget, som jeg gerne vilde. Thi Pietet er jo endnu ikke Kristendom; men den giver godt Haab om, hvad der kan udrettes, naar Forholdene blive bedre.

Hvad er der nu gjort, og hvad kan der gøres for at faa bedre Tilstande? Først det første, thi vi svæve jo ikke i Luften, men staa paa historiske Forudsætninger. Da jeg var udnævnt til Præst for St. Matthæus' Sogn, maatte jeg straks forstaa, at en Hovedopgave for mig var at arbejde for Sognets Deling. Sagen har imidlertid sine ganske særlige Vanskeligheder i St. Matthæus' Sogn, blandt andet den, at Befolkningen dér er fordelt saaledes, at der vel er enkelte velhavende Dele, men at Hoveddelen af Sognet, og det navnlig den tættest befolkede, er saa daarlig stillet i pekuniær Henseende, at det foreløbig synes umuligt, at den selv skulde kunne bære de Byrder, som følge med en Udskilning i selvstændige Sogne. Foreløbig tog Regeringen Sagen i sin Haand ved at nedsætte den store Kommisson for at fremme Sagen ad Lovgivningens Vej; foreløbig maatte jeg altsaa vente og nøjedes med at udvirke Tilladelse til paa egen Bekostning at antage en ordineret Medhjælper, hvorved Sognet fik en Præst mere. Vi kende alle, hvorledes Kommissionens dygtige Arbejde strandede. — Men saa, da alt syntes at glippe, rykkede de frivillige frem: i første Række „Udvalget for Kirkesagens Fremme“ og siden „Københavns Kirkefond“. Udvalget tilbød at opføre en Hjælpekirke og lønne en Præst derved. Vi enedes om, at den mest kirke-tiltrængende Del af Sognet maatte være Egnen ned mod den gamle Jernbanevold. Her byggedes saa *Gethsemanekirken*, en tarvelig og mindre Kirke, dog større og bedre bygget end Udvalgets tidligere opførte Kirke; til den henlagdes et Distrikt paa c. 10,000 Mennesker; ved den ansattes først en, saa to Præster, der lønnes af Kirkefondet. I det sidste Aar have dens Præster indsamlet til en Kirkeklokke og til at faa Kirkebygningen forbedret, saa den maaske kan blive Sognekirke med Tiden; en Hovedvanskelighed

er imidlertid Distriktets Fattigdom, der foreløbig næppe selv vil kunne bestride Kirkens Drift og hvad dertil hører. — Det næste Skridt blev, at Stiftsprovst Paulli var saa venlig paa min Opfordring at stille sig i Spidsen for en Komité for at forsyne St. Matthæus' Sogn med 2 Kirker til. Den ene af disse Kirker kom vi lettere til, idet vi ved Henvendelse til Komiteen, som indsamler Bidrag hos *danske Præster* til Opførelsen af en Kirke i København, opnaaede, at denne Kirke bliver opført som Sognekirke for den vestlige Del af Vesterbro, som nu trænger mest til en Kirke. Denne Kirke er jo allerede under Opførelse og haabes indviet i dette Efteraar; den præsenterer sig allerede som en smuk monumental Bygning og bliver antagelig Kirke for et Sogn paa 11,000 Mennesker, hvorved dog er at bemærke, at dette Sogn for Tiden er under stærk Bebyggelse, saa Indbyggerantallet snart vil stige betydeligt. Tillige har fornævnte Komité virket for at tilvejebringe Tegninger, Byggegrund og Penge til Opførelse af en smuk Kirke i den modsatte, østlige. Del af Sognet, *Istedgade Nr. 2*; men der trænges endnu til mange og store Bidrag, før denne Kirke kan ventes opført. Naar dette gennemføres, vil der altsaa være tilvejebragt en 4-Deling af St. Matthæus' Sogn. — Men der er Haab om mere. Herom kan jeg dog paa Sagens nuværende Standpunkt kun udtale mig mere forbeholdent, da Sagen nemlig endnu ikke er afgjort fra Kirkestyrelsens Side. Kun dette altsaa endnu. En mere privat Komité har købt en Grund i *Saxogade Nr. 13* og tilbudt at tilvejebringe Midlerne til Opførelsen af en Kirke dér paa Betingelse af, at denne faar et Sogn, paa ikke over 10,000 Mennesker. Grunden er kun mindre ud til Saxogade; der skulde saa anbringes en smuk Facade med Indgang efter en foreliggende Tegning, medens den egentlige Kirke kom til at ligge mere tilbage, hvor Grunden udvider sig. Og Kirkefondet har købt en Ejendom paa Sydsiden af *Vesterbros Torv* i Haab om der at faa bygget en Kirke, om hvilken man har tænkt sig, at den skulde have en smuk og stilfuld Facade ud til Vesterbrogade, der ellers er saa tom for Kirker. Lykkes dette, vil der derved være tilvejebragt en Deling af det nuværende St. Matthæus' Sogn i 6 Sogne paa 10—14,000 Mennesker. Altsaa, naar vi gaa ud fra den indre By: først Istedgades Kirke, saa Vesterbros Torvs Kirke, saa Gethsemanekirken og Saxogades Kirke, saa St. Mat-

thæus' Kirke og endelig Præsternes Kirke. — Naar jeg hidti ikke har nævnet St. Marias Kirkesal, er det, fordi denne ikke er bestemt til at blive Sognekirke, men blot til at forberede Opførelsen af Kirkerne i Istedgade og paa Vesterbros Torv ved at samle Menighedskredse, som kunne virke for og siden faa Hjemsted i disse Kirker, hvorefter det saa er Meningen, at St. Marias Kirkesal skulde ophøre som Kirkelokale og blive et Slags Menighedshus for Vesterbro.

De ville af det her udviklede se, at *et mægtigt Arbejde* er i Gang, og at man fra forskellige Sider mødes om at komme Vesterbro, som ikke kan hjælpe sig selv, til Hjælp, — og at lykkes det at gennemføre denne Plan, saa vil derved det hidtil saa kirkefattige Vesterbro have faaet en god kirkelig Udstyring. De ville tillige se, at hvad der paatænkes, er *ikke hvad der almindelig forstaas ved Smaakirker*. De ville vel blive mindre end man almindelig byggede tidligere, dog ikke saa smaa endda; og er det saa, at vi i de store Kirker fornemme: her er løftende at være! have vi saa ikke ogsaa fornummet, at der netop i de mindre Kirker kan være noget, der stemmer Sjælen til et! her er godt at være! De ville vel blive tarveligere end de ældre Kirker, men derfor dog ikke tarvelige Kirker, ikke Jernkirker o. lign., tværtimod haaber man, at det skal blive virkelig stilfulde Bygninger, fra regnet Gethsemanekirken, som man dog ogsaa tænker at forskønne. De ville vel for en Del komme til at ligge ikke frit, men i Gadelinjen, dog dette kan ogsaa gøres kont; blandt andet ville de, som have været i Rom, vide, at flere af dens prægtigste Kirker ligge i Gadelinjen. Og fremfor alt skulle vi jo huske paa, at det her gælder noget vigtigere end blot Skønhedshensyn. Men endelig ville de se, at her er Tale om en Sag, som kræver store Midler, store Bidrag, store Ofre. Derfor, naar her tales om Kirkesagens Stilling i Øjeblikket, saa skal her ogsaa tales om *Kirkesagens Stilling i dig*.

Der er som bekendt noget, som hedder Egoisme, Egenkærlighed, og som har sit klassiske Udtryk i Kains Ord: Mon jeg være min Broders Vogter? Dertil kende vi alle, men vide ogsaa, at det er noget, vi bør bekæmpe, især hos os selv. Men Egoismen vil gerne tage en kristelig Forklædning paa; saa siger den: Jeg har nok med at tænke paa min egen Sjæls Salighed. Ja, der kan være Tider i vort Liv, hvori dette alene optager

os helt, og bør det. Men dog, kunne vi ret tænke paa vor egen Sjæls Salighed uden ogsaa at tænke paa de andre? De høre jo ogsaa til i det Kærligheds-Rige, vi gerne vilde tilhøre.

Naar vi da ere enige om, at der bør gøres noget, — saa er den daarligste Vej jo den: blot at kritisere, hvad der gøres, og intet gøre selv. Imidlertid kan der jo være forskellige Meninger om en Sag; og lad os da høre nogle af de Indvendinger, der fremføres. Der spørges saaledes: „*Harde det nu ikke været bedre blot at ansætte flere Præster?*“ Ja, dette er selvfølgelig ogsaa en Sag, og den er ogsaa fremmet saaledes, at der nu i St. Matthæus' Sogn er 5 Præster flere, end da jeg kom for 10 Aar siden. Men saa maa der ogsaa Kirker som Centrere for Ordets Forkyndelse og for Menighedens Samling; ikke mindst for dette sidste, thi selve Oprettelsen af en Kirke har en menighedssamlende Virkning paa mange, som hidtil ikke kom. Atter spørges der: „*Harde det da ikke været bedre kun at tænke paa Opførelsen af een Kirke ad Gangen?*“ Ja, dette er den naturlige Vej under normale Forhold, at naar et Sogn er blevet for stort, saa deler man det i to; men til at blive staaende derved, ere vi komne for langt ud i det anormale, idet St. Matthæus' Sogn er blevet saa stort, at selv om vi delte det i to eller tre Sogne, saa staa vi fremdeles ved Sogne paa c. 25,000 Mennesker hvert, altsaa saadanne Sogne, som det almindelig indrømmes om, at de bør deles paany; hellere maa vi derfor tage hele Sagen op straks i Sammenhæng. Og hertil kommer endnu et saare vigtigt Punkt: vi staa ikke helt paa bar Grund, helt frit overfor hvilken Vej vi ville gaa; men vi staa med et anormalt stort Sogn, hvis Deling vi ikke alene kunne magte; fra deres Side, som synes nærmest til at hjælpe, gaar Svaret væsentlig ud paa: vi kunne ikke! Men saa møder der os fra forskellige Sider Tilbud om: vi ville hjælpe eder med dette og med dette! [Have vi saa Lov til at sige: nej, Tak? Jeg synes det ikke. Hermed skal naturligvis ikke være sagt, at vi skulde være nødte til at tage imod alle de Forslag, som kunne stilles, at f. Eks. Kirkefondets Plan skal blive fulgt i et og alt. Det vilde, som før bemærket, endnu være for tidligt at udtale mig om det. Der er adskillige Hensyn, som en Folkekirkes Styrelse maa tage, og som vi maa være glade ved, at den tager, selv om mere udenforstaaende ikke forstaa det straks. Ogsaa jeg

kan tænke mig flere Modifikationer, som ville blive fornødne. Men i Hovedsagen vil Udviklingen nok komme til at gaa i den angivne Retning.

Naar der saa spørges: „Men har De tænkt paa *Vanskelighederne*?“ Ja, jeg har tænkt paa dem og tænker daglig paa dem og vil fremdeles komme til at tænke paa dem, thi jeg kan sige mig selv, at om jeg bliver i Live og faar Kræfter til at blive, hvor jeg er, vil jeg i høj Grad faa dem at føle i de kommende Aar, jeg og flere med mig. Der er uhyre Vanskeligheder, og det mange flere og større, end de fleste tænke paa: Vanskeligheder ikke blot med at faa Bidrag til Kirkernes Opførelse, men endnu større Vanskeligheder med at skaffe Midler til deres Drift og til Præsternes og Kirkebetjentenes Løn, — Vanskeligheder med under saadanne Forhold at holde det alt bestaaende Menighedsarbejde paa Fode, — og saa andre Vanskeligheder, som ikke mindst vi ved St. Matthæus' Kirke ville faa at føle, særlig i de vanskelige Overgangs-Aar, til Forholdene blive kirkelig normale. — Men jeg har ogsaa tænkt paa, at der for Kristne tillige er noget andet at tænke paa end Vanskeligheder, dette nemlig: *Er det ret for Herren?* Og her maa vi dog sige, at c. 10,000 Mennesker eller noget mere til et Sogn er rigeligt; det anses det jo dog for rundt omkring ellers her i Landet og i Udlandet; tænk f. Eks. paa, hvad vi for lidt siden hørte, at i Øst-London anses sligt for altfor store Sogne. Og 10,000 Mennesker eller noget mere bør være nok til at kunne holde en Kirke i Drift; det ere de ganske vist ikke for Øjeblikket, men saa faa vi at se at blive bedre kristne og forstaa vor kristelige Forpligtelse. Og i Overgangstiden, til det bliver normalt, maa der skaffes Hjælp ved Kirkefondet o. lign. — *Er det ret for Herren?* Saa er det rette for os ikke at bæve tilbage for Vanskelighederne, men vove Springet ud paa Dybet i Tro til Herrens Forjættelser. Og der er to opmuntrende Ord af Kristenmennesker, som ofte rinde mig i Hu. Det ene er af en Missionær, som i Aarhundredets Begyndelse virkede ovre i Asien og arbejdede 6 Aar, inden han naaede til at døbe sin første omvendte. Da man i denne Ventetid spurgte ham, hvilke Udsigter der var for hans Mission, svarede han: „Udsigterne ere „all right“, saa lyse som Guds Forjættelser.“ Ja, saa lyse som Guds Forjættelser; de tilsige os ikke, at det skal gaa uden

Vanskeligheder for hans Børn; men de forjætte, at Herrens Værk skal lykkes underfuldt. Og det andet Ord er William Careys bekendte: „Vent store Ting af Gud, og forsøg store Ting for Gud.“ — Saa har jeg ogsaa tænkt paa, at *Guds Gerning har sine Tider*. Der er særlige Tider, hvori Gud vil have særlige Gerninger frem, og da gælder det om, at hans Børn forstaa dette og benytte Tiden. Og her forekommer det mig, at der aabenbart er kommen blandt os en Kirke-Byggetid, som maa benyttes. — Saa bør vi ogsaa betænke, at Vanskelighederne i denne Sag blive næppe mindre, men snarere større ved at vente; thi Sognet vokser stadig og vil med Tiden stille flere Krav; det paatænkte Sogn om Præsternes Kirke vil vist i Løbet af nogle Aar blive saa stort, at der vil blive Tale om ny Deling; mellem Kalvebodstrand og Sønder-Boulevard vil der vist snart skyde et nyt og stort Bykvarter op, som vil kræve at blive et Sogn; og endelig vil der snart finde en stærk Bebyggelse Sted af Kvarteret mellem Reventlowsgade og Vestervoldgade, som da vist ogsaa vil begære sin Kirke. Lad os da i Tide tage fat paa, hvad der nu ligger for, at Arbejdet ikke skal blive helt uoverkommeligt. Er det end allerede stort, saa lad os vente store Ting af Gud og forsøge store Ting for Gud.

Københavns Kirkesag og det københavnske Kirkefond.

Af Biskop, Dr. SKAT RØRDAM.

I Tiden fra Reformationens Indførelse indtil 1849, altsaa i Statskirkens Dage, blev der i København opført 6 Sognekirker, som staa endnu, nemlig Holmens, Trinitatis, Garnisons, Citadellets, Frelsers og Frederiks Kirke paa Kristianshavn. Den sidste af disse, Frederiks-Kirken, blev indviet 1759. Efter den Tid gik der 100 Aar, i hvilke ingen ny Kirke blev opført, derimod blev den ærværdige og anselige Nikolaj Kirke nedbrudt i Løbet af denne Tid. Den var bleven stærkt ramponeret ved den store Ildebrand i 1795, men dog ikke mere, end at det efter Sigende kostede næsten lige saa meget at nedrive det tilbageblevne, som det kunde have kostet at restavrere den. Saaledes bar man sig ad den Gang.

Først i Aaret 1861 fik København sin næste Kirke, Johannes Kirken, hvorefter fulgte 7 andre: Stefans-Kirken, Hellig-Kors-Kirken, Jakobs-, Sions-, Povls-, Frederiks- (eller Marmorkirken) og Mattæus-Kirken. Den sidste af disse var Sionskirken, som blev indviet i Aaret 1896. Altsaa er der i 36 Aar opført 8 nye Sogne-Kirker i København. Og til disse vil forhaabentlig endnu i Aar komme „Præsternes Kirke“ yderst paa Vesterbro, der kan være færdig til Efteraaret, og i 1900 Andreaskirken og ventelig ogsaa Brorsonskirken paa Nørrebro. Saaledes vil der i Løbet af 40 Aar her i København være opført elleve nye Sognekirker. Desuden er der tilvejebragt de 4 Distriktskirker: Nasaretkirken, Getsemanekirken, Kapernaumskirken og Betlehems-kirken samt Marias Kirkesal. Hertil kommer saa endnu de nye Kirker, som i samme Tidsrum ere opførte paa Frederiksberg og i Sundby, og som i Virkeligheden høre med til København; men om disse har jeg i Aften ikke Tid til at tale.

Dersom nogen i 1861, da Johanneskirken blev indviet, havde sagt: inden 40 Aar ere gaaede, skal der i København være opført mere end dobbelt saa mange nye Kirker, som i alle de foregaaende 336 Aar, vilde han sikkert være bleven betragtet som den vildeste Fantast, med hvem ingen fornuftig Forhandling var mulig. Og dog er dette sket. Vi tør vel sige: „det er sket fra Herren, og det er underligt for vore Øjne!“

Men der er ogsaa en anden mærkelig Forskel mellem Kirkenes Opførelse fordum og i vore Dage. Alle de Kirker, som bleve byggede i Statskirkens Dage, bleve opførte paa *Kongens* (Statsmagtens) Initiativ, efter kongelig Befaling. Derfor hedder det ogsaa altid, at Kristian 4, Frederik 4 o. s. v. byggede den og den Kirke. Derimod ere alle de Kirker, som ere byggede siden 1849, opførte efter *privat* Initiativ. Og denne Forskel er ikke fremkommen ifølge Lov eller i Kraft af en Overvejelse, men den er kommen ganske af sig selv: man saa, at der var Trang til en Kirke; en Kreds af gode Mænd traadte sammen, udstedte Opfordring til at yde Bidrag, og saa blev Kirken bygget, i Reglen ganske vist ogsaa ved Bidrag fra Stat og Kommune, men overvejende dog ved frivillige Bidrag. Ogsaa de andre Kirker, som ikke ere blevne rejste netop ad denne Vej, skyldes det private Initiativ. Saaledes Frederikskirken, der skyldes en enkelt Mand, Tietgen, som i Aaret 1894 fuldførte denne Kirke,

hvis Grundsten var bleven lagt af Frederik 5 i 1749, men Bygningen blev af Mangel paa Midler opgivet, inden man havde naaet Halvvejen, og den laa hen som Ruin, indtil den nu endelig blev fuldført. En anden Kirke, Sionskirken, var en Gave til Sognepræsten ved Jakobskirken fra hans Menighed ved hans Sølvbryllup. Der er maaske aldrig givet en skønnere Sølvbryllupsgave. Det samme gælder ogsaa om Præsternes Kirke, hvortil Pengene ere indsamlede udelukkende blandt Danmarks Præster, og Brorsonskirken, hvortil Bidragene indsamles fra den Indre Missions Venner Landet over.

Men naar det nu i disse 40 Aar er gaaet saa glædeligt med Opførelsen af nye Kirker, kan man saa ikke slaa sig til Ro hermed og med at haabe, at Fremtiden vil fortsætte i samme Spor? — Ja, dersom Københavns Folkemængde kun voksede paa naturlig Maade, derved at der aarlig fødes flere, end der dør, saa kunde man nøjes hermed; men Ulykken er, at det gaar i København som overalt i vor Verdensdel i vore Dage, at de store Stæder have en mærkelig Tiltrækningskraft, de suge Mennesker til sig som i en Malstrøm fra hele Landet, især Arbejdere, som i den store Stad vente sig bedre Kaar end i deres Hjemstavn. Derfor er København vokset saa umaadelig i dette Aarhundrede. Paa Reformationstiden anslaa man dens Indbyggere til 10—20,000; Aar 1800 havde den 100,000, i 1860: 155,000 og 1895: 334,000. Nu har den sikkert omtrent 360,000 Indbyggere, saa at Folketallet er blevet langt mere end fordoblet siden 1860. Det har i de sidste 40 Aar haft en Tilvækst af i Gennemsnit omtrent 5000 Mennesker aarlig.

Naar man nu gaar ud fra, at Byens Befolkning indtil videre vil vedblive at vokse som hidtil med 5000 aarlig, hvilket kan antages med den højeste Grad af Sandsynlighed (i 1880—90 var Tilvæksten c. 8000 aarlig); og naar man endvidere gaar ud fra, hvad alle, der have kirkelig Indsigt, ville være enige om, at skal der være en nogenlunde forsvarlig kirkelig Omsorg for Folkekirkens Medlemmer, kan der ikke være mere end omtrent 5000 Mennesker for hver Præst, saa maa der, blot for at holde Skridt med Folketallets Tilvækst, bygges en ny Kirke hvert andet eller tredje Aar, alt eftersom Sognet skal være paa 10,000 Mennesker med to Præster, hvilket jeg anser for ubetinget heldigst, eller paa 15,000 Mennesker med tre Præster. Og derved

vilde der endda ikke være gjort noget for at afhjælpe den Kirkenød, der var arvet fra Fortiden, i hvilken Henseende vi desværre have arvet en stor Gæld, som de 8 Sognekirker, der ere rejste i de sidste 36 Aar, ingenlunde have kunnet klare.

Jeg kan bedst oplyse dette ved et talende Exempel. Den Gang Johannes-Sogn i 1861 blev oprettet, blev dertil lagt hele den Befolkning, som boede udenfor Nørre- og Østerport, 10—12,000 Mennesker. Men dette Tal voksede Aar for Aar, hvorfor den daværende Sognepræst, den nidkære Frimodt, satte en Indsamling i Gang og fik bygget Stefans-Kirken, der blev indviet 1874 som Sognekirke for den yderste Del af Nørrebro med omtrent 10,000 Mennesker. Neppe var denne Kirke færdig, førend han lagde Haand paa at faa rejst en Sognekirke for Østerbro, og saaledes blev Jakobs-Kirken opført og indviet 1878 med et Sogn paa henved 12,000 Mennesker. Dermed var Kirkenøden dog ikke afhjulpen. Allerede midt i Firserne var det tilbageblevne Johannes-Sogn vokset til over 70,000 Mennesker (en Tredivtedel af hele Danmarks Befolkning); man satte da en Indsamling i Gang for at faa en ny Kirke opført, og i 1890 blev Helligkors-Kirken indviet som Sognekirke for omtr. 25,000 Mennesker, af hvilke 5000 vare tagne fra Stefans Sogn og 20,000 fra Johannes Sogn. Men Tilvæksten var ikke endt endnu; i 1894 var Johannes Sogn atter vokset til 72,000 Mennesker, og Sognet blev da i 1895 delt i det søndre Sogn (som nu har faaet Navnet Andreas Sogn) paa 24,000 Mennesker og det nordre Sogn med over 48,000 Mennesker, som nu antagelig er vokset til henved 60,000. Og samtidig var det tidligere udskilte Jakobs Sogn vokset til et Folketal af 35,000 Mennesker; derfra blev da i 1896 udskilt Sions-Sognet med 10—12,000 Mennesker, og begge disse Sogne vokse Aar for Aar, saa at Jakobs Sogn nu antages at have henved 30,000, og Sions Sogn omtrent 14,000 Mennesker.

Saaledes er altsaa dette ene Johannes Sogn i Aarene 1861—96 blevet delt i seks Sogne, og man skulde da tænke, at her idetmindste maatte Sogneforholdene være tilfredsstillende. Men dette er langt fra. Thi for Tiden har Johannes Sogn 50—60,000 Mennesker, to Sogne, Jakobs og Helligkors Sogn, have hvert 30,000, Stefans og Andreas Sogn hvert mindst 24,000, og kun det „lille“ Sions Sogn har omtrent 14,000

Mennesker. Her har altsaa Arbejdet for Sognedelingen og for at skaffe flere Kirker haft stor Fremgang, udvortes set, og dog staar man i saadanne Tilstande, at alle, som have Følelse for Folkekirkens Ansvar overfor dens Medlemmer, maa sige: de ere aldeles uforsvarlige. Og gaa vi herfra over paa Vesterbro, saa have vi der det urimelig store Mattæus Sogn, som i 1880, da det blev oprettet, havde 12—13,000 Mennesker, og nu er vokset til 70—80,000, med én Sognekirke.

Hvad er saa herved at gøre? — Man har sagt: vi maa vedblive som hidtil at bygge en Kirke nu og da, naar vi evne det; men en By som København maa have anselige Kirker, som det sømmer sig en Hovedstad; og de koste mange Penge. Og saa skal der skaffes Løn til Præsterne ved disse Kirker; de nye Sogne ville i Reglen ikke kunne yde en nogenlunde anstændig Løn, da Befolkningen i dem som oftest ere uformuende. At skaffe alle disse Penge til Veje ved frivillige Gaver, kan der ikke tænkes paa; der bliver da ingen anden Udvej, end at Stat og Kommune maa træde til, bygge de nødvendige Kirker og yde Lønnen til Præsterne. Sker dette ikke, maa man opgive Sagen: „Den Sten, man ikke kan løfte, lader man ligge.“

Her skal det nu erkendes, at hidindtil har baade Stat og Kommune i Reglen traadt hjælpende til, Kommunen med rede Penge og ved at skænke Byggegrunde til Kirker, hvilke jo ere lige saa gode som rede Penge, og Staten paa lignende Maade. Men Kommunen, som indtil de senere Aar velvillig har støttet Kirkesagen, har unægtelig ingen *juridisk* Forpligtelse dertil; den er ikke paa anden Maade forpligtet dertil end til at støtte Hospitaller, Folkebogsamlinger og andre humane Institutioner, som den fremmer i sin egen velforstaede Interesse. Jeg vil ønske og haabe, at den atter og fremdeles vil saaledes støtte Kirkesagen; ti den vilde kun daarligt forstaa sit eget Tarv, om den ikke gjorde det; det vilde komme til at svide haardt til Kommunen selv, om et Flertal af dens Beboere blev religionsløst. Det er imidlertid øjensynligt, at den Velvilje, som i tidligere Aar vistes Kirkesagen fra Kommunens Side, i den senere Tid er bleven stærkt kølnet. „Kirkebyggeriet“ er jo blevet et saadant Agitationsemne paa de kommunale Valgdage, at endog de Mænd, som ellers maa antages at være velvilligt stemte for Kirkesagen, nu synes næppe at turde tale om den mere.

Anderledes derimod Staten. Der kan ikke tvistes om, at den har en Forpligtelse overfor Kirken; den udtales i Grundlovens § 3: „den evangelisk-lutherske Kirke er den danske Folkekirke og *understøttes* som saadan af Staten“. Heri ligger utvivlsomt, at Staten er pligtig til at støtte det Arbejde, der gøres for, at Folkekirken kan røgte sin Gerning forsvarligt. Og Staten har vist sin Redebonhed til at opfylde denne Forpligtelse overfor Kirken ved mange Lejligheder ved at yde Bidrag til nye Kirker, ogsaa til Præsters Løn, baade andensteds i Landet og her i København; dette kom ogsaa frem endnu i Gaar ved Rigsdagens Forhandling om Finansloven. Men deri, at Staten skal *understøtte* Folkekirken, ligger ikke, at den har den Pligt at *underholde* den, ligesom Folkekirkens Mænd heller ikke kunne foreskrive Staten, hvor stor en Understøttelse den skal yde Kirken. Overfor en Fordring herom ville Statsmagtens Faktorer, som have Pengekassen i Væрге, vist altid sige: nej, den Sag staar det alene til os at tage Bestemmelse om. Dersom man derfor venter, at Staten skal tage Kirkesagen i sin Haand, da vil man sikkerlig komme til at vente længe. Og det er godt det samme; det vilde ingeniunde være til Gavn for Folkekirken eller til Trivsel for Guds Menighed i den, om Staten saaledes blev Kirkens Formynder.

Men saa maa vi jo dog lade Stenen ligge, siden *vi* ikke kan løfte den, og ingen anden vil gøre det for os? — Nej, dette har vi ikke Lov til at sige. Og vi *kan* ikke sige det uden med det samme at underskrive Dødsdommen over *Folkekirken*, — dog ikke dermed ogsaa over *Kristi Menighed* i vort Folk. Den skal Herren vel vide at bevare, saa sandt der her findes Hjærter, som ville tage imod ham, selv om Flertallet baade i København og i hele Landet afkristnedes, ja rejste sig i afsagt Fjendskab imod Menigheden. Dette har Herren klarlig vist i de fremfarne Tider. Men *Folkekirkens* Tilværelse og Berettigelse beror derpaa, at den kirkelige Omsorg kan naa til alle, som ikke udtrykkelig frabede sig den. Og ingen kan nægte, at dette umulig kan blive Tilfældet, hvor man, som her i Byen, har Sogne paa 20—30, ja 60 og 70,000 Mennesker. Derfor maa alle, hvem det ligger paa Hjærte at bevare den danske Folkekirke, som Gud har givet os i Arv efter vore Fædre, sætte al Kraft ind paa, at Kirkenoden i disse uforsvarlig store Sogne kan blive af-

hjulpen, for at Folkekirken kan bestaa og udrette, hvad den er bestemt til, saa længe indtil Gud gør det klart, at nu er dens Tid omme.

Dersom nu den københavnske Kirkesag kunde lignedes med en Sten, som man skal løfte med ét Tag, var man maaske nødt til at lade den ligge. Men jeg vilde lignede den med en Vold, som man vel ikke kan flytte paa én Gang, men naar man tager den for Stykke for Stykke og tager fat fra flere Sider, saa kan det tilsidst lykkes at faa den ryddet, saa at „det store Bjærg jævnes til en Slette“. Og saaledes maa man gøre i Kirkesagen. Den skal ikke føres igennem saaledes, at alt kommer i Orden paa én Gang. Nej, vi maa stræbe at bruge de Kræfter, som staa til Menighedens Raadighed, og arbejde med dem saa godt og trolig, som *vi* kan det, for at tjene Herren dermed; da tør vi ogsaa haabe og bede, at Gud vil lægge sin Velsignelse dertil.

Der er et latinsk Ord, der siger: „Den, som ikke vil, hvad han kan, fordi han ikke kan, hvad han vil, han vil ingen Ting.“ Dette gælder i alle Forhold, ogsaa i Kirkesagen; vil man ikke nøjes med mindre end det hele og det fuldkomne straks og paa én Gang, saa opgiver man det hele og faar aldrig noget udrettet. Nej, vel skal man holde sig Maalet i hele dets Omfang klart for Øje, ellers kan man ikke stille Enkelthederne paa den rette Plads; men saa skal man være glad ved at bruge de Kræfter, man har, bruge dem med Troskab og i Tro dér hvor, og saaledes som Adgangen aabnes. Dette er Grundtanken i det københavnske Kirkefonds Arbejde. Det er i Grunden en Fortsættelse af det frivillige Kirkearbejde, der begyndte med Johannes-Kirkens Opførelse, men med den Forskel, at det tidligere Arbejde for at skaffe Kirker til Veje mere havde Tilfældighedens Præg; det sattes i Værk saa af denne, saa af hin Komité eller Enkeltmand uden nogen omfattende Plan; Kirkefondet derimod fortsætter sit Arbejde fra Aar til Aar, saavidt muligt efter en sammenhængende Plan.

Kirkefondet har i Hovedsagen taget sin Opgave og Virksomhed i Arv efter det saakaldte „Udvalg for Kirkesagens Fremme“, en Kreds af 7 Lægmand, der i 1890 traadte sammen for ved Indsamling af frivillige Bidrag at arbejde paa en Forbedring af de kirkelige Forhold i København. Dette „Udvalg“ gik i 1896 over til „Kirkefondet“, der ledes af en Bestyrelse paa omtr. 40 Mænd,

Præster og Lægfolk fra alle Landets Egne, med Sjællands Biskop som født Formand. Dets Formaal er at støtte Folkekirken i dens Arbejde for Guds Riges Fremme ved at fremme Delingen af de uoverkommelig store Sogne og ved indtil videre i disse at søge ansat Hjælpepræster for mindre Distrikter paa omtrent 5000 Mennesker. Fremdeles at støtte Opførelsen af nye Sognekirker og, indtil den kan ske, at tilvejebringe midlertidige Lokaler, hvor en Præst, som helt eller delvis lønnes af Kirkefondet, kan sættes i Arbejde for at samle en Menighed.

Hensigten med Oprettelsen af saadanne Distrikter er denne, at der ved det Arbejde, som gøres der, skal samles en Menighed, der kunde vokse op til at skaffe sig en særlig Sognekirke, til hvilken der da skulde udskilles et særligt Sogn. Og at dette kan lykkes, derom have vi et glædeligt Vidnesbyrd i den først opførte Distriktskirke, Nasaretkirken i Ryesgade. Den blev indviet i 1892 i en meget fattig Bydel; selve Kirken er ogsaa yderst tarvelig, den kaldes i Almindelighed „Jærnkirken“, fordi det udvendige af den er af Jærnplader, men indvendig er den hyggelig, og særlig har det været skønt, at Kirken, der rumme omtrent 1000 Mennesker, stadig har været fuld af Tilhørere. I Løbet af et Par Aar blev Menigheden i denne Kirke saaledes sammensluttet, at den ved frivillige Gaver, dels i Kirkens Bøsser, dels i tegnede Bidrag (flere Tjenestepiger have saaledes givet 1 Kr. om Maaneden af deres Løn dertil) selv har betalt Kirkens Drift og lønnet Præsten. Og nu i de sidste halvandet Aar har denne Menighed desuden samlet ind til en Sognekirke, og dertil allerede faaet indsamlet over 44,000 Kr. — Dersom nogen begærer et Vidnesbyrd for, at Kirkefondets Arbejde gaar i det rette Spor, og at Gud vedkender sig det, saa kan han finde det i Nasaretkirken.

Alle de Midler, som Kirkefondet har at virke med, ere frivillige Gaver. Ved en kgl. Resolution er der bevilget, at der paa Store Bededag i alle Landets Kirker foretages en Kollekt til Afhjælpelse af Kirkenøden i København. Mange rundt om i Landet have ikke kunnet forstaa, at hele Landet saaledes opfordres til at bidrage hertil. Men man synes dog mere og mere at faa Øjet op for, at Kirkenøden i København er hele den danske Folkekirkes Nød; det vilde kendes og mærkes i hele Landet, hvis Københavns Beboere i stort Tal afkristnedes. Og

den københavnske Kirkenød *udspringer* af hele Landets Nød; ti det er Tilstrømningen til København fra *hele* Landet, der har frembragt Befolkningens store Tilvækst og dermed Kirkenøden her. Kirkefondets øvrige Indtægt er større og mindre Gaver, dels fra Enkeltmænd, dels indsamlede ved Møder og lignende Anledninger, og det er glædeligt at se, hvorledes disse Gaver vokse Aar for Aar.

Man skulde nu tænke, at et saadant frivilligt Arbejde maatte møde udelt Sympathi hos alle Mennesker, der have aandelig Sans, — ikke blot alle Kristne, men ogsaa alle virkelig frisindede Mennesker. Dog har dette, underligt nok, ikke været Tilfældet. Kirkefondet har mødt adskillig Uvilje og Miskendelse fra forskellige, ja ganske modsatte Sider. Et Blad som „Social-Demokraten“, der som Led i sit Program har den Sætning: „Religionen skal være en Privatsag“, forfølger Kirkefondet med ufordulgt Bitterhed. At være en „Kirkebygger“ er, efter dette Blads Sprogbrug, noget af det værste, der kan siges om et Menneske. Og et endnu mærkeligere Udtryk fik denne Stemning i et af de sidste Numre af Bladet i 1898, hvor man læste et heftigt Angreb paa en udstedt Opfordring til at yde Bidrag til Opførelsen af den ny Nasaretkirke, fordi man saaledes vilde samle og bruge Penge til noget saa unyttigt som Opførelsen af en Kirke, medens de kunde være brugte til et Hospital eller til de fattige. Jeg kunde neppe tro mine egne Øjne, da jeg læste dette. Et Blad, som bærer „Frihed og Lighed“ paa sin Fane, og som stadig og udtrykkelig hævder, at Religionen skal være en Privatsag, angriber en privat Kreds af Mænd, hvis private Mening det er, at den kristne Tro er Sandheden, og for hvem den kristne Religion er bleven en Hjertesag, fordi de tro, at deres Liv derved har vundet en Fylde, et Lys og en Lykke, som det aldrig ellers havde haft, og som derfor udsteder et Op- raab til *ligesindede* om ganske frivillig at bidrage til, at andre kunne hjælpes til den samme Lykke! Det er i Sandhed en ejendommelig Frihedskærlighed.

Fra ganske modsat Side er Kirkefondet blevet misbilliget af Mænd, som utvivlsomt ville Folkekirken Vel. Dets Arbejde betragtes som stridende mod Folkekirken og dens Orden, fordi man, istedenfor at nøjes med det, der fra Styrelsens Side kan gøres til dennes Bedste, ved private Bestræbelser vil tilvejebringe

saadanne Forhold, som man selv anser for bedre. Der ankes over, at man vil fremme en *missionerende* Virksomhed blandt de mange, som dog alle ere Medlemmer af Folkekirken, ret som om de stod udenfor denne. — Ja, gid det var saa vel, at Missionsvirksomhed var overflødig blandt de store Masser i Hovedstaden! Men desværre kan ingen, som kender Forholdene, nægte, at der i højeste Grad trænges dertil, netop paa Grund af de mange Sognes uforsvarlige Størrelse. Men ligesaa lidt kan det nægtes, at Kirkefondet ikke alene udtaler, at dets Opgave er at støtte *Folkekirken* i dens Arbejde for Guds Rige, men ogsaa arbejder derpaa ved at søge tilvejebragt Sogne og Sogne-Distrikter, der ikke ere større, end at deres Beboere *kunne* faa Del i den Omsorg fra Kirkens Side, som de have Krav paa. Et saadant Arbejde kan umulig med Rette betegnes som fjendtligt mod eller skadeligt for Folkekirken; men at opgive Arbejdet paa de nuværende ulykkelige Kirkeforholds Forbedring, det er tværtimod den visse Vej til Folkekirkens Ødelægelse.

Saa har man endvidere sagt: det er umuligt at bygge paa Kirkefondets Arbejde, fordi dette helt og holdent bestaar ved frivillige Gaver. Hvad *Garanti* haves der for, at Kirkefondet bestaar og i Fremtiden beholder de Indtægter, som det nu har? I Aar har det saa og saa stor Indtægt; men maaske vil Stemmningen vende sig om nogle Aar, saa Bidragene udeblive; hvad skal man saa gøre med de Præster, Kirkefondet lønner, og med de Kirker, som det holder vedlige? Saa maa det hele gaa Fallit! Nej, dersom Kirkefondet først havde samlet et Grundfond, f. E. paa nogle Millioner, saa kunde det begynde sit Arbejde; thi da havde det en *Garanti* for at kunne vedblive dermed, og saa var der Mening i det. Hertil vil jeg svare: vi afvise aldeles ikke Tanken om at faa et Grundfond, men modtage med Glæde Bidrag dertil. Men at sætte Samlingen af et saadant som det egentlige Maal vilde være ligefrem Selvmord. Vi maa *nu* optage de Opgaver, som *nu* ligge for, og arbejde paa dem med de Kræfter, vi have, og saa „lade den Dag i Morgen sørge for sit eget“, d. v. s. lade Gud, som er Fremtidens Herre, sørge for den; dette gælder ligesaa vel her, som i den enkelte Kristens Liv. Underligt er det iøvrigt, at Anken over, at Kirkefondet hviler paa Frivillighedens usikre Grund, ikke er kommen

frem fra Embedsmænd, der have deres faste Gage, eller fra Landsbypræster, der jo ogsaa i deres Tiender have deres faste Indtægt, men fra København, hvor alle Præster vide, at Præstembedernes *faste* Indtægter, gennemgaaende ikke ere større end en dygtig Arbejders aarlige Fortjeneste, medens Hovedindtægten er idel „tilfældige Indtægter“, Accidenser. Dette have Præsterne hidtil godt kunnet finde sig i; skulde saa ikke Kirkefondet kunne gøre det samme og stole paa, at saalænge det gør sit Arbejde for at tjene Gud og hans Menighed dermed, og saalænge det er nødvendigt til Menighedens Tarv, saa vil denne heller ikke ophøre at støtte det, og saa vil Gud, som har hjulpet hidindtil, ogsaa hjælpe fremdeles.

Hermed anbefaler jeg saa denne Sag til Forsamlingens villige Forstaaelse, og jeg haaber, at det maa være lykkedes mig at føre Dem til en saadan Forstaaelse, at den maa virke Kærlighed til Sagen. Kirkefondet vil vedblive at arbejde som hidtil, og gør dette med Haab om, at Arbejdet vedblivende maa have samme Fremgang, som det hidtil har haft. Bidragene dertil ere voksede Aar for Aar, og særlig er det glædeligt, at Bidragene fra København ere voksede mest, hvilket iøvrigt er i sin gode Orden, eftersom det jo maa ligge Københavnerne allernærmest baade at føle og at hjælpe paa den københavnske Kirkenød. Men skal Arbejdet fremmes med den ønskelige Kraft, maa der langt mere til endnu. Alle her i København, som ønske, at Folkekirken skal bestaa, maa se, at de have en Skyldighed til at fremme denne Sag, fordi den har saa stor Betydning for Folkekirkens Bevarelse. Og her maa jeg endnu gøre opmærksom paa, at der er ingen Del af det danske Folk, der yder saa lidt til Folkekirkens Vedligeholdelse som Københavnerne. Paa Landet hviler Tienden som en fast Prioritet paa de fleste Jordejendomme, og dermed holdes Kirkens Arbejde vedlige. Men her i København er den eneste faste Afgift til Kirken de saakaldte „Præstepenge“, der for *hele* København kun udgøre noget over 80,000 Kr., hvoraf $\frac{1}{3}$ gaar til Kirkebetjentenes Løn. Hvor meget der saa bliver tilovers til hver enkelt Præsts Løn, vil jeg lade Dem selv udregne. Endogsaa Højtidsofferet er jo bortfaldet her i København, ikke ved Lov, men af sig selv, ved Skik og Brug. Skal Kirkeforholdene i København kunne holdes i en Orden, som er folkekirkelig

forsvarlig, saa maa alle, som ønske Folkekirken bevaret, erkende deres Skyldighed til at bidrage mere dertil end hidtil dags. Muligvis kunde dette ske ved Indførelse af en Kirkeskat, paa lignende Maade som det nylig er sket paa Frederiksberg, hvor de ved en for den enkelte meget ringe Afgift rimeligvis for lang Tid ere komne ud over Kirkenøden. Men det kunde ogsaa ske ved en „frivillig Selvbeskatning“, saa at hver tegnede sig for et aarligt Kirkebidrag efter sin Skatteindtægt. Dette vilde unægtelig være en langt mere tiltalende Form for en saadan Ydelse. Men jeg skal ikke opholde mig herved. Dette hører Fremtiden til.

Nu vil altsaa Kirkefondet fortsætte sit Arbejde ligesom hidtil, og vi sige med Glæde og Tak: hidtil har Herren hjulpet os og givet os Lykke i vort Arbejde. Og saa til Slutning kun dette: ingen maa vente, at vi skulde rejse en Mængde store og monumentale Kirker i København, enten som Marmorkirken og Jesuskirken i Valby, eller som de Kirker, vi have arvet fra vore Forfædre. Nej, om vort Arbejde vil det gælde, som vi før sang: „Hyttelavt i Verdens Øjne bygges nu imod tilforn“; det bliver ikke Pragtbygninger, vi rejse, til Prydelse for Hovedstaden. Men dog ikke heller Smaakirker. I den folkerige By bør Kirkerne rumme mindst 1000 Mennesker, men intet skal gøres til overflødig ydre Pragt; det skal være hyggelige, veludstyrede Rum, i hvilke Mennesker kunne føle sig vel ved at samles. Og vi arbejde i fuld Tillid til, at det skal kendes, at vi bygge „paa den gamle Kirkegrund“, til Gavn og Velsignelse for vort Folk og for Guds Menighed i det. Og netop derved, at Kirkefondets Arbejde hviler paa Frivillighed, skal det med Guds Hjælp vise sig, at det er et Arbejde, der ikke bygges paa Sand, men paa den sande Grundvold, vor Herre Jesus Kristus.

Gud give saa sin Naade til, at alle maa se, at det ikke er nok, at vi have det hyggeligt hver i sit Kirkehus, men at vi have en Forpligtelse til at hjælpe alle de mange, som kristelig set ikke kende Højre fra Venstre, at Guds Ord maa bo rigeligt i denne Stad, hans Navn til Ære og hans Folk til Gavn!

Til Præstekirkens indre Udstyr

er der i kontante Bidrag indkommet c. 4300 Kr., hvorhos der er skænket et Alterbæger og en Alterkande, en Alterdisk og en Oblatæske, alt af Sølv, de hellige Bøger til Alteret, 3 Alterduge, 5 Døbehaandklæder og 6 Servietter; ligeledes har man Tilsagn om et stort Tæppe foran Alteret som Gave fra Damer i København; desuden haaber man at faa fra Amerika et stort Kors til Alteret, som træder i Stedet for Alterbillede. Der mangler endnu 2 Alterstager, Messetøj, Døbefont, Døbefad, Orgel, Kirkebøger, Møbler til Sakristi og Præsteværelse, Salmetal, Sadelmagerarbejde paa Knæfald og Prædikestol, Gardiner, løse Stole, Linoleum, Maatter, Spande, Koste, Bepantning omkring Kirken. Til Dækning heraf vil der foruden det hidtil indsamlede Beløb behøves 1700 Kr., og naar dette naas, har Komiteen løst den Opgave, som den fra først af stillede sig. Imidlertid turde det antages, at en Del af de manglende Ting endnu kunne ventes som Gave. Der er saaledes allerede Haab om en Døbefont som Gave, ligesom en af Damerne har velvilligst lovet at sy 2 Messeskjorter, hvortil der er skænket nogle særdeles smukke Kniplinger.

Komiteen til Indsamlingen blandt „Danmarks Præstedøtre“ til Præstekirkens Klokker

opfordrer herved indtrængende dem, der ønske at være med, men endnu ikke have sendt deres Bidrag, til snarest at gøre dette, da Kirkebygningen er langt fremskreden, og der endnu kun er indkommen ca. 1250 Kr. til Klokkerne, hvilke med Inskription ville komme til at koste ca. 1700 Kr.

Josepha Martensen,

Nørre Boulevard 7. København K.

Margrethe Krag,

St. Jakobs Præstebolig. København Ø.

6te Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Indkomne fra 9. Aug. til 31. Decbr. 1898.

Pastor Andersen, Brooklyn, 5,00, F. 1,50, B. O. 2,00, Marie Sørensen 25,00, Sofus 1,00, N. Møller 3,00, Cigarhdl. Nielsen 25,00, Gross. Emil Andersen 50,00, Peter Nielsen 10,00, W. 2,50, Trine Jensen 1,00, $\frac{7}{8}$ 98 0,25, E. Larsen 4,00, A. C., andet Bidrag, 30,00, 1 Mosebog 28, 16—20 10,00, En ukendt 2,00, M. N. 10,00, Albertine Larsen 2,00, Ved Elka Dithmar 23,00, Karen Olsen 2,00, Indsamlingskort 12,50, N. N. 10,08, Jeppe Hansen 10,00, Md. Rasmussen 10,00, I Herrens Navn 5,00, Skomager Albrechtsen 5,00, Fra Venner i Hornum 7,00, C. S. 4,00, Paa Vejen hjem fra Vridsløselille 24,55, Ved Togfører Petersen 33,00, 126de Salme 10,00, Laursen og Madsen 2,00, S. B. 6,00, En Ven af Kirkesagens Fremme 1,00, Et Skilderi 25,05, Frk. Schou 3,00, Skræder Hansen 2,00, G. 2,00, I Anledning af Grundstensnedl. 50,00, M. 2,00, C. Hansen 25,00, Snedker Larsen 2,00, Erhardi 5,00, H. R., Sæby, i Anledning af Grundstensnedl. 50,00, Ved Grundstensnedlæggelse 485,85, I samme Anledning Pastor Prior og Hustru 20,00, Willi S. 10,00, C. L. 50,00, Ved Mødet i H. K. K.

den $\frac{15}{9}$ 301,62, Ved Md. Jensen 25,25, Ved Maren Christensen og Hilda Sørensen 3,19, Ved Mødet paa Kuglebjerg den $\frac{17}{6}$ 54,55, Carl, Odense, 6,00, Kirkeklokkens Ekspedition 15,00, Assist. Petersen, Skagens Fyr, 4,00, Fru Dethlefsen, Holstebro, 5,00, N. N. 18,90, Gaardejer Petersen, Tulstrupgaard, 500,00, H. P. Sørensen 10,00, Ane Marie Petersen, Hyllinge, 1,00, Pastor Nielsen, Halvdelen af Hostofferet i Hundberg og Jennerup Kirke 50,00, Emma Amalie Hansen 10,00, Entreprenør Hans Larsen 500,00, Herrens Procenter 100,00, Ved Mødet i Ousted den $\frac{25}{9}$ 14,05, Else 2,00, Uden Mærke 6,12, En fattig Pige 1,00, J. B. 2,00, S. 2,00, 15. September 2,00, K. D. 5,00, R. Fastrup. Indremissionær, 5,00, Frk. B. Cadovius 10,00, Nesrala, første Bidrag 25,00, A. Sophie Jensen 2,00, P. W. 10,00, Pastor Iversens Konfirmandinder 4,01, Ved J. W. Larsen, Byrum, 9,00, J. J. 5,00, V. R. 5,00, V. O. i Anledning af Fødselsdagen 25,00, Trine Hansen, Præstø, 2,00, K. 5,00, Cigarhdl. Nielsen 25,00, Smed Olsen 4,00, Et Indsamlingskort 10,00, M. G. 5,00, M. C. 10,00, Fra nogle Venner 33,25, Niels V. Hansen, Brede, 10,00, A. Fibiger, en Flaske med 1-Ører 16,00, En Indsamlingsliste 7,50, En Æske fra Ørsløv Missionshus 7,00, M. 4,45, Ved Mødet i H. K. K. den $\frac{18}{10}$ 187,50, Anna Madsen 10,00, A. H. 10,00, A. C. 10,00, H. P. 1,00, M. N. J. 10,00, H. L. 5,00, M. N. 1,00, G. K. 4,00, Enkefru S. 2,00, E. Kollé 2,00, Fru R. 2,00, Emilie Rosholm 10,00, Frk. Hasberg 1,00, Fru Holm 10,00, Bergstrom 10,00, Henriette Jessen 2,00, Alma Christensen 2,00, L. Aa. 3,00, Husejer Andersen 10,00, Pastor Kolds Møder i Jylland: den $\frac{14}{10}$ Aarhus 143,00, $\frac{15}{10}$ Hobro 17,02, $\frac{16}{10}$ Vesterbølle 32,27, $\frac{17}{10}$ Bjørnsholm 15,53, $\frac{18}{10}$ Harbøre 117,89, $\frac{19}{10}$ Bøvling 92,52, $\frac{20}{10}$ Hygum 84,69, $\frac{21}{10}$ Deibjerg 19,87, Fra Kirkeklokkens Ekspedition 20,00, S. Obel 2,00, Ved Grevinde Holstein 25,00, Frk. G. 1,00, Fru Clausen 6,00, K. 6,00, N. 5,00, B. Springer 2,50, Ved Maler Larsen 1,50, Fru Andersen 5,00, V. H. 50,00, En Flaske 1-Ører 15,85, En Halvflaske do. 9,18, V. G. 5,00, Julius Nielsen 10,00, E. Nielsen 5,00, Frk. Lind 3,00, C. S. 2,00, Pastor Kolds Møder i Jylland: $\frac{29}{10}$ Silkeborg 56,83, $\frac{30}{10}$ Grønbæk og Svostrup 95,95, $\frac{31}{10}$ Gjellerup 67,95, $\frac{1}{11}$ Ikast 73,29, $\frac{2}{11}$ Vildbjerg 28,62, $\frac{3}{11}$ Herning 71,20, $\frac{4}{11}$ Skjern 162,52, Indsamlingskort 14,50, Ved Mathilde Christoffersen 26,56, Ved Fru Larsen 3,00, Pastor Lauridsen 10,66, Ane Klausen, Tolløse St., 20,00 Ved et Møde i Næstved den $\frac{11}{11}$ 90,12. V. P. Petersen 50,00, Til Brorsonskirken 1,69, M. B. 95,00, Ved Frk. Olsen 10,00, Gamle Jensen 3,00, Søren Nedergaard, Vraa, 5,70, Frk. Herholdt 10,00, Cand. theol. Løbner 10,00, Pastor Iversens Møder i Jylland: $\frac{18}{11}$ Horne 37,50, $\frac{10}{11}$ Hjørring 114,40, $\frac{21}{11}$ Skagen 42,00, $\frac{22}{11}$ Frederikshavn 27,49, $\frac{23}{11}$ Vesterø Læsø 18,98, $\frac{24}{11}$ Byrum Læsø 28,07, $\frac{25}{11}$ Sæby 31,54, $\frac{27}{11}$ Øster Brønderslev 11,74, $\frac{27}{11}$ Vester Brønderslev 4,01, $\frac{29}{11}$ Skanderborg 16 20, L. 1,37, Frk. de Renouard 5,00, Cathrine Frøstrup 3,00, En ukendt 5,00, Ved Pastor Fibiger fra Maarum 50,00, A. P. Jensen 2,00, Matthias Jensen 15,00 Ved C. G. 10,00, L. H., Herrens Procenter 4,00, I Jesu Navn 6,00, 27. November 2,00, A. T. 50,00, Jørgen Jensen, Eilstrup, 6,00, Anna Haugaard, Sorø, 25,00, En ukendt 2,00, N. 5,00, Karen Olsen 1,00, En Kone 2,00, Frk. C. G. 2,00, Mad. Jensen 3,00, Johan Nielsen 2,00, Johannes Christensen 10,00, En unævnt 4,00, Fra Sæby 15,00, Tante Hanne 2,00, Læderhdl. Rasmussen, Næstved, 15,00, Maler Palm 10,00, Ved Frk. Volsgaard 26,25, C. C. 10,00, Cand. polyt. Reimers 50,00, Pastor With 1,00, En Sygeplejerske 10,00, Ved Pastor Moe, Skanderup, 22,08, Ved Kusk Christiansen 12,75, S. N. 2,00, M. & A. 20,00, Tilsammen 5544,96. Basaren den 26—27. Oktbr. indbragte 3325,24. 1—5. Liste udgjorde 10483,48. Ialt 19353,68.

Resten af de ved Basarens Bortlodning vundne Genstande: Potageske Nr. 91, Slumretæppe 112, kunstvævet Tæppe 49, Guld Armbaand 139, bedes snarest afhentet hos Kassereren.

Endvidere er ved den nu afsluttede Bortlodning en broderet Sofapude vundet paa Nr. 448, en Sofapude paa Nr. 3, en Klokkestræng paa

Nr. 34. Disse tre Ting bedes snarest afhentede hos Fru Kold, Brohusgade 9.

J. C. Groule, Snedkermester,

Kasserer.

Nørrebrogade 45.

Vi mangle endnu over 50,000 Kr., de skulle vilkøst til Veje i 1899. Glem derfor ikke Brorsonskirken.

Vilh. Kold,

Formand.

Brohusgade 9¹. Kjøbenhavn N.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i December Maaned 1898.

Ved Pastor Gad: En Læge 10,00, Unævnt 20,00, Ved Pastor Th. I. Petersen: Møde i Sæby Kirke s. m. Pastor Riber ^{23/11} 20,00, i Hvalso Kirke ^{23/11} 24,32, til Fond for Gethsemane Kirken, Fru Sünckenberg 9,07, H. 40,00, Møde i Uvelse Kirke ² 16,81, I. A. Aarsb. 50,00, Amtsvejinsp. Winckel Halvaarsb. 25,00, Snedkerm. Otto Kinch Aarsb. 30,00, Kapt. A. Tuxen Aarsb. 4,00, Ved Pastor Juhl: fra Venner i Borup 12,33, Gartner Mogensen, Vandløse 10,00, Komtesse Moltke Aarsb. 5,00, Fru Elise Bay Aarsb. 5,00, Pastor Nikolaisen, fra en Kone i Arnborg 1,00, Fru Kirstine Friederichsen 10,00, Fru Anna Fleron 20,00, A. H. i Slagelse 20,00, Gross. H. A. Møller Aarsb. 10,00, Viceinsp. Johannes Nehm Aars. 2,00, Frk. Agnes Langhoff Halvaarsb. 250,00, Arkitekt V. Koch Kvartalsb. 3,00, Enkefru Th. Hansen Aarsb. 10,00, Frk. M. & E. Bruun Aarsb. 4,00, Ved Pastor Degenkolv: Møder i Durup & Fuur Kirker 10,00, Ved Pastor Friis Hansen: Møde i Borup s. m. Pastor Balslev og Kmhr. Barner 19,11, Ad. M. Halvaarsb. 125,00, C. B. 50,00, † 100,00, Frk. P. Koch. Vemmetofte Halvaarsb. 10,00, Ved Prokurator Steinthal: Fru E. Bay 10,00, Ved Pastor Schack: Fru V. Neergaard 25,00, O. T. 75,00, V. 10,00, en Unævnt ved Pastor Nielsen i Lemvig 8,60, Ved Pastor Nielsen: Fra Venner i Ansager for 1898 28,00, W. H. Aarsb. 600,00, Kand. polyt. H. Reimers Aarsb. 25,00, Fru Holst 2,00, St. S. Herrens Procenter 100,00, Ved Bethesda: D. A. G. i Jesu Navn 20,00, Pastor Wegener fra Hvilsted Sogn 4,00, Ved Pastor Fibiger: Møde i Hillerød Missh. ^{30/11} 56,00, Ved Prokurator Hartmann: Frk. Camilla Buntzens Dødsbo à Konto 2000,00. Til Fond for Gethsemane Kirken: Partikulier Jeppesen 10,00, til Taarnet 5,00, til Taaret, Premierlojnt. Delbanco 10,00, IV. 2,00, Kammerherreinde Oxholm 100,00, Miss. Niels Eriksen, Rom, Lemvig Aarsb. 5,00, C. R. en Julegave 10,00 M. B. B. 50,90, Thora Jørgensen 10,00, Ved Pastor Petersen: Inds. til Gethsemane Kirkens Klokke 1162,63, Møde s. m. Greve Holstein og Kmhr. Barner ^{28/12} paa Holsteinsminde 85,88, skænket Tømmer fra Elektr. Knudsen 101,00, Fuldm. Ploug og Frue Aarsb. 10,00, Ved Pastor Petersen fra Gethsemane Kirke: Møde i Pjædsted ved Kmhr. Barner og Pastor Fibiger 58,25, Mulkter ved Konventet i 1898 5,25, Snedkerm. P. G. Nielsen 7,00, Ved Pastor Petersen: til Gethsemane Kirkes Taarn, Forvalter Kjærsgaard, 6 Kuponkort 30,00, Miss. Frederiksen: 20 Kuponkort 100,00, Indvundne Renter 446,64.

Ialt 6076,89.

København, Slotsholmsgade 12, d. 31. Decbr. 1898.]

Johan V. Adolph, f. T. Kasserer.

Indhold: En Broderhaand fra Amerika. — En smuk Julegave. — Tre Møder: Kirkesagen i Aaret 1898, af Pastor Friis Hansen. Vesterbros Deling i smaa Sogne, af Provst Th. Levinsen. Københavns Kirkesag og det københavnske Kirkefond, af Biskop, Dr. Skat Rørdam. — Præstekirkens indre Udstyr og Klokker. — Bidragslister.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af Julius Friis Hansen.

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 18.

Den 1. Marts.

1899.

Det københavnske Kirkefond

tiltræder den 1. Marts sin ny erhvervede Ejendom *Sortedamslund*, der ligger ved Sortedamssøen med Indgang fra Ryesgade. Af Ejendommens store Areal agtes en Del bortsolgt for at formindske Kirkefondets Udgifter. Paa den Del, som bliver tilbage, findes en Forsamlingsbygning og en Villa. Den førstnævnte indeholder en meget rummelig Sal, som med forholdsvis ringe Bekostning vil kunne omdannes til et fortrinligt Kirkelokale, betydeligt større end St. Marias Kirkesal. Desuden findes der her mindre Sale til Menighedsforsamlinger. Villaen vil kunne anvendes som Præstebolig, og der vil saaledes være tilvejebragt et nyt Udgangspunkt for Kirkens Arbejde i den store By, som vil kunne tages i Brug om nogle faa Maaneder.

Men Købet af Ejendommen og Lokalernes Omdannelse til kirkeligt Brug stiller store Krav til Kirkefondet, som i Forvejen har god Brug for alle de forhaandenværende Midler.

Det er derfor vor indtrængende Bøn til alle, som med os glæde sig over det ny Skridt, der herved er gjort, til Fremme af Arbejdet for Guds Rige i Hovedstaden, at de ville yde os ny og kraftig Støtte til Gennemførelsen af vore Planer paa dette Sted som til Fortsættelse af Kirkefondets vidtforgreneede og fra Aar til Aar mere omfattende Arbejde i det Hele.

Tak for hvert et Bidrag, stort eller lille, i vor Herres Navn!

København i Februar 1899.

H. Westergaard,

Scherfigsvej 3. Ø.

A. Schack,

Klareboderne 3. K.

C. Borgen,

Steen Blichersvej 22. F.

P. D. Koch,

Upsalagade 18. Ø.

P. M. Larsen,

Strandgade 46. C.

Steinthal,

V. Boulevard 33. V.

H. Ussing,

Valby.

J. V. Adolph,

Kasserer,
Slotsholmsgade 12. K.

Kirkefondets store Møder i Koncertpalæet.

Fredag den 3. Februar holdtes det andet Møde. For en stor Forsamling talte først Pastor P. M. Larsen og dernæst Pastor A. Schack om Nødvendigheden af at faa smaa Sogne i Hovedstaden. Mødet, ved hvilket Overretssagfører Mygind var Ordstyrer, sluttede med en ret livlig Diskussion.

Torsdag den 10. Februar holdtes det sidste Møde, ved hvilket den store Sal var fyldt til sidste Plads. Pastor P. Krag og Pastor H. Ussing holdt to beaandede Foredrag om „Kirkesagen i Fremtiden“, af hvilke det første findes nedenfor i dette Blad. Ved dette Møde havde Højesteretssagfører Asmussen overtaget Hvervet som Ordstyrer, og efter at forskellige Talere havde haft Ordet, sluttedes Mødet af Kirkefondets Formand, Biskop, Dr. Rørdam. Vi haabe, at disse smukke Møder virkelig have bredt Forstaaelse af Kirkesagen ud i vide Kredse her i Staden.

Hvad kræver Kirkesagen, og hvem skal bære den frem?

Af Sognepræst P. KRAG.

Hvad kræver Kirkesagen i København? Naar det er betroet mig at tale over dette Emne, tænker man vel straks paa, hvad den kræver af *Penge* for at blive gennemført. Det skal jeg nok komme ind paa, men det er slet ikke Hovedsagen. Det, Kirkesagen kræver, er noget, der staar uendelig højt over Pengene; det er intet andet end *Sandhed*. Sandheden, denne rene, herlige, helige Dyd, tales der alle Vegne om og raabes der trindt om paa i denne Verden, hvor det regnes for ærekrænkende at blive beskyldt for Løgn. Og dog! hvor underlig kølig, hvor underlig usand er ikke denne tilsyneladende Kærlighed til Sandheden! I Virkeligheden vil man ikke have med den at gore; det er endnu som den Gang, Profeten udtalte de gyldne Ord: „Sandheden er ilde hørt paa Gaden.“

I et *kristnet* Land skulde man tro, at man ansaa *Kristendommen for Sandhed*; men se vi os om, bliver dette mer end

tvivlsomt. Kristendom i kort Begreb er vel dette: „Saa har Gud elsket Verden, at han har givet sin enbaarne Søn, paa det at *hver den, som tror* paa ham, ikke skal fortabes, men *have et evigt Liv*. Men hvo som *ikke tror*, er allerede *dømt*, fordi han ikke har troet paa Guds enbaarne Søns Navn“ (Joh. 3, 16—18). Dette Ord af Jesus selv skiller Menneskeslægten skarpt i to Dele: dem, der tro og have det evige Liv, og dem, der ikke tro og ere dømte. Ikke fordømte, men dømte; de kunne jo endnu omvende sig. Hvis nu alle, der kalde sig kristne, og der er jo saare faa i vort Folk, der ikke gøre det, troede, at hint Ord var Sandhed, saa vilde der rejses et alment Krav paa, at dette paa en Gang naaderige og evigt afgørende Ord maatte og skulde *lægges hvert eneste Menneske saadan paa Hjerte, at de bleve tvungne ttl en Afgørelse*. Hvad andet er en *Folkekirkens* Opgave, naar der skal være Sandhed i, at den er Folkets Kirke? Skal der være Sandhed i Tingene, saa maa den stilles saaledes, at de, der ere satte til at røgte denne Gerning, kunne udføre den. Den Gang, Jesus bespiste de 5000 i Ørkenen, lod han Folket skikke til Sæde i Smaaflokke, og til hver af disse sendte han en Discipel at uddele Brød og Fisk. Han sendte ikke *én Discipel* til at bespise 5000, thi det var et umuligt Arbejde. Her have vi fra Herren selv et *Grundrids af den Plan*, efter hvilken han vil have Arbejdet udført i sin Kirke, og man har forstaaet ham, idet Kirken i de enkelte Lande er bleven delt i Smaakredse, Sogne, for at Arbejdet kunde overkommes. Men hvad Sandhed er der i at sætte Præster til at udføre Herrens Sag i Sogne paa indtil 70,000 Mennesker? Vi, der have arbejdet under disse Kaar, kunne tale med om, hvor stor Uret der her er vist. Man straffer en Vognmand for Dyrplageri, naar han læsser tungere Læs paa, end Hestene kunne trække; men man undser sig ikke ved at sætte Præster overfor Opgaver, der ere umulige at løse. Jeg kom hertil for 20 Aar siden med frejdigt Mod og gode Kræfter. Jeg havde i Jylland haft 3 Sogne at betjene, men der var ikke flere Mennesker, c. 1700, end at jeg i kort Tid lærte alle Familier at kende og fik Indblik i, hvordan det stod til aandeligt og timeligt i disse Hjem. Der var det en Glæde at være Præst; thi der kunde man følge med i Menighedens Ve og Vel og træde til i Tide, naar Trøst og Hjælp var fornøden. I København begyndte jeg med et Sogn paa 12,000. I Førstningen gik det ret godt; ved at holde Møder i forskellige Kvarterer kom jeg hurtigt i

Forbindelse med mange og fik Oversigt over Forholdene. Men saa begyndte alle disse Huse at rejse sig; de vældige Stenmasser fulde af Beboere marscherede frem imod mig og ligesom traadte mig paa Fødderne. Jeg brød min Kraft, og mit Mod knækkedes. Jeg fik ansat først en, saa to faste Præster, men lidet hjalp det. Jeg prøvede at ansætte og lønne unge Mænd, som fik hver et mindre Distrikt. Dette slog an i Sognets nordlige Del, hvor der dannedes en Menighed. Jeg fik et Sogn udskilt paa 11,000 Mennesker; det hjalp noget, men Byggeriet blev ved, og for Øjeblikket staa vi med 27,000 i St. Jakobs Sogn. Det er svært Aar efter Aar at arbejde med en saaret Samvittighed; at maatte sige til sig selv, hver Gang én Gerning er gjort: du har forsømt hundrede. Ofte har jeg haft Lyst at flygte bort fra en saa beskæmmende Gerning, men hvad vilde det hjælpe? Man skal vel huske paa, hvad *Guds Ord kræver* af en Præst, om der ellers skal være Sandhed i hans Gerning. I den gamle Pagts Bog siger Herren til Profeten: „Naar jeg siger til den ugudelige: du skal visseligen dø, og du ikke advarer den ugudelige for at frelse hans Liv, da skal den ugudelige selv dø i sin Misgerning, og jeg vil kræve *hans Blod af din Haand*“ (Jer. 3, 18), og i den ny Pagts Bog formaner Apostelen Menighedens Forstander: „Giver Agt paa eder selv og *den ganske Hjord*, blandt hvilke den Helligaand satte eder som Tilsynsmænd“ (Ap. G. 20, 28). Med saadanne Ord for Øje er det *saare svært at være Præst* i København under de nuværende Forhold. Der er nok ingen af os, der kan sige med Paulus: „Jeg er ren fra alles Blod“. Se, derfor kræver Kirkesagen Sandhed i de kirkelige Forhold, saa der kan blive Sandhed i Præsternes Gerning, og disse ikke blive nødte til at nedkalde Verdens Foragt og deres egen Samvittigheds Bebrejdelse over sig. Og *hvorfor* rejser dette Krav sig? Fordi *Herren har besøgt vort Folk med Sandheds-aanden* og kaldt alvorligt Liv frem trindt om. Man kan ikke længere nøjes med, at der er en Kirke, som kan besøge Daab og Konfirmation, Vielser og Begravelser; man vil have en Kirke, der kan naa ud med Livets Brød til alle de døbte og med vaagent Øje kan følge hver enkelt i Hjorden.

Vi ville nu se, hvad der i denne Sag bliver nødvendigt at kræve for at faa en nogenlunde forsvarlig Ordning af Forholdene. Ved Aarhundredets Begyndelse talte København c. 100,000 Indbyggere, ved dets Slutning c. 360,000; hvor daarligt er ikke den

kirkelige Udvikling her fulgt med! For at lette Oversigten ville vi gaa ud fra Stillingen som den var 1896. Der vil da kræves:

I St. Matthæus Sogn	paa c. 70,000	Mennesker	6	Kirker.
I St. Johannes nordre Sogn	„ c. 50,000	—	4	—
I St. Johannes søndre Sogn	„ c. 24,000	—	2	—
I Helligkors Sogn	„ c. 30,000	—	2	—
I Jakobs og Sions Sogne	„ c. 37,000	—	2	—
I Stefans Sogn	„ c. 27,000	—	2	—
I Frelsers Sogn	„ c. 22,000	—	1	—
I Sundby Sogn			1	—
I Frederiksberg Sogn	„ c. 50,000	—	4	—

I alt 24 Kirker.

Færdige ere i dette Tidsrum fra 1896—98:

Lukas-, Thomas- og Nathanaelskirken.

Under Opførelse:

Brorsons-, Andreas- og Præstekirken.

Seks Byggegrunde haves. Der kræves altsaa 18 Kirker og 12 Byggegrunde, hvilket fordrer noget over 2 Millioner Kroner. Kirkefondet og andre private Indsamlings-Komiteer have tilvejebragt c. 1,400,000 Kroner. Til Kirkernes aarlige Drift og Præsterenes Lønning vil ud over de Midler, der ventes at indkomme ad sædvanlig Vej, kræves c. 100,000 Kroner. Denne sidste Sum vil jo let kunne indkomme. Regner man blot 33,333 Mennesker med Syn for Kirkens Krav, kræves der kun en frivillig Selvbeskatning af 3 Kr. aarlig, og det var da let at overkomme. Men *hvorfra* skulle de *store Summer* til Kirkernes Opførelse komme? De *ere tilstede* i rigt Maal; de skulle blot ledes ind i det rette Leje. En jævn Mand sagde nylig til mig: „Det er jo en ren Guldalder, vi leve i.“ Og Manden har Ret. Det er en forbavsende Mængde Penge, der er mellem Folk nu i Sammenligning med, hvad der var for en Menneskealder siden. Se blot paa Sporvognene, siden de nye Takster ere indførte. Der er en saadan Tilstømning, saa man vanskelig kan komme op at køre. Der ruller en Strøm af Ti-Ører hver Dag gennem Gaderne. Sparekasserne flyde over med Penge. Der er Penge nok, men der er det i Vejen, at vor By, der kaldes *Hovedstaden i et kristnet Land*, ikke bærer dette Navn med Sandhed; thi da burde den og være *Hovedsædet for det kristelige Liv* og dettes Krav til Samfundstilstanden. Skulle vi tale Sandhed, maa vi bekende, at der er umaadelig meget

Hedenskab i vor By. Der er *Prostitutionen*, som strækker sin beskyttende Arm ud over rent ud hedenske Laster, der ikke burde være taalte i et Land, hvor det 6te Bud er erkendt som Guds hellige Vilje. Der er disse *Varietéer*, hvor „kristne“ Mennesker fornøje sig ved at se paa usømmelig klædte Kvinder og høre paa slibrige Sange. Hvad er det andet end hedenske Forlystelser? Man har beregnet, at hint Utugtsvæsen koster 6 Millioner Kroner om Aaret og Varietévæsenet over 3 Millioner. Mon noget Menneske har Gavn af at anvende sine Penge paa disse Ting? Eller mon det ikke var rimeligere at anvende dem paa at *frelse Sjæle* end at øde dem paa at *fordærve Folk paa Sjæl og Legeme*? Vore Studenter pleje at holde Karneval. Nu! Ungdommen skal have Lov at more sig, naar det sker paa en skyldfri Maade. Et saadant Karneval koster 60,000 Kr. Hvis nu den Bevægelse, Guds Aand har rejst blandt Studenterne, saa der blandt dem findes en kristelig Forening Verden over, der tæller 55,000 Medlemmer, fik Magten her hjemme, som den alt har vundet nogen Indgang, hvad saa! Ja, saa vilde man sikkert ikke oftere bekranse en Varietésangerinde i Studenterforeningen. Derimod kunde jeg tænke mig, at der blev holdt en Generalforsamling, hvor der blev taget følgende Beslutning: i Aar ville vi intet Karneval holde; alligevel ville vi samle Pengene ind blandt Slægt og Venner og saa gaa op til Sjællands Biskop og bede ham modtage 60,000 Kr. til en ny Kirke. Penge er der nok af; det er kun Anvendelsen af dem, det er galt med. Eller behøver jeg at minde om de 40 Millioner, det danske Folk aarlig bruger til at ødelægge sig selv med ved Spiritus?

Hvem skal nu bære denne Sag frem?

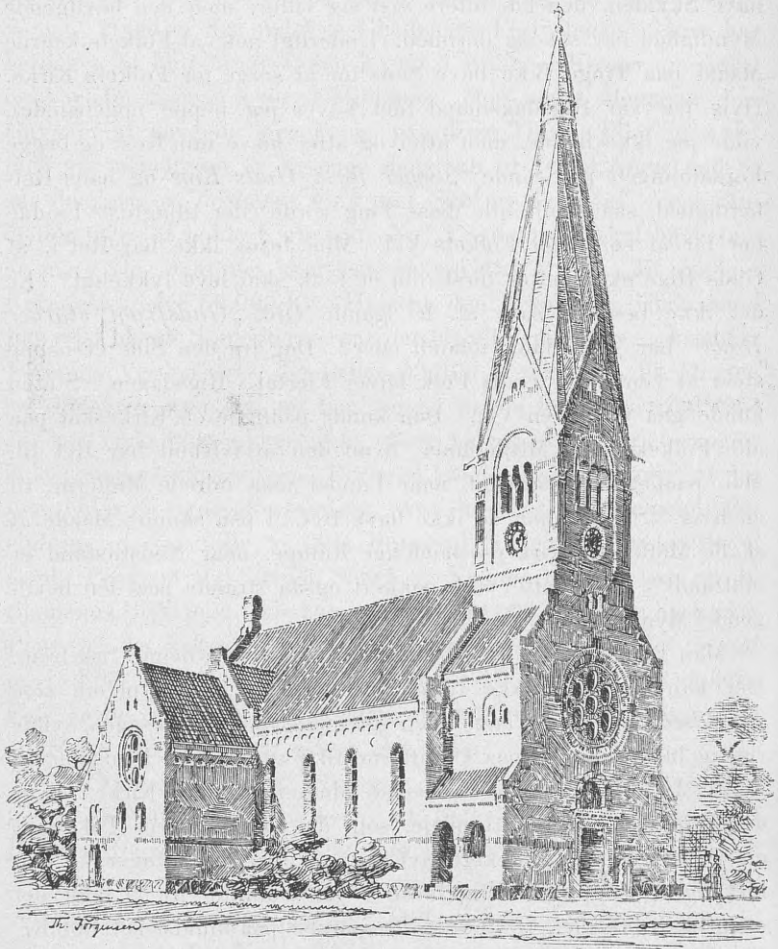
Der kan neppe være Tvivl om, at det er *Statens Pligt*, saalænge der staar i Grundloven, at Folkekirken understøttes af Staten. Denne Understøttelse kan umulig betyde andet, end at den hjælpes til at være *saaledes stillet, saa den kan gennemføre Kirkens Pligt overfor det hele Folk*. Staten bevilger Penge til Sikring af Landets Kyster, til Kunstnere og Literater, til Skoler og Theatre, til Landbrug og Fiskeri, og alle i Folket yde villig deres Skatter til disse Formaal, selv om de ikke have personlig Gavn af eller Interesse for en eller flere af dem. Skulde da ikke Staten have Ret og Pligt til at bevilge de fornødne Penge til at bygge Kirker og lønne Præster for at sikre Folket imod at oversvømmes af Vantroens og Immoralitetens Vandflod? Hine For-

maal kunne være gode, men det er dog lige saa vigtigt, at Sjæle blive frelste, som at en Literat har et sorgfrit Udkomme, eller at et Teater kan bestaa. Desværre, det er kun i ringe Grad, at Staten har opfyldt denne Pligt i vor Tid. Regeringen skal ikke have Skylden, den har oftere vist sig villig; men den bevilgende Myndighed har sat sig derimod. Underligt nok, at Folkets kaarne Mænd paa Tingene ikke have Sans for at sørge for Folkets Kirke. Hvis jeg var Rigsdagsmand (det bliver jeg neppe nogensinde), vilde jeg ikke helme, men atter og atter hæve min Røst og lægge Forsamlingen paa Sinde: „*Søger først Guds Rige* og hans Retfærdighed, saa skulle alle disse Ting vorde eder tillagte.“ I sidde her for at sørge for Folkets Vel. Mon Jesus ikke har Ret i, at Guds Rige skal sættes først, om et Folk skal leve lykkeligt? Er det ikke længere saa, at det gamle Ord „*Gudsfrygt styrker Riget*“ har god Klang iblandt eder? Dog fra den Side er neppe stort at vente, før Guds Folk bliver Flertal i Rigsdagen. Staten kunde gaa en anden Vej. Den kunde paaligne en Kirkeskat paa alle Folkekirkens Medlemmer, hvad den utvivlsomt har Ret til. Man paalægger Krigsskat, naar Landet maa udrede Midlerne til en Krig. Skulde man da ikke have Ret til paa samme Maade at skaffe Midler til Kirkens aandelige Kampe, naar Nødstilstand er indtraadt? Dog dette vilde sikkert ogsaa strande paa den bevilgende Myndighed.

Man kunde mene, at *Kommunen* burde bære denne Sag frem. Her kan imidlertid ikke være Tale om Pligt, men vel om *klog Forudseenhed*. De Penge, den anvendte paa Kirkesagen, vilde rigelig blive sparede paa Udgifterne til Fattigvæsen, Fængsler og Politi. Hvor der samles en levende Menighed om en Kirke, bliver der altid en ordnet Fattigpleje, som det er sket i vor Tid rundt om i Byen. Det er sikkert lavt regnet, naar jeg antager, at den kirkelige Fattigpleje aarlig bevarer 500 Familier fra at falde det offentlige til Byrde. Dette er en Besparelse paa mindst 100,000 Kr. Kommunen skal have Tak for, hvad den har ydet af Pengebidrag og Byggegrunde, men det er neppe at vente, at den vil tage denne Sag i sin Haand, saa længe Københavns Borgere synes at mene, at en af de væsentlige Egenskaber, der maa kræves af en Borgerrepræsentant, er den at være en Modstander af Kirkesagen.

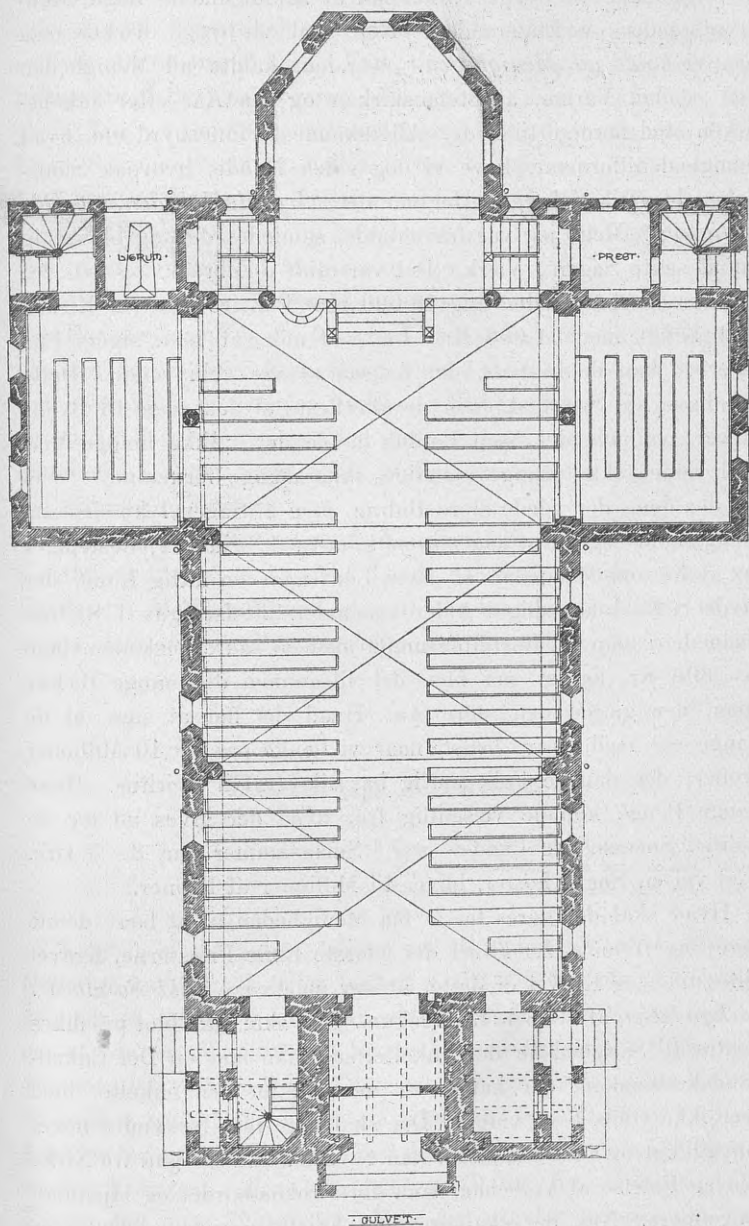
Der bliver da ingen anden til at bære Sagen frem end *den levende Menighed*, der jo i alle Maader er nærmest dertil, efter-

som den maa have den bedste Forstaaelse af dens Nødvendighed. Vil den *kunne* det? Derom' er' der ingen Tvivl efter de foreliggende Kendsgerninger. Jeg mindes fra mine første Præsteaar, at jeg var med til et Møde hos Stiftsprovst Rothe, hvor der var



Den projekterede Kirke i Hellerup.

samlet en Del af Samfundets Spidser for at danne en Komite, der skulde skaffe Midler til en Kirke for Trinitatis nordre Sogn, der længe havde været fælles om Brug af Kirke med det søndre Sogn. Forhandlingerne gik trægt, og Sagen blev kun langsomt fuldført. Da vi gik fra Mødet, sagde afdøde Pastor Frimodt til mig: „Er



Grundplanen til den projekterede Kirke i Hellerup.

det en Maade at bygge Kirke paa at sammenkalde nogle Konferentsraader og Etatsraader? Nej, skal vi bygge Kirker, saa maa vi *kalde ad Menigheden*.“ Og han kaldte ad Menigheden med saadan Varme, at Stefanskirken og faa Aar efter Jakobskirken stod færdige til Brug. Allerskønnest Vidnesbyrd om, hvad Menigheden formaar, have vi dog i den Maade, hvorpaa Sionskirken blev tilvejebragt. Her var det *selve Menigheden, der tog Initiativet*. Mens jeg var fraværende, samledes den og blev enig om at sætte Sagen i Værk. Det var midt i Februar, og den 28. Oktober overbragte den mig 43,000 Kr. Paa tre Aar var Kirken fuldt betalt med 71,000 Kr. Jeg ved nok, at man siger: Paa Østerbro kan de sagtens, der bo saa mange velhavende. Dette kan have sin Sandhed, men de allerfleste af dem søge til Byens Kirker; vi have det, som Paulus havde det: „Ikke mange Vise efter Kødets, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme“. Vel var der dem, der ydede store Bidrag, men at Sagen lykkedes saa hurtigt, kom dog af, at saa *mange* kom med. Naar Tjenestepiger gav 3 Kr. om Maaneden af deres Løn; naar en fattig Kone, der havde 8 Kr. maanedlig i Alderdomsunderstøttelse, gav 1 Kr. om Maaneden; naar en Bestillingsmand med en saare beskeden Gage gav 300 Kr. aarlig, saa blev det tilsammen de mange Bække smaa, der gjorde den store Aa. Hvad det har at sige, at de mange ere med, se vi bedst, naar vi tænke paa de 40 Millioner Kroner, det danske Folk aarlig har tilovers til Spiritus. Disse mange Penge komme væsentlig fra, hvad der gives ud for de utallige Smaasnapse Landet over. Smaasummer paa 3—5 Øre, hvad vel en Snaps koster, bliver til Millioner af Kroner.

Hvad skal der gøres for at faa Menigheden til at bære denne store Sag frem? Her bliver det i første Linie Præsterne, Kravet stilles til. Og Kravet er dette, at der maa være *fuld Sandhed i Forkyndelsen* af det hele Evangelium. Der skal ikke blot prædikes Kristus til Salighed for den enkelte, saa man faar en Del Enkeltmandskristendom, der kan være god nok for den enkelte, men fører ikke Guds Rige videre. Der skal ikke blot forkyndes noget opbyggeligt og trøsteligt, som kan bevirke, at Folk gaa fra Kirke med en Følelse af Velbehag, som gør Frokostbordet og Hjemmet hyggeligere. Nej, der skal prædikes Kristus som den, der giver et helt nyt Liv med nye Interesser og nye Formaal. Der skal prædikes Kristus som Menighedens Hoved, der styrer og leder sit

hellige Legeme, de helliges Samfund. Menigheden skal føres ind i den tredie Trosartikel og vækkes til Bevidsthed om, at den er et Folk af Præster, et helligt Folk, til hvilket Herren kan betro sin hellige Sag, Sjælens Frelse. Menigheden maa vækkes fra den sløve Tro, at den Sag er Præsternes alene, den maa føle Guds Riges Fremgang som *sin hellige Pligt*. Hjerterne skulle omvendes ikke blot fra Vantro til Tro, fra Verden til Gud, men fra et egenkærligt Liv i selvbehagelig Nydelse til et Liv *i Gud og for Gud*. Faa vi et Samfund af Mennesker, der ere lykkelige over selv at være frelste og ere grebne af hellig Sorg over de mange, der gaa paa Fortabelsens Vej, da faa vi en nidkær og offervillig Menighed, der kan og vil bære Kirkesagen frem. Hvor skønt, om det blev saa i vor Stad, at der blev Sandhed i Kirkens Kaar, saa at enhver Præst kunde give Agt paa den ganske Hjord, og der ikke var et Menneske i noget Sogn, uden at Frelserens store Sag blev lagt det alvorlig paa Sinde.

Hvad kræver Kirkesagen? Sandhed i Kirkens Kaar, Sandhed i dette, at vi ere et kristent Land, Sandhed i Forkyndelsen og Sandhed i Menighedslivet, saa vil der ikke fattes Midler til, at denne store, herlige Sag kan blive ført igennem.

Hellerup Kirkesag.

2 Kor. 8, 11: Men fuldfører nu ogsaa Gerningen, for at Fuldførelsen, lige saa vel som Redebonheden til at ville, maa være efter eders Evne.

I Løbet af det sidste Aar er der til Opførelsen af en Kirke i Hellerup indkommet (eller tegnet) c. 16,000 Kr., hvortil endnu kommer et Tilsagn fra Sogneraadet — tiltraadt af Amsraadet — om at yde de sidste 10,000 Kr. til Kirkens Opførelse; tillige har Sogneraadet stillet i Udsigt som sandsynligt, at det, naar Kirken er fuldført og gældfri, vil overtage de med dens Drift og Vedligeholdelse forbundne Udgifter. Med de tidligere indkomne 14,000 Kr. raader Komiteen altsaa nu over c. 40,000 Kr. Overslaget til Kirken lød paa 72,000 Kr. Men den stærke Prisstigning paa Materialer vil medføre en Merudgift af c. 10,000 Kr. Af de 40,000 Kr., som Komiteen saaledes mangler, tør det vel haabes,

at Staten vil yde 20,000 Kr. paa næste Aars Finanslov; naar vi ikke fik dem i Aar, er det neppe paa Grund af Uvilje hos Kultusministeren eller Finansudvalget, men nærmest kun, fordi vi i vor Ukyndighed overfor den Art Ansøgninger, ikke fik de nødvendige Forberedelser gjort i Tide og derfor ikke kom ind paa Finansforslaget.

Men selv om vore Forventninger i Henseende til Statstilskud blive opfyldte, ville vi dog komme til at mangle 22,000 Kr., og faktisk have vi i Øjeblikket ikke Penge til at betale Kirkens Opførelse saa vidt, at den kan komme under Tag, endsiges da fuldføres.

Og dog har *Kirkekomitéen i et Møde Onsdagen d. 20. Januar 1899 vedtaget at paabegynde Opførelsen af Kirken i Hellerup, saa snart Vejret tillader det* (s: til Foraaret); ligesom man har overladt et i den Anledning nedsat Byggeudvalg at modtage af de gjorte Tilbud paa Murer- og Tømrerarbejde saadanne, som maatte anses for de fordelagtigste.

Naar Komitéen har taget denne Beslutning, da er det i Følelsen af, at *Trangen til en Kirke i Hellerup er stor*, og man mente ikke at kunne udskyde at begynde Opførelsen til en uvis Fremtid. Og paa dette Punkt ere vi ikke i Tvivl om, at vi have almindelig Samstemning i Hellerup. Men vi kunne da heller ikke undlade at gøre opmærksom paa, hvilke Følgerne af en Paabegyndelse af Arbejdet maa blive. 1) Enten kan man bringe Kirken under Tag, og saa lade den staa næste Vinter over og i det Hele saa længe, *indtil Rigsdagsbevillingen er givet, og det yderligere manglende væsentlig er indkommet*. 2) Eller man kan *fremme Bygningen af Kirken saa stærkt som overhovedet muligt*.

Dette sidste maa for alle interesserede staa som det absolut ønskelige. Hvad kunde tænkes mere nedslaaende efter saa mange Aars Ventetid uden Kirke, end at skulle vente paany med en halvt fuldført Kirke.

Men er man i Hellerup — og derom tvivle vi ikke — enig med os i denne Betragtning, da maa man ikke glemme, at Betingelsen for, indenfor et overskueligt Tidsrum at kunne fuldføre Kirken, er denne, at alle, som ønske, at dette maa ske, føler den Forpligtelse, der paaligger dem — ikke blot til selv at yde Bidrag, men ogsaa til hver i sin Kreds at vække Interesse for Sagen. Vi tilstaa, at det er i Forventning herom, vi have taget vor Be-

slutning om at begynde; det bliver nu Hellerup Befolknings Sag snarest muligt at sørge for, at vi ikke blive skuffede i saa Henseende.

H. Koch,

ord. Medhjælp. for Gjentogte Sogn.

I Præstekirken

er man nu færdig med Hvælvingerne, og Rummet i den nye Kirke synes at være af usædvanlig Skønhed. Med Hensyn til Indvielsen har man tænkt at stræbe at give det størst mulige Antal Præster Lejlighed til at være med ved at søge at faa denne Højtidelighed henlagt til den Søndag, som falder midt i Tiden for Afholdelsen af det videnskabelige Præstekursus. Og der har i denne Anledning været ført Forhandlinger med Præsteforeningens Bestyrelse og Komitéen for Bethesdamøderne, hvorved det er foreløbig fastslaaet, at Bethesdamødet i Aar vil blive afholdt 17—19 Oktober, Præstekursus derefter 20—27 Oktober, og om muligt haaber man saa, at Præstekirkens Indvielse vil blive henlagt til den 22. Oktober. Iøvrigt mangler der endnu c. 18,000 Kr., og man vil være glad ved nu i Foraarstiden at modtage nye Bidrag fra saadanne Præster, som enten ikke have bidraget, eller have ophørt at bidrage.

»En Massemenighed.«

Som et Eksempel paa hvorledes Kristne i andre Lande tænke om den Størrelse af Sognene, der gør Præstegerningen uoverkommelig og hindrer Kirkens Arbejde, anføre vi her nogle Linjer af Prof. Dr. Beyschlag's: „En sejrende Kristen,“ (Kristiania 1898. S. 162.) Neuwied — — skylder Tiden efter Trediveaarskrigen sin Opstaaen, og blev af sine Fyrster udstyret med det dengang uhørte Privilegium, nemlig Tolerans. Dette havde til Følge, at alle de Religionspartier, som eksisterede, strømmede did. Af disse er den lutherske og den reformerte begge tiltraadt Unionen. — — Men en Sammensmeltning, som forresten bare vilde have skabt en uoverkommelig Massemenighed, da den yngre Menighed tæller tolv Hundrede, den ældre vel to Tusind fem Hundrede Sjæle, er ikke kommet i Stand.

Fortegnelse over Bidrag

til det indre Udstyr af Præsternes Kirke.

Ved Bispinde Rørdam: Fru Hertel 2,00, Johanne Leth 1,00, Anna Balslev 2,00, Provstinde Høeg 5,00, Pastorinderne Ewaldsen 5,00, Wagner 5,00, Hofgaard, Taars, 4,00, Møller, Radsted, 2,00, Saaby 4,00, Asschenfeldt Hansen 4,00, Møller, N. Ulslev, 1,00, Blicher 5,00, Graae, Nysted, 4,00, Forpagter Sonne, Knuthenborg, 5,00, Fru Bojsen, Sækkjøbing, 2,00, Fru Frits Rasmussen, ibd., 6,00, Frk. Marie Møller, ibd., 1,00, Dr. Krohn, ibd., 5,00, Koch, ibd., 2,00, Fru Lübecker, Maibølle, 1,00, Fru Plenge, Hardenberg, 4,00, Fru Faith, ibd., 2,00, Kjøbenhavns gejstlige Konvent 400,00 Pastorinderne Ellen Krogh, Æbeltoft, 10,00, Bendixen, Bonderup, 2,00, Birkedommer Oldenburg 10,00, Pastor G. Prior, Strynø, 5,00, Fru Olivia Fenger 10,00, Fru Petersen og Børn 5,00, Elise Prior 5,00, Fru L. Krog, f. Jacobsen, 4,00, Fru Hvam, Sejersø, 4,00, Cand. E. Rørdam 2,00, Fru Dahl, Kjeldbye, 4,00, Fru Heiberg, Holbæk, 10,00, Lodsedler for et Armbaad 5,00, Frk. Andrea Busk 10,00, K. Hjorth, Melbygaard, 3,00, Fru Frede Møller, Sædder Præstegaard, 10,00, Fru Aagaard, Aaby, 1,00, Charlotte og Wille Aagaard 1,00, Karoline Nielsen 10,00, Ada 10,00, Pastorinde Herdis Clausen 6,00, eget Bidrag 20,00. Ved Provstinde Assens: Indsamlet af Provstinde Poulsen 30,00, Fru Jørgensen 10,00, Pastorinde Assens Græsted 2,00, Frk. Blume, Lungholm, 5,00, Pastorinde Larsen, Femø, 3,00, Provstinde Lund 5,00, Frk. Marie Lund 1,00, Pastorinderne Schjøtt 2,00, Holm 2,00, Bachevold 5,00, Kejding 5,00, Kejdings Børn 3,00, Hindhede 5,00, Christensen og Døtre 10,00, Møller, Sandby, 2,00, Sørensen, Errindtløv, 10,00, eget Bidrag 50,00. Ved Bispinde Clausen: Fru Sofie Frimodt, Norrebro, 10,00, Grosserer Hugo Frimodt, Kbhvn., 100,00, Veksellerer V. Frimodt, do., 10,00, Pastorinde Brask i Aaløb pr. Grenaa 10,00, Boghandler Køster, Aarhus, 10,00, Grosserer Kirkeby, do., 10,00, Etatsraadinde Meulengracht, do., 20,00, fra Præstekoner i Randers 8,50, Pastorinderne Lindhardt, Aarhus, 4,00, Seidelin, do., 2,00, eget Bidrag 10,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00. Ved Bispinde Fog: Etatsraad Bruun 100,00, Fru H. Christensen 100,00, Gehejmekonferensraad Liebe 100,00, Frk. Warburg 100,00, Frk. Ida Suhr 50,00, Direktør Wolfhagen 50,00, Konferensraadinde Linnemann 20,00, Konsul T. Andersen 20,00, Grossererne G. Hansen 20,00, Bochelund 20,00, Konferensraadinde Holm 10,00, Frk. Mine Holm 10,00, Fru Ottilia Fog 10,00, Etatsraad Lindberg 10,00, Fru Pauline Scharling 10,00, Frk. West 10,00, Fru E. Gammeltoft 15,00, Generalinde Bruun 5,00, Pastorinderne Lütken 5,00, Blaumüller 5,00, Fog 2,00, J. A. 5,00, Frk. J. Michelsen 1,00, V. 1,00, H. S. 1,00, Bispinde Fog 20,00, Departementschef Jonquières 20,00, A. F. 1,00, Lodsedler 7,00. Ved Pastorinde Krag: Enkepastorinde A. C. Fog 2,00, Fruerne M. Steffensen 2,00, A. Møller Gad 1,00, E. Kall 0,50, K. Panduro 2,00, S. Fyhn 1,00, Frkne. E. Steffensen 2,00, J. og C. Krogh 2,00, Holst 1,00, Grønbeck 1,00, Fru Christensen, f. Fog, 1,00, Fru Conradsen, f. Grønbeck, 1,00, Brdr. Plum 20,00, Fruerne Elise Bay 40,00, Th. Didrichsen 2,00, Piper 6,00, Frk. Leunbach 10,00, Fru Jenny Krag 5,50, Herredsfoged Secher 5,00, Kbmd. Jørgensen 10,00, Lodsedler for et Armbaad 5,00. Ved Provstinde Glahn: Uden Mærke 10,00, for et Armbaad 5,00, Provstinde Brammer 50,00. Ved Provstinde Levinsen: Overretssagfører Lehmann 10,00, Frk. Frida Hoffmann 2,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00, Frk. Wessel-Brown 1,00, Enkepastorinde Tuxen 2,00, Enkepastorinde Müller 5,00, Pastorinderne Licht 2,00, W. 1,00, Frk. Hoskjær (Præstedat.) 2,00, Pastorinde Fogh 2,00, Frk. Camilla Kall Fogh 2,00, Frkne. L. og J. Wiberg 2,00, Gross. Edsberg og Frue 30,00, Minna Teisen 1,00, Pastorinde Petersen og Smaapiger 2,00, Pastorinde With og Børn 10,00, Gurli Wøldike 1,00, Anna Arendrup 1,00, Enkepastorinde T. Blicher

2,00, Pastorinde J. Blicher-Clausen 2,00, G. B. 1,00, F. S. B. 1,00, Frk. Augusta Nyeberg 4,00, Professorinde Siegfried Kok 5,00, Enkegrevinde Brockenhuus-Schack 25,00, Professorinde Grønlund 5,00, eget Bidrag 10,00. Ved Stiftsprovstinde Pedersen: Fruerne Skovgaard Petersen, Alslev, 5,00, Hansen Gjevnøe, Thim, 6,00, Mønster, Nørup, 20,00, Kampmann, Egtved, 2,00, Frkne. Augusta Leth, Kbhvn., 3,00, Christine Daugaard, Ribe, 4,00, Fruerne Tranberg, Fardrup, 3,00, Helms, Janderup, 4,00, Provstinde Assens, Gauerslund, 10,00, Fru Hagemann, Vinding, 4,00, Doktorinde Wilandt, Ribe, 5,00, Fru Jørgensen, Herslev, 5,00, Provstinde Becker, Greis, 5,00, Fru Caroline Valeur, Fredericia. 2,00, Fru L. Jørgensen, do., 5,00, Frk. Louise Andersen, Sundby, 5,00, Læge Jespersen og Frue, f. Pedersen, Java, 5,00, Stud. theol. Johs. K. Pedersen 2,00, eget Bidrag 5,00. Ved Pastorinde Prior: Unævnt Præstekone 4,00, sammes 4 Dotre 2,00, en Præteson 2,00, Herrens Procenter 5,00, uden Mærke 1,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00, Pastorinde Hansen i Longelse 10,00, Pastor Prior og Frue 100,00. Ved Provstinde Schepelern: Frk. A. Paulli 10,00, Bispinde Martensen 50,00, Frøken Ida Petersen 10,00, Provstinde Gad 20,00, fra en Præstedatter 50,00, E. L. 4,00, Domprovstinde Poulsen 5,00, Generaldirektør Nørgaard 10,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00, Fru Fr. Petersen, f. Schepelern, 20,00, Pastorinde Hviid Nielsen 10,00. Ved Bispinde Swane: Viborg Købstads Provsti 7,00, Middelsom-Sønderlyng do. 13,00, Rinds-Nørlyng do. 14,00, Fjends do. 4,00, Salling do. 37,25, Fleskum-Hornum do. 36,00, Hellum-Hindsted do. 23,00, Aars-Gishum do. 28,00, Etatsraadinde Wain 200,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00, Pastorinde Westergaard 5,00, eget Bidrag 20,00. Ved Bispinde Schousboe: Fruerne Cortsen 10,00, Lund 5,00, Dyhr, 2,00, Frkne. Dein 1,00, Lander 4,00, Fru Hansen 3,00, Provst Tolstrup 10,00, Fruerne Haagen Møller 5,00, Jansen 2,00, Krogh 5,00, Gade 3,00, Sennels 2,00, Olivarius 10,00, Hansen 2,00, Eriksen 3,00, Gulstad 11,00, Place 2,00, Pastor Hougaard 10,00, Fruerne Kjør 5,00, Schøtt 4,00, Hansen 5,00, Bøggild 5,00, Løwe 10,00, Møller 3,00, Paludan 15,00, Pastor Pedersen 6,00, Fruerne Lindboe 3,00, Krogsbeck 10,00, Leth 17,00, Petersen 2,00, Friis 5,00, Christensen 4,00, Bertelsen 2,00, Danæus 3,00, Poulsen 20,00, Deichmann 10,00, Frk. Deichmann 10,00, Fruerne Jacobi 10,00, Brun 2,00, Friis 10,00, Andersen 2,00, Tønnesen 5,00, Sørensen 5,00, Hansted 5,00, Frk. Svendsen 1,00, C. M. 2,00, Fruerne Horlyck 5,00, Balslev 5,00, Jensen 15,00, Madelung 6,00, Nielsen 5,00, Lundby 5,00, Kemp 2,00, Darre 2,00, Frk. Bøggild 3,00, Fruerne Jensen 4,00, Møller 2,00, Lodsedler til et Armbaad 5,00. Ved Pastorinde Welding: Pastorinde Abrahamsen 25,00, Enkepastorinde Brix 6,00, Pastori. Gad 10,00, Oberstinde Langhoff 1,00, Fru M. Møller, f. Rørdam, 4,00, Enkefru Schwalbe (1ste Bidrag) 20,00, Pastorinderne Juhl 2,00, Schram 2,00, Olrick 3,00, Kløvborg 5,00, Fru Gotfred Bech 10,00, eget Bidrag 10,00. Ved Pastor Friis Hansen: Indsamlet af Fru J. Kemp: Fru Haar 2,00, Fru Trøjel 2,00, Fru Holck 2,00, eget Bidrag 2,00; Fru Brostrøm, f. Koch, 10,00, Fru Fr. Borch, Næstelsø, 25,00, Pastorinderne Kirsten Rasmussen 5,00, Krarup, Sorø, 2,00, Lakjer 1,00, Glahn 2,00, Friis, Hørs-holm, 3,00, Birkedommer Holten 10,00, X 0,05, Dr. Lindegaard 2,00, Frk. Tørche 1,00, Valgmenighedspræst Nielsen i Bøvling 10,00, Bornholms Præstekoner 32,50, Pastorinde Petersen, Lunde 15,00, Pastorinde Bergstrøm, Karise 5,00, Rente i Bikuben $3\frac{1}{12}$ 98 13,14. Ialt 3405Kr. 44 Øre.

København, den 28. Januar 1899.

Julius Friis Hansen,

Komiteens Kasserer.

Nygaardsvej 12. Ø.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond I Januar Maaned 1899.

IV. 2,00, Fru A. Jensen 2,00, Ved Indremiss. Mynzberg, Grenaa fra Frk. Juul 1,12, P. B. 10,00, Højesteretsassessor Repholtz 20,00, Vare-mægler Bisted Aarsb. 10,00, W. H. 10,00, Kammerherreinde Willemoes 10,00, Aarsb. fra: Fru A, Bartholin 3,00, Dr. Stricker 10,00, Høker Niels Jensen 5,00, Partikulier N. P. Søderstrøm 5,00, Apoteker O. H. Müller 10,00, Enkefru Josephine Hansen 4,00, Fru Elise Ploug 100,00, Frk. Anna Herholdt Halvaarsb. 10,00, Elisabeth & Hedevig Johnsen 10,00, C. M. 10,00, fra Kredforeningen Nr. 30 30,00, Ved Pastor P. Lauridsen: Møde i Næstved Missh. $\frac{2}{1}$ 31,14, Lærer J. Nielsen, Nordby, Fanø 1,00, J. Sz. 60,00, Frk. Marie Bruun Aarsb 16,50, Gross. Johs. Holm 1000,00, Dr. Brodersen, Lyngby 100,00, Søster C. 2,00, Frk. Delbanco 10,00, Ved Pastor Fibiger: Møde i Roskilde s. m. Pastor Hoff 13,50, Holbæk Kirke $\frac{22}{1}$ s. m. Provst Lebeck 168,77, Skuderløse Missh. $\frac{24}{1}$ s. m. Pastor Horn-bech 37,67, Dalby Kirke $\frac{25}{1}$ s. m. Provst Blom 87,00, Overvindinge For-samlingshus $\frac{26}{1}$ s. m. Pastor Tauson 66,00, Haslev Missh. $\frac{27}{1}$ s. m. Provst Weber 85,35, Ved Pastor With: Møde i Uggerløse Kirke $\frac{19}{1}$ ved Miss. Würtz 8,30, Lyng Kirke $\frac{20}{1}$ 15,25, Landinsp. Birch 50,00, Ved Pastor Fibiger: En Brillantring udbragt til 40,00. **Ialt 2054,60.**

I Februar Maaned 1899.

Overretssagfører A. Delbanco 100,00, Frk. Alba Edinger Jensen 2,00, Ved Pastor Th. J. Petersen: Møde i Daastrup Kirke $\frac{18}{1}$ 27,72, til Geth-semane Kirke: Møde i Birkerød Missh. $\frac{18}{1}$ sm. m. Kmhr. Barner 34,64, Frk. Buntzens Dødsbo 1051,84, Ved Sognepræst Koch: Andel i Møde i Ballerup Kirke 13,57, E. K. 5,00, V. E. G. 30,00, Ved Pastor Juhl: Møde i Kirkesaaby $\frac{11}{1}$ 39,31, Frederiksværk $\frac{16}{1}$ 17,45, Lyngø $\frac{18}{1}$ 14,70, Kolding $\frac{22}{1}$ 84,90, A. B. 10,00, V. G. 10,00, H. L. 42,00, Margrethe Jespersen 10,00, Frk. G. 10,00, Ved Sognepræst Norup: Fra Unge i Dejbjerg og Horning i Forb. med Indsamling ved Fastelavnsmøde 78,33, For Bladet »Københavns Kirkesag« 4,00, Ved Pastor Degenkolz, Selde pr. Roslev Efterslet 3,00, G. A. B. 10,00, C. B. 20,00, Ved Pastor Friis Hansen: Møde i Haslev $\frac{19}{2}$ 41,23, Stubbekøbing $\frac{20}{2}$ 51,24, Nørre Alslev $\frac{21}{2}$ 12,25, Idestrup $\frac{22}{2}$ 34,17, Nykøbing $\frac{24}{2}$ 25,66, Ved Cand. Fr. Balle: Møde i Hornborg $\frac{17}{2}$ 6,00, i Nepsager $\frac{19}{2}$ 57,58, Ved Provst Camradt, Nim pr. Horsens fra St. R. i Nim 5,00. Ved Pastor Fibiger: Møde i Holsteinborg Kirke s. m. Grev Holstein $\frac{31}{1}$ 185,00, i Glumsø Kirke s. m. Provst Reinau $\frac{3}{2}$ 87,00, i Næstved Kirke s. m. Pastor Bohn og Kmhr. Barner $\frac{14}{2}$ 153,20, i Everdrup Kirke s. m. Pastor Budde-Lund $\frac{15}{2}$ 94,00, i Her-lufmagle Forsamlingshus s. m. Kmhr. Barner $\frac{17}{2}$ 55,00, fra Missionær Jensens Hustru i Skuerup 8,00, i Verving Kirke s. m. Pastor Brummer og Kmhr. Barner $\frac{21}{2}$ 145,25, i Svendborg Kirke s. m. Pastor Prip og Kmhr. Barner $\frac{22}{2}$ 147,00, i vor Frue Kirke i Odense s. m. Provst Hejberg og Kmhr. Barner $\frac{23}{2}$ 133,25, i Kjørteminde Kirke s. m. Pastor Meier $\frac{24}{2}$ 88,55, i Grejs Kirke af Kmhr. Barner s. m. Provst Becker og Pastor Petersen, Bredstrup 45,00. Ved Pastor With: Møde i Tureby 34,80, F. B. 100,00, M. T. 6,00. **Ialt Kr. 3133,64.**

København K., d. 28. Februar 1899.

Slotholmsgade 12¹.

Johan V. Adolph,

f. T. Kasserer.

Indhold: Det københavnske Kirkefond. — Kirkefondets store Møder i Koncertpalæet (med Pastor P. Krag's Foredrag). — Hellerups Kirkesag. — Bidragslister.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af *Julius Friis Hansen*.

Kbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 19.

Den 20. April.

1899.

Kirkekollekten paa St. Bededag.

Ligesom de foregaaende tre Aar vil der i disse Dage ved det høje Kultusministeriums Velvilje blive udsendt en Rundskrivelse til alle vort Lands Præster, hvori det lægges disse paa Hjerte paa den forestaaende Bededag at bede Menigheden om en Gave til den københavnske Kirkesag. Arbejdet for denne skrider stadig fremad, og navnlig har Fremgangen i det sidste Aar været særdeles glædelig, saa at der nu er en hel Række nye Menighedskredse ved at danne sig, og en hel Række nye Kirkehuse paabegyndte, og den Tid nærmer sig, da Maalet, de store Sognes Sønderdeling, kan haabes gennemført i enkelte Dele af Byen. Men som Arbejdet væsentlig lykkes, vokse ogsaa de Krav, der stilles til Kirkefondet fra mange forskellige Sider, og endnu i indeværende Aar vil der, dels til Indretning af en eller to midlertidige Kirker, dels til Fremme af Sagens egentlige Formaal, kræves betydelige Bidrag. Kirkesagens lykkelige Fremgang beror paa, at den levende Menighed i vort Land vil følge Arbejdet med voksende Interesse, og at Kærligheden dertil ligeledes bliver bestandig større.

Det vilde være ønskeligt, om Præsterne allerede den foregaaende Søndag gjorde Menigheden opmærksom paa den forestaaende Indsamling og dens Betydning til Fremme af Guds Rige. Det er vort Haab, at der vil indsamles en rig og rundelig Gave til denne store og skønne Sag, som Herren saa særlig betroet sit Folk i disse Dage.



Nathanaelskirken.

Som det vistnok er Læserne bekendt, blev den nye Kirke i Sundby indviet afvigte 19. Marts. Den er opført af „Foreningen til Opførelse af smaa Kirker“ paa en Grund, som tilhører det københavnske Kirkefond. I Løbet af 3—4 Aar har denne Forening, som her for første Gang ved egne Kræfter har fuldført en Sognekirke, samlet de betydelige Midler, som dertil ere medgaaede — vistnok mindst 80,000 Kr., naar medregnes Inventar og den øvrige indre Udstyrelse. Den er tegnet af Arkitekt Thorvald Jørgensen og passer kønt i sine nuværende landlige Omgivelser. Det overordentlig smukke Kirkerum har Plads til c. 700 Mennesker. Blandt forskellige tiltalende Enkeltheder fremhæves særligt, at Pulpiturernes Længdelinier paa en smuk og sindrig Maade ere brudte, saa at man i Stedet for disse ser ligesom Enden af en Række Kirkestole; saavidt vides, er dette Udskæringsarbejde udført af Foreningens Medlemmer. Det samme er Tilfældet med den særdeles smukke Alterskranke, og i det hele findes der baade paa Alteret og flere Steder i Kirken mangfoldige smukke Vidnesbyrd om den Kærlighed og Kunstfærdighed, hvormed mange af Foreningens Medlemmer have arbejdet for denne Kirke.

Kirken, som ligger ved Køblersvej, c. 200 Alen øst for Amagerbrogade, blev af det høje Kirkeministerium antagen som Sognekirke, og efter ret vidtløftige Forhandlinger med de forskellige verdslige Autoriteter lykkedes det Kirkebestyrelsen under velvillig Medvirkning af Sognepræsten ved Sundby Kirke, Pastor A. Schneekloth, at faa udskilt den nordligste Del af det hidtilværende Sundby Sogn som et selvstændigt Sogn, der for Fremtiden kaldes efter den nye Kirke. Indvielsen, som overværedes af hans Excellence Kultusminister Biskop Styhr, foretoges af Biskop, Dr. Rørdam, som derefter indsatte den udnævnte Præst Johannes Nordentoft Thomsen.

Herren give, at den saaledes fuldførte Kirke maatte blive Udgangspunktet for en kristelig Livsvækkelse i Sundby, og at Herrens hellige Ord her maa blive forkyndt i Aands og Krafts Bevisning.

Tale ved Ordinationen i Frue Kirke

den 15. Marts 1899.

Af Biskop, Dr. SKAT RØRDAM.

Luk. 23, 33—34. Da de vare komne til det Sted, som kaldes Hovedpanden, korsfæstede de Jesus dér og Misdæderne, den ene ved den højre, den anden ved den venstre Side. Men Jesus sagde: „Fader, forlad dem; ti de vide ikke, hvad de gøre!“

Fra Arilds Tid har det været Skik i Kristenheden, at Menigheden paa denne Tid af Kirkeåret atter og atter mindes om vor Herres Jesu Kristi sidste tunge Lidelse, og om hvor dyrt han har købt os, for at vi kunde naa til at høre ham til og blive Guds Børn og Ejendoms-Folk. Vi blive mindede om hans Selyopofrelse, idet han i Lydighed mod Guds Frelsesraad bar indtil Korsets Død vore Synder, denne svære Byrde, der i sig selv var saa aldeles stridende mod hans Natur, ikke alene fordi han var det syndfri Menneske, men fremfor alt fordi han var og er Guds enbaarne Søn tillige. Og af hans Sjælekamp i Getsemane se vi, hvor overmenneskelig tungt det var ham at bringe dette Offer, men ogsaa, at han ikke noget Øjeblik svigtede sin Lydighed mod Faderens Raad, men vedblev at sige: „Fader, ske ikke min Vilje, men din!“ Men vi blive ogsaa atter og atter mindede om, hvad der drev ham til at bringe dette tunge Offer, det var hans Kærlighed til det faldne Menneske. Og det er særlig denne hans Kærlighed, jeg vilde minde eder om nu i Dag, da I skulle indvies til at være hans Ords Tjenere i Menigheden.

Apostelen Pavlus skriver (2 Kor. 8, 9): „I kende vor Herres Jesu Kristi Naade, at han for eders Skyld blev fattig, mens han var rig, for at I skulde vorde rige ved hans Fattigdom.“ Det var Naade, uforskyldt Kærlighed til dem, der havde fortjent det modsatte, det var den, der drev ham til at give sig hen til hele sit fattige Liv paa Jorden, ja til at blive saa fattig, saa forladt af al Trøst baade fra Gud og Mennesker, at han tilsidst i sin Sjæls dybe Fattigdom maatte udbryde: „min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig!“ Og det er den samme Naade, som vi møde i hans Jordeliv den ene Gang efter den anden, naar det hedder, at han ynkedes inderlig over de ulykkelige og over Folkeskarerne, der vare mishandlede og vanskottede, som Faar uden Hyrde, og

naar han endog græd over Jerusalem, for al den Elendighed, det ved sin Genstridighed mod ham vilde føre over sig selv. Og dette vil jo sige, at han følte deres Ulykke hvilende paa ham selv, som om den var hans egen.

Men det største Vidnesbyrd om denne hans Naade, hans Medlidelse med Syndere, se vi dog i det Stykke af Jesu Lidelses-historie, som jeg nys oplæste. De førte ham ud til Golgata, naglede ham fast til Korset og hængte ham op mellem to Forbrydere, — hvilken Pine har det ikke været ham baade paa Sjæl og Legeme! Og saa var hans første Tanke og første Ord, ikke et Klageraab over hans egen Lidelse, langt mindre et Dommens Ord over Menneskers Ondskab, men en Bøn for dem, der vare Skyld i hans Korsfæstelse, en Bøn for det genstridige og utaknemmelige Israel, som havde forskudt ham og krævet hans Død, en Bøn til Faderen om, at han ikke vilde afskyde dem, der havde forskudt hans Salvende, men tilgive dem denne Synd og forlænge Naadens Tid for dem, om de dog endnu vilde omvende sig, saa de kunde blive frelste. Ja, da opfyldte Jesus, hvad han forud havde talt i Lignelsen om Vingaardsmanden, som bad for det ufrugtbare Figentræ, at det maatte staa et Aar endnu, om det dog kunde bære Frugt.

Naar vi se os selv i Spejl paa denne Naade og Medynk, hvor maa vi da ikke blues! Det plejer at være saaledes med os, at naar vi ere i Nød og Smerte, have vi kun Følelse for vor egen Nød, og der behøves som oftest kun en ringe Smerte, saa ynkes vi saaledes over os selv, at vi snarest vilde optage det som en Fornærmelse, om nogen da vilde minde os om andres Nød, eller om, at vi kunde have Grund til at ynkes over dem. Og end mere, dersom disse andre endog ere dem, der have voldt os vor Nød; da vil det for det naturlige Menneskehjærte, som vi alle bære med os, selv om vi have omvendt os til Troen paa Jesus Kristus, lyde ligefrem som en Spot og Haan, om nogen vilde opfordre os til at ynkes over disses Nød, den Nød og Trældom under Synden, der har drevet dem til at volde os vor Lidelse. Men vor Herre Jesus Kristus, han ynkedes inderlig over sine Fjenders Nød, som de selv slet ikke ænsede, men tværtimod vare glade i. Det er i Sandhed en overmenneskelig, ja guddommelig Kærlighed, det er et Frelserhjærte fuldt af Naade, vi dør skue ind i.

Dette har jeg paa denne eders Indvielsesdag villet lægge eder paa Hjærte, først for saa alvorlig, som jeg kunde, at minde eder

om, hvilken vidunderlig guddommelig Naade og Kærlighed I skyldet det, at I kan kalde Jesus Herre og hans Fader eders Fader, men dernæst ogsaa for at lægge eder paa Hjærte, at naar I nu skal have det til eders Livsgerning at vidne om Jesus Kristus, saa er det netop denne hans Naade. I maa vidne om, saa sandt I ellers vil være tro i eders Tjeneste. Vor Herre Jesus har selv sagt (Joh. 3, 17): „Gud har ikke sendt sin Søn til Verden, for at han skal dømme Verden, men for at Verden skal frelses ved ham.“ Og vistnok maa I aldrig fortie, hvad Jesus føjer til: „hvo som tror paa ham, dømmes ikke; men hvo som ikke tror, er allerede dømt, fordi han ikke har troet paa Guds enbaarne Søns Navn.“ I maa aldrig fortie, at netop fordi Jesus Kristus er Lyset, derfor vil og maa ogsaa hans Evangelium ende med at gøre Skel mellem dem, der komme til Lyset for at blive frelste fra al Mørkhed og Synd, og dem, der vil blive i Mørket. Men I vil aldrig kunne forkynde dette saaledes, at I dermed virkelig gaa Jesu Ærinde, og at han vil vedkende sig eders Tjeneste, med mindre det altid er den dybe Grundtone i eders Vidnesbyrd, at han ikke er kommen for at dømme, men for at frelse, og at hos ham er den utrættelige guddommelige Medynk med det faldne Menneske, ja netop med de genstridige Syndere.

Men mærk saa vel: Dette vil aldrig kunne blive Grundtonen i eders Forkyndelse, og eders Tilhørere vil ikke føle og høre denne Tone, dersom ikke denne Jesu medlidende Naade i nogen Grad har afspejlet eller afpræget sig i eders eget Hjærte. — Jeg sagde før, at det er en overmenneskelig, ja guddommelig Kærlighed, der aabenbarer sig deri, at Jesu første Tanke og Ord paa Korset gjaldt det genstridige Jødefolks Sjælenød og Syndenød. Men Gud skabte fra Begyndelsen Mennesket i sit Billede, og i Jesus Kristus skal vi fornyes til hans Billede, som skabte os; derfor vil og kan Guds Kærlighed i Kristus skabe sig en Afglans i hans troende Disciples Hjærter, og vi maa alle bede om og arbejde paa, at den maa vinde en saadan Afglans i vort Hjærte. Det er dertil, Apostelen formaner saaledes: „haver det samme Sindelag i eder, som var i Kristus Jesus, ham, som afførte sig sin Guddoms Skikkelse ved at tage Tjeners Skikkelse paa og blev lydige til Døden, ja Korsets Død“ (Filipp. 2, 5). Og at dette Kristi Sindelag virkelig kan afpræge sig i et Menneskehjærte, derom have vi det skønne Vidnesbyrd i det første Blodvidne Stefan, hvis Bøn i hans pinefulde Dødsstund

øjensynlig var en saadan Genklang af Jesu Bøn paa Korset. Men det er vel at mærke, at naar Stefan kunde bede saaledes i sin sidste Stund, saa var det ikke noget nyt, som han først lærte i det Øjeblik. Nej, det er dette, der kan gøre et Menneskes Ord i Dødsstunden saa dyrebare for de efterlevende, at det dér kommer frem og udtales, hvad der, inden Døden kom, levede dybest i den døendes Hjærte, og de Slør og Skranker falde, som tidligere kunde hindre hans Hjærte i at aabne sig. Og saaledes kan vi ogsaa med Vished sige, at den Bøn, Stefan bad i sin Dødsstund, var en Udtalelse af, hvad der havde været Grundtonen og den dybeste Drivkraft i hans Tale og Færd iblandt Israels Folk, imedens han levede. Derfor hedder det ogsaa om ham, at han var „fuld af Naade og Kraft“ (Ap. G. 6, 8); ti dette vil jo sige, at Jesu Kristi Naade, hans medlidende Kærlighed til Syndere, fyldte hans Hjærte, og i den havde han Kraft baade til at gøre Tegn og Undere blandt Folket og til at tale saaledes, at alle de mange, som tvistede med ham, ikke kunde modstaa den Aand og Visdom, han taledede i. Og denne Naade fyldte hans Hjærte saaledes, at hans Fjenders Vrede ikke kunde rive den ud deraf, men han sov hen med den Bøn i sin Mund: „Herre, tilregn dem ikke denne Synd!“

Og naar nu I gaa ud i eders Gerning som Ordets Tjenere, saa er det den samme Naade, hvorfra I skal øse Kraft til eders Tjeneste, til at gøre den som Jesu Kristi Tjenere og saaledes, at I ved den kan overvinde Menneskers Modstand og føre dem til Frelse; og af den skal I øse Kraft til at gøre eders Gerning med Glæde, selv om Hindringer rejse sig imod eder som Bjærge. Men I kan ikke øse Kraft af Jesu Kristi Naade, dersom I blot have Kundskaben derom, men kun naar eders Hjærte ejer den som en Naade, der er bevist mod eder selv. Da vil den ogsaa afpræge sig i eders Hjærte, saa den kan høres eller fornemmes som Grundtonen i eders Forkyndelse.

Naar I nu komme ud i den Kreds, som er eder beskikket, vil I sikkerlig møde Mennesker, som ere komne til Troen paa Jesus Kristus som deres Herre og Frelser, og som ere sig denne Tro bevidste. Og saa sandt disse kan kende paa eders Tale og Færd, at I af Hjærtet tro paa den samme Herre og have fundet Naaden i ham, saa vil de modtage eder med Glæde, ja med aabne Arme og Hjærter. Det skal I takke Gud for, og i disses Kreds skal I finde og søge eders Venner og Tilhold. Men agt vel derpaa, eders

Styrke, eders Kraft til at røgte Jesu Kristi Tjeneste, den skal I ikke have i eders Tilhold hos dem; det vilde gøre eder til deres Trælle, og til Trælle af Menneskemeninger, og Menneskegunst. Nej, det er Jesu Kristi Naade, som skal være eders Kraft til al eders Gerning, ogsaa til at være til Gavn for de troende, saaledes som der staaer fortalt om Apollos, at da han kom til Korint, blev han ved Naaden til megen Gavn for dem, der vare blevne troende (Ap. G. 18, 27).

Men I skal ogsaa ved den samme Naade være til Gavn for dem, der endnu ikke ere komne til Troen. Saadanne vil I ogsaa møde i eders Kreds, men der vil være stor Forskel imellem dem. I vil sikkerlig møde Mennesker med aabne og villige Hjærter, som med Glæde lytte til eders Vidnesbyrd; her gælder det om, at de ikke blive staaende ved eders Ord og Vidnesbyrd, men at I ved Naaden føre dem hen til Kilden, vor Herre Jesus Kristus selv. I vil sagtens ogsaa møde dem, som ere helt ligegyldige ved Evangeliet, deres Hjærter synes at være som den haardt tiltrampede Vej, hvor Sædekornet gaar til Spilde, fordi det bliver liggende ovenpaa Jorden; ja I vil maaske møde dem, der ligefrem staa Evangeliet imod og staa eder imod, fordi I forkynde Evangeliet. Blandt alle disse skal I gøre eders Gerning, og i Naaden, Jesu Kristi Naade, som I selv have modtaget i eders Hjærte, skal I søge eders Kraft til at vedblive at gøre den uden at trættes, saa I vedblive at forkynde det samme Evangelium om Jesus Kristus og hans guddommelige Kærlighed og Medynk med Syndere, ogsaa med de genstridige og haarde Halse, som staa ham imod, det samme Vidnesbyrd om Jesus Kristus, som er kommen ikke for at dømme, men for at frelse. I skal ogsaa vidne, at saa vist som det er, at den, der tror paa ham, dømmes ikke, saa vist er det ogsaa, at den, der ikke tror, er allerede dømt, han fradømmer derved sig selv Livet og Frelsen. Men dette skal I vidne, ikke for at dømme noget Menneske, men for at føre Mennesker til Frelse. Og saaledes kan I aldrig vidne, dersom ikke Jesu Naade, hans Medlidenhed og Medynk med Syndere, har vundet sin Plads og sat sit Afpræg i eders eget Hjærte.

Men dette har sit sikre og nødvendige Kendemærke deri, om Jesu Bøn paa Korset, som jeg begyndte med at minde eder om, dog i nogen Maade er bleven eders Hjærtes Bøn for dem, der staa imod, og som maaske ere fjendske mod eder selv. Ja, den maa

være dette i nogen Maade; fuldkomment naar vel ingen Kristen til at bede denne Bøn, saa længe han staar midt i Arbejdet og Kampen; men det gælder om, at det dog i nogen Maade kan være vort Hjertes oprigtige og alvorlige Bøn, — ikke blot dette, at de, der staa imod, maa omvende sig, ti i den Bøn kan der saare let indsnige sig saa megen Egenkærlighed, saa man kun beder for sig selv, ja maaske for sin egen Ære, — men at vi alvorlig bede om, at Gud vil tilgive dem, ikke være vred paa dem og straffe og forskyde dem for deres Genstridigheds Skyld, men i sin milde Barmhjærtighed forlænge Naadens Tid for dem. Er dette eders Hjertes Bøn, da skal det visselig kendes, Mennesker skal kende paa eders Vidnesbyrd, ogsaa da naar I vidne, at den, der ikke tror paa Guds enbaarne Søns Navn, er allerede dømt, at Jesu Kristi Naade er den dybe Grundtone i eders Tale, som i eders eget Hjerte. Og da vil I kunne føre Mennesker til Frelse. Ikke just paa den Tid eller i det Øjeblik, som I tænke og ønske; det kan være, at I aldrig faa det at se her paa Jorden; men engang skal I faa det at se, eder til Fryd og Taksigelse, og Gud til evig Ære paa vor Herres Jesu Kristi Dag.

Gud styre og styrke eder ved sin Helligaand til saaledes at tjene vor Herre Jesus Kristus i eders Gerning! Amen.

Til Aarsregnskabet.

Der indkom i Aarets Løb i kontante Gaver ialt . . .	Kr. 43854,76
Ved Kirkekollekten	„ 29953,57
Ved Renter	„ 262,22

Den samlede Indtægt til Kassen var saaledes Kr. 74070,55

Foruden disse Beløb indsamledes der flere betydelige Summer i Kirkefondets Kirker:

I Bethlehemskirken indsamledes saaledes	Kr. 324,00
I Gethsemanekirken	„ 2303,53
I Kapernaumskirken	„ 1282,91
I Nazarethkirken	„ 5506,00
I St. Marias Kirkesal	„ 5164,50

Sum Kr. 14580,94

hvilke Kr. 14580,94 ere indsamlede til og anvendte til Kirkernes Drift.

Endvidere indsamledes der i Aarets Løb store Beløb til nye Kirkehuse af de Komiteer, som arbejdede i Forening med Kirkefondet, nemlig:

Til den nye Nazarethkirke	Kr. 16000,00
Til Brorsonskirken	„ 35000,00
Til Kirken i Saxogade	„ 20160,00
Til en Kirke paa Østerbro (indsamlet af Pastor P. Krag) „	5000,00

Sum . . . Kr. 76260,00

Endelig er der skænket Kirkefondet en 3000 □ Al. stor Grund ved Kalkbrænderivej, hvis Værdi er anslaaet til mindst 60000 Kr.

Den samlede Indtægt var saaledes:

Kontant	Kr. 74070,55
Til Driften	„ 14580,94
En Kirkegrund	„ 60000,00
Ved forskellige Komiteer . . . „	76260,00

I alt . . . Kr. 224910,49

Desuden er der i Aarets Løb skænket Kirkefondet en Grund til Brorsonskirken samt en Grund til en Kirke i Saxogade, hvorpaa hviler en Prioritetsgæld af 22,000 Kr. Kirkefondet har købt to Ejendomme, nemlig Vesterbrogade 49 og Ejendommen „Sortedamslund“. Disse Køb ere ikke endeligt berigtigede endnu. Til den foreløbige Berigtigelse er optaget Laan hos private til Beløb af 30000 Kr. Og endelig er opført en Præstebolig ved Nathanaelskirken, hvortil er optaget et Prioritetslaan paa 12000 Kr.

Regnskabets Udgiftsside udviser, at der fra Kirkefondets Hovedkasse er udgivet til nye Kirker:

Til den nye Nazarethkirke	Kr. 5117,22
Til Kirken i Istedgade	„ 5000,00
Til Kirken ved Forchammersvej	„ 475,20
Til Kirkesalen Vesterbrogade Nr. 17 (dels til Ombygning og dels til Inventar)	„ 14812,07

Sum . . . Kr. 25404,49

Til Driften er (iberegnet Lønnen til Præsterne Larsen og Lauridsen) foruden de Kr. 14580,94, som ere indsamlede i Fondets Kirker, ialt medgaaet Kr. 23080,15, Sum Kr. 35661,09, hvilket giver en gennemsnitlig Driftsudgift for hver Kirke af 6 à 7000 Kr.

Til Møder, Tryksager, til Lønning af Sekretæren og anden Medhjælp er anvendt godt 7000 Kr.

Endelig er det i 1897 grundlagte Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift i 1898 blevet forøget, saa det den 31. Decbr. ejede Kr. 15723,15. Og der er ligeledes henlagt til et Fond for Opførelsen af et Klokketaarn ved Gethsemanekirken Kr. 5356,25 som indsamlet særligt til dette Formaal. Og som Formueforøgelse maa

Aarsregnskab for 1898.

	Kr.	Ø.	
Indtægter.			
Saldo fra forrige Aar	9481	15	Løn til Sekretæren
Indsamlet ved Møder samt indgaaede Bidrag	22775	36	Do. til Præsterne H. L. Larsen, P. Lauridsen og A. Fibiger
Gaver til Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift + Renter	13723	15	Tilskud til den nye Nazarethkirke Kr. 5000,00
Do. til Fond for Gethsemanekirken			Beløbet for Alm. Bededags Kollekten i do. 117,22
+ Renter			Tilskud til den paatænkte Kirke i Istedgade
Do. til Klokke til do. + Renter	5356	25	Komiteen for Opførelse af Kirker paa Frederiksberg: Beløbet for Alm. Bededags Kollekten i Frederiksberg Kirke
Frk. Camilla Buntzens Legat til Præsters Løn og Kirkers Opførelse	2000	00	Ejendommen Vesterbrogade 17: Omkostninger ved Ombytning af Prioriteter
Indkommet ved Kollekten paa Alm. Bededag	29953	57	Do. do.: Indfriet Obligation Nr. 12
Indvundne Renter	262	22	St. Mariæ Kirkesal: Ombygning
Optaget diverse Laan uden Sikkerhed	35438	05	Nathanaels Kirkens Præsteboligs Bygning
Prioritetslaan i Nathanaelskirken	12000	00	Do. do. Udg. ved Optg. af Prioritetslaan
Laant af Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift. Anvendt til Udbetaling af en Del af Købesummen i Ejendommen, Vesterbrogade Nr. 49.	11000	00	Ejendomm. Vesterbrog. 49: Udbetaling og Omkostn. Grunden Saxog. 13-15: Prioritetsrenter og Udgifter
			Brorsonskirkens Grund: Skatter
			Af betalt kontant Laan
			Henlagt til Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift
			Do. - Frk. Camilla Buntzens Legat
			Do. - Fond for Gethsemanekirken
			St. Mariæ Kirkesal: Inventar
			Diverse Udgifter ved Afholdelse af Møder, lønnet Medhjælp, Tryksager, Avertissementer, Porto, Kirkefondets Blad osv.
			3026
			93
			<i>Drifts-Konto.</i>
Indkommet i Bøsserne	324	00	Præsten
Serlige Indtægter	10	00	Organisten
<small>Kirken ogs af Forænderne til Opførelse af smaa Kirker i Kobenhavn, hvorimod Driften er overtaget af det københavnske Kirkefond.</small>			Kirkebetjenten
			Varne
			Skatter, Brandassurance og Kirkensyn
			Klokkeringning i Anledning af Dronningens Død.
			Diverse Smaaudgifter
			Reparationer og Nyanskaffelser
			1500
			00
			300
			182
			30
			48
			50
			34
			16
			25
			00
			11
			00
			65
			07
			<i>Drifts-Konto.</i>
			Løn til Præsterne Lind og Nyborg
			3155
			13
			<i>Drifts-Konto.</i>
			Præsterne
			Klokkeren
			Organistinden
			Kirkebetjenten
			Kirkevin og Alterbrod
			Belysning
			Varne
			Skatter, Brandassurance og Kirkensyn
			Haveanlægget
			Diverse Smaaudgifter
			Reparationer og Nyanskaffelser
			Leje etc. af Lokale til Konfirmandundervisning
			6640
			40
			400
			00
			150
			00
			300
			00
			13
			50
			474
			00
			153
			80
			122
			96
			57
			43
			123
			57
			862
			15
			18
			00
			<i>Drifts-Konto.</i>
			Præsten
			Klokkeren
			Organisten
			Kirkebetjenten
			Fyrbøderen
			Kirkevin
			Belysning
			Varne
			Skatter, Bispetiende, Brandassurance og Kirkensyn
			Klokkeringning i Anledning af Dronningens Død.
			Haveanlægget
			Diverse Smaaudgifter
			Reparationer og Nyanskaffelser
			2500
			00
			400
			00
			150
			00
			180
			00
			50
			00
			42
			00
			354
			85
			109
			50
			18
			79
			30
			00
			32
			00
			7
			10
			9
			23
			At overføre...
			136324
			46
			At overføre...
			146264
			94

endnu tilføjes, at Kirkefondets Gæld paa Ejendommen Vesterbrogade 17 er nedbragt med 3000 Kr.

Kirkefondets Formue var paa forrige Aars Regnskab opgjort til Kr. 187442,75. Den er i 1898 forøget med Kr. 125090,17, saa at den d. 31. Decbr. 1898 udgjorde Kr. 312532,92.

I Kirkefondets Love er der ikke i Aarets Løb sket nogen Forandring; derimod er Antallet af Bestyrelsesmedlemmer forøget med én, idet Provst Th. Levinsen, Sognepræst for St. Matthæus Sogn, indvalgte i Bestyrelsen.

7. Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af
St. Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt).

Overskud fra Kaffen ved et Møde for Menighedsarbejdere 2,76, Skrædder A. Jensen og Hustru for 1898 20,00, Møde i Taulov Missionshus ved Pastor Holt 31,00, A. Bissen 2,00, Frk. Jørgensen 10,00, fra en Læsekreds 10,00, ved Teglbænder Andersens Hustru 21,00, Kirstine Jensen $\frac{1}{2}$ Aar 6,00, Organist Møllerup mdl. 0,50, A. H. 5,00, Frk. Meylinger 4,00, ved Frk. Olsen 6,00, J. L. 10,00, E. L. 5,00, I Anledning af en Hjemmedaab 10,00, K. P. 1,00, Fru Simony mdl. 2,00, Frk. Diderichsen Aar 5,00, Emilie Petersen mdl. 0,50, C. P. Nielsen, Understed 3,00, E. B. 5,00, Ingrid Børglum 1,00, Frk. M. Kiær 10,00, Portner Hansen 4,00, Marie Sørensen 4,00, h. h. 20,00, 1 Musikur bortloddet 37,50, L. 100,00, Ved Udsalget 7. og 9. Decbr. Gaver 7,50, solgt Numre paa en Ring 2,40, solgt Numre paa en Spilledaase 22,25, solgt Numre paa et Skibsur 0,75, solgt Numre paa et Guldur 67,00, Urmager J. B. Hansen 5 Mdr 5,00, Urmager Friis mdl. 5,00, I Jesu Navn 5,00, Fru Ølgaard $\frac{1}{2}$ Aar 25,00, Ved Salg af »Blandt Fremmede« 63,60, Frøknr. Warburg 2. Bidrag 100,00, Christensens Bøsse 24,19, Fru Christensen 5,00, Helga Olsen mdl. 1,00, H. B. 10,00, Frk. Anna Herholdt 10,00, F. G. 50,00, Th. Plum 150,00, Numre paa Gulduret 10,00, H. T. F. 10,00, I. 20,00, Provst Mygind 20,00, Marie 10,00, Ingeborg Pedersen 5,00, Fru Finsen 10,00, Frk. M. Pedersen mdl. 2,00, Karen Marie Nielsen 10,00, E. 12,00, Uden Mærke 5,00, En Ukendt 1,00, 1 Blikdaase fra Ryesgade 65, Kj. 7,61, Fru Nielsen mdl. 1,00, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, K. P. 1,00, E. J. 5,00, Md. Jensen 1,00, Købm. Lind, Kolding 50,00, K. A. 2,00, Komtesse Th. Moltke og Fru C. Bay 20,00, Opvarter O. Andersen 10,00, Fru Hoff 6 Uger 0,60, Enkefru Anna Petersen 200,00, Carol Hansen 2,00, Henriette Frederiksen 2 Mdr. 2,00, Md. Mortensen 2,00, + Bethedas Boghandel 10,00, Pastor Steffensen, Munkebo 5,00, Md. Hvilstn kvart. 0,75, D. A. G. 10,00, uden Mærke 4,00, Fru Simony mdl. 2,00, + 100,00, N. R. 2,00, uden Mærke 6,00, Frk. C. Granzow 2. Bidrag 10,00, Frk. Reuter kvart. 3,00, B. kvart 1,00, Frk. Ortman kvart. 0,60, Frk. Andersen kvart. 0,30, Frk. Jeppesen kvart. 10,00, I Jesu Navn 16,30, Else Schmidt 5 Md. 5,00, Pastor Jensen, Vedersø 5,00, Overretssagf. C. Svendsen 10,00, Typograf E. Schönbeck 2,00, Damer i Soldenfeldts Stiftelse kvart. 13,25, Helga Olsen mdl. 1,00, Karen Olsen 2,50, Grosserer K. Faaborg 20,00, Ved Pastor Møller i Jegindø 5,50, H.

H. Brandt og Hustru $\frac{1}{2}$ Aar 12,00, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Petersen mdl. 0,50, Dorteia Larsen, Brede 3,00, Premierløjtnant H. V. Delbanco 10,00, Organist Mollerup mdl. 0,50, Manufakturhdr. Selmer kvart. 2,50, »Hvorfor tøver du?« 6. Bidrag 20,00, N. O. 5,00, Fru Rodtwitt 8 Mdr. 2,00, Fru Jansen 8 Mdr. 2,00, Fru Løser 8 Mdr. 2,00, Etatsraad C. Ferslev 49,68, F. & C. M. 200,00, Snedkermester Otto Kinck 10,00, Jfr. Matthiesen 3,00, Uden Mærke 5,00, Menighedssamfundets Aarsmøde $\frac{17}{1}$ Præsterne Vilh. Beck og Holt 82,26, J. Neergaard 100,00, Emilie Petersen mdl. 0,50, \times 2. Bidrag 100,00, Frk. nr. Lassen 100,00, Nazaretkirkens Missionskreds Halvd. Overskud 1898 59,30, Fru Andersen 1 Aar 10,00, Alexandra Olsen 10,00, Christian Jensen, Allinge 101,12, Fru Hoff 5 Uger 0,50, Dr. Brodersen, Lyngby 100,00, Jutta Bech 4,00, Arbejdsmand N. Hansen, Valby 0,50, K. P. 1,00, Enkefru E. C. Schneider 1 Aar 4,00, Købmand Chr. Wium kvart. 1,00, Frk. Pagh mdl. 2,50, Skomager Petersens Hustru mdl. 0,50, Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50, Marie Hansen 2,00, uden Navn 1,00, Fru Lund og Frk. Ratzenburg 20,00, En gammel Konfirmand 1,00, Helga Olsen mdl. 1,00, Petrine 10,00, Margrete Rasmussen 5,00, Fru Simony mdl. 2,00, Diakonelev S. C. Sørensen, Roskilde 3,00, Revisor Olsen 5,00, Organist Mollerup mdl. 0,50, Sidse Jensen 2 Mdr. 1,00, Grønthdl. Olsen 5,00, A. T. 4,00, J. 60,00, Md. Petersen 10,00, I Jesu Navn 8,75, Frk. Julie E. 11,00, X. 10,00, A. N. 5,00, Cand. jur. C. Lørche 10,00, Ved Frk. B. Clausen, Toftegaard 10,00, Pastor Holts Møde i Kongsted Kirke $\frac{17}{2}$ 38,87, H. P. Janderup 4,00, Fru Hoff for 4 Uger 0,50, Fru A. Rasmussen 50,00, Provst Hammershaimb 10,00, Tilskærer Olsen 2,00, Gaardejer R. Christensen, Taarup 10,00, Lærer Kjærsgaard, Erritsø 4,00, Unævnt 1,00, Politibetjent Nielsen 4,00, Fru Schrøder 1,55, K. P. 1,00, Renter og Bonus 782,35, Bøsspenge fra $\frac{27}{11}$ — $\frac{26}{2}$ 296,09, Samlæsker: Nr. 69 17,18, Nr. 14 44,28, Nr. 78 25,85, Nr. 35 131, Nr. 20 2,62, Nr. 28 7,22, Nr. 42 13,99, Nr. 6 18,55, Nr. 282 12,44, Nr. 21 20,40, Nr. 75 6,72, Nr. 2 28,42, Nr. 7 17,65, Nr. 49 14,00, Nr. 26 10,25, Nr. 315 3,67, Nr. 50 13,45, Nr. 31 17,52, Nr. 24 11,75, Nr. 80 7,51, Nr. 62 14,23, Nr. 1 11,00, Nr. 3 8,13, Nr. 53 2,14, Nr. 283 18,62, Nr. 19 10,70, Nr. 70 9,83, Nr. 300 2,02, Nr. 15 7,54, Nr. 86 5,70, Nr. 73 45,80, Nr. 5 10,34, Nr. 54 13,05, Nr. 278 4,08, Nr. 67 8,45, Nr. 11 3,97, Nr. 88 11,27, Nr. 269 7,08, Nr. 77 18,74, Nr. 156 50,00, Nr. 100 55,38, Nr. 63 14,21. Ved Frk. A. Bock: Kommandørinde Bruun 4,00, Frk. Lunderkvist 2,00, Frk. Ingeborg Smith 2,00, Professorinde Paludan 4,00, Frk. A. Jensen 2,00, Frk. E. Brun 2,00, Fru Anna Petersen 10,00, Frk. Ellen Petersen 6,00, Priorinde Bardenfleth 5,00, Hr. E. Nyrop 10,00, Frk. V. Bøggild 2,00, Frk. Prangen 4,00, Fru E. Paludan 2,00, eget Bidrag 10,00, i alt 65,00.

Ialt med tidligere indkomne Gaver 46514 Kr. 12 Øre.

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjertelig Tak. Maalet er mindst 100,000 Kr.

København Ø., d. 3. Marts 1899.

C. J. Holt,
Formand,
Krogsgade 1.

F. Mygind,
Næstformand,
Willemoesgade 54.

Fritz Bock,
Kasserer,
Blegdamsvej 104.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Marts 1899.

Ved Pastor Petersen til Gethsemane Kirken: Møde i Haslev Missh. $22\frac{1}{4}$ 60,45, i Sengeløse Kirke $29\frac{1}{4}$ s. m. Pastor Tørsleff 13,35, i Ishøj Missh. $31\frac{1}{4}$ 12,42, i Uby $25\frac{1}{4}$ Klokker Frederiksen 13,83, i Stenmagle Missh. $14\frac{1}{2}$ Pastor Bang 66,74, Lars P.s Enke, Enører 2,70, Fru Emilie Warming 10,00, Frk. J. Lund 10,00, i Jesu Navn 2,00, Premierlojtnant H. V. Delbanco 100,00, ved Hansen, Bethesda: R & A. L. 10,00, ved Pastor Ostefeld: J. S. 2,00, Fru Hammermüller 10,00, Postinspektør Lund 20,00, J. B. 2,00, Højesteretsadvokat Halkier og Hustru til Sortedamslunds Kirkesal 100,00, C. A. 100,00, ved Pastor Friis Hansen og Kmhr. Barner: Inds. ved Møder i Nylarsker 47,71, i Olsker 21,51, i Allinge 72,25, i Rø 41,00, i Østerlarsker 32,00, i Nyker 43,06, Ved Sognepræst Kaae: Kværndrup Sogns Menighedsforening i Anl. af Køb af Sortedamslund 10,00, V. C. 3,00, G. 30,00, Murmester H. Larsen 20,00, Ved Pastor Chr. Gad: Stiitprovst Gad 25,00, M. G. 5,00, Ved Pastor Larsen: Isenkræmmer Jensen 20,00, Sognepræst J. Korff, Mørke, i Anl. af Køb af Sortedamslund 10,00, Ved Sognepræst Winther: Gmd. N. Jensen, Alkærsig 2,00, W. L. 10,00, Forstraad Bang 4,00, Enkefru Johanne Raaschou 4,00, IV 4,00, Fru L. Lunding 10,00, V. 20,00, Frk. Christiane Bjerre 50,00, J. C. R. B. 10,00, T. 100,00, til Sortedamslund 10,00, M. P. 3,00, Ved Pastor Petersen til Gethsemane Kirken: Møde i Uggerløse Kirke $28\frac{1}{2}$ af Pastor Rasmus Petersen 47,87, Aarsfest for Gethsemane Kirke $28\frac{1}{2}$ 111,15, 1 £ = 18,06, i Saron i Randers $13\frac{1}{3}$ Kammerherre Barner og Pastor Petersen 112,00, Hald Kirke $14\frac{1}{3}$ Samme 66,40, Hadsund Kirke $14\frac{1}{3}$ Samme 37,65, Sønderup Kirke $18\frac{1}{3}$ Samme 40,41, i Aalborg, Budolfi Kirke og Tabor $17\frac{1}{3}$ Samme og Pastor Hauch 135,70, Ved Pastor Bang til Taarnet: Frk. Bruun 6,00, Erik 12,00, Direktør Elvius 10,00, Aftægtsmand Peder Pedersen i Skorup 4,00, J. H. F. Revisorsalær 150,00, C. N. 6,00, Ane K. Mogensen, Strib 3,00, Ved Pastor Fibiger: Efterslet fra Møde i Svendborg $22\frac{1}{2}$ 3,00, Møde i Lyngby Missh. $3\frac{1}{3}$ s. m. Pastor Heskjær 69,05, Halvdelen for et solgt Smykke 6,00, Efterslet fra Mødet i Haslev 13,00, Arbejdsmand Hansens Hustru, Brede $27\frac{1}{3}$ 10,00.

Tilsammen 2004,16.

København K., d. 31. Marts 1899.

Slotsholmsgade 12, 1. Sal.

Johan V. Adolph,

f. T. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner, om hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Uregelmæssigheder ved Bladets Forsendelse bedes af Modtagerne anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Indhold: Kirkekollekten paa St. Bededag. — Nathanaelskirken. — Dr. Skat Rørdam: Tale ved Ordinationen i vor Frue Kirke d. 15. Marts 1899. — Til Aarsregnskabet. — Gaver.

Københavns Kirkesag.

Nr. 19 B.

Den 25. April.

1899.

Til Kirkefondets Venner.

Kirkefondet modtog i Fjor ved Kollekten paa Almindelig Bededag 30,000 Kr., og vi bleve derved satte i Stand til at føre Arbejdet for Kirkesagen fremad med betydelig Kraft. Hvis Menigheden i Aar skænker os en lignende Gave, ville vi derved blive satte i Stand til at opretholde og fortsætte det Arbejde, som er paabegyndt. Men vort Ønske og vort Haab gaar videre, idet vi inderlig gerne ville have Lov til at udvide Arbejdet for Kirkesagen med samme Kraft og Fart, hvormed det er bleven udvidet i det forgangne Aar. Allerførst ville vi gerne endnu i denne Sommer have ombygget Traktørstedet Sortedamslund, saaledes at der i de derværende store Bygninger foruden Præstebolig og flere gode Forsamlingslokaler kan blive indrettet en midlertidig Kirke med ca. 700 Siddepladser. Fremdeles er der Mulighed for, at en ny Gerning kunde blive optagen et eller to andre Steder i Byen, hvor der trænges meget haardt dertil. Men skal Kirkefondet kunne faa sine Kræfter frigjorte til saaledes at optage Arbejdet de Steder, hvor Lejligheden byder sig for os, maa vi nødvendigvis i den nærmeste Tid have skænket den Kapital af 30,000 Kr., som i et og alt maa paaregnes at ville medgaa til Omdannelse, Istandsættelse og Udstyrelse af Sortedamslund. Og det vilde i saa Henseende være os en ganske overordentlig stor Opmuntring i vort Arbejde, om Menigheden i Danmark nu paa Fredag vilde skænke Kirkefondet ogsaa disse 30,000 Kr. Dette er ganske vist dobbelt saa stor en Gave som den, Kirkefondet fik i Fjor. Men vi tro, at der er saare mange af Giverne, som ved at blive opmærksomme paa, at der er Behov derfor, kunne være villige til i Aar at give den dobbelte Gave, og fremdeles tro vi, at der i alle Landets Kirker har været adskillige, som endnu ikke i Fjor vare naaede til at komme frem med deres Gave, men som med Glæde ville give denne i Aar.

Det er vort inderlige Haab, at den danske Menighed, som hidtil med saa stor Kærlighed og Offervillighed har støttet Kirkesagen, vil give sin Kærlighed til denne Sag sit Udtryk ved den forestaaende Kollekt. Og vi rette derfor en indtrængende Bøn til alle Kirkesagens Venner om at hjælpe os, at dette maa lykkes.

Harald Westergaard.

Julius Friis Hansen.

København's Kirkesej.

1890

Den 25 April

№ 10 B.

III Kirkesejers Venner.

Kirkesejers Venner i København og i de andre danske Kirke- og Landskabskommuner. I den sidste af disse Kommuner er der i de senere Aar opstaaet en Række af nye Kirke- og Landskabskommuner, som har til Formaal at samle de gamle Kirke- og Landskabskommuners Midler og at bruge dem til at opretholde og forbedre de gamle Kirke- og Landskabskommuners Virksomhed. Disse nye Kirke- og Landskabskommuner er opstaaede som et Resultat af den i de senere Aar opstaaede Række af nye Kirke- og Landskabskommuner, som har til Formaal at samle de gamle Kirke- og Landskabskommuners Midler og at bruge dem til at opretholde og forbedre de gamle Kirke- og Landskabskommuners Virksomhed. Disse nye Kirke- og Landskabskommuner er opstaaede som et Resultat af den i de senere Aar opstaaede Række af nye Kirke- og Landskabskommuner, som har til Formaal at samle de gamle Kirke- og Landskabskommuners Midler og at bruge dem til at opretholde og forbedre de gamle Kirke- og Landskabskommuners Virksomhed.

Kirkesejers Venner

Københavns Kirkesag.

Nr. 20.

Den 20. Juni.

1899.

Kirkens Stilling og Opgave under vor Tids Storstadsudvikling.

Et Foredrag af lic. theol. H. USSING.

Under det sidst afholdte store nordiske Missionsmøde i Stockholm blev der, efter Indbydelse af Stockholms Sognepræster, afholdt et meget interessant Diskussionsmøde om det i Overskriften angivne Emne. Forhandlingerne indlededes med et fortræffeligt Foredrag af lic. theol. H. Ussing, som her gengives i Udtog.

Foredraget taler hele Tiden om København, men paa en saadan Maade, at Tankerne ere formede saa, at de finde særlig Anvendelse paa de stockholmske Kirkeforhold. Eksempelvis kan peges paa den udførlige Skildring (Side 319—320) af »Landstormen«, der ikke passer ret paa vore Forhold, hvor »frie, sekteriske« Bevægelser ikke hidtil have faaet stor Betydning, hvorimod Skildringen passer fortrinligt paa de stockholmske Kirkeforhold, hvor en god Udvikling paa mange Maader besværliggøres af de mægtige »frireligiøse« Bevægelser. Af Mangel paa Plads udelades Indledningen, hvori — ligeledes med særligt Hensyn til de svenske Tilhørere — betonedes, at vort Arbejde for Kirkesagen staar paa luthersk og paa kirkelig Grund. Endelig er her udeladt en Oversigt over Kirkesagens Historie, hvormed Foredraget sluttede.

København har som Stokholm og alle vor Tids Hovedstæder sit store og vanskelige Kirkeproblem. Det er Folkekirkens eller Statskirkens alleralvorligste Problem i vore Dage, og jeg er ikke bange for at sige, at, om Kirken ikke i Tro paa Herren virkelig skrider til Løsningen af dette Problem efter Herrens Vilje, saa ere dens Dage talte, og den er et Rige, som nærmer sig sin Undergang.

Vi vide, at de store Stæders Vækst er et Problem i mange andre Henseender, at den er et stort folkeligt Problem, et stort socialt Problem af den yderste Vanskelighed. Men paa samme Tid er den ogsaa et kirkeligt Problem af ganske særlig Art.

I vore Dage vokse de store Byer med en Fart, som ingen har

kunnet forudse. I Løbet af en Menneskealder blive deres Indbyggerantal ofte mer end fordoblede, saa at de Hovedstæder, som vi som Børn lærte at kende — ganske vist som store Stæder, men dog indenfor rimelige Grænser, nu ere voksede til Storstæder med evropæisk Præg.

Men hvorledes gaar det med Kirken under denne uhørte Vækst? Ja, det er gaaet med Kirken i København paa samme Maade som i Stockholm, at medens Staden er vokset med Hundredtusinder af Indvaanere, er der ikke bygget en eneste ny Kirke. Man kan sige om København næsten det samme som om Stockholm, at den for en kort Tid siden havde samme Antal Kirker som for hundrede Aar siden, da Byen ikke var mere end $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{3}$ saa stor, som den nu er. Det er nu ganske vist ikke Kirkebygningernes Antal, som det kommer an paa, men disse Kirkebygninger repræsenterer Menighederne, „Sognene“, som vi kalde dem i Danmark, det særskilte Omraade for de enkelte Præsters Virksomhed, hvorigennem Kirken træder i Forbindelse med sine Medlemmer. Naar nu Befolkningen i disse Sogne øges, saa spændes derigennem Rammen ud, om jeg maa bruge dette Billede. En Ramme, som fra Begyndelsen af var indrettet paa at rumme 3 à 4000 Mennesker, bliver i et Aarhundrede saa udspændt, at den kommer til at rumme 30 à 40,000 eller maaske endnu flere; thi saa store ere Menighederne i København. Vi havde indtil for kort Tid siden der en Menighed paa 70,000 Medlemmer, vi havde en med over 60,000, og derhos mindre Menigheder med 50, 40, 30 og 20,000 Medlemmer.

Men hvorledes skal det gaa med Rammens Indhold, naar denne, som er anlagt og indrettet paa en Befolkning af 3 à 4000 eller højt regnet 10,000 Personer, nu er bleven saa udspændt, at den rummer 20, 30, 40 à 50,000 Personer? Siger det sig ikke selv, at vi her staa overfor en kirkelig Umulighed? Menighederne i de store Stæder ere indrettede efter aldeles det samme Princip som vore Menigheder rundt om paa Landet, hvor de endnu den Dag i Dag ikke tælle mere end 1, 2 eller 3000 Medlemmer, og af samme Ramme, som passer paa kirkelige Samfund paa 3 à 4 Tusinde Mennesker, fordrer man, at den i Hovedstæderne, trods de langt vanskeligere Forhold, som Storstadslivet medfører, ogsaa skal passe til Samfund paa 20, 30, 40 à 50,000 Personer. Kan man ikke frygte for, at alene Arbejdet med at holde Rammen nogen-

lunde i Orden, vil komme til at vokse i den Grad, at man ikke faar Tid til at tænke paa Indholdet? Saaledes er det gaaet i de store Menigheder i København, hvor Prædiken, Daab, Vielser og Begravelser, med ét Ord: de nærmest liggende kirkelige Forretninger, i den Grad har lagt Beslag paa Præsternes Tid, at de ikke have formaaet at tage deres Hyrdegærning op. Og naar jeg tænker paa, at I Venner her i Sverige have endnu vanskeligere ved at holde Rammen i Orden, idet I have hele dette store Kontorapparat, Bogføringen over alle Menighedsmedlemmerne, saa svimler det for min Tanke, og det synes mig naturligt, at Præsterne i den Grad maa blive optagne af det kontormæssige i deres Arbejde, at de hverken faa Tid eller Kraft til at gyde Indhold i Rammen, og dog vide vi jo, at Rammen er til for Indholdets Skyld. Tager man Billedet ud af Rammen, hvortil skal denne da tjene? Vilde man da ikke til Slut blive fristet til at slaa Rammen i Stykker?

Men Gud ske Lov og Tak, Herren har besøgt sin Kirke i vort Land, saa at den ikke helt og holdent druknede i Arbejdet med at holde Rammen i Orden. Samtidig med at Sognene voksede, har der udviklet sig et levende Menighedsliv, saa at København er bleven kaldet „Hovedstaden med de fyldte Kirker“, og mange Mennesker have glædet sig ved at høre Kirkesangen der. Vi takke Gud for denne Oplomstring af Menighedslivet. Den er et Vidnesbyrd om, at hvor Guds Ord prædikes rent og uforsfalsket i levende Tro, vender det ikke tomt tilbage, men samler Sjæle omkring sig. Men paa den anden Side maa man dog bekende, at Kirkens Tjenere under deres forretningsmæssige Arbejde med at holde Rammen i Orden og samtidig samle Skarer omkring deres Prædikestole, ikke have haft Kraft tilovers til at se, hvilke store Skarer de ikke naaede. Kirkerne vare fulde — i det mindste i Almindelighed —, Gud ske Lov og Tak derfor — men snart begyndte man dog at opstille det Spørgsmaal: hvor mange Mennesker gaa i Kirke, og hvor mange er det, som ikke komme der? Man gjorde en Beregning og fandt, at Københavns Kirker hver Søndag besøgte af i Gennemsnit 20 à 30,000 Personer, og om man da regner meget højt, vil Antallet af de kirkesøgende, til hvilke da regnes alle, som overhovedet komme i Kirke, ikke godt kunne sættes højere end til 100,000 Personer. Men hvor ere da de andre 300,000?

Dette er det alvorlige Spørgsmaal, som er vaagnet i København og, som bør vaagne i alle store Stæder: Hvor blive de Hundredetusinder af, som vi ikke se i vor Kirke, eller som vi kun faa at se, naar de skulle have deres Børn døbt eller konfirmerede, eller naar de skulle have kirkelig Vielse eller til sidst kirkelig Begravelse, men som ellers aldrig sætte deres Fod i Kirken og ikke have noget som helst med det kirkelige Liv at skaffe? Hvor ere de gaaede hen?

Vi vide vel, hvorhen de ere gaaede. De ere blevne dragne med af de mange Strømninger, som gaa gennem Tiden, særligt i vore Storstæder. Denne Verdens Aand, som gaar op i de ydre Ting, kører frem med sin tunge Arbejdsvogn og spænder Hundredetusinder i Arbejdsselen og drager dem saaledes ind i den heftige Kamp for Tilværelsen, saa de rent glemme, at der findes et tilkommende Liv. Endvidere drager denne Verdens Lyst og Glæde med alle Storstadens Fornøjelser de unge til sig, bringer dem ind i Letsind og bringer dem til at ryste af sig den Smule Alvor, de havde bevaret fra Opvæksten. I Samfundet rører sig ogsaa andre stærke Aander. Fritænkeriet udbreder sig ogsaa vidt og bredt; fra Universitetets Lærestole forkyndes det som et Evangelium for de dannede Skarer, og det graver sig ogsaa nedefra en Vej gennem Socialdemokratiet. Dettets Tilhængere prædike Mistro til alt, hvad der hedder Kirke og Kristendom, og Hundredetusinder følge dette Evangelium og anse Præsterne for svorne Fjender og Kirken som det Sted, hvor man sidst af alt bør sætte sin Fod.

Ogsaa mere aandelige Bevægelser udbrede sig. Vi leve i en fri Stat under fuld Religionsfrihed, og alle frie Rørelser, som ikke have noget med Kirken at gøre, alle sekteriske Bevægelser brede sig blandt Masserne, bygge Kirker, ansætte Præster og drage Tilhængere til sig. Pavekirken rejser den ene Kirke efter den anden og underminerer vor Stilling saavel blandt rige som fattige. Og de forskellige Sekter handle paa omtrent samme Maade. De allerfleste drages altsaa med i Hvirvlen, grebne af Verdensaanden eller Fritænkeriet, og en mindre Skare rives bort af den romerske Kirke og de sekteriske Bevægelser.

Men, kunde man spørge, hvad kan Kirken gøre derved? Vi leve i en fri Tid. Aanderne maa have Lov til at røre sig. Kirken har ikke frembragt Socialdemokratiet, men maa finde sig i det.

Kirken har heller ikke frembragt disse andre aandelige Rørelser, og den kan ikke hindre dem i at gribe om sig og rive Masserne til sig.

Men hvad der er Kirkens store Skade er, at Kirken ikke staar paa sin Post; den forsvarer ikke sine Faar. Marken ligger aaben, uden at Kirken kan værne dem, som ere betroede til dens Om-sorg. Jeg vil spørge, om det kunde ske i mindre Menigheder, t. Eks. i Menigheder paa Landet, at Hyrden aldeles intet vidste om en sekterisk Bevægelse, der trængte sig ind i Menigheden, og saaledes ikke kunde vogte Hjorden for Ulvene. Jeg tvivler ikke om, at man i en saadan Menighed vilde blive Vidne til en Kamp om, hvem der skulde vinde Sjælene. Men i Hovedstaden kunne Præsterne vanskeligt naa dette. Medens de arbejde paa at besørge Embedspligter, faa Fritænkere, Socialdemokrater, Romerkirken og Sekterne Lejlighed til at drage Sjælene til sig, uden at Kirken gør noget for at drage dem tilbage igen. Og hvorfor? Jo, fordi Rammen er saa stor, at alt Arbejde, som Præsterne kunne overkomme, maa gaa ud paa at holde den i Orden. Hvad vil det dog sige at være „Pastor“ eller „Kirkehyrde“, for at anvende den skønne svenske Benævnelse, for 50,000 Sjæle. Vi vide, hvad det vil sige at være Hyrde for 100 eller 1000 Faar. Men at have en Hjerd paa 50,000, at vaage over dem og værne dem for Ulve fra alle Sider? Om man lagde hele sit Hjerte og al sin Kraft i Gærningen og gik ud paa den ene Side af Lejren for at holde Faarene tilbage og vogte dem for Ulvene, saa kunde der undertiden være hundrede Ulve paa andre Kanter af Lejren, som tog Tusinder af Faarene, og Hyrden magtede ikke at gøre noget derimod. Jeg er derfor vis paa, at Kirkens Mænd, naar de vaagne til at se Stillingens Alvor, ville mærke, at deres Hjærter fyldes af de samme Følelser som de, der fyldte Jesu Hjærte, da han udraabte: „Jeg ynkes over Folket, de ere som Faar, der ikke have nogen Hyrde“. Vi have Hyrdenavnet, men vi have ikke længere Kraft til Hyrdegærningen, efter at Rammen er bleven saa udspændt.

Men lad os alligevel komme i Hu, at alle disse Mennesker, som vi ikke kende, disse Halvtredsindstyvetusinde, eller hvor mange de nu maatte være, i vore Menigheder, ikke blot ere udødelige Menneskesjæle, for hvilke Jesus er død, og som alle uden Undtagelse have Ret til, at Evangeliet forkyndes for dem; men de ere ogsaa døbte Mennesker, døbte i Jesu Kristi Navn, og Men-

nesker, som Kirken i deres Daab dyrt har forpligtet sig til at *tage ved Haanden* og drage Omsorg for. Vi give dem til Herren i Daaben, og Herren har givet dem til os og til Kirken. Nu er det mine smaa Lam, mine Faar, siger Herren til os, og nu skulle I vogte dem. Og hvorledes staa nu disse Mennesker overfor Kirken? Ere de helt komne bort fra den? Selv da vilde det være Kirkens Opgave at gaa ud og søge efter dem. Lad os blot mindes Fortællingen om den unge Mand, som, efter at Apostelen Johannes havde betroet ham til Præsten i en Menighed, kom ud i Forvildelser og blev Røver. Da Apostelen siden vendte tilbage til Menigheden og spurgte Præsten om den unge Mand, og Præsten maatte oplyse ham om, hvorledes det var gaaet med Ynglingen, saa saa' den gamle Biskop paa ham med bedrøvede Øjne og gik selv ud blandt Bjærgene til Røverhulerne for at finde det fortabte Barn. Dette er et Eksempel paa Apostelens Bispevirksomhed, et Forbillede for Herrens Kirke. Hvor ere, saaledes bør Menighederne og fremfor alt deres Hyrder spørge, hvor ere de titusinde vildfarne Sjæle i vor Menighed? Og hvem er gaaet ud at søge de fortabte?

Men de ere ikke blot døbte. De holde sig — Gud ske Lov, ville maaske de fleste sige — ogsaa i andre Henseender til Kirken: de blive konfirmerede, de blive kirkeligt viede og de lade sig til sidst kirkeligt begrave. Jeg er tilbøjelig til at sige: saa meget desto værre. Thi dette medfører Kirkens største Skade, at den finder sig i — og er nødt til at finde sig i — at der er Hundredetusinder af Mennesker, som den kun møder 3 à 4 Gange i deres Liv. Hvad skal Kirken kunne gøre for dem?

Hvorledes betragtes Kirken af disse Hundredetusinder af Mennesker, som faa deres Børn døbte uden i ringeste Maade at bryde sig om den Naade, som meddeles i Daaben; som faa Børnene konfirmerede, fordi det nu en Gang er Skik og Brug; som blive kirkeligt viede, fordi det er billigere end borgerlig Vielse, og som til sidst lade sig kirkeligt begrave, fordi de synes, at det er højtideligere, men som aldrig tænke paa Guds Ord og ellers aldrig besøge Kirken?

Jeg maa sige, at i det mindste det store Flertal af dem have vænnet sig til at betragte Kirken udelukkende som en stor *Formanstalt*, eller for at anføre et Udtryk, som er gængs blandt de socialdemokratiske Arbejderskarer, som en „Humbugsanstalt“, som

bruger visse Ceremonier og Former ene og alene for at faa Penge ind fra Folket til at føde Præsterne med. Vi vide jo, hvor uretfærdig en saadan Tale er. Men vi bør i alt Fald agte paa den; thi Kirkens Brøst ligger deri, at den tillader disse sine Medlemmer at komme saa langt bort, at de ikke kunne faa et andet Syn paa den. Hvorledes skulle nemlig Mennesker, som ikke have nogen Tro, og som kun træffe Kirken ved visse Ceremonier, uden at de blive gjorte opmærksomme paa, at dette ikke er Kirkens Liv, hvorledes skulle de kunne dømme anderledes?

Jeg ved ikke, hvad der er værst, om man vilde sige, som det for adskillige Aar siden foresloges blandt Tysklands Socialdemokrater: „Vi ville kaste Kirkens Baand af os, vi ville i hundreder tusindvis træde ud af den, thi den er en Humbugsanstalt“ —; i en saadan Ytring er der i det mindste en vis ærlig Overbevisning, som bliver ført ud i Livet — eller om man vilde sige, som det nu sker i Berlin og ligeledes hos os de fleste Steder: „Lad Kirken staa! Dens Ceremonier ere jo ganske smukke og højtidelige, og den gør os ingen Fortrød. Lad den staa!“ Denne indgroede Foragt for en Kirke, som ikke en Gang kan gøre dem Fortrød i deres Verdensliv, synes mig meget sørgelig. Denne Foragt er saa stor, at de ikke en Gang anse det for Umagen værd at kæmpe imod den.

Det maa være mig tilladt at bruge et Billede. Om en Hær, som skal forsvare Landet mod Fjenden, har indtaget en befæstet Stilling, og man ved en Undersøgelse af denne Stilling kommer til den Opfattelse, at den er for stor, at Skanserne ere for mange og vidtstrakte, idet man ikke har Soldater nok til at forsvare dem, saa beslutter man at trække sig tilbage til en mindre, men fastere Stilling, som kan forsvares. Og idet man trækker sig tilbage, ødelægger man sine Skanser, for at de ikke skulle falde i Fjendernes Hænder. Tænke vi os nu, at Folkekirken er disse Skanser, at vi, dens Præster, ere Soldaterne paa Skansen, hvad skulle vi da gøre? Vi elske disse Skanser og ville ikke bringe *den* Sorg over os at overgive dem og selv ødelægge dem. Men maa vi da ikke gøre alt, hvad vi kunne, for at faa dem besatte?

Hvis Hæren ikke kunde forsvare sine Skanser, hvad vilde der da ske i et Land, hvor Fædrelandskærligheden var levende? Jeg tænker, at Folket vilde rejse sig og væbne sig selv. Der vilde da danne sig en Landstorm af uøvede og uregelmæssigt bevæbnede

Fædrelandsvenner, som sikkert vilde gøre meget paa en forkert Maade, men som elskede Landet og vilde forsvare det til sidste Blodsdraabe.

Sker ikke for en stor Del det samme paa det aandelige, det kirkelige Omraade? Hvad er Frelsens Hær, om ikke en Landstorm, som rejste sig paa det aandelige Omraade, da Millioner vare forsvundne fra Kirken? Hvad ere disse frie Rørelser blandt Lægfolk, som, uden Forstand mangen Gang, uden Vaabendygtighed i aandelig Henseende, forsøge at fange Børnene og de unge, at vinde for Herren de faldne, som ere komne bort fra Kirken? Hvad er det andet? Vel er det muligt, at Officererne sige: en saadan uordnet Hær duer ikke; dens Maade at føre Krig paa, dens Taktik er saaledes, at det bliver til Fordærv for Fædrelandet selv. Og Officererne have maaske Ret. Men hvad skal man sige, naar Tilstanden er saadan, at Kirkens Skanser ligge aabne for dens Dødsfjender? Overfor disse nyere Bevægelser, Husmissionen o. d., som paa de forskelligste Maader søge at kalde Mennesker tilbage til Herren, paastaa Kirkens Mænd, at det er Methodisme, at det er usundt, at det er aandeligt Fuskværk, som skader Sjælene; og jeg tror, at Kirkens Mænd for en stor Del have Ret. Men jeg spørger: hvem bærer Skylden for denne usunde Methodisme, for dette Fuskeri i Sjæleverdenen? Jeg vover at paastaa, at denne sørgelige Tilstand er Kirkens egen Fejl; om den havde vaaget over sine Faar, saa var aldrig nogen saadan Virksomhed opkommet. Hvorfor trænge Mennesker sig ind paa Sjælene, Mennesker, som ikke ere kaldede dertil, og som gøre det paa en udelikat Maade, t. Eks. med saadanne Spørgsmaal som dette: Hvorledes har du det med Jesus? o. d., en Fremgangsmaade, som er usund og mangen Gang fordærvelig for Evangeliets Forkyndelse — hvorfor gøre de det, om ikke fordi de tænke: disse Mennesker høre aldrig Jesu Navn nævne i Alvor og Tro, de kaldes og drages aldrig til Herren, og derfor maa vi tale i Dag, selv om vi ikke have Ret dertil? Jeg kan meget vel forstaa deres Adfærd, og jeg maa bekende, at jeg vilde handle paa samme Maade selv; thi i Krig, naar Skanserne ikke længer kunne beholdes eller forsvares af den regulære Hær, saa træder til Skanserne hver Mand, som vil give Liv og Blod, for at det gamle Fædreland ikke skal gaa under.

Vi se, hvad der er Kirkens Skade. Den undergraves saa at

sige fra begge Sider. Fjenden trænger ind og tager Hundre- tusinder, uden at nogen ved, hvor de ere gaaede hen, og de frie sekteriske Bevægelser, som have en god Hensigt og sigte paa Menneskesjælens Frelse, men savne kirkelig Fasthed, savne alt det, som Gud har givet den gamle Kirke, disse Bevægelser tage andre Tusinder af Kirkens Medlemmer, og Kirken selv bliver staaende forladt midt imellem dem.

Jeg saa et Maleri paa Kunstudstillingen her i Byen, som ikke blot greb mig paa Grund af det Mesterskab, hvormed det var malet, men ogsaa fordi det blev mig et Billede af Kirkenøden, saaledes som jeg desværre snart ser et saadant i alt, hvad jeg ser. Det var et Billede af en svensk Kunstner. Maleriet forestillede svenske Soldater, som holdt Vagt ved Karl XII.'s Lig. Det er en overordentlig gribende Situation: Kongen er død, men Soldaterne ville ikke forlade Liget; i trofast Hengivenhed holde de Vagt omkring ham, de have elsket saa højt. Det var forfærdeligt, om det skulde gaa saaledes med Folkekirken, at Præsternes Arbejde i Hovedstaden blot skulde blive en Vagt omkring et Lig. Guds Rige vilde ikke gaa under. Men Kirkens ydre Form kan blive et Lig, og Kirkens Tjenere vilde da komme til at indtage den forfærdelige Stilling at holde Vagt ved et Lig.

Gud ske Lov og Tak, Herren har ikke forladt sin Kirke, end ikke i dens dybeste Nød! Vi behøve ikke endnu at frygte for, at den skal blive et Lig. Men vore Hjerter maa lære at vaagne, og i Tro paa Herren maa vi faa Mod til at se Nøden saa stor, som den i Virkeligheden er. Ogsaa i Danmark er der mange, som mene, at det dog ikke ser saa mørkt ud, som her er skildret. Ja, desto værre, om man tror saa. Jeg kender altfor vel dette lyse Syn paa Sagen, som ryster Alvoren af sig og siger: saa slemt er det da heller ikke. Men jeg ved, at i Guds Rige gælder det om at se hele Faren. Jeg kan forstaa, at man i Verden ikke vil se Faren i Øjnene, selv om den er overhængende, men i Guds Rige bevare vi Haabet endog i den dybeste Nat, og vi bør derfor ikke frygte for at se ned selv i det mørkeste Dyb. Vi behøve ikke at frygte for, at Herren skal forlade os.

Hvor mange Gange fortæller ikke Guds Riges gamle Historie, at den eneste Vej, som Herren har kunnet gaa med sit Folk for at faa det op af dets Forfald, har været at vise dem klart og tydeligt, hvor dybt de ere sunkne. Først da Israels Børn græd ved

Babylons Floder med en Smerte som Profetens, naar han siger: „Ak, at mine Øjne vare en Taarekilde“ (Jeremias Kap. 9, 1), først da kunde Herren oprejse dem. Men hvad der saa ofte fattes os, er, at Kirkens Skade ikke bliver os et saadant blødende Saar. Have vi ikke lært at græde over Kirkens Nød, saa forstaa vi ikke Herrens Røst, naar han peger paa Oprejsning. Vi maa se denne Nød, se den til Bunden og græde derover med den dybe Smerte, hvormed Israels Børn græd over det ødelagte Jerusalem.

Men om vi virkelig gøre dette, saa skulle vi høre Herrens Røst, som viser hen til en Oprejsning ud af den dybeste Nød. Det er ham, hvis Smerte ligger paa vort Hjerte, det er ham, som er i Færd med selv at bygge sin Kirke op, og det første, han derved gør, er at klare vort Blik for, hvad der behøves, for at det skal kunne blive anderledes.

Jeg kommer herved ind paa *Svaret* paa det Spørgsmaal, som i Dag er blevet opstillet: Kirkens Opgave under vor Storstadsudvikling, og jeg skal søge at besvare det ud fra den Erfaring, som vi gennem Herrens Naade have faaet i København.

Det gælder ikke saa meget at faa bygget nye Kirker — jeg mener naturligvis *ikke*, at saadanne ikke bør bygges, men jeg mener, at dette er en mindre Sag, thi de døde Stenhuse redde ikke Kirken, dette er ikke Spørgsmaalets Kærne — det betyder heller ikke saa meget, at man deler de største Menigheder i to. Dette er noget, som ikke saa sjældent er blevet udført hos os, Kæmpesogn ere blevne delte i to Dele. Hvis vi f. Eks. have et Sogn paa 70,000 Mennesker, og det deles midt over, saa at vi i Stedet faa to Menigheder med omkring 35,000 Mennesker i hvert, saa er det jo godt, at en saadan Deling er sket, men det afhjælper ikke Nøden. Hvis man tror, at det kan redde Kirken, tager man Fejl, thi en Menighed paa 35,000 Mennesker, ja, endog en Menighed paa 20,000 Mennesker er fremdeles en Kæmpemenighed, *uoverkommelig* efter Kirkens gamle Arbejdsmetoder.

Hvad der behøves er, at man fra Grunden af faar et andet Syn paa Kirkens Arbejde, saa at man ikke betragter det som dens Endemaal og Opgave at holde Rammen i Orden eller at holde Maskineriet i Gang med Daab, Konfirmationer, Bryllupper og Begravelser, men at man betragter Kirkens Arbejde som et Herrens Arbejde, som ikke er gjort, førend Herrens Maal med Sjælene er naaet.

Den nyligt afdøde Kristianiabiskop, Bugge, fik det hædrende Vidnesbyrd af en anden norsk Biskop, at han havde været den, som var gaaet forud og havde lært Kristianiapræsterne den store Sandhed, at, naar Folket ikke vil komme til Kirken, saa maa Kirken gaa ud til Folket. Det er saadanne Biskopper, vi behøve, Biskopper, som have forstaaet Herrens Hyrdetanker. Det er dette nye Syn paa Tingene, vi behøve, nemlig at Kirken skal gaa ud for at søge de fortabte, og at den skal drage dem til sig, som ikke komme af sig selv.

I kende ganske sikkert alle den historisk bekendte Ytring af en General: „Slaget er tabt, men der er endnu Tid til at vinde et nyt.“ Det Ord er ogsaa blevet sagt i København, og jeg tror, at det kan siges ogsaa i andre Storstæder, hvor Menighederne ere voksende Kirken over Hovedet. Slaget er tabt, Hundredetusinder af Kirkens Medlemmer ere tabte for den, men der er — Gud ske Lov — endnu Tid til at vinde et nyt Slag, thi disse Hundredetusinder eller i det mindste en meget stor Del af dem ere ikke længere borte, end at de endnu have deres Øren en Smule aabne, naar de høre en kærlighedsfuld Røst fra Kirken og gerne lade sig løfte op af den barmhjertige Samaritans Hænder. Endskønt mange ere nedsunkne i Fritænkeri og Socialdemokrati, er der dog endnu noget, som binder dem til Kirken.

Og skal Slaget vindes, hvad er da det første, vi have at gøre? Herren siger: „Jeg ynkes over Folket, thi de ere som Faar, der ikke have nogen Hyrde,“ men han siger ogsaa: „Beder derfor Høstens Herre, at han uddriver Arbejdere i sin Høst.“ Det første og største, som vi have at gøre, er at alle, som kende Kirkens Skade, falde ned paa deres Knæ og bede om Arbejdere, levende Arbejdere, nidkære Arbejdere, som forstaa Kirkens Skade, og som med brændende Iver ville hengive sig til det Arbejde, som nu ligger hen, at hente dem tilbage, som ere gaaede bort fra Kirken.

Men, naar man faar flere Arbejdere, saa gælder det, at disse arbejde med Forstand og Dygtighed, det gælder om, at Arbejdet organiseres paa rette Vis, saa at Arbejds-mængden kan beherskes. Thi ellers spildes Kraften. I store Menigheder paa f. Eks. 20,000 Mennesker, burde der findes tre à fire Præster. Men hvis Arbejdsfeltet ikke deles imellem dem, komme de let til mangen Gang at gaa paa de samme Steder og til at efterlade en større eller mindre Del af Menighedens Medlemmer uberørte af deres Virksomhed.

Arbejdet maa organiseres, om det nogensinde skal komme til et Resultat. Socialdemokratiet kender godt Vigtigheden af en saadan Organisation; de politiske Foreninger vide ogsaa godt, at, om Mængden skal naas, saa maa en Organisation med smaa Distrikter ordnes, saa at enhver aktiv Kraft faar sit begrænsede Omraade. Helst bør man altsaa søge at faa smaa *Menigheder*, og om det ikke er muligt at faa tilstrækkelig smaa Menigheder, saa bør man dele dem i *Distrikter*, saa at hver enkelt Præst faar Forpligtelse som Hyrde indenfor et vist Distrikt, og kan sige om Menighedsmedlemmerne i dette Distrikt: disse ere mine Faar, dem lægger Herren især paa mit Hjerte, dem skal jeg bede for, dem skal jeg være en Hyrde for.

Bliver der siden Spørgsmaal om, *hvor stort* et saadant Distrikt bør være, saa vil jeg nævne, at vi i København enes om at sætte det til 5000. Naturligvis lader Antallet sig ikke bestemme med Nøjagtighed. Forholdene kunne jo ogsaa være forskellige paa de forskellige Steder, men i det hele taget turde det angivne Tal passe. En Præst kan i Virkeligheden ikke magte et Distrikt paa mere end 5000 Medlemmer. Vort Maal er derfor: Distrikter paa 5000 Medlemmer til hver Præst og selvstændig Virksomhed for Præsten i Distriktet. Kan man ikke naa dertil, at man faar Sogne paa 5000 Medlemmer, saa maa man udskille hvert større Sogn i to, tre, fire eller flere Distrikter paa 5000 med en af Menighedens Præster i Spidsen for hvert, indtil man faar Raad til at bygge flere Kirker og iværksætte en Deling af Menigheden.

For ti Aar siden laa Kirkesagen i en saadan Dvale, at knapt en enkelt troende kunde sukke til en anden over Kirkens dybe Forfald, og naar en eller anden entusiastisk Person talte om Muligheden af Befrielse ud af denne Nød, betragtedes han som en Fantast, og alle rystede paa Hovedet. Men Sagen er dog lidt efter lidt i disse ti Aar vokset til en af de største i vort Land, og, om blot Guds Menighed viser tilstrækkelig Tro, saa skal den ganske sikkert gaa frem fra Sejr til Sejr.

Nathanaelskirken vil, efter hvad der meddeles os, ikke komme til at koste 80,000 Kr., som udtalt i dette Blads forrige Nr., men 68,000 Kr.

Johannes Fibiger om Præstens Forhold til den enkelte.

Naar det i Debatten om Sogdenes Størrelse er bleven krævet, at disse ikke bør være større end, at Præsten kan sætte sig i et personligt Forhold til de enkelte, er der undertiden svaret, at et saadant Krav alene rejstes fra én Side i Kirken, nemlig hvor Missionsiveren var stærkt fremme. Dette beror selvfølgelig paa en Misforstaaelse. I dette Krav mødes alvorlige kristne fra alle Lejre. Vi tillade os her at fremdrage en Udtalelse i den Retning af den afdøde Pastor Johannes Fibiger. I sin „Mit Liv og Levnet“ (1898) skriver han (Pag. 366) om Begyndelsen paa sin Præstegerning i Valensved:

„Jeg gik hver Dag ud at afsøge Sognet, og det var ikke større, end at jeg paa min Fod kunde naa dets Grænse. Jeg gik ind i hvert Hus, spurgte, hvem der boede, opskrev Navnene i min Lommebog og satte mig saa til i fornøjelig Samtale at undersøge Navnenes Betydning i Skikkelse af Levnedbeskrivelse af dem alle, store og smaa. Og i det mindste en Gang om Aaret maatte hele Registeret gennemgaas for at efterse, om alle disse Bogstaver af Kød og Blod var i Orden. Denne Fremgangsmaade anbefaler jeg begyndende Landsbypræster. Man maa være sit Folks Ven, før man kan blive dets Præst.“

Præstedøtrenes Indsamling.

Der indkom ialt ved Frk. Balslev 28,00, Fru Bardenfleth 7,75, Frk. Blume 40,75, Carøe 17,00, Clausen 80,00, Grove-Rasmussen 40,00, Gude 29,00, Götzsche 17,00, Hoff 104,00, Ipsen 24,50, Jantzen 12,00, Ch. Jespersen 27,00, M. Jespersen 57,00, Fru Keyper 10,00, Frk. A. M. Koch 30,00, U. Koch 7,00, J. Krag 88,00, Fru Larsen 30,00, Frk. Larsen 28,00, Fru Ch. Madsen 137,00, Fru Malling 19,00, Frk. Munck 22,00, Müller 30,00, Prip 49,50, Rothe 32,00, Schepelern 38,00, Fru Secher 29,00, Frk. Sørensen 25,00, Fru Westergaard 64,50, Frk. Zahle 51,00, Martensen 591,00, Krag 191,00. Kr. 1956,00. Ved Salget af Frk. Boisens Sang 100,00. Ialt Kr. 2056,00.

Klokkerne kom til at koste 1759 Kr. Af Overskuddet er 135 Kr. anvendt til et Par smukke Alterstager; Resten skal bruges til at betale Inskriptionen indsat paa Klokkerne, bliver der noget tilovers derfra, ville vi dermed bidrage til et Døbefad. Paa Komiteens Vegne takke vi hjerteligst alle dem, der have hjulpet os.

J. Martensen.

M. Krag.

7. Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Indkomne fra 1. Januar—30. April 1899.

En lille Julegave 1,00, ved Frk. Jensen 11,50, Husejer Christiansen 10,00, uden Navn 4,00, N. L. Sørensen 25,00, ved Vognmand Nielsen 12,00, J. B. 2,00, Jomfru Nielsen, Todesgade 7, 8,00, Enkefru Lundsten 6,00, Enke Salmon 5,00, for Numre ved Frk. Petersen 11,25, en ukendt 2,00, Jens Peter Andreasen 10,00, en unævnt 2,00, Thygesen, Kolding 5,00, fra Bethlehemskirken 10,00, uden Mærke 2,00, Pastor Kastrup, Kongsted 14,50, fra Venner i Bølling 15,25, ved Axelsen, Frk. S. 16,12, Aagaard 2,00, M. W. & J. B. L. 10,00, E. Hjorth 20,00, V. G. 10,00, Signe Nielsen 10,00, J. B. 10,00, Karen, en Julegave 5,00, for et Par Træsko 2,00, ved Salg af Bøsser 4,00, uden Navn 4,00, ved Frk. Kold 7,50, N. Laursen, Ørstrup 2,25, Hulda Sodemann 2,30, Herrens Procenter 4,00, Smed Mogensen 5,00, ved Søster Hansine 2,00, Emilie 50,00, paa Indsamlingslister 19,50, til Herrens Ære 10,64, N. N. 41,92, P. Dragør 50,00, Albine og Carl 5,00, i Jesu Navn 6,00, M. S. 9,00, ved Pastor Norup, Dejbjerg 58,25, Peter 5,00, Brorsonskirken 5,00, fra Eben-ezer i Aarhus 36,00, Hørkr. Larsen 25,00, A. Andreasen 20,00, Skræder Hansen 1,50, ved Sadelm. Hjorth 101,12, Pastor Kolds Møde $2\frac{1}{2}$ i Thureby 41,20, do. i Haslev 73,05, i Folkestuen 10,00, Skomager Andersen 3,12, A. V. C. 7,00, Bogh. Bruun, Marstal 5,00, ved Pastor Sørensen 14,50, et Nummer 0,25, Md. Petersen 2,00, Niels Jensen, Herfølge 2,00, Møde i Vridsløselille 13,50, Frk. Fibiger en Tooresliste 5,65, Pastor Fibiger en Flaske Toører 16,07, Møde i Ballerup 14,05, Cigarh. Nielsen 25,00, fra Venner i Melby 25,00, fra de hellige i Husby 30,00, ved Missionær Frederiksen 1,00, Joh. Hansen 5,00, Murem. J. K. Lund 100,00, ved Søster Theodora 10,00, Willi S. 10,00, fra Bethlehemskirken 25,27, Clara 1,00, Læge Saugmann 30,00, Margrethe Larsen 35,00, ved Cand. Hornbech 10,00, Martha 0,75, en Gartner 3,66, Kæmner Lund Lemvig 25,00, Pastor Jensen, Vallekilde 4,16, C. Sørensen, Nakskov 2,00, H. Hansen 1,00, C. Petersen 1,00, E. Larsen 1,00, Pastor Kolds Møde $1\frac{1}{2}$ i Herluf-magle 14,08, do. i Vallensbæk 24,91, ved Fru Boye, Gjelballegaard, en Bøsse 57,09, P. P. Kirkeby 10,00, indsamlet i Perstrup af D. 7,00, Mødet i Borup $1\frac{1}{2}$ 20,00, ved Pastor Stricker 50,00, V. Kjøge 20,00, Kirkebetjenten 1,00, Md. Jensens, Sabbatshvile 2,00, en Kone i Hemmet 1,00, ved Hansen i Bethesda: R. i Al 25,00, Pastor Kolds Møde i Snerlev 80,00, Karen, Elers, Jørgen, en Indre-Missionsæskes Indhold 6,00, de hellige unge Karle i Græsted 35,53, en Liste ved Carl Larsen 28,40, ved Pastor Kolds Gudstjeneste i Græsted og Maarum Kirker 2. S. i F. 209,55, ved Frk. Olsen 10,00, Salg af tomme Bøsser 95,86, E. Ellerbeck 10,00, Pastor Kolds Møde i St. Pouls Kirke, Aarhus 3. Marts 168,38, Hylleberg Lars-datter 2,18, Kirsten 10,00, ved Frk. Johansen 3,00, en unævnt 2,00, T. 25,00, Tante R. 4,00, for Jesu Skyld 10,00, F. P. E. Frederiksberg 10,00, C. E. en Bøsse 58,40, Stiftsprovst Gad 50,00, Frk. Lind 3,00, C. Nielsen 5,00, Husejer H. Jensen 100,00, Arnt 5,00, ved Fruerne Linder og Schmidt 25,20, ved do. fra Damer i Grøns Stiftelse 4,80, W. Halberg 5,00, en ung Pige 5,00, K. Sørensen 12,00, en unævnt 1,00, fra forskellige i Skjoldborg 10,25, fra Venner i Nørre Aaby 5,20, Christensen 5,00, H. 4,00, ved Lærer Meisner, Ø. Brønderslev 3,12, fra Venner i Thisted 2,25, Gartner Lindhard 3,00, Nesrala, 2det Bidrag 25,00, en gammel Kone 2,00, H. J. 10,00, et ulæseligt Navn 10,00, Læderhldr. Rasmussen, Næstved 25,00, en Bøsse 3,71, ved Pastor Fibiger 17,00, Arthurs Bøsse 11,59, ved Indsamling i et Pensionat 12,77, Væver Petersen 2,00, Mads Petersen, Nysted 2,50, med Tak for Langfredag 1899 i Helligkorskirken 30,00, ved Christiansen 13,00, K. F. 3,00, P. 25,00, Fiskeimportør Petersen, Lemvig 25,00, ved et Ungkarleselskab 0,50, en ukendt 10,00, J. Jensen, Bækgaard 2,25, Frk. Lihme 5,00, Pastor Rindom, 2det

Bidrag 20,00, ved Pastor Kolds Møder fra $10\frac{1}{4}$ til $20\frac{1}{4}$ i Iverdrup 54,94, Ans Missionshus 42,92, Viborg Domkirke 56,82, Udby Kirke 35,50, Helligsø Missionshus 60,26, Hvidbjerg Kirke 112,50, Struer do. 122,49, Hjerm do. 64,40, Lemvig do. 300,07, Thisted do. 100,00, Hundborg do. 59,35, Vorupør Missionshus 75,00, ved Pastor Asschenfeldt Hansen 10,00, L. P. Hansen 14,00, G. K. 4,00, helliget Herren ved Cand. Hornbech 40,00, Pastor Olsen, Anholt 20,00, Lærer Hvorslev 3,00, Lærer S. Rasmussen, Endelave, en Bøsse 25,00, Lærer Meisner, Ø. Brønderslev 2,8, ved Pastor Bjerg Nielsen »en ubekendt« 1,00, S. L. 4,00, Bager Buhl en Bøsse 25,00, en Bøsse 25,00, Pastor Fibiger, en Flaske Enører 15,72, Efterslet fra Græsted og Maarum 5,00, Murer Christensen 10,00, for Bøsser 25,00, ved A. Thuren 10,40, Jomfru Mine Mathiasen 2,00, M. A. 15,00, Cand. polyt. Reimers 50,00, Gaardejer R. Petersen, Venge 4,00. Tilsammen 4168,80.

1.—6. Liste udgjorde 19353,68. Ialt Kr. 23522,48.

De ved Basarens Bortlodning i Oktober f. A. vundne Sager (se Offentliggørelsen i 6. Liste), som ikke ere afhentede inden førstkommande 1. Juni, betragtes som Gaver, og blive solgte til Fordel for Brorskirken.

J. C. Groule,

Kasserer,

Nørrebrogade 45.

2. Fortegnelse over Bidrag

til det indre Udstyr af Præsternes Kirke.

Ved Bispinde Rørdam: Fru N. Wegener, Skamstrup 10,00 Frk. Thora Wegener 2,00, Joh. Wegener 1,50, Ane Marie Wegener 0,50, Carl Wegener 1,00, Frk. Koefod 0,75, Frk. Kornerup 1,00, Provstinde Bostrup 10,00, Pastorinde Henriksen 4,00, do. Lundsgaard 20,00, Grevinde F. Danne-skjold Samsøe 20,00. Ved Stiftsprovstinde Assens: Pastorinde Lundsteen 5,00. Ved Stiftsprovstinde Balslev: Ved Provstinde Tobiesen: Agent F. Plum 5,00, Gross. N. M. Plum 5,00, Pastorinde Bøving 2,00, do. Gleerup 2,00, do. Petersen 2,00, do. Bekmann 2,00, do. Colding 2,00, do. Holme 2,00, Frk. Rosenkilde 1,00, eget Bidrag 2,00, ved Pastorinde Helms 22,00, ved Fru Leuenbach 17,00, ved Wille 10,00, ved Fru Ibsen 4,00, Fru Lorentzen 3,00, cand. Clausen 3,00, Elise Wøldike 1,00, eget Bidrag 4,00, Provstinde Gleerup 20,00, Fru Grove-Rasmussen 4,00, Fru Juul 2,00, Fru Kahl 2,00, Fru Schmidt 2,00, Provstinde Hejberg 4,00, Stiftsprovstinde Balslev 5,00. Ved Pastorinde Prior: Rektorinde Bergmann 10,00. Ved Provstinde Schepelern: Domprovst Poulsen og Frue, 2det Bidrag, 25,00, Fru A. Larsen, f. Hoff 5,00, Etatsraad Piper og Frue 100,00, Pastorinde Davidsen 5,00, Enkepastorinde Kattup 1,00, Pastorinde N. Sørensen 10,00. Ved Bispinde Swane: Fru Therkildsen 5,00. Ved Pastorinde Welding: Pastorinde Ostenfeld 10,00, ved Pastor Friis Hansen: Fru Holt, 2det Bidrag 2,00. Tilsammen 332,75. Med det tidligere anmeldte 3738 Kr. 19 Øre.

Desuden er siden sidste Bekendtgørelse skænket af Bispinde Fog en Messeskjorte med fine Kniplinger, kniplede af afdøde Pastorinde Blau-müller, en Alterdug af Fru L. Jespersen, en Alterdug af Grevinde F. Danne-skjold Samsøe, 2 Alterstager fra Præstedøtrene's Indsamling

København 30. Maj 1899.

Julius Friis Hansen,

Komiteens Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i April 1899.

Ved Pastor Petersen til Gethsemane Kirke: Møde i Skanderup Kirke $\frac{5}{8}$ 93,62, + 8,00, Enkefru Ch. K. Feilberg 300,00, en Dame ved Provst-

inde Blom i Dalby 100,00, Administrator Fr. Holm, Aarsb. 100,00, S. S. 1000,00, ved Sognepræst Th. Jørgensen, Tvede: Efterslet fra Kmh. Barner og Pastor Petersens Møde i Hald $1\frac{1}{3}$ 10,00, unavngiven 6,00, unavngiven 100,00, C. S. A. 5,00, Cigarhandler Nielsen 100,00, et Forfatterhonorar 3,50, til nye Kirkers Opførelse 25,00, Lærer A. Larsen, Herrestrup 2,00, Grosserer Knud Faaborg 20,00, H. M. til Sortedamslund 100,00, ved Pastor Kold: fra Pastor Ernst Olsen, Anholt 20,00, ved Bethesdas Boghandel: S. L. 5,00, *οὐδεις* $1\frac{1}{2}$ 99 2,00, Fru Abel 2,00, Holm-Nielsen, Kommunehospitalet 25,00. Tilsammen Kr. 2027,12.

København d. 29. April 1899.
Slotsholmsgade 12, 1. Sal, K.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Maj 1899.

Møde i Glostrup Missh. St. Bededag ved Miss. Dalsgaard og Kammh. Barner 13,00. Ved Pastor Fibiger: Efterslet fra Møde i Lyngby 2,00. Stentrykker Sorensen en Flaske Enører = 13,00. Ved Pastor Juul Bondo: B. K. E. P. P. S. 30,00, Cand. Eskildsen 10,00. Ved Pastor Friis Hansen: V. C. Maanedsbidrag 2,00, Pastor Nyborg, Møde i Vinderup: til Sortedamslunds indre Udsmykning 200,00, Postinspektør Lund 20,00, Missionær Vilh. Rasch, Aarhus, 5,00. Ved Missionær P. J. Matthiasen: inds. $2\frac{3}{4}$ 1899 i Missionshuset Ebenezer i Frederikshavn 7,45, ved Pastor Friis Hansen: inds. i Fredensborg 5,00, inds. ved Missionær Krohn St. Bededag i Missionshuset Bethlehem i Frederiksborg 35,75, en gammel Lyngbyer i Korsør 10,00, Marie Christensen 5,00. Ved Pastor Bang til Gethsemanekirken: Chr. P. H. Petersen, Ansager Skole, 4,00, Pastor Bang og Hustru 100,00, Fru Sünkenberg 4 Pægle Enører = 22,93, fra Søndags-skolebørnene i Gethsemanekirken 4,79. R. O. 20,00. Ved Pastor Friis Hansen: V. C. Maanedsbidrag 2,00, Frk. Elise Alberti 51,91, Jet 10,00. Ved Sognepræst Thomas Møller: fra Menigheden i Ølby, Struer, 150,00. Ved Biskop Rørdam: P. S. 10,00. Inds. i Koldbro Missionshus ved O. C. Poulsen 14,26. Ved Pastor Welding i Anledning af Store Bededag: fra Kommandør Jespersen 100,00, Enke Trine Hald, Ebeltoft, 0,50, eget Bidrag 10,00, Frk. Harder 2,00. O. D. S. 5,00. Ved Kontorchef Borgen: til Sortedamslund: Litta Jespersen 4,00, Margrethe Jespersen 10,00, ved Tandlæge Gravesen, Ringkøbing: Møde i Februar 1899 ved Provst Koch og Pastor Mathiesen 45,00, ved Pastor Petersen, Ringkøbing: Jacob Jensen, Rindom, 2,00. Ved Pastor Ussing: Th. K. 8,00, Birgitte Andersen 2,00, A. & M. Moltke for lysende Kors 20,00. Frk. Sophie Christensen, Aarsb. 3,00, ekstra Bidrag 2,00. Ved Pastor Friis Hansen: Kyrkoherde Heumann, Stockholm: Med Tak for »Københavns Kirkesag« 10,00, Miss. Krohn: Efterslet i Bethlehem St. Bededag 1,00, Etatsraad C. Ferslew: Avertissementsbeløb 21,60, Ved Pastor Høyer, N. Nissum: Møde i Rimmer Kro St. Bededag 6,75, Frkn. T. & E. Aarsb. 100,00, Arkitekt V Koch Kvar-talsb. 3,00, Amtsvejsinspektør Winkel, Halvaarsb. 25,00, Kancelliraad D. Bech, Aarsb. 5,00, J. L. Aarsb. 20,00, Prof. Edv. Holm, Halvaarsb. 10,00. Ved Sognepræst S. Andersen, Nørup, Vejle: Lærer Fog 1,00, Kommandør Garde, Halvaarsb. 10,00, Frk. Sophie Wissing, Aarsb. 6,00, Overretssagfører L. Bentzen 125,00. Ved Pastor Friis Hansen: Pastor Øhman for Bladet »Kbhvn.s Kirkesag« 2,00, Pastor Lodin for samme 2,00, en Søster 1,00, et Rentebeløb 4,76. Tilsammen Kr. 1825,70.

København K., d. 31. Maj 1899.
Slotsholmsgade 12, 1. Sal.

Johan V. Adolph,
f. T. Kasserer.

Indhold: Kirkens Stilling og Opgave under vor Tids Storstadsudvikling. — Nathanaelskirkens Byggesum. — Johannes Fibiger: Præstens Forhold til den enkelte. — Bidragslister.

Københavns Kirkesag.

Nr. 21.

Den 15. September.

1899.

Kirkesagen i Dresden og Berlin.

Det mægtige Storstadsliv, som har fremkaldt Kirkenøden her i København, har rundt omkring i Tyskland fremkaldt lignende ulykkelige kirkelige Misforhold. Men glædeligt er det, at der nu hist og her rejser sig kraftige Bestræbelser for at hjælpe derpaa.

Saaledes i Dresden, Hovedstaden i Kongeriget Sachsen, en Stad omtrent af samme Størrelse som København. Sachserne rose sig af at være et Folk med en stærkt udviklet og gennemført Lovgivning, og paastaa med lidt Stolthed at være forud med deres Retsudvikling fremfor bl. a. deres mægtige Naboer i Nord. Saa meget er sandt, at de allerede for en Aarrække siden have søgt at raade Bod paa den kirkelige Nød gennem en kirkelig Lovgivning, der vistnok noget nær er en Virkeliggørelse af, hvad der her hjemme hos mange kirkeligsindede er alle Ønskers Maal. Man har ved Lov faaet fastslaaet en Ret for den kirkelige Styrelse til at udskrive en Kirkeskat til Dækning ikke blot af de løbende kirkelige Udgifter, men ogsaa til Opførelsen af de fornødne nye Kirker. Saaledes er det blevet muligt at faa bygget et Antal Kirker i Dresdens „Neustadt“ og undgaa de skrigende Misforhold, der betegner andre Hovedstadens Kirkeliv. Og der spares ikke. Som Dresden er en By, hvor alt tyder paa megen Rigdom, og hvor man finder den ene pragtfulde Bygning ved Siden af den anden, saaledes har man ogsaa bygget Kirkerne baade store og anselige. For Tiden bygges der en ny Kirke, som i Stilen efterligner de seneste Aars Pragtkirke i Berlin, „Kaiser Wilhelms Gedächtniskirche“. Det er en Korskirke i gul Sandsten, af betydelige Dimensioner. Bygningen har i hver af sine 4 Gavle et paafaldende stort, rundt Vindue; midt imellem Bygningens fire Arme rejser sig et meget højt

Taarn, der ender med et Spir, som er en Del højere end Taarnet paa Københavns nye Raadhus. Kirken kommer til at koste c. 800,000 Mark, og foruden med elektrisk Lys forsynes den med de bedste nye Indretninger til Opvarmning, til Ventilation etc. Samtidig bygges der i en Nabogade, et Par Hundrede Alen fra Kirken, et meget stort „Gemeindehaus“, hvori der, foruden Bolig til 2 à 3 Præstefamilier, indrettes Forsamlingssale, Lokale til Konfirmandundervisning, til fattige Børns Bispisning m. m. — Stort og pragtfuldt, uden Tanke paa at spare, saaledes fremtræder det hele. Desto mere paafaldende er det at se et lille, lavt Hus med et Kors paa Gavlen ligge lige over for den nye Kirke, kun skilt fra den ved en smal Gade. Det er Menighedens Kirke eller rettere „Interims Kirche“. Da det besluttedes at oprette dette nye Sogn, byggede man straks en Interims Kirke med c. 500 Siddepladser. Den er opført af Brædder, uvendig dækkede med Kalkpuds, indvendig med Træpanel, yderst tarvelig; den har kostet 10,000 Mark. Det synes overordentlig praktisk, naar der behøves et nyt Kirkehus, da at opføre et saadant billigt Interimslokale og hertil nøjes med en helt tarvelig Bygning, idet man straks er klar over, at dette Rum kun skal bruges, indtil den nye Kirke er fuldført.

Den hele Ordning synes fortræffelig. Og dog lider den af en slem indvortes Skade. I Anledning af de ivrige Bestræbelser for gennem Lovgivningsmagten og de kommunale Myndigheder at tilvejebringe Midler til Kirkenødens Afhjælpning blev det her hjemme allerede i 1893 offentlig udtalt, at ad den Vej kunde det paa ingen Maade haabes at opnaa en Løsning af Opgaven, der fyldestgjorde de Krav, som en aandelig Forstaaelse deraf maatte stille. Hvad der er opnaaet i Dresden giver en slaaende Bekræftelse herpaa, idet Loven om Afhjælpning af Kirkenøden gaar ud fra, at Sognene ikke maa være over 25,000 Mennesker. Saa store blive de da ogsaa! Og nu maa det udtrykkelig bemærkes, at der i Dresden ikke er nogen særlig Frygt for Udgifterne, endmindre en mod Kirken uvillig Stemning; men alligevel kan man ikke komme ned paa en overkommelig Størrelse af Sognene; man bliver staaende ved en Normalstørrelse af Sognene paa 25,000. Hvis man tænker sig, at man efter de nu gældende Bestemmelser bygger to saadanne Kirker à 800,000 Mark for en Befolkning paa 50,000 Mennesker, — hvor langt

mere vilde der da ikke være opnaaet for den samme Befolkning, hvis man i dets Sted i de samme Aar havde bygget 5 Sognekirker à 300,000 Mark. Men de lovgivende Myndigheder ere verdsligt forstaaende, ikke aandeligt forstaaende. De indse let, at i et Sogn med 50,000 Mennesker kan den kirkelige Organisme ikke fungere normalt. De have ogsaa Forstaaelse for den Oploftelse og Glæde, man føler ved at komme ind i et stort og skønt Kirkerum; og i Velvilje tilvejebringes de Midler, som ere fornødne. Men naar Spørgsmaalet bliver om den aandelige Opgave overfor de enkelte Sjæle eller om et kristeligt Menighedsliv, — saa ere de uforstaaende; at alt saadant nødvendigt maa mislykkes for en Kirke med Sogne paa 25,000 Sjæle, indse de ikke; og, skønt velvillige, ere de ikke at formaa til at tilvejebringe saadanne Vilkaar, at dette Kirkens dyrebare Arbejde kan lykkes og Maalet naas. Skal man haabe paa under den moderne Storstadsudvikling at kunne holde Storstædernes Sogne nede paa en Størrelse, som ikke kan overskrides, uden at Kirkens aandelige Gerning maa vanrøgttes, maa man ikke vente Hjælpen fra Stat og Kommune, men fra saadan Side, hvor Kirkens aandelige Opgave virkelig er forstaaet. Dette har Kirkens Venner i Dresden overset, og idet de satte deres Haab alene til Lovgivningsmagten, hidførte de en Hjælp, der vel bedrede Tilstanden, men tillige blev *en varig Hindring for en fyldestgørende Løsning af den kirkelige Opgave.*

Naar man i Dresden er glad over sin gode Lovgivning, ere Berlinerne snarere tilbøjelige til at sætte sit Haab til „der Kaiser und König“. Og det Grundlag, ud fra hvilket Arbejdet for Kirkesagen i Berlin hidtil er gjort, er da ogsaa paa en hertil svarende Maade forskelligt fra det nævnte.

Interessant er det, at de første varme Ord for Kirkesagen i Berlin bleve udtalte af to Konger. I Aaret 1830 havde Sofie Sognet i Berlin naaet en Størrelse af 59,000 Indbyggere. Hverken kirkelige eller kommunale Autoriteter syntes at bekymre sig om dette. Da tog Kong Friederich Wilhelm III til Orde og udtalte, at intet Sogn burde tælle flere end 10,000 Indvaanere. Og ved hans Energi blev der opført 4 nye Sognekirker, der alle indviedes i Aaret 1835. Men yderligere Anstrængelser kvaltes ved Befolkningens og Autoriteternes sejge Modstand. Men atter lød der fra Kongelæber et kraftigt Ord for Kirkesagen.

Det var i Aaret 1845, at Kong Friederich Wilhelm IV sagde til Berlins Magistrat: „Kast en Gang et Blik paa den kirkelige Tilstand i vor By! I ingen By i vort Land — stor eller liden — staar det saa ilde med Muligheden for en Sjælepleje som her.“ Men den fromme Konges Ord faldt til Jorden. Enkelte Mænd saa Nøden, og Klagen derover kom til Orde med en Kraft og Klarhed, som vi savnede her hos os i mange Aar, f. Eks. blev der paa en „Kirkedag“ i Berlin udraabt: „Vi have her i Berlin ingen Menigheder, men alene Kirkesogne“. En af dem, der bestandig havde den dybeste Længsel efter bedre kirkelige Forhold var Büchsel, der døde som Generalsuperintendent i Berlin. Kirkenøden var ham en Hjertesorg, og han talte ofte om Nødvendigheden af at faa mange nye Kirker. Det fortælles, at den bekendte Gossner en Gang besvarede hans Tale derom med disse Ord: „Djævelen maatte være en Stakkel, hvis den Sag var let at gennemføre“. — Tredie Gang, der lød et kraftigt Ord for Kirkesagen, var, da den fromme Kögel, den Gang Hofprædikant, senere Superintendent i Berlin, i 1864 i en Prædiken over Jeremias's Ord (22, 29): „Land, Land, Land, hør Herrens Ord!“ talte om Kirkenøden, saa at det hørtes viden om. Samme Dag sendte Dronningen en Gave, den første større Gave til Kirkesagen i Berlin. Kögels Ord gav Stødet til Dannelsen af „Forening til Opførelse af kirkelige Bygninger“. Denne bestod i 28 Aar og indsamlede c. 360,000 Mark, og dels bidrog den til Opførelsen, dels opførte den selv 10—12 nye Kirker og Kapper samt et „Melanchthonhaus“ og et „Vereinshaus“.

Efter 1864 begyndte Berlins Tilvækst at tage Fart, for efter 1870, da Byen blev „Reichshauptstadt“, at vokse med 45—50,000 Mennesker aarligt (nu vokser den med 50,000 aarligt). Og samtidig blev Bestræbelsen for Opførelsen af nye Kirker stadig ringere. I Halvtredserne opførtes der 5 nye Sognekirker med 5800 Siddepladser, i Tredserne 3 nye Sognekirker med 3300 Siddepladser, i Halvfjerdsjerne 2 nye Kirker med 2700 Siddepladser, og i Firserne 2 nye Kirker med 2600 Siddepladser. Efter 1874, da „Zwölf Apostelkirche“ blev indviet, hengik der hele 10 Aar, uden at nogen ny Kirke blev indviet, og i disse 10 Aar voksede Berlins evangeliske Befolkning med — c. $\frac{1}{2}$ Million Mennesker! Da blev i 1884 endelig igen en ny Kirke indviet, „Dankeskirche“ opført i taknemlig Ihukommelse af,

at et Attentat paa den gamle Kejsers Liv var mislykket. — I disse samme Aar, da Kirken i Berlin efterhaanden blev stillet aldeles uværdigt, med mange Sogne paa over 100,000 Mennesker, og da som Følge heraf det kirkelige Liv forringedes mere og mere, indførtes en Forandring i hele Kirkelivets Eksistensform af den allerstørste Betydning, idet der ved Lov 1873 indførtes en Synodalordning i Kirken, hvorved den enkelte Sognemenighed fik Ret til delvis at ordne sine egne Forhold, og Delegerede fra disse „de forenede Kredssynoder“ eller „Stads-synoden“ samme Ret med Hensyn til Kirkens Forhold i det større, derunder Retten til at udskrive Skatter.

Særligt villige havde de verdslige Autoriteter ikke været til at paatage sig Omkostningerne ved nye Kirkers Opførelse og disses Vedligeholdelse. Derfor undslog Magistraten sig i Trediveerne ved at overtage Patronatet i de nye Sogne, hvorfor Kongen overtog det og saaledes blev Patron for en hel Række af Berlins Kirker. Men denne Uvillighed hos Autoriteterne blev bestandig større. I 1873 vedtoges det under Finanslovbehandlingen, at Statskassen kun skulde bære Byggeomkostningerne for de Kirker, der 1. Januar 1873 var under kongeligt Patronat. Ligeledes søgte Magistraten under Paaberaabelse af denne Optræden fra Statens Side at skyde alle saadanne Krav fra sig. Og i 1883 udtalte Kultusministeren ligefrem i Rigsdagen, at efterat Staten siden 1873 havde undslaaet sig for at faa sine Patronatsforpligtelser forøgede, kunde man heller ikke give Stæderne Tilhold om at overtage nye Patronatsforpligtelser; Regeringen mente derimod, at den evangeliske Kirke efter Synodalordningens Indførelse maatte være i Stand til selv at tage Sagen i Haand og afhjælpe den kirkelige Nød.

Fra alle Sider skød man Sagen fra sig, og alt Ansvar maatte saaledes falde paa de lokale Sognemenigheder. Men disse vare ikke blot umodne til at røgte de ved Synodalordningen vundne Rettigheder paa aandelig Maade, men ogsaa aldeles uvillige og uforstaaende overfor de store Krav, som Kirkens Kaar stillede til dem.

Under disse svære Tider forberedtes Hjælpen stille paa den eneste mulige Maade, nemlig ved en kristelig Opvækkelse indenfor Sognemenighederne. Thi det er indlysende, at uden en saadan vilde den nedadgaaende Bevægelse i den kirkelige Interesse,

som løb parallelt med den ovenanførte nedadgaaende Statistik over Kirkebyggeriet, udelukke alt Haab om Kirkens Genoprejsning; og virkelig var der mange kirkeligsindede, som aldeles tabte Modet. Haab om bedre Tider, Haab, som var stærkt nok til at begære saa stor Hjælp, at den kunde afhjælpe denne med en aldeles overvældende Fart voksende Nød, kunde alene affødes af en aandelig Bevægelse, som, vækkende ny Tro og ny Nidkærhed midt i Sognene, satte disse døde Masser i Fart og rundt om i Byens mangfoldige Kirkesogne skabte levende Menigheder, der i hellig Iver for Sjælens Frelse og for Guds Riges Fremme vilde tage Sagen op hver paa sit Sted.

Kirken havde i Midten af Aarhundredet flere dygtige, troende Præster i Berlin, saasom Gossner, Knak, Büchsel, Kögel. Men Midten af Aarhundredets anden Halvdel betegnes dog ved en stor aandelig Nedgang. Og naar man spørger efter det Redskab, som blev brugt til efter denne at rejse en ny, stor Vækkelsesbølge i Berlin, peges der almindelig paa Hofpræsten Stöcker og hans „Stadtmission“. Og efter at der først var rejst en ny aandelig Bevægelse, stillede flere nidkære Præster sig Side om Side med ham.

Fra de Kredse, der saaledes blev vakte til Liv i Gud, udgik i Slutningen af Firserne de nye Initiativer, der skulde føre Kirkesagen i Berlin frem med en Kraft, som forbausede det hele Land.

Ligesom her i København var det unge, troende Piger, der gjorde Begyndelsen, idet de stiftede „Kapellenverein“, Berlins Forening for Opførelsen af smaa Kirker.

Men — mærkeligt nok — atter komme vi op i nærmeste Nærhed af „der Kaiser und König“. Blandt dem, som i Firserne blev vakte, hørte mange til de højeste aristokratiske Kredse; saaledes blev den højtansete Grev Waldensee, Chef for den store Generalstab, greben af Ordet og blev tilligemed sin Hustru en alvorlig og nidkær Kristen, og hans Hjem blev et Midtpunkt, hvorfra levende Kristendom bredte sig; og blandt dem, som den Gang vistnok blev stærkt kristeligt grebne, vare ogsaa den nuværende Kejser, den Gang Prins Wilhelm, og hans unge Gemalinde. I disse Kredse blev Kirkenøden i Berlin en Hjertesag. Og 1889 grundlagdes „Foreningen for Opførelse af Kirker i Berlin“. Prinsesse Augusta Viktoria, nu

Tysklands Kejserinde, blev Foreningens Protektrice. Iøvrigt nævnes Kejserindens Hofmarskal, Friherre von Mirbach, som den, der med Troens Nidkærhed og en utrættelig Energi har ledet Arbejdet og hidraget overordentlig til dets Fremgang. Og ganske mærkelig var den Kraft og Fart, denne Bevægelse hurtigt vandt, — medens Rigsdagen samme Aar, Foreningen blev stiftet, forkastede et Forslag om en Statsbevilling paa 8 Millioner til Afhjælpning af Berlins Kirkenød!

Fra alle Sider strømmede Gaverne ind. Den unge Kejser og hele Kejserhuset gik i Spidsen. Snart kom ogsaa saa et og saa et andet Sogn med betydelige Midler, indkomne gennem Kirkeskat, som Kredssynoden udskrev. Man fandt, at en gammel Anordning fra 1572 bestemte, at Kommunen skulde hjælpe med Midler til nye Kirker, naar saadanne tiltrængtes, og Bevægelsens Talsmænd foranledigede, at der fra flere af Byens Sogne indgik Begæring om Tilskud fra Kommunen til nye Kirker; og skønt Kommunalbestyrelsen var alt andet end villig, følte den sig tvungen til at give efter og bevilge store Summer. Fra 1889—1899 indsamledes saaledes mellem 35 og 40 Millioner Mark, hvoraf c. $\frac{1}{3}$ var Beløb, der paa de ovenangivne Maader præsteredes af offentlige Institutioner efter Lovens Bestemmelser, medens Resten indkom som frivillige Gaver, og heraf igen en meget stor Del direkte fra Kejseren og hans Hus. *I de samme Aar blev der ogsaa opført 23 nye Kirker i Berlin og Forstæder med næsten 30,000 Siddepladser.*

Desuden blev i det samme Tiaar ikke mindre end 7 af de ældre Sognekirker ombyggede og tildels betydeligt udvidede.

Uden Modstand skete dette nu ikke. Da den første Kirke, Friedens Kirche, var bleven færdig og indviet i 1891, stod der en haard Kamp for at faa den anerkendt som Sognekirke. Den opførtes af den førnævnte „Kapellenverein“ og er en anselig Kirke med over 1000 Siddepladser; den har kostet 250,000 Mark. Den laa i Zions-Sognet, som den Gang talte mere end 120,000 Indvaanere; men Sognets Kredssynode satte sig af finansielle Grunde imod Udskillelsen af et selvstændigt Sogn, og alle Bestræbelser for saaledes at faa den nye Kirke anerkendt som Sognekirke syntes frugtesløse, indtil det endelig lykkedes efter 2 Aars Kamp, derved, at baade Kejseren og Kejserinden tog sig af Sagen og satte al deres personlige Indflydelse ind

paa dens Gennemførelse. Slet saa uvilligt som en halv Snes Aar tidligere stillede man sig vel i Reglen ikke. Da var det f. Eks. hændet, at Kredssynoden ved en af Kirkerne nægtede at udskrive saa megen Skat i det store Sogn, at der kunde blive Raad til at oplyse Kirken om Søndagaften, hvorved man blev tvungen til at indstille Aftengudstjenesterne. Overhovedet sporedes der i Slutningen af Firserne et stort Omsving i Folkestemningen, saa at det endog i 1888 lykkedes „de positive“ (d. v. s. dem, der holde fast ved Bibelen og den kirkelige Bekendelse, i Modsætning til dem, der bortkaste større eller mindre Dele af Bibelen og Kirkens Lære og kun ville fastholde, hvad der stemmer med deres egne Tanker) at vinde Majoritet i Berlins Stadssynode, og denne har siden den Tid stillet sig i høj Grad velvilligt overfor alle gode kirkelige Bestræbelser. — Ikke desto mindre var det almindeligt, at Kredssynoderne vare ganske uvillige til at finde sig i, at Sognets kirkelige Udgifter bleve forøgede, ikke blot til Lønning af et eller flere Hold nye Præster, men ogsaa ved Forpligtelsen til at bære Driften af en eller flere nye Sognekirker. Og nogle Steder støttedes denne Modstand aktivt eller passivt af Sognepræsten — hvad der blandt andet forklarer, at Berlin endnu har to Sogne med mere end 100,000 Indbyggere hver. En saadan Holdning fra nogle Præsters Side maa betegne en ganske overordentlig Mangel paa Interesse for Kirkens Vel; thi deres personlige Interesser bleve saa godt som ikke berørte ved Sognets Deling, i alt Fald ikke økonomisk.

I Henseende til Præsternes Lønning havde man nemlig i Berlin en Ordning, som var langt heldigere, end hvad vi kende her i København. Alle Præsterne i Berlin ere fast lønnede og have intet at fordrø udover dette. Deres Løn udredes efter en bestemt Skala af hver Kirkes Kasse, og al Betaling for Daab og Vielse, der som Regel finder Sted til bestemt fastsatte Tider, er afskaffet. Vil nogen have saadanne Handlinger til andre Tider, betales der derfor efter en fast Takst gennem Klokkeren til Kirkekassen. Skulde denne ikke kunne overkomme Udgifterne til Kirkens Drift, yder Stadssynoden det fornødne Tilskud. Mærkeligt nok synes Hensynet til Kirkegaardene oftere at have været det, som stærkest afholdt Kredssynoderne fra at indvillige i Sognenes Deling, idet man ikke vilde give de nye Sogne Andel i Kirkegaardene.

At Arbejdet alligevel lykkedes saa fortrinligt, skyldtes utvivlsomt dels en Stemning for Kirken og for Kristendommen, der som en Tidsbølge gik hen over Folket, men dernæst ogsaa, at der blev gjort et udmærket, energisk Arbejde for Sagens Fremme; Fremgangen skyldtes vel ogsaa for en Del, at Sagen saa stærkt begunstigedes af Kejseren og Keiserinden.

Berlins Befolkning er nu, Forstæderne medregnede, op imod 2 Millioner, og heraf udgør den evangeliske Folkekirkes Medlemmer c. 85 ⁰/₁₀₀, d. omtrent 1½ Million. For denne Befolkning findes nu, takket være det sidste Aartis kraftige Arbejde for Kirkesagen, 73 Sognekirker. Og en Del nye Kirker ere desuden under Opførelse.

Men ville vi fuldt karakterisere Stillingen, maa vi tilføje, at den mægtige Bevægelse, som hovedsagelig blev baaren frem af „Foreningen til Opførelse af Kirker i Berlin“, nu ogsaa synes at være løben til Ende, og i alt Fald synes den nævnte Forening at have løbet sig træet, idet den offentlig har erklæret, at den ikke fremtidig vil kunne paatage sig at anvende sine Midler til Opførelse af nye Kirker, og *at Midlerne dertil altsaa maa tilvejebringes paa anden Maade.*

Man er i Virkeligheden kommen til et afgørende Vendepunkt i Kirkesagen. Den Kraft, som hidtil førte Bevægelsen frem, er væsentlig udtømt, og man staar i Fare for, at den vil være helt opbrugt om faa Aar, saa at man ikke en Gang vil være i Stand til at skaffe de Kirker, Byens aarlige Tilvækst udkræver, langt mindre til at afhjælpe, hvad endnu staar tilbage af tidligere Tidens Forsømmelse. Og spørger man om Grunden til, at denne Bevægelse, der lovede saa stort og efter sine første Aars herlige Fremskridt syntes at give Haab om Opgavens fulde Løsning, saaledes har maattet dele Kaar med saa mange smukke Bevægelser, der stod til en Tid og saa visnede hen, — da synes det unægtelig, som om selve de Kræfter, man har paakaldt, give Svaret. I Guds Rige er det en ueftergivelig Betingelse for en Bevægelses Bestaaen og Fremvækst, at den i Sandhed er grundet i Aand og arbejdes frem i Aand, i Herrens hellige Aand. Derfor er det en sikker Sag, at al den Hjælp og Bistand, som ydes et Værk i Guds Rige i Kødighed og Verdslighed, sætter Forgængelighedsmærket paa Sagen. Lad være, at saadan Hjælp maaske i Øjeblikket betyder stor Magtforøgelse, skaffer mange Penge

og stor Fremgang, den stempler dog det hele Værk med det Mærke, som betyder: dette skal ikke bestaa. Der fortælles om, hvorledes Herren en Gang straffede nogle Mænd, der — formodentlig af Iver for Gudstjenestens Fremme — bragte fremmed Ild paa Alteret. Saaledes tro vi, at naar et godt og stort Værk i Menigheden søges fremmet ved Midler, der ikke ere af Gud, saa vredes Herren derover, og det des stærkere, jo mere den Sag er ham velbehagelig og elskelig. Men ak! den Synd er gammel og bliver ved at gentage sig, at Guds Børn holde Kød for sin Arm i Stedet for at sætte sin Lid til den levende Gud alene og støtte sig til ham alene.

Vi have ovenfor set, hvor paafaldende det atter og atter har været Kongen og Kejseren, som vare mest ivrige for denne Guds Kirkes store Sag. At dette i sig selv kunde være smukt og velsignet, tør ikke modsiges; ej heller, at det under saadanne Omstændigheder, som de daværende Kirkeforhold i Berlin frembød, kunde falde naturligt, at Kejseren og Kejserrinden tog meget nidkært Del i Arbejdet. Men man har Indtrykket af, at man i de paagældende Kredse ikke har agtet paa den dermed følgende Fare, at maaske mangan en ugudelig og vantro Rigmand gav til denne Sag alene for at behage de høje Herskaber, eller maaske endog for ikke at mishage dem; og saadant er kødeligt og ikke af Aand. Ligeledes er det vistnok sandt, hvad vi have hørt en af Sagens Venner i Berlin tilstaa, at Tilbøjeligheden til at give, i alt Fald en og anden Gang, blev fremmet ved Udsigten til en Titel, en Orden. Overhovedet var man næppe paa Vagt imod den Fare, der laa i, at det blev „fint“, at det hørte sig til for at hævde sig i de høje Kredse at give til denne Sag. Og ligesom alt dette er lige modsat Guds Aands Fremfærd, saaledes synes det overhovedet, som man i hele Arbejdet ikke med Klarhed har taget sin Stilling midt i den levende Menighed og søgt Sagens Fremme ved at støtte sig til den; vel har man — som naturligt er — gerne henvendt sig til troende Mennesker; men det synes dog, som om man væsentlig har ventet sig Hjælpen og Sagens Fremme fra de store og rige og ikke derimod fra de troendes Menighed og Samfund som saadant. Dette er igen en ganske verdslig Tankegang, som regner mange Penge uden Velsignelse for mere end en lille Sum med Vel-

signelse. Og denne Verdslighed i Tanken har da ogsaa givet sig Udtryk paa flere Maader i hele Arbejdet.

Mest talende i saa Henseende er vel den Pragtlyst, som enkelte Steder slugte uhyre Summer for en enkelt Kirke. Da „Gnadenkirche“ var fuldført 1895 med sine 1500 Siddepladser, havde den kostet ikke mindre end 1,033,000 Mk., medens den stadse-lige „Gethsemanekirche“ med 1600 Siddepladser to Aar tidligere var fuldført for blot 500,000 Mk. Dog, en endnu langt højere Sum naaede man, da „Kaiser Wilhelms Gedächtniskirche“ blev op-ført. Den indviedes 1895, har 1760 Siddepladser og er unægte-ligt et imponerende og herligt Kirkehus — men den har ogsaa kostet 7,000,000 Mk. Det siger sig selv, at det ikke blot var de troende, der pegede paa den Inkonsekvens, at Bevægelsens Førere talte om den store Trang til en Mængde nye Kirker og saa anvendte saa kolossale Summer paa en enkelt Bygning. Der blev ogsaa protesteret derimod; men fra anden Side for-langtes det, at Kirken skulde være en Pragtbygning. Særligt udtaltes Fordringen herpaa med stor Kraft fra den pommerske Godsejerstand, hvis Iver tilsidst satte Sagen igennem. Hen-givenheden for den afdøde gamle Kejser var nu ogsaa saa stor, at Forargelsen ved denne Lejlighed for det væsentlige holdtes nede, idet man almindeligt godkendte, at en Mindekirke for ham skulde være en Prydelse, der var „das Reich“ værdig. Men derimod kunde Forargelsen ikke undgaas, da det senere bestemtes, at Berlins gamle, faldefærdige Domkirke skulde restaureres, d. v. s. næsten opføres fra ny, og at der dertil af de forhaandenværende Midler skulde anvendes 10,000,000 Mk. Dette Foretagende, der iøvrigt ikke endnu er ført til Ende, og hvortil navnlig den sidste Million har været overmaade vanskelig at tilvejebringe — blev Bevægelsens Slutsten og bragte tillige Bevægelsens Kilder til at rinde stedse mere og mere sparsomt. Og hvem kan undres? Ingen vil dog tro, at det var hellig Iver for Guds Riges Fremme, for Guds Navns Ære og Sjælens Frelse, der stemte for Opførelsen af saadanne Pragtbygninger paa en Tid, da Berlin manglede mere end 50 nye Sognekirker. Dette var i Sandhed fremmed Ild paa Alteret! Menneskelig Pragt-lyst og menneskelig Forfængelighed! Og om alt dette maaske har formaaet en eller anden rig Kunstelsker til at give en stor Gave, saa bidrog det i alt Fald i høj Grad til, at Menigheden

tabte Lysten til at give. Thi det, som brændte den paa Hjertet, Tanken paa de mange Tusinder af dyrekøbte Sjæle, der vare forvildede, som Faar uden Hyrde, fandt ingen Glæde heri. Tværtimod. Man talte sammen om, at om man vilde nøjes med at anvende $\frac{1}{2}$ Million paa hver Kirke, kunde man for en saadan Sum have faaet 20 nye Kirker, og vilde man bygge til 300,000 Mk. (og der blev i de samme Aar bygget 7 store, smukke Kirker for mindre end denne Sum), kunde man have faaet mere end 30.

Den stærkt forhaabningsfulde Stemning, hvormed Kirkesagens Venner i Begyndelsen af Halvfemserne saa hen imod den fulde Løsning af hele Opgaven, er da nu bleven afløst af en mere ædruelig, eftertænksom Beregning, der først ser til at tage fast Øjemaal af Opgavens Omfang og dernæst spørger efter de Midler, som kunne anses for tilstrækkelige til at fuldføre Værket. Og i saa Henseende skyldes det vægtigste Ord Ueberconsistorialrath, Dr. Herman Dalton, der nylig har udgivet en ganske overordentlig interessant Piece om den berlinske Kirkesag („Ueber evangelischen Kirchenbau“. Berlin. Verlag von Martin Warneck), En Mængde af de her fremførte Realoplysninger skyldes vi denne Bog. Men den indeholder desuden saa mange praktiske Vink og dertil saa mange kraftige Trosord, at vi glæde os til at skænke den en udførlig Omtale i næste Numer af vort Blad.

Dr. Dalton tager i dette Skrift med stor Varme Ordet for at lægge Sagen helt paa den levende Menighed og mener, at dette kun kan gøres ved at udskille Distrikter af de gamle Sogne, idet et saadant Distrikt saa straks skulde have en billig Interimskirke; og naar der da ansattes en nidkær, troende Præst, mener han, at Distriktet let vilde kunne blive i Stand til selv at bygge sig en Sognekirke.

Den saaledes med stor Styrke fremsatte Tanke er dog hverken noget nyt eller noget uprøvet i Berlin. Det nye er kun, at det her hævdes, at *idet man saaledes bygger Kirkesagen paa Herrens Menighed alene, vil der heri, og heri alene, være Udsigt til at faa de uhyre vanskelige Opgaver for Kirken i Hovedstaden løste*. Men Udskillelsen af Distrikter med samme Formaal er allerede forsøgt praktiseret fra 1891. Og vi ville herom anføre en Udtalelse af Pastor Julius Kock ved Marcuskirken i Berlin. Han udtalte i 1893 i et Foredrag følgende:

„Til Slutning skal der endnu henpeges paa, at man allerede,

„inden de nye Kirker ere færdige, vil kunne arbejde hen til
 „Udskillelsen af nye Sogne *ved at inddele Sognene i Distrikter*.
 „Man har allerede i enkelte af Berlins Sogne gjort de glæde-
 „ligste Erfaringer dermed. Man inddeler Sognet i lige saa mange
 „Distrikter, som der er Præster. Beboerne henvises *saa vidt*
 „*muligt* til den i deres specielle Distrikt ansatte Præst. Dette
 „vil selvfølgelig paalægge Præsten den Pligt at øve megen Selv-
 „fornægtelse, thi han vil blive nødt til at bryde med mange
 „gamle Forhold. Det er vel indlysende, at den enkelte Præst
 „vil komme til at føle sig betydelig lettet i sit Ansvar, naar
 „han kun behøver at tage sig af en Tredje- eller Fjerdedel af
 „Menigheden. Paa den anden Side vil ogsaa hans Glæde ved
 „Arbejdet vokse, naar han ved, at han alene er ansvarlig for sit
 „Distrikt. Disse Antydninger maa være filstrækkelige til at stille
 „Sjælesørger-Distrikterne i det rette Lys. For os er det af særlig
 „Vigtighed at lære dem at kende fra den menighedsdannende
 „Side. Hver enkelt Præst vil naturligvis stræbe efter at skaffe
 „sig et Lokale, hvor han kan samles med Beboerne af sit Distrikt.
 „Han udvælger nogle prøvede, troende Mænd i dette — de frem-
 „tidige Menigheds-Repræsentanter. Med dem raadslaar han om
 „Distriktets Anliggender og, understøttet af dets Kvindeforeninger,
 „skaffer han Midler til Veje til at kunne leje en Sal eller maaske
 „endog bygge et Kapel eller en Interimskirke, hvis ikke allerede
 „en Centralforening som „Berliner Kapellenverein“ skulde have
 „udstrakt sin Virksomhed til Distriktet. Saa indretter han Filial-
 „Gudstjenester. Dersom han er en af hellig Iver opfyldt Kristi
 „Discipel, vil Trangen til at danne et særskilt Sogn snart blive
 „kendelig.

„Det her opstillede Billede er aldeles ikke idealiseret; det
 „findes virkeliggjort i flere Sogne. Hvem der gennemlæser en
 „Prædikantliste for Berlin, vil faa at se, at der i et stort Antal
 „Sogne afholdes Filial-Gudstjenester; de staa som oftest i For-
 „bindelse med Sjælesørger-Distrikterne, som f. Eks. de to, der
 „afholdes i „Elisabeth-Sognet“, og skulle senere erstattes med
 „Gudstjenester i Kirker, der til Dels allerede ere under Opførelse.
 „I nogle enkelte Sogne har man ogsaa benyttet den Udvej at
 „ansætte en Hjelpepræst i et særskilt Distrikt af Kæmpesognet
 „med den Opgave at udfolde en menighedsdannende og for-
 „beredende Virksomhed, især med Husbesøg, Børnegudstjenester

„o. s. v. Lokale Forhold ville maaske — med Grundtanken for „Sjælesørger-Distrikter for Øje — nødvendiggøre enkelte særlige „Foranstaltninger, men i hvert Tilfælde vil Inddelingen i Distrikter „være den bedste Forberedelse til at faa Kæmpesognene slaaet „i Stykker.“

Ogsaa i Berlin har man saaledes gjort den Erfaring, at en Bevægelse for Kirkesagen, der ikke holder sig til Distriktsinddelingen, ikke fører til Maalet. Men i Berlin synes man nu at ville tage fat med ny Kraft i fuld Forstaaelse af Distriktstanken. Men herom meré i vort Blads følgende Nummer.

Stor Gave til den nye Nazaretkirke.

Komiteen for Opførelse af en Sognekirke for den østre Del af St. Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt) har faaet et nyt og talende Vidnesbyrd om Kærligheden til Kirkesagen, idet den har haft den Glæde i forrige Maaned at modtage under Mærket L. & P. et Bidrag paa 10,000 Kroner.

For denne rundelige Gave sendes den ukendte Giver en hjertelig Tak med Ønsket om, at Giveren og alle de mange, der ved deres Bidrag, store og smaa, have bragt os nærmere mod vort Maal, rigelig maa erfare Sandheden af Herrens Forjættelse: „Giver, saa skal eder gives“ (Luc. 6, 38).

Komiteen benytter tillige Lejligheden til at sige til alle, som med Kærlighed og Forstaaelse følge dens Arbejde: Glem ikke Indsamlingen til den nye Nazaretkirke! Det indsamlede Beløb er c. 60,000 Kr.; men endnu er der langt til Maalet.

Paa Komiteens Vegne

C. J. HOLT,
Formand.

Præsternes Kirke.

Siden Maj har Arbejdet paa den nye Kirke ved Dybbølsgade hvilet paa Grund af den store Arbejdsstandsning. Det er da selvforstaaeligt, at Forventningen om Kirkens Fuldførelse til midt i Oktober er bristet. Den vil ikke kunne blive færdig før ind i det nye Aar. Saa snart der kan træffes Bestemmelse om dens Indvielse, vil Komiteen sørge for, at saadant kommer alle Giverne til Kundskab.

Store Bededags-Kollektens Indtægt

i dens første 4 Aar.

Kirkekollekten	1896	1897	1898	1899
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Sjællands Stift*).....	7810.55	9965.54	12861.99	14512.71
Fyens Stift	2261.82	2915.82	2720.90	3051.08
Lolland-Falsters Stift	825.45	866.64	780.50	1017.80
Aalborg Stift.....	1323.93	2308.00	2861.65	2788.60
Viborg Stift.....	1208.23	1286.02	1482.15	1842.30
Aarhus Stift	2077.70	3008.04	3194.90	3630.58
Ribe Stift.....	1944.78	5526.66	6005.71	6712.51
*) Heraf fra København med Frederiksberg og Valby	17452.46	25876.72	29907.80	33555.58
	4001.92	5090.90	7688.74	8193.14

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond

i Juni Maaned 1899.

Skipper A. H. 100,00. Ved Pastor Petersen til Gethsemane Kirke: Møde i Lundy Kirke $22\frac{2}{3}$ 99 s. m. Pastor Lind 22,11. S. L. S. 20,00. Ved Pastor Münster, Frederiksværk: Snedker Johansens Hustru 2,00, Biskop Leunbach 25,00, Johannes 10,00, Blomsterhandler Fritz 5,00, Fru Kirstine Friederichsen 10,00, Grosserer Johs. Holm 4000,00, IV. 4,00. Ved Bibliotheksassistent Lange: Fru Vahl 2,00, Et indsendt Rentebeløb 30,00. Ved Past. Wagner, Sakskøbing: L. W. 3,00, Dyr læge Christensen, Rørbæk: 10,00, M. B. 4,00, P. S. 1000,00, Frk. Agnes Langhoff, Halvaarsb. 250,00, Ad. M. Halvaarsb. 125,00. Ved Pastor Funder, Spjellerup: fra Gaardejer A. Kristensen 1,00; Ved Pastor P. Lauridsen: Møde i Nordby Missh. $16\frac{5}{6}$ 20,37, Efterslet 5,00, S. L. Nørby 1,00, Møde i Silkeborg Missh. $28\frac{5}{6}$ 16,32, I Anledning af Store Bededag 3,00. Ved Past. H. M. Fenger fra Fru Hansen 5,00. Frk. Koch, Vemmetofte, Halvaarsb. 10,00, D. W. 10,00, Maskininsp. Holger Hansen 24,00, Til Fond for Præsters Løn og Kirkers Drift 500,00 Indvundne Renter 314,11. Ialt Kr. 6531,91.

i Juli Maaned 1899.

Ved Pastor Fibiger: Møde paa Holsteinsminde $\frac{6}{6}$ 99 92,50, Salg af en Sang 10,00, Møde i Farum Kirke s. m. Kmhr. Barner $14\frac{1}{6}$ 99, 78,50. Ved Pastorerne Petersen & Bang til Gethsemane Kirke: Halvdelen af Offer ved Sommermøde i Skjern $11-12\frac{1}{6}$ 99, 198,00, Møde i Lønborg Kirke $12\frac{1}{6}$ 99, s. m. Grev Holstein 57,83. Grundlovsfest i Løvenborg Skov $\frac{5}{6}$ 99, 123,67, Erik til Taarnet 10,00, Overretsagfører Cortzen 20,00, Greve A. Moltke 100,00. Ved Prof. Westergaard: Lærer Tejsen, N. Næraa 10,00, Tomerm. J. Chr. Christensen 25,56, A. & M. i Aarhus 4,00. Ved Past. Schach: Overlæge Schrader, Aalborg 20,00. Ved Sognepræst v. Haven, Stiftsbjergby, Gudstjeneste $18\frac{1}{7}$ af Sognepræst Damborg 10,00. Ved Provst Zeuthen, Fredericia: Fra Handelsgartner Robby 5,00. Ved Bethedas Boghandel: Fru Poulsen 5,00. Ved Sognepræst Helms: Møde i Assing Sogn s. m. Sognepræst Norup i Dejbjerg 19,00, V. C., Maanedsbidrag for Juni og Juni 400. Ved Pastor Fibiger: Møder s. m. Pastor Vibe

Petersen og Kmhr. Barner: Grindsted og Grene Kirker $\frac{25}{6}$ 137,10, Durup Kirke i Salling $\frac{27}{6}$ 87,35, Skagens Kirke og Missh. $\frac{29}{6}$ 118,10, V. Brønderslev Kirke $\frac{30}{6}$ 90,00, Løgstor Kirke $\frac{1}{7}$ 15,00, Næsby Missh. $\frac{3}{7}$ 16,95, Overlade Missh. $\frac{4}{7}$ 58,00, Vilsted Kirke $\frac{5}{7}$ 31,50, Missionshusene i Østerbølle, Vesterbølle og Gjedsted $\frac{7}{7}$ 83,35, Frk. Marie Hansen, Balskov 10,00, Fru Anna Hansen, Brede 7,00, Unavngiven 10,00, Fru Terp 10,00. Ved Pastor Petersen til Gethsemane Kirke: Møde i Kallundborg Missh. $\frac{13}{6}$ 35,82, i Ikast s. m. Pastor Brostrøm og Miss. Andersen 77,22, Fra Venner i Karlebo 4,00, Karl Frederiksen, Tolløse, til Taarnet 1,75. Ved Miss. Frederiksen, til Taarnet 9,50, Enkefru Nielsen til Taarnet 2,00. Ved Cand. theol. Aastrup: inds. ved Moder i Nykøbing Kirke paa Mors $\frac{19}{7}$ 25,97, Frøslev $\frac{20}{7}$ 4,35, Tødsø $\frac{23}{7}$ 31,15, Erslev $\frac{23}{7}$ 12,53, Galtrup $\frac{24}{7}$ 79,20, Solbjerg $\frac{25}{7}$ 11,45, Alsted $\frac{26}{7}$ 9,35, Sejerslev $\frac{28}{7}$ 39,65, Havnemester C. A. Bonde, Aarsb. 3,00, Højesteretsassessor E. F. Larsen, Aarsb. 10,00, Arkitekt V. Koch, Kvartalsb. 3,00, Urtekr. Th. I. Jensen, Aarsb. 10,00, Frk. Anna Herholdt, Halvaarsb. 10,00, Herman B. Aarsb. 5,00, Grosserer N. Holmgaard, Aarsb. 5,00, Indvundne Renter 196,45. Ialt Kr. 2053.80.

i August Maaned.

Ved Past. Bang til Gethsemane Kirke i Tejn Missh. $\frac{17}{7}$ 12,00, Allinge Missh. $\frac{18}{7}$ 32,00, Olsker Missh. $\frac{19}{7}$ 15,00, Rønne Missh. $\frac{21}{7}$ 43,00, Efterslet fra Mødet i Rønne 15,25, Skræder Olsen i Rønne 4,00, Postinspektør Lund 20,00, IV. 4,00. Ved Pastor P. Lauridsen: fra Lene Andersen, Nordby 5,00, C. A. 100,00, V. C. for August 2,00. Ved Sognepræst Jensen, indsamlet i Thorslunde: Ishøj Pastorat 16,00, P. B. 8 en $3\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ uopsigelig Statsobligation 960,00, Ludvig Olesen fra Venner i Lendum 12,50, Chr. S. 5,00. Ved Pastor Fibiger: Møde i Billesborg Skov ved Kjøge s. m. Pastor Gam $\frac{1}{8}$ 14,20, C. & A. v. Westen $\frac{2}{8}$ 20,00, en Flaske Enøer 17,06, Kateket Baur, Aarsb. 2,00, Jnds. ved et Møde af Pastor Nyborg 125, 30. Ialt Kr. 1424 Kr. 31 Øre.

København d. 31. August 1899.
Slotsholmsgade 12¹, K.

Johan V. Adolph.
f. T. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner om, hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvej 12. Ø.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Uregelmæssigheder ved Bladets Forsendelse bedes af Modtagerne anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Indhold: Kirkesagen i Dresden og Berlin. Stor Gave til Nazarethkirken. Præsternes Kirke. Kollekten paa St. Bededag. Bidragsliste.

Københavns Kirkesag.

Nr. 22.

Den 14. Oktober.

1899.

Kirkefondets tredje Aarsdag.

Den 14. Oktober 1896 konstituerede det københavnske Kirkefond sig med Sjællands Biskop som Formand.

I de tre Aar, som ere forløbne, har den københavnske Kirkesag gjort store Fremskridt.

Mindst har dette været at mærke ved selve Opførelsen af nye Kirker. Af saadanne er der i disse tre Aar kun indviet 4, hvoraf den ene kun er en Interimskirke; iøvrigt har Arbejdet søgt at forberede Opførelsen af flere Kirker, og der er bestemt Haab om et stort Antal Kirkeindvielser i de kommende to Aar. — Ligeledes er Sognedelingen forberedt flere Steder, navnlig i det store Matthæus Sogn, hvor det haabes, at en nær Fremtid vil kunne fuldbyrde Sognets fuldstændige Deling.

Mere iøjnefaldende er den stærke Udvikling, naar man ser paa Mængden af Gaver til Kirkesagen i disse Aar, som aarligt er løbet op til mellem 2 og 400,000 Kr.

Ligeledes er der vundet meget i Klarhed over hele Opgaven. Ikke blot er det nu ret almindeligt anerkendt, at Sogne paa 14—16,000 Mennesker ikke kan betegnes som smaa Sogne, og at Kirkens Gerning ikke kan overkommes og røgtes forsvarligt, naar en Præst har over 5000 Mennesker i sin Arbejds-mark. Bestandig vinde flere af Kirkens sande Venner, i hele vort Land, i alle kirkelige Retninger, Forstaaelse af den store Kirkenød i Hovedstaden og Kærlighed til det Arbejde, som vil afhjælpe den. Og i bestandig videre Kredse breder sig baade en Forstaaelse af, at det i alle Maader er det heldigste, hvis denne store Kirkeopgave løses af Menighedens frivillige Kærlighed, og en fortrosthedsfuld Tillid til, at dette ogsaa vil lykkes.

Herren være lovet for den rige Velsignelse, hvormed han hidtil har fulgt Gerningen! Han hjælpe ogsaa herefter!

Fredag den 20. Oktober Kl. 7¹/₂ Efterm.

afholdes Gudstjeneste i følgende Kirker:

Helligaands Kirke: Sognepræst *Schack* og Provst *Blume*,
Tikøb.

Trinitatis Kirke: Sognepræst *Jensen* og Provst *Bertelsen*,
Helsingør.

Garnisons Kirke: Lic. theol. *Fenger* og Stiftsprovst *Larsen*,
Viborg.

St. Pauls Kirke: Sognepræst *Lützhoft* og Provst *Heiberg*,
Odense.

Bethesda, Kl. 8: Sognepræst *Steen* og Sognepræst *Skov-
gaard-Petersen*, Alslev.

St. Johannes Kirke: Sognepræst *Rindom* og Sognepræst
Koch, Ballerup.

Nazareth Kirke: Pastor *Holt* og Sognepræst *Nyeborg*, Sten-
magle.

St. Jakobs Kirke: Sognepræst *Krag* og Sognepræst *Busch*,
Bøvling.

Hellig Kors Kirke: Sognepræst *Ifversen* og Provst *Blom*,
Dalby.

St. Stefans Kirke: Sognepræst *Dall* og Sognepræst *Gotzsche*,
Voldum.

Kapernaums Kirke, Kl. 8: Pastor *Juhl* og Sognepræst
Boeck, Lønborg.

St. Mariæ Kirkesal: Pastor *With* og Pastor *Fibiger*.

Gethsemane Kirke: Pastor *Petersen* og Sognepræst *Stricker*,
Græsted.

Frederiksberg Kirke: Provst *Glahn* og Dr. *Nørregaard*,
Testrup.

St. Lukas Kirke: Sognepræst *Ostenfeld* og Sognepr. *Nørre-
gaard*, Grenaa.

St. Thomas Kirke: Sognepræst *Müller* og Sognepræst, Lic.
theol. *H. Ussing*, Valby.

Nathanaels Kirke i Sundby: Sognepræst *Thomsen* og Sogne-
præst *Budde Lund*, Everdrup.

Dr. Daltons Bog

om

evangelisk Arbejde for Opførelsen af Kirker.

Anmeldt af

JULIUS FRIIS HANSEN.

Vi saa i dette Blads forrige Nummer, hvorledes Bestræbelser for gennem Lovgivningsmagten at skaffe en moderne Storstad tilstrækkelig kirkelig Betjening, uagtet Forholdene ellers vare usædvanligt gunstige, ere strandede i Dresden, og at man er endt med at slaa sig til Ro med at have nedbragt Sognene til en Størrelse af 25,000 Mennesker. Vi saa ligeledes en under de lykkeligste Varsler begyndt og med Vælde fremvoksende Bevægelse i Berlin. som, udgaaet fra troende Kredse, efterhaanden paakaldte alle de største jordiske Hjælperes Venskab og Støtte for gennem en centraliseret Generalindsamling ligesom at forære de nødvendige Kirker til alle de kirketomme Bydele i Verdensstaden — efter et glimrende, men kort Forløb blive træt og opgive Arbejdet.

Var dette sidste nedslaaende, synes mig det første en ligefrem Ulykke for Kirken, og hvis en ond Skæbne nogensinde skulde overgaa vort Kirkesagsarbejde, ville vi dog for al Ting bede Herren om, at vort Vanheld ikke maa ligne dette førstnævnte og saaledes foraarsages ved, at Lovgivningsmagten tager Sagen i Haand i Velvilje, men uden aandelig Forstaaelse af Kirkens Behov. Da jeg i Sommer havde Lejlighed til at blive lidt kendt med Forholdene baade i Dresden og Berlin, forekom det mig, at der begge Steder manglede meget i den Frimodighed og Fortrøstning, hvormed Kirkesagen følges herhjemme. Ligeledes var det paafaldende, hvor lidt denne Sag egentlig var blevet en Hjertesag blandt de troende, saaledes som her. I Berlin talte jeg med troende Mennesker, der boede ganske nær en ny Kirke, som snart skulde indvies, men vidste slet ingen Besked derom. Alligevel syntes Stillingen mig langt sørgeligere i Dresden. Thi det syntes, som om alle, baade Autoriteterne og Menigheden, havde slaaet sig til Ro med det opnaaede, betragtede dette som

et lykkeligt Fremskridt og egentlig havde fæstnet sig i den Anskuelse, at herefter maatte dette betragtes som normalt. Her syntes alt Haab om en Bedring af de kirkelige Forhold næsten udelukket, i alt Fald for lange Tider. Der er ingen Tvivl om, at det — kirkehistorisk set — maa siges at have været en Ulykke for Kirken, at Lovgivningsmagten saaledes i Velvilje tog sig af den Kirkenød, som alene Menigheden havde Forstaaelse af, og som Menigheden burde have rejst sig for at afhjælpe.

Om ogsaa der var noget nedslaaende ved i Berlin at erfare, at den storartede Kirkebevægelse havde vist sig for ringe til at magte Opgaven — saa var der dog endnu Haab om maaske at rejse en ny Bevægelse. Og ikke blot vare de Kræfter, som kunde rejse en saadan, i Virksomhed i enkelte troende Mænds Hjerter, men disse saa ogsaa klart, hvorpaa det var, at Haabet om Sagens Fuldførelse skulde bygges.

Det stærkeste Indtryk heraf fik jeg i en Samtale med Dr. Dalton. Denne hørte med stor Overraskelse om den Fremgang, Kirkesagen havde haft i København. Han har besøgt København i Firserne, men vidste intet om Bevægelsen for nye Kirker. Des mere overraskende var det mig at høre ham fremsætte sine Tanker og Forhaabninger om det fremtidige Arbejde i Berlin. Gennem Rejser bl. a. ogsaa i Rusland, England og Amerika havde han studeret de praktiske Kirkeforhold i de forskellige Kirkesamfund. Resultaterne udefra forenede sig for ham med de sidste Aars Erfaringer fra Berlin, og han var nu kommen til en Totalanskuelse, der forunderligt stemte med de Principer, vi her hos os have arbejdet efter i hele Kirkebevægelsen. Og disse Tanker fremsattes med Overbevisningens Varme og en forhaabningsfuld Frimodighed, der fra den gamle „Ueberconsistorialraths“ Læber gjorde et dybt Indtryk paa mig.

En Del af disse Tanker har han udtalt i en lille, nylig udkommen Piece: „Ueber evangelischen Kirchenbau mit besonderem Bezug auf Berlin“, hvis Hovedindhold her skal gengives i Uddrag.

Som Karakteristik af hele Bogen kunde anføres et Ord, som udtales i Anledning af Firsernes modløse Stemning i Berlin: „Forsagthed sømmer sig ilde for en Kristen; kan han i en tung, angstfuld Tid ikke tro imod Haab, maa det tilregnes ham som forkastelig Fejghed, der kommer af Vantro.“

Bogen begynder med en historisk Oversigt over, hvorledes Kirkenøden i Berlin efterhaanden er vokset i dette Aarhundrede, samt over, hvad der er gjort for at afhjælpe den, herunder ogsaa de sidste 10 Aars store Kirkebevægelse. Men denne Skildring ender med at oplyse, at den store „Kirchenbauverein für Berlin“, der havde ført an i Arbejdet, nu i sin sidste Aarsberetning har udtalt, at den ikke mere kunde paatage sig det egentlige Arbejde for Kirker, men vilde rette sine Bestræbelser paa Opførelsen af Menighedshuse med Hjem for Diakonisser.

Opgaven for Kirken i Berlin er vældig stor og Vanskelighederne uhyre; men man maa ikke tabe Modet, som om Opgaven var uløselig. „Vi evangeliske Kristne vide, at det er en Opgave, som er stillet vor Kirke af dens usynlige Hoved, at han aldrig stiller sine overfor uløselige Opgaver, og at han har tilsagt sine troende Disciple en Troskraft, hvori de endog kunne flytte Bjerge.“ Saa stor og vanskelig Opgaven er, tvinges man imidlertid til at tænke paa nye Midler og Veje.

Som en saadan foreslaar Dalton, da det vaagnende Menighedsliv alle Vegne ses med Nødvendighed at kræve Menighedshuse, at man i Berlin, hvor der i de kolossale Sogne lige haardt savnes Kirker og Menighedshuse, skal gøre sig Opgaven lettere ved ikke at bygge disse hver for sig, men sammen, under samme Tag, Menighedshuset under Kirken. Thi „vi have fra vore reformatoriske Fædre som en dyrebar Arv, vi holde højt i Ære, den dybt rodfæstede Overbevisning, at for os Protestanter gælde Kirkerne ikke mere for Guds Huse i den Forstand, at Gud udelukkende eller fortrinsvis skulde besøge os i dem fremfor i vore Hjem, at vor himmelske Fader skulde opslaa sit Paulun der ligesom i det allerhelligste i Templet. Hvor som helst i Verden, det være i Kirken, det være i vor Dagligstue eller vort Arbejdsværelse, to eller tre komme sammen i Guds Søns Navn, der er han, i hvem vi se Faderen, midt iblandt os, og det, efter hans Forjættelse, alle Dage indtil Verdens Ende. Denne glædelige Sandhed slaar Rod og træder frem i hele sin lyse Skønhed hist ved Jakobsbrønden i denne Herres Enesamtale med den samaritanske Kvinde, hvori der er en Kraft til at omdanne Verden, den Gang Jesus henviste til den kommende Tid, i hvilken man ikke skulde tilbede Faderen hverken

„paa Garizims Bjerg eller i Jerusalem. Det er og skal være „os Protestanter en Sandhed og Overbevisning, vi øse dybt af „Evangeliet, at Kirken er den evangeliske, paa Guds Ord op- „byggede, levende Menigheds Hus, hvori *det kongelige Præste- „skab, det hellige Folk, Ejendomsfolket* (1 Pet. 2, 9), med et „Ord: Guds Menighed, saaledes som det hedder i et Bekendelses- „skrift fra Reformationens Dage, „kommer flittigt, især paa Høj- „tidsdage for at læse Guds Ord, bruge de hellige Sakramenter, „paakalde Herren aabenbart og kristeligt give Almisse“. Det „evangeliske Kirkehus skal allerførst tjene denne hellige Opgave; „men „Menighedens Hus“s Bestemmelse er lige saa lidt som „Guds Menigheds Liv udtømt dermed. Under samme Tag lever „og røres, beder og arbejder den evangeliske Menighed. Der „holder den Højtid paa Herrens Dag og lader paa alle sine „Levedage, Søndage og Hverdage, Herren virke i sig ved sin „Aand, for at den paa det samme indviede Sted kan udbytte „den ved Gudstjenesten modtagne Kraft i tjenende Kærlighed i „et af Gud velsignet Menighedsarbejde; saaledes kan da den „evangeliske Menighed som et helligt Folk i Ord og Kærligheds- „gerninger „*forkynde hans Dyder, der ogsaa har kaldet den „fra Mørket til sit beundringsværdige Lys*“ (1 Pet. 2, 9).“

Opgaven ser han altsaa saaledes: *en Kirke med et Menighedshus for hvert nyt Sogn, og intet Sogn større end 10,000 Mennesker.*

Derefter giver Forfatteren i 8 Punkter en varm Opfordring til at sætte alle Betænkeligheder til Side og gribe Sagen an uden Frygt, samt fornøden Anvisning paa Veje og Midler til Opgavens Løsning.

1. „Først et Ord til Beroligelse for de forsagte, der svage i „Troen klage og mistvivle og ikke ville tage fat, fordi Opgaven „umuligt kan løses. Som om Herren nogensinde forlangte det „umulige af sine! Som om han ikke evnede at skænke Guds „Kraft til dem, som lytte efter hans Befalinger! Det er herligt „for en Menighed at blive stillet for høje og vanskelige Opgaver „og til Løsningen deraf at være henvist til Ordet: *Tro kun!* „I Stedet for at tabe Modet, hvad alle Tider klæder et Kristen- „menneske ilde, bør en evangelisk Menighed, væbnet med Vaaben „fra den Tro, der har overvundet Verden, af Hjertet sige Gud

„Tak for enhver saadan Opgave. Den rette Tak er at tage fat
„med Liv og Lyst.“

Saa vanskelig Opgaven er i Berlin, ere dog lignende Opgaver løste andre Steder netop i vore Dage under langt større Vanskeligheder. Forfatteren minder om de store Kirkebevægelser i Skotland og England, særligt i London. I 1834 udstedte Biskoppen af London et Opraab, hvori han forlangte en Kirke for hver 6000 Mennesker, og efter denne Maalestok behøvede han 50 nye Kirker for en bestemt Del af London. Alene for et Sogn, Bethnalgreen, behøvedes der 12 nye Kirker. Her dannedes en særlig Forening, som løste denne Opgave i Løbet af et Par Aar. Efter 10 Aars Forløb havde Biskoppen faaet, hvad han begærede, og Velsignelsen deraf viste sig synligt i alle de paagældende Bydele, saa at Kong Friederich Wilhelm IV 1845 sendte Konsistorialraad Gerlach til London for at give en Beretning derom.

„Eksempler mane til Efterligning. Blot man nu ikke vil „undskyldte sig med, at England er saa rigt, og dermed lade sig „afskrække fra at efterligne det! Jo, i dette ene Punkt ere „vore Trosfæller i England endnu langt, langt rigere end vi, at „ogsaa Folk med Formue anse deres Ejendom som betroet „Guds, der skal forvaltes med Troskab ogsaa i Sager, der angaa „Guds Rige, og at hele Folket er besjælet af den opflammende „Tanke: England venter, at hver Mand gør sin Pligt.“

2. Opgaven i Berlin er egentlig hele Tysklands; thi Kirkenøden er for en stor Del kommen af, at Berlin blev Rigets Hovedstad. Herved bevirkedes en Massetilstrømning fra alle Dele af Riget. Som bekendt er kun en Tredjedel af Berlins Beboere født i Berlin, medens to Tredjedele ere indvandrede, og af disse stammer igen det aldeles overvejende Flertal fra selve Tyskland. Det er for største Delen Smaafolk og Fattigfolk, som forøge Byens Skattebyrde langt mere end dens Skatteevne. Der kunde derfor være god Grund for Landets øvrige Dele til at komme Byen til Hjælp i denne Nød. Og i saa Henseende har den geniale Pastor Bodelschwing allerede i 1887 udtalt det forløsende Ord: at hver Provins skulde bygge en Kirke for de derfra til Berlin indvandrede. Dette kunde have været gennemført i Halvfemserne, men hindredes ved Opførelsen

af de kolossale Pragtbygninger; nu er det i al Fald betydeligt vanskeligere.

3. Det grelle Misforhold mellem indfødte og indvandrede i Berlin har endnu en anden ulykkelig Følge. Disse Skarer af indvandrede føle sig ikke knyttede til noget Sted som deres kirkelige Hjem, og naar de saa tilmed af og til flytte, blive de ganske uden Forbindelse med Kirken. Forfatteren udtaler derfor Ønsket om en Ændring i de for Berlin gældende Kirkebestemmelser, hvorved det kunde tillades et Menighedsmedlem vedblivende at tilhøre den Menighed, hvori han føler sig hjemme, selv om han flyttede udenfor Sognets Grænser. Og „naar en fremmed flytter til, maa en levende Menighed ikke lade noget uforsøgt, for at den enkelte kan føle sig hjemme i den, at han kan mærke, hvorledes den bærer Omsorg for ham.“ Men saadant lader sig ikke opnaa i Kæmpesogne. Ud fra den Kendsgerning, at Byens Befolkning flytter hid og did, drager Forfatteren, som man ser, den Slutning, at smaa Sogne med et levende Menighedsliv ere dobbelt nødvendige, medens man her har søgt at bevise, at samme Kendsgerning gjorde smaa Sogne meningsløse og umulige.

4. „Blandt det, som stærkest fremmer et kraftigt Menigheds-
 „liv og en inderlig Sammenslutning af Menighedens enkelte
 „Medlemmer, maa nævnes dette, at der stilles dem en stor Op-
 „gave, og da allerførst de fælles Anstrengelser for at opføre en
 „Kirke, Menighedens egen hjemlige Arne. Lykkelig den Menighed
 „og den Præst, som Gud stiller foran en saadan Opgave! deres
 „Snore faldt paa de liflige Steder! Hvor er det fremdeles paa-
 „faldende for den, som drager ind til Berlin fra andre og lykke-
 „ligere Menighedsforhold, at se den Maade, hvorpaa man her
 „plejer at ordne sligt, at det er Øvrigheden, Synoden, som, naar
 „den skrigende Trang til en ny Kirke ikke længere kan overhøres,
 „lader Bygningen opføre, og først derefter, naar Kirken allerede
 „er indviet, bliver Sognet udskilt og modtager Kirken som en
 „Gave, og Sognepræsten udnævnes, som for Fremtiden skal
 „prædike i den nye Kirke. Ingen Menighed har forud elsket
 „denne Kirke som sin! Den rige Velsignelse, som Gud lægger
 „til saadan omsorgsfuld Kærlighed, er gaaet tabt for det bagefter
 „udskilte Sogn. Fordi Udnævnelsen kom saa sent, har der
 „ingen Præst været til at oplære Menigheden i denne vidunder-

„lige Skole: Bøn og Arbejde for sin egen Kirke; ogsaa for ham „er den deri liggende Velsignelse gaaet tabt for hans Gerning „i denne Menighed! Et ligefrem uerstatteligt Tab! Hvorfor ikke „først udskille Sognet og maaske som Morgengave skænke det „en passende Byggegrund? Hvorfor ikke straks give det sin „Sognepræst — men en rigtig dygtig? Hvorfor ikke for en „bestemt Aarrække tilstaa det Ret til at benytte Modermenig- „hedens Kirke og saa i Guds Navn lade det tage fat paa det „glædelige, dyrebare Arbejde at skaffe sig sit eget Hjem for „Gudstjenesten? Saadan som vore Menigheder ere ville vi ikke „ved egne Kræfter kunne bekoste hele Opførelsen. — Nu vel, „just derfor bliver jo den almindelige Kirkeskat udskrevet, netop „med dette for Øje i første Linje. Men en Del af Arbejdet maa „tildeles den nye Menighed. Ud af lang Erfaring vil jeg hellere „sige saaledes: den maa ikke berøves den varige og vidt- „rækkende Velsignelse, som for Præst og Menighed udspringer „af saadant offervilligt Medarbejde. Hvor vi lægge vore Bønner „og Ofre, der bliver vort Hjerte.“

5. Med Hensyn til den ovenomtalte Morgengave udtaler Forfatteren, at det bliver bestandigt vanskeligere i Berlin at faa de fornødne Byggegrunde til Kirker. Den kirkelige Øvrighed eller hvem det ellers paahvilede har forsømt i rette Tid at forbeholde sig saadanne. Var dette blevet gjort, samtidig med at Bebyggelsesplanen blev fastsat, kunde de have været erhvervet billigt eller endog gratis, da, som bekendt, en smuk Kirke forøger de omliggende Grundes Værdi. Men naar Myndighederne have forsømt dette, hvorfor har man da ikke faaet velhavende Mænd af Menigheden til forud at sikre sig passende Grunde, om fornødent i Gadelinjen, som de saa kunde sælge eller mulig skænke til Menigheden.

6. Fordringen om de uhyggelige Kæmpesognes Deling og Opførelsen af et stort Antal nye Kirker nødvendiggør en Fordobling af Kirkeskatten. Vore evangeliske Menigheder ere under flere Aarhundreders Formynderskab, dels under Staten, dels under Kommunen, blevne vænnede af med at staa paa egne Ben. Men nu bliver det nødvendigt at tage sig sammen. Man glemme ikke, at hvert Aar, foruden den store Gæld fra tidligere Aar, kræver Opførelse af 5 nye Kirker, og det er os evangeliske Kristne i Berlin, der maa løse denne Opgave. Og vi ville

løse den uden at lade os skræmme af ukirkelige Agitatorers Rumlerier.

„Smukkest var det og stemte bedst med den første Kærlighed fra Apostlenes Dage, naar Menighedens Medlemmer ydede Kirken, hvad den stadig brugte, ikke gennem en Skat, men ved frivillige Bidrag og Indsamlinger. Ogsaa af den Grund var dette skønnest og mest tillokkende, fordi saadanne frivillige Ofre i en virkelig levende Menighed indbringe langt større Summer, end en Kirkeskat nogen Sinde kan. Jeg kender en lille evangelisk Menighed paa omtrent 3000 Sjæle, deriblandt fattige og rige som alle Vegne. Den har (til sin Kirke, Skole, Fattigasyll o. s. v.) i Løbet af 30 Aar sammensparet saa meget i aarligt Gennemsnit, at naar alle de evangeliske Kristne i Berlin blot i ét eneste Aar ydede lige saa meget i Forhold til Folketallet, vilde hele den øjeblikkelige Kirkenød paa en Gang være afhjulpen dermed. Og denne Menighed har — som jeg ved fra paalidelig Kilde — under alle disse Ofringer erfaret Sandheden af det Ord: man bliver ikke fattig af at give.“ — Forfatteren mener alligevel, at man i Berlin bliver nødsaget til at gribe til en Forhøjelse af Kirkeskatten (dels til Lønninger, dels til Tilskud til Opførelsen af nye Kirker, hvor Menighedens frivillige Gaver ikke kunne magte Sagen). „Thi vi bevæge os ogsaa paa dette Punkt i en harmelig Ringbevægelse. Vi maa en Gang samle hele vor Kraft og alle Anstrængelser for en Deling af de uformelige Kæmpesogne, thi kun smaa Sogne ere levedygtige og livskraftige; og dog kunne vi hverken vente eller forlange af disse Massemenigheder, hvad smaa livskraftige Menigheder sigte efter som skønne, modne Frugter.“

7. Hele Kirkens Stilling kræver, at der bygges med Sparommelighed. De i det sidste halve Aarhundrede opførte nye Kirker i Berlin have i Gennemsnit kostet 507 Mark pr. Siddeplads. I hin ovenomtalte Nødens Tid i London byggede man der 50 nye Kirker gennemsnitlig for 100 Mark pr. Siddeplads. Denne Pris maa ogsaa kunne slaa til i Berlin. Man staar endnu bestandig overfor en overvældende Kirkenød, og under denne er en saa kostbar Byggemaade, som hidtil er fulgt i Berlin, ligesaa uvis og ubarmhjertig, som det vilde være under en Hungersnød at række Postejer til nogle faa af de nødlidende i Stedet for at skaffe Brød til dem alle“. Forfatteren mener, at en Del af

denne Pragt er lidet kirkelig og derfor i ret Forstand ogsaa lidet kunstnerisk, at den er mere romersk end evangelisk, og han opstiller to Hovedfordringer: at Kirkerummet skal bygges saaledes, at alle kunne se og høre Præsten baade foran Alteret og paa Prædikestolen og — at det skal være et lyst, stemningsfuldt Rum, hvor alle kunne se at læse ved Formiddagstjenesten.

8. De nye kirkelige Pragtbygninger staa i en skærende Mod-sætning til den vedvarende uhyre Trang til nye Kirker. Tilstandens Uholdbarhed viser sig paa de sørgeligste Maader. I et uhyre Sogn staa Kirken stadig mere end halvtom til Trods for Præsternes ivrige Arbejde. „Det er let at forklare! I en Masse-„menighed kan der ikke, selv med det mest opofrende Arbejde „fra Præstens Side, udvikle sig et kirkeligt Liv, som længes „efter at skue Herrens skønne Gudstjeneste.“ I et andet Sogn klage Forældrene bitterligt: nu have vi faaet en stor, smuk Kirke; men vi maa forgæves løbe fra en Præst til en anden for at faa vore Børn antagne til Konfirmandundervisning (i Berlin maa en Præst højst have 50 Børn paa eet Konfirmandhold). — Forfatteren nævner et Eksempel paa, at en Mand vilde give 100,000 Mark til en ny Kirke i Haab om, at mulig andre vilde gøre ligesaa, men opgav det, da han saa, hvilke Summer der blev bestemt blot til en enkelt Kirke, og gav sine Penge til andre kristelige Formaal. Dr. Dalton foreslaar derfor, at det skulde fastsættes, at der ikke maatte ydes Tilskud af Synodens Kasse til nogen Kirkebygning, som kostede mere end 150,000 Mark, hvorhos han endnu en Gang stærkt fremhæver det gavnlige i, at hver enkelt Menighed bidrager væsentligt til Afholdelsen af sine Kirkeudgifter, og udtaler, at naar Ansvarret saaledes lægges paa den enkelte Menighed, og denne derigennem lærer at staa paa egne Ben, vil dette tjene Kirkebygningssagen bedst, og desuden vil der dermed følge en anden stor Fordel; thi dette vil ogsaa øve en gavnlig Indflydelse paa Valget af Præsterne. „Thi alle, hvem Menighedens Ve og Vel ligger paa „Hjerte, og hvis Pengepung denne Sag tillige berører, ville være „særdeles forsigtige, saa at de kun vælge saadanne Præster, som „ved deres evangeliske Ord, ved opofrende, trofast Sjælepleje, „ved rastløs Kærlighedsiver vide at holde Ilden paa Menigheds-„arnen brændende og dermed gøre Hjerterne villige til Bøn og „til Arbejde og Ofre for Menigheden. Man vil snart blive klog

„af Skade og erkende, at en moderne Straaild ikke er nok til at „holde Menigheden varm ret længe.“

Forfatteren tilføjer endnu en ret udførlig Motivering for det af ham fremsatte Forslag: at bygge Menighedshus under Kirken.

a) Menigheden har i vor Tid været nødsaget til at udforme sit Arbejde i en Mængde særlige Menighedsgerninger. Hertil behøves et Hus; men naar det er saa vanskeligt og dyrt at skaffe Kirkerne, bliver det helt umuligt desuden at skaffe Menighedshuse. Derfor maa de bygges i eet, paa den samme Grund.

b) Kirkerne maa midt imellem Berlins høje Huse selv være ret høje for ikke at trykkes af Omgivelserne. Derfor er det indre Rum i flere Kirker saa højt, at man intet kan høre deri. Naar der lægges et Menighedshus i nederste Etage, bliver Kirkebygningen høj og anselig, og Kirkerummet faar en virkelig passende Højde.

c) Man støder sig over, at alle disse Kirker staa tomme og ubenyttede hele Ugen. Naar der bygges et Menighedshus under Kirken, bliver Menigheden vant til at leve og røres i Kirkehuset daglig. „Da staa den høje, mægtige Bygning ikke mere kold og fremmed.“

d) Den Indvending, at vore Menigheder ere for vante til at anse Kirkerne som Gudshuse, der alene maa anvendes til Gudstjeneste, gælder ikke. Vi Evangeliske vide, at Gudstjeneste er mere end den egentlige Kirketjeneste om Søndagen. Jakob siger: en ren og ubesmattet Gudstjeneste for Gud og Faderen er det at besøge Enker og faderløse i deres Trængsel og bevare sig selv ubesmattet af Verden. En evangelisk Menighed vil glæde sig over Tjenesten i det høje Kirkerum, hvor den modtager Frelsens Kraft i Naademidlerne; men den vil ogsaa glæde sig i Kirkehusets nederste Etage ved at anvende denne i Kærlighedens Tjeneste. Menigheden forsamledes i Apostlenes Dage rundt omkring i Husene. Og den ældste kristelige Kirkebygning, Basilikaen, er ikke en Efterligning af de hedenske eller jødiske Templer men af græske Beboelseshuse. Vi have ogsaa i nyere Tid enkelte Eksempler paa, at der har været et øvre og et nedre Stokværk i Kirkerne, hvoraf det sidste blev brugt om Vinteren. Og saaledes bygges der nu rundt omkring i den evangeliske Verden. Forfatteren nævner, at der af de 16 evan-

geliske Kirker i St. Petersborg var 7, der paa den Maade havde to Etager.

e) Forfatteren tror ikke paa den Indvending, at Berlinerne ere saa vante til at gaa lige fra Gaden ind i Kirken, at de ville tage Anstød af, at Kirken er bygget i anden Etage, og ikke ville søge til Kirker, der saaledes ligge en Etage oppe. „Man skal blot med Alvor og Omhu sørge for, at der paa Prædikestolen staar Mænd med Evangelium, saadanne, som tale gud-beaandet ud af Hjertets dybe Overbevisning, fordi de tro, og derfor i Evangeliets Kraft byde Livsens Ord til den evangeliske Menighed, der begærer saadant. Da kunne vi ogsaa i vore Dage spare os for Bekymring: vore Kirker skulle nok blive fyldte, om de saa laa i tredie eller fjerde Etage.

f) Kirkenøden tvinger os til at bygge Kirkerne i Gadelinien. Kan man faa en fri Plads, er den ubetinget at foretrække. Men oftest maa man blive i Gadelinien. Der passer det særlig godt, at Kirkebygningen højnes ved en nedre Etage. Og dette kan kunstnerisk udføres fortræffeligt og tilmed i det ydre meget stemme med adskillig god ældre Bygningskunst, som netop havde en Række mindre Vinduer under de høje Kirkevinduer. — —

Forfatteren slutter med at sige, at nu er det ikke Tid at tale meget, nu er det Tid at handle; og allerførst maa man lukke Øjnene op og se hele Kirkenøden, som den er. „Den „evangeliske Befolkning i Berlin med Forstæder behøver efter „det nuværende Folketal 203 Kirker, for at der kan opnaas blot „nogenlunde sunde Forhold, hver med 800—1000 Siddepladser; „den har kun 73. For blot at betale den paaløbne Gæld og i „Løbet af et Aarti at oprette tilfredsstillende Kirkeforhold, gælder „det aarligt at bygge 13 nye Kirker og desuden 5 nye Kirker „til Soggenes aarlige Tilvækst.“ Forfatteren forudser, at man vil sige, dette er aldeles uigennemførligt, og at det er taabeligt at forandre saadant; og han foreslaar derfor, at, hvis man hellere vil det, kunde man ogsaa sætte sig det Maal i 20 Aar aarligt at bygge 12 nye Kirker. Det bliver een ny Kirke hver Maaned i 20 Aar. „Ganske vist maa man, hvis et saadant Værk skal „fuldføres her i Berlin, mandigt forlade gamle udtraadte Spor „og uden Betænkning bryde med dybt rodfæstede Sædvaner. At „hænge fast ved dem er Gammelmands Daarskab. Hvorhen „have de ført os disse gamle Spor, disse udlevede Sædvaner?

„Saa vidt, at vi maa skamme os for vore evangeliske Trosfæller „rundt om i Verden, og vantro og overtroiske Folk drive Spot „med os, saa at vi blive siddende bag Ovnene i den gamle „Bedstefaderlænestol og kunne hverken røre eller bevæge os.“ „Det er ikke gavnligt for en Kirke, naar den i denne Sag kun „med Knurren giver efter for Tidens overmægtige Tryk.“ „Derfor „uforknytt, mandig og glad til dette gudbehagelige Arbejde, ogsaa „som glade Givere alle I, som tilforn have modtaget Naade over „Naade i eders evangeliske Kirke! Det gælder vore Brødres „Sjæles Frelse her i Berlin i mange Tusindtal, og vi ere satte „til at vogte paa dem! Det gælder vor Menighed, at den kan „bygge Rede i sit eget Hus og finde sig et Hjem, hvor den kan „samle sig og glæde sig i den levende Gud, hvor den kan bo „og røgte sine Opgaver, oplække, vogte og pleje „sine smaa“.“

*

*

*

I den her givne Oversigt over Indholdet af Dr. Daltons Bog vil man, foruden den trosvarme Frimodighed og Nidkærlighed, vistnok være bleven slaaet af den mærkelige Overensstemmelse mellem Forfatterens Synspunkter og hvad der er bleven hævdet hos os i København. Uden nogen gensidig Paavirkning ere to lutherske Kirkebevægelser her kommen til at mødes paa en saadan Maade, at det maa bestyrke os paa begge Sider.

Dr. Dalton er som vi kommen til det Resultat, at der i det mindste maa kræves en Kirke for hver 10,000 Mennesker.

Dr. Dalton forlanger som vi til Sogne af denne Størrelse Kirker med 800—1000 Siddepladser.

Dr. Dalton mener som vi, at man under den overvættede Kirkenød maa nedstemme Fordringerne om pragtfulde Kirker. Han hævder som vi, at man i en saadan Nødstand ogsaa maa finde sig i at bygge Kirkerne i Gadelinien. Han hævder, at Kirkerne maa kunne opføres for ca. 100 Mark pr. Siddeplads. Hos os har Arkitekt V. Koch offentlig hævdet, at Kirkerne kunne bygges for ca. 100 Kr. pr. Siddeplads.

Dr. Dalton forlanger, at der skal bygges et Menighedshus sammen med Kirkerne, og mener, at dette passende kan lægges som et nedre Stokværk under Kirken. Netop saaledes bygges Brorsonskirken i København, og Tegningerne til den nye Nazaretkirke vise det samme. Medens den nye store Andreaskirke skal

have sit Menighedshus liggende ved sin Side, paatænkes det at bygge lignende Menighedshuse under flere af de nye Kirker.

Dr. Dalton kræver som vi, at Kirkesagen maa fremmes med al Kraft i Løbet af de nærmeste Aar, for de mange dyrekøbte Sjæles Skyld og for Kirkens egen Skyld.

Dr. Dalton hævder som vi, at det er aller bedst, naar denne store Kirkeopgave for største Delen løses af selve Menigheden.

Dr. Dalton hævder som vi, at det er den naturlige Vej først at udskille et Sogn og ansætte en Præst og saa give Menigheden den Opgave selv at bygge sin Kirke, og at dette, naar det gribes rigtig an, vil være til stor Velsignelse for selve Menigheden.

Dr. Dalton hævder som vi, at den levende Menigheds Kærlighed ikke blot er den Kraft, man alene kan stole paa, hvis Opgaven skal løses fuldstændigt, men ogsaa, at den helt vel magter Opgaven.

Dr. Dalton hævder som vi, at Kirken umuligt kan løse sin store, vanskelige Opgave i Nutidens Hovedstæder, med mindre det lykkes at vække et levende og kraftigt Menighedsliv, og at alle Kræfter maa sættes ind paa denne Opgave for Sjælens og for Kirkens Skyld.

Herren være lovet for Kirkebevægelsen der som her. Han give os i aandelig Troskab at arbejde videre i Troen paa hans mægtige Hjælp. Han give os der som her at se hans Riges Sag lykkes, saa det maa være en Fryd for alle Guds Børn og et Tegn for alt Folket,

Kirkefondets Partialobligationer.

Af de 30 Partialobligationer à 3000 Kr., som Kirkefondet udstedte i 1897 mod Pant i Ejendommen Vesterbrogade 17, skal atter i Aar i Decbr. Termin een udbetales. Ved Lodtrækning, som foretoges 25. Septbr. af Kirkefondets Formand, blev Nr. 27 udtrukket; den tilhører Frk. Krog Meyer, Generalkonsul Hansen og Kand. polyt. H. Reimers hver med en Trediedel, der altsaa vil blive dem udbetalt til Terminen.

Indkommet til „Det københavnske Kirkefond“,

som indsamlet ved

Kirkekollekten Almindelig Bededag 1899.

Sjællands Stift.	Høje Taastrup....	14 13	Lyng-Uggeløse ...	14 50
Slotskirken.....	Ledoje-Smørum ...	15 00	Slangstrup-Uvelse .	10 57
Vor Frue Kirke..	Ballerup-Maalev ..	5 53	Græse-Sigerslev ...	7 48
Trinitatis Kirke...	Roskilde Domkirke	85 03	Hjorlunde.....	6 85
Helligaandskirke..	Vor Frue Kirke-St.		Frederikss.-Oppes..	6 87
St. Johannes Kirke	Jørgensbjerg....	7 00	Esbønder.-Nøddebo	44 43
Nordre Sogn....	Herslev-Gjevninge.	10 00	Søborg-Gilleleje ...	31 24
Nazarethkirken ...	Kornerup-Svogersl.	3 75	Græsted-Maarum ..	250 00
St. Johannes Kirke	Himmelev	15 00	Helsing-Valby ...	19 66
Søndre Sogn....	Hvedstrup-Fløng..	7 00	Blidstrup.....	15 00
Helligkors Kirke..	Aagerup-Kirkerup.	7 00	Vejby-Tibirke.....	21 00
Bethlehems Kirke.	Jyllinge-Gundsø..	3 46	Ramlose-Annisse ...	14 22
St. Stefans Kirke.	Ousted-Allerslev ..	7 50	Tjæreby-Alsynder.	11 25
Kapernaums Kirke	Hvalsø-Særløse ...	4 15	Skjævinge-Gjørløse	10 00
St. Matthæus Kirke	Kirkesaaby-Kidser.	11 90	Strø	4 20
Gethsemane Kirke	Rye-Sonnerup	7 40	LilleLyndby-Ølsted	8 57
St. Mariæ Kirkesal	Hyllinge-Lyngby..	11 00	Kregome-Vinderød	35 00
Abel Kathr. Kirke	Sæby-Gjersløj....	14 00	Melby	19 00
Vartov Kirke.....	Greve-Kildebrønde	18 90	Thorup	18 50
Holmens Kirke ...	Rerslev-Vindinge..	11 22	Kallundborg.....	13 56
Garnisons Kirke..	Snoldelev-Tune ...	13 00	Raklev.....	20 16
St. Pauls Kirke... 190 00	Karlsunde-Karlstr.	5 05	Refsnæs.....	78 10
Frederiks Kirke... 222 41	Haudrup-Solrød ..	3 30	Tømmerup	13 50
St. Jakobs Kirke.. 549 08	Jersi-Skjensved ..	8 58	Valgmenigheden i	
Sions Kirke.....	Kjøge-Øsemagle ..	37 00	Uubberup	25 00
Vor Frelsers Kirke	Rorup-Glim	2 50	Aarby	10 25
Citadellets Kirke..	Gadstrup-Syv....	10 55	Rorby	10 04
FrederiksbergKirke	Ørsted-Daastrup ..	10 00	Ubby	38 45
St. Lukas Kirke.. 778 00	Borup-Kimmerslev.	40 77	Svallerup	25 00
St. Thomas Kirke.	Ejby-Dalby.....	10 00	Store Fuglede	11 51
Emmaus Kirke	Højelse-Lellinge... 14 00		Sæby - Hallenslev -	
(Diakonissestift.)	St. Mariæ Kirke i		Buerup	44 51
Classenske Boliger.	Helsingør	10 00	Rerslev-Rndsvedby	42 00
Immanuels Kirke	St. Olai Kirke i do.	70 00	Tersløse-Skjellebj..	18 12
(Valgmenigheden)	Tikjob	120 75	Ørslev-Solbjerg ...	96 14
Taarndby	Hornbæk-Hellebæk	16 10	Havrebjerg-Gudum	14 36
Sundby	Asminderød-Grønh.	39 02	Gjerslev.....	13 30
Nathanaels Kirken	Karlebo	13 00	Finderup.....	32 30
Store Magleby....	Bloustrød-Lillerød.	17 00	Gjorl. - Bakkendrup	10 00
Hvidovre og Jesus	Birkerød	31 00	Helsing-Drøsselbj.	27 10
Kirken i Valby.	Hørsholm	25 00	Nidløse	6 60
Brønshøj-Rødovre.	Gjerlev-Draaby ...	8 33	Udby	2 45
Gladsaxe	Skuldelev-Selsø ...	15 60	Hørby	8 65
Gentofte	Skibby	13 80	Hagedsted-Gislinge.	4 00
Ordrup	Kyndby-Krogstrup	6 81	Kundby	5 00
Lyngby	Ferslev-Vellerup ..	5 55	HjembækSvinninge	164 08
Søllerød.....	Ouro	7 00	Jyderup Holmstrup	17 15
Brøndby V. og Ø..	Snodstrup	3 00	Stiftsbjergby Mørke	35 00
Glostrup	Ølstykke	1 86	Skamstr. Frydendal	149 22
Hersted Ø. og V..	Stenløse-Veksø ...	6 60	Holbæk-Merløse...	44 78
Vridsløsel. Fængs..	Slagslunde-Gandløse	13 91	Butterup-Tusse ...	31 74
Vallensbæk.....	Farum-Værløse ...	29 07	N. Jernløse-Kvand-	
Thorslunde-Ishøj..	Hillerød-Herlev ...	42 14	løse.....	10 58

S. Jernløse-Søstrup	20 00	Skorpinge	11 00	Næsby-Tyvelse	14 33
Asminder - Grandl.	7 45	Sørbymagle	11 55	Sandby-Vrangstrup	27 71
Tølløse-Aagerup	51 92	Gimlinge	14 00	Præstø-Skibbinge	16 00
Soderup - Eskildstr.	12 00	Haarslev	6 50	Vordingborg	92 75
Tostrup	15 16	Hyllested	205 00	Kastrup	18 00
Uggerløse	40 31	Ørslev	16 00	Jungshoved	7 00
Ondløse-Søndersted	10 51	Tjæreby	5 35	Everdrup	50 00
Følleslev-Sørslev	14 00	Magleby	7 20	Snesere	11 64
Bregninge-Bjergsted	14 00	Agersø	7 18	Baarse-Beldringe	27 05
Viskinde-Aunso	21 34	Omø	3 30	Allerslev	10 00
Vørslev	21 00	Bisserup	22 25	Udby-Ørslev	8 15
Jordløse	28 45	Tjustrup	28 00	Østeregesborg	20 00
Vallekilde-Hørve	43 27	Krummerup	52 98	Mern	5 71
Sejerø	15 00	Førslev	10 00	Kallehave	9 39
Nykjøbing-Rørvig	37 00	Vallensved	5 47	Stege	24 04
Odden	11 30	Marvede	15 00	Kjeldby	5 00
Højby	24 50	Kvislemark	10 00	Elmelunde	7 00
Vig-Asmindrup	41 52	Karrebæk	68 47	Borre	10 25
Egebjerg	20 00	Fodby	18 36	Magleby	4 39
Grevinge	38 50	Herlufsholm	46 00	Damsholte	4 60
Asnæs	12 50	Fakse	25 00	Fanefjord	8 00
Faarevejle	7 44	Hylleholt	26 00	Nyord	4 00
Ringsted-Benløse	20 00	Spjellerup-Smerup	15 00	Rønne 93,85 for meget indsendt	
Haraldst.-Allindem.	5 11	Vemmetofte Kloster	44 60	1,58	95 43
Jydstrup - Valsøllille	3 84	Karise-Alslev	15 00	Knudsker	14 15
Nordrup-Farringb.	5 99	Dalby-Tureby	64 85	Hasle	7 41
Vetterslev-Hømb.	10 00	Ulsø-Østeregede	14 00	Rutsker	4 67
Førslev-Sneslev	9 66	Kongsted	44 26	Olsker	21 57
Terslev-Ørslev	10 66	Roholte	10 00	Allinge	26 43
Haslev-Frerslev	50 00	Lidemark-Bjeversk.	11 00	Ibsker-Svaneke	30 62
Testrup	21 35	Vollerslev-Gjørslev	28 12	Bodilsker	4 90
Sorø	61 00	Herfølge	6 25	Neksø	62 61
Pedersb.-Kindert.	4 49	Sædder	26 00	Aaker	16 50
Lynge-Braaby	15 00	Valløby-Taarnby	14 08	Nyker	25 10
Alsted-Fjenneslev	5 82	Haarlev-Himlingøje	8 00	Nylarsker	28 25
Slaglille-Bjernede	14 27	Enderslev-Vraaby	4 73	Vestermariæ	6 81
Munkebjergby-Br.	12 65	Storehedinge	17 52	Klemensker	33 23
Gyrstinge-Flinterup	16 00	Højrup	6 00	Rø	10 00
Stenmagle-Stenlille	50 00	Magleby-Holtug	12 00	Østerlarsker	1 00
Bringstrup - Siger- sted	18 65	Strøby-Varpelev	10 64	Gudhjem	9 78
St. Mikkel's Kirke i Slagelse	55 34	Hellested	13 20	Østermarie	5 00
Hejninge	3 65	Lyderslev-Frøslev	6 00	Povelsker	12 00
St. Peders Kirke i Slagelse	9 94	Lillehed - Havnelev	22 35	Pedersker	6 10
Korsør-Taarnborg	61 29	Toksværd	3 75	Christiansø	2 44
Sønderup - Nordrup	20 00	Rønnbæk-Olstrup	5 70	Valgmenigh. »Be- thania«	54 00
Sorterup - Ottestrup	16 00	Nestelso - Mogenstr.	16 00		
Slotsbjergby - Slud- strup	12 80	Vejlø-Vesteregesb.	18 00		
Lundforlund-Gjerl.	10 25	Hammer-Lundby	21 48		
Stillinge	8 00	Kjøng	9 63		
Vemmelev - Hem- mershøj	18 58	Sværdborg	10 00		
Boeslunde	17 15	St. Mortens og St. Peters Menighed			
Skelskør	19 00	i Næstved	31 05		
Egeslevmagle	9 35	Vesteregede-Braaby	40 23	Lolland-Falsters Stift.	
Høve	11 40	Aversi-Tybjerg	6 25	Kappel	24 35
		Herlufmagle	10 00	Arninge	14 00
		Fensmark-Rislev	10 00	Dannemarre-Tillitse	14 11
		Skjelby-Gunderslev	30 00	Gloslunde-Græshave	7 06
		Glumsø-Bavelse	8 00	Landet-Ryde	10 02
				Sollested	10 00
				Skovlænge-Gurreby	7 50
				Stokkemarke	7 21

Vesterborg-Birket .	20 80	Skjelby-Gedesby .	26 30	Skagen	28 00	
Nakskov-Brandersl.	89 00	S. Kirkeby-S. Alslev	4 22	Raabjerg-Aalbæk .	9 25	
Sandby	28 25	Karleby-Horreby .	52 02	Pversted-Uggerby .	64 62	
Kjøbelev	16 00	Nørre Ørslev	2 00	Mosbjerg-Bindslev .	4 35	
Vindeby	8 65	Horbelev-Falkerslev	17 75	Elling-Jerup	19 16	
Utterslev	17 47	Aastrup	7 35	Tolne-Hormested . .	20 00	
Horslunde-Nordl. .	43 72	Aalborg Stift.			Aasted-Skjærum . .	14 50
Herredskirke - Lille		En Gave	10 00	Flade-Gjærum . . .	181 30	
Løjtøfte	35 00	Budolphi Kirke . . .	55 69	Læsø	52 33	
Halsted-Aunede . . .	9 92	Frue Kirke i Aal-		Kollerup-Hjørdal .	14 52	
Maribo	19 97	borg	53 00	Kjetterup-Gjøttrup	15 00	
Hillested	13 64	Nørre Tranders . . .	8 00	Klim-Torup-Vust .	12 73	
Rødby	14 08	Sønder Tranders . .	4 00	Tommerby-Lild . . .	16 00	
Ringsebolle	2 05	N. Sundby-Hvorup	15 19	Lerup-Tranum . . .	20 90	
Taagerup	4 65	Vadum	8 89	Bronst	5 65	
Thorslunde	7 60	Aaby-Birsted	9 00	Torslev-Svenstrup .	26 40	
Errindlev	6 09	Sulsted-Ajstrup . .	7 50	Haverslev-Skræm .	4 54	
Olstrup	1 40	Hammer-Horsens . .	33 58	Aggersb.-Bejstrup .	12 00	
Fugle	10 50	V. Hassing-Ø. Hass.	25 22	Øland	6 05	
Krønge	1 50	Ulsted	23 62	Thisted-Tilsted . . .	87 50	
Holeby-Bursø	7 00	Hals	7 00	Skinnerup	10 68	
Nebbelunde	8 83	Vrejlev-Hestrup . .	6 00	Sjørring-Torsted . .	15 75	
Sæddinge	3 25	Børglum-Furreby . .	1 00	Skjoldb.-Kallerup .	24 05	
Tirsted	10 74	Vejby-Sejlstrup . .	4 50	Vang	1 50	
Skjørringe	7 27	Vrensted-Tise	3 00	Hundb.-Jannerup .	56 55	
Vejleby	15 84	Tolstrup-Stenum . .	2 00	Vorupør	83 20	
Østofte	10 00	Vraa-Emb	2 20	Rær-Hansted-Vigsø	18 81	
Bandholm	15 00	Vester Brønderslev-		Nors-Tved	20 00	
Fejø	13 31	Serridslev	6 45	V. Vandet-Ø. Vand.	21 50	
Femø	6 20	Jerslev-Hellum . . .	10 00	Klitmøller	16 90	
Askø	4 75	Øster Brønderslev-		Hillerslev-Kaastруп	15 80	
Sakskjøbing	15 74	Hallund	21 74	Sennels	6 31	
Nysted-Herritslev .	12 00	Ingstrup-Hjermesl.-		Hundstrup-Østerild-		
Hunseby	21 00	Alstrup	7 00	Hjardemaal	20 89	
Vaabensted-Engest.	10 00	Saltum-Hune	10 00	Vestervig-Agger . .	18 10	
Taars	10 11	Jetsmark	12 55	Hurup	3 30	
Vignæs	1 25	Gjøl	10 00	Boddum-Ydby	27 00	
Majbølle	5 36	Sæby	96 00	Helligsø-Gjetterup	25 28	
Radsted	19 32	Understed-Karup . .	19 00	Hvidbjerg-Lyngs . .	57 46	
Thoreby	12 25	Volstrup-Hørby . .	33 20	Søndbjerg-Odby . .	77 90	
Slemminge-Fjelde .	29 14	Torslev-Lendum . .	25 00	Jegindø	37 80	
Dollefjelde-Musse .	2 00	Skjæve	8 00	Snedsted	26 00	
Ø. Ulslev-Godsted .	5 25	Albæk-Voer	20 00	Nørhaa	0 55	
Vester Ulslev	3 75	Hellevad-Ørum . . .	56 00	Sønderhaa-Hørsted	48 50	
Kjettinge-Bregninge	3 60	Dronninglund	18 46	Harring-Stagstrup	28 00	
Stubbebj.-Maglebr.	42 00	Asaa	122 00	Skyum-Hordum . . .	28 75	
Torkildstr. - Lillebr.	4 75	Hjørring	31 00	Hassing-Villerslev .	14 66	
Gundslev	7 00	St. Hans-St. Olaj . .	5 93	Visby-Heltborg . . .	14 50	
Nørre Vedby	7 40	Ugilt	8 46	Bedsted-Grurup . . .	11 00	
Vaalse	1 10	Taars	23 00	Hvidbjerg - Ørum -		
Kippinge-Brarup . .	12 50	Sindal-Astrup	41 11	Lodbjerg	5 45	
Stadager - Nørre		Bjergby-Mygdal . . .	30 00	Nykjøb.-Lødderup-		
Kirkeby	8 23	Horne-Asdal	77 65	Elsø	24 00	
Ønslev-Eskildstrup	20 00	Skallerup-Vennebj.	4 00	Froslev-Møllerup . .	10 68	
Tingsted	20 00	Rubjerg-Maarup . . .	7 50	Tæbring - Outrup -		
Bogø	4 30	Jelstrup	1 50	Rakkeby	10 00	
Nykjøbing-Systofte	57 14	Harridslev	17 35	Karby - Hvidbjerg-		
Idestrup	9 30	Frederikshavn	58 00	Redsted	19 09	
Veggerløse	17 00			Vejerslev-Blidstrup	7 79	

Gangsted-Søvind . . .	6 20	Øster Tørslev	3 00	Sejling-Sinding . . .	36 00
Vedslet	1 00	Gjerlev-Enslev	42 00	Kragelund-Funder . .	7 00
Horsens	241 16	Hobro-Skjellerup . .	24 73	Sal-Gullev	37 00
Tamdrup	11 31	Mariager	15 00	Hvorslev-Gjærning . .	7 72
Nim-Underup	12 38	Falslev-Vindblæs . .	11 65	Vellev	8 00
Hvirring-Hornborg . .	9 00	Hem-Sem	5 50	Vejerslev-Ajdt-Torso	20 00
Endelave	55 00	S. Onsild - N. Onsild	27 83	Skjød	4 30
Skanderb.-Skaude- rup-Stilling	22 06	Hvornum-Snæbum . .	5 87	Koldby	19 00
Fruering-Vitved	5 65	Thorsager-Bregnet . .	52 17	Tranebjerg	18 76
Blegind-Horning	12 00	Morke	11 45	Besser	6 38
Adslev-Mesing	6 11	Hornslet	18 00	Onsbjerg	27 00
Dover-Venge	18 50	Skjødstrup	21 37	Nordby	26 00
Hammel	47 19	Hjortshøj-Egaa	12 41	Tunø	12 00
Voldby	3 36	Todbjerg-Mejlby . . .	5 00	Nebsager-Bjerre . . .	12 45
Søby	7 70	Ebeltoft-Draaby	42 00	Ørum-Daugaard	24 00
Skorup	30 90	Agri-Egens	29 00	Stouby-Hornum	26 00
Tvilum	15 32	Knebel-Rolse	20 00	Barrit-Vrigsted	15 00
Gjern-Skannerup	52 50	Tved	13 00	As-Klaking	8 00
Røgen	6 00	Vistofte	6 00	Raarup	10 00
Sporup	4 00	Helgenæs	10 00	Skjolde	20 25
Dallerup-Laasby	25 15	Aalø-Hoed	6 16	Glud-Hjarno	16 57
Alling-Tulstrup	34 00	Vejlby-Homaa	15 00	Hatting-Torsted	19 19
Silkeborg	27 72	Lyngby-Albøge	15 50	Tyrsted-Uth	10 30
Linåa	25 15	Hyllested-Rosmus . . .	6 00	Ølsted	20 00
Voel	8 30	Tirstrup	0 86	Løsning-Korning	23 65
Rye	11 62	Feldballe-Nødager . .	46 65	Hedensted	13 65
S. Vissing - Voer- ladegaard	2 85	Kolind - Ebdrup - Skarresø	10 00	Engom	19 00
Vinding - Bryrup- Vrads	13 00	Holbæk-Udby	15 00		
Kløvborg-Tyrsting- Grædstrup	44 00	Voer	34 10	Ribe Stift.	
Ring-Føvling	36 00	Estruplund	23 02	Seem	5 00
Tønning-Træden	14 15	Ørsted	57 00	St. Katharinæ Kirke	53 82
Nørre Snede	9 00	Vivild-Vejlby	42 75	Hjortlund-Kalvslund	15 00
Ejstrup-Gludsted	13 36	Gjesing-Nørager	17 87	Farup	8 45
Linnerup - Hammer	9 00	Kristrup	12 00	Mandø	9 58
Aale-Tørring	18 35	Virring-Essenbæk . . .	10 00	Aastrup-Starup	32 70
St. Mortens Kirke i Randers	68 00	Fausing-Auning	7 41	Gjørding-Vejrup	20 00
Hospitalskirken	22 00	Mariemalene - Koed . .	2 40	Bramminge	7 90
Vorup Landsogn	10 00	Ø. Alling - V. Alling	20 00	Vilslev-Hunderup . . .	15 88
Borup	8 00	Aarslev-Hørning	11 00	Jernved	2 10
Gimming-Lem	1 75	Lime-Hvilsager	3 00	Obbekjær	6 00
Harridslev-Albæk	12 80	Mygind-Krogskæk- Skjørring	3 25	Brørup	28 61
Støvring-Mellerup	23 50	Søby-Skader-Halling	11 00	Føvling	6 00
Haslund-Ølst	16 00	Grenaa-Gammelsogn	54 67	Malt	14 19
Laurbjerg-Lerbjerg	8 00	Hammelev-Enslev	16 00	Vejen	30 00
Galten-Vissing	21 16	Karlvig-Voldby	10 00	Verst	10 00
Voldum-Rud	38 89	Veggervslev-Villersø	11 00	Lejrskov	26 60
Ødum-Hadbjerg	6 00	Gjerrild-Hemmed	6 00	Anst	73 25
Asfærg-Faarup	5 01	Rimsø-Kastbjerg	21 00	Gjesten	16 00
Spentrup-Gassum	20 68	Fjellerup-Glæsborg	40 00	Skanderup	165 01
Hald-Kjærby	13 85	Ørum-Ginnerup	43 00	Hjarup	36 86
Tvede-Linde	6 75	Nimtofte-Tøstrup	44 59	Vamdrup	30 70
Udbyneder - Kastbj.	16 37	Anholt	27 01	Seest	130 00
Dalbryn - Dalbyover	13 55	Højbjerg-Elsborg	11 81	Grindsted	47 25
Raaby-Sødring	13 87	Grønbæk - Svstrup	27 20	Vorbasse	52 00
		Hinge-Vinderslev	38 53	Thorstrup-Horne	126 50
		Frederiks-Karup	16 86	Hodde-Tistrup	51 00
		Seerup-Lemming	55 00	Ølgod	44 00
				Andsager	104 00
				Varde	36 50

Janderup-Billum ..	65 00	Bøvling-Flynder ..	424 49	St. Michaelis Kirke	
Lunde-Outrup	13 00	Bøvling (Valgmhd.)	30 00	i Fredericia-Erritsø	253 54
Kvong	6 55	Møborg-Nes	110 64	Bredstrup	20 00
Henne-Lønne	14 00	Gudom-Fabjerg ...	174 00	Taulov	21 40
Aal	30 00	Resen-Humlum ...	213 07	Gaverslund	34 15
Ho-Oksby	10 00	Venø	16 00	Vinding	16 95
Øsse-Næsbjerg ...	27 00	Husby-S. Nissum .	120 00	Skjærup	18 55
Grimstrup-Nykirke	8 25	Staby	5 60	Smidstrup	12 05
Faaborg-Aarpe ...	16 90	Ulvborg-Raasted ..	34 44	Pjedsted	13 76
Sneum-Tjæreborg .	9 00	Idom	11 50	Kolding	135 50
Jerne-Skads	6 00	Vinding-Vind	35 38	Harte	16 68
Brøndum - V. Nebel	2 00	Holstebro-Maabjerg	91 26	Bramdrup	18 35
Aldsev-Hostrup ...	65 00	Mejrup	20 60	Eltang	12 00
Guldager	16 00	Holstebro (Valgmhd.)	72 00	Vilstrup	5 00
Nordby	37 84	Borbjerg	23 42	Herslev	11 50
Sonderho	18 00	Hjerm	81 00	Alminde-Viuf	10 00
S. Bork - N. Bork ..	50 22	Gimsing-Struer ...	82 90	Ø. Starup-V. Nebel	33 93
Hemmet - S. Vium .	20 50	Vejrum	9 00	Højen-Jerlev	12 00
Lønborg	90 00	Ølby-Asp-Fausing .	108 75	Egtved	31 95
Aadum	10 75	Naur-Sir	15 00	Ødsted	8 25
Vorgod-Fjølstervang	6 40	N. Gjording - Vem-		Vonsild-Dalby ...	40 30
N. Vium-Herborg .	31 20	Bur	7 75	Bjert	41 83
Lem-Ølstrup	10 00	Estvad-Ronbjerg ..	20 70	Stenderup	40 00
Dejbjerg-Hanning .	69 10	Sal-Ejsing	50 00	Hejls	18 50
Stauning	18 00	Ryde-Hanbjerg ...	54 40	Ødis	6 30
Skjern	112 22	Sevel	27 00	Vejstrup	29 00
Bølling-Sædding ..	15 00	Haderup	17 50	Taps	22 46
Borris-Faster	40 60	Grove-Simmelkjær .	14 00	Vejle	145 00
Ringkjøb-Rindom .	50 00	Aulum-Hodsager ..	70 01	Hornstrup	15 00
Hee-No	24 00	Vildbjerg-Timring-		Øster Snede	18 92
N. Omme-Brejning .	32 15	Nøvling	78 70	Grejs	11 50
Torsted-Hover	5 30	Ørre-Sinding	16 00	Sindbjerg	11 30
Stadil	10 00	Gjellerup	69 60	Uldum	5 00
Tim-Madam	29 35	Sunds-Ildskov	22 00	Hvejsel	5 00
Vederso	15 00	Ikast	107 05	Øster Nykirke ...	12 00
Gammelsogn-Nysogn	58 00	Herning	52 50	Tyregod	18 34
Holmsland Klit ...	59 75	Rind	5 00	S. Omme	20 00
Harboøre-Engbjerg	100 66	Snejbjerg-Tjørring .	50 25	Blaahøj	9 00
Hygom-Hove	218 94	S. Felding-Assing .	48 34	Ringgive	3 25
Vandborg-Ferring .	48 00	Skarrild	8 25	Give	9 45
Dybe-Ramme	10 00	Arnborg	62 35	Gadbjerg-Lindeballe	6 10
Fjaltring-Trans ...	20 00	Bording	33 02	Bredsten	10 00
Lemvig-Nørlem	97 86	Trinitatis Kirke i		Skibet	12 00
Nørre-Nissum	63 72	Fredericia	20 79	Nørup	45 75
Tørring-Heldum ..	17 30	Vejlby	5 08	Randbøl	19 25
Lomborg-Rom	18 50			Jelling-Hover	30 50

Ialt 33,555 Kr. 58 Øre,

som fordeler sig saaledes:

Sjællands Stift	Kr. 14512,71
Fyens Stift	> 3051,08
Lolland-Falsters Stift	> 1017,80
Aalborg Stift	> 2788,60
Viborg Stift	> 1842,30
Aarhus Stift	> 3630,58
Ribe Stift	> 6712,51

Kr. 33555,58

København K, den 1. September 1899.
Slotsholmsgade 12,¹Joh. V. Adolph,
f. T. Kasserer.

8. og 9. Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af St.
Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt.)

Direktør Prior 25,00, Christiane Poulsen 1,00, I Følge afd. Bogholder Bartschs Bestemmelser 50,00, Skomager Petersens Hustru mdl. 0,50, Jomfru Ida Petersen, mdl. 0,50, Frk. Pragh, mdl., 2,50, N. N. i Silstrup 2,00, Fru Simony, mdl., 2,00, Jomfru Svendsen 5,00 Sladder 1,00 Emma Hansen 2,00, Frkn. Nerup og Mortensen, 4 Md. 4,00, H. 1,00, Hvorfor tøver du? 7. Bidrag, 20,00, En af Jesu Venner i Fjerritslev 50,00, Gertrud Christiansen 2,00, I Jesu Navn 10,00, Emilie Petersen, 2 Md. 1,00, Stiftsprovst Gad 25,00, Sidse Jensen, mdl., 0,50, Enkefru Roed, 2. Bidrag, 50,00, Else Schmidt, kvart., 3,00, Typograf Schonbeck 2,00, Amtsejnspektør Winkel 100,00, K. P. 1,00, Kontorchef Boysen 5,00, M. S. 100,00, Olivia Reuther 3,10, C. Ortmann 0,60, H. B 1,00, I. Andersen 0,30, Frk. Jørgensen 10,00, En Bøsse hos M. 1,72, Fru Fritch 2,00, Damer i Soldenfeldts Stiftelse, April Kvart., 12,50, Ove Bornemanns Gris 1,00, Organist Mollerup, 2 Md., 1,00, Frk. C. Jeppesen, kvart., 10,00, Villy Bornemanns Gris 10,37, H. O. 1,00, Frk. A. Moltke 10,00, Frk. Pagh, mdl., 2,50, Skomager Petersens Hustru, mdl., 0,50, Jfr. Ida Pedersen, mdl., 0,50, Frk. D. Larsen Brede 3,00, flhv. Manufakturhandler Selmer, kvart., 2,50, Husmand N. Hansen Kjeldsen 1,00, Fru Simony, mdl., 2,00, Md. Hvilsted, kvart., 0,75, i Jesu Navn 6,00, Pastor Tolstrup & Hustru 10,00, Andreas 1,00, Frk. Nerup og Mortensen 2,00, Etatsraad Ferslew 42,16, F. B. 100,00, Marie Nielsen 2,00, C. Christensen 10,00, W. Holtzschwartz, B. K. Jensen og Aamodt 10,00, —t 10,00, Md. Salgren 2,00. Ved Past. Nyborgs Møder i Vejrum Missionshus $12\frac{1}{4}$ 95,37, S. Lem Missh. $18\frac{1}{4}$ 55,83, Lem Kirke $19\frac{1}{4}$ 46,08, Skjern Missh. $19\frac{1}{4}$ 105,55, Hanning Missh. $20\frac{1}{4}$ 68,51, ved Salg af Pastor Holts Juleprædiken 14,05, Y. 6,00, G. 5,00, Frk Lihme 5,00, Møde ved Pastor Holt i Uggerløse Missh. $25\frac{1}{4}$ 35,72, ved Salg af Pastor Holts Juleprædiken 6,80, Fru Petersen 8,00, Fru Jacobsen 2,00, Frk. Schmidt 20,00, K. P. 1,00, Kbmd. Chr. Vium, kvart., 1,00, Skræder Poulsen, $\frac{1}{2}$ Aar, 5,00, Frk. Pagh, mdl., 2,50, Skomager Pedersens Hustru., mdl., 0,50, Jfr. Ida Pedersen, mdl., 0,50, Pastor Holts Møder i Kolding Missh. $1\frac{1}{5}$ 90,00, Pjedsted Kirke $2\frac{1}{5}$ 28,77, Smidstrup Kirke $3\frac{1}{5}$ 66,00, Tørring Kirke $4\frac{1}{5}$ 26,43, N. Snede $5\frac{1}{5}$ 50,89, ved Salg af »Blandt Fremmede« 28,00, ved Salg af Pastor Holts Juleprædiken 10,70, Ved Pastor Linds Møde i Klosterkirken i Horsens $8\frac{1}{5}$ 64,63, en Grisehale 2,54, Gaardejer Fr. Hansen, Oddersted, 10,00, »r - n« 100,00, i Jesu Navn 16,00, H. O., mdl., 1,00, Numre paa Skibsuret 12,95, N. Hansen, Valby, 4 Md. 2,00, Bøssen hos Bager Klingberg 2,66, ved Pastor V. Bech 2,00, K. P. 1,00, Bossepenge fra $28\frac{1}{2}$ — $22\frac{1}{5}$ 344,10, Samlæske Nr. 64 18,80, do. Nr. 259 19,42, do. Nr. 252 3,48, do. Nr. 37 16,40, do. Nr. 44 6,37, do. Nr. 45 og 83 13,26, do. Nr. 463 15,36, do. Nr. 71 14,15, do. Nr. 298 7,69, do. Nr. 260 11,20, do. Nr. 39 14,25, do. Nr. 65 3,97, do. Nr. 305 12,84, do. Nr. 286 8,17, do. Nr. 452 4,56, do. Nr. 46 3,50, do. Nr. 38 10,65, Organist Mollerup, mdl., 0,50, Fru Hoff, 2 Md., 1,00, W. H. 20,00, Fru Schrøder 2,00, Md. Olsen 5,50, Fru Simony, mdl., 2,00, H. O. mdl., 1,00, Margrete Rasmussen 10,00, Fuldmægtig Oluf Nielsen 10,00, I. 30,00, ved Gartner Olsen 24,25, Frk. Pagh, mdl., 2,50, Skomager Pedersens Hustru, mdl., 0,50, Jfr. Ida Pedersen, mdl., 0,50, Fru Simony, mdl., 2,00, Jfr. Svensson 10,00, Ingeb. Hansen, mdl., 2,00, Anna Blankensteiner 10,00, Jfr. Larsen 40,00, I. P. 15,00, Frkn. Nerup og Mortensen 2,00, Md. Petersen 20,00, A. Andreasen 10,00, 2. Liste ved Frk. A. Bock: Fru Lange 4,00, Stud. Rafn 6,00, Frk. Valborg Hansen 5,00, Prof. Kjellerup 10,00, Fru Sofie Vaagensen 2,00, Indsamlingskort ved Frk. Skibsted 15,00, I.

L. Østerbro 5,00, Frk. Heintzelmann, indsamlet i Aarhus 13,00, I Jesu Navn 6,00, Ved Salg af et Bæger 10,00, Ved Salg af »Blandt Fremmede« 70,50, Grønthdl. Olsen, mdl., 5,00, Hofmarskalinde W. Oxholm 30,00, Frk. Brammer, kvart., 1,00, Frk. Andersen, kvart., 0,30, Frk. Reuther, kvart., 3,70, Damer i Soldenfeldts Stiftelse, kvart., 12,50, S. Ø., halvaarl. 25,00, ved Past. Kjersgaard Udbyneder fra et Møde 11,12, F. B. 200,00, L. & P. 10000,00, Etatsraad Ferslew 9,72, Frk. Pagh. 2 Md., 5,00, Skomager Pedersens Hustru, 2 Md., 1,00, Jfr. Ida Pedersen, 2 Md., 1,00, H. H. Brandt og Hustru $\frac{1}{2}$, Aar, 12,00, Dorthea Larsen Brede, kvart., 3,00, Fru Simony, mdl., 2,00, Md. Hvilsted, kvart., 0,75, Indsamlet ved Fru E. Petersen 12,00, H. O., mdl., 1,00, Emilie Petersen, 4 Md., 2,00, Frk. Jørgensen 10,00, En Flaske Enører 16,00, ved Salg af »Blandt Fremmede« 4,00, en Guldring 2,50, et Sølvuhr 8,00, Anna Jensen, mdl., 1,00, i Jesu Navn 18,00, ved Salg af »Blandt Fremmede« 191,50, Fiskehdl. Christensen 5,29, Fru Fogh 2,00, H. O., mdl., 1,00, K. P. 3 Md. 3,00, Renter 473,16, Bossepenge fra $\frac{28}{5}$ — $\frac{27}{8}$ 81,21, Samlæske Nr. 222 9,22, do. Nr. 234 16,15, do. Nr. 467 8,05, do. Nr. 101 2,13, do. Nr. 274 3,45, do. Nr. 81 8,56, do. Nr. 98 10,46, do. Nr. 323 6,85, do. Nr. 59 10,31, do. Nr. 22 11,66, do. Nr. 61 13,27, do. Nr. 309 1,84, do. Nr. 173 15,30, do. Nr. 293 2,01, do. Nr. 475 8,60, do. Nr. 287 1,67, do. Nr. 43 16,14. Ialt med tidligere indkomne Gaver **60,439 Kr. 34 Øre.**

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjærtelig Tak. Maalet er mindst 100,000 Kroner.

Kbenhavn Ø, den 1. Septbr. 1890.

C. J. Holt,
Formand,
Krogsgade 1.

F. Mygind,
Næstformand,
Willemoesgade 54.

Fritz Boek,
Kasserer,
Blegdamsvejen 104.

8. Liste over Bidrag til Brorsonskirken.

Indkomne fra 1. Maj til 30. Septbr.

L. Aa 3,00, Mdm. Jensen 1,00, Bertha Springer 1,50, To Unævnte 2,50, P. Petersen 2,00, Henriette Jensen 4,00, To Søstre 4,00, Fra Andreas 4,00, Fra hans højtelskede 3,00, Fru Nina Becks Bøsse 18,00, Fru Petersen 10,00, Ved Kand. Hornbech 25,00, Thora Pelt 6,00, R. Rasmussen, V. Alling 25,00, Politidirektør Eugen Petersen 25,00, Johan Jensens Bøsse 26,00, Ved Kand. Hornbech, fra et Møde i Eben-Ezer 95,00, Morten Christensen, Tørring 12,38, To Bøsser 13,50, Lærer Munck, Hinge: Indholdet af to Æsker 50,50, N. N. 19,36, M. B. 80,00, Fru Marie Ree 25,00, Indsamlet ved Fru Christensen 485,41, M. G. 32,00, K. P. 5,50, H. I. 5,00, En Bøsse 25,00, Frk. Jenny Olsen 27,05, S. 5,00, Med Tak for to henrundne Aar 20,00, En Bøsse fra Maarum Sogn 25,00, En fra Sabbathshvile 2,00, Fra Vennerne i Arminge 26,25, Ved I. Lorentzen 10,00, Ved et Møde i Grundfør, Falster 71,17, En Ukendt 0,75, E. N. 40,00, Maren Christensen, Frederikshavns Apothek 4,00, En Ukendt 0,50, Fru Jensen 10,00, Mdm. Petersen 2,00, En Unævnt 0,50, Ved Kand. Hornbech 101,00, P. M. 100,00, Ved Indrem. P. Hansen 10,00, Jfr. Pouls 25,00, Ved C. Gith 11,25, Ved Alfred Petersen 3,00, Efter Altergang i St. Jakobs Kirke 10,00, Frk. Olsens Bøsse 30,00, Mis 10,00, Mdm. Birch 10,00, Henriette 10,00, Thora Petersen 10,00, Salg af Bøsser 5,75, Anna Hansen, Brede 1,00, Asta 14,00, Skræder Hansen 2,00, Frk. Sørensen, Lyngby Skole 5,00, En fra Kapelvej 25 10,00, En Ukendt 1,00, For Bøsser 15,37, Bøsse fra Herning Missionshus 20,00, Ved Pastor Lauridsen 15,00, Lærer Christensen, Hornum 10,00, Fra et Skovmøde i Lejre 13,03, Fra en lille Søster 1,49,

Brorsons Venner i Skygge 4,80, Pastor Madsen, Engesvang 5,00, F. 10,00, C. J. 10,00, E. H. 1,00, A. G. 7,00, M. G. 5,00, Frk. Blochs Bøsse 11,05, H. Mathiasen og Hans Olsen, Nybølle, en Bøsse 12,60, Uhrmager Nielsens Hustru 0,50, A. L. 2,00, P. Kastrup, Kongsted Præstegaard 5,75, I. S., Bredbjerg 10,00, Ved Skræder Rasmus Hansen, Pjedsted 25,00, M. Jørgensen, Krarup 10,00, I Anledn. af en veloverstaaet Eksamen 4,25, Gamle Nielsen 1,00, Paul i Randers 5,00, For et lille Guldanker 2,00, Pastor Hansen i Rønne 2,50, Kbmd. Petersen, Græsted 25,01, Mdm. P. 2,00, I. G. 20,00, L. Aa 3,00, Ved Joh. Petersen, Nyborg, fra N. J. Rasmussen, Ny Zeland 18,08, Madzen Jullberg 2,00, X 1,00, Frk. Petersens Bøsse 25,00, Anna Bertelsens Bøsse 19,86, S. 5,00, Marschandiser Nielsen 2,00 Ved et Møde for Kirkesagen i Levring og Kjellerup 15,00, Pastor Larsen, Nyker, Bornholm 28,12, Syforeningen i Græsted 25,00, En Bøsse fra Johanne Petersen og Birthe Madsen 25,00, Ved et Møde i Ishøj 13,72, Marthahjemmets Bibelklasse 10,00, Vennerne i Nakskovnegn ved C. Hornbech 21,50, En Missionsven 1,95, Frk. Ankersen 26,59, Dalgaard fra Samfundet i Skjern 50,00, Mdm. Petersen 2,00, Ved Togfører Petersen 4,50, Karethmager Nielsen, St. Brønderslev 5,00, Ingeborg Brands Bøsse 25,35, Johanne Nordquists Bøsse 25,00, Mdm. Nielsen 1,00, E. Endersen til Herrens Navn og til Herrens Pris 30,00, Margrethe Larsens Bøsse 25,00, K. Kronmann, Pannerup 2,00, En Uhrkæde 6,00, Fru Sørensen 2,30, Læge Saugmanns Bøsse 15,70, En Kone paa Samsø ved Missionær Petersen, Skanderborg 1,00, Ved Pastor Sørensen, Jfr. Karen Larsen 50,00, Mdm. Bentzens Bøsse 25,02, Fru Andersen 10,00, Ved Carl Larsen i Kejerup 23,30, En Ukendt 1,00, Mdm. Nielsen 0,50, Mdm. Rasmussen 6,00, C. Nielsen 5,00, Frk. Lind 6,00, Herrens Penge 12,00, Fra de hellige i Maarum 264,00, Fru Th. Iversen 10,00, En glad Giver 40,00.

Tilsammen 2772 Kr. 71 Øre. 1—7. Liste udgjorde 23522 Kr. 48 Øre. Ialt 26295 Kr. 19 Øre.

I. C. Groule, Kasserer.
Nørrebrogade 45.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i September Maaned 1899.

IV 2,00, V. C. for Septbr. 2,00, I Jesu Kristi Navn, Aarsb. 200,00, Ved Provst Olsen, Ulfborg: Møde i Tvis Kirke $\frac{2}{8}$ s. m. Pastor Busch 35,20, Ved Pastor Th. I. Petersen til Gethsemane Kirken: Møde i Selchausdal Skov s. m. Pastor Riber $\frac{10}{7}$ 60,02, i Ravnsholte Skov s. m. Pastor Trojel $\frac{23}{7}$ 33,20, i Onsild 20,00, En Sølvkæde ved Pastor Hornbeck 10,00, Til Klokker fra Sondagsskolebørn 12,31, A. B. 10,00, F. L. 10,00, B—3—10,00, S. D. 1000,00, IV 20,00, Ved Biskop Rørdam: Th. L. 100,00, Ved Sognepræst Bartholdy, fra Enkefudam Nielsen i Seest 20,00, Ved Sognepræst Sørensen fra afdøde Jfr. Karen Larsen 50,00, I. N. 30,00, Ved Pastor Fibiger: Efterslet fra Overlade Missh. $\frac{5}{7}$ 2,00, Aarsbidrag fra Enkefru Elisabeth K. Jacobsen 2,00, Fuldm. J. D. Sørensen 4,00, Kbmd. Theob. Petersen 4,00, Etatsraad Claus L. Smidt 25,00, Kvartalsbidrag fra Arkitekt V. Koch 3,00. Ialt 1864 Kr. 73 Øre.

København, d. 30. September 1899.
Slotsholmsgade 12, 1.

Joh. V. Adolph
f. T. Kasserer.

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner om, hvad der gores til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet om-sendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvvej 12. Str.

Københavns Kirkesag.

Nr. 23.

Den 28. November.

1899.

Kongelig Anordning

angaaende Adgang til en Deling af Sognene i København i Sognedistrikter med egne Distriktskirker og Ansættelse af Distriktspræster.

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark etc., Gøre vitterligt:

At Vi for saa vidt muligt at raade Bod paa de Ulemper, der ere fremkomne og i Fremtiden ville fremkomme ved Befolkningens Tilvækst i de københavnske Kirkesogne, allernaadigst ville have fastsat nedenstaaende Bestemmelser angaaende Adgang til en Deling af Sognene i København i Sognedistrikter og Ansættelse af Distriktspræster.

§ 1.

Naar Folkemængden i et Sogn har naaet en saadan Størrelse, at Sognet ikke kan antages længere forsvarlig at kunne betjenes fra Sognets Hovedkirke ved de ved samme ansatte Præster, men Betingelserne i Øjeblikket ikke ere tilstede for en egentlig Sogndeling, kan der ved kongelig Resolution foretages en Deling af Sognet i to eller flere Sognedistrikter.

Et Sognedistrikt maa ved Oprettelsen ikke være større, end at det forsvarligt kan betjenes af to Præster.

Hvor et Sogn maatte have en saadan Størrelse, at en Deling af det i flere end to Distrikter maa anses for ønskelig, behøver Distriktsdelingen dog ikke at finde Sted samtidig over hele Sognet, men kan foregaa efterhaanden som Betingelserne for det enkelte Distrikts Oprettelse er tilstede. Forinden den første Udskillelse af et Sognedistrikt foregaa, bør der dog foreligge en foreløbig Plan til hele Sognets Inddeling i Distrikter. Ved denne Plans Udarbejdelse bør det stedse have for Øje, at de enkelte Sognedistrikter ere bestemte til senere at overgaa til at blive selvstændige Sogne.

Samtidig med denne Plan indsender Biskoppen til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet et foreløbigt Forslag til dem i § 8 omhandlede Regulering af Præsteembedernes Indtægter.

§ 2.

For at Deling af et Sogn i to eller flere Sognedistrikter skal kunne tilstedes, maa det i Andragendet om Distriktsdelingen godtgøres, at de fornødne Midler ere tilstede til Opførelsen eller Indretningen af det eller de fornødne Kirkelokaler, saaledes at hvert Distrikt kan faa sin egen Kirkebygning, beliggende paa et bekvemt Sted i Distriktet. De fornødne Tegninger med Beskrivelse maa indsendes til Approbation af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Saafremt det fornødne midlertidige Kirkelokale kun kan tilvejebringes ved Leje, maa derhos Betingelserne for Lejemaalet oplyses for og godkendes af Ministeriet.

Samtidig med, at Ministeriets Approbation paa Kirkelokalets Opførelse eller Indretning søges, skal det for Ministeriet oplyses, paa hvilken Maade Midlerne til Lokalets Vedligeholdelse og Drift tænkes tilvejebragte.

§ 3.

Hvert Sognedistrikts Grænser skulle være tydelig angivne efter Gader eller paa lignende Maade, og samtlige Distrikter, hvori et Sogn indeles, skulle — foruden efter det paagældende Kirkelokales Navn — betegnes med fortløbende Numre saaledes, at det til Sognets Hovedkirke henlagte Distrikt altid skal betegnes som 1ste Distrikt.

Naar kongelig Resolution om Sognedistriktets Oprettelse foreligger, skal der udgaa en Bekendtgørelse herom fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

§ 4.

For hvert Kirkelokale udenfor det Distrikt, hvori Sognets Hovedkirke er beliggende, — de egentlige Distriktskirker, — oprettes der en Bestyrelse paa 3 Medlemmer, nemlig Distriktspræsten, jfr. nedenfor, som Formand og tvende valgte Medlemmer. Valget af disse to Medlemmer overlades første Gang til den Forening — herunder det københavnske Kirkefond — eller det Udvalg, der har forestaaet Kirkelokalets Opførelse, dog at mindst det ene Medlem skal vælges blandt Distriktets Beboere.

Fraflytter dette Medlem af Bestyrelsen Distriktet, eller udtræder han af anden Grund af Bestyrelsen, supplerer de øvrige to Medlemmer af Bestyrelsen sig selv med et blandt Distriktets Beboere valgt Medlem, hvorimod den paagældende Forening eller det Udvalg, der har forestaaet Kirkens Opførelse, saa længe samme bestaar, vedbliver at have Ret til at vælge det andet valgte Medlem af Bestyrelsen. Opløses derimod den paagældende Forening eller Udvalget, faa de to andre Medlemmer af Bestyrelsen Ret til at supplere sig selv ogsaa ved dette Valg, saaledes at Valget kan foretages blandt Personer i eller udenfor Distriktet.

Valg af Bestyrelsesmedlemmer skulle stadfæstes af Biskoppen over Sjællands Stift, hvem det ogsaa i paakommende Tilfælde tilkommer at afgøre, hvorvidt et valgt Bestyrelsesmedlem skal fratræde Bestyrelsen.

Der paahviler Bestyrelsens Medlemmer Ansvar efter Lov om Kirkesyn m. v. af 19de Februar 1861 § 25 for Efterkommelsen af de dem som Kirkens Bestyrelse paahvilende Pligter og for Efterkommelsen af Synets Fordringer, for saa vidt de fornødne Midler dertil ere tilstede.

§ 5.

I Distriktskirken afholdes Gudstjeneste, Bibellæsning og Sammenkomster, hvis Øjemed udelukkende er Opbyggelse, hvorimod Distriktskirken ikke maa benyttes til Forsamlinger eller Møder i andre Øjemed og navnlig ikke til Forhandlinger af nogen Art med Diskussion.

Med Hensyn til Adgangen til Benyttelse af Kirkelokalet til Kirkekoncerter gælde Lovgivningens almindelige Regler.

§ 6.

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet fastsætter efter Indstilling fra Kirkens Bestyrelse et Regulativ for Betaling for Kirkens Benyttelse ved Begravelser samt for dens Opvarmning, Belysning, Udsmykning m. v. ved særskilte kirkelige Handlinger saavel som for Orgelspil og Sang ved slige Lejligheder. Udlejning af Distriktskirkens Stole maa ikke finde Sted. Saafremt Kirkens Bestyrelse med Biskoppens Tilladelse maatte indrømme Kirkens Benyttelse til Kirkekoncerter o. desl., bliver Betaling herfor at yde efter nærmere Overenskomst med Bestyrelsen.

I fornævnte Regulativ kan det fastsættes, at Distriktskirkens Bestyrelse skal være berettiget til at eftergive Betalingen i saadanne Tilfælde, hvor den finder, at særlige Grunde, saasom navnlig Paagældendes Ubemidlethed, tale derfor.

Det kan af Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet tillades, at der ved Distriktskirkernes Indgange anbringes Bøsser med Paaskrift „Til Kirken“, hvis Indhold tilfalder Kirken.

Hvad der indkommer ad fornævnte Veje, maa udelukkende anvendes til Kirkens Vedligeholdelse og Drift. Skulde der ved, hvad der paa denne Maade indkommer i Forbindelse med, hvad der ved Gaver ude fra tillægges Kirken, i noget Aar fremkomme et Overskud, bliver dette at oplægge som en Kirken tilhørende Kapital, over hvilken der kun maa disponeres med Samtykke fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

§ 7.

Saa længe en Distriktskirke til sin ordinære Vedligeholdelse og Drift kræver Tilskud fra den Forening eller det Udvalg, der har forestaaet Kirkens Opførelse, aflægges det aarlige Regnskab af Kirkens Bestyrelse direkte til Foreningen eller Udvalget. Samtidig med Regnskabets Aflæggelse indsender Bestyrelsen til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet en Beretning om Kirkens Status, hvoraf navnlig ogsaa skal fremgaa, hvor meget der i det paagældende Aar er indkommet i Kirkens Bøsser hvad der er indkommet i Henhold til det for Kirkens Benyttelse fastsatte Regulativ, og i hvor mange Tilfælde den fastsatte Betaling er bleven eftergivet af Kirkens Bestyrelse, samt hvad der paa anden Maade er tillagt den som Gave ude fra, samt hvor stort Foreningens eller Udvalgets Tilskud har været.

Forbedres Kirkens Status saaledes, at den er i Stand til at bære sig selv uden Tilskud fra Foreningen eller Udvalget til den ordinære Vedligeholdelse eller Drift, bestemmer Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, hvorledes Aflæggelsen og Revisionen af Kirkens Regnskab fremtidig skal foregaa.

§ 8.

Det til et Sogns Hovedkirke henlagte Distrikt betjenes af Præsterne ved Hovedkirken efter de almindelige, herom gældende Regler med de Indskrænkninger i deres Embedes Omraade, som

følge af de i nærværende Anordning givne Regler om Oprettelsen af Sognedistrikter.

Ved hver Distriktskirke ansættes en residerende Kapellan som Førstepræst og en ordineret Medhjælper som Andenpræst. Hvor Forholdene tillade det, kan der gives den ordinerede Medhjælper kongelig Udnævnelse som residerende Kapellan.

Førstepræsten har Ansvaret for Ægtevielser i det paagældende Sognedistrikt saavel som for Kirkebøgernes Førelse fra det Tidspunkt, da der for Sognedistriktet føres særskilte Kirkebøger.

Fordelingen af Præstepengene fra Sognet mellem Sognepræsten og de residerende Kapellaner fastsættes i hvert foreliggende Tilfælde ved kongelig Resolution. Sognepræsten og de residerende Kapellaner skulle være pligtige til at finde sig i senere Omfordelinger, navnlig ved Ansættelse af flere gejstlige Embedsmænd eller ved Oprettelse af nye Distrikter i Sognet, dog at Embedets Indtægter ikke herved bringes ned under den Reguleringssum, der fastsættes ved den første Fordeling.

Offer og Akcidenser for de af Sognedistriktets Præster for Distriktets Beboere udførte kirkelige Handlinger tilfalde Distriktets Præster og fordeles imellem dem i det ved deres Ansættelse fastsatte Forhold.

Til Hjælp for Sognepræsten og de residerende Kapellaner kan der — foruden Kateketen ved Hovedkirken — som Hjælpepræster ansættes ordinerede Medhjælpere med fast Lønning, om hvis Størrelse og Udredelsesmaade Bestemmelse træffes ved kongelig Resolution for hvert enkelt Tilfælde.

Biskoppen over Sjællands Stift bemyndiges til at approbere de særlige Bestemmelser om Ordningen af Embedsforholdet mellem Distriktspræsterne og om Omfanget af de hver af disse paahvilende Forpligtelser, som maatte gøres fornødne.

§ 9.

De ved Distriktskirkerne ansatte Præster skulle betjene Sognedistriktets Beboere i Kirke, i Hjem og paa Kirkegaard.

I Distriktskirkerne afholdes regelmæssig Gudstjeneste hver Søn- og Helligdag, og alle kirkelige Handlinger for Distriktets Beboere (Daab, Konfirmation, Nadvere, Vielse, Begravelse) udføres i Kirken af den eller de ved samme ansatte Præster.

Lysning til Ægteskab for Distriktets Beboere foretages i Distriktskirken.

Naar nogen af et Sognedistrikts Beboere udtaler et bestemt Ønske derom, kan Barnedaab, Bryllup eller Begravelse fra det til Kirken henlagte Distrikt foretages af Distriktets Præster i Sognets Hovedkirke. Ønskes en saadan kirkelig Handling forrettet ved en anden af Sognets Præster end de ved den vedkommende Distriktskirke ansatte Præster, skal Anmeldelse herom ske til Sognepræsten.

Sognepræsten skal, om han ønsker det, have Adgang til at afholde Gudstjeneste en Gang maanedlig i en af Sognets Distrikts kirker.

§ 10.

Samtidig med et Sogns Deling i Distrikter, skal der saa vidt muligt oprettes et særskilt Klokkerkontor for hvert Distrikt, og der skal da føres særskilte Kirkebøger for Distriktet.

Medens det bliver at fastsætte ved kongelig Resolution, hvorledes de Kirkebetjentene] tilfaldende Andele i Præste-,] Degne- og Klokkerpengene] skulle fordeles mellem Kirkebetjentene i de forskellige Distrikter, bemyndiges Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til iøvrigt at fastsætte de for Kirkebetjentforretningernes Deling fornødne Regler i hvert enkelt Tilfælde.

§ 11.

Sognedistrikter skulle ogsaa kunne oprettes omkring de allerede for denne Anordnings Ikrafttræden opførte Fialiikirker.

Med Ansøgningen om en bestaaende] Fialiikirkes Overgang til at blive Distriktskirke maa, foruden de ifølge denne Anordning iøvrigt fornødne Oplysninger, følge en Attest] fra Provstesynet om, at det paagældende Kirkelokale er i synsforsvarlig Stand og forsynet med alt til Gudstjenestens Afholdelse og kirkelige Handlingers Udførelse fornødent.

Hvorefter alle Vedkommende sig have at rette.

Givet paa Amalienborg, den 11te November 1899.

Under vor Kongelige Haand og Segl.

Christian R.

(L. S.)

V. Sthyr.

En stor Gave til Kirkesagen.

Af *Julius Friis Hansen.*

Den ovenfor aftrykte Anordning er en stor Begivenhed i den københavnske Kirkesags Historie, og den synes at være et saa fortræffeligt Grundlag for Fremtidsudviklingen, at den sikkert vil faa vidtrækkende Følger til Velsignelse for Menigheden i København. Kirkesagens Venner ville derfor hilse den med udelt Glæde og med en oprigtig Tak til den høje Kirkestyrelse.

I en halv Snes Aar har der været arbejdet for at opnaa en grundig Bedring af de kirkelige Forhold i København. For Sagens Venner blev det efterhaanden klart, at det første store Skridt maatte blive Sønderdelingen af Kæmpesognene, og at Midlerne hertil hovedsagelig maatte søges hos den levende Menighed fra alle Sider i vor Kirke. Vanskeligere var det at vinde Klarhed over Formerne, hvorunder dette skulde arbejdes frem. Man var her nødsaget til at prøve sig frem Skridt for Skridt ad ubetraadte Stier og under Former, der vare nye og ukendte i vort Kirkeliv. Arbejdet blev derfor i Begyndelsen ganske naturligt mærket af en vis Usikkerhed; men eftersom Arbejdet skred fremad, drog man Erfaring af det foregaaende, hvorved alle de første Aars Virksomhed blev karakteriseret ved en fremadskridende Udvikling.

Da den første af de smaa^{er} Kirker, Bethlehemskirken, indviedes 1889, var dette Lokale baade ved sin Beliggenhed, Indretning og Størrelse ret utilfredsstillende. Noget bedre var Nazaretkirken, som indviedes 1892; de værste Mangler, som klæbede ved denne, vare afhjulpne ved Gethsemanekirken, der indviedes 1894, hvorefter man i 1895 indviede Kapernaumskirken og 1897 Lukaskirken, der begge ere smukke og særdeles tiltalende smaa Kirker. En tilsvarende fremadskridende Udvikling kan paavises ved Reguleringen af Arbejdet ved Bethlehemskirken, Nazaretkirken og Bedesalen paa Chr. Winthers Vej og paa fl. andre Punkter, saasom ved Valget af Præster, hvor man først valgte ganske unge Kandidater, men efterhaanden har søgt at faa ansat ældre og mere modne Kræfter. Ligeledes i Lønningsspørgsmaalet, idet man i de første Aar lod de unge Præster arbejde for en overmaade lille Løn, medens Kirkefondets sidste Aarsregnskaber vise, at Præsterne nu lønnes, om end ikke rigeligt, saa dog anstændigt.

Den hurtigt voksende Bevægelses nye Former virkede skræmmende paa en Del af den kirkelige Konservatisme og fremkaldte derved en Række ret overdrevne Forestillinger om Bevægelsens Radikalisme. Saaledes hørtes der Røster, som udtalte Frygt for, at den unge Kirkebevægelse ønskede at faa Hovedstadens Præster sat ned paa en ganske tarvelig Lønning, eller at Bevægelsens Mænd vare fuldstændig ligegyldige for, at de nye Kirker kunde blive smukke og anseelige. Omend saadanne Misforstaaelser hæmmede den nye Bevægelse en Del, laa der dog en langt større Hindring deri, at Arbejdet, netop fordi Formerne til Dels vare nye, savnede klar og udtrykkelig Hjemmel i vore Kirkeloves Bestemmelser. Ikke blot forargede dette en opskræmmed Konservatisme og forøgede dens Uro og Bekymring for, hvor alt dette skulde bære hen. Men desuden gjordes det derved ofte ret vanskeligt for Kirkestyrelsen at imødekomme og acceptere velgrundede Ønsker og Indstillinger. Og dette blev rimeligvis saa meget vanskeligere, som Bevægelsen selvfølgelig maatte tage den store Opgave i ganske smaa Stykker og desuden i Begyndelsen var saa ringe og savnede en udvortes Kraft og Storhed, der nogenlunde svarede til Opgavens Omfang. Thi Kirkestyrelsen kunde vanskeligt se med udelt Glæde paa en Forandring af Forholdene, der saa at sige gennemførtes i Smaabidder, fordi dette stykkevis nødvendigt maatte fremkalde en uheldig Uensartethed. Og det synes ligeledes forstaaeligt, at Kirkestyrelsen vanskeligt kunde skænke den nye Bevægelse nye Former, der i deres Konsekvens maatte føre til en gennemgribende Forandring af Byens kirkelige Tilstand, saa længe den ikke havde faaet den Tillid til Bevægelsen, at denne ejede baade Kraft til at løse den store Opgave og Sundhed til at holde ud, saa den kunde bære Udviklingen i de følgende Tider.

Det er da den første store Betydning af det nu skete, at den høje Kirkestyrelse ved *den kgl. Anordning af 11. Nbr.* har skabt *det kirkeretlige Grundlag for hele den frivillige Bevægelse for Københavns Kirkesag.* Bevægelsen, som selvfølgelig ikke var i Modstrid med de kirkelige Bestemmelser, savnede dog en udtrykkelig Godkendelse i disse. Det er denne, der nu er skænket os, og samtidig dermed ere de fremtidige Baner for Kirkesagens Arbejde bestemt normerede, saa at den Usikkerhed, der hidtil paa mange Maader var over Arbejdet, nu er afløst. Med dette

Skridt har Kirkestyrelsen ikke blot udtalt, at den paaskønner det Arbejde, som er gjort, og at den har vundet Tillid til, at Menighedens Frivillighed er en Magt, hvoraf ogsaa Kirkestyrelsen kan vente store Ting; men den har dermed i Virkeligheden be-
 traadt en ny Bane. Thi det er noget nyt i vort officielle Kirke-
 liv, at Kirkestyrelsen, naar Talen er om store Forandringer i de
 kirkelige Organisationer, søger sin økonomiske Støtte ikke hos
 Statskassen, men hos den levende Menighed. Og idet den kgl.
 Anordning har givet Menighedens frivillige Arbejde det savnede
 Retsgrundlag, har den tillige paa utvetydig Maade vist, at Sty-
 relsen ønsker og venter, at den frivillige Menighedsbevægelse
 vil yde de Midler, som ere nødvendige til Afhjælpning af Hoved-
 stadens store kirkelige Nød. Og alle Kirkens sande Venner ville
 glæde sig højlig herover; thi de Bestemmelser, som Kirkens Styrelse
 træffer, besjælet af Forstaaelse med og Tillid til det aandelige
 Liv i Menigheden, maa sikkert blive til Velsignelse for Kirken.

En Prøvelse af de enkelte Bestemmelser vil i Virkeligheden
 vise, at disse ikke blot ere affattede med fuld Forstaaelse af de
 Ønsker for Kirkesagen, som ere komne mere og mere bevidst frem
 i Menigheden, men at de tillige paa overordentlig imødekommende
 Maade søge at bane Vej for det Arbejde, som fødes af disse Ønsker,
 saa at Anordningen jævnlige minder En om, at der i Spidsen for
 Ministeriet staar en Mand, der i en Aarrække som Biskop har
 haft Lejlighed til at leve sig ind i Menighedens Tarv og Trang,
 samtidig med at den helt igennem vidner om en betydelig Evne
 til klar juridisk Tænkning.

Et af de Ord, der har haft en stor praktisk Betydning i hele
 Kirkebevægelsen, er „*smaa Sogne*“. Menigheden har forlængst
 forstaaet, at Kirkens Gerning maatte vantrives i Massesognene, og
 at det var en uafviselig Fordring, hvis Menighedsarbejdet skulde
 kunne lykkes, at Sognene bleve bragte ned til en overkommelig
 Størrelse. Der har været forskellige Meninger om, hvor store
 de da kunne være; men i de senere Aar have de forskellige An-
 skuelser nærmest samlet sig omkring enten 10,000 eller 15,000,
 idet man syntes fra alle Sider ret enige om, at 5000 maatte
 være Maksimum for, hvad en enkelt Præst kunde overkomme;
 men nogle mente, at der saa kunde ansættes 3 Præster ved
 hver Kirke, og Sognene gøres paa 15,000 Mennesker, medens
 Kirkefondet ansaa dette for ganske uheldigt og mente, at der

ikke burde være mere end 2 Præster og et Maksimum af 10,000 Sognebørn. Denne sidste Anskuelse er utvivlsomt den almindelige i Menigheden, saa at jeg vistnok ikke fejler, ved at paastaa, at man i Almindelighed aldeles ikke vilde anse Sogne paa 15,000 Mennesker for smaa, men tvertimod for altfor store; og ligesom „smaa Sogne“ har været den Fane, der baade har samlet og begejstret Kirkesagens Venner, saaledes vilde det sikkert virke lammende paa Arbejdet, hvis Kirkesagens Venner fik det Indtryk, at denne var sænket. Desto glædeligere er det at vi allerede i § 1 møde den Bestemmelse, at Sognedistrikterne ved Oprettelsen ikke maa være større, end at de forsvarligt kunne betjenes af to Præster. Man har aabenbart ikke ønsket at nævne et bestemt Tal; og i sig selv synes dette heller ikke ønskeligt i en kgl. Anordning, idet man muligvis kunde komme i saadanne Tilfælde, hvor en mindre Overskriden vilde være nødvendig; desuden kunde det jo ogsaa tænkes, at et forandret Syn paa Præstegerningen kunde have en anden Mening om, hvad der kan anses for en overkommelig Arbejdsmark for en enkelt Præst. Det synes da, som Anordningen, idet den med stor Bestemthed tilkendegiver sin Godkendelse af Menighedens almindelige Opfattelse i dette Spørgsmaal, har været overordentlig heldig i Valget af Udtrykkene, hvormed den fastslaaer, at de nye Fremtidssogne skulle være „smaa Sogne“.

Herefter staar det fast, at den høje Kirkebestyrelse ikke blot ønsker smaa Sogne ogsaa i Hovedstaden, men tillige, at den i Forstaaelsen heraf er enig med den almindelige Opfattelse i Menigheden.

Og ligesom denne Bestemmelse utvivlsomt vil virke opmuntrende paa Menighedens Lyst til fremdeles at støtte Kirkesagen, saaledes ser man, at flere andre Bestemmelser, baade i § 1 og i § 2, aabenbart have til Hensigt at bane Bevægelsen Vejen; navnlig maa fremhæves, at det i § 1 bestemmes, at, hvor man ikke paa een Gang kan overkomme Delingen af et stort Sogn, kan denne udføres stykkevis, samt Bestemmelsen i § 2 om, at Deling af Sognet kan finde Sted, naar der er Midler til Indrettelsen af et midlertidigt Kirkelokale, og her giver Ministeriet sin imødekommende Velvilje endog saa stærkt et Udtryk, at det siges, at Kirkestyrelsen ogsaa vil kunne findes villig til at anerkende et lejet Lokale som Distriktskirke.

Ordningen af Forholdet mellem Gerningen i de nye og de

ældre Kirker frembød overordentlige Vanskeligheder. Thi paa den ene Side mente Kirkestyrelsen ikke, at Forholdene tillod Oprettelsen af nye Sogne omkring alle de nye Kirker; blandt andet ansaa man Manglen af Midler til en nogenlunde forsvarlig Lønning ad ordinær Vej som en Hindring herfor. Og paa den anden Side havde den hidtil forsøgte Ordning ved Filialkirkerne vist sig mindre heldig, og tilfredsstillende ingen af Parterne; navnlig viste det sig særdeles vanskeligt for Mænd, der tidligere havde staaet i en selvstændig Præstestilling, at arbejde efter den. Ulæmperne, som i Virkeligheden hindrede Præsterne ved Filialkirkerne i at komme paa rette Maade i Forhold til hele Befolkningen i deres Distrikt, og som saaledes ogsaa var en Hindring for, at Gerningen kunde bære sin fulde Frugt, havde bevirket, at Kirkefondets Bestyrelse i November 1898 eenstemmigt vedtog at indgaa til Kirkeministeriet med et udførligt motiveret Andragende om at faa Præstegerningen ved Filialkirkerne heldigere ordnet. Paa en vis Maade kan Anordningen maaske anses som Kirkestyrelsens Svar paa denne Henvendelse. Men medens denne ikke tænkte paa at forlade det for Filialkirkerne givne Grundlag, har Anordningen løst Opgaven paa en mere grundig og omfattende Maade ved at give et nyt og bedre Grundlag; og med det samme har den med overlegen Dygtighed fundet de heldigste Maader, hvorpaa det nye kunde passes ind i de ældre Former.

For at opnaa dette skaber den først *et nyt kirkeligt Begreb, Sognedistrikt*, og dette bestemmes atter saaledes, at medens det borgerligt og kommunalt er en Del af Hovedsognet, bliver det med Hensyn til alle kirkelige Handlinger i alt Væsentligt stillet som et selvstændigt Sogn. Og Anordningen anvender al Flid paa at fremhæve denne *Sognedistrikternes selvstændige Stilling*. Dette har antagelig været Motivet for Dannelsen af Ordet „Sognedistrikt“ og for den Bestemmelse (§ 3), at et Sognedistrikt kun kan oprettes ved kgl. Resolution. Men Hovedbestemmelsen derom findes i § 9, som fastslaar, at en Distriktskirkes Præster skulle kirkeligt betjene Sognedistriktets Beboere. Naar hermed sammenholdes, hvad § 10 fastslaar, at der saa vidt muligt skal oprettes et særskilt Klokkekontor og føres særskilte Kirkebøger for hvert Sognedistrikt, er Sognedistriktets Selvstændighed givet; men den fremhæves yderligere ved nogle Enkeltbestemmelser,

hvoraf de vigtigste ere de Stykker i §§ 8 og 9, som udtale, at Lysning til Ægtevielse for Distriktets Beboere skal ske i Distriktskirken, og at Ansvar for disse Ægtevielser skal paa-hvile Distriktskirkens Førstepræst. Her ser man tydelig Anordningens dobbelte Hensigt, at stille Sognedistrikterne saa vidt muligt ligesom selvstændige Sogne og derved at lette Arbejdet i de aldeles overbebyrdede Sognekirker.

Herhen hører endvidere en Række fint gennemtænkte og flere Steder mesterligt formede Bestemmelser i §§ 8 og 9 om de nye Præster og deres Stilling. Man faar det Indtryk, at Hovedbestræbelsen har været at skaffe hver Distriktskirke to selvstændige Præster, men at man under Forholdenes Tryk, vel særligt Mangelen af Midler til Lønning ad ordinær Vej, er vegen tilbage fra at fastslaa, at der alle Steder skulde være to residerende Kapellaner og derfor har nøjedes med at bestemme, at der skal være én residerende Kapellan, idet man saa lod det staa hen, om den anden Præst kunde blive residerende Kapellan eller ordineret Medhjælper. Imidlertid viser samme § 8, at disse ordinerede Medhjælpere ikke skulle betragtes som almindelige Medhjælpere, idet den senere udtaler, at saadanne ogsaa kunne ansættes foruden de førstnævnte. Mere Betydning har dog den Bestemmelse, at Distriktskirkens Præster skulle ansættes som Første- og Andenpræst ved samme. Her har den kgl. Anordning med to Ord fastslaaet de to Præsters Selvstændighed og ved at avtorisere Benævnelserne Førstepræst og Andenpræst givet dette en Klang paa Folkemund og i Folkets Øre, som vil gøre deres Selvstændighed til en selvfølgelig Ting.

Med Hensyn til Delingen af Arbejdet mellem Sognets Præster skal særlig fremhæves to Bestemmelser. Naar Distriktskirkens Præster ansættes som residerende Kapellaner, følger det af Lovgivningens almindelige Bestemmelser, at udensognsboende have Ret til at søge til dem. Men Spørgsmaalet blev da, hvorledes der skulde forholdes, naar Folk fra Sognet ønskede at betjenes af en Præst fra et andet Distrikt. Det maatte synes umuligt at formene Sognefolkene saadan Frihed, naar de frit kunde slutte sig til en udensogns Præst. Paa den anden Side vilde en ganske regelløs Brug af alle de forskellige Distriktspræster virke aldeles opløsende og umuliggøre Oparbejdelse af en Menighedsbevidsthed i de enkelte Distrikter. I Stedet for nu

at give vidtløftige Regler herfor indskrænker Anordningen sig til at udtale, at der i saadanne Tilfælde skal ske Anmeldelse til Sognepræsten. Hermed er Ordningen af denne Sag lagt fra Ministeriet over til Biskoppen og Sognepræsten. Og saafremt dette Forhold skal blive ordnet ensartet i de forskellige Sogne, vil Biskoppen komme til at give Regler derfor, og antagelig vil det hele lade sig ordne ganske parallelt med Sognebaandsløsningen, blot at det indenfor Sognet er Sognepræsten, der modtager den Anmeldelse, som ellers skal ske til Provsten.

Paa lignende Maade overgiver § 8 sidste Stykke til Biskoppen at approbere Regulativer for Ordningen af Forholdet mellem Distriktspræsterne. Saa kærkomment det overhovedet er at se saadant blive overdraget til biskoppelig Afgørelse, saa er dette her dobbelt betydningsfuldt. Thi da man ved, at Sjællands Biskop bestemt holder paa, at en Præst ikke bør have mere end 5000 Sognebørn, og paa, at Distrikter paa 10,000 Mennesker derfor bør geografisk deles mellem de to Præster, betyder denne Bestemmelse atter en stor Imødekommenhed overfor Ønskerne om smaa Arbejdsmarker for Præsterne.

Men saadan imødekommende Velvilje møder En helt igennem i alle Anordningens §§, f. Eks. hvor der træffes Bestemmelse om de nye Kirkers Bestyrelse, om „private Foreningers“ Tilskud til Præstelønninger og til Kirkernes Drift, om Ophængning af Bøsser til Kirken for ikke at tale om den overordentlig liberale Bestemmelse, at Bortlejning af Stolestaderne ikke maa finde Sted i Distriktskirkerne.

Overhovedet synes det at være en ledende Grundtanke i Anordningen, at Kirkestyrelsen ønsker at modtage al den Bistand til Kirkenødens Afhjælpning, som Menigheden ad Frivillighedens Vej kan yde, og at den derfor har villet give de frivillige Bestræbelser saa gode og tilfredsstillende Arbejdskaar som muligt. Og alle Kirkens sande Venner ville med Glæde bringe den høje Kirkestyrelse en hjertelig Tak herfor.

Kirkestyrelsen har hermed lagt Ansvaret for Nødens Afhjælpning over paa Menigheden. Gud give, at de kommende Aar maa vise, at Menigheden fortjener denne Tillid, og at den ikke blot har været ivrig til at rejse Krav, men at den ogsaa er fuldt rede til at bære Byrder for at løse den store Opgave: at afhjælpe hele vor Hovedstads Kirkenød.

Kristkirken

eller „Præsternes Kirke“ blev under det nylig afsluttede videnskabelige Præstekursus Lørdag d. 21. Oktober besøgt af de c. 100 Præster, som deltog i den af Pastor Friis Hansen ordnede Køretur rundt til de nye Kirker i København. Stor var Overraskelsen og Glæden for de fleste af os, da vi fik Øje paa Kirken og kort efter under Kirkeklokkernes skønne, malifulde Toner stege af Vognene for at bese Kirken under Arkitekt V. Kochs kyndige og elskværdige Vejledning. Fra alle Sider hørte man Udtalelser af Tilfredshed med, hvad der hidtil er udrettet, og Beklagelse over, at Forventningen om Kirkens Fuldførelse til midt i Oktober paa Grund af den store Arbejdsstandsning var brestet.

Bygmesteren af Lukas-, Zions- og Kapernaums-Kirkerne, Arkitekt V. Koch, vil sikkert ikke mindst her finde megen Anerkendelse og Tak for sit Værk, blot Sagen i Præstestanden maa finde sin yderligere fornødne Støtte, da der til Kirkens Fuldførelse mangler 20,000 Kroner.

Vi tillade os hermed saa indtrængende som vel muligt at opfordre *de Præster, som hidtil have givet Bidrag* til Kirken, til at forlænge det tegnede aarlige Bidrag i *ét Aar endnu*. Ikke mindre varmt ville vi gerne overtale alle *de c. 350 Præster, som hidtil intet Bidrag have givet*, til at slutte sig sammen med os andre og yde deres Gave til dette skønne Fællesforetagende af den danske Præstestand. Her bør ingen savnes. Hver Præst, som kommer til Hovedstaden, opmuntre vi: gaa endelig ud at se Kirken, alt nu under dens Opførelse, og gør saa efter, hvad Hjertet i det Øjeblik tilskynder til.

Nehem. 2, 17—18.

I Oktober 1899.

Gustav Heiberg,
Kirkehelsing.

A. Riber,
Søby.

F. R. Warming,
Jungshoved.

Kirkefondets Aarsfest.

Ved Gudstjenesterne den 20. Oktober indkom der i 17 Kirker i København i alt 2291 Kr. 89 Øre. I 5 af Kirkerne foretoges Indsamlingen til Fordel for særskilte Kirkebyggeføretagender, nemlig i Bethesda til Andreaskirken, i Hellig Kors Kirken til Brorsonskirken, i Nazarethkirken til den nye Nazarethkirke, i St. Jakobs Kirke til en Kirke i Stokholms-Kvarteret og i Frederiksberg Kirke til den nye Kirke ved Forchhammersvej. Og der indkom til disse 5 nye Kirker i alt 1339 Kr. 97 Øre, medens Resten, 951 Kr. 92 Øre, er indbetalt til Kirkefondets Kasse. Indsamlingen stillede sig saaledes for de enkelte Kirker:

	Til Kirkefondet.	Til særlige Kirkers Opførelse.
Helligaandskirken	90,00.	
Garnisonskirken	79,87.	
Trinitatis Kirke	50,00.	
St. Pouls Kirke	72,25.	
Bethesda		400,00.
Hellig Kors Kirke		60,10.
Mariæ Kirkesal	210,00.	
Gethsemanekirken	124,05.	
St. Johannes Kirke	28,00.	
Nazaretkirken		104,36.
St Jakobs Kirke		624,00.
St. Stefans Kirke	30,00.	
Kapernaumskirken	43,51.	
Frederiksberg Kirke		151,51.
Lukaskirken	93,75.	
Thomaskirken	120,00.	
Nathanaelskirken	10,49.	
	<hr/>	
	Kr. 951,92.	1339,97.

I alt. . . . Kr. 2291.89.

Et kirkeligt Kort over København.

I Begyndelsen af December Maaned vil det københavnske Kirkefond lade udkomme et nyt Københavns-Kort. Dette, som indeholder alle de nyeste Gadebetegnelser samt Sporvejslinierne og derfor er fuldt anvendeligt som almindeligt Turistkort, vil tillige paa en iøjnefaldende Maade angive Beliggenheden af alle Kirkerne samt de forskellige Kirkesognes Grænser. Paa en hustrykt lille Tekst findes desuden opgivet Folketallet i alle Byens Sogne. For den gamle Bys Vedkommende er Folketællingen af 1895 lagt til Grund og gennemgaaende afrundet nedad; for Nørre-, Øster- og Vesterbro har man søgt Oplysning særlig gennem Politiets Mandtalslister og vistnok saaledes opnaaet en temmelig nøjagtig Angivelse af det nuværende Indbyggertal; for Frederiksberg, Valby og Sundbyerne er Opgivelsen fastsat efter Forhandling med vedkommende Sognepræster. Kortet giver saaledes baade med Tal og paa grafisk Maade en Fremstilling af Kirkeforholdene og den dermed følgende Kirkenød i Hovedstaden.

Det store og smukke Kort sælges for 1 Kr. i Boghandelen og i Kvindernes Udsalg i Bethesda; sammenfoldet og heftet i Lommeformat koster det Kr. 1,25. — Det er Tanken foreløbig

at lade Kortet udkomme med et Aars Mellemrum, saaledes at alle de i Aarets Løb foretagne Forandringer ville blive indlagte paa det, hvorved det paa en anskuelig Maade vil holde sine Købere bekendte med Kirkesagens fortsatte Udvikling. Køberne af den første Udgave ville faa de følgende for halv Pris.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i Oktober Maaned 1899.

Ved Pastor Th. I. Petersen: Møde i Vester- og Østerbølle Kirke $\frac{24}{9}$, 42,62, til Gethsemane Kirke: fra Bazaren paa Gunderslevholm ved Gartner Christensrn 50,00, Møde i Lille Løjtofte sm. m. Pastor Levinen $\frac{5}{9}$ 32,00, ved Indsamlingskort Nr. 3 Fru Kjersgaard f. Gebert 12,75, Nr. 7 Mariane Nielsen 15,80, Nr. 11 Fru Hansen 16,75, Nr. 12 Fru Nielsen 16,60, Nr. 13 Fru Hay 5,90, Nr. 14 Frk. Schmidt 31,80, Nr. 16 Formand Poul Pedersen 10,00, Nr. 17 Fru Lorentzen 40,80, Nr. 20 Fru Christiansen 11,10, Nr. 21 Madam Mortensen 10,80, Nr. 27 Fru Vincentsen 16,40, Ved Pastor Bang: Onkel Oscar 5,93, V. C. for Oktober 2,00, Ved Kirkeklokkens Redakt. N. J. 10,00, Kristine Larsen 10,00, Ved Provst Zeuthen, Fredericia: fra Gaardejer P. Holt, Sanddal 10,00, Stub i Nexø 10,00, Etatsraad C. Ferslew: Avertissementsløb 11,28, Ved Kirkeklokkens Redakt.: E. I. 5,00, Kand. mag. V. G. 10,00, W. G., Aarsbidrag 15,00, Grosserer Svend Petersen, Aarsb. 5,00, Københavns Kredsforbund: Møde i Ulvedalen $\frac{5}{6}$, En Trediedel 127,00, Kommandør Garde, Halvaarsb. 10,00, Dr. Gjersing 5,00, En Bøsse 10,00, Cigarhdl. C. L. Nielsen 10,00, Ved Pastor Nyborg: Møde i Aal $\frac{17}{10}$ 32,83, Struer $\frac{18}{10}$ 90,24, Borris $\frac{19}{10}$ 106,14, Hygom og Houe $\frac{22}{10}$ 214,88, (Lemvig $\frac{22}{10}$ til Nazareth Kirken 266,30,) Gudum $\frac{23}{10}$ 132,85, Hjerm $\frac{24}{10}$ 59,35, Niels Eriksen i Rom 2,00, Samme, Aarsb. 5,00, Ved Pastor With: Bortlodning af en Dukke 100,00, Ved Pastor Fibiger: Møde i Førslev Kirke $\frac{17}{10}$ 48,15, Sæby Missh. $\frac{18}{10}$ 25,25, Gjørlev Kirke $\frac{19}{10}$ sm. m. Pastor Levinen 93,80, Dalby Missh. $\frac{19}{10}$ 54,00, S-s-s. 30. Oktbr. 200,00, indk. ved Kirkefondets Aarsfest $\frac{20}{10}$ i Helligaands Kirke 90,00, Trinitatis Kirke 50,00, St. Stefans Kirke 30,00, Garnisons Kirke 79,87, St. Thomas Kirke 120,00, St. Johannes Kirke 28,00, St. Mariæ Kirkesal 210,00. Endvidere som vedrørende Kirkekollekten Store Bededag: Sengeløse 10,00. Ialt Kr. 2341,89, samt fra Bededags Kollekten 10,00.

København d. 31. Oktober 1899.

Slotsholmsgade 12¹, K.

Johan V. Adolph.

f. T. Kasserer.

Rettelse.

Bladets Side 262 2. Spalte: Ingstrup-Hjermeslev-Alstrup Kr. 7,00, skal være Kr. 5,00.
- - 364 1. - Linaa Kr. 25,15, skal være Kr. 25,25.
- - 2. - Kolind-Ebdrup-Skarresø Kr. 10,00, skal være Kr. 10,10.
- - 365 2. - Ulvborg-Raasted Kr. 34,44, skal være 34,34.

Indhold: Kgl. Anordning af 11. Novbr. 99. En stor Gave til Kirkesagen. Kristkirken. Kirkefondets Aarsfest. Et kirkeligt Kort over København. Bidragsliste. Rettelse.

Udgivet af det københavnske Kirkefond. — Redigeret af Julius Friis Hansen.

Åbhvn. F. — Missionstrykkeriet (ved J. Fischmann).

Københavns Kirkesag.

Nr. 24.

Den 31. December.

1899.

Det, som kommer!

Vi ere ved Slutningen af 18-Tallet, og naar Midnatsklokken lyder Nytaarsnat, begynde vi paa 19-Tallet. Naturligt er det, at Sindene ville gribes stærkt af den Stemning, som ved Aarsskiftet gerne bringer Folk til at tænke paa, hvor hastigt Tiden svinder og skiller os fra det, som er, og hvor hastigt Tiden fører os videre, ind i Ting, som ere tilhyllede for vort Øje, saa vi i det højeste skimte nogle Omrids, der fylde os med glade Forventninger eller Frygt og Bekymring. Og den mægtige Fart, hvormed vore Dage se Udviklingen frembringe nye Livsformer og atter forkaste dem for at sætte endnu nyere i Stedet, gør Sindene urolige. Vor Slægt lever med en vaagen Bevidsthed om, at store Forandringer kunne være fuldbyrdede i kort Tid, og at de kommende Dage snart kunne kuldkastrer meget, der er bleven os tilvant og kært. Erfaringen lærer os saadant fra alle Sider. Vore Fædre ombyttede de gamle, veltjente Tranlamper med Petroleum; nu er denne foragtet som offentlig Belysning, og vi have afløst den med Gassen; men denne Nutids-Oplysning er atter i Færd med at vige for en endnu fuldkomnere. Med lignende Fart er Udviklingen skreden frem i en Mængde af den videnskabelige Forsknings Grene. Det samme er Tilfældet med alt, hvad der henhører til Kommunikationsmidlerne, saavel det personlige Samkvem som den aandelige Udveksling af Tanker og Ideer, saavel det fredelige Handels-samkvem som de krigerske Sammenstød; Udviklingen har i de sidste Slægtled været saa voldsom, saa revolutionær, at Verdenslivet i alle disse Henseender er som omskabt. Hvem vil undres over, at adskillige ere blevene som berusede ved disse enorme Fremskridt, disse glimrende Sejre for Menneskeaaften, saa de fantasere i stolt Begejstring over, hvorledes den fortsatte Udvikling under det nu oprindende 19-Tal vil skabe nye bærende

Ideer for Livet, ogsaa nye religiøse Ideer og Former, der aldeles ville fordunkle den gamle Kristendom, overflødiggjøre den som Gassen overflødiggjorde Petroleumslysterne, og føre Menneskene til Lykke og Fred uden den.

Men midt i Udviklingen er der ét, som ikke har forandret sig: det menneskelige Hjerte har endnu de samme Lidenskaber og Fejl, de samme Lyster og Laster, som da 18-Tallet begyndte. Og for alle os, der midt i Bevægelsen staa med sikkert Fodfæste paa den urokkelige Klippe, Jesus Kristus, ham, som ikke blot er Midtpunktet i hele Menneskehistorien, efter hvem baade 18-Tallet og 19-Tallet regnes, men som ejer de skjulte Livsskatte, der alene har evnet at forny Folkeslagene i indvortes Sundhed og Kraft — for os alle staa det klart, at en saadan rivende Udvikling i det menneskelige Livs jordiske Ytringsformer kræver en tilsvarende Udvikling af det hellige Aandsliv.

Thi af vor egen Erfaring vide vi, at det gavner et Menneske lidet, vandt han end den hele Verden, men tog Skade paa sin Sjæl. Og vi vide af Guds Ord og af Historien, at Synden fordærver Folkenes Liv, og at en rig Kulturudvikling er en tvetydig Ting, der lige saa vel kan være Indledning til Folkets Fald og Fornedrelse som den kan være en stor Kraftudfoldelse og et herligt Fremskridt.

Vi vide, at en saadan rig Udvikling ofte har været ledsaget af en Svælgen i Lyster, og at en Forfinelse af Folkenes Liv ofte fulgtes af en Raffinerethed i Synd og Ondskab, der aldeles forgiftede Folkelivet. Og vi se Verdenslivet omkring os, især hvor det er stærkest med i denne mægtige, moderne Kulturudvikling, i høj Grad præget af begge Dele: de riges Svælgen i alle Slags Lyster og de fattiges umættelige Begær efter det samme, og en bestandig tiltagende Raffinerethed baade i Nydelse og i Ondskab, i Vantrø og Ugudelighed.

Spørge vi da: hvad vil 19-Tallet bringe os? da vide vi, at Svaret maa blive: Plagernes Forøgelse, Elendighedens Forhøjelse, hvis denne Udvikling af Folkelivets Synd og Urenhed ikke bliver standset! Og atter vide vi, at der findes kun én Kraft, der kan bevirke en Standsning: Vår Herres Jesu Tro, det Troens Liv, som født og næret ved Guds Ord og Sakramenterne fører Menneskene til en nær og stadig Forening med Gud, det Troens Liv, som, fordi det ejer Jesu Retfærdighed og Jesu hellige Aand, skiller Menneskene ud fra den syndige Verdensudvikling og gør os

aafhængige af den, saa vil ikke blive et Bytte for den kulturelle Udvikling, men saaledes, at denne bliver os til Tjeneste. Derfor ændre vi Spørgsmaalet. Hvad vi mest begære et godt Svar paa, bliver dette: er der Haab om, at det kristne Trosliv i Menigheden vil blive fornyet i Renhed og Kraft, at det hellige Aandsliv i den sande Kristne vil rejses og udvikle sig saaledes, at dens Fornylse i Sundhed og Kraft derfra kan strømme ud i Folkelivet? Og Herren være lovet og priset: de nu svundne Aar give Løfter for de kommende! Gudslivet i Menigheden har rejst sig med Styrke og har med Nidkærhed og stor Offervillighed taget den ene Opgave op efter den anden. Det vildfarne bliver opsogt, det syge plejet, og det døde opvækkes til aandeligt Liv. Dog er der endnu hele Egne af Landet, hvor aandelig Død og Mørke ligger over alt Folket. Og værst staar det i saa Henseende til med Hovedstadens store Folkemængde, de rige som de fattige. Men har Kirken her paa mange Maader staaet for sig og afmægtig, lover Kirkesagen nu bedre Tider. Ingensinde siden Reformationen har Ugudelighed og Usædelighed teet sig saa frækt og grebet saa mægtigt om sig i store Befolkningslag. Ingensinde har Kirken været stillet for saa svær en Opgave: at tilbageerobre disse tusindtalrige Skarer, der rives med, betagne og bedaarede af Verdenslivets udvortes Herlighed og Glans. Ingensinde har Kirken været stillet saa fattig, naar man vil tælle Kirker og Præster og se paa hele den kirkelige Organisation her i Hovedstaden. Men er Opgaven stor, maa det med Tak til Gud siges, at Menigheden har taget den med megen Kærlighed og Alvor, og Kirkesagen, der begyndte som et lille Frøkor, er bleven som det Træ, der er plantet ved Vandbækkene, hvilket giver sin Frugt i sin Tid. Endnu er der store Dele af Kirkefolket, som ikke forstaar den, ikke elsker den. Og dog er den bleven den Sag, som samler den største Sum af Gaver, større end Menighedens andre Gerninger. Og det er ikke at undres paa, efterdi denne Opgave mere centralt er en Livsopgave for Kirken. Her gælder det ikke en Sideopgave eller en speciel Interesse. Det gælder Kirken selv, dens Stilling og Fremtid paa dens farligste Post. Lykkes det her for Kirken at bryde den onde Verdensaands Magt over Folket og bøje Hjernerne hen mod Lyset og Livet,

da bliver dette en Sejr for hele vor Kirke, og det vil føles som Velsignelse i Menigheden i hele vort Land. Lykkes det ikke, saa de Aander, der synge Kødets Evangelium, vedblivende kunne sidde i Højsædet i det offentlige Liv i Hovedstaden og overdænge al sand Guds frygt, al oprigtig Sædelighed med usigelig Haan, da er der tabt mere for vor Kirke end København.

Derfor ere vi tilbøjelige til at kalde den københavnske Kirkesag den største Sag, som er oppe i vor Kirke for Tiden.

Forunderligt har den faaet Naade til at samle. Her mødes den levende Menigheds forskelligfarvede Kræfter til enigt Samarbejde. Her møder hele den lavkirkelige Bevægelse frem for med Iver at deltage i et Arbejde, der nærmest er højkirkeligt. Her mødes Fiskere fra Skagen og Vesterhavet og Bønder fra Lolland med Københavnerne. Og dog er det saa, at sammenlignet med Landet er Tallet paa Kirkesagens Venner forholdsvis lille i København. Her er der en stor Arbejdsmark, hvor meget er at vinde. Og det kan vindes. Hvem kan tvivle om, at hvor der er kristeligt Liv og Alvor i Kirkefolket, vil en troende Præst kunne bringe dette til baade at forstaa Kirkesagen og til at elske den, og til at være ivrig med at bringe den sine Offergaver. Ja, vi føje til: Disse Aars Erfaring har lært os, at er der faa Københavnerne helt med endnu, saa er denne lille Flok afgjort blandt de fremmeste, naar der spørges om Offrenes Størrelse i Forhold til Giveevnen og om udholdende Trofasthed overfor Sagen.

Men her rejser Kirkesagen et Spørgsmaal til Københavns Præster: have I gjort, hvad I kunde, for at hjælpe det Folk, som fylder eders Kirker, til at forstaa og elske Kirkesagen og til at forstaa sin Pligt til at være med til at bringe den sine Offergaver?

Kirkesagen staaer ved et Vendepunkt: Høstens Tid er kommen. Det forberedende Arbejde skal til at sætte sine Frugter. I 1900 vente vi 5 nye Kirkeindvielser (Præsternes Kirke, en Kirke paa Sortedamslunds Grund, Brorsons-Kirken, Jernkirken opstillet paa et nyt Sted, Kirken i Hellerup). I 1901 vente vi det samme Antal Kirkeindvielser. Og saa haabe vi, at vi desuden skulle faa Hjælp til at opføre og fuldføre nogle nye Interimskirker. Dette er, hvad vi i Kirkesagen lige straks vente af 19-Tallet.

Og vi takke Herren vor Gud, at det er styret saa, at netop med disse Udsigter foran os blev der af Kirkestyrelsen ved den kgl. Anordning givet den frivillige Bevægelse baade et styrkende Haandslag og Hjælp til mere fremkommelige Arbejdsbaner.

Men som alt dette lover en mægtig Udvidelse af Arbejdet i de nærmeste Aar, stiller det ogsaa et alvorligt Krav til Menigheden: De Gaver, der hidtil vare tilstrækkelige for Kirkefondet til at bære Sagen til daglig Aaret igennem, maa øges, øges betydeligt. Hidtil brugtes til Kirkers Drift og Lønninger m. m. aarligt over halv Hundred Tusind Kroner. Men de nærmeste Aar ville øge dette Krav til op imod hundred Tusind Kroner aarligt. Og samtidigt bruges der jo Kapital efter Kapital til Grundene og til de nye Kirkehuse.

Forunderlig glædeligt har det været at modtage den bestandige store Strøm af Gaver fra Venner paa Landet til Afhjælpning af Københavns Kirkenød. Men nu er Tiden der, da København selv maa tage bedre fat. Den nødvendige Forøgelse af Gaverne bør komme her fra Byen. Og utvivlsomt bør Menighederne her i Byen stræbe henimod at kunne undvære Tilskud fra Landet.

Vil 19-Tallet bringe os dette?

Lykkelig den Menighed, der bliver kaldet til at løse en stor Opgave! Lykkelig vor danske Menighed, at denne store Opgave blev stillet os, ved frivillige Gaver at afhjælpe den store Kirkenød i Hovedstaden. Ser man ikke, hvorledes alt Menighedsliv vil styrkes derved. Og naar Menigheden trofast holder ud, indtil hele den store Opgave er løst — ser man ikke, hvorledes Troens Frimodighed vil vokse derved, hvorledes Menigheden under Kampen derfor oplæres og opøves i selvfornægtende Offervillighed, hvorledes en Række af de skønneste Egenskaber i Menighedslivet ville udvikles, hvorledes de aandelige Kræfter i Guds Menighed derved bevidne sig uimodsigeligt for hele Folkets Øjne, saa man endog maa udbryde: lykkeligt det Folk, hvor Guds Menighed i frivillig Kærlighed løser en saadan Opgave.

Smaa Ting i en stor Sag.

Af Henry Ussing.

I.

De lukkede Stole.

I det store kirkelige Reformarbejde, som for Tiden er i Gang i vor Hovedstad, gælder det selvfølgelig ikke alene store Principer, men mange Enkeltheder. Større og mindre Ting, der maaske have deres gode Grund og Ret efter tidligere Tidens Tankegang, kunne ved nye Tidens nye Forhold og Krav være blevne trykkende og hæmmende for Kirkelivet og maa derfor efterhaanden drages med ind i Reformerne. Nogle saadanne ere neppe kendte udenfor en snever Kreds af dem, der have Arbejde dermed, andre vende mere udad og falde Almenheden i Øjnene. Til disse høre f. Eks. de lukkede Kirkestole, imod hvilken der med god Grund har rejst sig en stedse stigende Uvillie i de senere Aar — en Uvillie, hvis mest betegnende Udslag ikke er den offentlige Protest nu og da, men den Omstændighed, at flere og flere af Kirkefolket, som baade have Evne og fra en vis Side Trang til at have Stole i Kirken, ikke *ville* leje saadanne. Som Prof. Westergaard har paapeget i „Vor Tid“ for 13. Decbr., indeholder ogsaa den kongelige Anordning af 11. Novbr. d. A. en betydningsfuld Sætning i denne Henseende.

Her er det imidlertid ikke min Hensigt at komme nærmere ind paa selve Principet eller blot kræve dets Afskaffelse, men kun at gøre en alvorlig Henstilling til Bestyrelserne for de Kirker, hvor der lejes Stole ud, angaaende saadanne *smaa* Forandringer i Bestemmelserne, der kunne gennemføres straks og uden Vanskelighed, og som allerede ville borttage en hel Del af Forargelsen og Ulemperne*).

1. Indskærp (i Prædikenen) Stolenes Indehavere det Sind, at de gerne og saa snart som muligt dele deres Plads med andre. Thi det er et bedrøveligt Syn at se endog troende Mennesker sidde under hele Gudstjenesten i lukkede Stole, hvor der er Plads til flere, uden at aabne Døren for andre.

2. Forbyd paa det strengeste (og vaag over Forbudets Over-

*) De følgende Punkter gælde selvfølgelig ikke *alle* Kirker i lige høj Grad; nogle Steder er et af dem alt opnaaet, andre Steder et andet.

holdelse) ethvert Misbrug fra Kirkebetjentenes Side med at tage Gaver (Drikkepenge) for at skaffe Mennesker Stoleplads.

3. Afskaf alle *Smæklaase*, som ikke blot gøre et hæsligt Spektakel under Gudstjenesten, men som bevirke, at Stolene lukkes igen (ofte af Vanvare), *efter* at de ere aabnede for alle. Hvor det kan lade sig gøre, maatte man helst ganske borttage Dørene og sætte Snore i Stedet, hvorved megen Uro og Trængsel vilde forhindres.

4. Lad Retten til at forbeholde sig de lejede Pladser blive *begrænset* til *Højmessen*. Der er i København neppe Fare for, at der ikke skal være Plads ved Aftensang, og det er ikke den betalende Kreds, der fylder Kirken ved Aftengudstjeneste. Denne Foranstaltning vilde faktisk være gennemført for de allerfleste Stole, saasnart man forlangte Ekstrabetaling for at udstrække Retten til de andre Gudstjenester; og en meget stor Del af Forargelsen vilde da være borte med det samme, idet Stolene da virkelig vare aabne til *mange* (og særlig til de for Smaafolk lettest tilgængelige) Gudstjenestetider.

Naturligvis bør det da ogsaa strengt overholdes (hvad der vitterlig ofte *ikke* sker nu), at Stolene aldrig holdes lukkede ved ekstraordinære Gudstjenester og Møder i Kirkerne.

Alt det ovennævnte vil kunne gennemføres med stor Lethed. De efterfølgende Punkter vilde yderligere forbedre Forholdet og vilde neppe heller støde paa store Vanskeligheder.

5. Lad alle de Kirker, hvor der lejes Stole ud, og hvor det er vanskeligt at faa en god Plads, have en Del Pladser forbeholdte *frit* for fattige, gamle og svage fra det til Kirken hørende Sogn.

6. Skyd Tiden for Stolenes Aabning efterhaanden lidt fremad (som den jo allerede *er* flyttet et Stykke), indtil man naar det eneste kirkeligt sømmelige, at Retten til de forbeholdte Stole kun gælder indtil Gudstjenestens *Begyndelse*.

7. *Begræns* Antallet af udlejede Stole til en vis mindre Del af Kirkens Stole ($\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{3}$ f. Eks.) og *forhøj* Prisen for en Plads i Kirken til det dobbelte for *udensogns* Kirkegængere; thi skal Systemet overhovedet bestaa, bør der ialtfald paa de Steder, hvor et stort Tal af de bedste Pladser ere lejede ud, gøres noget for at hæmme det Misbrug, at Sognets Beboere ikke kunne faa Plads i deres egen Sognekirke, fordi fremmede have

taget den Folkekirkens Skyldighed mod Sognebeboerne er her skuddt til Side for et Slags Valgmenighedsprincip.

Det kirkelige Københavns-Kort

er nu udkommet og er særdeles smukt. Det viser de forskellige Kirkesogne og disses Grænselinjer meget tydeligt. Og for alle, der ere kendte med Bebyggelsesforholdene i de forskellige Kvarterer, giver det paa grafisk Maade et klart Billede af Overbefolkningen i et Antal af Byens Sogne. Hvo, som er mindre godt kendt i Byen vil finde alle fornødne Oplysninger om Sognenes Størrelse paa Kortets Fod, hvor en lille Tekst angiver Folkeantallet i dem alle. Denne viser, at der i den ældre By er 113,000 Mennesker fordelt i 9 Sogne, hvortil dog maa bemærkes, at der her foruden et Antal Stiftelseskirker og Hospitalskirker yderligere findes 4 Kirker, Slotskirken, Petri Kirke, Citadelskirken og Vartov, der hver for sig repræsenterer en betydelig Hjælp til Besørgelsen af det kirkelige Arbejde for Befolkningen „indenfor Voldene“. „Udenfor Voldene“ har Nørrebro c. 134,000 Mennesker fordelt i 4 Sogne, Østerbro 43,000 Mennesker i 2 Sogne, Vesterbro 70,000 Mennesker i et Sogn, Frederiksberg 69,000 Mennesker i 4 Sogne; her findes desuden Valgmenighedskirken og Emauskirken. Endelig er der i Sundby 18,000 Mennesker i 2 Sogne og i Valby 5000 Mennesker omkring Jesuskirken. Alle disse Opgivelser ere opgivne med runde, omtrentlige Tal.

For den ældre By, hvor Indbyggertallet er nogenlunde konstant, er benyttet Opgivelserne fra Folketællingen 1895, saaledes at Tallene ere afrundede nedad. For et Par af Sognene, hvor Indbyggertallet aarlig gaar ned, er der foretaget en Udregning efter Politiets Mandtalslister for 1899. Det samme er gjort for Østerbro og Nørrebro, medens der for de øvrige Stadsdele er søgt de bedst mulige Oplysninger paa anden Maade. Som Hovedresultat finder man, at Byen med omliggende Forstæder nu har naaet en Størrelse af 452,000 Indbyggere.

Med Hensyn til Sognegrænserne er søgt Oplysninger hos de vedkommende Myndigheder. Kun paa et enkelt Sted er Sagen uklar, nemlig hvor Kastellet, Garnisons og St. Jakobs Sogn støde sammen. Navnlig med Hensyn til det sidstnævnte er det for Øjeblikket vanskeligt at sige, hvor Grænselinien løber, og det

er nok lidet sandsynligt, at den følger saa pænt med de nyansatte Gader, som Kortet viser.

Kirkerne ere mærkede meget i Øjne faldende paa Kortet. Her er fulgt det Princip, at foruden Sognekirkerne ere fremhævede alle saadanne Kirker, henhørende til vor Folkekirke, som ville gøre en folkekirkelig Gerning uden at være begrændsede til en Stiftelse. Derfor ere alle Distriktskirkerne eller Filialkirkerne fremhævede foruden de allerede nævnte 4 Kirker i den ældre By og 2 paa Frederiksberg. Desuden er fremhævet alle lignende Kirker, som ere under Opførelse samt Kristians Kirken; derimod ikke Kirker, der tilhøre andre Trossamfund; de findes paa Kortet, vistnok ret fuldstændigt, men ere ikke særligt fremhævede. Det samme gælder de egentlige Stiftelseskirker og Hospitalskirkerne.

Skulde noget tilføjes, maatte det vel være den under Opførelse værende Kirke i Hellerup. Maaske vil den være fuldført ad Aare og kan da komme med paa Kortets anden Udgave. Thi det er Tanken, at man i de nærmeste Aar, hvor Kirkesagen ventes at ville udvikle sig med en hidtil ukendt Fart, aarlig vil udgive dette Kort i en ny Udgave, saa at Køberne paa den Maade vilde blive i Stand til stadigt at følge med Udviklingen, og det vil antagelig netop herved faa en betydelig Interesse for alle, der ønske at vide Besked med disse Forhold.

Desværre var der indløbet et Par Fejl, begrundet i, at Lithografen, skønt han personlig havde søgt Oplysning paa Klokkerkontorerne, paa nogle Punkter havde faaet fejlagtige Oplysninger angaaende Sognenes Grænselinjer. En Omtrykning blev derved nødvendig. Men efter at denne nu er fuldført, foreligger Kortet, der bl. a. ogsaa angiver alle Sporvognslineier m. m. og er anvendeligt som almindeligt Turistkort, til Salg i Bethesdas Boghandel og i dansk Paramenthandel i Bethesda, Stuen, og koster 1 Kr., hæftet 1,25.

**Grundstensnedlæggelsen til Kirken
i Saxogade**
den 8de December 1899.

Efter at det ved kgl. Resol. var bestemt, at Kirkestyrelsen vilde modtage en Kirke opført paa den til Kirkefondet skænkede

Grund i Saxogade Nr. 13, besluttede den Komite, som indsamler Midlerne dertil, og som nu har samlet c. 90,000 Kr., at Grundstenen til den nye Kirke skulde nedlægges den 8. December. I det mest straalende Solskinsvejr samledes den nævnte Dag en stor Skare, hvoriblandt adskillige Repræsentanter, baade for Giverne og forskellige Autoriteter samt en Mængde Præster med Sjællands Biskop i Spidsen, og Sognepræsten for St. Matthæus Sogn, Provst Th. Levinsen, nedlagde da Grundstenen i den treenige Guds Navn og holdt ved denne Lejlighed følgende Tale:

Naar det er overdraget mig at nedlægge Grundstenen til den Kirke, som paatænkes opført her, da er det ikke, fordi jeg har været med til det forberedende Arbejde ved at indsamle Bidrag og erhverve denne Kirkeplads; tvertimod er dette forberedende Arbejde foregaaet aldeles uafhængigt af mig; men det er som Sognets Præst, der skal modtage en Gave, som skænkes hans Sogn. Derfor er det heller ikke andet end naturligt, at jeg først paa St. Matthæus Sogns Vegne retter en Tak til de Mænd, som har sat sig for at tilvejebringe en saadan Gave til os. Men da er jeg overbevist om, at disse med mig ere enige om, at Takken bør gaa videre, til Herren vor Gud. Vi læse i sidste Kapitel af 1. Krøn. en Beretning om, at Kong David paa sine gamle Dage samlede Israels Øverster om sig og fortalte dem om Herrens Tempel, som han havde tænkt at opbygge, men Herren havde sagt, at først han Søn skulde opbygge det, fortalte dem om, at nu havde han samlet sammen til at forberede dette Guds Hus, og nu opfordrede han dem: „hvo er villig til at fylde sin Haand i Dag for Herren?“ Og da gav Israels Øverster frivillig store Gaver til Herrens Hus's Opførelse. Og Folket var glad ved, at de gav frivillig, thi de gav Herren af et retskaffent Hjerte, frivillig. Og David sagde: „Lovet være du, Herre, Jakobs vor Faders Gud, fra Evighed til Evighed! Thi hvad er jeg, og hvad er mit Folk, at vi skulle have Kraft til at give frivillig, som det her er sket? Thi det er alt af dig, og af din Haand have vi givet dig det.“ Se, det skønne i den gamle Beretning er jo ikke blot det, at de gav frivillig, men det er fremfor alt dette, at de saa lovede Gud og gav ham Æren derfor, idet de erkendte, at det var af Guds Haand, at de havde givet. De erkendte ikke blot, at hvad vi Mennesker have, er af Guds Haand, er skænket os af ham, og

at derfor bør det ogsaa bruges til Fremme for hans Værk. Nej, de erkendte ogsaa, at naar de nu gav frivillig, saa var ogsaa denne Frivillighed en Guds Gave til dem, thi af sig selv havde de ikke det Sind, men han havde opvakt det i dem. Ja, de erkendte ogsaa, at dette Sind var en Guds Gave til dem ogsaa i den Forstand, at de følte sig selv glade ved at give frivillig, — følte, at de ikke blot gav, men selv fik ved at give. Det er det Sind, som vil besjæle alle sande Givere, og som skal bringe os til at istemme et: „Lovet være du, Herre!“

„De gav frivillig.“ Dette Ord er jo blevet som en Overskrift over Kirkesagen i København. Det kunde synes naturliger, at naar man vil have en Folkekirke, saa maa ogsaa Stat og Kommunè give de dertil fornødne Midler. Men da dette nu ikke sker, saa — ja saa ere vi derigennem blevne førte tilbage til det, som er det oprindelige. Ja, netop det oprindelige, thi det var ikke først ved Forberedelsen til Salomons Tempel, at den frivillige Given kom i Brug. Nej, allerede da Tabernaklet skulde indrettes, læse vi 2. Mosebog 35, at Moses sagde til Israels Børns Menighed: „Tager, af hvad Eder tilhører, en Offergave til Herren; hvo, som er villig af sit Hjerte, skal fremføre den.“ Og hver Mand og Kvinde af Israels Børn, hvem deres Hjerte drev til frivilligt at bringe noget til den Gerning, som Herren ved Moses havde befalet at udføre, bragte en frivillig Gave til Herren. — Nu ere vi tvungne tilbage til dette Frivillighedens Princip. Og lovet være Herren, som saa ogsaa leder Menneskehjerner til denne frivillige Given. Maatte det Sind kendes mere og mere iblandt os. Maatte det blive hørt ogsaa i Dag, det Ord: „hvo er villig til at fylde sin Haand i Dag for Herren.“

Thi endnu trænges til mange store Offergaver til Herrens Tjeneste, at den maa sættes ret paa Fode iblandt os. Ja, alene til denne Kirkes Opførelse og Drift trænges der endnu til mange og store Offergaver. Og det er mig en Samvittighedssag her at sige, hvad jeg har sagt før, at efter min Overbevisning vil der dertil udkræves langt mere end den paatænkte Sum. Saa læser vi i Luk. 13, 28—30 et Ord af Jesus: „Hvo iblandt eder, som vil bygge et Taarn, sidder ikke først og beregner Bekostningen, om han har, hvad der hører til at fuldføre det med, at ikke, naar han har faaet lagt Grundvold og ej kan fuldende

det, alle, som se det, skulle begynde at spotte ham og sige: dette Menneske begyndte at bygge og kunde ikke fuldende det.“ Saaledes siger Herren, og vi skulle altsaa beregne Bekostningen. Men nu kan man anstille to højst forskellige Beregninger. Man kunde spørge: ere de fornødne Midler i Kassen? Og hertil maa svares: Nej, langtfra. Og saa kunde man slutte: altsaa bør man ikke begynde. Men man kan ogsaa anstille en anden Beregning, som lyder: de fornødne Midler ere ikke i Kassen, men de ere i Kasserne, og nu gælder det blot om at faa dem fyldt over i Kassen. Ja, de ere i Kasserne, de forskellige Menneskers Kasser; de ere der, thi de Midler, der behøyes til at gennemføre denne Kirkes Bygning og hele Københavns Kirkesag, er i Virkeligheden kun lidt i Forhold til, hvad der ejes og anvendes paa megen Verdslighed. Saa vil Beregningen ikke gøre bange og mistrøstige, men den skal ansøre til at sige: det maa ej ske, at vi begynde og ikke kunne fuldende; nej Midlerne maa fra Kasserne fyldes over i Herrens Kasse.

Men saa skulle vi fremfor alt beregne, at „dersom Herren ikke bygger Huset, da arbejde de forgæves, som bygge derpaa“ (Ps. 127, 1). Og derfor ville vi folde vore Hænder og bede dig, vor Gud og Fader i Jesu Navn, at du ved din Hellig Aand vil bygge Huset. Du ryste Folkene, at Folkenes Kostbarheder maa komme (Haggai 2, 7), og du fyldte Huset med det, der er bedre end Folkenes Kostbarheder, med din Herlighed. I Dag lægge vi Grundstenen i dit Navn, du lade den sent blive blottet igen, du lade den hvile fast og urokkelig. Vi lægge Grundstenen i det skjulte med Bøn om, at det Liv, som skal røre sig i dette Hus, aldrig maa fattes det dybe, skjulte Hjerteliv i dig, uden hvilket Livet vilde blive overfladisk. Og saa lade du Murene højne sig at værne og holde Verdsligheden ude fra det viede Sted, men ikke stænge nogen ude, som oprigtig søger dig, nej, byde hver en saadan ind at finde sikkert Ly. Saa lade du Spiret løfte sig derover som den store Finger, der for Mennesker peger op mod din Himmel. Ja, du lade Stenhusets Opyggelse tjene til at bygge dit aandelige Hus af levende Stene, din Kirke! Amen.

Kirkefondets Bestyrelse

bestaar for Tiden af følgende Medlemmer:

<p>SKAT RØRDAM, Biskop, Dr. theol. & phil., Formand.</p>	<p>H. WESTERGAARD, Professor, Næstformand.</p>	
<p>JOH. V. ADOLPH, Kirkefondets Kasserer.</p>	<p>C. BANGERT, Kassekontrollør, København.</p>	<p>VILH. BECK, Sognepr., Ørslev.</p>
<p>C. BORGEN, Kontorchef, Kbhvn.</p>	<p>A. BUSCH, Sognepr., Bøvling.</p>	
<p>B. BRAMMER, Provst, København.</p>	<p>JOH. BRODERSEN, Læge, Kongens Lyngby.</p>	<p>N. P. BÆK, Gdr., Horne.</p>
<p>V. GLAHN, Provst, Frederiksberg.</p>	<p>GRAVESEN, Tandlæge, Ringkøbing.</p>	<p>V. GÖTZSCHE, Biskop, Ribe.</p>
<p>V. J. HOFF, Sognepr., Kbhvn.</p>	<p>C. C. HOLSTEIN-HOLSTEINBORG, Lehnsgreve.</p>	
<p>E. KOCH, Hospitalspr., Odense.</p>	<p>P. D. KOCH, Dr. med., Kbhvn.</p>	<p>P. KRAG, Sognepr., Kbhvn.</p>
<p>P. LA COUR, Professor, Askov.</p>	<p>H. O. LANGE, Bibliotheksassistent, Kbhvn.</p>	
<p>P. M. LARSEN, Sognepr., Kbhvn.</p>	<p>JUL. LASSEN, Prof., Dr. jur., Kbhvn.</p>	<p>LAWAETZ, Proprietær, Refsnæsgaard.</p>
<p>LEVINSEN, Kaptajn, Kbhvn.</p>		
<p>LEVINSEN, Grosserer, Kbhvn.</p>		
<p>Th. LEVINSEN, Provst, Kbhvn.</p>	<p>P. MADSEN, Prof., Dr. theol., Kbhvn.</p>	<p>J. MOLTKE, Greve, Hofchef, Kbhvn.</p>
<p>MOURIER, Højesteretsassess., Kbhvn.</p>		
<p>FR. NIELSEN, Prof., Dr. theol., Kbhvn.</p>	<p>NØRREGAARD, Kaptajn, Dr., Testrup.</p>	<p>RIEMANN, Sognepr., Faxø.</p>
<p>A. SCHACK, Sognepr., Kbhvn.</p>	<p>V. SCHOUSBOE, Biskop, Aalborg.</p>	
<p>STEINTHAL, Overretsprokur., Kbhvn.</p>	<p>H. USSING, Sognepr., lic. th., Valby.</p>	<p>WAGNER, Sognepr., Saxkøbing.</p>
<p>ZEUTHEN, Prof., Kbhvn.</p>		

Bogannmeldelse.

Fra Sverrig have vi faaet tilsendt et værdifuldt Skrift, der viser, hvorledes de samme stærke, gamle Kirketanker, der have fremkaldt Kirkesags-Bevægelsen hos os, begynde at gøre sig gældende ogsaa i vor Søsterkirke: *J. Tulin*, teol. kand., »Pastoratsadjunkt og fængelseprædikant« Gefle: *Husbesök i själavårdens tjänst*. Udgivet med et anbefalende Forord af Professor *Rudin* paa Fosterlandsstiftelsens Forlag. Et dygtigt og grundigt Arbejde (328 Sider) med mange, rige Citater af Kirkens bedste Mænd. Vi skulle senere komme nærmere ind paa dette Skrift, som vil være til Velsignelse ikke blot for Præster, men for alle troende, som gerne ville forstaa Tidens Krav i Kirkelivet.

H. U.

10. Fortegnelse

over indkomne Gaver til en Sognekirke i den østre Del af St.

Johannes Sogn (Nazaretkirkens Distrikt.)

Fru Simony 2 Md. 4,00 Kr. Frk. Pagh mdl. 2,50. Skomager Petersens Hustru mdl. 0,50. Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50. Frk. C. Jeppesen kvart. 10,00. Kristine Pedersen Aarsb. 2,00. Jfr. Svensson kvart 5,00. H. O. mdl. 1,00. I Jesu Navn 8,00. Ved Salg af Blandt Fremmede 77,00. Etatsraad Ferslev 21,44. Københavns Kirkefond 5000,00. Ur-mager Jac. Hansen og Anna Nielsen 4,00. Ingeborg Hansen 2,00. K. P. 1,00. H. O. mdl. 1,00. Frkn. Neerup og Mortensen 4 Md. 4,00. Frk. Reuther kvart. 4,00. Frk. A. Moltke 10,00. Margr. Rasmussen 10,00. Viktualiehl. Fr. Hansen 30,00. Hørkr. S. Jensen Aarsb. 12,00. Inger Mortensen Aarsb. 12,00. Bestyrer Legaard Aarsb. 6,00. Marie Hvilsted kvart. 0,75. Frk. Caroline Jeppesen kvart. 10,00. Frk. Pagh mdl. 2,50. Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50. Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50. Frk. Larsen, Brede 3,00. Fru Hoff 5 Uger 0,50. Ved Frk. A. H. fra Damer i Soldenfeldts Stiftelse 12,50. Fru Simony mdl. 2,00. Md. Pedersen 30,00. I Jesu Navn 6,00. Anna Andersen 10,00. Mødet i Nazaretkirken 20. Oktober 104,36. Chr. Hansen, Skaanager 5,00. Opsynsmand N. Hansen, Valby 2,50. Ved Pastor Nyborgs Møde i Lemvig Missionshus 22. Oktbr. 266,30. K. P. 1,00. Kontorchef Boysen 10,00. Frk. Pagh. mdl. 2,50. Skomager Pedersens Hustru mdl. 0,50. Jfr. Ida Pedersen mdl. 0,50. Fru Møller Aarsb. 10,00. — t 10,00. I Jesu Navn 6,00. H. O. mdl. 1,00. Fru Simony mdl. 2,00. Møde i Finderup 9. Novbr. 38,02. For solgte Juleprædikener 2,20. Frk. Jørgensen 10,00. Pastor Holt: Møder i Borup Missionshus 12. Novbr. 12,60, Korsør Missionsh. Halvdel 13. Novbr. 9,75, Tommerup Kirke og Missionsh. 14. November 68,88, Brømminge Hotelsal 15. Novbr. Overskud 5,19, Esbjerg Kirke 16. Novbr. 86,41, Sønderho Kirke 17. Novbr. 14,00, Nordby Kirke 17. Novbr. 55,56, Ansager Missionsh. 19. Novbr. 105,51, Skjern Missionsh. 20. Novbr. 61,54, Uglev Missionsh. 21. Novbr. 40,81, Sahl Kirke 23. Novbr. 45,58. Indsamlet ved unge i Sahl 60,00. Ved Salg af Pastor Holts Juleprædiken 31,45. Samlæske ved Laust Nielsen, Tommerby 3,00. Organist Møllerup for 2 Md. 1,00. Justitsraadinde Møller 5,00. Renter 353,04. Bøssepenge 3. Septbr. til 26. Novbr. 91,27. Samlæske Nr. 17 31,94. Nr. 294 3,13. Nr. 94 12,08. Nr. 51 9,12. Nr. 55 12,11. Nr. 158 25,01. Nr. 411 5,23. Nr. 426 5,00. Nr. 421 3,00. Nr. 429 7,99. Nr. 420 1,55. Nr. 428 2,00. Nr. 430 1,99. Nr. 423 4,50. Nr. 412 1,22. Nr. 410 4,02. Nr. 488 6,00. Nr. 434 3,00. Nr. 433 3,00. Nr. 447 1,86. Nr. 455 2,50. Nr. 469 1,49. 2 Ringe. Ialt med tidligere indkomne Gaver 67,415 Kr. 74 Øre.

Bidrag, smaa og store, modtages fremdeles med hjærtelig Tak. Maalet er mindst 100,000 Kroner.

København Ø, den 1. Decbr. 1899.

C. J. Holt,

Formand,
Krogsgade 1.

F. Mygind,

Næstformand,
Willemoesgade 54.

Fritz Boek,

Kasserer,
Blegdamsvejen 104.

9. Liste over Bidrag til Brørsonskirken.

Indkomne fra 1 Oktbr. til 30. Novbr.

Anna Holms Bøsse Kr. 25,00, Md. Nielsen 0,50, Fru Clausens og Frk. Jensens Bøsse 25,00, et Besøg i Maarum 30,00, Anna Perssons

Bosse 25,00, O. & H. 100,00, Md. Petersen 2,00, Md. Nielsen 0,50, N. K. 10,00, ved Kusk Christiansen 32,00, en Ukendt 2,00, Pastor Kolds Møde i Kallundborg d. 10. Oktbr. 50,00, do. i Butterup og Tudse 74,20, Fru Sørensen 5,00, en Indsamling i Brorsons Kirken i Anl. af Rejsningen 96,14, Mette Andersen Soll, Hammel, 1,50, N. N. 10,20, Pastor Kolds Møder i: Vetterstev Missionshus 12. Oktbr. 25,70, Hyllested Kirke 15. Oktbr. 125,00, Nyborg do. 15. Oktbr. 168,51, Svendborg do. 16. Oktbr. 87,92 Odense Frue Kirke 17. Oktbr. 138,72, Maskinarbejder Kjærs Bosse 26,22, Signe Petersens Bosse 25,00, Søster Emmas Bosse 25,00, Fisker Christiansens Bosse 30,00, ved Søster Agnes 27,00, Nesrala 3. Bidrag 25,00, ved Lærer Madsen fra Venner i Ø. Brønderslev 7,00, ved Lærer Munk, to Bøsser, 50,50, Cecilie Krogh 2,00, Pastor Kolds Møder i: Assens Kirke d. 18. Oktbr. 61,10, Middelfart 19. Oktbr. 38,40, Fredericia, Michaelis Kirke, 20. Oktbr. 99,12, Vamdrup Kirke og Missionshus 21. Oktbr. 134,19, Kolding Missionshus 22. Oktbr. 124,41, Taulov Kirke 23. Oktbr. 33,85, Vejle Kirke 24. Oktbr. 125,00, Horsens, Vor Frelsers Kirke, 25. Oktbr. 97,00, Endelave Kirke, 26. Oktbr. 61,45, Frk. Jensens Bosse 25,00, Bøsepenge 1,50, Sæby Missionshus 29. Oktbr. 81,35, ved H. R., to Bøsser, 80,00, Vald. Klosters Bosse 27,00, H. K., Skjæringe, 2,00, Lærer Christiansen 6,00, Skomager Vinberg, Præstø, 9,00, Kolportør Dalgaard 3,00, Fisker Chr. Poulsens Bosse 25,00, Asta 10,00, fra Skartved-Kredsen 11,14, et Kirketaarn fra Samtalemøder paa Holstejnberg i Sommeren 1899 52,58, et Kirketaarn fra Holstejnberg 10,00, Sognepræst Bachevolds Bosse 26,00, F. V. i Eskebjerg 13,00, Missionsvenner i Rørvig 4,00, en Gave fra Fiskekutter Nordstjernen 34,00, Skrædder Andersens Bosse 25,25, ved Kand. Hornemann 2,00, X 0,30, Kirstine Mikkelsen 2,00, Murer H. 1,00, uden Mærke 0,50, Nyholm Vildbjerg, en Missionsbosse, 3,00, Kathrine Jensens Bosse 25,00, Faktor Vehages Bosse 25,00, Kjærsgaard 100,00, Organist Grønbech 10,00, ved Fru Grønbech 0,75, A. W. C., en Pakke 2-Ører, 4,52, Fru Petersen og Larsen 6,00, Maler Jensen 5,00, R. H., en Bosse, 25,00, M. & J. Koefod 25,00, L. Aa 5,00, Kirstine Nielsen 2,00, Offer fra Kirken 2,50, en Enke i Skibby 7,00, Pastor Kolds Møder i Slagelse 16. Novbr. 70,86, do. i lille Valby 17. Novbr. 16,86, Købmd. Chr. Jensen, Slagelse, 2,00, L. Neergaard 10,00, Lærer Eriksen, Enører, 6,24, Murer Petersen 2,00, Md. Petersen 5,00, en Ukendt 2,00, Amtsvejsinspektør Winkel 100,00, ved Gudstjenesten i Helligkors Kirke 20. Oktbr. 60,10, Pastor Iversens Møder i: Sæby Kirke ved Roskilde 15. Novbr. 17,59, Bjæverskov Kirke 16. Novbr. 11,96, C. Varming inds. i Daastrup Kirke 16. Novbr. 18,00, Portner Johansen 4,00, Gross. P. Christiansen 10,00, Pastor Hornbechs Møder i: Præstø 33,72, Bangsbostrand 67,70, Agersted 51,25, Asaa 35,26, Hadsund 13,50, Borris 37,43, Lønborg 35,20, Lem 42,80, Hanning 22,00, Skjern 75,00, Næstved 65,00, Forpagter Erhardis Bosse 7,00, Frk. Burselevs Bosse 30,30, jfr. Lichts Bosse 21,45, Frk. Botterns Bosse 27,00, Sagfører Larsens Bosse 25,00, Fru Suele Grønberg 5,00, D. L. i Ingerslev og Estrup, ved Pastor Ohrt 25,00, en lille Pige, som nu er død, 0,32, Cand. theol. Bøggild, en Bosse, 17,13, Asta 12,00, Laurines Bosse 34,00, L. B. 1,00, Arnt 10,00, Ingeborg Friis Hansens Bosse 25,00, ved Nyholm, et Kirketaarn, 10,00, A. K. 2,00, Købmd. Johannes Petersen 2,00, Marie Hansen 3,00, Thora Pelt 6,00, Frk. Føns 15,00, Md. Sørensen, Aalestrup, 25,00, Smeden i Faulum 1,00, en Kone i Blære 0,50, Pastor Bülow's Kirketaarn 23,50, Vilhelmine Hass 25,00, fhv. Dyr læge Nielsen 25,00, ved Pastor Kampmann fra Egtved Missionshus 15,75, ved Præsterne Bachevold og Asschenfeldt Hansen 43,12, Gamle Hanne i Nysted 4,00, en unævnt i Næstved i Jesu Navn 2,00, F. d. h. i Kæstberg 9,00, Cand. theol. Bøggild, en Bosse, 5,50, Kirstine Nielsen, Krøyerup, 2,00, L. P. J., Middelfart, 5,00, Md. Mau, en Dollar, 3,68, Mathilde Nielsen 1,00, Udgr 4009 Kr. 24 Øre. ANNA

Endvidere indkom paa Offerdagen den 5. November: Ved Biskop

Leunbach 5,00, Pastor Vagner, Saxkjøbing Kirke, 19,00, do., Saxkjøbing Missionshus 7,70, Provst Koch f. V. i Herning 35,15, Pastor Brostrøm f. d. h. i Sejerslev Pastorat 15,00, Pastor Wied, S. Bjert, 27,05, M. Aage- sen, Lundby St., 5,00, Marius Axelsen, Frederikshavn, 2,00, en Ubenævnt 25,00, Offer i H. K. K 4,52, Indrem. Mynzberg fra Grenaa 14,78, do. fra Hammelev 1,60, Missionær Chr. Kjær, Værgod, 8,45, Nyholm Vildbjerg 21,40, Fru Mygind f. V. i Karrebæk 25,00, Indrem. Rasmussen f. V. i Viborg 9,00, do. ved et Møde i Sjørsbo 8,25, Lærer Rasmussen f. V. i Kjerte 3,00, Indrem. Bruun, Harboøre Missionshus, 34,00, R. Petersen, Ørum Missionshus, 5,00, S. Nielsen og Hustru 1,00, Sognepræst Petersen f. d. h. i Grindsted og Grene Pastorat 16,25, Indrem. Faneberg f. V. i Pjedsted 5,50, Indrem. Mathiasen f. V. i Frederikshavn 8,10, Pastor Heskjær, Lyngby, 5,10, N. Jørgensen, Herlufmagle, 3,00, E. Gam, Kjøge Missionshus, 14,66, Bethesda, Aarhus, 3,25, Sognepræst Rasmussen, Malt, 6,15, Indrem. Axel Nielsen 1,25, Provst Blom, Dalby og Thureby Sogne, 28,10, P. M. 25,00, De hellige i Skanderup 69,03, C. Nielsen 5,00, Elek- triker Borch og Hustru 25,00, forskellige 59,45, Sognepræst Hansen, Thisted Kirke, 21,00, N. Poulsen f. V. i Lindknud 2,80, P. Christensen f. V. i Brabrand 14,00, S. Jensen f. Tr. i Romlund 33,00, Pastor Møller f. V. i Gunslev Sogn 2,50, Smed Kock, Bjerre, 0,25 Pastor Nyeborg, Sten- magle Kirke, 10,50, do. Stenlille Kirke, 19,50, Indrem. Andreasen f. d. h. i Lyrskov 6,75, Indrem. Poulsen f. V. i Kjelstrup, Hampen m. fl. 5,00, Sognepræst J. Hansen, Gislev, 7,00, Frk. Lichtenberg, Skanderborg, 1,25, Pipeforeningen i Struer 10,00, Venner i Nørre Snede 3,00, Lærer Søren- sen, Klitgaard, 2,00, Mogensen, Kjellerup Missionshus, 10,00, Bachevold, Rubbelykke, 5,50, Pastor Bjerg Nielsen, Eskildstrup, 2,06, Nørre Aaby Missionshus 2,25, Vennerne i Krakjær og Lyngsbæk, 2,50, Pastor Løwe f. V. i Horne og Asdal 32,25, Provst Blume, Tikjøb og Egebæksvang Kirker, 31,32, J. Andersen, Hvilsum Missionshus, 4,00, De hellige i Hillerød 7,80, Pastor Filip Beck, Ørslev Kirke, 21,42, do., Solbjerg Kirke, 17,08, Indrem. Hansen f. V. i Nakskov 6,80, Sognepræst Tørsleff f. V. i Ø. Egesborg 5,31, Venner i Sundby pr. Snedsted 3,00, Venner i Stege 5,00, Pastor Andersen, Møborg Kirke, 18,92, do. Ness Kirke, 16,08, Dalgaard, Glostrup Missionshus, 7,73, Indrem. Larsen f. V. i Fredens- borg 4,38, Sognepræst Hansen, N. Nissum Kirke, 23,52, Smed Andersen f. V. paa Gjøel pr. Aalborg 11,00, N. Jensen f. V. i Skaarup 10,00, Frk. Jespersen, Vinkel Missionshus, 13,25, Indrem. Andersen f. V. i Nexø 12,14, A. Nielsen, Skjern Mølle, Fredensborg, 6,12, Venner i Vandborg og Felding 13,40, fra Slemminger ved Pastor Hornbech 7,00, Pastor Jessen, Grønbæk og Svstrup Kirker, 30,00, J. L. Møller, Frederikshavn, 23,75, fra de hellige i Odense 41,50, fra de hellige i Siloam 21,20, Pastor Faber i V. og Ø. Alling Præstegaard 9,97, Pastor Ilsøe, Sæby, 46,00. Udgor 1163 Kr. 54 Øre.

Tilsammen 5172 Kr. 78 Øre. 1.—8. Liste udgjorde 26,295 Kr. 19 Øre. Ialt 31,467 Kr. 97 Øre.

I. C. Groule, Kasserer,
Nørrebrogade 45.

Vi have nu i det hele faaet ca. 90,000 Kroner, men mangle endnu ca. 35,000 Kr. Herren har dem behov, og hans Venner maa derfor straks fremsende dem (Matth. 21, 3). Kirken er nu under Tag, og vi vente den færdig til Sommer.

P. K. V.

Vilh. Kold,	Axel Axelsen,
Formand,	Næstformand,
Brohusgade 9, 1. Sal.	Brohusgade 9, 1. Sal.

Indkomne Bidrag til det københavnske Kirkefond i November Maaned 1899.

C. L. 50,00, indk. ved Kirkefondets Aarsfest d. 20. Oktbr. i Gethsemane Kirke 124,05, i St. Pauls Kirke 72,25, i Nathanaels Kirke 10,49. Ved Pastor Friis-Hansen: Grosserer Faaborg 20,00, Alma Nielsen 5,00, V. C. for November 2,00, Marie Christensen 5,00, indk. ved Aarsfest d. 20. 10. i St. Lukas Kirken 93,75. Aarsbidrag fra Enkefru Tuxen 1,00, Vinhandler P. Jørgensen 10,00, Pastor D. C. Prior 20,00, Fuldm. G. Blankensteiner 2,00, Bogbinder John Norrie 6,00, Direktør C. A. Iversen 10,00, Højesteretsadvokat H. Halkjær 100,00, Kollaborator O. M. Brasch 10,00, Manufakturhandler C. E. Krarup 20,00, Frk. Ellen Krarup 6,00, Biskop P. E. Lind 10,00, Grosserer P. C. A. Styhr 25,00, Halvaarsbidrag fra Professor Edv. Holm 10,00, Aarsbidrag fra Malermester Joh. N. Schrøder 10,00, B. 25,00, Frk. Rosa Holm 10,00, fhv. Manufakturhdl. Edv. Holm 2,00, Pastor Alfred Meinert 10,00, Muremester Johannes Kayser 4,00, Frk. O. Lütken 5,00, Frk. J. Laurberg 2,00, H. W. 5,00, Lærer E. A. Jacobs 3,00, Bryggeriarbejder N. Petersen 3,00, Ekviperingshandler H. C. Schmidt 10,00, Ved Pastor Schack: inds. ved Møde i Silkeborg 84,65, Uden Mærke 1,00, A. + A. 100,00, Ved Pastor P. Lauridsen: inds. ved Møder i Korsør Kirke $\frac{30}{10}$ 18,86, Ry Kirke $\frac{31}{10}$ 11,54, Bording Kirke $\frac{1}{11}$ 20,32, Knebel Kirke $\frac{2}{11}$ 30,28, Agri Missh. $\frac{8}{11}$ 12,05, Vejrum Kirke $\frac{5}{11}$ 22,39, Naur Kirke $\frac{6}{11}$ 13,57, Farup Kirke $\frac{7}{11}$ 20,00, Etatsraad C. Ferslev, Avertissementsbeløb 18,72, Ved Pastor Ostenfeld fra en Enke i Skibby 7,00, E. & C. 100,00, Fru Kjær 7,00, Fru Lundberg 11,30, Ved Pastor P. M. Larsen: Møde i Kirkeværlose 9,00, Postinspektør Lund 20,00, Ved Pastor Friis-Hansen: Proprietær O. Lawaetz 20,00, Møde i Ballerup 23,60, i Ruds Vedby 28,82, Nemo 15,00, Kapernaums Kirke Gudstjenesten d. 20 Oktober 43, 51, Ved Pastor Fibiger: Møde i Hvalsø Kirke $\frac{8}{11}$ 78,35, Glostrup Missh. $\frac{10}{11}$ 10,70, Ruds Vedby Kirke $\frac{14}{11}$ 143,00, Ved Pastor With: Møde i Slagelse $\frac{12}{11}$ 17,82. Ialt Kr. 1590,02.

København, d. 30. November 1899. **Joh. V. Adolph**
Slotsholmsgade 12, K. f. T. Kasserer

»Københavns Kirkesag« vil bringe Bud til alle Kirkesagens Venner om, hvad der gøres til Fremme af denne store og gode Sag. Bladet omsendes gratis til Venner af Kirkesagen, naar man derom henvender sig til Kirkefondets Sekretær, Pastor Friis Hansen, Nygaardsvvej 12. Str.

Gaver til Kirkesagen bedes sendte til Kirkefondets Kasserer, Grosserer Johan V. Adolph, Slotsholmsgade 12, K.

Uregelmæssigheder ved Bladets Forsendelse bedes af Modtagerne anmeldte paa nærmeste Postekspedition.

Indhold: Det, som kommer! Smaa Ting i en stor Sag. Det kirkelige Københavns-Kort. Grundstensnedlæggelsen til Kirken i Saxogade. Kirkefondets Bestyrelse. Boganmeldelse. Bidragslister.